

Acord de Parteneriat

România

2014RO16M8PA001.1.2

SECȚIUNEA 1A

1. **DEMERSURI PENTRU A ASIGURA CONVERGENȚA CU STRATEGIA EUROPEANĂ PENTRU O CREȘTERE INTELIGENTĂ, DURABILĂ ȘI FAVORABILĂ INCLUZIUNII, PRECUM ȘI CU SCOPUL SPECIFIC AI FIECĂRUI FOND, ÎN CONFORMITATE CU OBIECTIVELE TRATATULUI, INCLUSIV ÎN CEEA CE PRIVEȘTE COEZIUNEA ECONOMICĂ, SOCIALĂ ȘI TERITORIALĂ**
- 1.1. **O analiză a discrepanțelor, necesităților de dezvoltare și a potențialului de creștere în contextul obiectivelor tematice și provocărilor teritoriale, luând în considerare Programul Național de Reformă, după caz, precum și recomandările specifice de țară adoptate în conformitate cu articolul 121 alineatul (3) TFUE și recomandările relevante ale Consiliului adoptate în conformitate cu articolul 148 alineatul (4) TFUE**

PREZENTARE GENERALĂ

1. În perioada 2001-2008, economia românească a crescut, în medie, cu 6,3% pe an, aceasta fiind una dintre cele mai rapide rate de creștere din Uniunea Europeană. Între 2009 și 2012, PIB-ul României a avut o tendință oscilantă. După o creștere medie anuală de +7,2% în 2006-2008, anul 2009 a adus o contracție severă de 6,6%, din cauza încetinirii creșterii economice. Creșterea a revenit în 2011 (+2,3%), dar a încetinit în 2012 (+0,6%) sub impactul unei secete severe care a afectat producția agricolă, precum și al crizei din zona euro. (A se vedea *Trend in GDP per capita din fișierul Data_File.docx – Tabelul 1*).
2. În 2013, PIB-ul României (a se vedea publicația Institutului Național de Statistică din 14 februarie 2014) a crescut cu 3,5% comparativ cu anul precedent. Anul 2013 este al treilea an consecutiv de creștere, în care a fost înregistrată cea mai înaltă rată de creștere a economiei românești din ultimii cinci ani. Este de menționat că această creștere de 3,5% a PIB-ului din 2013 plasează România pe primul loc între statele membre UE, media UE fiind de 1,0%.
3. Cu toate acestea, România încă se află cu mult în urma majorității țărilor europene din punct de vedere al dezvoltării economice. PIB-ul pe cap de locuitor după standardul puterii de cumpărare (SPC) a depășit doar cu puțin jumătate (57%) din media UE27 în 2013, atingând aproximativ 70% din PIB-ul mediu pe cap de locuitor din noile state membre UE.

Politica macroeconomică

4. Tratatul privind stabilitatea, coordonarea și guvernarea în cadrul uniunii economice și monetare a fost încheiat la 2 martie 2012 de șefii de stat sau de guvern din toate statele membre UE, cu excepția Regatului Unit și Republicii Cehe. Scopul acestui tratat este de a păstra stabilitatea în zona euro.

5. În 2011, România a negociat cu CE și cu FMI un program preventiv de ajustare economică. După finalizarea cu succes a programului în iunie 2013, România a solicitat, în iulie 2013, un nou ajutor financiar preventiv din partea UE și a FMI. Misiunea comună a CE, FMI și Băncii Mondiale din 17-31 iulie 2013 a ajuns la un acord la nivel de document de lucru cu privire la programul economic, care ar putea fi susținut de un Acord stand-by pe 24 de luni cu FMI în valoare de 1 751,34 miliarde DST (aproximativ 2 miliarde EUR) și asistență pentru balanța de plăți (BoP) din partea UE, în valoare de 2 miliarde EUR. Principalele obiective ale programului sunt: menținerea unor finanțe publice solide, continuarea unor politici monetare și în sectorul financiar care asigură rezerve tampon și cresc rezistența la șocurile externe, precum și reducerea blocajelor de creștere prin reforme structurale.

6. Conform Strategiei Europa 2020 și Acordului Preventiv cu UE și FMI, strategia economică pe termen mediu a Guvernului României este orientată spre promovarea creșterii economice și a locurilor de muncă, spre consolidarea finanțelor publice și a stabilității financiare. În această privință, Guvernul României a adoptat Strategia fiscal-bugetară 2014-2016, care vizează atingerea a 7 obiective în ceea ce privește dezvoltarea economică, consolidarea fiscală, disciplina bugetară, eficiența alocărilor bugetare, cadrele bugetare naționale, transparența în utilizarea fondurilor publice și gestionarea datoriei publice.

Perspectiva macroeconomică

7. Guvernul României și CE anticipează o creștere a PIB-ului de 2,5% în 2014 și de 2,6% în 2015 (*a se vedea Macroeconomic projections for Romania din DataFile.docx – Tabelul 2*). *Datele provizorii privind rata de creștere a PIB de 3,8% din primul trimestru 2014 confirmă previziunile pentru anul 2014.*

8. Conform Băncii Naționale a României (BNR), deficitul de cont curent al balanței de plăți s-a ridicat la 1 505 milioane EUR comparativ cu deficitul de 5 843 milioane EUR din 2012, ca urmare a scăderii deficitului balanței comerciale (cu 3 956 milioane EUR), creșterii surplusului din balanța serviciilor (cu 1 458 milioane EUR) și valorii balanței transferurilor curente (cu 287 milioane EUR). Conform BNR, datoria externă a României la sfârșitul lui 2013 este de 96,4 miliarde EUR, din care 77,0 miliarde EUR datorii pe termen mediu și lung și 19,5 miliarde datorii pe termen scurt (în scădere cu 2,3%, respectiv 6,8% față de sfârșitul lui 2012).

9. **Inflația**, măsurată prin Indicele prețurilor de consum din trimestrul patru 2013, s-a situat la cel mai mic nivel din ultimii 24 de ani, atingând limita inferioară a variației de ± 1 punct procentual asociată țintei staționare de 2,5% adoptată de BNR în 2013. Aceași sursă a anunțat că rata inflației din martie 2014 era cu 0,5 puncte procentuale sub nivelul înregistrat la sfârșitul lui 2013.

10. Conform conturilor naționale, **ocuparea forței de muncă** va crește în perioada 2014 - 2017 cu o rată medie anuală de 0,3%, iar numărul de angajați

va crește cu 0,7%. **Productivitatea muncii** se va ameliora grație unei creșteri mai rapide a PIB, datorate creșterii ratei de ocupare a forței de muncă. Rata șomajului (ajustată sezonier) era de 7,3% în decembrie 2013, scăzând în aprilie 2014 la 7,1% pentru persoanele cu vârsta între 15-74 de ani.

Perspectiva teritorială

11. România este înzestrată cu o geografie ieșită din comun, iar multe dintre dificultățile și oportunitățile de dezvoltare ale țării au un profund caracter spațial. Doar una din cele opt regiuni ale României este dinamică și are un nivel înalt de dezvoltare. Cu unele diferențe, celelalte șapte regiuni sunt caracterizate de un număr mai ridicat al populației rurale și al activităților agricole, lipsa modernizării și a piețelor deplin funcționale. Incluziunea socială și economică variază pe teritoriul țării, zonele rurale, care, conform definiției din legislația internă (Legea 350/2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul și Legea 351/2001 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național) și statisticilor disponibile în 2012, ocupă peste 87% din teritoriu și sunt locuite de 45% din populație, confruntându-se cu dificultăți majore de acces la oportunități și servicii publice.

12. Poziția și caracteristicile geografice influențează modelul și oportunitățile de dezvoltare. Din regiunile mai puțin dezvoltate, cele de Vest și de Nord beneficiază de relativa apropiere de statele membre mai avansate; zonele muntoase și împădurite din regiunea Centrală creează oportunități și dificultăți de dezvoltare aparte; unele regiuni sunt relativ mai afectate de izolare fizică, iar la periferii, regiunea de Nord-Est este izolată de munții Carpați, iar cea de Sud-Est de cursul Dunării; zonele umede din Delta Dunării sunt caracterizate de o economie și populație puțin dezvoltate. Deoarece aceste zone au fost cele mai afectate de schimbările structurale și cel mai grav lovite de criză, fiind afectate în principal de un nivel redus al PIB pe cap de locuitor, contribuție redusă la PIB național, șomaj, infrastructură de transporturi limitată și o relativă lipsă a oportunităților, ele necesită o orientare care să abordeze atât dificultățile locale, cât și demografice.

13. Structura policentrică a României și distribuția uniformă a aglomerărilor urbane constituie un evident avantaj. Într-o țară, creșterea economică are loc în primul rând în zonele cu o largă masă economică. În majoritatea țărilor, inclusiv România, orașele reprezintă motoare de dezvoltare care propulsează economia națională într-o direcție ascendentă – cea mai mare parte a inovațiilor apare în centrele economice, unde se înregistrează cele mai mari creșteri de productivitate și sunt create majoritatea locurilor noi de muncă. Rolul zonelor urbane în generarea și sprijinirea creșterii economice a fost recunoscut prin desemnarea celor mai importante orașe ca „poli de creștere”.

14. Conform studiului Growth Poles – The Next Phase (Polii de creștere – Următoarea etapă) al Băncii Mondiale, dimensiunea tuturor orașelor mari din polii de creștere a scăzut în ultimele două decenii. Fără excepții, declinul demografic a fost mai puțin pronunțat dacă se iau în calcul și împrejurimile, unele zone cunoscând chiar tendințe ascendente. Acest lucru este explicat de procesul de suburbanizare, modificarea preferințelor locative, scăderea atractivității orașelor centrale sau a numărului locurilor de muncă ca urmare a restructurărilor economice. În ceea ce privește masa economică, veniturile companiilor au avut o tendință ascendentă în toți polii de creștere. Analizele arată că unii poli de

creștere par să nu fi fost afectați de criza din 2008. În regiunile lor, poliile de creștere reprezintă cele mai mari centre economice și funcționează ca motoare economice ale regiunii. Cei șapte poli de creștere (mai precis, orașele din centrul acestora) generează cele mai mari venituri ale companiilor din regiunea respectivă – de obicei, aproximativ sau 20% sau mai mult din veniturile companiilor din regiune. O creștere mai mare în anumite orașe conduce la generarea mai multor surse endogene, care pot fi redistribuite către cele mai importante proiecte publice de investiții în zonele cu un ritm de creștere redus. Principiul de bază aflat la baza politicii privind poliile de creștere este corect, iar România va continua să aplice această abordare în perioada de programare 2014-2020.

15. Una din cele mai importante lecții învățate este de a condiționa viitoarele ajutoare pentru investiții de o abordare integrată și consecventă cu specializarea funcțională a zonelor urbane (*Consultare: Ministerul Dezvoltării Regionale și Turismului, Unitatea teritorială*). Cooperarea între zonele urbane și periurbane a fost limitată, iar în unele cazuri doar parțială, ca urmare a diferendelor politice dintre centrul urban și zonele administrative adiacente.

16. Inițial, abordarea LEADER privind dezvoltarea rurală a fost întâmpinată cu ezitări în România, reflectând lipsa capacității locale și moștenirea unei culturi care nu încurajează inițiativa din partea comunităților sau parteneriatul public-privat. Dezvoltarea locală a zonelor rurale se va întemeia pe capacitatea dobândită în cadrul grupurilor de acțiune locală în perioada 2007-2013, iar oportunitatea de aplicare a unei abordări similare (DLRC) va fi extinsă către anumite zone urbane secundare.

17. Având în vedere poziția geografică a țării, este necesară o mai bună exploatare a sinergiilor între SUERD și politica maritimă integrată (PMI) pentru Marea Neagră (Strategia de Creștere Albastră); marea varietate de activități economice și de mediu desfășurate în Delta Dunării și zonele costiere adiacente ale malului românesc al Mării Negre trebuie să fie abordate într-o manieră mai eficientă și integrată, urmărind complementaritățile și un mecanism de cooperare între ambele strategii.

18. În contextul celor două politici, fondurile ESI vor sprijini trei dintre cele mai relevante și promițătoare șase activități marine și maritime identificate în „Studiul pentru sprijinirea dezvoltării cooperării în bazinul maritim – Fișa de țară a României” din august 2013, în corelare cu Strategia pentru Competitivitate, transportul pe căi navigabile interioare, transportul maritim pe distanțe scurte și turismul costier.

19. Transportul pe căi navigabile interne este unul din cele mai eficiente metode de transport de mărfuri, fiind favorizat în România de Dunăre și de cele două căi navigabile între Dunăre și Marea Neagră. Transportul pe distanțe scurte este una dintre cele mai importante activități din regiunea costieră de nivel NUTS 2, stimulată în prezent de recenta descoperire de noi zăcăminte de gaze din Marea Neagră, care promite creșterea numărului de locuri de muncă, iar contribuția turismului costier la valoarea adăugată brută (VAB) din zonă este a doua ca importanță, ocuparea forței de muncă din zona costieră având o importanță majoră.

20. Propunerile de programare descrise mai jos au fost dezvoltate luând în considerare modelul spațial aparte al nevoilor și oportunităților. Relevanța

teritorială a implementării fondurilor ESI este asigurată de o combinație de recomandări incluse în strategiile și master plan-urile naționale, planurile de dezvoltare regională, de criteriile de selecție și de utilizarea instrumentelor de dezvoltare teritorială.

21. În ceea ce privește zonele rurale, Strategia națională pentru dezvoltarea pe termen mediu și lung a sectorului agro-alimentar (2020-2030) stabilește linii directoare privind investițiile planificate ale FEADR și identifică patru priorități strategice pentru dezvoltarea sectorului agricol: (i) creșterea competitivității sectorului agro-alimentar, (ii) asigurarea managementului sustenabil al resurselor naturale; (iii) asigurarea condițiilor de trai în zonele rurale, și (iv) stimularea unei agriculturi bazate pe cunoaștere.

Provocări pentru creșterea la nivel național

22. România continuă să se confrunte cu provocări enorme în materie de dezvoltare. Au fost identificate următoarele provocări care necesită investiții strategice pentru a îndepărta obstacolele din calea dezvoltării și pentru a debloca potențialul economic al țării.

Competitivitatea și dezvoltarea locală

23. Nivelul general al activității economice din România rămâne foarte scăzut. O analiză a nivelului, structurii și performanței sectoriale arată clar faptul că *problema competitivității reprezintă o provocare* pentru România:

- dependența actuală a ocupării forței de muncă de o agricultură de subzistență cu valoare adăugată foarte scăzută, fără alte alternative economice, cu o pondere foarte mare de ferme mici (aproape 93% din numărul total al fermelor), cu orientare redusă spre piață, nivel scăzut de productivitate și dotare tehnică;
- cultura antreprenorială așa cum este reflectată de densitatea relativ scăzută a afacerilor în toate regiunile, cu excepția regiunii București-Ilfov, precum și orientarea către activități cu valoare adăugată redusă;
- niveluri de productivitate necompetitive la nivel internațional în multe domenii industriale;
- slaba reprezentare actuală a serviciilor cu valoare adăugată înaltă în cadrul economiei;
- fragmentarea, standardizarea excesivă, utilizarea inefficientă a resurselor în mediile românești de cercetare și dezvoltare și academice, precum și absența unei strategii pentru dezvoltarea instituțiilor cu activități intense de cercetare.

Populația și aspectele sociale

24. În România sunt mari diferențe de avere, oportunitate, educație, competențe sau sănătate, care s-au intensificat în mai multe zone în ultimul deceniu. Aceste diferențe au un caracter profund teritorial, cu variații pronunțate între regiuni, județe și zonele urbane și cele rurale, care necesită intervenții adaptate și strategice în lupta împotriva sărăciei, excluziunii sociale și pentru creșterea accesului la educație.

25. În ceea ce privește ocuparea forței de muncă, în 2013, rata de ocupare în

rândul populației apte de muncă (20-64 de ani) era de 63,9%, cu o valoare mai ridicată în cazul bărbaților (71,6% comparativ cu 56,2% din femei) și al populației rurale (60,7% în zonele rurale comparativ cu 58,7% în zonele urbane (*Sursă: Eurostat*). În plus, discrepanța între ratele medii de ocupare din România și UE era de 4,6 la nivelul anului 2013.

26. La nivel teritorial se observă disparități importante între regiuni: București-Ilfov și regiunea Nord-Est au cea mai înaltă rată de ocupare (70% și, respectiv, 67,9% în al patrulea trimestru 2013), în timp ce regiunea Centrală înregistrează cea mai scăzută rată de ocupare a forței de muncă (58,4%). Se observă discrepanțe semnificative între România și UE27 și în ceea ce privește rata de ocupare a tinerilor între 15 și 24 de ani (23,5% în România față de 32,5% în UE27 în 2013), trei regiuni fiind eligibile pentru Inițiativa „Locuri de muncă pentru tineri” (Centru, Sud-Est și Sud-Muntenia).

27. România continuă să se confrunte cu importante provocări în ceea ce privește sărăcia și excluziunea socială, care afectează majoritatea regiunilor mai puțin dezvoltate ca urmare a nivelului redus de activitate economică, dependenței înalte de activități agricole, de pescuit și alte activități înrudite cu productivitate scăzută, precum și nesustenabilității modelelor anterioare de diversificare regională care au condus la dezindustrializare și migrare. În ceea ce privește distribuția teritorială a sărăciei, există diferențe semnificative între regiunea București-Ilfov și cele de Nord-Est și Sud-Est. În plus, numărul persoanelor expuse riscului de sărăcie și excluziune socială este semnificativ, în special în zonele rurale și în orașele mici.

28. Pentru a răspunde unor astfel de provocări, va fi necesară o mai mare implicare din partea autorităților locale, care trebuie să se coreleze cu investiții adecvate în creșterea capacității administrative a acestora de a aplica soluțiile corespunzătoare.

29. Potențialul serviciilor comunitare și al modelelor de economie socială de a răspunde unor astfel de provocări trebuie să fie mai bine valorificat. Pe lângă aceasta, experiența perioadei de programare 2007-2013 subliniază nevoia utilizării unei abordări integrate privind problemele de incluziune socială prin facilitarea accesului la educație, ocupare, sănătate, locuințe și servicii sociale pentru membrii categoriilor defavorizate.

30. Marea provocare constă în a restabili performanța sistemului educațional și, în contextul unei cereri foarte scăzute de forță de muncă, în a face educația să pară atractivă și utilă. Pe lângă crearea unei infrastructuri educaționale moderne și bine dotate, trebuie rezolvate aspectele legate de extinderea accesului la educația timpurie, combaterea părăsirii timpurii a școlii, adaptarea educației și formării la nevoile pieței forței de muncă și deschiderea accesului la învățământul terțiar și la învățarea pe tot parcursul vieții. Există, de asemenea, importante discrepanțe etnice și teritoriale, în special între zonele rurale și urbane, în ceea ce privește ratele de înscriere și abandon și rezultatele școlare. Pe lângă aceasta, se observă disparități intraregionale, în special în județele mai puțin dezvoltate economic și cu populație preponderent rurală.

Infrastructura

31. Creșterea economică a României este îngreunată de infrastructura

subdezvoltată și depășită. Deși România este poziționată pe rute importante care leagă Europa Centrală de Marea Neagră și Caucaz, *infrastructura sa de transport* este subdezvoltată față de volumul de bunuri și numărul de pasageri ce tranzitează teritoriul românesc, iar accesibilitatea rămâne o barieră majoră pentru dezvoltarea economică regională. Conectivitatea prin toate modurile de transport nu este optimă din cauza întâzierii investițiilor și a deficiențelor administrative legate de întreținerea și funcționarea infrastructurii.

32. În ceea ce privește *infrastructura TIC*, rețeaua în bandă largă de bază ar trebui să fie universal disponibilă până în 2015 ca rezultat al inițiativelor existente, deși nivelul de adoptare al acesteia rămâne restrâns. Totuși, România se confruntă cu mari dificultăți în ceea ce privește extinderea accesului la rețelele de generație următoare în zonele rurale unde, în absența unei intervenții publice, se estimează că mai puțin de 50% dintre gospodăriile vor fi acoperite de rețele cu viteze de peste 30Mbps până în 2020.

Resursele

33. România este înzestrată cu un bun *potențial energetic*, o proporție semnificativă a acestuia provenind din surse regenerabile, și are capacitate de extindere. România se bazează mult mai puțin pe energie importată (22,7% în 2012) decât statele UE27 (53,4%). Eficiența sistemelor românești de producere, transport și distribuție a energiei electrice (fie din surse regenerabile precum energia eoliană sau solară, fie, pe de altă parte, din energia nucleară și cea produsă de turbine cu gaz) este aproape de media UE. Eficiența utilizării energiei este scăzută, în principal din cauza clădirilor rezidențiale și publice slab izolate și a ineficienței sistemelor centralizate de transport și distribuție a energiei termice.

34. România se confruntă cu o serie de riscuri de mediu naturale sau datorate intervenției umane, care reprezintă o amenințare pentru cetățenii, infrastructura și resursele naturale ale țării. Riscurile aferente schimbărilor climatice sau amplificate de acestea au avut un impact major în ultimul deceniu; inundațiile, incendiile de pădure și seceta repetate au provocat pierderi și daune de amploare în întreaga țară. În unele cazuri, gravitatea acestora a depășit capacitatea națională de răspuns. Între consecințele schimbărilor climatice se numără și eroziunea zonelor de coastă de pe țărmul românesc, în special ca urmare a creșterii nivelului Mării Negre.

35. Extinderea și modernizarea *infrastructurii de apă și apă uzată* continuă să fie una dintre cele mai importante priorități care vizează ameliorarea standardelor de viață din România, în special în zonele rurale. Gestionarea deșeurilor este încă departe de standardele europene, fiind caracterizată de niveluri reduse de reutilizare, reciclare și valorificare energetică. Până în 2017, România are perioadă de tranziție pentru a elimina treptat depozitele de deșeuri neconforme.

36. România este înzestrată cu multe bogății naturale care, gestionate corect, pot oferi un important potențial de dezvoltare, dar calitatea mediului și biodiversitatea sunt supuse în continuare presiunii proceselor naturale și a activității economice. Există o nevoie stringentă de a îmbunătăți protecția mediului și de a adopta practici mai durabile în zonele în care agricultura devine mai intensivă, în sectorul construcțiilor, în industriile extractive și în activitățile comerciale generale.

Administrația și guvernarea

37. România continuă să fie caracterizată de o slabă capacitate administrativă a instituțiilor publice și de o predispoziție către birocrație și reglementări exagerate care au o influență puternică asupra competitivității mediului său de afaceri. În pofida eforturilor de a implementa un proces viguros de elaborare a politicilor în România, sunt necesare reforme urgente care să amelioreze calitatea administrației publice. România a luat numeroase măsuri pentru a crea un sistem juridic solid, independent și respectat. Deși s-au înregistrat progrese în multe domenii, sunt necesare în continuare măsuri pentru consolidarea capacității instituționale, reformă și modernizare.

38. Absența unui sistem eficient de cadastru reprezintă un obstacol semnificativ în calea dezvoltării și implementării infrastructurii, dezvoltării proprietății și consolidării terenurilor agricole.

Obiectivul general și contribuția strategică a Fondurilor Europene Structurale și de Investiții

39. Ținând cont de situația și de politicile macroeconomice, alături de blocajele creșterii la nivel național subliniate mai sus, Guvernul României a stabilit anumite priorități de finanțare pentru utilizarea Fondurilor Europene Structurale și de Investiții în Acordul de Parteneriat 2014-2020, cu obiectivul global de **a reduce discrepanțele de dezvoltare economică și socială între România și statele membre ale UE**.

40. **Capacitatea** economiei românești de a reacționa la injecțiile de fonduri europene din perioada 2014-2020 a fost evaluată cu ajutorul modelului R-GREM, cu accent pe impactul asupra evoluției PIB.

41. **Posibilele efecte** ale fondurilor ESI asupra creșterii PIB-ului depind de sumele planificate pentru utilizare în cele trei categorii de intervenție la nivel de politici: sprijinul pentru infrastructură, dezvoltarea capitalului uman și promovarea investițiilor private în domeniul inovării. Analiza a fost efectuată prin compararea unui scenariu de referință „fără fonduri UE” cu un scenariu „cu fonduri UE”, și a constatat într-o analiză de sensibilitate bazată pe rate diferite de absorbție.

42. Într-un scenariu realist, suma totală cheltuită reprezintă 40% din alocările UE, rata anuală a PIB este în creștere, în timp ce dinamica de creștere rămâne practic neschimbată comparativ cu scenariul de referință și atingând 4,15%, aproape dublul ratei de creștere estimate pentru începutul perioadei de programare.

43. În al doilea scenariu alternativ („optimist”), capacitatea de absorbție este îmbunătățită, rata cheltuielilor atingând 80% din resursele alocate, ceea ce conduce la o creștere considerabilă a ratei de creștere economică. Astfel, PIB-ul real estimat din 2020 va fi cu 15,1% mai mare decât în scenariul de referință „fără fonduri UE”.

44. Au fost realizate o serie de scenarii pe baza modelului HEROM, prin care a fost ilustrat impactul fondurilor UE din perioada de programare 2014-2020 asupra economiei românești în ceea ce privește combinarea volumului alocărilor între sectoare.

45. Simularea impactului fondurilor UE asupra economiei românești a fost

efectuată prin realizarea a patru scenarii alternative în care alocarea totală (exclusiv alocarea FEADR) în valoare de 22,54 miliarde a fost distribuită în mod diferit către cele trei componente majore care reprezintă cele mai importante variabile din modelul HEROM: (1) infrastructura, (2) asistența directă și (3) resursele umane. Aceasta urmărește, pe de o parte, să ilustreze și să cuantifice efectele pozitive ale intervențiilor structurale în economie (de exemplu, noi oportunități de creștere, crearea de locuri de muncă, creșterea veniturilor etc.), dar și verifice dacă alocările sunt optime. *(A se vedea Four scenarios designed for allocating funds din fișierul DataFile.docx – Tabelul 3).*

46. Impactul calculat prin metoda HEROM a fost estimat în raport cu un scenariu de referință (fără finanțare), conceput pe baza previziunilor și a altor estimări din NCP (parametri, coeficienți) pentru perioada 2014-2020.

47. Toate cele trei tipuri de finanțări sunt neutre din punctul de vedere al deficitului, fondurile UE sunt contabilizate atât sub formă de cheltuieli, cât și de venituri, înregistrându-se o creștere atât a veniturilor, cât și a cheltuielilor, iar diferența rămâne identică. Totuși, în realitate, fondurile UE necesită o contribuție internă.

48. Simulările acestor fonduri arată o nouă creștere cumulativă a PIB-ului în perioada 2014-2020 comparativ cu scenariul de referință, cuprinsă între 10,9 și 15,1 puncte procentuale pentru întreaga perioadă, scenariul 1, caracterizat de o alocare preponderentă în infrastructură, fiind cel mai eficient. *(A se vedea Tabelul 4 din fișierul DataFile.docx - The real cumulative impact in 2014-2020 compared to a scenario without funds)*

49. Datorită eficienței sale (impact macroeconomic/injecție de fonduri), scenariul 1 rămâne dezirabil și va fi considerat o opțiune alternativă la scenariul fără fonduri UE *(Notă: efectele pozitive sunt prezentate în fișierul DataFile.docx – Tabelul 4).*

50. Dacă nivelul actual al PIB-ului României este considerat ca fiind de 49%, previziunile obținute arată că, în 2020, economia României se va afla, în scenariul fără fonduri UE, la un nivel de 60% din media UE27, în timp ce în scenariul 1 va atinge aproximativ 65-70% din această medie.

51. În conformitate cu intervenția specifică prin instrumente structurale, HEROM a arătat că investițiile beneficiază de o creștere suplimentară considerabilă în perioada 2014-2020: de la 24,7 puncte procentuale în scenariul 1 la 20,9 puncte procentuale în scenariul 4, comparativ cu scenariul dinamic fără fonduri structurale și de coeziune. Procesul de investiții are o intensitate maximă în scenariul 1, în care majoritatea fondurilor sunt alocate infrastructurii.

52. Dezvoltarea favorabilă a activității economice va fi reflectată în piața forței de muncă, în perioada de prognoză de 7 ani urmând a se înregistra, în scenariul 1, în medie, cu 338 000 mai multe locuri de muncă decât în scenariul de referință. Pe de altă parte, rata șomajului din 2020 va fi cu aproximativ 4,4 puncte procentuale mai mică decât nivelul din scenariul fără fonduri. Efectele pozitive ale finanțării asupra activității economice și cererii interne se vor reflecta în creșterea veniturilor bugetare, care, în scenariul 1, vor depăși nivelul cheltuielilor, conducând la reducerea deficitelor și chiar la obținerea unui surplus începând cu anul 2018.

53. Pentru a atinge aspirațiile de creștere economică reflectate în obiectivul

global al acestui Acord de Parteneriat, România va avea o economie modernă și competitivă prin abordarea următoarelor cinci provocări în materie de dezvoltare:

- **Competitivitatea și dezvoltarea locală**
- **Populația și aspectele sociale**
- **Infrastructura**
- **Resursele**
- **Administrația și guvernarea**

A se vedea Contribuția acțiunilor aferente celor cinci provocări la atingerea obiectivelor României din cadrul Strategiei Europa 2020 (*fișierul DataFile.docx – Tabelul 5*)

A se vedea cele opt provocări enumerate în Recomandările specifice de țară ale Consiliului (*din fișierul DataFile.docx – Tabelul 6*)

ANALIZA DISPARITĂȚILOR ȘI IDENTIFICAREA PRINCIPALELOR NEVOI DE DEZVOLTARE PENTRU COMPETITIVITATE ȘI DEZVOLTARE LOCALĂ

Considerații generale

54. De obicei, competitivitatea este definită drept capacitatea unei companii active pe piețe deschise de a-și menține cota de piață. Există multe aspecte legate de competitivitatea unei companii, între care se numără:

- calitatea antreprenoriatului și capacitatea managerială;
- specificitatea și calitatea bunurilor și serviciilor acesteia;
- gradul de inovare;
- legăturile efective și posibile ale acesteia cu propriile piețe;
- eficiența procesului de producție;
- accesul la mijloacele de producție - teren, forță de muncă și capital.

55. Conceptul de competitivitate poate fi aplicat, într-un mod similar, la nivel de țară sau regiune. În acest context, mai multe dintre aspectele menționate ale competitivității se manifestă într-o formă mai agregată:

- gradul de cultură antreprenorială;
- domeniile care prezintă un avantaj comparativ;
- resursele avute la dispoziție;
- sistemele de cercetare și inovare;
- infrastructura și serviciile de transport și comunicații;
- disponibilitatea amplasamentelor și a punctelor de lucru;
- disponibilitatea competențelor;
- existența unor piețe financiare funcționale.

56. Tabloul de bord al DG ENTR privind competitivitatea oferă o evaluare

concisă a poziției relative ocupate de România. Cu excepția unui număr mic de măsuri, România se află într-o poziție de inferioritate față de media la nivelul Uniunii Europene, iar pentru o treime dintre măsuri, decalajul este considerabil, fiind caracterizat de productivitatea scăzută, cercetare-dezvoltare redusă la nivel de întreprindere și de un număr mic de întreprinderi care au creștere rapidă. (A se vedea *Romania Competitiveness Scoreboard - Distance from EU Average - standard deviations* - fișierul *DataFile.docx* – Tabelul 7).

Condiții de piață deosebit de dificile

57. Creșterea rapidă a economiei românești din perioada 2003-2008 a fost urmată de o scădere accentuată între 2009 și 2011, dar a revenit pe creștere în 2011, însă cu o rată mai scăzută. Cu toate acestea, nivelul general al activității economice din România se menține foarte scăzut.

58. Un obstacol major în calea creșterii este nivelul scăzut al veniturilor disponibile, care derivă din structura ocupării forței de muncă. Dintre cele 8,57 milioane de locuri de muncă din România în 2012, doar puțin peste 4,44 de milioane sunt salarizate. Nivelul foarte ridicat de activități independente (2,1 milioane, 25% din totalul locurilor de muncă) este asociat mai curând cu agricultura de subzistență și cu lipsa alternativelor decât cu spiritul antreprenorial. Alte 1,4 milioane de locuri de muncă (20% din numărul total) reprezintă muncă neremunerată prestată de membrii familiei, o categorie care de abia se mai regăsește în economiile mai dezvoltate din UE.

59. Activitatea economică din România are un profund caracter **teritorial**. Creșterea pe parcursul ultimilor zece ani a fost mult înclinată în favoarea regiunii București-Ilfov, care a devenit principala economie de piață funcțională, cu un amestec de locuri de muncă în industria prelucrătoare și în servicii și cu un PIB pe cap de locuitor care depășește media UE. Cu toate acestea, în celelalte șapte regiuni de dezvoltare, creșterea și diversificarea activității economice sunt mult mai scăzute, iar previziunile privind dezvoltarea întreprinderilor sunt mult mai pesimiste:

- nivelurile reduse ale veniturilor disponibile provenite de la un număr mic de locuri de muncă salarizate inhibă dezvoltarea piețelor interne; agricultura de subzistență și semisubzistență, barterul și munca la negru înlocuiesc economia formală;
- în consecință, creditul de consum este subdezvoltat;
- modelul foarte dispersat al localităților rurale din România are ca rezultat piețe locale puțin abundente;
- IMM-urile sunt dezavantajate în ceea ce privește accesul la piețele sectorului public, care reprezintă o parte importantă din cererea agregată în regiunile în curs de dezvoltare.

60. În acest context, majoritatea IMM-urilor sunt mici, de dimensiuni locale și au motivare redusă de creștere. Piețele și distribuția sunt subdezvoltate.

Densitatea redusă a activităților economice

61. România se clasează pe penultimul loc în UE27 din punct de vedere al densității activităților economice (a se vedea *buletinul Eurostat „Statistics in Focus” nr. 31/2008*). În 2012, numărul de societăți era de 470 547, cu o densitate

generală de 21,23 societăți la 1 000 de locuitori. IMM-urile contribuie cu 53% la VAB, cu cinci puncte procentuale sub media UE.

62. Din punct de vedere al **teritorialității**, între regiunile de dezvoltare ale României există diferențe semnificative privind densitatea activităților economice (*a se vedea Documentul de poziție al serviciilor Comisiei, octombrie 2012, p. 7*). Regiunea București-Ilfov reprezintă o excepție semnificativă, cu o medie a densității activităților economice de aproximativ 2,5. Patru regiuni – Nord-Vest, Centrală, Sud-Vest și Est - sunt grupate în jurul densității medii a activităților economice (de aproximativ 12%). Totuși, trei regiuni - Nord-Est, Sud Muntenia și Sud-Vest Oltenia - au o densitate a activităților economice semnificativ sub medie (62% - 70% din medie). Densitatea IMM-urilor din zonele rurale este de 9,64 IMM-uri la 1000 de locuitori, mult sub media națională, sectorul primar reprezentând o cotă redusă din numărul total de IMM-uri la nivel național (doar 3,41% în 2011).

63. Operatorii economici se confruntă cu dificultăți de creștere, venituri reduse și o pondere covârșitoare a microîntreprinderilor (88% în 2012). Dezvoltarea este limitată de mai multe obstacole: lipsa forței de muncă cu calificare medie și înaltă, accesul la finanțare, birocrăția excesivă dublată de o guvernare slabă a mediului de afaceri, o piață cu organizare instituțională fragmentată și inconsecventă, un spirit antreprenorial slab dezvoltat, în special în zonele rurale și în zonele de pescuit.

Dependența excesivă de activitățile cu valoare adăugată redusă

64. Sectoarele industriale mai puțin competitive oferă circa 1,2 milioane de locuri de muncă, adică aproape 70% din totalul locurilor de muncă din industrie. Acest sector divers include sub-sectoarele extractiv și al prelucrării primare, precum și pe cele ale utilităților și industriei prelucrătoare, însă vizează în special formele mai puțin avansate de prelucrare. Productivitatea mai scăzută din aceste sectoare este asociată, după caz, cu niveluri scăzute ale investițiilor, inovării și competenței în rândul managerilor și al personalului operativ.

65. Serviciile de comercializare cu amănuntul - *comerțul, distribuția de autovehicule, transportul, hotelurile și restaurantele* - reprezintă aproximativ jumătate din totalul unităților operaționale și doar puțin peste o cincime din totalul locurilor de muncă, valoare apropiată de media UE27. Contribuția la PIB este de numai 11% în 2013, iar productivitatea muncii se situează sub medie.

66. În acest context, *turismul* asigură în mod direct circa 193 000 de locuri de muncă (2,3% din totalul forței de muncă), iar contribuția sa la menținerea ocupării locurilor de muncă în sectoarele înrudite este estimată la un nivel de peste două ori mai mare. Potențialul turistic al României este concentrat în câteva sectoare de nișă. Sub-sectoarele promițătoare cu cel mai mare potențial și valoare adăugată sunt cele al turismului medical și al ecoturismului. În România se găsesc circa o treime din izvoarele minerale naturale din Europa, oferind diverse tratamente. Investițiile pentru dezvoltare locală pot fi sprijinite în situațiile în care strategiile locale/regionale de dezvoltare au demonstrat în mod obiectiv existența unui potențial turistic.

67. Sectorul *construcțiilor* este mai dezvoltat decât în majoritatea țărilor UE. Ponderea unităților operaționale și contribuția procentuală la PIB sunt destul de

echilibrate, de aproape 9%.

68. Serviciile cu valoare adăugată mai mare - *tehnologia informației și comunicațiilor, finanțe și asigurări, activități imobiliare, servicii profesionale și administrative* - sunt subreprezentate în raport cu media UE, reprezentând puțin peste 8% din numărul locurilor de muncă, dar generând aproape un sfert din PIB-ul României.

69. În perioada 2008-2011, ocuparea totală a forței de muncă s-a redus cu 4,4%, cele mai mari contracții afectând sectoarele minier, energetic și al construcțiilor. Majoritatea sectoarelor din domeniul comerțului cu amănuntul au cunoscut doar o reducere de mică amploare a ocupării forței de muncă, probabil datorită predominanței activităților independente și a afacerilor de familie. Sectorul imobiliar a fost foarte afectat, iar reformele continue au dus la pierderea unui număr mare de locuri de muncă în sectorul public. Conform raportărilor, turismul s-a dovedit cel mai rezistent, contractându-se începând din 2008, dar extinzându-se puternic în 2012 (Sursă: WTTC).

70. Sectoarele care au resimțit o creștere a ocupării forței de muncă în perioada 2008-2011 au fost în principal cele ale serviciilor cu valoare adăugată mare: logistică, TIC, servicii financiare și servicii pentru întreprinderi. Serviciile de specialitate și științifice au avut o scădere sub medie. Acest model sugerează că tranziția României către o economie modernă bazată pe servicii a continuat în timpul recesiunii.

71. *Agricultura, silvicultura, pescuitul și acvacultura* asigură aproape 30% din locurile de muncă, depășind de aproape cinci ori media UE. Contribuția acestora la PIB este relativ scăzută, de aproape 7%, dar totuși depășește de trei ori media UE27. Productivitatea muncii în agricultură reprezintă mai puțin de un sfert din media pentru toate sectoarele din România și un sfert din media europeană pentru agricultură (4 328,5 EUR/UMA, respectiv 14 967,0 EUR/UMA în 2012. În ultimii ani, acest indicator a cunoscut una din cele mai scăzute rate de creștere comparativ cu restul statelor membre UE (doar 0,1%).

72. Terenurile agricole și apele din România rămân o resursă insuficient valorificată. Există un potențial evident pentru o dezvoltare mult mai înaltă și creștere prin integrarea lor în sistemul alimentar european.

73. Potențialul din agricultură este limitat de obstacole majore în calea dezvoltării, legate de o structură polarizată a exploatațiilor agricole. Fermele mari și mijlocii, care pot fi competitive, dar care trebuie să se modernizeze și să respecte standardele europene, reprezintă doar 7% din exploatațiile agricole, dar gestionează aproximativ 70% din suprafața agricolă utilizată (SAU). Circa 93% din exploatațiile agricole cu mai puțin de 5 ha cuprind restul de 30% din SAU și sunt exploatate în sistemul de agricultură de subzistență sau semisubzistență, cu orientare spre piață redusă sau inexistentă, nivel scăzut de productivitate și dotare tehnică.

74. Aceste exploatații reprezintă o importantă zonă-tampon în societatea română, având un rol de furnizori de bunuri publice de mediu prin prevenirea abandonării terenurilor și a pierderii biodiversității. Dimensiunea medie a unei exploatații (3,4 ha SAU/fermă) este de peste 4 ori mai mică decât media europeană (14,3 ha SAU) (sursă: Eurostat), ceea ce înseamnă că nivelul de fragmentare este foarte ridicat. Progresele modeste de consolidare din perioada 2005-2010 au contribuit la o scădere cu 10% a numărului de exploatații agricole.

75. Prin urmare, competențele, inovarea, accesul la servicii de consultanță, productivitatea și veniturile în cadrul acestor mici unități au un nivel scăzut. O consecință inevitabilă a îmbunătățirii orientării pieței și a productivității în cadrul unităților mici este faptul că ele vor putea susține mult mai puține locuri de muncă decât în prezent. Astfel, pentru o dezvoltare rurală mai durabilă, sunt deosebit de importante diversificarea și generarea de surse alternative de ocupare a locurilor de muncă în sectorul agricol sau în afara acestuia, inclusiv prin dezvoltarea de activități de prelucrare și marketing pe plan local. În 2010, mai puțin de 1% din exploatații au obținut peste 10% din venituri din activități din afara domeniului agricol.

76. În ceea ce privește rezultatele PNDR 2007-2013 din acest domeniu, până la sfârșitul anului 2013, 1259 de exploatații agricole au primit sprijin pentru creșterea competitivității, 60 870 de ferme de semisubzistență au primit sprijin de restructurare și s-au instalat 12 976 de tineri fermieri.

77. Cele mai importante lecții care vor fi luate în considerare în perioada 2014-2020 includ necesitatea stabilirii unor criterii de selecție mai adecvate și verificabile, simplificării documentației tehnice și economice prezentate de solicitanți, dezvoltării unor proceduri clare de evaluare și adaptării structurii Agenției de Plăți.

78. Experiența câștigată se va reflecta, de asemenea, în modul de furnizare a sprijinului, care va fi mai bine orientat și în conformitate cu Analiza SWOT și evaluarea necesităților. De exemplu, sprijinul pentru investițiile în ferme se va concentra asupra fermelor și asociațiilor de ferme de familie și mijlocii. Criteriile de acordare a sprijinului vor fi stabilite astfel încât să asigure posibilitatea de verificare și control, prevenind astfel crearea de avantaje artificiale. Experiența dobândită arată, de asemenea, că abordarea specială care încurajează conformitatea proiectelor cu standardele UE produce bune rezultate, ceea ce impune continuarea acesteia. În plus, va fi luată în considerare o mai bună coordonare cu strategiile agricolă și de competitivitate, orientată către produsele cu o valoare adăugată mare.

79. Sectorul fructelor se confruntă cu dificultăți structurale specifice, manifestate de-a lungul întregului lanț de producție și marketing. Acesta a scăzut continuu în perioada 2000-2011, suprafața ocupată de livezi scăzând cu 38%, iar peste jumătate dintre acestea sunt îmbătrânite. Capacitatea de depozitare a fructelor este și ea redusă, acoperind numai 14% din capacitatea de producție, ceea ce afectează capacitatea sectorului de a furniza fructe proaspete și materii prime pentru unitățile de prelucrare pe tot parcursul anului.

80. În general, sectorul agricol este expus riscurilor economice asociate cu fenomenele meteorologice nefavorabile și schimbările climatice. Aceste riscuri pot fi atenuate prin utilizarea de instrumente economice (asigurări, managementul riscurilor).

81. La fel ca și în alte țări din Europa, forța de muncă din România îmbătrânește, o problemă deosebită fiind schimbul de generații între administratorii fermelor.

82. Dincolo de poarta fermei, potențialul ridicat al României de a crește exporturile către piețele alimentare europene este limitat în prezent de lipsa de investiții în procesarea primară și alinierea sa la standardele europene și la așteptările consumatorilor.

83. Dezvoltarea sectoarelor agricol și forestier este afectată, de asemenea, de infrastructura insuficientă de drumuri agricole și forestiere. Densitatea națională medie a drumurilor forestiere este de 6,3 m/ha, comparativ cu 36m/ha, 40m/ha și 26 m/ha în țări cu relief similar.

84. Densitatea redusă și slaba calitate a drumurilor forestiere și agricole existente au urmări nu doar asupra activităților economice ale exploatațiilor forestiere și agricole, ci și a vieții sociale din zonele rurale. Deoarece aproape jumătate din populația României locuiește în zone rurale, rețeaua de drumuri forestiere și agricole reprezintă uneori singurul mod prin care locuitorii de la sate pot accesa serviciile de sănătate și educație. Rețele mai dense de drumuri forestiere au și beneficii de mediu, permițând utilizarea mai frecventă a utilajelor de defrișare care protejează solul (de exemplu, utilaje de defrișare cu cablu) sau facilitând un răspuns mai rapid în cazul unui incendiu de pădure.

85. Deși au un aport modest la PIB-ul României, pescuitul și acvacultura, alături de procesarea peștelui și comerțul cu pește și produse din pește se regăsesc în toate regiunile. În zonele izolate, în special în Delta Dunării, în Câmpia Dunării și în Defileul Dunării, activitățile de pescuit reprezintă o sursă importantă de ocupare a forței de muncă și de venit pentru populația locală. Acvacultura are o valoare mai mare pentru România prin resursele alimentare produse și prin rolul său în crearea și menținerea zonelor umede și a biodiversității speciilor de păsări și pești.

86. Producția de pește a scăzut cu o treime între 2009 și 2011. Totuși, tendința în creștere pe termen lung în consumul intern de pește și produse din pește, împreună cu ponderea scăzută din prezent a produselor românești, sugerează că există posibilități de creștere a acestui sector.

87. Competitivitatea activităților de pescuit este împiedicată de lipsa investițiilor specifice în vase, în exploatarea bazinelor viabile și în infrastructură. Deși România are o suprafață întinsă de iazuri piscicole, gama speciilor cultivate este redusă și este insuficient aliniată la cererea pieței. Managementul, inclusiv managementul mediului este slab; producția piscicolă nu este raportată integral. Activitățile de prelucrare și marketing sunt ineficiente și axate pe vânzarea directă. Acvacultura marină nu beneficiază de condiții geografice și meteorologice favorabile, ceea ce împiedică dezvoltarea și diversificarea. Au fost identificate doar patru zone de dezvoltare a fermelor de crustacee. Potențialul de dezvoltare al activităților de pescuit ale României în Marea Neagră este, în ultimă instanță, limitat de stocul durabil de pește. Pescuitul excesiv a condus la un nivel scăzut al diversității și cantității de pește de calitate superioară. Cu toate acestea, concurența liberă este împiedicată de obligația României de a respecta regimul de exploatare a resurselor Mării Negre și a normelor PCP, în timp ce marile flote din bazinul Mării Negre (turcă, ucraineană) nu sunt obligate să respecte aceste reguli. Slaba competitivitate este rezultatul în principal al diversității și cantităților reduse de pește de calitate superioară, ineficienței și numărului redus al vaselor de pescuit, infrastructurii inadecvate de pescuit și a restricțiilor de mărime a flotelor. Investițiile în infrastructura de bază vor avea un puternic efect catalizator.

Număr redus de sectoare puternice

88. Publicarea Strategiei Naționale pentru Competitivitate (SNP) reprezintă un

proces întreprins de România în cadrul Programului Național de Reformă 2011-2014 (actualizat pentru anul 2014), necesar promovării competitivității economice și dezvoltării locale în conformitate cu Strategia Europa 2020. Această strategie este rezultatul cercetărilor statistice, consultărilor și dezbaterilor cu sectorul privat și societatea civilă. Este o strategie orizontală destinată dezvoltării unui ecosistem competitiv de afaceri bazat pe un mediu de reglementare stabil, cu accent pe antreprenariat, inovare și creativitate, care acordă atenție încrederii, eficienței și excelenței și care va plasa România între primele 10 economii europene, și care identifică cinci priorități strategice: *Îmbunătățirea mediului de reglementare, Acțiuni de parteneriat public-privat, Factori și servicii de asistență, Promovarea următoarelor 10 sectoare viitoare și Pregătirea generației 2050 și provocările societale*. Strategia a fost dezvoltată în directă corelare cu alte documente strategice naționale, în special cu Strategia Națională de CDI. Aplicarea strategiei va fi facilitată de un sistem de monitorizare și evaluare urmând a fi instituit la nivelul Ministerului Economiei, în strânsă cooperare cu autoritățile direct responsabile pentru implementarea strategiei.

89. Strategia Națională pentru Competitivitate identifică sectoarele industriale și ale serviciilor cu valoare adăugată competitive care au demonstrat creșteri recente (a se vedea: *Constatările studiilor privind creșterea recentă și soliditatea relativă a sectorului indică un nivel înalt de convergență, în pofida utilizării de date din surse diferite, inclusiv FGB et al 2013, Analiza nevoilor socio-economice și Arup 2013, „Analysis and Evidence Base of the R&D&I Market in Romania”. Cercetările privind potențialul viitor sunt în număr mai redus, dar Cojanu (2012) „Noi direcții de politică industrială și modificările structurale necesare” concluzionează că echipamentele de transport și sectorul agro-alimentar au cel mai mare potențial de dezvoltare, și include autovehiculele, alimentele, băuturile, pielăria și textilele între produsele cu un potențial înalt de creștere, alături de, într-o măsură mai redusă, tutun, mașini și utilaje, echipamente electrice și servicii de decontaminare) și bune performanțe la export:*

- sectorul autovehiculelor are o valoare adăugată mare, constă în aproximativ 500 de societăți mari și mijlocii, printre care societăți de producție și asamblare ale Ford și Renault; implicarea acestora în lanțul de aprovizionare a îmbunătățit productivitatea și competitivitatea societăților românești; sectorul este puternic orientat către export.
- sectorul alimentar și al băuturilor are o valoare adăugată medie spre mare și o tehnologie medie; acesta include câteva societăți mari, dar și aproximativ 7 000 de IMM-uri; se axează în principal pe piața internă din România.
- agricultura ecologică s-a extins și este orientată spre export;
- sectorul textilelor și al pielăriei are o valoare adăugată redusă și o tehnologie joasă spre medie, însă are potențial de creștere a productivității și a valorii adăugate prin inovare; sectorul cuprinde aproximativ 4 000 de IMM-uri și este puternic orientat către export;
- sectorul tehnologiilor informației și comunicațiilor este competitiv pe plan internațional, dar se axează în principal pe subcontractarea externă pentru clienții din afara țării, în detrimentul sistemului de producție internă din România;
- sectorul serviciilor financiare se axează în principal pe piața internă.

90. Cu toate acestea, ocuparea globală în aceste sectoare este de aproximativ

700 000 de oameni, ceea ce reprezintă mai puțin de 10% din totalul forței de muncă. Deși se preconizează o creștere a acestor sectoare, influența lor asupra situației economice generale este limitată, însă pot constitui un motor al inovării. Contribuția industriei la crearea VAB este foarte puternică, România având în 2010 cea mai mare pondere a industriei în VAB (29%) comparativ cu media de 18,7% a UE. Ponderea industriei în PIB rămâne ridicată, cu aproximativ 29% în 2013 (potrivit datelor provizorii ale INS).

91. Strategia Națională pentru Competitivitate recunoaște, de asemenea, rolul actual și potențial al industriilor culturale și creative, reprezentând circa 6% din PIB, în adăugarea de valoare în lanțurile de aprovizionare din sectoare puternice și de rangul doi, de exemplu prin crearea design-ului, precum și în susținerea dezvoltării locale.

Activități culturale și turistice și dezvoltarea locală

92. Intensificarea activității culturale, care în regiunile mai puțin dezvoltate ale României nu este asigurată la un nivel optim, are potențialul de a contribui la dezvoltarea locală. Pe lângă îmbunătățirea calității vieții și a atractivității orașelor, zonelor rurale și de coastă din România și a Deltei Dunării, ameliorarea serviciilor culturale locale și a infrastructurii multifuncționale, alături de investițiile în e-cultură, au capacitatea de a îmbogăți educația românilor, exploata potențialul turistic local și stimula dezvoltarea locală prin crearea de noi piețe pentru IMM-uri. În plus, potențialul turistic complex și diversificat al României a permis apariția unor destinații turistice deosebit de atractive, care se disting prin practicarea unor forme specifice de turism. Dezvoltarea turismului la nivel local va contribui la creșterea economică, inclusiv în regiunile mai puțin dezvoltate cu un înalt potențial turistic, dar și la crearea de noi locuri de muncă într-o economie diversificată, în scopul reducerii dependenței de agricultură, de sectoarele economice tradiționale sau de sectoarele aflate în dificultate.

93. Investițiile în activitățile culturale și turistice pot fi sprijinite atunci când posibila contribuție la dezvoltarea locală este identificată ca prioritate în cadrul Planului de dezvoltare regională relevant, este justificată de posibilul impact economic și îndeplinește criteriile Strategiei pentru Cultură și Patrimoniu 2014-2020.

Surse de noi activități economice

94. Activitățile noi, investițiile străine directe și piețele de export reprezintă surse de noi activități economice pentru economia din România.

Întreprinderi noi

95. Atât înființarea, cât și închiderea întreprinderilor joacă un rol important în îmbunătățirea competitivității bazei comerciale. Crearea de întreprinderi noi este deosebit de importantă. În ciclurile economice recente din UE, IMM-urilor nou create li se datorează o parte importantă din creșterea generală a ocupării forței de muncă. În România, crearea de noi societăți a decurs bine până în anul 2008, însă a stagnat în timpul recesiunii și încă nu și-a revenit complet. Întreprinderile românești s-au dovedit a fi mai puțin rezistente în timpul recesiunii față de media UE27.

96. În România, atât rata de apariție și dispariție a întreprinderilor, cât și cea de supraviețuire sunt apropiate de media UE (*Sursă: Tabloul de bord al DG ENTR privind competitivitatea*). În perioada de după 1995, rata de supraviețuire timp de un an s-a menținut între 60% și 70%, cu excepția anului 2008, când a scăzut la 51% (*Sursă: Noi companii și profilul antreprenorului român, 2013*).

97. În ultimii ani s-a constatat o ușoară creștere a procentului de societăți nou înființate în domeniul industrial (16,8% în 2011) și al construcțiilor (11,7% în 2011), însă comerțul continuă să fie predominant, cu aproape 50% (*Sursă: Noi companii și profilul antreprenorului român, 2013*).

Investițiile străine directe

98. Dată fiind dezvoltarea insuficientă a culturii antreprenoriale la nivel național, investițiile străine directe continuă să joace un rol important în dezvoltarea economiei României, atât în industrie, cât și în domeniul serviciilor cu valoare adăugată mare. Aceasta reprezintă o oportunitate pentru integrarea societăților românești în lanțurile de aprovizionare internaționale și pentru sprijinirea progreselor în calitatea, nivelul de inovare și productivitatea acestora. În consecință, investițiile viitoare vor acorda prioritate sprijinului pentru ISD în sectoarele cu valoare adăugată mare, fără a se limita însă la acestea.

99. Întreprinderile ISD au un impact pozitiv asupra comerțului exterior al României, contribuind la totalul exporturilor - 71,4% în 2011. În industria prelucrătoare, 17 din 23 de sectoare industriale sunt dominate de companii multinaționale (*Sursă: Banca Națională a României, Raport anual privind investițiile străine directe*).

100. Până în 2012, România a obținut 59,126 miliarde EUR din investiții străine directe (*Sursă: Banca Națională a României*). Distribuția pe sectoare este în mare măsură axată pe sectoarele puternice din România Industria prelucrătoare a reprezentat 31,3% din total, din aceasta remarcându-se sectorul produselor chimice și al materialelor plastice, sectorul autovehiculelor și al echipamentelor de transport, sectorul prelucrării metalelor și sectorul produselor alimentare și al băuturilor. Alte sectoare mari sunt serviciile financiare (18,5%), construcțiile/imobiliarele (9,2%) și utilitățile publice (9,7%). TIC reprezintă 4,8%, evidențiind contribuția societăților naționale la creșterea sectorului.

101. Cele mai puternice intrări de investiții străine directe au avut loc între 2004 și 2008, atunci când privatizarea a reprezentat un factor favorizant important. Fluxurile s-au redus considerabil în timpul perioadei de recesiune (*a se vedea Documentul de poziție al serviciilor Comisiei, octombrie 2012, p. 4*). Cu toate acestea, în 2012, România s-a clasat printre primele țări europene din punct de vedere al atractivității pentru investiții în următorii trei ani (*a se vedea: Ernst and Young, 2012, European Attractiveness Report*).

102. Din punct de vedere al **distribuției în teritoriu**, regiunile mai puțin dezvoltate ale României au obținut, până în prezent, numai 39,4% din totalul ISD.

103. În perioada 2003-2011, trei regiuni, (Sud Muntenia, Vest și București-Ilfov) au înregistrat o creștere a volumului de ISD, în timp ce patru regiuni (Nord-Est, Nord-Vest, Sud-Est și Centru) au înregistrat o scădere semnificativă în 2009. Declinul a continuat în două regiuni, Sud-Vest și Sud-Est, între 2009 și 2011.

Dintre cele 8 regiuni, regiunea Nord-Est este cea mai puțin atractivă pentru investitori, în timp ce regiunea Sud-Vest are potențialul de a atrage cel mai mare volum de investiții străine (a se vedea: *Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice, proiectul Strategiei Naționale pentru Dezvoltare Regională, 2013*). Din punct de vedere al distribuției în teritoriu, până la sfârșitul lui 2012 se observă o orientare a ISD către regiunea București-Ilfov (60,6%); celelalte regiuni cu un procent mai ridicat de ISD au fost regiunea Centrală (7,8%), de Vest (7,6%), de Sud (7,2%) și Sud-Est (5,5%).

104. Analiza compoziției ISD sugerează faptul că România a fost o țară atractivă pentru industriile prelucrătoare cu grad scăzut de tehnologie înglobată și cu o intensitate energetică mare. Acest tipar reflectă parțial caracteristicile afacerilor care au fost achiziționate de către companii străine în cadrul procesului de privatizare din România. Cu toate acestea, modelul reflectă și relocarea activităților cu valoare adăugată scăzută din țări cu o economie competitivă, pentru a beneficia de forța de muncă și de costurile scăzute din România. Un număr mai mic de investiții, în special asiatice, au fost motivate de obiectivul pătrunderii pe piețe noi.

105. Oportunitatea pentru investiții noi a fost atractivă pentru unii investitori, iar aceste investiții au avut un impact semnificativ asupra competitivității prin construirea de noi instalații, prin aducerea de know-how și de noi tehnologii și prin crearea de noi locuri de muncă. Din punct de vedere al distribuției în teritoriu, majoritatea ISD în întreprinderi noi au avut loc în regiunea București-Ilfov (60,5%), urmată de regiunea Centru (11,0%), regiunea Vest (9,3%) și regiunea Sud Muntenia (6,3%).

106. Nivelul diferit de atractivitate pentru ISD a regiunilor din România reflectă relativa lor apropiere față de piețele europene, slaba dezvoltare a infrastructurii de transport și de bază, agravată de un mediu de afaceri obstructiv și lipsa antreprenoriatului în sectorul privat.

Exporturile

107. Strategia Națională de Export 2014-2020 (http://www.minind.ro/strategia_export/SNE_2014_2020.pdf) subliniază că, în perioada 2007-2012, cota exporturilor totale în PIB-ul României a crescut de la 29,3% în 2007 la 40% în 2012, dar continuă să se afle sub media UE (40,1% în 2007 și 44,7% în 2012). Utilajele, echipamentele și alte produse industriale reprezintă majoritatea portofoliului de exporturi al României (aproape trei pătrimi din total), în timp ce produsele agro-alimentare înregistrează o cotă în creștere. Sectorul autovehiculelor a contribuit cel mai mult la creșterea generală, însă alimentele și băuturile, textilele/pielăria și produsele chimice au cunoscut, la rândul lor, o creștere semnificativă. Strategia Națională de Export 2014-2020 evidențiază, de asemenea, potențialul sectoarelor care includ echipamente industriale, fabricarea produselor marine, mobilier, produse electrice, produse farmaceutice, echipamente de telecomunicații, software și servicii TI. Evoluția exporturilor în perioada 2007-2011 demonstrează că România are sectoare care pot concura pe piața internațională.

108. ISD au contribuit în mod semnificativ la creșterea exporturilor. Aproximativ 100 de companii cu capital majoritar străin sau societăți mixte realizează 50% din exporturi. În plus, numărul mare al societăților exportatoare cu capital străin

demonstrează că întreprinderile din mediul de afaceri internațional pot să investească în România și să aibă succes.

109. Strategia Națională de Export 2014-2020 a identificat productivitatea scăzută a muncii, decalajul tehnologic și slaba promovare și sprijinire a exportului de produse inovatoare de către întreprinderi, institute de cercetare și autorități publice ca fiind principalele obstacole în calea accelerării exporturilor.

110. În plus, infrastructura vamală are un impact important asupra fluxurilor comerciale externe, îmbunătățirea acesteia conducând la facilitarea comerțului și, implicit, la creștere economică. În perioada 2011-2013, cantitatea de produse exportate crescut, în medie, cu 0,8%. O oprire de o oră la un punct vamal este echivalentă cu parcurgerea unei distanțe de 70 de kilometri. O oprire de 3-4 ore ar putea însemna parcurgerea a 210-280 km, astfel că transporturile de mărfuri ajung la destinație cu întârziere, cu rezultate negative asupra fluxurilor comerciale externe și a competitivității întreprinderilor românești pe piața europeană.

111. Prioritățile propuse spre finanțare în cadrul TO 2, TO 3 și TO 7 își propun să soluționeze posibilele obstacole în calea exportului care limitează dezvoltarea economică.

Un mediu de afaceri nefavorabil

112. Potrivit Forumului Economic Mondial, factorii cei mai problematici pentru afaceri din România sunt corupția, cotele de impozitare, birocrăția și ineficiența guvernamentală, accesul la finanțare, reglementările fiscale, infrastructura inadecvată, inflația, instabilitatea politică și forța de muncă cu o educație insuficientă (*a se vedea Raportul privind indicele competitivității globale 2012-2013, Forumul Economic Mondial, p. 302*).

Birocrația

113. În pofida progreselor înregistrate, mediul de afaceri din România se confruntă în continuare cu o birocrație excesivă, în special în ceea ce privește administrarea fiscală și complexitatea și durata procedurilor (*a se vedea: Documentul de poziție al serviciilor Comisiei, octombrie 2012, p. 5; Raportul de Progres al Programului Național de Reformă 2011-13, martie 2013, p. 9; Recomandările Consiliului European privind Programul Național de Reformă al României, iunie 2013, p. 8, p. 11*). Reglementărilor le lipsește proporționalitatea. Cerințele administrative, contabile și de raportare sunt de obicei prea mari pentru microîntreprinderi. Aceasta contribuie la menținerea unui nivel ridicat al activităților în afara economiei formale. Criterii restrictive inutile, costuri de participare ridicate și incapacitatea de a încheia contracte pe alte baze în afară de preț împiedică sau exclude multe IMM-uri de pe piețele din sectorul public și privează România de o sursă majoră de dezvoltare a microîntreprinderilor și a IMM-urilor, care reprezintă curentul principal în UE.

114. Pentru a aborda aceste probleme, Strategia Națională privind Competitivitatea propune „un cadru de reglementare mai bun pentru mediul de afaceri”, în conformitate cu Recomandările Consiliului European privind promovarea transparenței administrative și a securității juridice. În plus, cadrul de reglementare existent pentru IMM-uri (Legea nr. 346/2004) a fost modificat și

completat în conformitate cu principiile inițiativei în favoarea întreprinderilor mici („Small Business Act”) din cadrul Programului Național de Reformă 2011-2013 (a se vedea *Raportul de Progres al Programului Național de Reformă 2011-2013*). Dezvoltarea serviciilor de guvernare electronică este considerată ca având un potențial considerabil în reducerea poverii administrative. În mod similar, există un potențial de îmbunătățire a fluxului comercial, prin înlăturarea blocajelor din administrația vamală și din infrastructură.

Accesul la finanțare

115. Accesul la finanțare rămâne dificil (a se vedea: *Documentul de poziție al serviciilor Comisiei, octombrie 2012, p. 7; Raportul de Progres al Programului Național de Reformă 2011-13, martie 2013, pp. 9-10; Recomandările Consiliului European privind Programul Național de Reformă al României, iunie 2013, p. 8, p. 11*), iar studiile recente nu indică în mod clar dacă situația se îmbunătățește sau nu. Pe de o parte, în 2011, 15% dintre IMM-urile românești au raportat accesul la finanțare ca fiind cea mai presantă problemă cu care s-au confruntat - în ton cu media UE - reprezentând o pondere redusă față de 27% în 2009 (a se vedea: *Ipsos MORI, 2011, Studiu privind accesul IMM-urilor la finanțare. Metodologia studiului a presupus interviuri prin telefon de tip CATI, chestionare*). În 2013, răspunsurile la această întrebare au indicat o scădere a presiunii la 13,9%, puțin mai ridicată decât media UE (13,8%).

116. Pe de altă parte, în ciuda unei tendințe de îmbunătățire la nivelul UE27, IMM-urile românești au raportat o deteriorare a poziției în cele 6 luni anterioare cu privire la disponibilitatea finanțării de la bănci (13%), sprijinul public (47%), creditul comercial (25%) și capitalul propriu (40%).

117. În fapt, relația între intermediarii financiari și IMM-uri este una dificilă. Pe de o parte, băncile consideră că finanțarea IMM-urilor este o activitate cu risc înalt și marjă redusă de profit (ca urmare a costurilor mari de gestionare în raport cu rezultatele obținute), iar, pe de altă parte, IMM-urile nu au capacitatea de a furniza garanțiile sau planurile financiare detaliate necesare accesării creditelor.

118. Investigația realizată de FEI (a se vedea *FEI, Executive Summaries of Evaluation Studies on SME Access to Finance*) evidențiază dificultățile de accesare a finanțării cu care se confruntă IMM-urile, în special cele nou înființate. Finanțarea de la bănci a fost identificată ca principala sursă de finanțare externă. Relativ puține propuneri sunt la nivelul la care capitalul privat devine economic; valoarea limitată a bunurilor mobile reprezintă o constrângere în calea accesului la finanțare prin împrumuturi bancare în condiții comerciale.

119. Fondul JEREMIE (alocare inițială de 100 milioane EUR, majorată în octombrie 2013 cu 50 milioane EUR) a fost unul din cele mai mari instrumente financiare implementate în perioada 2007-2013. Deși a fost aprobat în 2008, acesta nu a fost activ până în 2011, când au fost contractați primii intermediari financiari pentru produsul „garanția de portofoliu” (68 de milioane EUR), care avea în iunie 2013 un portofoliu estimat la aproximativ 160 de milioane EUR. Fondul Catalyst, al cărui capital de risc se ridică la 17,5 milioane EUR, a făcut prima sa investiție în iunie 2013. Totuși, inițiativele de microfinanțare au avut până în prezent un succes mai mare decât alte instrumente financiare. Experiența a evidențiat, de asemenea, impactul negativ al modelului de rambursare a investiției, care a avut ca rezultat neînceperea unor proiecte de

investiții aprobate.

120. Din punct de vedere al **distribuției în teritoriu**, serviciile financiare sunt, în general, mai puțin accesibile întreprinderilor din mediul rural și sectorului agricol. Cu toate că sistemul bancar din România s-a dezvoltat rapid în ultimii ani și că băncile au arătat mai multă deschidere față de finanțarea IMM-urilor și a sectorului agro-alimentar, majoritatea beneficiarilor FEADR sunt evaluați ca fiind clienți de mare risc și, în consecință, accesul lor la împrumuturi pentru cofinanțarea proiectelor și pentru susținerea fluxului de numerar necesar aplicării proiectelor este dificil. În plus, utilizarea terenului și a altor active ale fermelor ca garanții bancare a fost profund afectată de volatilitatea valorilor, fenomen care este specific crizei.

121. Adoptarea, în perioada 2007-2013, a schemelor de garantare cu sprijin FEADR, desemnate ca scheme fără ajutor de stat, a fost dezamăgitoare comparativ cu schemele de împrumuturi subvenționate utilizate în cadrul programului SAPARD în perioada de preaderare. Aceste scheme de garantare nu au depășit bariera de accesibilitate la finanțare din cauza situației economice din ultimii ani, care a influențat politicile de împrumut ale instituțiilor financiare. Printre vulnerabilitățile pe care creditorii le atribuie zonelor rurale menționăm suprafața medie a exploatației agricole, care este sub nivelul de viabilitate economică, marja de profit redusă în cazul investițiilor în firme mici, dublată de informații insuficiente despre economia rurală. O altă povară care afectează beneficiarii constă în costul schemelor.

122. În consecință, suma alocată schemelor de garantare FEADR a fost redusă cu aprox. 50% în 2013 (de la 220 milioane EUR contribuție publică la 116 milioane EUR). Proiectarea corespunzătoare a instrumentelor, echilibrarea ajutorului de stat, ușurința punerii în aplicare, cerințele băncilor și ale beneficiarilor și disponibilitatea încă de la început a instrumentelor reprezintă cheia succesului acestora. Evaluarea ex ante care trebuie făcută înainte de punerea în aplicare ar trebui să identifice tipurile de instrumente financiare necesare pentru acoperirea decalajelor pieței, optimizarea procesului de alocare și maximizarea rezultatelor. Cu toate acestea, succesul depinde, de asemenea, de calitatea planurilor antreprenorilor și de înțelegerea de către aceștia a condițiilor și obligațiilor aferente finanțării externe.

Accesul la sprijin

123. O lecție suplimentară din perioada 2007-2013 este legată de furnizarea de informații și alte instrumente de sprijin pentru întreprinderi. În acest domeniu, fragmentarea și complexitatea proceselor au reprezentat, la rândul lor, un motiv de descurajare a începerii unei activități, având ca rezultat o eficiență redusă. Aceste aspecte vor face obiectul unei separări clare a acțiunilor între Programele Operaționale Competitivitate și Regional în perioada 2014-2020. Astfel, PO Competitivitate va finanța doar cercetarea și/sau inovarea pentru entități publice și private, inclusiv IMM-uri, în timp ce POR va finanța toate activitățile de dezvoltare a IMM-urilor.

124. În ceea ce privește acțiunile de consolidare a sprijinului pentru IMM-uri, intenția este de a adăuga Fondurilor structurale și de investiții o dimensiune teritorială rurală și urbană, care să includă întregul ciclu de viață al unei companii, de la creare până la dezvoltarea activității, în sinergie cu fondurile și

programele operaționale. Fiecare program operațional va conține detalii privind criteriile de finanțare pentru a asigura îndeplinirea obiectivelor PO, prin măsuri complementare și evitarea dublei finanțări a acțiunilor.

125. Va fi adoptat un mecanism de sprijin real al dezvoltării activităților, care va furniza informații precise și actualizate privind oportunitățile de finanțare din diverse surse (instrumente sindicale, programe naționale), dar și în ceea ce privește asistența directă pentru dezvoltarea ideilor de proiecte (de exemplu, îndrumare și consiliere). Structura administrativă necesară furnizării acestor servicii va fi creată după analiza și evaluarea sarcinilor și capacităților din cadrul curent.

126. Furnizarea de asistență către IMM-uri va fi facilitată, de asemenea, de o platformă electronică cu rol de ghid privind oportunitățile de finanțare, normele generale aplicabile în perioada de implementare), iar interoperabilitatea cu o serie de baze de date poate simplifica accesul IMM-urilor la unele servicii de tip e-guvernare.

Capacitatea limitată de absorbție a sprijinului

127. Baza comercială a României este înclinată spre întreprinderile de mici dimensiuni, activitățile cu valoare adăugată redusă și sectoarele în care investițiile publice ar fi în mare măsură înlocuitoare (de exemplu, comerțul cu amănuntul sau activitățile strâns legate de acesta). În consecință, piața-țintă a instrumentelor de sprijin pentru întreprinderi - întreprinderile din sectoarele producției și serviciilor cu valoare adăugată medie-mare, care au atât intenția, cât și capacitatea de a crește - reprezintă o mică parte din baza comercială generală.

Disponibilitatea limitată a competențelor

128. Întreprinderile din România care încearcă să se dezvolte se confruntă cu o concurență considerabilă pentru angajarea de personal calificat și având inclusiv competențe antreprenoriale. În toate regiunile se manifestă decalaje de competențe, ele nefiind specifice sectoarelor care au înregistrat creșteri recente ale ocupării forței de muncă (*a se vedea Studiul CEDEFOP 2011*). Analiza pe grupe ocupaționale relevă procente mai mari ale locurilor de muncă vacante pentru muncitori calificați și lucrători similari (3%), operatori de instalații și mașini și lucrători care assemblează utilaje și echipamente (2,5%) și lucrători calificați din agricultură și pescuit (1,8%). Dificultățile de recrutare au fost întâlnite în special în ocupațiile pentru care este nevoie de o calificare profesională și tehnică.

129. Furnizarea de competențe este condiționată parțial de cerințele tradiționale din industria românească, cu accent pe activități cu utilizarea intensivă a forței de muncă și cu valoare adăugată redusă. În sectorul de producție, cota de forță de muncă cu înaltă calificare reprezintă circa jumătate din media UE27. Cu toate acestea, creșterea treptată a ponderii forței de muncă cu înaltă calificare începând cu anul 2006 sugerează trecerea către o economie bazată mai mult pe cunoaștere și o creștere a muncii de medie și înaltă calificare, în detrimentul locurilor de muncă pentru care este nevoie de calificare redusă.

130. Disponibilitatea competențelor de nivel înalt a fost afectată negativ de

emigrarea pe scară largă a forței de muncă calificate în ultimii zece ani, fenomen care a fost reflectat și în îmbătrânirea forței de muncă. În plus, disponibilitatea competențelor este afectată și de procentul de întreprinderi care oferă formare profesională angajaților lor, procent aflat sub media UE (40% față de 58%). Microîntreprinderile din România sunt chiar mai puțin înclinate decât firmele similare din alte țări UE să asigure participarea angajaților lor la activități de învățare pe toată durata vieții active.

TIC și competitivitatea

131. Pe lângă potențialul său ca sector în dezvoltare, TIC joacă un rol important în îmbunătățirea eficienței întreprinderilor și în extinderea accesului la piață. Impactul social al TIC a devenit semnificativ. Dezvoltarea TIC este un domeniu cheie de îmbunătățire a competitivității mediului de afaceri, de a crește eficiența sectorului public și de a reduce birocrăția.

132. Îmbunătățirea accesului la internet, stimularea utilizării computerelor și dezvoltarea pieței digitale în România vor avea nevoie de consolidarea încrederii consumatorului în securitatea datelor personale și a tranzacțiilor financiare, precum și de o consolidare a drepturilor consumatorului care să vizeze cumpărăturile online de bunuri și servicii. Măsurile de creștere a securității au rolul de a spori competitivitatea prin comerțul electronic și de a contribui la îndeplinirea țințelor asumate de România (a se vedea fișierul DataFile.docx, Tabelul 12).

133. Acestea trebuie să fie completate cu dezvoltarea unui cadru de reglementare privind comerțul electronic transfrontalier, plățile online și livrările, și va fi sprijinită de un cadru dedicat soluționării facile a abuzurilor și a disputelor specifice comerțului electronic.

134. Strategia pentru e-guvernare din România, astfel cum a fost prezentată în Strategia agendei digitale pentru România, vizează serviciile dedicate evenimentelor de viață, pentru a le aduce la al patrulea nivel de evoluție. Prioritizarea serviciilor guvernamentale referitoare la evenimentele de viață va aduce o îmbunătățire semnificativă a modului în care cetățenii și întreprinderile percep administrația publică, iar îmbunătățirea acestor servicii va reduce o mare parte din povara presupusă de interacțiunea cetățenilor/întreprinderilor cu organismele publice. În plus, această abordare poate asigura sinergia cu alte strategii de e-guvernare din România.

135. Intervențiile planificate în legătură cu domeniul e-guvernare nu vor fi doar corelate, ci și complementare rezultatelor obținute în cadrul strategiei de reformă a administrației publice.

Scopul general constă în crearea unei administrații publice moderne, cu o atitudine mai proactivă, de a crește eficiența internă, de a asigura o mai mare transparență, a reduce cheltuielile operaționale, a interacționa cu cetățenii și a dezvolta noi surse de creștere.

137. Pentru a atinge țințele naționale (utilizarea e-guvernare de către 35% din cetățeni și completarea de formulare on-line de către 20% din cetățeni până în 2020 – a se vedea Infrastructura TIC de la „Infrastructură”, comparativ cu 2013, când doar 5% din cetățeni utilizau serviciile de e-guvernare și 2% din cetățeni completau formulare on-line – a se vedea fișierul DataFile.docx, Tabelul 12),

România trebuie să se concentreze asupra a trei aspecte cheie ale actului de guvernare din perspectivă tehnologică, și anume:

- **România trebuie să furnizeze servicii publice mai bune prin utilizarea e-guvernare 2.0.** Chiar dacă România a adoptat măsuri importante în ultimii ani (din perspectiva accesului, dar și a implementării unor sisteme informatice de mari dimensiuni), majoritatea inițiativelor se confruntă cu dificultăți în materie de adoptare, calitate, legislație și uniformitate. Concentrarea asupra unor servicii noi sau îmbunătățite, dar însoțite de un model coerent pentru un mai mare impact în context social-economic, alături de restructurarea principiului aflat la baza acestor servicii publice, va conduce la rezultate benefice pentru fiecare pătură a societății.
- **Entitățile publice trebuie să accelereze ritmul de adoptare al serviciilor e-guvernare.** Acest obiectiv poate fi realizat prin consolidarea sprijinului și supravegherii instituționale, promovarea cooperării și colaborării cu entități publice și private, implementarea mecanismului de feedback și evaluare, implementarea normelor de standardizare la nivel național, implementarea mecanismului de e-identitate, implementarea portalurilor web etc.
- **Entitățile publice trebuie să optimizeze utilizarea tehnologiei pentru o activitate guvernamentală eficientă.** Acțiunile vor viza e-achizițiile, implementarea unui model de comandare și îmbunătățirea implementării serviciilor electronice publice.

138. Dezvoltarea cooperării între sectoarele public și privat în scopul prioritizării securității cibernetice la nivel național, având în vedere faptul că spațiul cibernetic include infrastructura cibernetică deținută și gestionată atât de stat, cât și de entitățile private.

139. Cloud-ul guvernamental are un dublu rol; primul se referă la relația guvernului cu cetățenii/întreprinderile sale în contextul e-guvernare, iar cel de al doilea urmărește stabilirea unui cadru tehnic de lucru pentru asigurarea interoperabilității organizațiilor guvernamentale. Conceptul de cloud guvernamental abordează ambele aspecte, combinând conceptul specific al unui cloud hibrid cu un cloud public pentru cetățeni și un cloud privat pentru interoperabilitate.

140. Pentru a facilita accesul public și transparența proceselor guvernamentale, toate datele publice existente vor fi colectate într-o bază de date centralizată, aflată sub un regim de supraveghere permanentă, în conformitate cu normele relevante privind datele deschise. După ce sistemul de management centralizat al datelor deschise devine operațional, autoritățile vor deveni factori de încurajare și facilitare a utilizării inovatoare a datelor deschise de către publicul larg.

141. Instituțiile se vor asigura că cel puțin un sfert din seturile de date publicate în platforma centralizată de date vor avea o valoare și relevanță informativă înalte.

142. Lipsa de încredere a sectorului de afaceri în sistemele electronice este una din cele mai importante obstacole în calea dezvoltării e-guvernării. Analiza socio-economică a SIM privind strategia națională arată că utilizatorii români arareori își actualizează programele antivirus sau creează copii de siguranță ale datelor

(rata utilizatorilor din România care își protejează computerele variază între 62% și 68%, comparativ cu media de 87% din UE27. În plus, nivelul cunoștințelor din domeniul digital este foarte scăzut, ceea ce limitează cererea antreprenorilor pentru soluții e-business.

143. E-guvernarea reprezintă factorul declanșator al reformei administrației publice, în măsura în care implementarea sistemului TIC necesită o evaluare inițială a proceselor administrative existente, o gestionare optimă a platformelor și bazelor de date existente, asigurând astfel interoperabilitatea și transparența instituțională în relație cu cetățenii.

144. Totuși, pentru a îmbunătăți în mod semnificativ eficiența și flexibilitatea mediului e-guvernare, vor fi necesare măsuri pentru:

- mărirea capacității de interoperabilitate a sistemelor electronice;
- introducerea unui sistem guvernamental de cloud computing, utilizarea datelor deschise și a volumelor mari de date;
- raționalizarea și consolidarea sistemelor TIC guvernamentale și de e-guvernare, care până în prezent s-au dezvoltat în mod fragmentat.

145. Investițiile în domeniul TIC vor continua în cadrul Strategiei Naționale privind Agenda Digitală a României - cadrul strategic de politică pentru dezvoltarea digitală.

146. Pentru a atinge obiectivul de mai sus, SIM va beneficia de asistență tehnică pentru pregătirea dezvoltării e-guvernării, iar toate intervențiile vor fi dezvoltate sub coordonarea tehnică a SIM.

Principalele nevoi de dezvoltare

147. Ca răspuns la analiza anterior menționată, vor fi prioritizate investițiile perioadei 2014-2020 în cadrul Strategiei Naționale pentru Competitivitate, a Strategiei Naționale CDI, a Strategiei Naționale pentru Agricultură și a Planurilor de Dezvoltare Regională, pe baza principiilor specializării inteligente.

148. Acestea concluzionează că potențialul cel mai clar pentru creștere se află în sectoarele României care sunt competitive la nivel internațional: în special industria autovehiculelor, produsele și serviciile TIC, procesarea alimentelor și a băuturilor. Totuși, aceste sectoare oferă doar o parte redusă din totalul locurilor de muncă, iar potențialul lor de creștere este insuficient pentru a depăși decalajul important în ocuparea forței de muncă pe termen mediu.

Reflectând influența generale a acestora asupra ocupării forței de muncă, stimulării creșterii și susținerii activității existente în sectoare care prezintă un potențial de creștere notabil și o înaltă valoare adăugată - sănătatea/produsele farmaceutice, turismul, textilele/pielăria; lemnul/mobilierul; energia/managementul mediului și agricultura, silvicultura și pescuitul vor fi, de asemenea, importante pentru dezvoltarea României pe termen mediu.

150. Pentru o creștere durabilă a competitivității naționale, este necesar ca investițiile din aceste sectoare să fie tratate cu prioritate la nivel național și să primească cel mai mult sprijin de la fondurile ESI. În același timp, Planurile de Dezvoltare Regională pot identifica, la nivel local, alte sectoare cu potențial de creștere, care pot reprezenta un punct de interes secundar pentru investiții.

151. În ceea ce privește investițiile în sectorul primar și conformitatea cu standardele UE, aspectele care trebuie să fie abordate vizează reînnoirea structurilor învechite din agricultură, facilitarea accesului la piața de produse agricole, îmbunătățirea infrastructurii agricole și forestiere și creșterea valorii adăugate a produselor prin intermediul infrastructurii de prelucrare.

152. În funcție de rezultatul evaluării ex ante, va fi necesară stabilirea de instrumente financiare adecvate pentru agricultori și de stimulare a mediului de afaceri din zonele rurale. Aceasta va permite o achiziționare mai competitivă a unor materii prime de calitate, o mai bună orientare a fermelor către cerințele pieței, inclusiv lanțuri scurte de aprovizionare cu alimente, diversificarea produselor de bază și creșterea viabilității generale. Creditele și fondurile de garantare sunt importante în special atunci când microîntreprinderile, întreprinderile mici și întreprinderile agricole necesită cofinanțare pentru proiecte de dezvoltare rurală și alte tipuri de proiecte de investiții. Sunt necesare instrumente de management al riscului pentru agricultori, pentru o mai bună gestionare de către aceștia a impactului economic al evenimentelor meteorologice nefavorabile.

153. Analiza sectorială și regională evidențiază în ce măsură regiunile beneficiază de avantaje comparative, în funcție de resursele naturale și de alți factori favorabili, de accesibilitate relativă la piețe și la lanțurile de aprovizionare din Europa de Vest etc. Investițiile viitoare vor urmări să consolideze specializarea rezultată la nivel local și regional, pentru a se asigura o utilizare eficientă a resurselor de dezvoltare regională, inclusiv prin promovarea clusterelor (inclusiv clusterelor maritime, în conformitate cu potențialul identificat al sectoarelor de „creștere albastră” din România).

154. Se identifică avantaje comparative regionale în legătură cu:

- sectoarele industriale cu tehnologie înaltă - industria chimică și a prelucrării petrolului (regiunea Sud) și industria autovehiculelor (regiunile Sud, Sud-Vest, Vest și Centru), industria energetică (regiunile Sud-Vest, Vest și Sud-Est);
- sectoarele industriale cu nivel tehnologic scăzut - industria textilă și a confecțiilor (regiunile Nord-Est, Sud-Est și Centru), industria pielăriei și încălțăminte (regiunea Nord-Vest) și industria prelucrării lemnului și a mobilei (regiunile Nord-Est, Nord-Vest și Centru);
- sectoarele serviciilor cu valoare adăugată mare -- TIC (regiunile București-Ilfov, Vest și Nord-Vest), activități financiare și de asigurări (puternic concentrate în regiunea București-Ilfov, reflectând importanța majoră a capitalei pentru întreaga economie românească);
- potențialul turistic neexploatat, ca factor de dezvoltare locală, va fi abordat într-o manieră specifică, care va reflecta analiza prevăzută în planurile de dezvoltare regională.

155. Agricultură și industria alimentară sunt identificate ca sectoare importante în toate regiunile, dar cu o contribuție relativ mai scăzută în regiunile București-Ilfov, Centru și Nord-Vest.

156. Pentru a asigura creșterea locală, fondurile pentru dezvoltare regională vor lua în considerare atât prioritățile sectoriale naționale, cât și punctele forte pe plan regional. Este necesară în special sprijinirea politicilor și instrumentelor cu efecte asupra economiei maritime, a stimulării potențialului „economiei albastre” și a generării unei creșteri durabile și de noi locuri de muncă în sectoarele

maritime, inclusiv prin cooperare în teritoriu.

157. Pe lângă potențialul său ca sector de dezvoltare, aplicarea pe orizontală a TIC la nivelul întreprinderilor și al autorităților va fi un factor din ce în ce mai important pentru competitivitatea României. În acest sens, guvernul va avea un rol-cheie în a se asigura că infrastructura TIC necesară este asigurată și că mediul digital este reglementat eficient, astfel încât întreprinderile și cetățenii să aibă încredere să îl utilizeze, și că aceștia pot interacționa pe cale electronică cu autoritățile într-un mod eficient.

Pornind de la constatările analizei provocărilor în calea dezvoltării și ale analizei SWOT (*a se vedea fișierul SWOT Analysis.docx*), principalele nevoi de dezvoltare sunt:

- extinderea și creșterea continuă, inclusiv pe piața internațională, a sectoarelor industriei prelucrătoare și serviciilor cu valoare adăugată mare, în special sectorul autovehiculelor, a produselor și serviciilor TIC, a procesării alimentelor și băuturilor;
- transformarea sectoarelor tradiționale ale României - sănătate/produse farmaceutice, turism, textile/pielărie, lemn/mobilier, industrii creative, energie/managementul mediului și agricultură, silvicultură și pescuit, în care există potențial de creștere, pentru sporirea valorii adăugate sau pentru susținerea activității pe termen mediu prin exploatarea nișelor specializate sau prin creșterea competitivității prin inovare și dezvoltarea pieței;
- restructurarea, consolidarea și diversificarea exploatațiilor agricole pentru a îmbunătăți competitivitatea și viabilitatea acestora, reînnoirea structurilor agricole învechite și adoptarea unor practici de producție și marketing moderne și inovatoare;
- atragerea tinerilor cu o formare adecvată în sectorul agricol;
- creșterea valorii adăugate generate de sectorul agro-alimentar;
- îmbunătățirea competitivității și antreprenoriatului în pescuit și acvacultură;
- îmbunătățirea radicală a mediului de afaceri în ceea ce privește disponibilitatea resurselor financiare pentru investiții, transparența și predictibilitatea politicilor și proporționalitatea administrației și a reglementărilor, inclusiv prin îmbunătățirea utilizării TIC de către autorități;
- atragerea de investiții pentru regiunile mai puțin dezvoltate ale României, printr-o abordare integrată care să cuprindă infrastructura, siturile, competențele și sprijinirea investițiilor;
- consolidarea mediului de afaceri digital;
- nevoia de a acorda prioritate creării de locuri de muncă și creșterii în „economia albastră”.

159. În ceea ce privește recomandarea Comisiei Europene din 2014 privind Programul Național de Reformă al României pentru 2014 și care include un aviz al Consiliului privind Programul de convergență al României pentru 2014, nevoia principală de dezvoltare nr. 2 este asociată recomandării specifice de țară nr. 3 din 2014 referitoare la accelerarea reformelor pentru creșterea eficienței și calității în sectorul sănătății.

Activitatea de cercetare, dezvoltare și inovare (CDI) în sprijinul competitivității

Considerații generale

160. Știința, tehnologia și comportamentul inovator constituie forțe de transformare pentru agenții economici, persoane și societate în sens larg, care facilitează:

- creșterea valorii adăugate a produselor și serviciilor, sprijinind astfel creșterea profitabilității agenților economici și ridicarea gradului de calificare;
- obținerea competitivității și menținerea acesteia pe o piață din ce în ce mai globalizată;
- abordarea multora dintre marile provocări cu care se confruntă societatea.

161. Strategia Europa 2020 urmărește impulsivarea dezvoltării inteligente prin sprijinirea unor investiții susținute în inovare. În 2012, România a investit doar 0,49% din PIB în C-D, 80% din aceste investiții fiind realizate de sectorul public. Pentru a atinge obiectivul Europa 2020 de 2% din PIB până în 2020, este necesară o schimbare radicală a comportamentului (*a se vedea: Documentul de poziție al serviciilor Comisiei, octombrie 2012, p. 7; Recomandările Consiliului European privind Programul Național de Reformă al României, iunie 2013, p. 8*).

162. Cu toate acestea, o serie de studii indică un nivel relativ ridicat al inovării în rândul agenților economici din România (*a se vedea, de exemplu, DG ENTR 2011, Studiu privind accesul IMM-urilor la finanțare*), și sugerează nevoia de a privi dincolo de cifrele oficiale privind cheltuielile cu C-D pentru a înțelege pe deplin situația. (*A se vedea: Recomandarea specifică de țară, Obiectiv 2020 și țintele asumate de România din fișierul DataFile.docx - Tabelul 8*).

163. În privința distribuției în teritoriu, cheltuielile și forța de muncă angajate în domeniul C-D ale agenților economici (36%) și statului (41%) sunt puternic concentrate în zona București Ilfov; doar cheltuielile și forța de muncă angajate în domeniul C-D în instituțiile de învățământ superior au o distribuție teritorială mai amplă (22%).

Nivelul scăzut și dezvoltarea lentă a investițiilor în C-D din sectorul privat

164. În 2011, sectorul privat din România a investit doar 825 de milioane lei în C-D, reprezentând 17,1% din totalul investițiilor. Între 2007 și 2011, creșterea cheltuielilor pentru C-D în sectorul privat a fost de numai 11,8%, puțin peste o treime din procentul total de creștere a cheltuielilor pentru C-D (*Sursă: Institutul Național de Statistică*). Această evoluție poate fi atribuită, între altele, factorilor structurali.

165. Potențialul de inovare al agenților economici este strâns legat de structura economică a României (*Sursă: INS și studiul „Rolul sectorului privat în dezvoltarea competiției în sistemul cercetării-dezvoltării și inovării*):

- companiile mari reprezintă doar 0,4% din totalul companiilor, dar contribuie cu 47,3% la VAB care poate fi atribuită companiilor; conform evaluărilor, 56,4% dintre companiile mari sunt active din punctul de vedere al inovării;
- companiile mijlocii reprezintă 1,9% din totalul companiilor și generează 20,5% din VAB al sectorului privat; se apreciază că 38,7% din companiile mijlocii

sunt active din punctul de vedere al inovării;

- companiile mici reprezintă 10,6% din total și 17,8% din VAB al companiilor; 27,5% din companiile mici sunt considerate ca fiind din punctul de vedere al inovării;
- microîntreprinderile reprezintă 87,1% din totalul companiilor și generează 14,4% din VAB al acestui sector. Se consideră că doar o mică parte din acestea au capacitate sau orientare către inovare.

166. În prezent, investițiile în C-D sunt foarte concentrate în companiile cu nivel tehnologic înalt și mediu, care reprezintă un procent mic din total (*a se vedea Cifra de afaceri a companiilor mari și mijlocii din sectorul tehnic în 2011, în creștere comparativ cu valoarea de 24% din 2008. Sursă: „Noi direcții de politică industrială și modificările structurale necesare” - Cojanu et al, 2012*). Procentul mare de companii implicate în activități cu nivel tehnologic mediu spre scăzut generează o cerere redusă pentru sprijin destinat inovării.

167. Contribuția industriilor cu nivel înalt și mediu de tehnologizare la valoarea brută generată de toate companiile din sectorul industrial a crescut de la 20,8% în 2008 la 25,8% în 2011, ceea ce demonstrează durabilitate și o mai bună rezistență la efectele crizei. Activitatea companiilor cu nivel înalt și mediu de tehnologizare a fost, evident, sprijinită de investiții semnificative în cercetare, dezvoltare și inovare, aceste companii concentrând 84% din toate cheltuielile de C-D industrială din 2011. Potențialul de inovare reflectă și obiectul de activitate. Așa cum s-a arătat mai sus, marea majoritate a companiilor din România desfășoară activități caracterizate printr-o valoare adăugată redusă. Aproape jumătate din totalul acestora desfășoară activități de comerț cu amănuntul sau apropiate de acesta.

168. Cu toate acestea, dincolo de factorii structurali care sugerează că foarte puține firme reprezintă o țintă realistă pentru sprijin în materie de inovare, s-au identificat și factori suplimentari care limitează investițiile private în cercetare și inovare (*a se vedea „Evaluarea Intermediară a Strategiei Naționale și a Planului Național CD & I 2007-13” - Technopolis Group, 2012; „Noi direcții de politică industrială și modificările structurale necesare” - Cojanu et al, 2012; „Rolul sectorului privat în dezvoltarea competiției în sistemul cercetării-dezvoltării și inovării”, 2012*);

- impactul negativ al crizei economice internaționale, care a determinat creșterea aversiunii față de risc, a redus lichiditatea și a avut un impact semnificativ asupra accesului IMM-urilor la finanțare, inclusiv la fondurile pentru C-D (*Notă: numărul total de companii inovatoare a scăzut în 2010 cu aproape 40% comparativ cu 2006. Companiile inovatoare în materie de procese, care reprezintă majoritatea companiilor inovatoare, au înregistrat cel mai mare declin, de aproape 50%. Numărul companiilor care au introdus produse noi sau semnificativ îmbunătățite a scăzut cu aproape o treime comparativ cu 2008*);
- lipsa capitalului de risc în general, dar în mod special absența capitalului de risc sub formă de fonduri dedicate inovațiilor tehnologice rezultate din activități de C-D;
- întreruperea sprijinului public național acordat activităților de CDI începând din 2009 (invitațiile pentru propunerea de proiecte în cadrul Programului Național au devenit neregulate, iar bugetele acordate invitațiilor au scăzut

drastic);

- complexitatea regulilor privind accesul la finanțare și implementarea proiectelor de CDI cu sprijin public;
- scăderea numărului de angajați în domeniul C-D în sectorul privat;
- multe din companiile cu capital străin (inclusiv foste companii de stat) nu includ activități de cercetare printre operațiunile lor din România;
- legăturile slabe existente între învățământul superior și C-D din sectorul privat din România, precum și slaba aplicabilitate practică a rezultatelor cercetării generate de sectorul public;
- costul ridicat al înregistrării brevetelor la nivel european. Instituțiile românești sunt astfel obligate să le înregistreze la nivel național.

169. În ciuda faptului că, în perioada 2007-2013, oferta de sprijin financiar pentru C-D a fost foarte diversă, cererea din partea întreprinderilor nu a fost deosebit de mare. Accesul la instrumente financiare (credite, garanții, capital de risc) a fost limitat în această perioadă, iar IMM-urile, în special, au constatat că este foarte dificil să asigure fluxul solid de numerar necesar pentru proiectele lor.

Gradul redus de corelare între C-D privată și sectoarele cu potențial de creștere

170. În 2011, cheltuielile pentru C-D ale companiilor s-au concentrat în industria autovehiculelor (22%), industria chimică (10%), TIC (10%) și industria echipamentelor electrice (7%). Instituțiile private de C-D au și ele o pondere mare din cheltuielile firmelor pentru C-D (22%). Unele sectoare mari au cheltuieli foarte mici destinate C-D. Comerțul, care formează obiectul de activitate a aproape jumătate din companii, are o contribuție de doar 2% la costurile de C-D, în timp ce agricultura, care asigură 30% din locurile de muncă, contribuie cu mai puțin de 1%, reflectând structura specifică a fermelor românești. Analiza cererii publice de fonduri pentru C-D arată că sectorul TIC este activ în privința obținerii de fonduri publice, în timp ce C-D din industria autovehiculelor și din cea chimică se bazează în principal pe finanțare privată.

171. Tiparul cheltuielilor private pentru C-D este corelat doar parțial cu sectoarele vizate de Strategia Națională pentru Competitivitate și Strategia Națională pentru CDI (*sectoarele economice prioritare identificate în Strategia pentru Competitivitate și prioritățile tematice pentru investiții publice în CDI identificate de Strategia Națională pentru CDI au ca bază comună studiul „Analiză și bază de dovezi privind piața CDI din România”, care oferă o perspectivă la nivel național și o analiză a contextului regional și a potențialului de inovare din economie, pe de o parte, și discută cererea pentru CDI în raport cu punctele forte ale ofertei de CDI, pe de altă parte, în scopul înțelegerii legăturii și corelării între CDI și performanțele în afaceri în cadrul sistemului de inovare, în contextul prioritizării specializării inteligente).*

172. Pe baza analizei pieței CDI din România și în conformitate cu orientările metodologice specificate în „Ghidul European pentru strategia de cercetare și inovare bazată pe specializare inteligentă” (RIS3), Strategia Națională pentru CDI a identificat prioritățile pentru investițiile publice CDI prin aplicarea a trei criterii: (i) oportunitățile legate de dinamica viitoare a domeniului; (ii) posibila contribuție a C-I la exploatarea oportunităților; (iii) impactul economic estimat al

rezultatelor C-I în ceea ce privește absorbția și comercializarea acestora. Prin urmare, au fost selectate următoarele priorități tematice pentru perioada 2014-2020:

- bio-economie (agricultură și silvicultură, pescuit și acvacultură, alimente, produse biofarmaceutice și biotehnologii);
- TIC, sectorul spațial și securitatea;
- energia, mediul și schimbările climatice;
- eco-nano-tehnologiile și materialele avansate;
- sănătatea.

173. Sănătatea este un domeniu cu un impact deosebit de important asupra resurselor publice și calității vieții. Cercetarea și dezvoltarea experimentală din acest domeniu au o contribuție cheie la impactul economic al sănătății în societate prin noi descoperiri medicale, noi tratamente pentru bolile existente, noi tehnologii transferate în practica clinică. Un studiu multicentric („The Effect of Population Health on Foreign Direct Investment Inflows to Low and Middle Income Countries”, disponibil la www.elsevier.com) analizează efectul sănătății populației asupra fluxurilor brute de investiții străine directe (ISD) în 74 de țări industrializate și în curs de dezvoltare (inclusiv România). Concluzia principală este că fluxurile brute de ISD sunt influențate major și pozitiv de sănătatea populației în țările cu venituri mici și medii. După analizarea altor variabile relevante, studiul estimează că o creștere a speranței de viață cu un an sporește fluxurile medii de ISD cu 9%. Aceste concluzii sunt consecvente cu opinia potrivit căreia sănătatea este o componentă integrantă a capitalului uman în țările dezvoltate, care ridică productivitatea muncii și stimulează creșterea economică.

174. În ceea ce privește dezvoltarea tehnologiilor energetice cu emisii reduse de carbon, se va acorda atenția cuvenită obiectivelor Planului SET.

175. În cazul investițiilor durabile și soluțiilor interdisciplinare inovatoare care depășesc tradiționala demarcare disciplinară a CDI, domeniile specializării inteligente sunt asociate cu sectoarele dinamice, competitive și relevante ale economiei (a se vedea fișierul DataFile_Annex Ro_PA, Tabelele 23 și 24).

176. Cea mai importantă infrastructură de C-D din România, ELI-NP, a cărei primă etapă de funcționare a fost finanțată în perioada 2007-2013, ar trebui să aducă progrese semnificative în științele de bază – laser și fizică nucleară, astrofizică – dar și avansuri importante în aplicațiile de interes societal major ale științelor materiale și ale vieții. A fost creată o asociație deschisă de inovare formată din entități de cercetare și comerciale, destinată promovării exploatarei comerciale a rezultatelor și facilităților ELI-NP. Existența ELI-NP va stimula industriile de înaltă tehnologie, oferind companiilor oportunități interesante în ceea ce privește „cercetarea de frontieră” și încurajând cercetarea în beneficiul companiilor inovatoare, cu efecte directe și indirecte asupra mediului economic local și regional.

C-D publică fragmentată și slab legată de activitatea economică

177. România dispune de o amplă structură publică de C-D, ce cuprinde 54 de universități, 46 de institute naționale de cercetare și dezvoltare, Academia Română cu 66 de institute și centre de cercetare, Academia de Științe Agricole și Silvicultură cu 17 institute, centre de cercetare și o rețea de unități de cercetare în teren. În privința **distribuției în teritoriu**, deși reprezentată în toate regiunile,

activitatea C-D este concentrată în mod special în București, urmat de Iași și Cluj. Cu toate acestea, s-a constatat că mediul din C-D și din instituțiile de învățământ superior din România se caracterizează prin fragmentare, calitate inconsecventă, standardizare excesivă, folosirea ineficientă a resurselor și absența unei strategii de dezvoltare a unor instituții de cercetare intensivă (a se vedea *Documentul de poziție al serviciilor Comisiei, octombrie 2012, p. 7; Raportul de Progres al Programului Național de Reformă 2011-13, martie 2013, p. 12*).

178. Alocarea fondurilor publice pentru CDI este advers afectată de fragmentarea cadrului instituțional de cercetare. În România există peste 250 de entități publice de C-D, care funcționează într-un număr foarte variat de domenii științifice. Multe dintre aceste instituții fac obiectul unor mecanisme inadecvate de evaluare și monitorizare. Prin urmare, resursele publice sunt cheltuite într-o manieră dezorganizată, cu rezultatul că sprijinul în ceea ce privește inovarea care este necesar anumitor sectoare cu potențial de creștere nu este furnizat în mod satisfăcător.

179. Ca urmare a Hotărârii Guvernului nr. 96/2012, toate unitățile publice de C-D au fost plasate sub responsabilitatea Ministerului Educației Naționale. Această măsură urmărește asigurarea unei coordonări unice și coerente la nivelul sistemului public de C-D și concentrarea domeniilor tematice ale competențelor de cercetare comună aparținând diferitelor instituții publice.

180. Cercetarea agricolă privată are o pondere mică în cercetarea agricolă națională. O particularitate a cercetării agricole din România este faptul că cercetarea însăși este asociată cu activitatea de dezvoltare și inovare, dar și cu activitatea comercială pe piața semințelor, viticulturii, silviculturii, creșterii animalelor și materialului genetic piscicol.

181. Institutele de C-D sunt evaluate și clasificate în conformitate cu performanța activității lor de C-D (*Notă: conform prevederilor Hotărârii Guvernului nr. 1062/2011*). Principalele criterii de evaluare sunt calitatea rezultatelor cercetării, calitatea resurselor umane, calitatea infrastructurii și nivelul exploatării acesteia, eficiența managerială și calitatea planului de dezvoltare instituțională. Prioritatea investițiilor din fondurile ESI în infrastructura publică de C-D se va stabili pe baza acestei evaluări și a certificatelor de calitate emise.

182. Analiza publicațiilor și a cererilor de brevetare arată că instituțiile publice românești de C-D posedă o serie de puncte forte în următoarele domenii:

- Tehnologii de producție a materialelor, inclusiv nanotehnologii;
- Inginerie, inclusiv aeronautică și autovehicule;
- Tehnologiile informației și comunicațiilor;
- Știința și tehnologia mediului;
- Medicină/sănătate;
- Agricultură.

183. Această analiză corespunde punctelor forte ale cercetării românești în context european. Domeniile „Cooperare” din PC7 în care participarea României a fost puternică (pe baza fondurilor atrase) au fost: TIC; Transport (inclusiv Aeronautică); Nanoștiințe, Nanotehnologii, Materiale și Noi tehnologii de producție; Mediu; Sănătate; Industrie alimentară, Agricultură și Pescuit și Biotehnologie. Aceste puncte forte sunt bine corelate cu sectoarele care

demonstrează creștere și potențial de export în cadrul strategiei privind competitivitatea (de ex., autovehicule, TIC, industria alimentară), cu oportunitățile de gradul doi în care inovarea ar putea prelungi durata de viață a unor linii de producție mature și ar putea sprijini diversificarea legată de acestea (de ex., lemn și textile), precum și cu schimbările sociale majore cu care se confruntă România (în special adaptarea la schimbările climatice și refacerea mediului).

184. Cu toate acestea, în timp ce o mare parte a cercetării desfășurate în România este impresionantă, aceasta este în mare măsură impulsionată de curiozitatea academică, mai degrabă decât de considerente comerciale. Legăturile dintre învățământ, cercetare și sectorul economic rămân slabe (*Sursă: Barometrul calității 2010, „Starea calității în învățământul superior din România”*), rezultatul fiind că puține idei sunt transferate și comercializate (*a se vedea Documentul de poziție al serviciilor Comisiei, octombrie 2012, p. 7*). Activitatea de colaborare, atâta cât există, tinde să se realizeze între instituțiile de C-D și marile companii. Participarea IMM-urilor este limitată, deși acest lucru reflectă într-o oarecare măsură scara relativ redusă și structura sectorială a bazei de IMM-uri. Instituțiile de cercetare publică nu au dezvoltat o capacitate de management și personală specială, dedicată unei mai bune comercializări a rezultatelor cercetării, unui management mai bun al drepturilor de proprietate intelectuală și unui dialog mai puternic cu întreprinderile pentru sprijinirea nevoilor acestora.

Sisteme ineficiente pentru protejarea și partajarea proprietății intelectuale

185. Legătura dintre întreprinderi și baza de cercetare din România mai este împiedicată și de regimul deținerii și partajării drepturilor de proprietate intelectuală (*a se vedea Documentul de poziție al serviciilor Comisiei, octombrie 2012, p. 7*) rezultate din activitatea de cercetare. Numărul redus din prezent al brevetelor înregistrate, precum și faptul că mai mult de jumătate din cereri sunt completate de persoane individuale, nu de întreprinderi, universități și institute de cercetare, descurajează dezvoltarea sistemelor de protecție a drepturilor de proprietate intelectuală necesare într-un mediu deschis de inovare. Cu un nivel scăzut de utilizare, transferul tehnologic și canalele de comercializare, inclusiv asistența și consilierea în domeniul drepturilor de proprietate intelectuală sunt foarte slabe. În plus, costurile aferente depunerii și menținerii brevetelor la nivel internațional sunt prohibitive pentru cercetătorii individuali fără sprijin unei companii.

186. Un proiect de Lege privind invențiile angajaților, deja aprobat de Guvern, se află în dezbaterile Parlamentului, legea fiind menită să clarifice drepturile de partajare a veniturilor din proprietate intelectuală între angajații responsabili pentru inovații, angajatorii lor și instituțiile de cercetare colaboratoare. Acest demers va fi un stimulent pentru comportamentul inovator în cadrul acestor grupuri și ar trebui să permită ca sprijinul public pentru protejarea drepturilor de proprietate intelectuală să fie mai eficient. O propunere de modificare a legislației privind drepturile de proprietate intelectuală (Legea nr. 84/1998) este în curs de pregătire, urmând să clarifice unele aspecte rezultate din implementarea acestei legi.

Deficitul de competențe de cercetare

187. Baza competențelor de cercetare s-a mărit substanțial în România după anul 1993, în special în sectorul învățământului superior. Cu toate acestea, în anii din urmă, salariile și mijloacele materiale de cercetare necompetitive au fost martorele unei hemoragii de talente din sectorul public, mulți tineri cercetători migrând în străinătate. Dintre toate statele UE, România are procentul cel mai mic de personal de C-D raportat la procentul total de angajați (0,4% în 2010), ceea ce reprezintă aproximativ un sfert din media UE. În privința **distribuției în teritoriu**, doar regiunea București-Ilfov se aproprie de media de 1,7% a UE.

188. În 2011, doar 25,8% din populația activă economic din grupa de vârstă 25-64 ani absolvise cu succes o formă de învățământ superior în știință și tehnologie sau avea o ocupație în care o astfel de pregătire este în mod normal necesară, în comparație cu media de 42,3% a UE27. În privința distribuției în teritoriu, există variații regionale semnificative, regiunea București-Ilfov (46,7%) depășind media UE27, iar restul regiunilor variind între 17,7% în Nord-Est și 25,1% în Vest.

Lecții învățate

189. În prezent, există puține rezultate de evaluare disponibile care să ofere o imagine de perspectivă asupra eficacității relative ale tipurilor specifice de intervenție. Cu toate acestea, în perioada 2007-2013 au fost învățate lecții importante, inclusiv referitoare la:

- deficitul major al cererii în regiunile în curs de dezvoltare ale României, care împiedică dezvoltarea întreprinderilor și a economiei de piață;
- instrumentele financiare mai puțin adaptate nevoilor IMM-urilor și regulilor privind ajutorul de stat/de minimis;
- fragmentarea sprijinului pentru întreprinderi între Programele Operaționale Regionale și Competitivitate, ceea ce a redus eficacitatea acestuia;
- fragmentarea mediului de cercetare și inadecvarea legăturii sale cu nevoile de creștere în afaceri și cu provocările sociale.
- absența instrumentelor financiare adaptate nevoilor sectorului C-D și legătura sa cu sectorul productiv/transferul tehnologic;
- importanța regulilor simplificate referitoare la acces și la implementarea proiectelor.

Principalele nevoie de dezvoltare

190. Ca reacție la analiza de mai sus, prioritățile de investiții din perioada 2014-2020 vor fi stabilite în cadrul Strategiei Naționale privind Competitivitatea din România, Strategiilor Naționale de CDI și conform principiilor specializării inteligente, punând accent pe sprijinul care conduce la aplicarea comercială a activităților CDI. Un mediu fiscal complementar va stimula companiile, inclusiv pe cele multinaționale, să-și plaseze activitățile de cercetare în România. În 2010 s-a introdus o deducere de 120% a impozitului pe cheltuielile cu C-D pentru întreprinderile în care activitățile de C-D reprezintă cel puțin 15% din cheltuielile anuale totale, iar această deducere a fost majorată la 150% în anul 2013.

191. Investițiile din fondurile ESI în instituții vor fi prioritizate pe baza rezultatelor evaluării naționale a instituțiilor de C-D, după cum urmează:

- instituții solide/strâns legate de sectoarele prioritare – domeniu de sprijin

- prioritar;
- instituții mai puțin solide, dar cu potențial de îmbunătățire/strâns legate de sectoarele prioritare – domeniu de sprijin secundar;
- instituții slabe/fără legături cu sectoarele prioritare – nu reprezintă priorități de sprijin.

192. În sectorul agricol, transferul de cunoștințe, sprijinul pentru inovare și cercetarea bine corelată cu nevoile practice ale fermierilor vor fi importante pentru creșterea competitivității și performanțelor fermelor. Pentru a facilita introducerea noilor tehnologii, va fi esențială concentrarea unităților de cercetare pe aplicații practice la nivel de fermă, în contextul acordurilor de parteneriat pentru inovare.

Pornind de la constatările analizei provocărilor în materie de dezvoltare și ale analizei SWOT (*a se vedea fișierul SWOT Analysis.docx*), **principalele nevoi de dezvoltare sunt:**

- crearea unui mediu public de C-D mai compact și mai modern, care să se concentreze asupra nevoilor economiei, schimbărilor sociale și tehnologiilor în care România are potențial de clasă mondială, în conformitate cu principiile specializării inteligente, și pentru a crește gradul de comercializare și internalizare a cercetării;
- promovarea unei culturi a antreprenoriatului și inovării în întregul sistem educațional și în companii care să fie în legătură cu toate formele de sprijin, financiar, managerial, tehnic, creator, pentru a valorifica potențialul latent care există în rândul populației și firmelor din România.
- adaptarea activităților de cercetare la nevoile fermierilor și facilitarea accesului acestora la rezultatele cercetării și inovării și la servicii de consiliere de calitate.

ANALIZA DISPARITĂȚILOR ȘI IDENTIFICAREA PRINCIPALELOR NEVOI DE DEZVOLTARE PENTRU PROVOCAREA PRIVIND POPULAȚIA ȘI ASPECTELE SOCIALE

Ocuparea forței de muncă și mobilitatea forței de muncă

Considerații generale

194. România se confruntă cu o serie de probleme legate de piața muncii. Printre acestea, principala problemă o reprezintă deficitul major de cerere de forță de muncă care se reflectă în rata scăzută a angajărilor la nivel intern (*a se vedea: Documentul de poziție al serviciilor Comisiei, octombrie 2012, p. 6; Raportul de Progres al Programului Național de Reformă 2011-13, martie 2013, p. 10; Recomandările Consiliului European privind Programul Național de Reformă al României, iunie 2013, p. 6*) și în migrația masivă a forței de muncă dornice să beneficieze de oportunități mai bune în străinătate.

195. Această situație creează o platformă extrem de nefavorabilă pentru o politică progresivă a pieței muncii. Într-o astfel de situație, caracterizată de o cerere extrem de scăzută:

- angajații se văd obligați să accepte un nivel de remunerare redus și condiții de angajare precare;
- angajatorii recrutează lucrătorii cel mai bine pregătiți și mai adaptabili, în funcție de cerințele postului; investițiile angajatorilor în dezvoltarea competențelor sunt reduse;
- există o mobilitate profesională scăzută pe plan intern sau național;
- persoanele angajate sunt reticente la a renunța la locul de muncă, pătrunderea pe piață a noilor lucrători fiind dificilă;
- există posibilități reduse de îmbunătățire a locurilor de muncă ocupate de persoanele dezavantajate pe piața muncii: tinerii fără experiență anterioară, lucrătorii mai în vârstă, persoanele cu handicap, romii și persoane din zonele rurale.

196. În acest context, pentru a fi eficientă, *Strategia Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă a României* trebuie coordonată cu alte politici sectoriale. Punerea în aplicare cu succes a strategiei depinde de progresul înregistrat în cadrul *Provocării în materie de competitivitate* de a genera o cerere sporită de forță de muncă și trebuie să funcționeze în tandem cu politicile de educație și formare profesională și cu politicile de incluziune socială.

197. Progresul în cadrul *Provocărilor privind Infrastructura și Resursele* ar putea contribui la promovarea cererii pe piața muncii în sectoarele vizate, precum și crearea condițiilor preliminare pentru creșterea economică. Alți factori, cum ar fi o politică fiscală mai favorabilă, ar putea contribui, de asemenea, la atingerea obiectivelor stabilite în ceea ce privește ocuparea, aducând la lumină o parte a economiei informale.

198. Importanța, pentru dezvoltarea durabilă, a unui nivel ridicat de ocupare și participare pe piața muncii se reflectă în obiectivul Strategiei Europa 2020 de atingere, până în anul 2020, a unei rate de ocupare a forței de muncă de 75%. În cadrul Programului său Național de Reformă (PNR), România și-a asumat ca obiectiv național o rată de ocupare de 70% (pentru grupa de vârstă 20-64 de ani) până în anul 2020. Această transformare va necesita o creștere netă a cererii de forță de muncă de cel puțin 10% și o îmbunătățire considerabilă a poziției tinerilor și a lucrătorilor mai în vârstă pe piața muncii din România (*a se vedea: Recomandările specifice de țară, Obiectiv 2020 și țintele asumate de România în DataFile.docx - Tabelul 9.*)

Un deficit major de cerere de forță de muncă

199. România prezintă o rată a ocupării considerabil mai mică (63,8% pentru grupa de vârstă 20-64 de ani, în 2012) decât media UE27 (68,5%) (*a se vedea: Raportul de Progres al Programului Național de Reformă 2011-13, martie 2013, p. 10; Recomandările Consiliului European privind Programul Național de Reformă al României, iunie 2013, p. 6*). Se estimează că economia informală reprezenta până la 28,4% din PIB în 2013 (*a se vedea: Comisia Europeană, Raportul „Reforme fiscale în statele membre 2013”, Tabelul 4.7, p. 78*), în mare parte sub forma muncii informale și nedeclarate sau prin declararea unor venituri mai mici de către persoanele angajate (*a se vedea: Schneider, 2012*). Ca urmare a crizei, rata ocupării a scăzut cu 1,6% în perioada 2008–2012.

200. Rata șomajului a rămas relativ scăzută în timpul recesiunii economice,

crescând de la 5,8% în 2008 la 7,4% în 2011, apoi reducându-se ușor la 7,0% în 2012, situându-se cu 2,5 puncte procentuale sub media UE. Totuși, această situație reflectă o tendință a șomerilor cu perioadă lungă de inactivitate de a migra din registrul de șomaj în cel de inactivitate, după încheierea ajutorului de șomaj oferit de guvern. Aproximativ 30% din populația cu vârste cuprinse între 20 și 64 de ani este inactivă din punct de vedere economic.

201. Atât rata șomajului, cât și rata inactivității trebuie luate în considerare în contextul calității ocupării forței de muncă în România. Doar puțin sub jumătate din cele 8,57 milioane de locuri de muncă din economie sunt salarizate. Din restul locurilor de muncă:

- 1,4 milioane (17%) reprezintă lucrători familiari neremunerați - o categorie practic inexistentă în statele membre mai dezvoltate;
- 2,1 milioane (25%) desfășoară activități independente - un nivel foarte ridicat de muncă în regim independent, comparativ cu statele membre mai dezvoltate - dar în România acest statut este asociat mai curând cu agricultura de subzistență și cu lipsa alternativelor, decât cu spiritul antreprenorial.

202. Această situație este chiar mai pronunțată în zonele rurale unde lucrătorii care desfășoară activități independente și lucrătorii familiari neremunerați reprezentau 42,6% din totalul populației ocupate în 2012. Prin urmare, sprijinirea activităților non-agricole va duce la creștere economică în zonele rurale și va crește rata populației angajate în sectorul secundar și terțiar.

203. Împreună, aceste fenomene indică un **deficit major al oportunităților de angajare** în economia românească. Această situație are implicații clare pentru fezabilitatea atingerii țintei de 70% pentru rata ocupării forței de muncă și pentru continuarea politicilor progresive de ocupare, în lipsa unei expansiuni a ocupării forței de muncă în regiunile mai puțin dezvoltate ale României.

204. Distribuția ocupării forței de muncă are un puternic **caracter teritorial**, care urmează tiparul activității sectoriale relevat în cadrul *Provocării în materie de competitivitate* descrise mai sus. Există diferențe între rata ocupării din regiunile României, cu un ecart de 11,5% între regiunea cu rata de ocupare cea mai ridicată (Nord-Est: 64,9% în 2012) și regiunea care prezintă cea mai scăzută rată de ocupare (Centru: 53,4% în 2012).

205. S-au înregistrat, de asemenea, diferențe importante între regiunile României în privința ratei șomajului în 2012, cu un ecart de 5,9% între regiunea cu cea mai ridicată rată a șomajului (Sud-Est: 10,2%) și cea cu nivelul cel mai scăzut al ratei șomajului (Nord-Est: 4,3%). Cu toate acestea, trebuie menționat că regiunile care prezintă cele mai ridicate rate ale șomajului sunt și cele care, cel mai adesea, au o piață a muncii mai dinamică, iar cele cu o rată scăzută a șomajului sunt dominate de „persoane nesalariate” astfel cum s-a menționat mai sus (de exemplu, regiunea Nord-Est). Nivelul de ocupare a forței de muncă și ratele șomajului nu corespund cu decalajele și sărăcia din regiuni. (*Notă: detalii suplimentare pot fi găsite la secțiunea 3.1.5. - „Zonele geografice cele mai afectate de sărăcie”*).

206. Reducerea ratei de ocupare a forței de muncă în perioada de recesiune s-a manifestat îndeosebi în zonele rurale, în timp ce ocuparea forței de muncă în zonele urbane a continuat să crească.

207. O analiză a tendințelor în materie de ocupare din perioada 2005-2012 arată o reducere (de 1,2%, ajungând la nivelul de 65,7% în 2012) a ocupării în rândul populației cu vârste cuprinse între 20 și 64 de ani din mediul rural și, în special, în cadrul sectoarelor de activitate primar și secundar (de 2,6% în agricultură și 4,4% în industrie și construcții), dar și o creștere de 14,5% a ocupării în sectorul terțiar (servicii). Prin urmare, discrepanțele dintre România și media UE27 sunt, încă, prea mari, fiind nevoie de angajarea populației României în alte sectoare ale economiei decât agricultura, dat fiind că în anul 2012, 30,5% din populație lucra în agricultură, față de media UE27 de 5,2% înregistrată în același an.

208. Cât privește populația ocupată în industria alimentară din România, în 2011 aceasta reprezenta 2,1% (conform Eurostat) din totalul populației ocupate, acest procent fiind cu 34% mai mic decât media de 2,8% a noilor state membre ale UE (UE12). Raportul dintre populație ocupată în agricultură și cea ocupată în industria alimentară este de 12:1 (cel mai ridicat din Europa), față de media de 5:1 din UE12.

209. Astfel cum s-a menționat deja în paragraful dedicat competitivității, creșterea competitivității în sectorul agriculturii va atrage și o pierdere semnificativă de locuri de muncă, generând o nevoie ridicată de absorbție a forței de muncă, îndeosebi a tinerilor și a celorlalte persoane din fermele de subzistență.

210. Anumite activități de pescuit și din zonele de coastă au rate mari ale șomajului, de exemplu județele Teleorman (10,04% în 2012) și Galați (9,14%). Cu toate acestea, în cea mai mare parte, șomajul în domeniul pescuitului și în zonele de coastă nu este deosebit de mare.

Lipsa unei culturi antreprenoriale

211. Antreprenoriatul, în sensul motivației de a înființa și dezvolta o afacere, diferit de munca în regim independent, prezintă beneficii importante, atât din punct de vedere economic, cât și social. El creează locuri de muncă și bunăstare, contribuind la împlinirea personală și la atingerea obiectivelor sociale. În România, antreprenoriatul este încă slab, iar în zonele rurale este aproape inexistent. În cercetările recente (*sursa: Sondaj Eurobarometru Flash 354, 2012, Antreprenoriatul în cadrul și în afara UE*), 74% din respondenții români au declarat că ar prefera să pornească o afacere, comparativ cu 8% care ar dori să fie angajați. Numai 25% dintre respondenți au inițiat procesul de înființare a unei afaceri, procentajul scăzut fiind justificat de o serie de obstacole, dintre care cele mai importante sunt: dificultatea de accesare a finanțării (93%) și teama de faliment (56%). Conform studiului, aproximativ un sfert dintre întreprinderile din România s-au desființat după trei ani.

Tinerii întâmpină obstacole la pătrunderea pe piața muncii

212. Se înregistrează discrepanțe semnificative între România și UE27 în ceea ce privește rata ocupării forței de muncă în rândul tinerilor (grupa de vârstă 15-24 de ani). În 2012, rata medie de ocupare în România era cu 9% mai scăzută decât media UE (23,9% în România, față de 32,9% în UE27); în cazul femeilor tinere, diferența era de 10,7%.

213. De asemenea, în anul 2012, procentul de tineri care nu erau încadrați

profesional și nu urmau niciun program educațional sau de formare (NEET) (A se vedea: *Documentul de poziție al serviciilor Comisiei, octombrie 2012, p. 6; Raport privind evoluția Programului Național de Reformă 2011 - 2013, martie 2013, p. 10; Recomandările Consiliului European privind Programul Național de Reformă al României, iunie 2013, p. 6*) era cu 3,6% peste media UE (16,8% în România, față de 13,2% în UE27), iar în cazul femeilor tinere, el se situa la 18,6%, față de media de 13,5% a UE27.

214. Tinerii întâmpină dificultăți la găsirea unor locuri de muncă stabile, din mai multe motive:

- concurența pe o piață muncii unde se înregistrează un deficit general de oportunități de angajare; de asemenea, lucrătorii cu vechime nu renunță la posturile lor;
- lipsa relativă a experienței profesionale plasează tinerii într-o poziție dezavantajoasă în competiția cu alți lucrători. Potrivit agenților de recrutare, 59% din angajatori nu-și pot permite să angajeze tineri lipsiți de experiență;
- nivelul de educație atins. Totuși, și cei cu rezultate bune se confruntă cu rate de ocupare vădit mai mici decât omologii lor din alte țări ale Europei;
- lipsa competențelor cerute de angajatori (atât competențe tehnice, cât și calificări profesionale, precum și aptitudini secundare, de exemplu capacitatea de organizare a propriei activități și a procesului de învățare, aptitudini cognitive, de comunicare și organizatorice).

215. Situația tinerilor pe piața muncii s-a deteriorat în decursul crizei economice, rata de șomaj crescând de la 18,6% în 2008 la 22,7% în 2012. Totuși, rata mare a șomajului înainte de recesiune relevă o dificultate persistentă a tranziției pentru tineri, pe o piață a muncii cu un deficit major de oportunități de angajare. Reflectând **disparitățile teritoriale**, trei regiuni vor fi eligibile pentru Inițiativa „Locuri de muncă pentru tineri“, având o rată a șomajului în rândul tinerilor ce depășește 25%: Centru (31,7%), Sud-Est (31,3%) și Sud-Muntenia (30,2%).

216. Astfel, fondurile ESI 2014-2020 ar trebui să includă acțiuni care să vizeze furnizarea de sprijin și orientare tinerilor NEET, recunoașterea competențelor dobândite în contexte informale și non-formale, formare pentru dezvoltarea competențelor, inclusiv a celor antreprenoriale, acordarea de subvenții angajatorilor cu scopul de a crea noi oportunități de ocupare, programe de stagii și ucenicie, sprijin financiar pentru ca tinerii NEET să își poată dezvolta propria afacere și promovarea mobilității interne, inclusiv prin acordarea unor prime de mobilitate.

Nivelul scăzut de ocupare a forței de muncă în rândul lucrătorilor mai în vârstă

217. Problema gradului de ocupare scăzut din România este puternic corelată cu sexul și vârsta forței de muncă (a se vedea: *Raportul Băncii Mondiale din 2013: Europa 2020, România: Politici bazate pe elemente concrete pentru productivitate, ocuparea forței de muncă și îmbunătățirea competențelor*).

218. Rata de ocupare a forței de muncă scade rapid odată cu avansarea în vârstă. Perimarea competențelor și percepția legată de o productivitate mai scăzută dezavantajează lucrătorii mai în vârstă care concurează pe o piață a muncii caracterizată de un deficit general de oportunități de angajare. În anul

2012, rata de ocupare în rândul persoanelor din grupa de vârstă 55-64 de ani se situa la 41,4%, față de 63,8% în cazul persoanelor cu vârste cuprinse între 20 și 64 de ani. Aceasta înseamnă cu 7,5% mai puțin decât media din UE27 pentru același an. Din perspectiva marilor schimbări structurale de pe piața muncii, se consideră că lucrătorii mai în vârstă sunt mai rigizi la fluctuațiile pieței, având în vedere dificultățile de a-i integra în programele de învățare pe tot parcursul vieții – formare profesională și recalificare - și prin urmare dificultățile de a-i integra pe piața muncii.

219. Din perspectiva angajatorilor (*a se vedea: Raportul Băncii Mondiale din 2013: Europa 2020, România: Politici bazate pe elemente concrete pentru productivitate, ocuparea forței de muncă și îmbunătățirea competențelor*), există următoarele obstacole:

- productivitatea lucrătorilor mai în vârstă este mai redusă decât a celorlalte grupe de vârstă;
- lucrătorii mai în vârstă sunt mai puțin deschiși către noile tehnologii și le este mai greu să se acomodeze la procese de producție noi.

220. O altă posibilă problemă o reprezintă ponderea mare de lucrători mai în vârstă în sectoare cărora li se aplică măsuri de restructurare, făcându-i mai vulnerabili la perspectiva șomajului.

221. O altă cauză aparentă o reprezintă legislația deficitară privind pensia de invaliditate, care limitează dreptul la muncă al anumitor categorii de pensionari cu handicap (handicap de grad doi) (*Notă: Pentru această categorie, legislația interzice dreptul la muncă, spre deosebire de handicapul de grad trei, pentru care este permis un orar de lucru zilnic de patru ore*).

222. Potrivit Anuarului statistic 2012 din România, în zonele rurale, structura populației ocupate după statutul profesional a arătat faptul că pentru grupa de vârstă 55-64 de ani, numai 7,1% din populația ocupată este reprezentată de salariați, 11,3% de angajatori, 21,1% de lucrători pe cont propriu și 15,2% de lucrători familiari neremunerați. O pondere mare a forței de muncă din agricultură este reprezentată de angajați cu vârsta de peste 54 de ani, 33,5% din total (19% pentru grupa de vârstă 55-64 de ani și 14,5% pentru persoane cu vârsta de peste 65 de ani).

223. Din perspectiva **distribuției teritoriale**, există decalaje regionale semnificative, cu o diferență de 23,8% între regiunile București-Ilfov (32,4%) și Nord-Est (56,1%). Parțial, această situație reflectă relativa stabilitate a ocupării forței de muncă (angajate sau pe cont propriu) în sectorul agricol și în zonele rurale; locurile de muncă salarizate, care sunt predominante în zonele urbane, par să fie mai mult grevate de dezavantajul legat de vârstă.

224. Gradul scăzut de ocupare a lucrătorilor mai în vârstă constituie un motiv de îngrijorare atunci când este asociat cu longevitatea crescută, cu creșterea riscului de sărăcie în rândul vârstnicilor și cu o presiune din ce în ce mai mare asupra sistemului național de protecție socială.

Un număr semnificativ de șomeri pe termen lung

225. În perioada 2008-2011 s-a înregistrat o tendință comună de creștere a șomajului pe termen lung, atât în România, cât și în UE27, mai pronunțată în

UE27. În anul 2012, rata șomajului pe termen lung înregistrată în România a fost de 3,2%, cu 1,4 puncte procentuale sub media UE27. Într-o oarecare măsură, procentajul relativ scăzut de șomaj pe termen lung înregistrat reflectă durata limitată a ajutorului de șomaj în România, precum și o tendință de a migra în inactivitate a celor care nu mai beneficiază de ajutor de șomaj. În România, șomajul pe termen lung nu pare să fie diferențiat în funcție de gen, ci mai curând pe grupe de vârstă.

226. Cât privește **distribuția teritorială**, în 2011, regiunile Sud-Muntenia și Sud-Est au înregistrat cel mai mare număr de șomeri pe termen lung, 64 000, respectiv 62 000, iar regiunea Nord-Vest, cei mai puțini, 28 000 de persoane.

Grupurile vulnerabile sunt dezavantajate în mod extrem pe o piață a muncii competitivă

227. Dat fiind deficitul general de locuri de muncă de pe piața muncii din România, concurența este acerbă pentru grupurile care se confruntă cu dezavantaje speciale (*a se vedea: Documentul de poziție al serviciilor Comisiei, octombrie 2012, p. 6*). Situația generală a grupurilor vulnerabile este analizată mai jos, în secțiunea „Incluziunea socială”; în prezenta secțiune, accentul se va pune pe evaluarea poziției lor pe piața muncii.

228. Persoanele de etnie romă (*a se vedea: Documentul de poziție al serviciilor Comisiei, octombrie 2012, p. 6*) ocupă o poziție precară pe piața muncii din România, care poate fi explicată prin multitudinea de dezavantaje pe care le prezintă, cum sunt nivelul scăzut de alfabetizare, educație și competențe, precum și discriminarea pe piața muncii. În 2011, rata de ocupare în rândul persoanelor de etnie romă a fost de numai 36%, în timp ce alți 36% erau în căutarea unui loc de muncă, iar 28% erau inactivi (*a se vedea: Tarnovschi, 2011, Proiect POS DRU*). Totuși, implicarea acestora în economia informală este ridicată. Doar unul din zece romi a avut un loc de muncă stabil în ultimii doi ani, iar 52% au declarat că nu au găsit nimic de lucru în aceeași perioadă. Majoritatea persoanelor de etnie romă ocupate lucrează pe cont propriu, în meserii necalificate; numai 10-15% dintre ei sunt salariați.

229. În ceea ce privește femeile de etnie romă, participarea lor pe piața muncii este extrem de redusă, numai 27% fiind angajate și 36% declarând că sunt în căutarea unui loc de muncă. Încă de la vârste foarte fragede, numeroase femei de etnie romă au responsabilități de îngrijire a copiilor.

230. *Persoanele cu handicap* Aproximativ 1,4 milioane de români au o capacitate de muncă limitată (persoane cu handicap și persoane cu invaliditate) (*Sursa: Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice*). Numai 12,7% dintre cetățenii români cu handicap erau angajați în iunie 2013, 56% raportând că nu au lucrat niciodată, iar rata de ocupare a forței de muncă este deosebit de scăzută în rândul femeilor cu handicap în vârstă de peste 50 de ani. Există un nivel semnificativ scăzut de locuri de muncă pentru persoane cu handicap, în condiții europene, iar această situație subliniază modul în care cererea scăzută de forță de muncă din economia românească marginalizează și mai mult persoanele vulnerabile.

231. Situația este exacerbată de sistemul de învățământ, care a dezavantajat multe persoane cu handicap, pentru care absolvirea învățământului obligatoriu

se situează cu mult sub media pentru populația generală. Prin urmare, acest grup se confruntă cu un dezavantaj dublu pe piața muncii.

232. Prin urmare, fondurile ESI 2014-2020 ar trebui să includă atât acțiuni specifice, cât și generale, cu scopul de a îmbunătăți accesul pe piața muncii al persoanelor în căutarea unui loc de muncă și al persoanelor inactive, axându-se, în principal, asupra: șomerilor pe termen lung, lucrătorilor mai în vârstă, persoanelor de etnie romă, persoanelor cu handicap și celor care locuiesc în zonele rurale. Acțiunile vor include orientare și sprijin, consiliere și recunoașterea competențelor dobândite în contexte informale și non-formale, formare și/sau recalificare pentru dezvoltarea competențelor, sprijin pentru angajatori cu scopul creării de noi oportunități de angajare și programe de formare și ucenicie, precum și sprijin pentru creșterea mobilității interne a forței de muncă, etc. Cu toate acestea, având în vedere diferențele dintre femei și bărbați în materie de ocupare, în România, pe durata punerii în aplicare a acțiunilor FSE, se va pune un accent special pe integrarea dimensiunii de gen, în scopul creșterii participării femeilor pe piața muncii.

Lipsă de flexibilitate și mobilitate a forței de muncă (între diferitele regiuni românești)

233. Analiza ocupării forței de muncă pe regiuni în perioada 2008-2011 evidențiază diferențe semnificative între evoluțiile pe regiuni, după cum urmează:

- regiunea Nord-Est a înregistrat cea mai mare creștere a locurilor de muncă, circa 88 100, ceea ce indică o activitate economică dinamică și o influență slabă a crizei economice, urmată de regiunea Nord-Vest, care a înregistrat o creștere de 48 900 de locuri de muncă;
- regiunea Sud-Muntenia a înregistrat cea mai mare scădere absolută în aceeași perioadă, o pierdere de 131 200 de locuri de muncă, ceea ce indică existența unor probleme structurale care impun măsuri specifice.

234. În ciuda disponibilității relative a locurilor de muncă în alte regiuni, nivelurile de inactivitate în regiunile cu nivel mai mare de declin economic tind să crească. În timp ce dezvoltarea locală și regională au ca obiectiv creșterea oportunităților de angajare în toate regiunile, **o parte a soluției la șomajul regional din România poate fi creșterea capacității de adaptare și a mobilității naționale/interne a lucrătorilor, pentru a urmări oportunități din afara zonei lor actuale de reședință.** Cu toate acestea, lucrătorii mai în vârstă, cei mai puțin calificați și cei cu angajamentele familiale sunt mai mult supuși unor bariere care îi leagă de zone de oportunitate scăzută: lipsa de competențe transferabile, lipsa de resurse financiare, accesul limitat la locuințe, preocupările legate de îngrijirea și educarea persoanelor aflate în întreținere.

235. Astfel, fondurile ESI 2014-2020 ar trebui să cuprindă acțiuni care să vizeze creșterea mobilității naționale/interne a forței de muncă, precum asigurarea de prime pentru mobilitate și schimbarea domiciliului; asigurarea de formare profesională în vederea dezvoltării competențelor necesare pentru creșterea sectoarelor potențiale sau a sectoarelor tradiționale cu un potențial de creștere, facilitând, de asemenea, tranziția forței de muncă de la agricultura de subsistență la activități non-agricole sau evaluarea și recunoașterea competențelor dobândite în contexte non-formale și informale.

Depășirea problemei de necorelare între cerere și ofertă în ceea ce privește competențele

236. Schimbările complexe în economia românească înseamnă că în viitor va fi nevoie de o combinație diferită de competențe ale forței de muncă (a se vedea: *Documentul de poziție al serviciilor Comisiei, octombrie 2012, p. 6; Recomandările Consiliului European privind Programul Național de Reformă al României, iunie 2013, p. 7*). Acest lucru este evident în apariția unor decalaje de competențe la începutul procesului de redresare economică, cu un deficit de lucrători calificați, în special în sectoarele de producție și agro-alimentar, cu potențial de creștere. Cercetări recente (a se vedea: CEDEFOP, 2011) indică deficite semnificative de forță de muncă în ocupațiile pentru care este nevoie de calificări profesionale și tehnice. Pentru majoritatea locurilor de muncă vacante la data efectuării studiului sunt necesare astfel de calificări, cu o cerere semnificativă în industria de textile și pielărie, în ingineria mecanică și în construcții.

237. Indiferent de structura ocupațiilor, majoritatea au efectuat schimbări în ceea ce privește conținutul activităților. Principalii factori care determină schimbare conținutului activităților sunt: adaptarea sporită a produselor și serviciilor la nevoile clienților ca răspuns la concurența tot mai mare și la noile tehnologii.

238. Odată cu dezvoltarea și extinderea sectorului privat, nevoia acestuia de a stabili anumite segmente de piață a dus la apariția de politici ale întreprinderilor „orientate către beneficiar/client” și la creșterea rolului anumitor factori, cum ar fi adaptarea la nevoile clienților și creșterea concurenței în domeniu. Renovarea a jucat un rol major în modelarea și redefinirea conținutului ocupațiilor dominante și al celor care și-au modificat conținutul în mod semnificativ.

239. Prin urmare, dat fiind că majoritatea ocupațiilor suferă modificări ale conținutului activităților, acest lucru presupune investiții corespunzătoare în servicii de dezvoltare a forței de muncă, cu scopul de a crește adaptabilitatea întreprinderii la schimbare [Notă: serviciile de dezvoltare a forței de muncă ale întreprinderilor vor fi sprijinite prin Obiectivul tematic (OT) nr. 8, în timp ce actualizarea competențelor angajaților vor fi finanțate în cadrul OT nr. 10, ca parte a învățării pe tot parcursul vieții].

240. Analiza în cadrul *Provocării în materie de competitivitate* menționate mai sus a evidențiat tendințele existente în ceea ce privește creșterea sectorială și transformarea anticipată pentru viitor.

241. În cadrul *Provocării în materie de competitivitate*, întreprinderile nou-înființate, antreprenoriatul și IMM-urile sunt identificate ca având un potențial semnificativ de creștere, dar și de contribuție, în același timp, la creșterea ratei ocupării și la dobândirea de competențe antreprenoriale.

242. România are cea mai mică pondere totală a ocupării forței de muncă în cadrul industriilor creative și culturale, ca națiune situându-se pe locul 14 în Europa, iar regiunea-capitală București ocupând locul 34 dintre toate regiunile europene, fiind în același timp locul unde se află 42,6% dintre angajații din industriile creative și culturale din întregul stat.

243. Aceste tendințe au implicații complexe pentru alinierea sistemului

educațional, inclusiv învățarea pe tot parcursul vieții, la nevoile viitorului loc de muncă, acest lucru fiind analizat mai jos, la secțiunea „Educație”. Pentru politica de ocupare a forței de muncă, aceleași tendințe pun pe primul loc facilitarea tranzițiilor eficiente spre locuri de muncă, mobilitatea la nivel intern/național a forței de muncă și adaptarea la o economie românească în mișcare spre o productivitate sporită și un echilibru mai bun al competențelor.

244. Alocările financiare vor sprijini și serviciile de dezvoltare a forței de muncă ale întreprinderilor, pentru ca acestea să se adapteze la schimbare, prin promovarea formelor inovatoare de organizare a muncii, prin coaching pentru conducerea întreprinderilor, plasarea personalului disponibilizat și schimburile de bune practici între angajații întreprinderilor din același sector, planificare strategică pe termen lung în întreprinderi, care să anticipeze schimbarea și mecanismele de planificare pentru viitor în ceea ce privește locurile de muncă și competențele. Fondurile ESI 2014-2020 vor sprijini și intervenții care vizează să dezvolte antreprenoriatul și să încurajeze înființarea de întreprinderi, inclusiv prin sprijin financiar, vizând și activități non-agricole în zonele rurale și în comunitățile de pescuit din zona Dunării și a Mării Negre.

Capacitatea administrativă redusă a Serviciului Public de Ocupare

245. Modificările contextului socio-economic și cele din structura pieței muncii au condus la un număr sporit de persoane care caută un loc de muncă și de șomeri care se adresează Serviciului Public de Ocupare (SPO), precum și la o cerere sporită de servicii specifice SPO, în special informații și orientare, mediere și formare profesională. Cu toate acestea, un declin continuu al investițiilor în măsuri active de ocupare a forței de muncă, de la 0,16% din PIB în 2003 la 0,02% în 2011, a condus la reducerea amplitudinii și calității serviciilor furnizate (*Sursa: Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă*). Dată fiind cheltuiala extrem de redusă, participarea la programele de învățare pe tot parcursul vieții și inițierea de politici active pentru piața muncii rămân printre cele mai reduse la nivelul Uniunii. Ponderea cheltuielii destinate măsurilor active, din totalul fondului de șomaj, s-a redus în perioada crizei, cea mai mare parte a fondului fiind redirecționată spre plata ajutoarelor de șomaj.

246. Mai mult, după adoptarea noilor regulamente care facilitează accesul la locuri de muncă pentru anumite categorii de persoane care se confruntă cu dificultăți la angajare, funcțiile și îndatoririle SPO au crescut. În plus, constrângerile bugetare și măsurile adoptate în contextul crizei financiare și economice globale au determinat reducerea personalului SPO cu 40% în perioada 2008-2010. Această situație a obligat agențiile județene să funcționeze cu un personal minim. Astfel, dintre cele 42 de agenții județene plus cea din București, 18 agenții dispun de mai puțin de 40 de angajați, 18 au între 40 și 50 de angajați, numai 6 dintre ele funcționând cu mai mult de 50 de angajați. Peste jumătate din numărul agențiilor locale au 1-3 angajați.

247. Această situație a afectat și birourile de ocupare din întreg teritoriul, care s-au redus ca număr de la 167 la 158 (în perioada 2009-2013), aceste subunități aflându-se în situația de a acoperi zone de mari dimensiuni, în care mobilitatea beneficiarilor este dificilă și costisitoare din perspectiva resurselor. În teritoriu, fiecare angajat al SPO care se află în contact direct cu beneficiarii și cu alți șomeri trebuie să furnizeze servicii de ocupare unui număr mediu de 825 de

persoane/an. Acest fapt va presupune o investiție corespunzătoare în construirea capacităților angajatului SPO pentru ca acesta să poată oferi măsuri de ocupare eficiente.

248. Este nevoie de o abordare strategică și multilaterală pentru a corela mai bine serviciile SPO cu nevoile clientului. Consolidarea capacității administrative a SPO și asigurarea unui nivel adecvat al resurselor destinate măsurilor active reprezintă elemente cruciale pentru creșterea calității și personalizarea serviciilor oferite de SPO (a se vedea: *Recomandările Consiliului European privind Programul Național de Reformă al României, iunie 2013, p. 6*) și pentru îmbunătățirea eficacității acestora. Serviciile Publice de Ocupare trebuie consolidate prin reducerea numărului de cazuri, prin diversificarea serviciilor și prin integrarea acestora într-o ofertă coerentă adresată solicitanților de locuri de muncă și angajatorilor, precum și prin introducerea unui sistem transparent de gestionare a performanțelor. Furnizarea de măsuri active pe piața muncii trebuie să fie mai flexibilă și diversificată, îndreptându-se spre o ofertă integrată care să corespundă nevoilor de pe piața muncii.

249. Pentru a depăși deficitul de personal al SPO, parteneriatele mai strânse cu furnizorii privați de ocupare și cu ONG-urile active în domeniul activării vor fi indispensabile pentru creșterea capacității serviciilor SPO.

250. Prin urmare, alocările pentru perioada 2014-2020 ar trebui să se axeze pe creșterea capacității SPO de a furniza consiliere și orientare individuală, precum și servicii de gestionare a carierei; servicii îmbunătățite de plasare și recrutare; servicii de recrutare adresate angajatorilor și de corelare a competențelor candidaților cu nevoile angajatorilor; formare și recalificare, precum și programe de activare, consolidându-și activitățile în zonele rurale și în comunitățile defavorizate și adresându-se tinerilor NEET; monitorizarea cererii de pe piața muncii și sondarea regulată a nevoilor angajatorilor; dezvoltarea de parteneriate cu alte părți interesate (furnizori de servicii private de ocupare a forței de muncă, autoritățile din domeniul educației, angajatori, parteneri sociali și ONG-uri, etc.) cu scopul de a asigura rezultate mai bune ale acțiunilor de informare și de activare și a îmbunătăți comunicarea cu angajatorii; crearea, adaptarea și îmbunătățirea procedurilor de lucru, inclusiv pregătirea personalului și dezvoltarea de sisteme informatice.

Lecții învățate

251. În perioada de programare 2007-2013, ca răspuns la problemele structurale ale pieței muncii și la lipsa forței de muncă calificate în anumite regiuni și pentru anumite ocupații, intervențiile s-au axat pe încurajarea antreprenoriatului prin sprijinirea indivizilor în înființarea de noi întreprinderi, pe îmbunătățirea nivelului de calificare al specialiștilor în ceea ce privește gestionarea și organizarea muncii, pe creșterea nivelului de specializare a angajaților prin actualizarea și îmbunătățirea competențelor deținute de aceștia. Procentul de participanți care au obținut o calificare constituie principalul rezultat obținut și reflectă accentul puternic asupra acestor intervenții, cu peste 70% din numărul total de participanți (300 226 persoane).

252. Măsurile destinate integrării pe piața muncii a tinerilor și șomerilor pe termen lung, atragerii și menținerii cât mai multor persoane în situația de ocupare și sprijinirii ocupării formale au suscit interesul persoanelor aflate în căutarea

unui loc de muncă. La sfârșitul anului 2013, șomerii pe termen lung reprezentau 29,24% din totalul numărului de participanți din cadrul măsurilor de ocupare.

253. În anul 2013, a existat un progres semnificativ în direcția atingerii obiectivelor stabilite pentru acest an pentru următorii indicatori: „numărul de șomeri pe termen lung care au participat la programele integrate, inclusiv: femei, tineri” și „numărul de persoane din zonele rurale care au participat la programele integrate”.

254. Criza economică a continuat să creeze dificultăți pentru găsirea unui loc de muncă, prin urmare indicatorul „procentul de participanți din zone rurale certificați în programele integrate, care și-au găsit un loc de muncă” a fost, în continuare, scăzut (9,1% din totalul participanților).

Principalele nevoi de dezvoltare

255. În urma constatărilor analizei privind Provocările în materie de dezvoltare și analiza SWOT (*a se vedea fișierul SWOT Analysis.docx*), nevoile de dezvoltare identificate sunt coerente cu primele rezultate ale *Strategiei Naționale pentru Ocupare 2014-2020*, ale *Strategiei Naționale pentru Competitivitate, precum și ale Planului de Implementare a Garanției pentru Tineri 2014-2015*.

256. În funcție de ponderea problemei, **principalele nevoi de dezvoltare** în domeniul ocupării și mobilității forței de muncă sunt:

- Integrarea durabilă pe piața muncii a persoanelor NEET (neîncadrate profesional și care nu urmează niciun program educațional sau de formare);
- Creșterea participării la piața muncii a solicitanților de locuri de muncă și a persoanelor inactive, îndeosebi a șomerilor pe termen lung, a lucrătorilor mai în vârstă (grupa de vârstă 55-64 de ani), a persoanelor de etnie romă, a persoanelor cu handicap și a celor din zonele rurale;
- Reducerea disparităților regionale și teritoriale și creșterea mobilității forței de muncă;
- Îmbunătățirea corelării serviciilor de ocupare și de dezvoltare a forței de muncă cu nevoile în schimbare ale pieței muncii în sectoarele prioritare identificate în *Strategia Națională pentru Competitivitate* și în *Strategia Națională pentru Cercetare, Dezvoltare Tehnologică și Inovare 2014-2020*;
- Creșterea oportunităților de angajare;
- Diversificarea economiei rurale prin promovarea creării și dezvoltării de afaceri și locuri de muncă în afara agriculturii;
- Diversificarea economiei pescuitului și acvaculturii cu scopul de a stimula ocuparea și crearea de afaceri în acest domeniu;
- Modernizarea sistemului SPO și consolidarea capacității sale administrative de a furniza servicii de ocupare active/personalizate (cum ar fi orientarea profesională, consilierea, mentoratul, formarea profesională, căutarea de locuri de muncă, găsirea de locuri de muncă potrivite cu profilul candidatului, etc.), precum și măsuri preventive de ocupare, inclusiv printr-o abordare bazată pe parteneriat.

257. Cât privește recomandarea Comisiei Europene privind Programul Național de Reformă al României pentru 2014 și care include un aviz al Consiliului privind Programul de convergență al României pentru 2014:

- Principalele nevoi de dezvoltare 1-8 sunt relevante pentru recomandarea privind consolidarea măsurilor active pentru piața muncii;
- Nevoia de dezvoltare principală nr. 8 se referă la recomandarea privind consolidarea capacității Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă.
- Nevoia de dezvoltare principală nr. 1 face referire la recomandarea privind activarea tinerilor neînregistrați.

Nevoia de dezvoltare principală nr. 2 este legată de recomandarea privind consolidarea măsurilor de promovare a angajării lucrătorilor mai în vârstă

Incluziunea socială și sărăcia

Considerații generale

258. În pofida progresului înregistrat în ultimele două decenii, România încă se mai fac simțite următoarele probleme:

- sărăcie și excluziune socială pe scară largă;
- niveluri ridicate de precaritate în zonele rurale și în enclavele urbane;
- probleme sociale și comportament antisocial care îi afectează îndeosebi pe cei care trăiesc în sărăcie și precaritate;
- calitatea slabă a serviciilor sanitare și sociale, precum și accesul inegal la acestea.

259. Sărăcia și excluziunea socială, care afectează în special regiunile românești mai puțin dezvoltate (*a se vedea: Documentul de poziție al serviciilor Comisiei, octombrie 2012, p. 6*) își au rădăcinile în:

- nivelul scăzut al activității economice;
- dependența pronunțată față de agricultura și pescuitul de subzistență cu o productivitate redusă, precum și de alte activități înrudite;
- modele de diversificare regională nesustenabile, din trecut, care conduc la dezindustrializare și migrație.

260. Această situație fundamental negativă a fost agravată de impactul crizei financiare și economice care, în perioada 2008-2011, a cunoscut o tendință de îmbunătățire în ceea ce privește procentul de populație expusă riscului sărăciei și excluziunii sociale („at risk of poverty and social exclusion “- AROPE) (*a se vedea: Documentul de poziție al serviciilor Comisiei, octombrie 2012, p. 6; Raport privind evoluția Programului Național de Reformă 2011-2013, martie 2013, p. 17; Recomandările Consiliului European privind Programul Național de Reformă al României, iunie 2013, p. 6*), de la 44,2% în 2008 la 40,3% în 2011 cunoscând, ulterior, o stagnare urmată, din păcate, de un regres, atingând 41,7% în 2012 (*a se vedea: Eurostat, decembrie 2013*).

261. Cu toate că au fost create politici, legislație și responsabilități pentru combaterea excluziunii, precum și acțiuni pentru reducerea sărăciei, totuși autoritățile locale nu dispun de resursele umane și materiale pentru a face față acestor fenomene. Servicii comunitare sunt subdezvoltate; contribuția potențială a modelelor de economie socială este insuficient exploatată. Serviciile comunitare sunt subdezvoltate, iar contribuția potențială a modelelor economiei sociale nu este valorificată la adevăratul său potențial.

262. Investiția publică este justificată atât de motive economice, cât și de argumente privind justiția socială. Excluziunea socială și economică are un cost ridicat pentru România, în ceea ce privește potențialul uman nevalorificat. Ea reprezintă o povară semnificativă asupra finanțelor publice, care va crește în viitor, având în vedere procesul de tranziție al României spre curentul principal din UE, din punct de vedere al măsurilor de protecție socială. Cu toate acestea, soluțiile durabile depind în mare măsură de progresele înregistrate în cadrul *Provocării în materie de competitivitate* prezentate mai sus.

Sărăcie și excluziune socială pe scară largă

263. În anul 2012, 124,5 milioane de persoane, adică 24,8% din populația UE27, erau expuse riscului sărăciei sau excluziunii sociale (*a se vedea: Recomandările specifice de țară, Obiectiv 2020 și țintele asumate de România în Tabelul 10*), definit ca procentul populației afectate de cel puțin unul dintre factori următori:

- venituri sub pragul sărăciei;
- traiul în condiții de lipsuri materiale severe;
- traiul în gospodării cu o intensitate foarte scăzută a muncii.

264. Cu 41,7% din populație care se încadrează în această definiție, România se află pe locul al doilea din punct de vedere al ratei AROPE în UE (*sursa: Eurostat*). România și-a luat angajamentul ca până în anul 2020 să creeze o serie de politici și programe care (a) să scoată cel puțin 580 000 de persoane din sărăcia cauzată de veniturile mici, până în 2020, prin comparație cu anul 2008 (aproximativ 6,51% din nivelul înregistrat în 2012); (b) să rupă ciclul sărăciei care se transmite din generație în generație; (c) să asigure accesul egal la asistență socială, la transferuri de bani și la servicii cum ar fi consolidarea coeziunii sociale.

265. Cât privește **distribuția teritorială**, nivelul de sărăcie depinde foarte mult de situarea geografică. Regiunea București-Ilfov are cea mai scăzută incidență, în vreme ce sărăcia este de aproape două ori mai predominantă în regiunile Nord-Est și Sud-Est. *În zonele rurale și în orașele mici*, în special în regiunile Nord-Est, Sud-Est, Sud-Vest Oltenia și Sud-Muntenia, se înregistrează procente semnificativ mai mari de persoane expuse riscului de sărăcie sau de excluziune socială. Peste 71% dintre persoanele sărace din România trăiesc în comunități rurale. În perioada 2005-2011, cel mai mare progres în ceea ce privește reducerea sărăciei a fost înregistrat în trei regiuni: Centrală, București-Ilfov și Sud-Vest Oltenia; în regiunile Sud-Est și Vest, progresul a avut un caracter marginal.

266. *Zonele mono-industriale* afectate de restructurarea industriei se confruntă cu îmbătrânirea accentuată a populației, precum și cu depopularea; așezările izolate situate în regiuni muntoase sau de-a lungul coridorului Dunării prezintă aceeași tendință demografică negativă, în principal din cauza caracteristicilor geografice care limitează accesul la locurile de muncă.

267. *În zonele rurale*, sărăcia este asociată cu lipsa modernizării și cu viața economică dominată de agricultură. Începând din 1990, în zonele cu locuințe precare din centrele urbane s-au format nuclee de sărăcie. Alți factori de diferențiere a sărăciei urbane sunt dependența locuitorilor de la oraș de veniturile monetare, segregarea comunităților în funcție de condițiile de locuit și utilizarea

serviciilor sociale.

Grupurile-țintă

268. Grupurile cele mai afectate de sărăcie și excluziune socială (a se vedea: *Documentul de poziție al serviciilor Comisiei, octombrie 2012, p. 6*) sunt următoarele:

Copiii constituie un grup vulnerabil semnificativ.

269. *Copiii și tinerii provenind din familii sărace* – Aproximativ 320 000 de copii (cu vârste cuprinse între 0 și 17 ani) trăiau în condiții de sărăcie extremă în anul 2010. Copiii din zonele rurale și copiii de etnie romă sunt cei mai afectați. Rata sărăciei în rândul copiilor din mediul urban era de numai 3,5% în 2010, față de 12,4% în mediul rural. Indicii sunt semnificativ mai mari în cazul copiilor de etnie romă: în zonele urbane, 27,3% în cazul copiilor de etnie romă, față de 2% în cazul copiilor români, și 41,1% față de 10,6% în zonele rurale.

270. *Copiii aflați în plasament în centre de tip rezidențial sau în familii substitutive* (a se vedea: *Raportul de Progres al Programului Național de Reformă 2011-2013, martie 2013, p. 10, p. 18; Recomandările Consiliului European privind Programul Național de Reformă al României, iunie 2013, p. 7*). Integrarea tinerilor în societate, în vederea unei vieți active, precum și valorificarea întregului lor potențial, cu scopul de a asigura calitatea vieții, reprezintă elemente esențiale pentru reducerea riscului de excluziune socială și pentru crearea premiselor pentru dezvoltare durabilă. În noiembrie 2011, erau înregistrați 1 432 copii cu vârste între 16 și 18 ani, pe cale de a părăsi sistemul de protecție a copiilor și 1 541 tineri peste 18 ani, expuși riscului de excluziune.

271. Numărul tot mai mic de tineri din centrele de plasament necesită măsuri de intervenție integrate speciale, deoarece aceștia nu au reușit să dobândească, în perioada de plasament, abilitățile necesare pentru a-și stabili o viață independentă, pentru a găsi un loc de muncă și pentru a obține o locuință. Lipsiți de sprijinul familiei și de competențe de integrare socială și profesională, acești tineri nu beneficiază de serviciile sociale care le-ar putea oferi consiliere și sprijin pentru găsirea unui loc de muncă sau pentru primirea unei locuințe sociale numai la cerere. În prezent, serviciile sociale de consiliere nu sunt suficient de dezvoltate. Ar trebui create rapid metode de pregătire pentru următoarele contingente de copii care vor părăsi instituțiile de plasament. De asemenea, autoritățile locale pot oferi cazare tinerilor cu vârste de peste 18 ani în centre multifuncționale sau în apartamente familiale, dacă astfel de servicii există.

272. *Copiii ai căror părinți lucrează în străinătate* – La sfârșitul anului 2011, în această situație se găseau 83 658 copii. Majoritatea acestor copii, dar nu toți, au o stare materială relativ bună, însă pot fi afectați de o stare de privare emoțională care le dăunează dezvoltării. Lipsa îngrijirii și supravegherii parentale poate avea efecte grave asupra dezvoltării personalității, asupra calității nutriției și a rezultatelor școlare, cauzând inclusiv abandon școlar.

273. *Gospodăriile cu un singur părinte și gospodăriile cu trei sau mai mulți copii*. În vreme ce rata sărăciei relative în gospodăriile fără copii a scăzut ușor în ultimii ani, ea a crescut în gospodăriile unde există copii. Dintre acestea, în 2013 au fost înregistrate familii monoparentale (51 776 de familii, reprezentând

aproximativ 20% dintre beneficiari) și gospodării cu trei sau mai mulți copii (50 425 de gospodării, dintre care în 29 035 se găseau ambii părinți) care se confruntă cu un risc de sărăcie de 1,5 – 2 ori mai mare.

274. Cei mai mulți părinți singuri (83% femei, 17% bărbați) sunt de origine română și au un nivel mediu-scăzut de educație. Totuși, în ciuda ratei relativ ridicate a ocupării în rândul lor (64%), veniturile pe care le obțin sunt reduse. Pentru părinții singuri care lucrează, echilibrul dintre viața profesională și cea personală, îndeosebi supravegherea copilului și ajutorul necesar pentru școală, reprezintă aspecte vitale.

Persoanele fără loc de muncă sau cele cu venituri mici

275. În cazul populației în vârstă de muncă, șomajul constituie principala cauză a sărăciei. În 2011, rata lunară a șomajului pentru populația activă cu vârste între 15 și 64 de ani era de 7,7%. Riscul de sărăcie în rândul șomerilor este de aproape șase ori mai mare (și în creștere) decât în rândul angajaților. În perioada crizei, numărul lucrătorilor salariați a scăzut cu peste 15%, ceea ce înseamnă aproximativ 730 000 de persoane (*a se vedea: Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice, Analiza socio-economică pentru programarea fondurilor europene 2014-2020 în domeniul afaceri sociale și incluziune socială, 2012*).

276. Persoanele care locuiesc în gospodării cu intensitate a muncii foarte scăzută reprezintă 7,4% din populație în 2012 și aproape unul din zece copii și unul din zece adulți cu vârsta cuprinsă între 18 și 59 de ani locuiesc în gospodării în care nimeni nu are un loc de muncă. Cu toate acestea, un loc de muncă nu reprezintă întotdeauna o cale de a scăpa de sărăcie. Potrivit Eurostat, în 2012, în România, rata sărăciei în rândul angajaților este cea mai ridicată din Europa: rata riscului de sărăcie în rândul angajaților, în funcție de nivelul de educație este de 51,2% (față de rata de 18,1% din UE 28), rata riscului de sărăcie în rândul angajaților este de 19,1% (față de 9,2% în UE 28), iar rata riscului de sărăcie în rândul angajaților, în funcție de tipul de gospodărie de 22,2% (față de 12,8% în UE 28).

277. În același timp, fermierii independenți se confruntă cu un risc de sărăcie și mai ridicat decât persoanele fără loc de muncă. S-a estimat că 31% dintre angajați lucrează în sectorul informal, mulți având locuri de muncă instabile, sezoniere sau temporare, care asigură venituri mici și neregulate (adesea în natură), iar cele mai multe gospodării se confruntă cu probleme financiare la achiziționarea de combustibil. Acest tip de muncă instabilă este deseori singurul la care au acces grupurile vulnerabile și determină excluderea lor, nefiind acoperite de sistemele de asigurări sociale, de sănătate și șomaj.

278. O altă categorie este reprezentată de persoanele fără adăpost; cei mai mulți oameni devin fără adăpost atunci când părăsesc centrele de plasament sau o altă instituție (fie la finalizarea studiilor, fie în alte situații) sau după ce și-au pierdut locuința. Potrivit datelor administrative, în 2011 existau 41 085 de persoane marginalizate (inclusiv cei fără adăpost), care nu aveau o casă sau un apartament, în proprietate sau închiriat.

Vârstnicii

279. În România, majoritatea vârstnicilor dependenți se află în grija familiei.

Persoanele care au trecut de vârsta de 65 de ani și care trăiesc singure reprezintă 4,2% din populație și sunt considerate un grup vulnerabil, în special în ceea ce privește accesul la serviciile medicale și sociale. Deja a crescut ponderea populației vârsta de peste 65 de ani, atingând 16,1% în 2011, față de 11% în 1992 și va depăși 26% în 2060 (a se vedea: *Institutul Național de Statistică, 2013, „Proiectarea populației României la orizontul anului 2060”*). Un aspect demn de luat în seamă este indicatorul statistic ce arată rata de dependență a persoanelor vârstnice; de fapt, se calculează raportul dintre procentul populației cu vârsta de cel puțin 65 de ani și procentul populației active, din grupa de vârstă 15-64 ani. Rata de dependență a persoanelor vârstnice era de 21,3% (sursa: *Eurostat*), însă prognoza estimează o creștere constantă: 25,7% (31,4% în UE) în 2020, 30,2% (38,3% în UE) în 2030, 40,7% (45,5% în UE) în 2040, 53,8% (50,2% în UE) în 2050, 64,8% (50,2% în UE) în 2060.

280. Conform proiecțiilor privind modificările demografice pentru perioada 2008-2060 în statele membre și în Norvegia și Elveția, România se află printre ultimele patru țări în ceea ce privește cele mai reduse cifre, respectiv o modificare demografică negativă, de -25% (a se vedea: *Eurostat, Scenariul de convergență EUROPOP 2008*).

281. În luna septembrie 2013, numărul pensionarilor era de 5 234 769, dintre care 4 681 705 erau pensionari de asigurări sociale de stat (89,92%) și 553 064 pensionari agricultori (10,78%). Pentru pensionarii de asigurări sociale de stat, pensia medie lunară este de 811 RON (aproximativ 180 EUR), iar pentru cea de a doua categorie, 328 RON (aproximativ 73 EUR) (a se vedea: http://www.mmuncii.ro/j33/images/buletin_statistic/pensii_trim_III_2013.pdf).

282. Adesea, îngrijirea la domiciliu este oferită în mod informal de către acei membri familiei care reprezintă o povară din punct de vedere financiar și al relațiile din cadrul familiei. România se confruntă cu fenomenul migrației, fiind principalul „exportator” de persoane de vârstă activă, inclusiv în domeniul serviciilor de îngrijire pe termen lung, furnizate îndeosebi în statele membre occidentale.

283. Ponderea tot mai mare a vârstnicilor în raport cu populația totală necesită intervenții pentru dezvoltarea de servicii de îngrijire adecvate (cum ar fi serviciile de îngrijire și cazare temporară sau centrele de zi), a serviciilor de asistență medicală și a serviciilor sociale la domiciliu, servicii care în prezent sunt subdezvoltate.

284. Având în vedere că în 2012 existau 203 centre de tip rezidențial pentru vârstnici, dintre care 108 erau publice și 95 administrate de ONG-uri, și că noua legislație din domeniu subliniază nevoia ca persoanele să rămână la domiciliul propriu cât mai mult posibil, trebuie dezvoltate servicii de îngrijire la domiciliu, alături de servicii comunitare. De asemenea, în ceea ce privește tranziția de la infrastructura rezidențială de mari dimensiuni la servicii acordate în cadrul comunității, trebuie oferit un mod de trai alternativ, cum ar fi locuințe de tip familial, locuințe protejate, etc., persoanelor care anterior au beneficiat de asistență instituțională.

Populația de etnie romă

285. În rândul populației de etnie romă, două treimi trăiesc în sărăcie, iar jumătate dintre ei sunt expuși sărăciei extreme. În timp ce aproximativ 619 000

de persoane, adică 3,2% din populație (a se vedea: *Recensământul populației 2011*) s-au declarat de etnie romă, studiile sociale realizate de organisme naționale și internaționale sugerează că numărul real al romilor este mult mai mare (a se vedea: *Documentul de poziție al serviciilor Comisiei, octombrie 2012, p. 6 și p. 10; Recomandările Consiliului European privind Programul Național de Reformă al României, iunie 2013, p. 6*).

286. Cauza fundamentală a sărăciei în rândul populației de etnie romă este slaba școlarizare:

- 82,4% dintre copiii de vârstă școlară de etnie romă frecventează școala;
- 6,9% au întrerupt școala (85,7% dintre părinții acestora invocă factori legați de sărăcie - lipsa resurselor necesare costurilor aferente educației - sau nevoia de participare a copilului la activitățile gospodărești generatoare de venituri; numai 14% au declarat că abandonul școlar este legat de lipsa importanței educației);
- 8,9% nu au fost niciodată înscriși în sistemul de învățământ (69,2% dintre părinți invocă lipsa resurselor pentru îmbrăcăminte și încălțăminte; 7,7% - nevoia ca respectivii copii să se implice în activități generatoare de venituri, sau faptul că au trebuit să participe la îngrijirea directă a fraților lor mai mici - 7,7%);
- fetele de etnie romă sunt supuse unui risc comparativ mult mai mare de abandon școlar timpuriu și de maternitate precoce.

287. Peste jumătate din populația adultă de etnie romă nu a absolvit nivelul minim de învățământ obligatoriu. Astfel, ei nu sunt eligibili pentru cursurile certificate de pregătire profesională.

288. Nivelul scăzut al educației combinat cu discriminarea conduce la mari decalaje pe piața forței de muncă și la rate ale productivității muncii extrem de mici. Aproximativ 38% din populația de etnie romă lucrează ca lucrători necalificați, 32% au ocupații calificate (muncitori, vânzători, comercianți), 9% sunt lucrători agricoli și 13% desfășoară activități tradiționale ale etniei.

Persoanele cu handicap

289. În 2013, în România se înregistrează 700 736 persoane cu handicap, adică un raport de 3,71 persoane la 100 de locuitori (a se vedea: *Direcția Generală pentru Protecția Persoanelor cu Handicap, iunie 2013*). Dintre acestea, 61 043 (8,8%) sunt copii sub 18 ani, iar 639 693 (91,2%) sunt adulți. Cea mai mare parte (683 921, adică 97,6%) se află în îngrijirea familiilor și/sau duc o viață independentă (http://www.mmuncii.ro/j3/images/buletin_statistic/hand_sem_I_2013.pdf).

290. Astfel cum am arătat anterior, persoanele cu handicap sunt grav dezavantajate pe piața muncii. Nu există un sprijin corespunzător destinat antreprenoriatului sau alte forme de sprijin (cum ar fi locurile de muncă protejate) adresate persoanelor cu handicap.

291. În plus, persoanele cu handicap se confruntă cu un acces limitat la serviciile sociale și medicale, care nu sunt adaptate nevoilor lor speciale sau capacității lor financiare. Aceste persoane beneficiază doar de acces restrâns la serviciile medicale de calitate, inclusiv la tratamentul medical de rutină

Persoanele care suferă de forme de dependență, victimele violenței domestice, ale traficului de ființe umane și persoanele private de libertate sau aflate în perioada de probațiune

292. România se confruntă cu probleme din ce în ce mai mari legate de abuzul de droguri, probleme parțial corelate cu alți factori legați de sărăcie și lipsuri. Ponderea cea mai mare ale abuzului de droguri se înregistrează în zonele cele mai sărace (Nord-Est și Sud-Est). Frecvența abuzului de droguri este de 2,5 ori mai mare în rândul băieților decât în rândul fetelor. Este în creștere utilizarea de substanțe multiple și practica injectării. A crescut incidența cazurilor de HIV, HVC și HVB printre utilizatorii de droguri. În ultimii ani, s-a înregistrat o tendință de creștere a cazurilor spitalizate pentru abuz de droguri, ajungându-se în anul 2010 la o cifră cu mult peste recordul anterior înregistrat în 2001.

293. Pe tot parcursul perioadei 2004-2011, a existat o tendință de creștere a violenței domestice înregistrate, statisticile oficiale menționând un număr de aproximativ 82 000 de cazuri de violență domestică (și 800 de decese); totuși, studiile sociologice estimează o incidență în rândul femeilor de aproape 20% pe parcursul vieții (a se vedea: *Organizația Gallup, 2003, Sondaj privind violența împotriva femeii în București; sondaj CURS la nivel național, realizat în 2008, ca parte a proiectului CEEX Nr. 8687/2006, coordonat de INML*). Se consideră că dependența de alcool, sărăcia, anturajul agresiv și modelul familiei patriarhale sunt factori distinctivi ai violenței domestice în România.

294. Cetățenii români reprezintă un procentaj ridicat în rândul *victimelor traficului de persoane*, mai ales în scopuri de exploatare sexuală, identificate în alte state membre ale UE (a se vedea: *Oficiul Națiunilor Unite pentru Droguri și Criminalitate, 2009, Raport global privind traficul de persoane*). Numărul victimelor identificate în România a crescut față de 2009, creștere atribuită parțial crizei economice care împinge persoanele fără un loc de muncă să își asume riscuri mai mari (sursa: *Agenția Națională Împotriva Traficului de Persoane*). Femeile (mai ales cele cu vârsta între 14 și 26 de ani) sunt mai vulnerabile decât bărbații în ceea ce privește traficul de persoane. Factorii favorizanți ai exploatării și traficului sunt nivelul mediu de educație (gimnaziu, școală profesională sau liceu) și sărăcia materială și financiară.

295. La finele anului 2012, la nivelul întregii țări se aflau în centre de detenție 31 817 de persoane, dintre care 2 185 de copii și tineri în închisori speciale și școli de corecție (a se vedea: *Administrația Națională a Penitenciarelor, 2013*). Aceste cifre au crescut în ultimii ani. În ceea ce privește adulții aflați în detenție, 89% au o sentință definitivă, majoritatea primind o pedeapsă cu 1-5 ani de închisoare cu executare. Mai puțin de un sfert dintre deținuții adulți au obținut o calificare profesională sau vocațională înainte de condamnare. Resursele sunt insuficiente pentru a cuprinde în măsuri de reabilitare de bună calitate pe toți deținuții și arestații.

296. Alternativele la detenție: prestarea de servicii în folosul comunității și probațiunea sunt în proces de reformare, însă excluziunea socială la care sunt expuși infractorii sau a foștii deținuți este extrem de ridicată și le influențează riscul de a recidiva. La sfârșitul anului 2013, în registrele serviciilor de probațiune erau înscrisi 20 744 deținuți și 7 765 de rapoarte premergătoare procesului/sentinței erau întocmite de consilieri de probațiune la cererea procurorilor sau a instanțelor. Cei care au ispășit o condamnare sau sunt în

perioadă de probațiune se confruntă cu discriminare în materie de acces egal la educație, locuințe, locuri de muncă și adesea se văd limitați la prestarea de munci informale. Prin urmare, este esențial ca aceștia să fie considerați ca un grup beneficiar al măsurilor integrate, cu scopul incluziunii lor sociale.

Dezinstituționalizarea

297. Una dintre reformele majore asumate de sistemul de asistență socială de după 1989 a fost închiderea instituțiilor de mari dimensiuni și dezvoltarea unor servicii la scară redusă, care să funcționeze la nivelul comunității.

298. Sistemul serviciilor sociale a fost organizat într-un mod descentralizat, toate serviciile fiind asigurate la nivel local de către furnizori publici sau privați: organizații non-guvernamentale și religioase (furnizori privați fără scop lucrativ) sau operatori economici, în condiții speciale reglementate de o legislație specială (în viitor, vor fi reglementate prin legislație secundară). Prin urmare, România a dezvoltat o piață mixtă a serviciilor sociale.

299. Tipuri de centre: în luna decembrie 2012 existau 1 210 servicii publice de tip rezidențial și 356 furnizori privați de servicii pentru copiii expuși riscul de a fi despărțiți de familie sau care au fost despărțiți de familie. Aceste servicii includ: centre de plasament clasice (120), centre de plasament modulate (102), apartamente (444), case de tip familial (711), centre maternale (61) și centre de primire în regim de urgență (63), alte servicii (serviciul pentru dezvoltarea deprinderilor de viață independentă, adăposturi de zi și de noapte: 61). Un număr de 387 de servicii de tip rezidențial erau destinate copiilor cu handicap. La sfârșitul anului 2012, numărul copiilor cu handicap care beneficiau de măsuri de protecție specială în aceste servicii era de 8 511 (a se vedea: http://www.mmuncii.ro/j3/images/buletin_statistic/statistica%20copii%20%2031.12.2012.pdf).

300. *Copiii protejați prin servicii de tip rezidențial sau familial.* Prin dezvoltarea serviciilor de tip familial, numărul copiilor din centrele de plasament publice și private s-a redus cu peste 50%, fiind de 22 532 în luna iunie 2013. În plus, la sfârșitul anului 2012, 17 746 de copii beneficiau de servicii în centre de zi și 28 044 de copii beneficiau de alte servicii de prevenire a abandonului. În total, 45 790 de copii și mame beneficiau de servicii de consiliere și sprijin pentru părinți, servicii de planificare familială, servicii de monitorizare prenatală, etc., furnizate în centre de zi, precum și de alte servicii de prevenire.

301. Din numărul total al persoanelor *cu handicap*, 2,4% (16 815) locuiesc în instituții specializate de asistență socială de îngrijire de tip rezidențial, publice sau private acreditate. Din datele administrative disponibile, în ianuarie 2014, existau 322 de instituții de tip rezidențial, dintre care 38 dispuneau de o capacitate de peste 100 paturi fiecare. Numărul de servicii private de tip rezidențial a scăzut în ultimii 5 ani, serviciile private fiind concentrate în prezent în regiunile mai dezvoltate. Pentru a extinde dezinstituționalizarea, este nevoie de sprijin suplimentar în vederea stabilirii serviciilor alternative comunitare.

302. **Numărul de servicii de îngrijire (inclusiv la domiciliu)** și numărul personalului acestor servicii este insuficient în România. Situația privind serviciile destinate persoanelor vârstnice este critică în România. Serviciile de îngrijire (serviciile de îngrijire și cazare temporară, centrele de zi și serviciile sociale la

domiciliu pentru persoanele dependente) sunt insuficient dezvoltate. Peste 20% din populația vârstnică din România are nevoie de servicii de îngrijire la domiciliu, însă numai 0,23% beneficiază în mod concret de astfel de servicii. În numeroase gospodării, veniturile personale ale vârstnicilor sunt insuficiente pentru a le acoperi cheltuielile zilnice, îndeosebi pe acelea legate de medicamente, alimente și utilități (încălzire, electricitate, etc.).

303. Este nevoie urgentă de dezvoltarea acestui sistem de servicii, împreună cu diversificare tipurilor de asistență (asistență medicală, teleasistență, centre de zi, servicii integrate, etc.), care, pe termen lung, ar reduce în mod semnificativ presiunea suportată de asistența instituțională.

304. Prin urmare, pentru perioada de programare 2014-2020, România își ia angajamentul să asigure trecerea de la instituții de tip rezidențial la servicii alternative/comunitare (de exemplu: case protejate, case de tip familial, asistență la domiciliu, centre de zi, servicii comunitare medicale și sociale integrate, centre de îngrijire și cazare temporară, etc.), care sunt, încă, nedezvoltate.

Stabilirea priorităților și implementare

305. Alocarea din fondurile naționale și ESI a sprijinului pentru incluziune socială destinat grupurilor-țintă va ține seama de:

- numărul relativ de grupuri-țintă și distribuția lor teritorială.
- costul relativ și potențialul obținerii unor rezultate pozitive ca urmare a intervenției în diversele grupuri-țintă.
- costul public pe termen lung care a fost evitat datorită intervenției asupra diferitelor grupuri-țintă.
- angajamentele care decurg din Strategia Națională de Reformă și Strategia Europa 2020.

306. Pentru promovarea incluziunii sociale și combaterea sărăciei va exista o abordare bazată pe ciclul de viață. Pentru copii (categoria de vârstă 0-17 ani), scopul este să se garanteze că fiecare copil beneficiază de oportunitatea de a-și dezvolta întregul potențial, indiferent din ce mediu social provine, dotându-l cu educația, competențele și experiența necesare pentru a-și valorifica la maximum potențialul și a deveni elevul de succes, individul încrezător, cetățeanul responsabil și contribuabilul eficient de mâine. Pentru adulții în vârstă de muncă, scopul este de a garanta că toți au ocazia de a participa pe deplin la viața economică, socială și culturală. Pentru persoanele care au depășit vârsta de muncă, scopul este de a garanta că vârstnicii sunt apreciați și respectați, că își păstrează independența și că participă la toate aspectele vieții în calitate de cetățeni activi, precum și că se bucură de o bună calitate a vieții într-o comunitate sigură.

307. Unitatea de implementare va fi informată cu privire la prioritățile stabilite în strategiile naționale relevante și constatările în urma cartografierii nevoilor aferente, inclusiv Strategia Națională privind Incluziunea Socială și Reducerea Sărăciei, Strategia Națională pentru Protecția și Promovarea Drepturilor Copilului, Strategia Națională privind Îmbătrânirea Activă, Strategia Guvernului României de incluziune a cetățenilor români aparținând minorității romilor pentru perioada 2012-2020.

308. Pentru a genera rezultate pozitive, implementarea va cuprinde acțiuni

integrate prin implicarea diferiților parteneri publici, privați și ONG-uri și va aborda nevoile indivizilor într-o manieră personalizată.

309. În cadrul agendei pentru politica socială pentru perioada 2014-2020 se va pune accentul pe creșterea implicării comunității în furnizarea acestor servicii, părțile interesate la nivel local jucând un rol decisiv. Acțiunea integrată este esențială pentru a răspunde nevoilor persoanelor, grupurilor și comunităților vulnerabile, incluzând acțiuni de îmbunătățire a participării lor la educație, a integrării lor pe piața muncii, a accesului lor la locuințe, servicii sociale, de sănătate și culturale, precum și acțiuni de combatere a discriminării. Lipsa de cooperare și comunicare între părțile interesate reprezintă una dintre principalele cauze ale ineficienței. Pentru a dezvolta servicii integrate și pentru a îmbunătăți rentabilitatea și calitatea serviciilor primare, trebuie dezvoltat un cadru de cooperare între furnizorii de servicii sociale. De asemenea, la nivel de implementare, trebuie analizat în mod special în ce măsură măsurile vor duce la segregare în școli, sistemul sanitar, în materie de locuințe și în ceea ce privește incluziunea socială. Aceste tipuri de operațiuni nu vor beneficia de finanțare.

Problemele sociale și comportamentul antisocial

310. Societatea românească este afectată de o serie de probleme sociale și comportamente antisociale. Aceste probleme sunt puternic, însă nu exclusiv, corelate cu sărăcia și zonele sărace.

311. Deși sunt prezente într-o anumită măsură în toate zonele și straturile societății românești, problemele menționate mai sus, dar nu numai acestea, comportamentele antisociale și delincvența asociată sunt mai răspândite în zonele defavorizate și reprezintă o perturbare în plus pe lângă condițiile precare de viață. Eforturile depuse pentru depășirea acestor probleme sunt obstructionate de acoperirea necorespunzătoare a serviciilor sociale și a agențiilor specializate, îndeosebi în zonele rurale, precum și de capacitatea limitată și de lipsa competențelor specializate în rândul personalului implicat în furnizarea de servicii sociale. Slaba organizare, procedurile de lucru și infrastructura TIC necorespunzătoare reprezintă constrângeri suplimentare.

Sistemul de asistență socială

Serviciile sociale

312. Serviciile sociale din România sunt organizate la nivelul autorităților locale, în mod descentralizat. Autoritățile locale au autonomie financiară și răspund de dezvoltarea și gestionarea serviciilor sociale. În cadrul sistemului de servicii sociale, există prestatori de servicii publici și privați care funcționează printr-un sistem de acreditare reglementat, în conformitate cu standarde de calitate generale și specifice.

313. Procesul de monitorizare realizat de Comisia Europeană (*Notă: România a depus de două ori la Comisia Europeană informații administrative și statistice care însoțesc rapoartele de monitorizare privind progresul în domeniul serviciilor sociale, pe baza recomandării Comisiei Europene privind incluziunea activă a persoanelor excluse de pe piața muncii, 2008*) a evidențiat faptul că România și-

a îmbunătățit considerabil sistemul serviciilor sociale, dar se află, în continuare, în urma multor state membre ale UE în ceea ce privește ocuparea în acest sector (4%, față de 9,6% în UE). Aplicarea legislației actuale privind dezvoltarea serviciilor sociale primare este îngreunată de lipsa unor forme flexibile de angajare (cu normă parțială, de exemplu), de o cotă foarte redusă din PIB alocată cheltuielilor cu serviciile sociale (România este pe ultimul loc în UE la acest indicator), de personalul și resursele reduse de formare a personalului din domeniu.

314. Numărul asistenților sociali din România este de aproximativ 5 000 de asistenți sociali activi (dintre care aproape 3 500 sunt înregistrați la Colegiul Asistenților Sociali din România). În conformitate cu Legea 292/2011, un asistent social ar trebui să deservească maxim 300 de beneficiari. La o populație de 21,5 milioane de locuitori, 40,3% (potrivit datelor din 2011) sunt expuși riscului de sărăcie și excluziune socială, ceea ce reprezintă 8,66 milioane de persoane. Prin urmare, în prezent raportul este de un asistent social la 1 732 de beneficiari, ceea ce demonstrează lipsa resurselor umane din sistem.

315. În general, serviciile de identificare, intervenție timpurie și de orientare destinate grupurilor celor mai vulnerabile sunt slab dezvoltate sau lipsesc cu desăvârșire la nivelul comunității. Cooperarea între diferitele sectoare și servicii este relativ limitată. Nu există mecanisme de coordonare între ministerele/instituțiile competente. Atitudinile și practicile sociale predominante, care încurajează discriminarea și tolerarea comportamentelor negative, adaugă obstacole suplimentare în calea identificării și repartizării cazurilor.

316. Un studiu comandat recent (*a se vedea: Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârșnice, Analiza socio-economică pentru programarea fondurilor europene 2014-2020 în domeniul afaceri sociale și incluziune socială, 2012*) conchide că sistemul de protecție socială încă se confruntă cu numeroase decalaje și contradicții, fiind dezvoltat inegal în special în zonele rurale.

317. Dezvoltarea serviciilor sociale de îngrijire comunitară este corelată cu nevoia de a rezolva problemele legate de grupurile vulnerabile.

318. Cea mai mare parte a serviciilor de îngrijire comunitară sub organizate sub conducerea autorităților locale, deoarece acestea sunt mai aproape de cetățeni și de nevoile lor. Autoritățile locale sunt, de asemenea, responsabile de elaborarea și implementarea planurilor de incluziune socială. În același timp, centrele de îngrijire comunitară sunt destinate să răspundă nevoii de servicii integrate, dar și încurajării activităților de voluntariat (în domeniul asistenței sociale și al incluziunii sociale), prin furnizarea unui mediu organizat unde se pot dezvolta programele de voluntariat aferente nevoilor identificate la nivelul comunității.

Ajutoarele sociale

319. Deși ajutoarele sociale se adresează unui număr relativ mare de beneficiari, acestea reprezintă o pondere redusă din cota alocată protecției sociale și o valoare netă mică pentru beneficiari, ceea ce explică impactul lor redus asupra reducerii sărăciei, asupra incluziunii sociale și protecției grupurilor vulnerabile. Intervenția care vizează reducerea riscului de excluziune socială și sărăcie

continuă să se axeze pe ajutoare sociale (venitul minim garantat, ajutoare pentru încălzirea locuinței în sezonul rece, alocații pentru copii, alocații familiale), fără să existe și servicii complementare de dezvoltare și prevenire, sau servicii sociale de consiliere, de dezvoltare a competențelor pentru viață, de asistență în căutarea unui loc de muncă, etc. Dezvoltarea și furnizarea acestor servicii necesită investiții în sisteme și infrastructură, precum și în aptitudinile și competențele profesioniștilor din domeniu.

320. Pentru a asigura administrarea eficientă a ajutoarelor sociale acolo unde sunt furnizate și la nivelul decidenților, este nevoie de un sistem IT flexibil și modern. Aplicația SAFIR a fost creată pentru a automatiza și gestiona operațiunile și informațiile aferente ajutoarelor sociale furnizate de MMFPSPV. Deși SAFIR stochează multe date și gestionează principalele ajutoare sociale, el trebuie dezvoltat în continuare pentru a contribui eficient la deciziile privind politicile și la exploatarea datelor și de asemenea, trebuie eficientizat pentru reducerea erorii, fraudei și corupției.

321. Viziunea MMFPSPV în ceea ce privește sistemul de asistență socială este să urmeze două direcții strategice:

- Direcția strategică nr. 1: Continuarea eforturilor de creștere a ponderii și volumului resurselor pentru cei relativ săraci, crescând volumul fondurilor destinate programelor bazate pe testarea mijloacelor beneficiarilor și stopând sau reducând alocațiile destinate programelor speciale, îndeosebi ale celor cu un impact incert asupra dezvoltării individului.
- Direcția strategică nr. 2: Consolidarea programelor de mici dimensiuni, în funcție de veniturile beneficiarilor, sub umbrela unui program consolidat de combatere a sărăciei, Venitul Minim de Inserție (VMI), care va avea un impact sporit de reducere a sărăciei, va oferi stimulente pentru ca beneficiarii apti de muncă să combine asistența socială cu munca și vor reduce poverile administrative și pe cele ale beneficiarilor. Acest proces va evolua în două etape, după cum urmează:
 - *Perioada 2014-2016.* Politica se va axa pe dezvoltarea programului VMI. Noul program va crea sinergii între asistența financiară, serviciile sociale și utilizarea co-responsabilităților în materie de ocupare, educație și sănătate, pentru a obține un impact durabil de reducere a sărăciei. Se va asigura o mai bună integrare cu agențiile publice de ocupare a forței de muncă, ceea ce va ajuta la activarea beneficiarilor VMI apti de muncă, cu servicii finanțate parțial din fondurile structurale ale UE.
 - *Perioada 2017-2020.* În această perioadă, politica din domeniu se va axa pe extinderea serviciilor sociale complementare și pe îmbunătățirea comunicării și diagnosticului continuu în materie de politici de protecție socială, ocupare, educație, sănătate și din domeniul locuinței, destinate celor relativ săraci. Într-o mare măsură, acest grup-țintă va fi deservit de programul VMI. Va fi dezvoltat un sistem de identificare a beneficiarilor VMI apti de muncă, oferindu-le sprijin pentru activare; de asemenea, vom extinde utilizarea co-responsabilităților și a programelor pentru o piață a muncii activă, cu scopul de a stimula și sprijini tranziția de la asistență socială la o combinație între aceasta și muncă.

322. Investiția într-un sistem electronic complex de asistență socială ar permite verificarea încrucișată în diferitele baze de date relevante (baza de date electronică a finanțelor publice, registrul agricol electronic, registrul electronic al persoanelor angajate și al celor ce beneficiază de pensii, precum și registrul electronic al stării civile), iar implementarea lui la nivelul autorităților locale ar facilita accesul beneficiarilor la informații, prestații și servicii, ar simplifica operațiunile, ar duce la evitarea suprapunerilor schemelor de ajutoare, ceea ce ar reduce costurile administrative și ale beneficiarilor, ar preveni și reduce erorile, fraudă și corupția. Acest lucru ar presupune o îmbunătățire a sistemului SAFIR, extinderea lui către autoritățile locale și alte structuri, precum și formarea personalului pentru a utiliza sistemul.

Economia socială

323. Economia socială constituie un instrument important în lupta împotriva sărăciei și excluziunii sociale, cu un potențial imens de a se adresa grupurilor vulnerabile din punct de vedere social și de a genera oportunități de angajare. Contribuția sectorului poate fi semnificativă pentru incluziunea socială a grupurilor vulnerabile.

324. Totuși, în ciuda sprijinului semnificativ primit de economia socială pe durata perioadei de programare anterioare a fondurilor FSE, acest sector încă nu valorifică la maximum potențialul de care dispune pentru a sprijini integrarea pe piața muncii și dezvoltarea intervenției sociale destinate grupurilor vulnerabile. Principalele motive le reprezintă decalajele în sprijinirea acestui sector (fondurile post-aderare au oferit primele oportunități pentru dezvoltarea economiei sociale începând de fapt abia din anul 2009), precum și lipsa eficienței fondurilor europene în a oferi sprijin corespunzător și substanțial entităților implicate în diferite activități de economie socială. Principalele rapoarte de cercetare, întocmite în cadrul proiectelor cu finanțare din partea UE (ADV, 2011; Constantinescu, 2012; Arpinte et al., 2010; MMFPSPV, 2013) coincid în ceea ce privește concluziile principale privind diagnosticul sectorului și punctele slabe ale acestuia. De asemenea, procesul de implementare a fondurilor UE post-aderare a scos la iveală o serie de dificultăți în gestionarea proiectelor, date fiind regulile de finanțare instabile și birocrăția complexă.

325. Unul dintre aspectele cele mai importante referitoare la rolul economiei sociale la nivelul societății este capacitatea sectorului de a găsi soluții inovatoare la provocările economice, sociale și de mediu, prin crearea și dezvoltarea de locuri de muncă, implementarea activităților/acțiunilor de incluziune socială, îmbunătățirea serviciilor la nivel local, lupta împotriva sărăciei și dezvoltarea la nivelul comunității (a se vedea: *Comisia Europeană (2010), „Europa 2020: o strategie europeană pentru o creștere inteligentă, ecologică și favorabilă incluziunii”*). Economia socială vizează sporirea oportunităților de angajare pentru romi, persoane cu handicap sau alte grupuri vulnerabile expuse riscului de excluziune socială, prin dezvoltarea întreprinderilor din economia socială și prin folosirea forței de muncă existente la nivel local, mai ales în zonele defavorizate unde rata șomajului este foarte ridicată din cauza oportunităților de angajare extrem de reduse.

326. În prezent, au fost identificate următoarele entități care dezvoltă activități de economie socială:

- cooperative, asociații și organizații non-guvernamentale care oferă, fără un scop lucrativ, bunuri și servicii, inclusiv servicii de comerț cu amănuntul în situațiile în care piața comercială nu este pe deplin funcțională, precum și organizații care furnizează servicii publice la nivel local pe baza unui contract;
- case de ajutor reciproc, prin oferta de micro-servicii financiare;
- unități autorizate protejate care funcționează în regim de societate comercială și unde cel puțin 30% din angajați sunt persoane cu handicap.

327. La sfârșitul anului 2010, peste 100 000 de persoane lucrau în economia socială, adică 1,1% din totalul persoanelor ocupate sau 1,7% din numărul total al salariaților din România (a se vedea: *Comunicatul de presă nr. 130 din 14 iunie 2011 al INS privind ocuparea forței de muncă și șomajul*). Recent, Guvernul României a adoptat și trimis Parlamentului proiectul de lege privind economia socială. Totuși, punerea în aplicare a acestei legi va necesita un efort major de construire a capacităților în acest sector și de promovare și sprijinire a structurilor economiei sociale, inclusiv prin investiții în echipamente și infrastructură. Valoarea adăugată adusă de viitoarele întreprinderi din economia socială rezidă de asemenea în faptul că, așa cum prevede proiectul noii legi, cel puțin 30% dintre angajații unei astfel de întreprinderi trebuie să provină din grupurile vulnerabile iar întreprinderea trebuie să reinvestească cel puțin 60% din profit sau din fondurile rămase peste costurile de dezvoltare a întreprinderii de inserție socială.

328. Cu toate acestea, există numeroase impedimente de natură legislativă și practică ce limitează potențialul economiei sociale de a contribui la dezvoltarea locală și la combaterea excluziunii sociale, îndeosebi lipsa unui cadru legislativ la nivelul UE. De asemenea, antreprenoriatul social este puțin cunoscut, iar accesul la finanțare este limitat.

329. Finanțarea entităților din economia socială ar trebui combinată cu consilierea și pregătirea profesională corespunzătoare a antreprenorii sociali. În perioada 2007-2013 succesul a fost limitat deoarece conceptul era nou iar baza legală subdezvoltată. Totuși, s-au înregistrat anumite reușite în ceea ce privește sensibilizarea și demonstrarea posibilităților întreprinderii sociale și, mai concret, crearea de locuri de muncă.

330. Ținând seama de disponibilitatea noului cadru legal pregătit recent, precum și de faptul că este posibil să nu fie acoperită în exercițiul financiar curent nevoia deja recunoscută a unor întreprinderi sociale, precum și rolul lor relevant în crearea de noi locuri de muncă, astfel cum s-a demonstrat în perioada 2007-2013, există o justificare pentru continuarea dezvoltării și susținerii întreprinderilor sociale în exercițiul 2014-2020.

331. De asemenea, implementarea alocării din FSE 2014-2020 va promova inovarea socială, în special prin acțiunile care vizează **antreprenoriatul social** și în contextul rolului **entităților din economia socială** de a răspunde nevoilor grupurilor vulnerabile.

Responsabilitatea socială

332. *Strategia Națională de Promovare a Responsabilității Sociale 2011-2016* (Sursa: Secretariatul General al Guvernului, <http://www.sgg.ro/nlegislativ/docs/2011/05/2x4bdfjnwskv89h17pzq.pdf>) a fost

adoptată cu scopul de a elabora cadrul care să definească noțiunea de responsabilitate socială, iar potrivit acestei strategii, reducerea sărăciei constituie, de asemenea, o chestiune de etică și responsabilitate. Prin urmare, creșterea responsabilității la nivel național și promovarea bunelor practici de responsabilitate socială pot contribui semnificativ la incluziunea socială și la reducerea sărăciei.

Nivelul ridicat de sărăcie în zonele rurale și în enclavele urbane

333. După cum s-a menționat mai sus, sărăcia se concentrează în mod semnificativ în zonele rurale din România și este însoțită de precaritatea locuințelor, în ceea ce privește, în principal, insalubritatea (*a se vedea: Documentul de poziție al serviciilor Comisiei, octombrie 2012, p. 8*) (toaletă, baie, apă curentă, infrastructură de canalizare, etc.). Deși s-au realizat investiții în infrastructură (drumuri, alimentarea cu apă și infrastructura de canalizare) și în servicii de bază în zonele rurale, finanțate atât din fondurile naționale cât și din fonduri europene, această infrastructură este încă subdezvoltată, afectând astfel creșterea economică, crearea de locuri de muncă, atractivitatea investițiilor (*a se vedea: Documentul de poziție al serviciilor Comisiei, octombrie 2012, p. 7*) și având un impact negativ asupra calității vieții populației rurale.

334. Începând din anul 1990, zonele urbane au fost martorele apariției unor enclave urbane compacte din punct de vedere teritorial, caracterizate de sărăcie extremă și condiții precare de locuit. Aceste zone sunt aglomerări de persoane excluse de pe piața oficială a muncii și exploatate pe piața informală a muncii, cu un acces redus la canalele de informație și comunicare, fiind locuri unde serviciile sunt de proastă calitate (educație, sănătate și infrastructură). Deși sărăcia și nu neapărat etnia caracterizează multe dintre aceste cartiere, există tendința ca romii să fie supuși unui grad mai mare de excludere decât alți rezidenți.

335. În toate aceste zone, majoritatea este reprezentată de copii și tineri (peste 60%), în timp ce populația cu vârsta de peste 60 de ani reprezintă mai puțin de 10%.

336. Mulți rezidenți ai zonelor paupere locuiesc în clădiri sordide, unele nesigure din punct de vedere structural, fără utilități. De asemenea, din cauza lipsei apei curente și a canalizării, ele sunt extrem de insalubre. Electricitatea și încălzirea nu acoperă nevoile locuitorilor și în peste jumătate dintre gospodăriile se suferă permanent de frig. În plus, locuințele sunt suprapopulate și adesea două sau mai multe familii/persoane locuiesc într-o singură cameră.

337. Astfel de enclave de excludere socială există în toate orașele din România (*a se vedea: Rughiniș, 2000; Stănculescu și Berevoescu, 2004; Sandu, 2005; Berescu et al. 2006; Berescu et al., 2007; CPARSD 2009; Stănculescu, 2010; Botonogu, 2011; constatările prezentate în text sunt confirmate de toate aceste studii, cu diferențe în funcție de zonele unde s-a realizat cercetarea*). Tipurile importante sunt: comunitățile care trăiesc în zona gropilor de gunoi, zonele semi-rurale (casele de la periferia orașelor), zonele din centrul vechi al orașelor (case vechi situate în centru), zonele tip „ghetou” (foste cămine muncitorești, cu statut juridic incert, cartiere cu delincvență ridicată), situri industriale dezafectate (foste blocuri de locuințe construite pentru lucrătorii din orașele foste monoindustriale), zonele peri-rurale (în apropierea satelor, dar cu organizare spațială diferită),

zonele „autonome “(aparțin de o unitate administrativ teritorială, dar sunt independente din punct de vedere fizic și demografic).

338. În 2012, cu sprijinul Băncii Mondiale, a început un proces de cartografiere a comunităților defavorizate din zonele urbane, cu scopul de a elabora o serie de Strategii de integrare pentru zonele sărace și comunitățile defavorizate.

339. În același timp, Banca Mondială a elaborat hărți ale zonelor sărace la nivel național, care oferă informații despre nivelul de sărăcie la nivel regional și județean, pe baza informațiilor din Recensământul populației și locuințelor și EU-SILC (Statisticile UE referitoare la venit și la condițiile de viață).

Stabilirea priorităților și implementare

340. Pentru o mai bună complementaritate a alocării fondurilor și pentru a reuși o abordare mai eficientă/integrată (de exemplu, educație, locuințe, centre comunitare de asistență, ocuparea forței de muncă, etc.) în implementarea proiectelor de incluziune socială, România ia în calcul opțiunea de creare a unui singur organism pentru intervențiile finanțate din FSE (comun pentru operațiuni de tip DLRC (dezvoltare locală plasată sub responsabilitatea comunității) și de alte tipuri prevăzute în cadrul POCA).

341. Cu scopul de a obține sinergii cu FEDR și FEADR, Punctul național de contact pentru romi și organismul unic pentru FSE se vor implica încă din etapele inițiale, în crearea cererilor de propuneri și în comitetele de selecție pentru intervenții de incluziune socială finanțate prin POR și PNDR.

342. Rolul principal al Punctului național de contact pe tema romilor va fi să se asigure că operațiunile ce urmează să fie finanțate sunt conforme cu prioritățile strategice ale Strategiei Guvernului României pentru incluziunea cetățenilor români aparținând minorității Roma.

343. În cadrul FEADR, se va acorda o atenție sporită acordării de sprijin populației de etnie romă în contextul LEADER prin dezvoltarea de strategii de dezvoltare locală (SDL). Astfel, se prevede favorizarea SDL care promovează proiecte concrete ce abordează problemele speciale ale minorităților, inclusiv ale romilor. De asemenea AM PNDR se va asigura că activitățile de animare ale potențialelor Grupuri de Acțiune Locală (GAL) se vor adresa și vor implica și comunitățile de romi, acolo unde este cazul, dat fiind că GAL trebuie să furnizeze dovezi clare și demonstrabile ale acestor activități. Urmând această abordare bazată pe doi piloni, informația diseminată referitoare la oportunitățile de finanțare din FEADR va ajunge și în comunitățile de romi, facilitându-le accesul la finanțare.

344. Programul Operațional Capital Uman va furniza asistență tehnică beneficiarilor potențiali ai proiectelor de incluziune socială, în special autorităților locale și ONG-urilor.

345. Alocarea finanțării pentru regenerarea la nivel local din fondurile naționale și Fondurile Structurale și de Investiții ale UE trebuie să țină seama de următoarele aspecte:

- Planurile de Dezvoltare Regională relevante și cartografierea nevoilor aferente;
- mărimea populațiilor afectate;

- capacitatea existentă și potențială a comunităților de a se implica în propria dezvoltare.

346. Implementarea nu se va limita la furnizarea treptată a serviciilor de incluziune socială către grupurile-țintă identificate mai sus. Ea va presupune cooperarea multiplelor părți interesate, inclusiv a autorităților locale, a serviciilor sociale și a autorităților responsabile de respectarea legii, a organismelor de asistență medicală, educație, cultură, a organismelor religioase, de asistență socială sau a organizațiilor non-guvernamentale. În cazul în care la nivelul comunității există un potențial real sau în stare latentă, se oferă posibilitatea de a se apela la modelele de dezvoltare locală LEADER sau de dezvoltare locală plasată sub responsabilitatea comunității.

Servicii de sănătate subdezvoltate și rezultate slabe la indicatorii de sănătate

347. România prezintă disparități puternice la majoritatea indicatorilor de sănătate față de media din UE, clasându-se adesea fie pe ultimul loc fie pe unul dintre ultimele locuri. Este cunoscut faptul că subgrupurile de populație vulnerabile și insuficient deservite sunt cele care înregistrează indicatorii de sănătate cei mai slabi. La nivel național, speranța de viață a crescut în mod constant, însă se situează sub media europeană (-6,4 ani în rândul bărbaților și -5,1 ani în rândul femeilor, în anul 2011). Mortalitatea infantilă este, în continuare, de trei ori mai mare decât media UE, din cauza factorilor socio-economici subiacenți, legați de sărăcie și de lipsa accesului la servicii medicale, împreună cu deficiențe serioase în furnizarea serviciilor medicale, în special asistența medicală primară (a se vedea: *Banca Mondială, Analiza funcțională a României - Sectorul Sanitar, Raport final, 2011*). Numărul deceselor cauzate de boli cardiovasculare și cancere este dublu față de media europeană (sursa: Eurostat), iar rata mortalității din cauza cancerului de col uterin și a tuberculozei multirezistente la medicamente (TB-MDR) este de departe cea mai ridicată din rândul statelor membre UE.

348. Diagnosticul timpuriu și tratamentul în fază incipientă ar contribui la o mai bună calitate a vieții și la o speranță de viață mai ridicată, îndeosebi în rândul celor insuficient deserviți din cauza situației lor socio-economice sau a obstacolelor legate de accesibilitate.

349. Rezultatele la indicatorii de sănătate au un puternic **caracter teritorial**, ei fiind corelați îndeaproape cu factorii de sărăcie (surse multiple: INS, OMS, Eurostat). Indicatorii de sănătate sunt, în general, mult mai buni în regiunea București-Ilfov decât în toate celelalte regiuni, cei mai slabi înregistrându-se în cele mai sărace regiuni de nivel NUTS 2 (Nord-Est și Sud-Est). În cadrul aceleiași regiuni, indicatorii sunt semnificativ mai slabi în zonele rurale decât în cele urbane. Este cunoscut faptul că zonele rurale dispun de un acces redus la servicii și sunt asociate cu o pondere mai mare a grupurilor vulnerabile: vârstnicii și persoanele expuse riscului de sărăcie. Spre deosebire de alte state, unde costurile pe care trebuie să le achite pacientul sunt mari și conduc la sărăcie, în România, un factor important de excluziune îl reprezintă inechitatea accesului, nu atât costurile financiare ridicate (a se vedea: *Banca Mondială, Analiza funcțională a României - Sectorul Sanitar, Raport final, 2011*). Disparitățile teritoriale există și în ceea ce privește infrastructura sanitară disponibilă la toate

nivelurile sistemului de sănătate, de la servicii la nivel de comunitate, la cele spitalicești. Pentru ca aceste disparități teritoriale să fie rezolvate, este nevoie de o bună cartografiere a deficiențelor, de o stabilire adecvată a priorităților în materie de investiții în sistemul de sănătate, precum și de canalizarea atenției spre regiunile, comunitățile și enclavele de sărăcie cele mai afectate, pentru a asigura: accesul corespunzător la servicii medicale, precum și un continuum minim de îngrijire a cetățenilor vulnerabili la nivelul/segmentul corespunzător în piramida serviciilor medicale.

350. Cauzele inegalităților și ale performanțelor negative din sectorul sanitar din România sunt diverse și constituie provocări complexe pentru viitor:

- slaba planificare/gestiunea deficitară și eficiența financiară scăzută din sectorul sanitar (*a se vedea: Raportul de Progres al Programului Național de Reformă 2011 - 2013, martie 2013, p. 19; Recomandările Consiliului European privind Programul Național de Reformă al României, iunie 2013, p. 5, p. 10*), serviciile fiind furnizate în mod disproporționat la nivelul spitalelor și insuficient la nivelul comunităților. rețeaua serviciilor medicale ar trebui supusă unor mecanisme mai eficiente de control al calității (*a se vedea: Banca Mondială, Analiza funcțională a României - Sectorul Sanitar, Raport final, 2011*);
- furnizarea de servicii de o calitate inegală, capacitatea instituțională slabă de a defini și sprijini implementarea unor mecanisme continue de creștere a calității, precum și calitatea sub nivelul optim a programelor de formare continuă adresate profesioniștilor din domeniu;
- infrastructură și echipamente subdezvoltate și adesea depășite, concentrarea resurselor în zonele urbane și o capacitate redusă de acoperire a zonelor rurale sărace și izolate (sursa: INS). Cauzele acestor deficiențe sunt investițiile strategice insuficiente din trecut în sănătate în perioada post-comunistă, dar și alți factori externi (de exemplu, infrastructura rutieră), care au drept consecință o capacitate limitată de a susține accesul echitabil la servicii medicale de calitate. Prin urmare, provocările cheie specifice acestor servicii sunt:
 - distribuția inegală a asistenței medicale publice sau la nivelul comunității, cu un nivel redus de acoperire a zonelor rurale, asociate cu sărăcia, izolarea geografică și factorii etnici, dar și o integrare insuficientă și relativ inegală la nivelul comunității (în cadrul sectorului, dar mai ales între serviciile medicale și cele sociale);
 - calitatea și accesul sub nivelul optim la asistența medicală de nivel secundar (servicii specializate în regim ambulator), chiar dacă acest serviciu, împreună cu serviciile medicale primare, au potențialul de a supraveghea și împiedica în mod eficient utilizarea îngrijirilor spitalicești mult mai costisitoare;
 - situarea necorespunzătoare a spitalelor, care îngreunează capacitatea sistemului de a răspunde nevoilor esențiale de servicii medicale la nivel regional, cum sunt urgențele majore, care ar trebui să fie accesibile și celor mai vulnerabili;
 - dezvoltarea lentă și precară a asistenței pe termen lung (inclusiv unități de tip rezidențial sau servicii de îngrijire la domiciliu a populației dependente);

- infrastructură TIC sub nivelul optim, cu sisteme de informații dezvoltate în etape și cu o slabă corelare a datelor;
- deficitul sau distribuția inegală a personalului medical la toate nivelurile sectorului, accentuată de migrația în străinătate a personalului, înregistrată după aderarea la UE, care necesită investiții în capitalul uman disponibil;
- cunoștințe precare privind sănătatea, îndeosebi în rândul grupurilor etnice aflate în dificultate socio-economică și vulnerabile, aspect asociat cu o capacitate insuficientă a serviciilor de promovare a sănătății/prevenire a îmbolnăvirilor, mai ales la nivel de comunitate.

351. Propunerile de finanțare din fondurile structurale și de investiții europene urmează direcția strategică a Strategiei Naționale pentru Sănătate 2014-2020, dar se axează în principal asupra maximizării contribuției sectorului la obiectivele UE 2020. Sunt planificate diferite investiții sectoriale prioritare, care vor fi acoperite din surse naționale, din finanțarea de la Banca Mondială, din Granturile Norvegiene, din Fondul global de luptă împotriva HIV/SIDA, tuberculozei și malariei, din Programul de Cooperare Elvețiano-Român, alături de Uniunea Europeană, etc. Împreună, ele au ca scop raționalizarea, restructurarea și modernizarea sectorului, precum și crearea unor servicii de sănătate mai echitabile, durabile, eficiente din perspectiva costurilor și de o mai bună calitate.

352. Stabilirea strategică a priorităților este influențată în principal de decalajele în ceea ce privește indicatorii de sănătate și inechitatea din domeniul sănătății, definite ca atare în Strategia Națională pentru Sănătate: mortalitatea maternă și infantilă, bolile transmisibile principale (de exemplu TB, HIV/SIDA), precum și principalele cinci patologii cronice care pot fi diagnosticate/tratate de timpuriu (cancerul, bolile cardiovasculare, diabetul, tulburările mintale, bolile rare), cunoscute ca având un impact mai puternic asupra persoanelor celor mai sărace și vulnerabile. De asemenea, ia în considerare, pe lângă domeniile prioritare de sănătate relevante, nevoile grupurilor prioritare de populație care locuiesc în regiuni/comunități prioritare, în condiții socio-economice mai precare și cu accesibilitate mai redusă. Accesul mai bun la serviciile de sănătate, îndeosebi pentru segmentele cele mai vulnerabile ale populației, împreună cu reducerea costurilor administrative, inclusiv prin măsuri de eficiență energetică acolo unde este fezabil, și alături de capacitatea administrativă îmbunătățită reprezintă obiective strategice care vizează maximizarea potențialului sectorului de a contribui într-un mod durabil din punct de vedere financiar la promovarea coeziunii sociale prin sănătate și servicii de sănătate. Investițiile proiectate se vor desfășura în funcție de planurile naționale și regionale/județene pentru servicii de sănătate, care trebuie adaptate în conformitate cu Strategia Națională pentru Sănătate și corelate cu planurile de dezvoltare relevante. Pentru fiecare segment prioritar din sectorul sanitar, criteriile principale pentru stabilirea priorităților teritoriale ale investițiilor sunt cele definite de condiționalitatea ex ante aplicabilă în sectorul sanitar. Abordarea care vizează consolidarea asistenței medicale primare ține seama și de strategia specifică elaborată împreună cu sprijinul din partea Băncii Mondiale (a se vedea: Strategia pentru asistență medicală primară din zonele rurale slab deservite. Oxford Policy Management. Banca Mondială. 2012). Provocarea o reprezintă ajustarea investițiilor astfel încât să abordeze cât mai bine distribuția sărăciei pe teritoriul țării (notă: Cartografierea sărăciei în România. Elaborarea de politici publice mai bune prin intervenții mai bine

direcționate).

353. În condițiile actuale de organizare a asistenței, românii neasigurați beneficiază de dreptul de acces la asistență medicală primară (servicii esențiale preventive și de urgență furnizate de medicii de familie), servicii ambulatorii (pacienții cu anumite diagnostice care au dreptul să primească tratament și asistență prin Programele Naționale de Sănătate - PNS), asistență pre-spitalicească și spitalicească pentru tratamente de urgență și specializate în cadrul PNS (spitale locale, județene și/sau universitare). Totuși, accesul la prevenirea îmbolnăvirilor prin îngrijiri medicale la nivelul comunității/medie sanitară în cazul romilor este limitat din punct de vedere teritorial. Unii asigurați care beneficiază de dreptul la pachetul de bază de asistență medicală întâmpină și ei obstacole (din motive economice, obstacole de natură geografică, etc.).

Serviciile de asistență medicală primară și ambulatorie

354. Consolidarea asistenței medicale primare se va axa pe dezvoltarea de servicii comunitare pentru a optimiza accesul teritorial la personal medical comunitar competent (asistente medicale și mediatori sanitari pentru comunitățile de romi), o mai bună integrare a serviciilor sanitare și sociale disponibile la nivel local, precum și accesul îmbunătățit la servicii de medicină de familie disponibile 24 de ore din 24 în zonele insuficient deservite. Personalul sanitar din cadrul comunității este fundamental pentru a le oferi celor săraci, vulnerabili și marginalizați intervenții în domenii sanitare prioritare, cum sunt: sănătatea femeii și a copilului, TB/TB-MDR, respectarea vaccinărilor obligatorii, inclusiv în rândul copiilor de etnie romă, precum și alte priorități de sănătate publică relevante identificate în Strategia Națională pentru Sănătate. În ciuda eficienței în îmbunătățirea indicatorilor de sănătate (cum ar fi mortalitatea maternă și infantilă) prin asistarea persoanelor în situație de risc, totuși numai 800 din cele peste 3 000 de unități administrative rurale (comune) au acces la asistență medicală comunitară. Nevoile legate de asistența pe termen lung sau asistența pentru vârstnici ar trebui abordate cât mai mult posibil la nivelul comunității, în principal prin intervenții de construire a capacităților care să respecte obiectivele privind dezinstituționalizarea și optimizarea utilizării serviciilor spitalicești. În prezent, MS și MMFPSPV dezvoltă prin colaborare o nouă abordare pentru integrarea eficientă a serviciilor (de sănătate și sociale), cu participarea asistenților medicali comunitari, a mediatorilor sanitari și a lucrătorilor sociali, abordare ce va fi extinsă în perioada 2014-2020. În zonele cele mai nevoiașe vor fi dezvoltate centre comunitare integrate/ centre socio-medicale. Accesul 24 de ore din 24 la servicii de medicină generală/medicină de familie este crucial în zonele îndepărtate, izolate, care necesită accesibilitate la echipamente esențiale. Vor fi desfășurate acțiuni de tipul DLRC pentru a răspunde nevoilor locale de dezvoltare ale grupurilor de populație expuse riscului de sărăcie și excluziune socială, printr-o combinație optimizată de intervenții. Un factor care contribuie la combaterea excluziunii sociale și a oricărei forme de discriminare este și existența de lucrători sociali, asistenți medicali și medici de familie suficienți ca număr și bine pregătiți, capabili să își alinieze munca la cele mai bune practici și la standardele europene existente în domeniu.

355. **Serviciile de asistență ambulatorie de specialitate** necesită consolidarea suplimentară a capacității pentru a reduce numărul de spitalizări evitabile. Ambulatoriile oferă asistență medicală specializată în regim ambulatoriu, inclusiv

pentru persoanele neasigurate diagnosticate cu anumite patologii incluse în Programele Naționale de Sănătate. Astfel, sunt necesare investiții în reabilitarea și echiparea ambulatoriilor, precum și pregătirea personalului specific, cu scopul de a reduce cererea de servicii spitalicești mai costisitoare din perspectiva resurselor. Aproximativ o treime din numărul unităților ambulatorii la nivel județean au fost îmbunătățite într-o oarecare măsură, în perioada exercițiului financiar european 2007-2013, o altă treime este programată pentru îmbunătățiri din împrumutul de la Banca Mondială, operațional până la sfârșitul anului 2014, iar treimea rămasă se numără printre prioritățile de finanțare din fondurile ESI 2014-2020. Scopul este de a reduce disparitățile teritoriale, cu beneficii așteptate și pentru persoanele vulnerabile neasigurate, insuficient deservite sau marginalizate.

Serviciile medicale de urgență

356. **Serviciile medicale prespitalicești** deserveșc toate persoanele care au nevoie acută de asistență de urgență, indiferent de statutul lor de asigurați sau neasigurați. Este importantă formarea continuă a personalului care lucrează în acest sector al serviciilor de sănătate. Au fost realizate investiții susținute pentru îmbunătățirea capacității și a performanțelor. Totuși, nevoia de a deservi comunitățile marginalizate din zonele îndepărtate rămase, în intervalul de timp de așteptare stabilit, împreună cu uzura morală a infrastructurii serviciilor de urgență necesită investiții în actualizarea și îmbunătățirea disponibilității echipamentelor specializate, precum și în infrastructura de vehicule.

357. **Spitalele de urgență regionale și județene** Pentru ca reforma sectorului sanitar să asigure tranziția asistenței medicale spre un sistem de sănătate durabil și incluziv este nevoie de dezvoltarea nivelelor-cheie de asistență prin investiții în segmentele esențiale ale sectorului sanitar. Asistența medicală primară și cea ambulatorie, alături de serviciile de urgență, inclusiv spitalele regionale de urgență, constituie piloni importanți ai rețelei serviciilor medicale de la care se așteaptă să contribuie la reducerea inechității în sistemul de sănătate și la o distribuție geografică echitabilă a serviciilor.

358. Rețeaua spitalicească actuală este alcătuită din spitale locale/municipale, județene și universitare, însă descrierea patrimoniului spitalelor nu este compatibilă cu furnizarea unor servicii medicale moderne și eficiente și din cauza lipsei clădirilor în care să funcționeze spitale regionale de urgență moderne. În general, este cunoscut faptul că infrastructura spitalicească este deficitară. Unele servicii sunt furnizate în clădiri cu o vechime de peste 100 de ani, răspândite pe o suprafață mare și în care nu pot fi puse în practică standardele aplicabile mediului spitalicesc modern (de exemplu, clădiri care se găsesc la mai mulți kilometri una de alta, care împiedică diagnosticarea/tratarea promptă și multidisciplinară a cazurilor urgente grave, circuite deficitare în cadrul spitalelor sau echiparea insuficientă a acestora).

359. „Spitalele regionale de urgență” care vor fi dezvoltate în cadrul reformei sectorului sanitar au ca scop furnizarea de servicii eficiente, multidisciplinare, de o bună calitate atât pentru asigurați, cât și pentru neasigurați. Dată fiind vasta răspândire a sărăciei în România, investiția în infrastructură pentru spitalele regionale de urgență (unul pentru fiecare regiune NUTS 2, finanțat din fonduri UE sau din alte surse de finanțare) va răspunde și nevoilor grupurilor vulnerabile.

Accesul persoanelor sărace și neasigurate ar putea fi sprijinit de un nivel terțiar corespunzător de asistență pentru anumite patologii, cum ar fi cazurile avansate de cancer de col uterin detectate în cadrul programelor de screening organizate recent, care altfel nu ar putea ajunge în regiunea în cauză.

360. În lipsa unor spitale regionale de urgență moderne, în anumite regiuni NUTS 2, politraumatismele sunt tratate în spitale cu o infrastructură de clădiri extrem de fragmentată. Această situație nu permite o abordare multidisciplinară și presupune un risc crescut în ceea ce privește calitatea serviciilor și siguranța pacienților. Mai ales grupurile cele mai vulnerabile, persoanele care locuiesc în zone îndepărtate și sărace, cu un acces regional limitat la astfel de servicii, se pot lovi de o barieră financiară în utilizarea serviciilor situate în afara regiunii proprii. Poate cel mai ilustrativ exemplu îl reprezintă asistența medicală pediatrică terțiară. Mortalitatea infantilă și în rândul copiilor de până la 5 ani este asociată cu lipsa unei concentrări eficiente a resurselor și competențelor la nivel regional, precum și cu accesul inegal la nivelul de asistență necesar (rate mai ridicate ale mortalității infantile se înregistrează în județele Tulcea și Mehedinți). În viitor, cazurile complexe ar trebui rezolvate în unități terțiare de o înaltă competență din cadrul spitalelor regionale de urgență. Se va acorda prioritate regiunilor celor mai sărace din România (cum sunt Nord-Est și Sud-Vest) și celor cu un număr comparativ ridicat de persoane expuse riscului de sărăcie și excluziune socială (Nord-Vest) (*a se vedea: Banca Mondială, The Poverty Maps, 2012*), unde, în același timp, nu există clădiri corespunzătoare care să găzduiască spitale regionale de urgență (dată fiind fragmentarea excesivă a infrastructurii existente de clădiri și/sau a riscului seismic excesiv).

361. La nivelul spitalelor județene de urgență, ar trebui realizate investiții în renovare/modernizare/reabilitare și în echipamentele extrem de deficitare, care să permită accesul, diagnosticul și tratamentul de calitate. Programele de formare continuă pentru toate tipurile de personal specializat, pentru ca aceștia să respecte protocoalele și ghidurile clinice, reprezintă o investiție critică în resursele umane. Astfel, ar trebui să se producă o îmbunătățire a calității serviciilor furnizate în cadrul spitalelor, în specialități medicale prioritare cu relevanță pentru sănătatea publică, cum sunt asistența medicală pentru mamă și copil.

362. În plus, majoritatea spitalelor județene nu îndeplinesc standardele UE, sunt ineficiente din punct de vedere energetic, având costuri ridicate pentru încălzire, și nu prezintă adaptări pentru a facilita accesul fizic corespunzător al pacienților.

363. În conformitate cu Strategia Națională pentru Sănătate 2014-2020 și RST, **stabilirea priorităților investițiilor sectoriale din fondurile ESI** este menită să sprijine reforma din sectorul sanitar prin promovarea unei eficiențe sporite a alocării și utilizării resurselor. Se va reuși acest lucru „reducând utilizarea excesivă a internărilor în spitale și îmbunătățind asistența primară și sistemele de orientare a pacienților către centrele specializate“, precum și îmbunătățind capacitatea administrativă. Obiectivul de maximă importanță este un răspuns mai bun la nevoile persoanelor vulnerabile și defavorizate, îndeosebi la nivelul de asistență medicală primară și ambulatorie, reducând, astfel, inechitatea care ține de acces și calitate.

364. Pentru a **crește capacitatea de furnizare a serviciilor sanitare bazate pe comunitate**, o importanță covârșitoare o prezintă investiția în capital uman

(asistente medicale, mediatori sanitari pentru comunitățile de romi, medici de familie) pentru a asigura o mai bună acoperire teritorială a serviciilor, formării profesionale și operațiunilor bazate pe comunitate. (Notă: fondurile ESI au stabilit ca prioritar sprijinul pentru angajarea unui număr de 2000 de persoane ca personal sanitar comunitar – asistente medicale comunitare și personal sanitar pentru comunitățile de romi pentru pregătirea și operațiunile lor). Nevoile de investiții în infrastructura fizică la acest nivel sunt mai mari în regiunile sau comunitățile mai sărace. Aceste investiții vor fi asigurate din surse naționale în cazul în care costurile sunt accesibile și fezabile pentru bugetele locale.

365. Sprijinul din fondurile ESI va fi direcționat către comunitățile cele mai sărace care nu își pot permite astfel de investiții, către populația izolată și insuficient deservită, și va fi utilizat pentru reabilitarea infrastructurii existente și care poate fi transformată, precum și pentru inițiative de dezvoltare locală plasată sub responsabilitatea comunității (DLRC). Reabilitarea centrelor comunitare sau a centrelor socio-medicale va fi o prioritate în funcție de: nivelul de sărăcie al populației, accesul pre-existent la serviciile medicale comunitare și alți indicatori de vulnerabilitate (rate ridicate ale minorităților etnice, rate ridicate de dependență, indicatori slabi de mortalitate și morbiditate pentru condițiile de sănătate prioritare, etc.).

366. Pentru **creșterea speranței de viață sănătoasă sau a calității vieții și a productivității** și pentru **a diminuarea numărului de spitalizări evitabile**, este nevoie de un acces teritorial echitabil la servicii ambulatorii specializate de calitate. Centrele ambulatorii de specialitate oferă servicii care sunt cruciale pentru implementarea planului județean de furnizare a serviciilor sanitare (planul facilitează accesul corespunzător al grupurilor vulnerabile la toate tipurile de servicii la care au dreptul, prin asigurarea unor sisteme eficiente de orientare a pacienților către centrele specializate).

367. Stabilirea priorităților sprijinului din fondurile ESI va ține seama de: volumul serviciilor furnizate (istoricul furnizării serviciilor demonstrează un nivel de activitate corespunzător); spitalele ineficiente (spitale rurale sau urbane de mici dimensiuni care prezintă un nivel scăzut de activitate și o rată ridicată a spitalizărilor evitabile) care necesită reorganizare/raționalizare și care propun planuri de afaceri destinate transformării în centre ambulatorii (acest criteriu trebuie îndeplinit alături de primele două criterii); unitatea sanitară nu a beneficiat de programe de investiții complete în asistența medicală ambulatorie în ultimii 10 ani.

368. Se prevede dezvoltarea unei rețele de spitale regionale de urgență pentru a asigura **o rețea integrată, pe mai multe niveluri, de spitale care să poată rezolva cele mai complexe cazuri printr-o abordare multidisciplinară, eficientă și sigură din punct de vedere clinic**, lucru care nu poate fi obținut cu infrastructura actuală, **care să poată scădea numărul deceselor evitabile în cazuri terțiare complexe și asigura accesul echitabil la servicii spitalicești de calitate**. Investițiile vor fi prioritare pentru: regiuni NUTS 2 sărace (într-o măsură absolută și relativă) unde lipsesc clădirile care ar putea fi reabilite sau extinse pentru a furniza la nivel regional servicii spitalicești de urgență corespunzătoare. Alături de serviciile de urgență prespitalicești, o altă componentă a rețelei naționale de urgență care contribuie la continuitatea asistenței medicale și la incluziune socială prin sănătate îl reprezintă spitalele județene de urgență. La acest nivel, se va acorda prioritate spitalelor județene

care nu au mai beneficiat de investiții anterioare și care se confruntă cu probleme de ineficiență energetică și cu lipsa echipamentelor esențiale.

Creșterea capacității instituționale

369. Având în vedere nevoia optimizării financiare a intervențiilor, evoluția reformei sănătății și procesul de descentralizare, este absolut necesar să se realizeze pregătirea specialiștilor și a managerilor la nivel național și local în scopul îmbunătățirii nivelului de cunoștințe și aptitudini necesare pentru a defini și implementa politici bazate pe date concrete.

370. Având în vedere de sistemul de informații difuz și fragmentat din prezent, utilizarea sub nivelul optim a tehnologiilor e-sănătate și interoperabilitatea scăzută, există impedimente majore în calea obținerii de performanțe în sistemul sanitar. Lipsa personalului specializat în zonele geografice îndepărtate constituie un impediment ce poate fi depășit prin tehnologia modernă (telemedicină și alte soluții de e-sănătate).

371. Un sistem mai eficient și o capacitate de gestiune sporită impun o mai mare disponibilitate și utilizare a instrumentelor tehnologiei informației și comunicațiilor (TIC) în cadrul sistemului electronic de sănătate (care să permită interoperabilitatea sistemelor, telemedicina, integrarea bazelor de date și registrelor actuale, dezvoltarea de noi registre ale pacientului, actualizarea continuă a arhitecturii TIC a CNAS, a unui sistem de electronic de trimitere a bolnavului, cardul electronic de sănătate, fișa medicală electronică a pacientului, etc.). Acest lucru va asigura dezvoltarea rețelelor de servicii între centrele rurale și centrele ambulatorii de specialitate, precum și a rețelelor dintre spitalele de urgență.

Infrastructura rurală la scară mică

372. O provocare importantă ce trebuie abordată pentru a promova incluziunea socială și reducerea sărăciei în zonele rurale o reprezintă infrastructura, ca o condiție preliminară pentru dezvoltarea economiei locale.

373. Cu toate că în ultimii ani infrastructura de bază din zonele rurale (drumuri, alimentarea cu apă, infrastructura de canalizare) a fost finanțată din fonduri naționale și europene, aceasta încă rămâne subdezvoltată, împiedicând creșterea economică și ocuparea forței de muncă. În acest sens, până în prezent, în Planul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) 2007-2013 este prevăzută modernizarea și construirea a 3 846 km de drumuri comunale, ce reprezintă aproximativ 12% din totalul acestor drumuri.

374. În ceea ce privește alimentarea cu apă potabilă în zonele rurale, în acest moment PNDR 2007-2013 prevede realizarea a 4,4% din lungimea totală a rețelei de alimentare cu apă (2 909 km de conducte de apă). De asemenea, în PNDR 2007-2013 se prevede construirea și modernizarea a 17,6% (4 355 km) din rețeaua centralizată de canalizare.

375. Mai mult, și **infrastructura de unități școlare** suferă de lipsa capacității de susținere a unui nivel decent de viață. În acest context, învățământul preșcolar se confruntă cu un deficit major în materie de infrastructură, procentul de acoperire al grădinițelor în mediul rural fiind de numai 7,44% din numărul copiilor

înscriși înregistrat la nivel național în anul școlar 2012-2013.

376. În comparație cu numărul mare al fermelor din România, numărul fermierilor cu pregătire în domeniu este scăzut, aspect puternic influențat de scăderea numărului de absolvenți din învățământul agricol. Au fost desființate o serie de licee cu profil agricol, numărul acestora scăzând cu peste 80% în ultimii 15 ani. În anul 2011 mai existau 34 de licee agricole. Lipsa unei pregătiri de specialitate în contextul practicării agriculturii în zonele rurale conduce la proasta gestionare a fermelor și la adâncirea sărăciei cu care mediul rural deja se confruntă. În această privință, trebuie acordată o deosebită atenție infrastructurii pentru învățământul agricol.

377. FEADR va finanța reabilitarea, extinderea și modernizarea (inclusiv tehnologică) a unităților de învățământ secundar cu profil agricol, precum și crearea și modernizarea (inclusiv tehnologică) a infrastructurii de învățământ ante-preșcolar și preșcolar din zonele rurale, în concordanță cu prioritățile de infrastructură educațională la nivel național.

378. **Serviciile sociale și infrastructura conexă** nu răspund nevoilor populației rurale, iar deficitul condițiilor de dezvoltare în mediul rural din perspectivă socială se reflectă în dezvoltarea economică a zonelor rurale din România.

379. **Infrastructura socială** este insuficient dezvoltată pentru a răspunde nevoilor. Astfel, în 2011, existau 524 de unități de îngrijire a adulților, dintre care 27% erau servicii funcționale de tip rezidențial destinate vârstnicilor, în timp ce numărul persoanelor vârstnice din zonele rurale este în continuă creștere. Situația este identică și în cazul creșelor; în 2011 existau 295 de unități la nivel național, însă numai 2 dintre acestea funcționau în zona rurală, în timp ce numărul copiilor între 0 și 4 ani se ridică în 2012 la 1 054 946, dintre care 45,5% în zona rurală.

380. De asemenea, patrimoniul cultural, inclusiv infrastructura culturală prezintă un rol important în conservarea identității locale, a specificității zonelor rurale și în păstrarea tradițiilor pentru generațiile următoare.

381. Dezvoltarea economică și socială durabilă a zonelor rurale depinde intrinsec de îmbunătățirea infrastructurii rurale existente și a serviciilor de bază integrate. Populația rurală va beneficia de infrastructura îmbunătățită, care va crea standarde de viață corespunzătoare în comunitate.

382. Intervenția FEADR asupra infrastructurii rurale la scară mică va avea loc în conformitate cu strategiile relevante adoptate.

Lecții învățate

383. S-au înregistrat dificultăți la punerea în practică a *proiectelor integrate*, precum și o lipsă de corelare între proiectele locale de infrastructură și obiectivele de dezvoltare regională sau strategiile sectoriale.

384. S-a desprins, de asemenea, concluzia că *investițiile în infrastructura școlară și socială* trebuie atent corelate cu tendințele demografice ale populației rurale și că se impune complementaritatea cu alte fonduri.

385. Pe parcursul perioadei de programare 2007-2013, sprijinul financiar s-a îndreptat în principal spre promovarea și sprijinirea creării de locuri de muncă în structuri ale economiei sociale, spre creșterea nivelului de calificare al

persoanelor care aparțin grupurilor vulnerabile și spre îmbunătățirea nivelului de aptitudini și competențe ale personalului care lucrează în domeniul incluziunii sociale.

386. Structurile de economie socială au înregistrat succes ca măsuri, prin crearea ulterioară de locuri de muncă, obiectivul vizat fiind depășit. Formarea persoanelor care lucrează în domeniul serviciilor sociale a constituit cea mai eficientă acțiune, numărul acestor participanți reprezentând 44,14% din numărul total de participanți la programele de economie socială.

387. Cât privește progresul rezultat din punerea în aplicare a măsurilor FSE, s-au înregistrat evoluții semnificative ale următorilor indicatori: numărul de participanți la programe de formare/recalificare adresate grupurilor vulnerabile, numărul de participanți la programele de formare destinate specialiștilor din domeniul incluziunii sociale, numărul de persoane dependente sprijinite, numărul de structuri de economie socială create, numărul de locuri de muncă generate de structurile de economie socială.

388. Pe parcursul perioadei de programare 2007-2013, au existat probleme legate de coordonarea ineficientă la nivel regional/județean a proiectelor strategice care vizau ocuparea și incluziunea socială. Prin urmare, finanțarea în perioada 2014-2020 ar trebui să asigure coordonarea între sursele de finanțare în general, precum și între părțile interesate la nivel local, iar investițiile viitoare în infrastructură ar trebui să fie însoțite de garantarea complementarității cu proiecte de tipul FSE.

389. Având în vedere că perioada 2014-2020 pune un accent mai mare pe rezultate, va fi crucial să se stabilească un cadru mai flexibil (de exemplu, opțiuni de costuri simplificate) care să rezolve deficiențele actuale legate de rata redusă de absorbție și să faciliteze o mai bună atingere a obiectivelor vizate.

390. Principalele dificultăți în implementarea proiectelor **PNDR** pentru infrastructuri de bază au fost legate de *complexitatea lor și de perioada îndelungată necesară finalizării* lor, precum și de faptul că fondurile disponibile au fost, în mod inevitabil, extrem de limitate prin comparație cu nevoile zonelor rurale. Astfel de investiții necesită numeroase aprobări eliberate de diferite autorități, ceea ce generează poveri administrative suplimentare pentru beneficiari.

Principalele nevoi de dezvoltare

391. Pornind de la constatările analizei Provocărilor în calea dezvoltării și ale analizei SWOT (*a se vedea fișierul SWOT Analysis.docx*) și în concordanță cu obiectivele strategiilor naționale relevante, **principalele nevoi de dezvoltare** în domeniul incluziunii sociale și combaterii sărăciei sunt:

- reducerea, prin măsuri integrate (în domeniul educației, ocupării, locuințelor, asistenței medicale și sociale, precum și acțiuni de combatere a discriminării), a incidenței sărăciei și excluziunii sociale suferite de grupurile vulnerabile identificate;
- promovarea economiei sociale și asigurarea de sprijin pentru structurile economiei sociale cu scopul de a sprijini integrarea socială și pe piața muncii a grupurilor vulnerabile;

- îmbunătățirea infrastructurii de bază și a accesului la servicii în vederea promovării dezvoltării economice și reducerii sărăciei în așezările rurale și în zonele urbane sărace, inclusiv în zonele piscicole;
- dezvoltarea unui sistem de asistență socială accesibil și de calitate, inclusiv dezvoltarea de tipuri de servicii alternative pentru a asigura tranziția de la centrele de tip rezidențial clasice/de mari dimensiuni la servicii bazate pe comunitate;
- îmbunătățirea accesului la servicii medicale orientate spre comunitate, asistență medicală comunitară, asistență primară și ambulatorie, și creșterea calității acestora, precum și optimizarea integrării serviciilor medicale și sociale pentru a se adresa grupurilor vulnerabile;
- creșterea capacității de a aborda eficient deficiențele în ceea ce privește sănătatea mamei și a copilului printr-un acces mai bun la personal medical competent, asistenți medicali comunitari/mediatori medicali pentru comunitățile de romi, capabili să furnizeze servicii comunitare destinate persoanelor aflate în situație de risc și să le orienteze spre alte servicii medicale și sociale;
- consolidarea capacității de a asigura accesul echitabil la asistență terțiară de nivel înalt, optimizată la nivel regional, care să poată îmbunătăți indicatorii de sănătate pentru patologii prioritare relevante care afectează în mod disproporționat populația săracă și sunt responsabile pentru o mare parte a disparităților în ceea ce privește morbiditatea și mortalitatea în rândul adulților (de exemplu, cancer, afecțiuni cardiovasculare, diabet, afecțiuni psihice, boli rare, tuberculoză);
- îmbunătățirea eficienței sistemului prin utilizarea instrumentelor de tehnologie a informației și comunicațiilor (TIC) în cadrul serviciilor de e-incluziune, e-sănătate și e-asistență socială;
- recalificarea profesioniștilor în managementul resurselor umane din domeniul asistenței medicale și al protecției sociale.

392. Cât privește recomandarea Comisiei Europene privind Programul Național de Reformă al României pentru 2014 și care include un aviz al Consiliului privind Programul de convergență al României pentru 2014:

- toate nevoile de dezvoltare sunt conforme cu recomandarea privind continuarea reformei asistenței sociale, consolidând legăturile acesteia cu măsurile de activare;
- nevoile de dezvoltare 1, 2, 5, 6 și 8 se referă la recomandarea privind intensificarea eforturilor în vederea punerii în aplicare a măsurilor preconizate pentru a favoriza integrarea romilor pe piața forței de muncă;
- toate nevoile de dezvoltare sunt legate indirect de recomandarea privind creșterea ratei de școlarizare și reducerea ratei de părăsire timpurie a școlii, prin intermediul unei abordări bazate pe parteneriat și a unui mecanism solid de monitorizare;
- nevoile de dezvoltare principale 1, 3, 5, 6, 7 și 8 se referă la recomandarea privind accelerarea reformelor în sectorul sănătății în scopul de a spori eficiența, calitatea și accesibilitatea acestuia, inclusiv pentru persoanele defavorizate și pentru comunitățile îndepărtate și izolate.

Educație și formare profesională

Considerații generale

393. România trebuie să își îmbunătățească în continuare performanța la toate nivelurile sistemului de educație și formare profesională, din cauza unor realități, precum:

- disponibilitatea în prezent limitată a sistemului de educație și îngrijire a copiilor preșcolari, și în consecință, participarea redusă la acest sistem;
- ratele de neînscrisere și de părăsire timpurie a școlii în sistemul de învățământ obligatoriu în continuare ridicate, în special în rândul categoriilor vulnerabile de elevi, inclusiv al celor de etnie romă;
- nivelurile de pregătire școlară în sistemul de învățământ obligatoriu în continuare sub mediile europene;
- participarea redusă la învățământul terțiar, cu predilecție în ultimii trei ani și în rândul populației cu vârste cuprinse între 30 și 34 de ani, precum și participarea foarte scăzută la programele de învățare pe tot parcursul vieții destinate adulților;
- incongruența dintre rezultatele sistemelor de învățământ și de formare profesională și nevoile pieței muncii;
- pătrunderea lentă pe piața muncii după finalizarea tuturor nivelurilor de învățământ și formare profesională (reflectată în numărul ridicat de persoane neînscrise în sistemul de învățământ și formare profesională indicat mai sus, la secțiunea „Ocuparea forței de muncă”);
- nivelul insuficient de competențe al fermierilor în sectorul agricol, alimentar și al mediului.

394. Cauzele performanței scăzute în domeniul educației și formării profesionale sunt următoarele:

- nivelul foarte scăzut al cheltuielilor. În anul 2011, România a cheltuit 3,07% din PIB, comparativ cu media UE27 de 5,25%. Având în vedere nivelul sub medie al PIB-ului din România, nivelul **cheltuielilor cu instituțiile de învățământ publice și private per elev/student în SPC** a fost de aproximativ 2 074 EUR, comparativ cu media UE27 de 6 869 EUR (*Sursa: Eurostat, Statistici privind cheltuielile în domeniul educației*);
- clădiri neatrăgătoare, dotare insuficientă;
- competențele, metodele și programele de predare trebuie adaptate unei abordări educaționale corelate într-o măsură mai mare cu nevoile pieței muncii;
- coordonarea slabă între angajatori și sistemul de învățământ și formare profesională;
- cererea de pe piața muncii provine, în mare măsură, din sectoarele pentru care este necesar un nivel scăzut de competențe și sectoarele cu productivitate scăzută.

395. Ca răspuns la această situație, Legea educației din 2011 a inițiat o reformă sistematică a procesului în toate domeniile sistemului de învățământ și formare

profesională, acordând un rol important consolidării capacității administrative și elaborării de politici, promovând mecanisme eficiente de asigurare a calității și îmbunătățind abilitățile și competențele absolvenților în vederea acoperirii nevoilor pieței muncii (PM). Totuși, această reformă majoră care a stabilit o agendă pe termen lung pentru creșterea calității învățământului la toate nivelurile nu este încă pe deplin operațională (a se vedea: *Recomandările Consiliului European privind Programul național de reformă al României*, iunie 2013, p. 7, p. 10).

396. Pentru a reflecta reformele din învățământ și prioritățile naționale generale promovate de Legea educației, precum și obiectivele Strategiei UE 2020, România și-a asumat următoarele ținte (a se vedea: *Recomandarea specifică de țară, Obiectiv 2020 și țintele asumate de România în DataFile.docx – Tabelul 11*).

397. Îndeplinirea acestor ținte va reprezenta o îmbunătățire substanțială față de situația actuală, însă România va continua să fie una dintre țările cu cel mai mic procent al populației în vârstă de 30-34 de ani cu educație terțiară sau echivalentă..

Disponibilitatea limitată a educației timpurii și preșcolare și nivelul scăzut de participare la aceasta

398. În 2011, doar 2% dintre copiii cu vârsta cuprinsă între 0 și 3 ani erau înscriși la creșă, majoritatea covârșitoare a acestora aflându-se în grija unui părinte sau a familiei. În prezent, există un deficit semnificativ de servicii de îngrijire de tip creșă accesibile din punct de vedere financiar (a se vedea: *Recomandările Consiliului European privind Programul Național de Reformă al României*, iunie 2013, p. 7, p. 10).

399. Tendința de îmbunătățire a participării la învățământul preșcolar în rândul copiilor cu vârste între 3 ani și vârsta de înscriere în sistemul obligatoriu de învățământ a stagnat la 82,1% în 2010, crescând în 2012 la 85,5%, însă menținându-se semnificativ sub media UE 28 de 93,9% și mult sub nivelul de referință de 95% al Cadrelor strategice – Educație și formare profesională 2020 (sursă: *Eurostat, UOE, 2013*). *Inegalitățile în ceea ce privește oportunitățile sunt considerabile, ceea ce înseamnă că situația socio-economică a copiilor este importantă pentru parcursul lor academic. De exemplu, diferențele dintre elevii de etnie romă și cei de alte etnii sunt semnificative. Diferența de performanță în ceea ce privește cititul care se observă între elevii care vorbesc limbi minoritare și ceilalți ar putea fi eliminată în procent de cel puțin 50%, în special prin reducerea segregării sociale din școli.*

400. În ceea ce privește participarea, există disparități semnificative la nivel etnic (în special pentru etnia romă) (a se vedea: *Documentul de poziție al serviciilor Comisiei, octombrie 2012, p. 6; Recomandările Consiliului European privind Programul Național de Reformă al României*, iunie 2013, p. 6, p. 10) și teritorial. Peste o treime dintre copiii romi (38,5%) nu frecventează grădinița, comparativ cu 13,3% dintre copiii din gospodăriile care nu aparțin comunității rome (sursa: *Agenția Împreună, 2012, Romii din România*). De asemenea, participarea este vizibil mai scăzută în zonele rurale, în principal deoarece procentul de acoperire a grădinițelor în mediul rural este de 7,44% din numărul copiilor înscriși la școală la nivel național în anul școlar 2012-2013.

401. În prezent, există un cadru juridic în vigoare (Ordinul Ministerului Educației Naționale nr. 1540/2007), care interzice segregarea școlară a copiilor romi. Pentru a asigura punerea în aplicare a acestei măsuri, Ministerul Educației Naționale monitorizează anual acest fenomen (per an școlar).

402. Rezultatele diferitelor studii arată că marea majoritate a programelor de educație și îngrijire a copiilor preșcolari (EICP) au avut efecte pozitive considerabile asupra dezvoltării cognitive și că, în termeni relativi, copiii din familiile dezavantajate din punct de vedere socio-economic au înregistrat progrese la fel de mari sau chiar puțin mai mari decât copiii din familiile mai avantajate.

403. Investițiile atât în infrastructură, cât și în dezvoltarea instituțională pentru educația copiilor preșcolari sunt în continuare la un nivel foarte redus, ceea ce generează o disponibilitate limitată, o calitate și o accesibilitate inconsecvente în ceea ce privește învățământul timpuriu și preșcolar, cu efecte asupra înscrierii și performanței în sistemul de învățământ obligatoriu, reprezentând, de asemenea, o barieră în calea participării părinților pe piața muncii. Cadru juridic adoptat în 2013 în ceea ce privește organizarea și funcțiile creșelor presupune investiții noi în dezvoltarea instituțională, precum și formarea inițială și continuă sistematică a personalului pentru acest nivel de educație.

Rate ridicate de neînscrisere și de părăsire timpurie a școlii în sistemul de învățământ obligatoriu

404. România are un nivel scăzut de înscriere la școală și de frecvență a școlii în cadrul învățământului primar și secundar. Procentul de neînscrisere la școală se situează la aproximativ 1,5-2% în cazul copiilor în vârstă de 8 ani, crescând la 5%-6% în cazul copiilor cu vârsta de 10 ani (sursă: INS). Rata de abandon este mai ridicată în învățământul liceal și în zonele rurale, precum și în rândul elevilor romi.

405. Principalele motive ale abandonului școlar, identificate atât de școli, cât și de familii, sunt de natură economică. Ca urmare a crizei, a devenit dificil pentru multe familii să suporte costurile aferente susținerii educației copiilor, în special la nivelul învățământului superior.

406. O altă cauză a ratei de părăsire timpurie a școlii este legată de disponibilitatea limitată a educației alternative informale precum programe de învățare după orele de școală („after-school”) sau programe de tipul „A doua șansă” pentru elevii cu risc de părăsire timpurie a școlii. De asemenea, din cauza subfinanțării cronice a sistemului de învățământ și a lipsei de stimulente, oportunitățile pentru ca cei care părăsesc școala timpuriu să reintre din nou în sistem sunt limitate.

407. Populația romă reprezintă cel mai vulnerabil grup în ceea ce privește părăsirea timpurie a școlii, fiind afectate în special fetele de etnie romă, din cauza condițiilor de viață precare și a culturii și tradițiilor române. Într-un studiu recent privind copiii romi (cu vârsta cuprinsă între 7 și 11 ani) din familii cu cel puțin un copil în afara sistemului de învățământ, aproape jumătate (44,2%) nu participă la niciun program de educație sau de formare profesională.

408. Părăsirea timpurie a școlii (PTS) este o problemă constantă în România (a se vedea: *Documentul de poziție al serviciilor Comisiei, octombrie 2012, p. 6;*

Raportul de Progres al Programului Național de Reformă 2011-2013, martie 2013, p. 15; Recomandările Consiliului European privind Programul Național de Reformă al României, iunie 2013, p. 7 și p. 10), consemnând o tendință negativă în ceea ce privește ținta UE 2020 de la începutul recesiunii economice și până în 2010 (de la 15,9% în 2008, la 18,4% în 2010), precum și o tendință de stagnare în perioada 2011-2012 (și anume la 17,4%), în pofida programelor elaborate la nivel național sau local. Categoriile care se confruntă cu cel mai ridicat risc sunt copiii și tinerii din mediile defavorizate, elevii din mediul rural (cu precădere băieții din grupa de vârstă 11-14 ani), romii și persoanele cu nevoi educaționale speciale.

409. Există variații regionale considerabile în regiunile Centrală, Sud-Est, Sud Muntenia, ajungându-se la rate de peste 20%. Cu toate acestea, disparități pronunțate se observă și la nivel intraregional, județele cu dezvoltare economică mai redusă și cu o pondere ridicată a populației rurale fiind afectate în mod deosebit. Dezvoltarea insuficientă a sistemelor de consiliere și orientare școlară și profesională reprezintă, la rândul lor, cauze ale fenomenului de PTS.

401. România se angajează ca fondurile ESI 2014-2020 pentru sectorul educației să nu vizeze intervenții care conduc la segregare în școli. În plus, la nivelul implementării, se va acorda o atenție deosebită analizării măsurii în care operațiunile vor conduce la segregare. Aceste tipuri de operațiuni vor fi excluse de la finanțare.

Înscrierea și participarea la învățământul profesional și tehnic inițial (IVET)

411. Restructurarea sistemului IVET în România, din cauza ratelor de înscriere scăzute și a infrastructurii precare, a generat închiderea progresivă a școlilor de arte și meserii începând din 2009, în special a liceelor agricole al căror număr a scăzut cu peste 80% în ultimii 15 ani. Cele care au rămas sunt considerate, în general, neatrăgătoare din cauza calității clădirilor, a dotărilor și a personalului. Acest lucru a determinat o reducere constantă a ratelor de înscriere.

412. În prezent, se desfășoară un proces important de modernizare a sistemului IVET pentru promovarea dobândirii de competențe corelată îndeaproape cu cerințele pieței muncii și nevoile sectorului privat; dezvoltarea și susținerea învățământului liceal și postliceal; extinderea utilizării unui sistem de transfer al creditului (respectiv între învățământul profesional liceal și învățământul postliceal); oferirea posibilității de a parcurge cel puțin un program de pregătire profesională, de către absolvenții de învățământ secundar cu rezultate slabe și cu vârsta sub 18 ani care au abandonat școala anterior; și stipularea dobândirii unor calificări corespunzătoare conform Cadrului național al calificărilor (care vor fi oferite gratuit de școlile profesionale și tehnice de stat).

413. Se preconizează că aceste măsuri noi vor reduce rata abandonului în IVET și vor susține elevii din grupurile dezavantajate afectate în trecut în mod direct de închiderea școlilor de arte și meserii din România (sărăcie, zone rurale izolate).

414. Neînscrierea și ratele ridicate de PTS contribuie la nivelurile relativ scăzute de pregătire școlară în România în sistemul de învățământ obligatoriu. Oportunitățile, accesul pe piața muncii și incluziunea socială sunt amenințate considerabil în cazul persoanelor afectate. Este posibil ca o persoană care nu

termină ciclul de învățământ secundar să nu fie eligibilă pentru învățământul profesional.

Nivelurile de pregătire școlară în învățământul obligatoriu inferior mediilor europene

415. Evaluările efectuate de Banca Mondială și de OCDE (*a se vedea: PISA 2006 și PISA 2009 OCDE*) arată că, în pofida progreselor înregistrate recent, elevul român mediu are deficite semnificative comparativ cu elevii de aceeași vârstă de la nivel mondial, în domeniul științelor, al matematicii, al citirii și înțelegerii textelor. În 2009, între 40% și 47% dintre elevii români au obținut rezultate slabe la aceste competențe esențiale – de peste două ori media UE și mult sub nivelul de referință al ET 2020, de 15%.

416. România se confruntă cu dificultăți în ceea ce privește părăsirea timpurie a școlii și nivelul redus al calității învățământului, care conduc la o acumulare scăzută de competențe cognitive și socio-emoționale de bază. Deși nu există dovezi din sondaje privind competențele socio-emoționale în România, rezultatele unor runde succesive de evaluări internaționale ale studenților la care România a participat indică un deficit considerabil în ceea ce privește formarea aptitudinilor cognitive. Rezultatele României la evaluările internaționale (PIRLS și TIMSS) fie au stagnat, fie s-au deteriorat, în pofida unei creșteri economice semnificative (PIB pe cap de locuitor) și, cel puțin parțial, a unei îmbunătățiri a condițiilor socio-economice.

417. Diferența între sexe este semnificativă în domeniul citirii și al științelor, cu o pondere mai mare a băieților decât a fetelor printre elevii cu rezultate slabe. Din perspectivă teritorială, există diferențe semnificative între școlile rurale și cele urbane, asociate cu circumstanțele socio-economice existente pe plan local.

418. Studiile privind cauzele care stau la baza nivelurilor de pregătire școlară [IEA 2012 (*– a se vedea: International Association for the Evaluation of Educational Achievement: Education and Training Monitor 2012*)] au indicat nevoia de îmbunătățire a calității și eficacității în guvernarea și administrarea școlilor – inclusiv prin sisteme de monitorizare și evaluare a politicilor, programa școlară și dezvoltarea anumitor competențe (precum cea de interpretare, punere în aplicare și reflecție asupra informațiilor în diferite contexte din viață). Din această perspectivă, diversele programe naționale de testare a unor modele inovatoare de predare, învățare și evaluare a competențelor-cheie în domeniul limbajului și al comunicării, al matematicii și al științelor, cu participarea cercetătorilor și a profesorilor la cursuri de perfecționare, reprezintă o prioritate și pentru România.

419. Nivelul scăzut de aptitudini și competențe al elevilor din România, măsurat în cadrul evaluărilor naționale și internaționale, este corelat, de asemenea, cu o calitate în general slabă a învățământului și cu dependența acestuia de surse de finanțare limitate. Astfel, această calitate scăzută este, de asemenea, o consecință a alocării reduse de resurse financiare pentru instituțiile de învățământ publice și private per elev/student, comparativ cu PIB pe cap de locuitor, în 2011 (sursă: *Eurostat UOE - Indicators on education finance. Notă: comparativ cu PIB-ul pe cap de locuitor, toate nivelurile de învățământ combinate, per echivalent normă întreagă*) sunt de 17,5% în România, față de media UE27 de 26,6% (cel mai scăzut nivel din UE27).

Participarea scăzută la învățământul terțiar și participarea foarte scăzută la programele de învățare pe tot parcursul vieții destinate adulților

Învățământul terțiar și cercetarea

420. În 2012, 21,8% din populația României cu vârste cuprinse între 30 și 34 de ani a absolvit cursuri de învățământ terțiar (*a se vedea: Documentul de poziție al serviciilor Comisiei, octombrie 2012, p. 6; Raportul de Progres al Programului Național de Reformă 2011-2013, martie 2013, p. 16*), marcând o creștere semnificativă de la nivelul de 13,9% înregistrat în 2007. Participarea femeilor este cu aproximativ 7 puncte procentuale mai ridicată decât cea a bărbaților, deși decalajul între sexe este aproximativ jumătate din cel existent la nivelul UE. Cu toate acestea, înscrierea într-o formă de învățământ superior după terminarea liceului a scăzut puternic de la 53,6% în 2007/2008 la 35,2% în 2011/ 2012.

421. Pe lângă rata în scădere a natalității, examenul de bacalaureat revizuit a afectat înscrierile la cursurile de învățământ terțiar. În cea mai mare parte a anilor 2000, aproximativ 80% dintre elevii care au finalizat cursurile liceale au promovat cu succes examenele de bacalaureat, ceea ce le-a permis urmarea cursurilor din învățământul terțiar. În urma unei revizuirii a examenului în 2011 și a adoptării unor proceduri mai stricte împotriva copiatului, rata de promovare a bacalaureatului a scăzut la aproximativ 40%. În 2014, rata de promovare a fost de aproximativ 60%. Alături de un număr tot mai scăzut de elevi admiși, aceste criterii mai stricte de înscriere nu vor face decât să exacerbeze nivelurile de înscriere tot mai reduse, cel puțin în ceea ce privește învățământul terțiar tradițional.

422. În ceea ce privește persoanele cu vârste de peste 25 de ani, cauzele majore ale neparticipării acestora la învățământul terțiar se leagă, în principal, de întreruperea studiilor după absolvirea liceului, alături de nevoia de a le finaliza, determinată de cerințele aferente obținerii unui loc de muncă care necesită un nivel de studii mai ridicat decât cel deținut deja. La aceasta se adaugă nevoia individuală de progres în ceea ce privește formarea continuă în scopul sporirii adaptabilității acestor lucrători pe piața muncii, ținând seama de faptul că, pentru organizarea studiilor, sunt necesare elemente de flexibilitate, deoarece aceste persoane sunt deja active pe piața muncii și au deja angajamente familiale. Un studiu din 2008 al Băncii Mondiale a indicat faptul că numai 4% din populația rurală cu vârste cuprinse între 25 și 29 de ani a urmat cursuri de învățământ terțiar, arătând că absolvenții care provin din mediul rural rămân sau se mută în mediul urban. Aflându-se în cursul unei schimbări demografice majore și având în vedere obiectivul stabilit în conformitate cu Uniunea Europeană, potrivit căruia populația cu vârste cuprinse între 30 și 34 de ani cu educație superioară finalizată până în 2020 trebuie să atingă nivelul de 26,7%, România va trebui să își îmbunătățească nivelul de educație terțiară, atât în rândul studenților tradiționali, cât și al celor în vârstă netradiționali. Un sector al învățământului terțiar performant creează și îmbunătățește capitalul uman prin extinderea participării și facilitează transferul și avansarea studenților prin toate nivelurile sistemului de învățământ, în special de la nivelul liceal la cel terțiar și în continuare prin învățare pe tot parcursul vieții.

423. Slaba reprezentare a studenților cu venituri reduse în totalul absolvenților

învățământului terțiar ilustrează dificultatea evidentă cu care se confruntă studenții mai săraci, în rândul cărora se înregistrează rate de admitere mai scăzute și rate de abandon mai ridicate. Printre cauzele cele mai frecvente pentru abandonarea timpurie a studiilor terțiare se numără relațiile slabe cu cadrele didactice și – cel puțin în cadrul universităților mai selective – dificultatea activităților solicitate de respectivele cursuri. În cele din urmă, aspectele financiare au reieșit ca fiind cea mai importantă și mai consecvent identificată cauză a abandonului.

424. Deși aproximativ 45% dintre tinerii români trăiesc în zone rurale, conform statisticilor actuale ale INS, numai 24% dintre studenți provin din zonele rurale, procent aproape constant atât în cazul universităților publice, cât și în cel al universităților private. Migrația urbană a acelor tineri care își finalizează studiile terțiare exacerbează și mai mult această diferență între mediul rural și cel urban.

425. Decalajul persistent din România între participarea la învățământul terțiar a studenților din mediul rural și a celor din mediul urban poate fi explicată de mai mulți factori. Diferența mare de capital social și cultural între tinerii din mediul rural și cei din mediul urban se reflectă în diferența la nivelul participării – nu numai la învățământul terțiar, ci și la cel liceal –, reducând numărul de elevi „eligibili” pentru învățământul terțiar. Într-adevăr, numai 37% dintre tinerii cu vârste între 19 și 21 de ani care provin din gospodăriile rurale sunt absolvenți de învățământ secundar, comparativ cu 68% dintre colegii lor din gospodăriile din mediul urban. În plus, elevii din mediul rural care doresc să continue și să se înscrie în învățământul liceal sunt adesea forțați să se mute de acasă pentru a urma cursuri într-o zonă urbană și se confruntă cu un cost prohibitiv al traiului.

426. Diferențele dintre comunitățile rurale și cele urbane în ceea ce privește nivelul de educație terțiară sunt chiar mai solide: numai 7,1% dintre tinerii cu vârste cuprinse între 25 și 29 de ani din comunitățile rurale au finalizat studii terțiare în anul 2009, în timp ce rata aceleiași grupe de vârstă din medii urbane a fost de 33,4%. Este posibil ca la baza acestei situații să se afle modelele de migrațiune, formate din două componente: universitățile tind să se organizeze în zone urbane, aducând viitori tineri lucrători în centrele urbane; industria tinde să se organizeze acolo unde densitatea capitalului uman și a infrastructurii este mai ridicată, și anume în centrele urbane. Împreună, aceste forțe sustrag cele mai educate persoane din mediile rurale și sporesc dificultatea zonelor rurale de a atrage aceste persoane înapoi în comunitățile lor.

427. În pofida demersurilor efectuate în direcția îmbunătățirii cadrului juridic și de politică național, sistemul de învățământ superior și activitățile de cercetare s-au confruntat cu constrângeri legate de finanțare care au afectat capacitatea universităților de a întreprinde procesul de reformă. Învățământului superior i s-a alocat un procent de numai 1,4% din PIB în 2010, în următorii ani menținându-se o tendință descrescătoare (*sursă: Raportul Consiliului Național pentru Finanțarea Învățământului Superior, aprilie 2013*). Elaborarea unei noi politici de finanțare pe baza unor indicatori de performanță și acordarea unor granturi de studii multianuale au fost declarate ca fiind prioritare, dar nu au fost puse în aplicare în mod sistemic până în acest moment.

428. Legăturile dintre universități, institute de cercetare și sectorul comercial nu sunt suficient dezvoltate, indicând relevanța scăzută a programei din învățământul terțiar pentru nevoile actuale și viitoare ale pieței muncii, precum și

lipsa de oportunităților de generare de venituri pe care le au universitățile și centrele de cercetare.

429. Deși numărul absolvenților doctoranzi este considerabil, subfinanțarea domeniului cercetării, dezvoltării și inovării a determinat un export de materie cenușie, majoritatea cercetătorilor rămași în țară și angajați fiind în vârstă.

430. Conform datelor Eurostat pentru 2012, România este ultima țară din Uniunea Europeană din punct de vedere al numărului de membri de personal din domeniul cercetării, dezvoltării și inovării raportat la totalul forței de muncă active (0,31%), comparativ cu media europeană de 1,1%.

431. Există mai multe aspecte esențiale ale pieței muncii din România în domeniul CDI: accesul restricționat al doctoranzilor și al noilor absolvenți la o carieră în cercetare; schimbul limitat de personal de cercetare între organizațiile publice și cele private; și prezența modestă a cercetătorilor străini în mediul academic local. De asemenea, numărul doctoranzilor străini în universitățile din România este redus, iar proporția cercetătorilor în rândul angajaților din sectorul privat este în scădere.

432. Un studiu mai recent efectuat în 2011 de Banca Mondială, PNUD și programul Comisiei Europene arată faptul că, în regiunile din România cu o concentrație teritorială semnificativă a populației rome, mai puțin de 1% dintre tinerii romi cu vârste cuprinse între 20 și 24 de ani au studii postliceale, comparativ cu 11% în rândul celorlalți cetățeni care nu sunt romi, dar aparțin aceleiași regiuni și categorii de vârstă. Investiția într-un grup complet de romi intelectuali și educați este un factor important pentru incluziunea socială pe termen lung a comunităților rome în ansamblu, pentru care este esențială intensificarea eforturilor în vederea facilitării accesului romilor la învățământul superior.

433. Mobilitatea studenților dinspre sau înspre România reprezintă încă o provocare pentru crearea unui învățământ terțiar atractiv și de calitate. Deși procentul cetățenilor români înscriși la o universitate dintr-o altă țară a UE a crescut de la 4% în 2007 la 7% la 2010, acesta reprezintă jumătate din nivelul care se dorește a fi atins în criteriul de referință relevant ET2020. În paralel, procentul de studenți din alte state membre ale UE înscriși în instituțiile de învățământ superior din România este în continuare foarte scăzut (0,2% în 2007 și 0,4% în 2010). Principalele cauze ale nivelului scăzut de studenți atât români, cât și din alte state membre le constituie legătura slabă între universități și mediul de afaceri, calitatea actului predării și a cercetării, conținutul inovator redus și metodele de predare din universitățile din România, precum și parteneriate și programe de cooperare și mobilitate insuficiente, atât la nivel național, cât și transnațional, între sectorul privat și alți actori relevanți, dar și lipsa unui sprijin financiar stabil. Societățile comerciale reprezintă viitori angajatori ai studenților, iar calitatea relației societăți comerciale-universități este importantă pentru studenți, îndeosebi pentru cei care își plătesc studiile.

Învățarea pe tot parcursul vieții

434. Ratele învățării în rândul populației de vârstă activă sunt reduse și scad odată cu vârsta și încadrarea în câmpul muncii. Numai 1,6% din forța de muncă adultă a participat la programe formale de educație și formare profesională în

2011 (a se vedea: *Documentul de poziție al serviciilor Comisiei, octombrie 2012, p. 6; Recomandările Consiliului European privind Programul Național de Reformă al României, iunie 2013, p. 6, p. 10*), ceea ce reprezintă o îmbunătățire de doar 0,3 puncte procentuale față de 2007 și mai puțin de o cincime din media UE27 de 8,9% (sursă: *Eurostat-LFS*). În 2013, s-a înregistrat o ușoară creștere, 2% din forța de muncă adultă participând la programe formale de educație și formare profesională, rata la nivelul UE27 majorându-se, de asemenea, la 10,5% (Eurostat). În plus, diferența dintre această rată și cea indicată pentru România (o creștere a participării la programele de învățare pe tot parcursul vieții până la 10%) continuă să fie ridicată și chiar mai mare comparativ cu ținta UE, respectiv 15% în conformitate cu cadrul „Educație și formare profesională 2020”.

435. Participarea la programele de formare profesională este deosebit de scăzută în rândul persoanelor cu nivel redus de educație și calificare profesională, al celor care lucrează în întreprinderi mici și al celor cu vârsta peste 40 de ani. Din perspectivă **teritorială**, ratele de participare sunt mai scăzute în zonele rurale. Nivelul redus de educație și formare în rândul administratorilor exploatațiilor agricole reprezintă un alt obstacol în calea competitivității. Majoritatea nu au competențele necesare pentru a întreprinde o activitate economică viabilă. Administratorii exploatațiilor agricole se bazează doar pe experiența lor practică, numai 2,5% dintre aceștia dispunând de pregătire de bază sau completă în domeniul agriculturii (sursă: *Observatorul pentru dezvoltarea învățării permanente*, 2011), cu mult sub media europeană (29,4%). Învățarea pe tot parcursul vieții se află într-o fază precoce de dezvoltare, România aflându-se pe un loc inferior în UE27 (1,6% în 2011, comparativ cu 8,9% în UE27).

436. Studiul privind incongruența competențelor în Europa (sursă: *CEDEFOP, 2010*) arată că, în România, doar o treime dintre lucrători au obținut un loc de muncă în conformitate cu competențele dobândite.

437. Există o corelare clară între pregătirea școlară și ocuparea forței de muncă, șomaj și, în special, inactivitate. Acest aspect are implicații vizibile în ceea ce privește riscul de sărăcie la vârsta înaintată și eforturile de îmbunătățire a productivității și competitivității întreprinderilor în România.

438. Nivelul scăzut de participare la programele de educație și formare profesională pentru adulți în România, potrivit raportului *Europe 2020 Romania: Evidence-based Policies for Productivity, Employment, and Skills Enhancement*, Banca Mondială, 2013), poate fi explicat prin existența unor elemente de decuplare între angajatori, lucrători și furnizorii de educație și formare. Aceste elemente de decuplare generează un sistem de învățare pe tot parcursul vieții necorespunzător și cu performanțe insuficiente, în care angajatorii, lucrătorii și furnizorii de educație și formare fac alegeri și acționează în izolare, fără a interacționa în mod suficient unii cu ceilalți. Extinderea sistemului de învățare pe tot parcursul vieții în România implică depășirea elementelor de decuplare menționate, abordând în același timp constrângerile legate de informarea insuficientă, stimulentele slabe și capacitatea redusă.

439. Furnizarea de competențe este condiționată parțial de cerințele tradiționale din industria românească, cu accent pe activități cu utilizare intensivă a forței de muncă și cu valoare adăugată redusă. Cu toate acestea, creșterea treptată a ponderii forței de muncă cu înaltă calificare începând cu anul 2006 indică

trecerea către o economie bazată mai mult pe cunoaștere și o majorare a numărului de locuri de muncă care necesită calificare medie și înaltă, în detrimentul locurilor de muncă pentru care este nevoie de calificare redusă.

440. Disponibilitatea competențelor a fost afectată negativ de emigrarea, pe scară largă, în ultimii zece ani, a forței de muncă cu calificare, fenomen care a fost reflectat și în îmbătrânirea forței de muncă. Peste două milioane de lucrători au emigrat pentru locuri de muncă mai bune. În plus, se estimează o scădere a populației române de vârstă activă cu 30% până în 2050.

441. Conform Codului muncii în vigoare, angajatorilor li se solicită să creeze condiții adecvate pentru a încuraja angajații să participe la programe de formare profesională cel puțin o dată la doi ani, în cazul companiilor cu minimum 21 de angajați, și cel puțin o dată al trei ani, în cazul companiilor cu maximum 21 de angajați.

442. Angajatorilor cu peste 20 de angajați li se solicită să stabilească planuri anuale privind formarea profesională (după consultarea reprezentanților sindicatului sau ai angajaților), care vor face parte din contractul colectiv de muncă al companiei. Atunci când angajatorul nu asigură fonduri pentru formarea profesională unui angajat care are dreptul să primească sprijin, angajatul este îndreptățit să solicite până la 10 zile de concediu de studii plătit sau până la 80 de ore lucrătoare pentru formarea profesională [– a se vedea: *LLL Strategy* („Strategia privind învățarea pe tot parcursul vieții”), proiectul 1, decembrie 2014, p. 26].

443. Proporția de întreprinderi care asigură formare profesională angajaților lor afectează, de asemenea, disponibilitatea competențelor. Această proporție este de numai 40% în România, comparativ cu media UE de 58%. Microîntreprinderile din România sunt chiar mai puțin înclinate decât firmele omologe din alte țări ale UE să asigure participarea angajaților lor în activitățile de învățare pe tot parcursul vieții.

444. Prin urmare, angajatorii ar trebui să fie încurajați să investească în dezvoltarea forței de muncă, prin activități de formare profesională continuă/învățare pe tot parcursul vieții, pentru a îmbunătăți productivitatea și rezistența și pentru a aborda problema participării scăzute din prezent la programele de formare a adulților (a se vedea: *Documentul de poziție al serviciilor Comisiei, octombrie 2012, p. 6; Recomandările Consiliului European privind Programul Național de Reformă al României, iunie 2013, p. 6*).

445. În ceea ce privește programele de învățare pentru adulți care au loc efectiv, majoritatea acestora sunt legate de locul de muncă, în concordanță cu media UE27. Cu toate acestea, participarea efectivă la educația informală a înregistrat nivelul cel mai scăzut din Europa (18,8%), situându-se la doar peste două cincimi (*sursă: Eurostat - AES*) de media UE27. În general, educația informală care are loc efectiv nu este acreditată și nici recunoscută în vederea obținerii unor calificări formale. Consilierea în carieră și evaluarea competențelor pot reprezenta o ocazie de a reduce deficitul de încredere, în special în cazul angajaților care s-au confruntat cu un eșec în educația formală. Rețeaua centrelor de evaluare a competențelor este încă restrânsă din punct de vedere geografic, iar capacitatea instituțională și din punct de vedere al personalului de care dispun aceste centre pentru evaluarea și certificarea competențelor trebuie îmbunătățită în continuare.

446. Participarea redusă poate fi explicată, parțial, prin posibilitățile limitate de acces la programele de învățare pe tot parcursul vieții pe perioada angajării sau în mod flexibil, în afara locului de muncă, de exemplu în Centrele Comunitare de Învățare Permanentă prevăzute de noua Lege a educației. Acest aspect se poate explica, de asemenea, prin elementele inadecvate ale parteneriatului dintre partenerii sociali, companii și furnizorii de programe de formare profesională care sunt interesați de existența unor centre de învățământ profesional și tehnic continuu diversificate și flexibile.

447. Pentru a implica cel mai mare număr de părți interesate în programele de învățare pe tot parcursul vieții, măsurile propuse cu privire la parteneriate includ măsurile care vizează: elaborarea și implementarea de cadre de asigurare a calității; promovarea învățării non-formale, în special în cadrul organizațiilor civice și culturale; promovarea rețelelor de formare profesională și a rețelelor de angajatori; implicarea mass-media; sprijinirea angajatorilor în ceea ce privește identificarea nevoilor de formare; și încurajarea stagiilor de ucenicie.

448. După cum s-a subliniat deja în analiza ocupării forței de muncă și a mobilității forței de muncă, cele mai multe ocupații au suportat modificări la nivelul conținutului muncii, indiferent de tipologie. În acest context, alocările de fonduri pe perioada 2014-2020 ar trebui să se axeze pe stimularea angajatorilor în direcția dezvoltării competențelor angajaților lor, în vederea sporirii capacității de inserție profesională și a adaptabilității acestora, precum și în direcția organizării de sisteme de stagii de ucenicie, pe asigurarea recunoașterii competențelor dobândite în contexte non-formale și informale, asigurarea de orientări, de sprijin și de bonusuri de mobilitate pentru angajații lor. Dezvoltarea competențelor ar trebui să răspundă nevoilor de creștere ale sectoarelor potențial competitive, precum și ale sectoarelor tradiționale care au potențial de creștere, pentru a spori valoarea adăugată sau a susține activitatea pe termen mediu printr-o îmbunătățire a competitivității prin inovare și dezvoltarea pieței.

Insertia redusă pe piața muncii după încheierea ciclurilor de învățământ și formare profesională

449. Există o inserție redusă pe piața muncii în rândul persoanelor care termină toate nivelurile de învățământ din România. Rata de inserție crește odată cu nivelul de educație. Este cea mai redusă în rândul absolvenților de școală secundară, de școală primară, și al celor care nu au terminat nicio formă de învățământ. În 2009, doar 14,6% dintre persoanele aparținând acestei grupe erau încadrate în muncă la un an după părăsirea sistemului de învățământ. Rata de inserție la un an este cea mai ridicată în rândul absolvenților de învățământ superior (60,9%) și postliceal (meserii tehnice sau specializate – 50%). Evoluția nefavorabilă din perioada 2006-2011 a adus România cu 11,6 puncte procentuale sub criteriul de referință ET 2020, și anume de 82%, pentru încadrarea în muncă a absolvenților în interval de trei ani de la terminarea programelor de învățământ și formare profesională.

500. Cererea în general redusă de forță de muncă, mobilitatea scăzută a locurilor de muncă și concurența din partea lucrătorilor cu vechime limitează oportunitățile noilor intrați pe piața muncii din România. Cu toate acestea, este, de asemenea, clar că sistemul de învățământ și formare profesională nu reușește să pregătească elevii pentru concurență (*a se vedea: Documentul de*

poziție al serviciilor Comisiei, octombrie 2012, p. 6; Recomandările Consiliului European privind Programul Național de Reformă al României, iunie 2013, p. 7). În ceea ce privește elevii cu rezultate slabe, învățământul obligatoriu nu asigură competențele de bază pentru inserția profesională (a se vedea: Documentul de poziție al serviciilor Comisiei, octombrie 2012, p. 6; Recomandările Consiliului European privind Programul Național de Reformă al României, iunie 2013, p. 7). Cu toate acestea, ratele șomajului mai ridicate în rândul absolvenților de învățământ terțiar cu vârste între 20 și 24 de ani (a se vedea: Recomandările Consiliului European privind Programul Național de Reformă al României, iunie 2013, p. 7) decât în rândul absolvenților de învățământ secundar de aceleași vârste indică incongruența dintre aptitudinile și competențele dezvoltate în programele de studiu din învățământul terțiar și nevoile de pe piața muncii (a se vedea: Documentul de poziție al serviciilor Comisiei, octombrie 2012, p. 6; Recomandările Consiliului European privind Programul Național de Reformă al României, iunie 2013, p. 7, p. 10).

501. Stabilirea priorităților: Fondurile ESI vor fi alocate pentru măsuri de sporire a participării, accesibilității și calității programelor de educație și îngrijire a copiilor preșcolari, a învățământului obligatoriu (– Notă: Fondurile ESI 2014-2020 pentru sectorul învățământului nu vor viza intervenții care conduc la segregare în școli). Aceasta se referă la copiii cu vârste cuprinse între 0 și 6 ani, în special din grupa de vârstă 0-3 ani, vizând îndeosebi grupurile cu risc sporit de PTS (– Notă: Strategia PTS vizează intervenții pentru persoane de până la 25 de ani, conform indicatorului PTS european privind vârsta maximă), axându-se pe zonele rurale și pe populația de etnie romă. Pentru a reduce PTS, ar trebui puse în aplicare măsuri preventive și de compensare, inclusiv sprijin individualizat pentru elevii cu risc de PTS, elaborarea și implementarea de programe de tip IVET (Notă: Aceste programe sunt destinate persoanelor care nu au finalizat învățământul obligatoriu de opt clase și doresc să urmeze cursuri de tip IVET) menite să ajute tinerii de până la 25 de ani să dobândească competențele de bază necesare pentru integrarea pe piața muncii. În zonele rurale, modernizarea unităților de asistență în vederea prestării acestor servicii poate fi asigurată prin alocarea de resurse din FEADR pentru infrastructuri rurale la scară mică.

502. În ceea ce privește învățământul profesional și tehnic inițial (IVET), se va acorda prioritate măsurilor care vizează obținerea de calificări corelate cu cererea de pe piața muncii și cu nevoile sectorului privat. O atenție deosebită va fi acordată elevilor din grupurile dezavantajate afectate în trecut în mod direct de închiderea școlilor de arte și meserii din România (sărăcie, zone rurale izolate).

503. În ceea ce privește învățământul terțiar, se au în vedere în special măsuri destinate: Îmbunătățirii guvernantei și administrării instituțiilor de învățământ superior (Notă: Ministerul Educației Naționale este unul dintre ministerele vizate cu prioritate de măsurile de reformă structurală prevăzute la OT nr. 11); îmbunătățirea calității și relevanței predării și cercetării din punct de vedere al pieței muncii; consolidarea parteneriatului dintre universități, sectorul comercial și institutele de cercetare; modernizarea învățământului terțiar prin dezvoltarea studiilor postuniversitare; și internaționalizarea învățământului superior. În plus, alocările din fondurile ESI vor răspunde nevoilor de creștere ale sectoarelor potențial competitive, precum și ale sectoarelor tradiționale care au potențial de creștere, pentru a spori valoarea adăugată sau a susține activitatea pe termen mediu printr-o îmbunătățire a competitivității prin inovare și dezvoltarea pieței.

504. Având în vedere ținta UE 2020, măsurile investiționale se vor axa pe activități de sporire a accesului studenților netradiționali: cei din zonele rurale, de etnie romă sau din alte grupuri dezavantajate, precum și adulți în prezent cu vârste cuprinse între 23 și 27 de ani. De asemenea, strategia urmărește îmbunătățirea calității, flexibilității și relevanței învățământului terțiar în raport cu nevoile pieței muncii.

505. În ceea ce privește învățarea pe tot parcursul vieții, sprijinul va acoperi măsuri de dezvoltare a serviciilor de învățare pe tot parcursul vieții la nivel comunitar, în vederea asigurării unor programe de educație și formare profesională pentru dobândirea unor competențe de bază și competențe transversale. Acestea includ competențe digitale, consiliere și validarea cunoștințelor anterioare cu accent pe competențele mici și pe zonele rurale. Sunt incluse validarea învățării non-formale și informale, sprijinul pentru informare, formare profesională (formare pe termen scurt/inițială) și dobândirea abilităților de către fermieri și cei implicați în silvicultură. De asemenea, printre acestea se numără susținerea măsurilor de promovare a calității și accesibilității programelor de educație și formare profesională, prin consolidarea capacității instituțiilor de învățământ IVT (*–Notă: strategia privind PTS vizează intervenții pentru persoane de până la 25 de ani, conform indicatorului PTS european privind vârsta maximă*). *Strategia de învățare pe tot parcursul vieții prevede intervenții pentru persoane de peste 25 de ani, atât prin cursuri de tip IVET (cu excepția menționată la nota de subsol nr. 110 care face referire la faptul că „programele sunt destinate persoanelor care nu au finalizat învățământul obligatoriu de opt clase și doresc să urmeze cursuri de tip IVET), cât și prin formare profesională continuă (de asemenea, servicii de formare profesională continuă pentru persoane care au urmat deja cursuri inițiale în învățământul terțiar), dar și a furnizorilor de formare profesională continuă, în vederea asigurării de programe VET corelate cu cererile pieței muncii.*

Modernizarea este amenințată de competențele informatice slabe

506. Competențele informatice sunt esențiale pentru tranziția României la o economie bazată pe cunoaștere, la reforme educaționale de tipul „a doua șansă” și la învățarea pe tot parcursul vieții, precum și la introducerea cu succes a serviciilor publice electronice. Cu toate acestea, în 2012, România a înregistrat o pondere mare în UE27 (85%) în ceea ce privește persoanele cu vârsta cuprinsă între 16 și 74 de ani care nu dețin competențe informatice, comparativ cu media UE de 47% (*sursă: Tabloul de bord al Agendei digitale 2013*).

507. Deși 45% dintre românii cu vârsta cuprinsă între 16 și 74 de ani au folosit internetul cel puțin săptămânal în 2013, 42% din numărul total al persoanelor din România nu au folosit niciodată un computer. Există un decalaj clar în ceea ce privește competențele informatice între generații și niveluri de educație, corelat pozitiv cu vârsta și nivelul de educație. Folosirea TIC în sălile de clasă este limitată de vârstă și de calitatea echipamentului, în special în regiunile cel mai puțin dezvoltate din România (*sursă: rezultatele studiilor Agenției Române de Asigurare a Calității în Învățământul Preuniversitar – ARACIP*). Componenta „Pregătirea generației 2050” din cadrul Strategiei Naționale pentru Competitivitate prioritizează investițiile viitoare în componente hardware și software TIC din școli.

508. Din perspectivă **teritorială**, situația este similară în toate regiunile țării, cu excepția regiunii București-Ilfov, unde procentul persoanelor care nu au folosit niciodată computerul este de 33%.

509. *Stabilirea priorităților*: Creșterea disponibilității și a calității componentelor hardware și software TIC folosite în școli va reprezenta o prioritate în contextul componentei „Pregătirea generației 2050” din cadrul Strategiei Naționale pentru Competitivitate; Agenda Digitală pentru România. Se va acorda o atenție specială corelării investițiilor în componente hardware și software TIC în școli cu formarea adecvată a profesorilor în ceea ce privește punerea în aplicare a tehnicilor în cadrul procesului educativ.

510. Dezvoltarea viitoare a serviciilor de „e-educație” va facilita accesul la IPV, la programele educaționale de tipul „a doua șansă” și la formare pentru persoanele care nu beneficiază de oportunități la locul de muncă.

Infrastructura învechită din domeniul educației și formării îngreunează reforma

511. România parcurge în prezent procesul de raționalizare și restructurare a rețelei școlare și de învățământ profesional și tehnic inițial, urmărindu-se sporirea eficienței sistemului (*a se vedea: dispozițiile Legii educației nr. 1/2011*). Cu toate acestea, o parte importantă a infrastructurii din domeniul educației este în continuare învechită și neatrăgătoare și limitează eficiența politicilor existente axate pe îmbunătățirea calității educației și asigurarea prezenței regulate la ore (*a se vedea: Documentul de poziție al serviciilor Comisiei, octombrie 2012, p. 22*).

512. Un motiv deosebit de preocupare îl reprezintă școlile din mediul rural și școlile izolate din zonele defavorizate, în care condițiile sanitare de funcționare sunt deficitare (în mediul rural, o treime din școli nu îndeplinesc cerințele autorităților sanitare), instalațiile de alimentare cu apă sunt precare (la aproape jumătate dintre școlile primare din mediul rural), lipsește racordarea la rețeaua de canalizare, ceea ce generează riscuri pentru sănătate (la o cincime din școlile din mediul rural), iar sistemul de încălzire este necorespunzător (în peste jumătate din școlile din mediul rural și peste o treime din școlile din mediul urban, situația cea mai gravă înregistrându-se în școlile primare).

513. Unitățile specializate și dotările didactice pentru elevii defavorizați, inclusiv pentru cei cu nevoi educaționale speciale, nu sunt disponibile într-o măsură suficientă.

Prioritizarea investițiilor în infrastructură

514. Se va acorda prioritate îmbunătățirii dotărilor școlilor/grădinițelor pe baza unor criterii specifice stabilite la nivel național în conformitate cu prioritățile Strategiei Naționale pentru reducerea PTS, ținând seama de proiectul de cartografiere a sărăciei al CE/Băncii Mondiale. Proiectele vor viza, în principal, județele/zonile în care rata de înscriere este mai scăzută decât media națională/județeană și/sau în care procentul de abandon sau PTS este mai mare decât media națională/județeană. Proiectele susținute ar trebui să fie viabile, ținând seama de nevoile locale și tendințele demografice, în special de nevoile legate de piața muncii.

515. Investițiile care primesc sprijin ar trebui, de asemenea, să suplimenteze măsurile educative menite să asigure accesul la programele de educație și îngrijire a copiilor preșcolari (EICP) și buna calitate a acestora. În funcție de nevoile locale, se va acorda prioritate proiectelor direcționate către comunitățile cu o rată de înscriere la grădiniță a copiilor cu vârste cuprinse între 4 și 6 ani sub 85% și către comunitățile care nu dispun de facilități EICP pentru copiii cu vârste de 2-3 ani.

516. Investițiile în școlile primare și gimnaziale au drept obiectiv asigurarea unui acces sporit la aceste niveluri de educație, garantarea calității și atractivității acestora, contribuind astfel la un grad mai înalt de participare, la o rată redusă de PTS, la un nivel ridicat de finalizare a învățământului obligatoriu și la tranziții mai bune către nivelurile superioare de educație, în special în ceea ce privește copiii care provin din zone rurale defavorizate și alți elevi dezavantajați, îndeosebi de etnie romă și elevi cu nevoi educaționale speciale (SEN). Se va acorda prioritate proiectelor care vizează îmbunătățirea rezultatelor educative în școlile cu rezultate slabe și/sau asigurarea facilităților necesare pentru programele de sprijin/remediere/învățare după orele de școală, precum și programelor de tipul „a doua șansă”.

517. Investițiile în învățământul liceal (licee tehnologice și infrastructura IVET și oportunități de învățare pe tot parcursul vieții) vor viza asigurarea unor facilități educaționale de înaltă calitate, în concordanță cu cerințele angajatorilor, cu tendințele evoluției economice și cu nevoile pieței muncii. De asemenea, acestea vor permite utilizarea facilităților școlare pentru formarea continuă a adulților, contribuind astfel la atingerea obiectivelor strategiei de învățare pe tot parcursul vieții. În funcție de nevoile locale și regionale, instituțiile de învățământ vor fi sprijinite în vederea dezvoltării capacității, inclusiv a infrastructurii, pentru serviciile de învățare pe tot parcursul vieții, prin centre comunitare pentru învățarea pe tot parcursul vieții sau alte instituții/servicii, permițând parcursuri educaționale și de formare flexibile. În acest sens, vor fi sprijinite construirea de noi clădiri ale școlilor sau reabilitarea/dotarea/extinderea clădirilor existente în care se vor înființa centre comunitare pentru învățarea pe tot parcursul vieții la nivel regional/județean.

518. *Investițiile în dotările pentru învățământul superior* vor fi prioritizate în concordanță cu Strategia națională pentru învățământul superior, ținând seama de țintele UE 2020 în ceea ce privește nivelul de pregătire în învățământul terțiar și inserția treptată a absolvenților pe piața muncii. Investițiile în infrastructură vor contribui la sporirea relevanței programelor de învățământ superior în raport cu nevoile pieței muncii și vor consolida parteneriatele între universități, sectorul comercial și institutele de cercetare prin simularea de companii, stații-pilot, laboratoare de testare, laboratoare de formare în vederea facilitării accesului la dimensiunea antreprenorială, pe lângă dezvoltarea programelor antreprenoriale, a companiilor de tip „spin-off” și a întreprinderilor nou-înființate. Investiții suplimentare în infrastructura și dotările învățământului superior vor urmări modernizarea și internaționalizarea universităților și a unităților de cercetare conexe identificate, în special a acelor care vor asigura o mai bună legătură cu institutele de cercetare și/sau cooperare cu sectorul comercial. Aceste investiții vor urmări infrastructura destinată modernizării și internaționalizării centrelor universitare, investind în infrastructura de cercetare și inovare și în materiale didactice, noi tehnologii și suport TIC. Aceste investiții vor fi în concordanță cu

Strategia națională pentru infrastructura educațională și vor ține seama de orientarea FEDR, vizând numai acele zone cu potențial de creștere economică, care contribuie la sporirea capacității de inserție profesională a absolvenților învățământului superior în sectoare competitive și/sau tradiționale, dar și zonele regionale/locale cu potențial de creștere. În consecință, investițiile în infrastructură vor veni în completarea măsurilor FSE menite să îmbunătățească accesul și participarea persoanelor dezavantajate la sistemul de învățământ superior și rezultatele acestora la acest nivel de învățământ, îndeosebi ale studenților netradiționali, ale celor care provin din mediul rural, dar și ale persoanelor de etnie romă și ale altor grupuri dezavantajate, precum și a măsurilor de aliniere a învățământului superior la nevoile pieței muncii.

519. Prioritățile pentru investiții în învățământul terțiar vor fi stabilite în conformitate cu criteriile de calitate care vor ține seama de următoarele aspecte:

- corelarea cu cerințele pieței muncii;
- crearea și dezvoltarea dimensiunii cercetării și transferului tehnologic în domenii cu potențial de creștere;
- elaborarea de programe de antreprenariat, de companii de tip „spin-off” și de întreprinderi nou-înființate;
- dezvoltarea de instrumente pentru îmbunătățirea metodelor actuale de predare-învățare-evaluare, cu accent pe TIC.

520. Pentru a asigura coerența și consecvența intervențiilor la nivelul infrastructurii educaționale în perioada 2014-2020, este necesară o abordare strategică în conformitate cu strategiile sectoriale privind PTS, învățământul terțiar și învățarea pe tot parcursul vieții, luând în considerare tendințele demografice manifestate de populația școlară, pe de o parte, și tendințele economice, pe de altă parte.

521. Aceste investiții se vor conforma Strategiei naționale pentru infrastructura educațională. În consecință, investițiile în infrastructură vor fi completate de măsurile FSE menite să îmbunătățească accesul și participarea persoanelor dezavantajate la sistemul de învățământ primar, gimnazial, liceal și terțiar și rezultatele acestora la aceste niveluri de învățământ, îndeosebi ale persoanelor care provin din mediul rural, dar și ale persoanelor de etnie romă și ale altor grupuri dezavantajate.

Capacitatea administrativă și nevoia de evaluare a impactului reformei învățământului

522. Recomandarea Consiliului privind România în anul 2013 subliniază importanța consolidării capacității administrative și a procesului de elaborare de politici ca condiție prealabilă obligatorie pentru implementarea cu succes a reformei învățământului. Aceasta ar implica măsuri care vizează factorii de decizie (de exemplu, reprezentanți ai Ministerului Educației Naționale, ai inspectoratelor, ai administrațiilor locale, ai consiliilor de administrație din școli, directorii de școli etc.), în ceea ce privește dezvoltarea capacității acestora în domeniile planificării strategice și programării bugetare, evaluării impactului și monitorizării și evaluării. Aceste măsuri sunt considerate parte a cadrului reformei administrației publice la nivelul Ministerului Educației Naționale și al structurilor subordonate ale acestuia. Această cerință este identificată în contextul provocării privind administrația și guvernarea, care va fi abordată în

OT 11.

523. Pentru a consolida capacitatea administrativă a Ministerului Educației Naționale, s-a acordat prioritate efectuării de analize funcționale de către Banca Mondială cu privire la această instituție. De asemenea, este necesară continuarea eforturilor de punere în aplicare a măsurilor prevăzute în planurile de acțiune anexate analizelor funcționale.

Lecții învățate

524. Cele mai importante deficiențe identificate în aplicarea politicilor și a programelor din domeniul resurselor umane pot fi sintetizate după cum urmează:

- *Principalele zone de intervenție nu au fost abordate în mod strategic și coerent.* A lipsit o abordare strategică în identificarea sectoarelor de pe piața muncii care au nevoie de forță de muncă calificată și sistemul de educație și formare. Proiectele strategice care vizau ocuparea forței de muncă și incluziunea socială în zonele rurale au indicat, de asemenea, o coordonare ineficace la nivel regional/județean. O acoperire mai bună a nevoilor specifice din zonele rurale presupune o mai bună coordonare a surselor de finanțare în general, precum și a părților interesate de la nivel local.
- Nu s-a asigurat complementaritatea dintre investițiile în proiectele de infrastructură educațională finanțate în cadrul POR și PNDR 2007-2013 și proiectele finanțate în cadrul POSDRU, ceea ce a condus la scăderea eficacității și a sustenabilității proiectelor FSE destinate educației și formării. Promovarea investițiilor viitoare în infrastructură ar trebui să fie coordonată cu proiectele FSE relevante;
- *Nu a existat o coordonare între resursele alocate principalelor domenii de intervenție și impactul preconizat al investițiilor* (de exemplu, unele intervenții au fost insuficient finanțate, atunci când s-au alocat resurse doctoranzilor și postdoctoranzilor, nu s-au evaluat beneficiile prospective, inclusiv în ceea ce privește potențialul acestora de a influența poziția României pe piața internațională).

De asemenea, rata de absorbție a fondurilor POSDRU în perioada curentă de programare indică *necesitatea unor schimbări în cadrul juridic, instituțional și procedural pentru următoarea perioadă de programare*, de exemplu: simplificarea orientărilor pentru solicitanți, reducerea cerințelor privind documentația, îmbunătățirea legislației privind achizițiile publice și utilizarea unor opțiuni de simplificare a costurilor.

525. Un alt domeniu important care a primit sprijin în cadrul intervenției FSE 2007-2013 a fost legat de corelația dintre învățarea pe tot parcursul vieții și nevoile de pe piața muncii. Ajutorul financiar a vizat, în principal, facilitarea accesului la educație, sporirea capacității de inserție profesională și îmbunătățirea pregătirii școlare a resurselor umane într-o abordare a ciclului de viață, în contextul unei societăți bazate pe cunoaștere, axată pe indivizi și pe aspecte legate de învățarea pe tot parcursul vieții. Axarea pe tineri se reflectă în faptul că peste 85% dintre participanți au fost persoane cu vârste cuprinse între 15 și 24 de ani.

526. Fondurile FSE au fost utilizate în vederea sprijinirii măsurilor dedicate

sistemului, cuprinzând elaborarea de metodologii, instrumente, standarde pentru prioritățile identificate (elaborarea de sisteme de calificare, asigurarea calității și gestionarea, îmbunătățirea gestionării și planificării educației și formării, descentralizarea eficientă a învățământului preuniversitar, validarea și recunoașterea învățării anterioare, elaborarea de programe de educație și formare favorabile incluziunii).

527. În anul 2013 s-au obținut rezultate semnificative pentru următorii indicatori: numărul de membri de personal din domeniul educației și formării care au fost formați/reformați, numărul de școli care au primit sprijin, numărul de furnizori de servicii de formare profesională continuă (CVT) care au primit sprijin pentru introducerea standardelor de asigurare a calității.

Prezentare generală a rezultatelor obținute în perioada de programare 2007-2013

528. Pe lângă deficiențele aferente perioadei de programare 2007-2013, identificate la secțiunile Ocuparea forței de muncă, Incluziune socială și sărăcie și Educație, au existat și aspecte pozitive legate de punerea în aplicare a politicilor și programelor în domeniul resurselor umane. Acestea ar putea fi sintetizate după cum urmează:

529. Pe lângă problemele legate de implementare din perioada 2007-2013, există măsuri sistematice care au influențat în mod pozitiv rata de absorbție a fondurilor POSDRU începând cu anul 2012. Una dintre principalele lecții învățate este că simplificarea și transparența sunt necesare pentru a asigura încrederea.

530. Mai multe măsuri au contribuit la îmbunătățirea fluxurilor financiare pentru beneficiarii fondurilor POSDRU. Pe lângă introducerea mecanismului de decontare a cererilor de plată, procesarea cererilor de rambursare/cererilor de rambursare a TVA a fost îmbunătățită și simplificată și, începând cu luna iunie 2013, toate documentele justificative care însoțesc cererea de rambursare au putut fi transmise exclusiv în format electronic.

531. O altă măsură relevantă a asigurat simplificarea procedurii de achiziții care poate fi utilizată de beneficiarii privați, care pot publica anunțuri de achiziții într-o secțiune a site-ului internet al Ministerului Fondurilor Europene fără a suporta niciun cost, în conformitate cu principiul transparenței.

532. Pentru a asigura transparența adecvată și a consolida încrederea în rândul beneficiarilor, autoritatea de management POSDRU și OI au asigurat actualizarea săptămânală și publicarea registrului plăților și a cererilor de rambursare.

533. Un set de măsuri important, care poate sta la baza următoarei perioade de programare vizează lansarea cererilor de propuneri, mecanismul de evaluare și selecție și etapa de contractare. În urma identificării blocajelor sistematice din aceste domenii și având în vedere riscul neîndepliniri obiectivelor indicatorilor de program, principalele învățăminte desprinse acoperă următoarele aspecte: documentele care însoțesc propunerile de proiecte trebuie simplificate, iar documentele pe suport de hârtie trebuie păstrate la un nivel minim; salariile experților trebuie limitate în ghid, pentru a asigura cel mai înalt randament al intervențiilor; sistemul de evaluare și selecție trebuie adaptat la specificitățile cererilor de propuneri lansate pentru a promova proiecte de înaltă calitate; este

necesară contractarea constată de proiecte de rezervă.

534. În ceea ce privește problemele legate de punerea în aplicare, este esențială asigurarea de sesiuni de formare pentru beneficiarii potențiali, în vederea pregătirii acestora pentru elaborarea de propuneri de proiecte relevante și sustenabile.

Principalele nevoi de dezvoltare

535. Pornind de la constatările analizei provocărilor în materie de dezvoltare și ale analizei SWOT (a se vedea documentul SWOT Analysis.docx), principalele nevoi de dezvoltare din domeniul educației și al formării sunt următoarele:

- îmbunătățirea accesului, participării și calității corespunzătoare a EICP;
- îmbunătățirea accesibilității, calității și rezultatelor învățării în învățământul obligatoriu;
- creșterea atractivității învățământului primar și secundar, inclusiv a învățământului profesional și tehnic inițial (IVET), utilizând, de asemenea, TIC;
- îmbunătățirea calității și a relevanței învățământului profesional și tehnic (atât IVET, cât și CVT) și a învățământului terțiar în raport cu nevoile pieței forței de muncă;
- îmbunătățirea accesului la învățământul terțiar și susținerea participării la acesta;
- sporirea accesibilității și calității programelor de învățare pentru adulți, precum și a participării la acestea;
- modernizarea competențelor angajaților în conformitate cu cerințele noi privind competențele în sectoarele prioritare identificate în Strategia națională pentru competitivitate și Strategia națională pentru cercetare, dezvoltare tehnologică și inovare 2014-2020, în vederea sporirii adaptabilității și productivității acestora prin stimularea participării lor la programe de învățare pe tot parcursul vieții (Notă: În cadrul OT 8 urmează să fie finanțate măsuri pentru dezvoltarea forței de muncă, orientate către persoanele care caută un loc de muncă și persoanele inactive, iar în cadrul OT 10 (Învățarea pe tot parcursul vieții), vor fi finanțate măsuri pentru persoanele angajate. De asemenea, la nivelul Programului Operațional Capital Uman se va asigura un mecanism clar de coordonare între măsurile care vizează serviciile de dezvoltare a forței de muncă oferite de angajatori și propuse la OT 8 și măsurile de sprijin pentru modernizarea cunoștințelor, abilităților și competențelor forței de muncă la inițiativa angajatorilor vizate în cadrul OT 10, întrucât ambele serii de măsuri vor fi prevăzute în cadrul aceleiași axe prioritare).
- sprijin pentru consolidarea unui sistem pentru învățarea pe tot parcursul vieții și pentru dezvoltarea instituțională a centrelor comunitare pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- încurajarea învățării pe tot parcursul vieții și a formării profesionale (formare pe termen scurt/inițială) sectoarele agricultură, procesarea alimentelor și alte sectoare de creștere;
- investiții în infrastructura educației și formării;

- reformarea managementului resurselor umane în sistemul de învățământ.

536. Toate nevoile principale de dezvoltare menționate mai sus sunt relevante pentru recomandarea Comisiei Europene din 2014 privind Programul Național de Reformă pentru 2014 al României care include un aviz al Consiliului privind Programul de convergență 2014 al României, în ceea ce privește:

- sporirea calității și a accesului la educația și formarea profesională, la stagiile de ucenicie, la învățământul terțiar și la programele de învățare pe tot parcursul vieții, precum și adaptarea acestora la nevoile pieței muncii; și
- asigurarea unui acces mai bun la programele de educație și îngrijire a copiilor preșcolari.

ANALIZA DISPARITĂȚILOR ȘI IDENTIFICAREA PRINCIPALELOR NEVOI DE DEZVOLTARE ÎN CEEA CE PRIVEȘTE INFRASTRUCTURA

Infrastructura TIC

Considerații generale

537. Agenda digitală pentru Europa, o inițiativă emblematică a Strategiei Europa 2020, evidențiază importanța conexiunilor în bandă largă pentru creștere, inovație, incluziune socială și ocuparea forței de muncă în Europa. Agenda digitală își propune obiective ambițioase privind acoperirea și viteza de acces și le solicită statelor membre să adopte măsuri, inclusiv dispoziții juridice, prin care să faciliteze investițiile în rețelele în bandă largă. Obiectivele stabilite prin Agenda digitală și poziția României în raport cu acestea sunt ilustrate mai jos. Se poate observa că între România și obiectivele UE există decalaje mai ales în ceea ce privește accesul la rețele de generație următoare (NGA), utilizarea generală a internetului și competențele digitale, care se reflectă în numărul redus de tranzacții online efectuate de firme și cetățeni (*a se vedea documentul Current situation in Romania în DataFile.doc – Tabelul 12*).

538. La nivel european, investițiile în infrastructura de bandă largă și în aplicații și servicii bazate pe rețele în bandă largă facilitează dezvoltarea economică sustenabilă pe termen lung, productivitatea și creșterea economică, precum și crearea de locuri de muncă, generând randamente semnificative.

539. Autoritățile române au luat în considerare recomandarea COM și planifică intervențiile din fondurile europene aferente celor trei piloni cu privire la crearea de rețele, servicii și adrese pentru companii și cetățeni.

540. Prezentul secțiune se axează pe infrastructura TIC, utilizarea serviciilor în bandă largă ale rețelor de generație următoare (NGN), care are un caracter orizontal, ceea ce înseamnă că va asigura sprijin pentru toate serviciile, însă obiectivul general este acela de a asigura că infrastructura va exista și accesul va fi facilitat pentru a permite prestarea serviciilor TIC. În această privință, există mai multe direcții care vor asigura preluarea rețelelor în bandă largă în România și sprijinul pentru serviciile legate de infrastructură, care sunt analizate în diferite contexte în Acordul de Parteneriat:

- la provocarea în materie de competitivitate sunt analizate competențele

informatice, interoperabilitatea e-comerțului, e-culturii, e-guvernării, „cloud computing”, datele deschise și seturi de date de tip „big data”;

- la provocarea privind populația și societatea, sunt analizate serviciile de e-incluziune, e-sănătate și e-educație.

541. Totuși, disponibilitatea serviciilor în bandă largă ar fi benefică dintr-o perspectivă economică mai amplă, de exemplu datorită efectelor de contagiune pozitive asupra economiilor locale (accelerarea activității economice, crearea mai multor locuri de muncă și menținerea acestora). Disponibilitatea acestor servicii ar asigura, de asemenea, îmbunătățirea accesului la servicii esențiale de comunicare pentru toți actorii din societate, sporind astfel coeziunea socială și regională.

542. Din punctul de vedere al României, e-incluziunea este foarte importantă pentru asigurarea accesului populației la serviciile TIC și la infrastructura de bandă largă. Preluarea rețelelor în bandă largă va fi asigurată prin e-incluziune, e-servicii și e-guvernare.

543. În ceea ce privește diferențele la nivelul utilizării TIC, există o tendință clară către uniformitate între cele două zone de rezidență rural-urban, datorată reducerii prețurilor calculatoarelor personale în ultimii ani, migrației populației din zonele rurale către cele urbane și sporirii gradului de sensibilizare cu privire la avantajele oferite de TIC în rândul tinerilor din zone rurale.

544. Posibilitatea de a accesa rețelele TIC nu implică capacitățile populației de a utiliza internetul și echipamentul sau instrumentele TIC. Diferențele se datorează:

- comunităților cu venituri reduse;
- discrepanțelor regionale: rata sărăciei în zonele rurale este mult mai ridicată comparativ cu zonele urbane;
- handicapurilor sociale și fizice.

545. Rețelele informaționale locale care servesc drept centre de cunoaștere care oferă informații și servicii autorităților locale, școlilor, librăriilor publice, cetățenilor și întreprinderilor mici vor fi puse în aplicare în zonele cu comunități dezavantajate care s-ar putea confrunta cu dificultăți în ceea ce privește adaptarea la cerințele societății moderne de astăzi, necesitând astfel asistență pentru îmbunătățirea nivelului de incluziune socială.

546. E-incluziunea poate fi realizată asigurând acces la echipamentele și rețelele TIC și oferind programe de dezvoltare a competențelor și a cunoștințelor TIC. Potrivit celor mai bune practici, există trei aspecte esențiale în dezvoltarea inițiativelor în materie de e-incluziune:

- asigurarea naturii publice a spațiului TIC: spațiul TIC ar trebui să fie public pentru a asigura accesul uniform al comunităților dezavantajate, în special din punctul de vedere al venitului;
- promovarea comunităților TIC care au o misiune socială, cum ar fi promovarea aspectelor sociale și vizarea incluziunii sociale și a e-incluziunii;
- asigurarea infrastructurii necesare pentru dezvoltarea competențelor TIC: aceasta ar trebui să se axeze pe garantarea accesului la internet și a programelor de formare pentru dobândirea competențelor TIC în cele mai

multe dintre domenii, astfel încât să se asigure o dezvoltare regională uniformă și de durată.

Infrastructura de bandă largă

547. Numărul total de conexiuni de bază de acces la internet în bandă largă fixe din România a ajuns la 3,8 milioane la 31 decembrie 2013, iar pătrunderea pe piață a serviciilor de bază de internet în bandă largă fixe a atins astfel nivelul de 18,8% la 100 de locuitori la sfârșitul anului 2013. Totuși, România înregistrează în continuare cea mai scăzută rată de pătrundere pe piață a conexiunilor de bază în bandă largă fixe din UE, care în 2012 a ajuns la nivelul de 28,7%.

548. Experiența arată că investițiile în infrastructură s-au concentrat în zonele urbane și mai puțin în zonele rurale, ceea ce indică faptul că nu a existat un interes din partea investitorilor pentru aceste zone, fiind astfel necesară punerea în aplicare de mecanisme de încurajare a investițiilor în zone rurale.

549. Liniile de acces de generație următoare (NGA), ca procent din totalul liniilor în bandă largă, au atins nivelul de 66% în decembrie 2013, cel mai ridicat procent din UE și cu mult peste media de 20%; în același timp, liniile de acces de generație următoare, ca procent din populație, au ajuns la 11% în ianuarie 2012, de asemenea peste media UE (3%).

550. Gradul de pătrundere pe piață a tehnologiilor mobile în bandă largă (viteză mai mare sau egală cu viteza 3G) a ajuns la 37,4% (7,1 milioane de conexiuni), sub media UE de 54,1%.

551. Diferența dintre mediile urban și rural s-a menținut, gradul de pătrundere pe piață în mediul urban rămânând la un nivel de câteva ori mai mare decât cel din mediul rural – 60,28%, comparativ cu 23,47% în raport cu numărul de gospodării.

552. Sursa tuturor datelor furnizate mai sus este Proiectul de plan național de dezvoltare a infrastructurii de rețele de generație următoare (NGN) și Tabloul de bord al Agendei digitale actualizat, ținând seama de Raportul ANCOM privind datele statistice referitoare la comunicații, trimestrul II 2013.

553. Este, astfel, evident că cele mai recente evoluții ale investițiilor private în rețele de bandă largă vizează mai degrabă tehnologiile NGN și nu tehnologiile moștenite, operatorii omițând efectiv unele etape tehnologice și introducând cele mai recente tehnologii dezvoltate la nivel mondial. Totuși, aceste tehnologii necesită investiții majore care sunt întârziate de sectorul privat pentru zonele mai puțin populate sau mai puțin dezvoltate din punct de vedere economic din România, deoarece durata îndelungată de recuperare a acestor investiții nu sporește atractivitatea lor în fața investitorilor privați.

554. Pe lângă statisticile ANCOM, s-a identificat un număr de 2 268 de localități în care nu este disponibilă o rețea în bandă largă, ceea ce reprezintă 18,1% din totalul de 12 487 de localități din mediul rural. Deși concurența și investițiile private în piața comunicațiilor electronice au crescut în mod considerabil, acestea sunt concentrate în zonele urbane; multe zone rurale sunt zone albe, fără nicio acoperire în bandă largă. În urma procesului de consultare cu furnizorii de servicii de comunicații electronice, niciun operator nu și-a exprimat intenția de a-și extinde în următorii trei ani rețelele de bază în bandă largă în zonele albe

existente.

555. Riscul ca zonele albe să rămână neacoperite – să nu dispună nici măcar de acces de bază în bandă largă – este parțial prevenit prin intervenții publice. În perioada de programare 2007-2013, se așteaptă implementarea a două tipuri de proiecte pentru utilizarea infrastructurii de bază [infrastructură de concentrare a datelor (*backhaul*) și infrastructură principală (*backbone*) cu posibilitatea unor noi actualizări ale NGA], și anume:

- proiectul RoNET, care acoperă 783 de localități (estimat a servi un total de 392 000 de gospodării) și
- proiecte finanțate de FEADR, care acoperă un maximum de 120 de proiecte (estimate a servi un total de 18 929 de gospodării).

Aceste proiecte vor fi implementate integral în anul 2015.

556. Proiectul RoNET va fi pus în aplicare prin rețele de concentrare de date (*backhaul*)/de distribuție cu capacități cuprinse între 100 Mbps și 600 Mbps (anul 1 după punerea în aplicare). Aceste rețele vor permite/susține în continuare concurența locală în ceea ce privește dezvoltarea rețelelor de acces locale, asigurând conectivitatea rețelelor NGA la rețeaua principală națională în condiții echitabile și accesibile.

557. În ceea ce privește proiectele finanțate prin FEADR, în perioada de programare 2007-2013, Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale din România a întreprins demersuri pentru a reduce discrepanța dintre zonele urbane și cele rurale în ceea ce privește accesul gospodăriilor la internetul în bandă largă.

558. Finanțarea este oferită pentru crearea unei infrastructuri în bandă largă [bucla locală și zona de concentrare a datelor (*backhaul*), în cazul în care infrastructura pentru concentrarea datelor nu este prezentă pentru a permite ca bucla locală să fie operabilă] în localitățile în care acest tip de infrastructură nu este prezent (zonele albe). Viteza minimă partajată în bandă largă este de 1 Mbps pentru persoanele fizice și de 4 Mbps pentru persoanele juridice.

559. În ceea ce privește identificarea deficiențelor de pe piață, trebuie menționat faptul că, prin licențele pe care le dețin, operatorii au obligația de a actualiza anual zona de acoperire cu bandă largă pentru fiecare localitate. Prin urmare, a fost elaborată o hartă digitală care reflectă situația acoperirii cu bandă largă prin tehnologie a fiecărei localități; aceasta va fi actualizată anual pe baza informațiilor comunicate de operatori. Harta se află la dispoziția publicului pe site-ul internet al ANCOM:

(<https://statistica.ancom.org.ro:8000/sscpds/public/serviceCoverage#gmap>).

560. Deși versiunea publică a hărții nu poate fi utilizată pentru a căuta mai mult de o localitate o dată, ANCOM și MSI folosesc baza de date aferentă pentru a monitoriza în mod constant evoluțiile acoperirii cu bandă largă, a prioritiza zonele în care piața nu funcționează corespunzător și care sunt eligibile pentru ajutor de stat.

561. Pe lângă măsurile specifice deja planificate de România pentru dezvoltarea infrastructurii de bandă largă de bază ca parte a Strategiei naționale de dezvoltare a comunicațiilor electronice în bandă largă 2009-2015, sunt prevăzute alte stimulente pentru dezvoltarea infrastructurii de bandă largă (pe partea cererii). Aceste măsuri vor fi derulate în continuare conform planificărilor, dar vor fi suplimentate în următoarea perioadă de programare prin măsuri specifice

axate pe NGN.

562. Investițiile publice în perioada 2014-2020, care vor continua investițiile publice din perioada 2007-2013, vor fi efectuate în cadrul Planului național de dezvoltare a infrastructurii de rețea de generație următoare în conformitate cu Strategia Națională privind Agenda Digitală pentru România.

563. Pe parcursul următorului exercițiu bugetar este necesară extinderea în continuare a acoperirii infrastructurii principale și de concentrare de date NGN la nivel național, care ar putea fi asigurată de autorități fie prin lansarea unor noi programe de ajutor de stat, fie prin adoptarea unor măsuri suplimentare care vor încuraja investițiile private în infrastructura de bandă largă NGN.

564. În ceea ce privește tehnologia, se preconizează că rețelele vor fi integrate și, astfel, vor completa infrastructura *wireless* existentă, construită în conformitate cu tehnologia *wireless* de nouă generație (de exemplu, LTE), permițând mobilitatea și majorând nivelurile de acoperire a accesului.

565. În plus, ca parte a Strategiei Naționale privind Agenda Digitală pentru România, va fi necesar sprijin pentru implementarea mecanismelor de monitorizare, propunerea de modificări administrative și juridice (privind autorizarea construcțiilor, eliminarea tarifelor suplimentare pentru exercitarea dreptului de acces, simplificarea procedurilor pentru autorizare etc.).

566. România a optat pentru mai multe tipuri de măsuri de accelerare a dezvoltării rețelelor de comunicații în bandă largă și, îndeosebi, a rețelelor NGA, altele decât finanțarea directă a companiilor, cum ar fi: încurajarea accesului la infrastructura existentă; îmbunătățirea transparenței și a coordonării în cadrul lucrărilor civile relevante; simplificarea acordării autorizațiilor pentru aspectele noi și elaborarea normelor privind infrastructura NGA pentru clădirile noi. De asemenea, trebuie menționat faptul că, în conformitate cu noua lege privind infrastructura, în vigoare din luna ianuarie 2013, atunci când se construiesc clădiri noi, este obligatorie dotarea acestora astfel încât să se permită accesul de generație următoare.

567. Se prevede că, prin fondurile ESI (FEDR și FEADR), vor fi acoperite aproximativ 1 000 de localități care, potrivit estimărilor, vor servi aproape 500 000 de gospodării.

568. Obiectivul general al acestor măsuri este de a asigura că infrastructura și accesul la infrastructură vor fi implementate și disponibile astfel încât să permită prestarea serviciilor TIC.

Principalele nevoi de dezvoltare

569. Pornind de la constatările analizei provocărilor în materie de dezvoltare și ale analizei SWOT (a se vedea *documentul SWOT Analysis.docx*), principala nevoie de dezvoltare este următoarea:

- depășirea incapacității pieței de a furniza infrastructura NGA și serviciile conexe prevăzute de Strategia Națională privind Agenda Digitală pentru România și de Planul național de dezvoltare a infrastructurii pentru acces de generație următoare.

Transportul

Infrastructura de transport învechită, piedică în calea dezvoltării

570. Datorită poziției sale geografice, România este un nod european important pentru traficul de pasageri și mărfuri, facilitând legăturile dintre Europa Centrală, Marea Neagră și zona Caucaz - Marea Caspică. Cu toate acestea, infrastructura sa de transport este subdezvoltată și învechită, reprezentând un obstacol major în calea dezvoltării și creșterii sale economice.

571. Deși au avut loc unele investiții majore în domeniul transporturilor, acest sector încă prezintă deficiențe de conectivitate pentru fiecare mod de transport, ca urmare a investițiilor întârziate și a ineficienței administrative în întreținerea și exploatarea infrastructurii.

572. De asemenea, dezvoltării infrastructurii i-a lipsit o abordare strategică bazată pe o analiză a nevoilor de dezvoltare și pe o prognoză realistă a volumului de mărfuri și de pasageri. Ca urmare a investițiilor inconsecvente, rețeaua se confruntă în continuare cu blocaje, cu o durată mai mare a timpilor de călătorie și cu accesibilitatea redusă între regiunile țării.

573. Accesibilitatea este o condiție esențială a dezvoltării economice și sociale. Rețeaua de transport subdezvoltată și calitatea slabă a serviciilor sunt o barieră în calea dezvoltării orașelor mici și mijlocii, precum și a satelor și comunelor. Efectele negative se reflectă în mobilitatea scăzută a forței de muncă și, prin urmare, în lipsa exploatării acesteia, dar și prin reducerea accesului la servicii de bază, costuri ridicate și timpi de călătorie mari, cu efecte negative asupra competitivității.

574. Problemele de accesibilitate ale României și rata mare a accidentelor soldate cu victime sunt cauzate de slaba calitate a infrastructurii rutiere, de legăturile deficitare între rețeaua transeuropeană de transport (TEN-T) și estul și vestul țării, de progresul lent al modernizării căilor ferate și de viteza mică a trenurilor de marfă și de pasageri. Unele părți ale țării sunt grav defavorizate, în special regiunile din nord aflate la granița cu Ucraina și Moldova și cele din Delta Dunării.

575. De asemenea, munții Carpați împiedică legăturile dintre partea de centru-vest, de est și de sud-est, iar fluviul Dunărea desparte sud-estul de restul țării. Investițiile în transport care traversează aceste bariere naturale înregistrează costuri ridicate de dezvoltare.

576. România ocupă ultima poziție între statele membre ale UE în ceea ce privește calitatea infrastructurii, atât a infrastructurii rutiere cât și a infrastructurii feroviare (*Sursă: Raportul privind competitivitatea globală pentru perioada 2012-2013*). Lipsa unei infrastructuri de transport de bună calitate în România impune costuri suplimentare sectorului privat, limitând integrarea pe piața UE și reducând productivitatea.

577. În prezent, România elaborează Master Planul General de Transport (MPGT) pentru perioada 2020-2030 (*A se vedea: Recomandările Consiliului privind Programul Național de Reformă al României, iunie 2013*), care adoptă o abordare multimodală a modelării investițiilor în domeniul transporturilor, în scopul justificării intervențiilor în acest sector.

578. Modelul Național de Transport, care este parte a MPGT, va prioritiza investițiile în sectorul de transport pentru toate modurile de transport, printre criteriile de prioritizare aflându-se analiza economică și integrarea în rețeaua TEN-T centrală. Legăturile lipsă de pe coridorul Rin-Dunăre (fostul coridor IV - rutier și feroviar) vor fi finalizate la sfârșitul anului 2020. Concluziile MPGT vor fi disponibile în iulie 2014, dar în cadrul Acordului de Parteneriat au fost luate în considerare rapoartele realizate în perioada intermediară, care vor sprijini elaborarea Programului Operațional Infrastructură Mare.

Îmbunătățirea transportului rutier

579. Deși în ultimii ani s-au făcut investiții semnificative, rețeaua națională de drumuri din România are o capacitate insuficientă în comparație cu traficul existent, astfel încât circulația persoanelor și a mărfurilor este relativ lentă și ineficientă.

580. Din rețeaua totală de aproape 84 000 de km în 2012, autostrăzile reprezentau numai 0,6% din lungime, iar aproximativ 20,0% reprezentau drumuri naționale. Drumurile județene și comunale reprezentau puțin sub 80% din rețeaua totală. Autostrăzile sunt nefinalizate, iar legătura dintre granița RO-HU și Constanța nu este finalizată la standard de autostradă. Investițiile realizate în perioada de programare 2007-2013 reprezintă un punct de pornire important pentru intervențiile viitoare: lungimea drumurilor neasfaltate a scăzut cu aproape 300 km, iar cea a drumurilor județene pietruite cu peste 2 200 km, în timp ce lungimea drumurilor asfaltate, pentru trafic mediu și greu, a crescut cu 2 540 km.

581. Principalele probleme ale rețelei secundare de drumuri sunt: lipsa șoselelor de centură în majoritatea orașelor mici și satelor, ceea ce conduce la creșterea timpilor de călătorie, creșterea consumului de combustibil, niveluri crescute ale poluării și, astfel, ale costurilor de transport; capacitate de transport redusă (marea majoritate suportă camioane de sub 20 de tone), având un efect imediat asupra atragerii traficului de călători și mărfuri. Semnalizarea insuficientă și chiar neadecvată generează întreruperi semnificative ale fluxului normal al traficului și un risc crescut al producerii de accidente, iar un procentaj mare de drumuri nemodernizate și poduri se află în pericol imediat de prăbușire.

582. Infrastructura învechită a vămilor și gestionarea acestora amenință câștigurile obținute din investițiile în infrastructura de transport. Întârzierile la vamă conduc la costuri ridicate pentru întreprinderi, la utilizarea redusă a echipamentelor de transport și afectează competitivitatea României în ceea ce privește comerțul și tranzitul bunurilor.

583. Investițiile în infrastructură trebuie realizate în punctele cele mai aglomerate, după realizarea unei evaluări detaliate a costurilor și beneficiilor corespunzătoare. Infrastructura învechită a vămilor, echipamentele și sistemele integrate învechite pentru securizarea vămilor, precum și echipamentele mobile insuficiente, conduc la timpi de așteptare mai mari în vamă. La unele puncte de frontieră se pot observa cozi de camioane; modelul național al MPGT poate fi folosit pentru o estimare generală a beneficiilor aduse de reducerea timpilor de așteptare; vor fi necesare studii speciale la punctele de frontieră, care să evalueze localizarea și frecvența ambuteiajelor. Întârzierile la punctele de frontieră sunt frecvente în cazul transportului feroviar, atunci când locomotivele

electrice sunt înlocuite cu locomotive diesel. Alte întârzieri sunt provocate de secțiunile cu o singură linie și de cerințele de inspecție periodică a materialului rulant vechi. Timpii de așteptare pot fi până la 35 de ore.

584. Investiția în infrastructura vamală poate fi sprijinită ca parte din dezvoltarea rețelei și în cazul în care există dovezi că întârzierea reduce beneficiile investițiilor, datorită timpilor de așteptare.

585. Prioritățile de investiții în infrastructura rutieră principală vor fi stabilite prin intermediul MPGT. Prioritățile de investiții în ceea ce privește infrastructura rutieră locală vor fi justificate din punct de vedere economic în planurile de dezvoltare regională relevante.

Transport feroviar necompetitiv

586 Tranziția către un sistem de transport mai sustenabil este blocată de lipsa de fiabilitate și de experiența redusă a consumatorilor în ceea ce privește transportul feroviar românesc. În 2012, lungimea rețelei feroviare naționale era de 15 871 km, iar starea acesteia a început să se deterioreze începând din 1990. Aproape 40% din rețeaua feroviară actuală este considerată la sfârșitul ciclului de viață, iar aproximativ 70% din materialul rulant este învechit. Întreținerea necorespunzătoare a infrastructurii feroviare, ca urmare a finanțării insuficiente a redus eficiența rețelei, conduce la restricții de viteză și la creșterea timpilor de călătorie și determină călătorii să opteze pentru alte moduri de transport.

587. În perioada 2007-2012, traficul feroviar a scăzut cu 11%, în principal din cauza calității slabe a serviciilor actuale, și nu din lipsa interesului populației față de acest mod de transport. Dacă tendința din ultimii 22 de ani va continua, traficul de pasageri va scădea cu 97% față de nivelul din 1990. Scenariile modelului național de transport prevăd o scădere a numărului de pasageri-km cu 25% până în 2020 și cu 48% până în 2020. Având în vedere că serviciile oferite călătorilor în rețeaua feroviară reprezintă 73% din veniturile managerului infrastructurii feroviare, consolidarea transportului feroviar depinde de traficul de călători. În ceea ce privește operarea mărfurilor, productivitatea liniilor de cale ferată este de 1,2 milioane de unități de trafic (UT) pe km/an față de o medie de 3,1 milioane de UT pe km/an în alte state membre. Așadar, cantitățile de mărfuri pot fi transportate folosind o rețea semnificativ mai mică. De asemenea, doar 20-40% din rețeaua feroviară este inclusă într-un plan de întreținere adecvat.

588. Începând cu 2011, rețeaua feroviară a fost raționalizată, în conformitate cu Acordul stand-by cu FMI și Comisia Europeană. Dimensiunea actuală a rețelei feroviare trebuie redusă pentru a reflecta resursele financiare disponibile pentru întreținere și pentru îmbunătățirea nivelului de servicii. Un rezultat cheie al MPGT va fi o rețea feroviară de dimensiuni optime, care să poată fi întreținută și operată eficient și care să fie utilă atât pentru transportul de călători, cât și pentru cel de mărfuri. Prioritățile de investiții în ceea ce privește liniile de cale ferată, stațiile și materialul rulant vor fi stabilite în funcție de rezultatele obținute și având în vedere nivelurile viabile de servicii.

589. În perioada următoare, sectorul feroviar se va confrunta cu o serie de măsuri de reformă. Acest set de măsuri are în vedere aproape patru direcții de reformă, și anume:

- reducerea rețelei de transport feroviar gestionată de CFR Infrastructură cu un procentaj orientativ de 30%;
- atribuirea contractelor de prestări servicii pentru transportul feroviar de călători prin licitații, precum și achiziția materialului rulant, care va fi finanțată din fonduri europene, vor fi realizate prin proceduri competitive și transparente;
- folosirea indicatorilor de performanță în contractele de monitorizare a serviciilor publice;
- restructurarea CFR Infrastructură prin reorganizarea cadrului instituțional al companiei și prin punerea în aplicare a programelor comerciale.

590. Standardele europene referitoare la sectorul feroviar vor fi puse în aplicare pentru a asigura compatibilitatea sistemului ERTMS existent cu celelalte sisteme puse în aplicare în statele membre. Implementarea sistemului ERTMS în România se realizează în paralel cu reabilitarea liniilor de cale ferată. După finalizarea investițiilor în infrastructura feroviară și în sistemul ERTMS, care se estimează a fi finalizate în 2020 pentru coridorul Rin-Dunăre, autoritățile române vor elabora cadrul legislativ care va prevedea ca materialul rulant care intră în România să fie echipat cu sistemul ERTMS.

591. În ceea ce privește materialul rulant CFR, odată cu punerea în aplicare a sistemului ERTMS, acesta va fi prevăzut cu echipament specific, care va contribui la obținerea unui sistem feroviar operațional.

Siguranța traficului sub standardele UE

592. Transportul rutier a crescut de la 1 milion de vehicule în 1990 la 5,42 milioane la sfârșitul anului 2010. Numărul victimelor accidentelor rutiere din România a depășit permanent media UE începând din anul 2004. Deși numărul accidentelor cu victime din România este în scădere, cu 1,5% pe an, acesta este mult mai mic decât media UE, care scade cu aproape 5% pe an. În 2011, 43% din totalul accidentelor au avut loc pe drumuri naționale și 34% pe șoselele dintre orașele mari.

593. În 2011, au existat 192 de accidente pe căile ferate care au implicat material rulant și persoane. Numărul victimelor cauzate de accidente a scăzut de la 441 în 2008 la 251 în 2011, dar a crescut rapid în perioada 2005-2008 (de la 51 în 2005 la 441 în 2008).

594. Numărul de accidente din sectorul rutier și cel feroviar ar putea fi redus prin identificarea „zonelor negre” și a principalelor cauze ale accidentelor, prin investiții adecvate în semnalizare, treceri la nivel cu calea ferată și în construirea de autostrăzi și variante de ocolire, precum și prin creșterea disciplinei în rândul pietonilor și conducătorilor auto.

Potențialul de dezvoltare al transportului pe apă

595. Sectorul canalelor navigabile și porturilor constă în trei porturi maritime (Constanța, Mangalia și Midia), patru porturi fluviale și maritime (Brăila, Galați, Tulcea și Sulina), 26 de porturi fluviale, fluviul Dunărea (1 075 km) și canalele care leagă Dunărea de Marea Neagră.

596. Constanța este principalul port maritim al României, situat strategic pentru a

aproviziona cu mărfuri întreaga Europă Centrală și de Est și cel mai mare port de containere din Marea Neagră, având terminale care gestionează mărfuri în vrac și un terminal modern pentru călători. Traficul prin portul Constanța a crescut din 2009, în 2012 traficul total de mărfuri fiind de aproximativ 50,5 milioane de tone. Constanța deservește atât România, cât și țările învecinate prin rețeaua sa feroviară și fluviul Dunărea.

597. Potențialul portului Constanța nu este exploatat integral deoarece câteva părți ale portului necesită reabilitare, iar lipsa unei infrastructuri intermodale nu permite transferul ușor al containerelor de mărfuri. Timpii lungi de transport rutier, feroviar și pe apă către destinațiile din interiorul și exteriorul României scad cota de piață a portului Constanța în favoarea porturilor de la Marea Adriatică.

598. România dispune de 30 de porturi la Dunăre și pe canalele navigabile. Potențialul acestor porturi este exploatat de industria din zona orașului Craiova și de producătorii de cereale din sudul României.

599. În contextul dezvoltării viitoare a piețelor de export pentru produse agricole și alte mărfuri în vrac, Dunărea reprezintă o oportunitate importantă pentru a conecta țara la piețele europene și a reduce presiunea asupra transportului rutier, care este mai poluant. Cu toate acestea, deși transportul pe apă poate avea avantaje financiare considerabile față de cel rutier și feroviar, acesta este caracterizat de o fiabilitate redusă, parțial din cauza unei adâncimi continue insuficientă a apelor pe cursul navigabil al Dunării. De asemenea, unele porțiuni ale canalelor dintre Dunăre și Marea Neagră se află în stare de degradare și necesită îmbunătățiri pentru a putea fi operate eficient în continuare.

600. Zonele cu o adâncime a apei de sub 2,5 m împiedică remorcherile și convoaiele de barje să circule încărcate la capacitate maximă în convoaie de 6-9 barje, astfel încât operatorii de transport să poată oferi servicii sigure, ieftine și constante. Adâncimea din șapte secțiuni ale Dunării scade în mod constant sub nivelul standard de 2,5 m prevăzut pentru „căile navigabile internaționale” de către Comisia Economică a Organizației Națiunilor Unite. Aceste probleme se manifestă îndeosebi în două secțiuni. Prima secțiune este cuprinsă între km 345 și km 292 de pe cursul românesc, iar cea de a doua se află între km 576 și km 528 de pe cursul bulgăresc. Consecințele unei adâncimi insuficiente pot fi grave: pe sectorul Zimnicea, parcurgerea unei distanțe de 150 km poate dura între șase ore și două zile, deoarece convoiul trebuie separat în barje și tras de remorcher pe porțiunile cu adâncime mică.

601. Orice îmbunătățire a cursului navigabil al Dunării trebuie să includă măsuri de reducere a impactului de mediu asupra faunei acvatice și de coastă, care trebuie echilibrată pentru a obține beneficii de mediu, reduceri ale consumului de combustibil și reduceri ale emisiilor în transportul maritim față de cel feroviar și rutier. Orice măsură referitoare la navigabilitatea pe Dunăre va fi elaborată pe baza unei analize clare a opțiunilor, luând în considerare deversările de mediu anticipate și integrarea, pe cât posibil, a unor măsuri de atenuare. Investițiile care vor fi promovate trebuie să respecte standardele UE în materie de mediu.

602. România și Bulgaria dețin împreună 470 km din lungimea Dunării. Cele două țări au stabilit o comisie interministerială pentru dezvoltarea sustenabilă a transportului intern pe apă pe secțiunea româno-bulgară a fluviului, precum și pentru stimularea legăturilor din regiune.

603. Nevoile de dezvoltare în ceea ce privește transportul pe apă vor fi evaluate în cadrul MPGT, iar investițiile vor fi prioritizate pe baza constatărilor.

Intermodalitatea și dificultățile modernizării

604. Întrucât transportul intermodal este în general competitiv pentru călătorii mai lungi de 300 km, iar acoperirea unui terminal este pe o rază de 100 km, oportunitățile pentru terminalele intermodale mari și eficiente sunt de importanță majoră pentru transportul de mărfuri. Dezvoltarea transportului intermodal este influențată de o serie de factori, inclusiv de deținerea unei rețele de material rulant modern, de timpi de călătorie atractivi, de servicii fiabile și de costuri competitive.

605. România are investiții private limitate în terminale private în raport cu alte țări europene, din cauza creșterii lente a mărfurilor containerizate. Lipsa finanțării pentru înlocuirea macaralelor, înnoirea suprafețelor de rulare din șantierul naval, adoptarea unor sisteme moderne și metodele de lucru îmbinate cu timpii lungi de transport și cu serviciile de proastă calitate au împiedicat dezvoltarea transportului intermodal.

606. Strategia pentru transport intermodal pentru 2020 (2011) identifică 26 de terminale feroviare cu o capacitate de 10 500 TEU și 19 terminale private specializate în încărcarea și descărcarea containerelor. Terminalele utilizate pentru transportul intermodal au echipamente învechite, din 1970-1980, iar clădirile și drumurile de acces nu se află într-o stare adecvată.

607. Constanța este punctul central pentru aproximativ 80% din totalul circulației intermodale feroviare din România. În 2011, în portul Constanța au fost manipulate 5,2 milioane de tone de mărfuri în containere. *(A se vedea cantitatea și cota de piață pentru deplasările intermodale în portul Constanța în DataFile.doc - Tabelul 13).*

608. Utilizarea transporturilor intermodale de mărfuri a atins ultimul punct maxim în 2007, când 912 509 containere (1,41 milioane TEU) au fost manipulate prin portul Constanța. De atunci, efectele declinului economic și competiția din alte porturi au afectat semnificativ acest sector. Volumul a scăzut la 353 711 containere (557 de mii TEU) în 2010, 39% din nivelul din 2007, dar în prezent crește lent.

609. Statisticile referitoare la port arată că 25% din toate containerele manipulate sunt neîncărcate și că raportul dintre volumul unităților importate și exportate este destul de echilibrat. Datele portuare arată că proporția vehiculelor neîncărcate este în prezent de 37%, depășind procentajul de 25% întâlnit în multe țări vest-europene, ceea ce sugerează că sistemul actual este ineficient.

610. Nevoile de dezvoltare în ceea ce privește transportul intermodal vor fi evaluate în cadrul MPGT, iar investițiile vor fi prioritizate pe baza constatărilor.

Transport aerian dinamic

611. Serviciile aeriene internaționale dintre principalele orașe din România și nodurile europene joacă un rol important în sprijinirea afacerilor, atragerea investițiilor străine și integrarea economică a României în cadrul UE.

612. Piața română a transporturilor aeriene este reprezentată în proporție de

43,6% de transporturi interne și de 56,4% de transporturi externe. Previziunile de trafic pentru 2013 indică o tendință de creștere a numărului de călători de pe aeroporturile Henri Coandă, Timișoara, Cluj Napoca, Iași și Baia Mare.

613. Majoritatea serviciilor aeriene interne își au originea sau destinația pe aeroporturile din București și Timișoara, astfel încât legăturile între aceste două orașe și restul destinațiilor din România sunt bune, dar alte centre regionale nu sunt la fel de accesibile pe calea aerului. Din punctul de vedere al serviciilor de transport aerian, zona de nord - nord - vest a României este izolată de restul țării.

614. Prioritățile pentru investițiile în aeroporturile internaționale și regionale vor fi stabilite în cadrul MPGT și vor fi susținute în cazul în care se justifică din punct de vedere economic (din punctul de vedere al pieței și al fezabilității comerciale), în cazul în care se demonstrează eșecul pieței și în cazul în care sunt îndeplinite cerințele privind ajutorul de stat.

Probleme de implementare

615. Restructurarea agențiilor de implementare (pentru drumuri și căile ferate), îmbunătățirea managementului acestora, capacitățile de monitorizare, procedurile, precum și reorganizarea lor și dezvoltarea competențelor personalului sunt, de asemenea, sarcini importante de îndeplinit pentru sprijinirea dezvoltării sectorului de transport. Este necesară o îmbunătățire a capacității de planificare și coordonare la nivel național și regional, pentru promovarea potențialului socio-economic al regiunilor și pentru îmbunătățirea accesibilității și conectivității.

616. Contractele existente vor fi înlocuite de contracte de performanță elaborate conform modelului Băncii Mondiale, semnate între Ministerul Transporturilor și CNCFR/CNADNR, care stabilesc obiective clare pentru companii în privința investițiilor și activităților de întreținere (în conformitate cu MPGT) și prevăd sursele de finanțare aferente. Acestea vor îmbunătăți vizibilitatea, eficiența și responsabilitatea companiilor. Ministerul Transporturilor și Departamentul pentru Proiecte de Investiții și Investiții Străine au stabilit de comun acord o dată pentru implementarea contractelor de performanță, ulterioară finalizării MPGT și care respectă bugetul de stat pentru 2014.

Lecții învățate

617. Pentru dezvoltarea sectorului transporturilor din România s-au alocat 5,7 miliarde EUR pentru perioada 2007-2013, sub formă de finanțare UE și națională, ceea ce reprezintă aproximativ 23% din totalul fondurilor alocate pentru CSNR în România. Neajunsurile politicilor și cadrului strategic, precum și lipsa unui plan general, pregătirea deficitară a proiectelor și erorile de guvernanță în gestionarea agențiilor au condus la o rată scăzută a absorbției de fonduri, chiar dacă necesitățile de dezvoltare ale sectorului sunt imense.

618. Proiectele trebuie să prezinte viabilitate economică și financiară, iar calitatea pregătirii lor trebuie să se îmbunătățească prin studii de fezabilitate și studii de impact asupra mediului EIA/SEA mai bune. În special, se acordă o atenție specială proiectelor privind navigația internă, cum ar fi navigația pe apă și dragarea, utilizării îmbunătățite a sistemelor de navigație, din cauza timpilor mari

de pregătire și a procedurilor complexe privind evaluarea impactului asupra mediului. Mai mult, este necesară creșterea capacității de asistență profesională și administrativă furnizată beneficiarilor și trebuie să fie instituite proceduri și contracte standardizate. Eliberarea autorizațiilor de către autoritățile locale a întârziat uneori din motive ce nu pot fi controlate de beneficiar, iar unele condiții stipulate de acestea au fost neadekvate.

619. Chiar dacă criza a afectat traficul de mărfuri și de pasageri și finanțarea viitoare a infrastructurii, planificarea strategică, programele de investiții și alcătuirea bugetelor trebuie să fie mai bine integrate pentru a avea rezultate mai bune în implementare.

Principalele nevoi de dezvoltare

620. În perioada 2014-2020, toate investițiile în proiectele majore de infrastructură pentru fiecare mod de transport se vor baza pe Master Planul General de Transport. Investițiile în infrastructura locală vor fi justificate din punct de vedere economic în planurile de dezvoltare regională relevante.

621. MPGT adoptă o abordare multimodală, inclusiv în ceea ce privește siguranța în trafic, privind modelarea transporturilor și investițiile, astfel încât impactul investițiilor în diferitele moduri de transport este inclus în analiza cost-beneficiu și în justificarea fiecărui proiect. Rezultatul ar trebui să fie o hartă a viitoarei rețele a infrastructurii de transport, pertinentă din punct de vedere economic și sustenabilă. În acest din urmă caz, se vor aloca anual 2% din PIB pentru întreținere și proiecte de investiții în sectorul transporturilor. De asemenea, în cadrul Ministerului Transporturilor se va crea o unitate specială pentru monitorizarea implementării MPGT. Planurile de dezvoltare regională vor trebui să corespundă obiectivelor MPGT și să fie adaptate nevoilor justificate de infrastructură ale transportului local și regional, pentru a îndeplini nevoile de conectivitate și a încuraja dezvoltarea economică.

622. Datele administrative folosite în secțiunea referitoare la transport sunt furnizate de Ministerul Transporturilor. Potrivit constatărilor analizei privind provocările în materie de dezvoltare și analizei SWOT (a se vedea *fișierul SWOT Analysis.docx*), **principalele nevoi de dezvoltare sunt:**

- îmbunătățirea accesibilității României și a regiunilor și conectivității acestora cu piețele, reducându-se astfel semnificativ obstacolele în calea dezvoltării și diversificării lor, în contextul MPGT; îmbunătățirea guvernantei în sectorul transporturilor;
- îmbunătățirea sustenabilității sistemului mixt de transport din România și atractivității alternativelor la transportul rutier.

623. Toate nevoile de dezvoltare principale menționate mai sus sunt relevante pentru recomandarea Comisiei Europene privind Programul Național de Reformă al României pentru 2014 și care include un aviz al Consiliului privind Programul de convergență al României pentru 2014 cu privire la promovarea concurenței și eficienței în industria transporturilor.

ANALIZA DISPARITĂȚILOR ȘI IDENTIFICAREA PRINCIPALELOR NEVOI DE DEZVOLTARE PENTRU PROVOCAREA PRIVIND RESURSELE

Energia și atenuarea schimbărilor climatice

Producția și transportul energiei regenerabile

624. România deține o gamă largă, dar o cantitate mai redusă de resurse fosile de energie primară și minereuri: țiței, gaze naturale, cărbune și uraniu, precum și un potențial semnificativ în ceea ce privește resursele regenerabile. În prezent, România depinde mult mai puțin de importurile de energie (22,7% în 2012) decât UE27 (53,4%). Aceasta se datorează măsurilor de promovare a eficienței energetice (reducerea consumului cu ajutorul eficienței energetice reprezintă cea mai eficace metodă de reducere a dependenței de importuri și combustibili fosili) și energiei din surse regenerabile (în special potențialul hidroenergetic).

625. Sursele regenerabile de energie și combustibilii fosili reprezintă principalele resurse disponibile pentru a menține furnizarea de energie electrică pentru consumatorii casnici și întreprinderi în următoarele decenii. *(a se vedea poziția României față de obiectivele stabilite în cadrul Strategiei Europa 2020 în DataFile.doc - Tabelul 14)*

626. România este aproape de a atinge **obiectivul național 2020**, acela ca 24% din consumul final brut de energie să provină din surse regenerabile (consumul atingând 22,9% în 2012) *(Sursa: datele INS menționate în proiectul de raport intermediar privind perioada 2011-2012 conform Directivei 2009/28/CE)*. Strategia energetică a României pentru 2007-2020, actualizată în 2011, estimează potențialul național de producere de energie din surse regenerabile la 14 718 ktep, care este mai mare decât importurile de energie primară ale României în 2010 (11 239 ktep). În prezent, producția anuală totală de energie din surse regenerabile este de aproximativ 6 550 ktep. Potențialul tehnic rămas neutilizat este de aproximativ 8 000 ktep, cu următoarele proporții *(Notă: datele prezentate sunt în conformitate cu Strategia națională pentru 2007-2020)*:

- biomasă și biogaz 47%;
- energie solară 19%;
- energie eoliană 19%;
- energie hidroelectrică 14%;
- energie geotermală 2%.

627. Procentajul pe care producția de energie electrică din SRE îl reprezintă din totalul consumului brut de energie electrică este relativ apropiat de obiectivul național (35% în 2015 și o estimare de 38% în 2020), dar este necesar să se identifice soluții pentru compensarea fluctuațiilor cauzate de producția de energie din surse regenerabile.

628. În 2012, instalarea capacităților de energie eoliană și solară a progresat mai rapid decât prevedea calendarul PNAER. Totuși, s-au înregistrat mai puține progrese în ceea ce privește biomasa și biogazul, fapt ce se reflectă în contribuția redusă a acestor resurse energetice la îndeplinirea obiectivelor intermediare și a celor pentru 2020 și justifică intervenția publică. Atât capacitatea instalată, cât și producția de energie electrică înregistrează valori

mai reduse decât cele estimate pentru biomasă și biogaz (a se vedea Tabelul 5.7 din PNAER), ceea ce indică o contribuție redusă în continuare la îndeplinirea obiectivelor intermediare și a celor obligatorii pentru 2020 și care justifică intervenția publică.

629. Potrivit Autorității Naționale de Reglementare în domeniul Energiei (ANRE), producția de electricitate din surse regenerabile de energie care au beneficiat de sistemul de promovare prin certificate verzi a fost de 3 365 035 MWh în 2012, având următoarea structură: 78,45% energie eoliană; 16,64% energie hidroelectrică; 4,67% energie din biomasă și 0,24% energie solară (se exclude energia electrică produsă în hidrocentrale cu putere instalată de peste 10 MW).

630. Legea nr. 220/2008 a suferit o modificare majoră, prin care se amână temporar acordarea unui număr de certificate verzi pentru anumite tipuri de SRE și se aprobă măsuri de reducere a numărului de certificate verzi până în 2017. În timp, aceste măsuri vor aduce capacitatea instalată de energie regenerabilă în conformitate cu țintele stabilite în Planul național de acțiune în domeniul energiei din surse regenerabile (PNAER), în corelație cu obiectivul 2020 al României privind cota energiei produse din surse regenerabile în consumul final de energie. În prezent, reducerea numărului de certificate verzi nu prezintă semne că o eventuală scădere a interesului față de producția de energie din SRE ar pune în pericol îndeplinirea obiectivului UE 2020 al României privind sursele regenerabile de energie.

631. Liniile și substațiile care alcătuiesc sistemul național de transport au fost construite, în mare parte, în perioada 1960-1970. Deși operatorul derulează un program de întreținere și a impus un program susținut de renovare și modernizare a instalațiilor și echipamentelor, 50% dintre stații au fost modernizate, iar timpul de operare este depășit în proporție de 65%. Prin urmare, sunt necesare investiții în modernizarea rețelelor de transport al energiei electrice, pentru a se garanta securitatea aprovizionării și a se reduce pierderile.

632. Datorită capacității eoliene instalate de aproximativ 2 500-3 500 MW (în funcție de amplasare, în special în Dobrogea și Moldova), există riscul încărcării sistemului de transport dincolo de limitele de siguranță.

633. Prețurile pentru electricitate și gaze naturale furnizate pentru gospodării au început să fie liberalizate la 1 iulie 2007, în România și în alte 12 țări UE. În România, dereglementarea prețurilor la electricitate se va realiza în șase etape pentru sectorul industrial și în 10 etape pentru consumatorii casnici, termenul final fiind iulie 2017. Prețurile la gaze naturale vor fi dereglementate pentru sectorul industrial și consumatorii casnici până în decembrie 2018.

Consumul energetic și potențialul eficienței energetice

634. Potrivit Eurostat, în 2012, intensitatea energetică medie a economiei UE28 era de 0,143 tep/1 000 EUR. În prezent, economia românească prezintă o intensitate energetică de aproximativ 2,6 ori mai mare decât media UE27 (0,379 tep/1 000 EUR) (A se vedea: *Documentul de poziție al serviciilor Comisiei, octombrie 2012, p.7; Recomandările Consiliului European privind Programul Național de Reformă al României, iunie 2013, p.9*).

635. Potrivit ANRE, intensitatea energetică pentru consumul de energie primară la finalul anului 2012 era de 0,37 tep/1 000 EUR, în vreme ce obiectivul 2020

este de 0,26 tep/1 000 EUR. Există în continuare un decalaj între obiectivele stabilite în PNAEE și intensitatea energetică realizată (0,11 tep/1 000 EUR), care necesită intensificarea măsurilor ce vizează eficiența energetică.

636. Odată cu dereglementarea prețurilor la gaze naturale și electricitate, se preconizează o continuare a tendinței descendente a intensității energetice.

637. Consumul energetic final pe sector (2010) și potențialul eficienței energetice estimat în Strategia energetică a României este:

- industrie: 31% din total, potențialul eficienței energetice 13,0%;
- gospodării: 36% din total, potențialul eficienței energetice 41,5%;
- transport: 22% din total, potențialul eficienței energetice 31,5%;
- alte activități (comerț etc.), dintre care agricultură și silvicultură 2%: 11% din total, potențialul eficienței energetice 14,0%.

638. România și-a asumat angajamentul atingerii unei **ținte naționale în 2020** care limitează emisiile de gaze cu efect de seră din sectoarele non-ETS la +19% față de nivelul din 2005 (cu un nivel total al emisiilor în 2011 de aproape 13% în comparație cu 2005). Creșterea economică proiectată va genera o cerere mai mare de energie și, astfel, măsurile de eficientizare energetică (a se vedea: *Documentul de poziție al serviciilor Comisiei, octombrie 2012, p.5, p.7; Raportul de Progres al Programului Național de Reformă, martie 2013, p.15*) reprezintă un mijloc important de controlare a emisiilor de GES.

639. Strategia națională privind schimbările climatice pentru perioada 2013-2020, adoptată în 2012, subliniază importanța Deciziei nr. 406/2009/CE privind efortul statelor membre de a reduce emisiile de gaze cu efect de seră până în 2020 astfel încât să respecte angajamentele luate.

640. Planul național de acțiune privind eficiența energetică (PNAEE) are drept obiectiv eficiența energetică și propune măsuri de atingere a unui obiectiv de economisire orientativ de 9% (față de media 2001-2005) până în 2016. Obiectivul național pentru 2016 a fost stabilit la 13,5% din consumul final mediu pentru perioada 2001-2005 (cu un obiectiv de 4,5% în 2010).

641. Evaluarea recentă arată că economiile energetice realizate până la sfârșitul anului 2010 (2 222 ktep) au depășit cu mult obiectivul intermediar pentru 2010 al PNAEE (940 ktep) și sunt relativ aproape de obiectivul asumat de România pentru 2016 (2 800 ktep), dar aceste valori reflectă o reducere a utilizării energiei electrice din cauza dispariției marilor consumatori industriali și recesiunii, precum și creșterii performanței energetice.

642. Deși investițiile în eficiența energetică pot atenua semnificativ schimbările climatice și pot aduce beneficii macroeconomice, contribuind la dezvoltarea durabilă cu costuri relativ reduse, este posibil ca în primele etape ale dezvoltării piețelor de capital și de eficiență energetică să fie necesară finanțarea publică pentru a furniza lichidități și a câștiga încrederea investitorilor (a se vedea: *Rețeaua de experți evaluatori care prezintă o analiză de politică privind implementarea politicii de coeziune pentru perioada 2007-2013 (LIDEEA) Anul 2 - 2012, Sarcina 1: inginerie financiară, România - Raport către DG Politică Regională a Comisiei Europene, p.13*). Instrumentele financiare adaptate la circumstanțele naționale și la sectorul vizat ar putea fi adecvate pentru asigurarea investițiilor în măsuri de eficiență energetică la scara necesară.

Prioritățile și mecanismele vor fi stabilite pe baza evaluării ex ante a instrumentelor financiare.

Industria

643. În perioada 1999-2012, intensitatea energetică a economiei românești a scăzut cu 38,52% (o medie de aproximativ 3,4% pe an). Această tendință se datorează parțial eficienței energetice îmbunătățite și în special schimbărilor structurale din economia națională (dispariția marilor consumatori industriali).

644. România s-a angajat să atingă un obiectiv privind consumul de energie primară de 43 tep până în 2020, ceea ce înseamnă o reducere de 19% față de consumul de energie primară estimat (10 Mtep conform scenariului PRIMES pentru 2007).

645. Studiul BERD intitulat *Planuri naționale de acțiune în domeniul eficienței energetice în România - analiza SWOT a rezultatelor, măsuri recomandate privind eficiența energetică în cadrul PNAEE III*, finalizat în martie 2014, arată că pentru 2020 mai trebuie atins obiectivul de 0,82 Mtep. Studiul ia în considerare reducerea consumului de energie din cauza crizei economice, efectul restructurării economice asupra reducerii proporției de industrii mari consumatoare de energie asupra PIB-ului și măsurile privind eficiența energetică puse în aplicare în perioada 2007-2013.

646. Directiva 27/2012 confirmă potențialul semnificativ al cogenerării cu randament ridicat în ceea ce privește economisirea energiei primare. Conform Strategiei energetice a României pentru 2007-2020, ar trebui introduse măsuri actualizate pentru promovarea cogenerării cu puterea mai mică de 8 MW, pentru a se stimula producția distribuită a energiei.

647. După o perioadă de declin cauzată de criza economică, cererea industrială pentru energie electrică și energie termică este din nou în creștere. Creșterea utilizării cogenerării cu randament ridicat s-a reflectat în darea în exploatare a noii capacități de cogenerare (aproximativ 15MWe biomasă și aproximativ 90MWe combustibili fosili) în perioada 2009-2011 (A se vedea: *Raportul României conform articolului 6 alineatul (3) și articolului 10 alineatul (2) din Directiva 2004/8/CE a Parlamentului European și a Consiliului privind promovarea cogenerării pe baza cererii de energie termică utilă pe piața internă a energiei și de modificare a Directivei 92/42/CEE*) și retragerea timpurie a unităților de cogenerare ineficiente instalate înainte de 1998. Utilizarea extinsă a sistemelor de cogenerare de către consumatorii industriali va conduce, de asemenea, la reducerea pierderilor în cursul transportului. Sprijinul din partea fondurilor ESI pentru investițiile în cogenerarea industrială va face obiectul unei evaluări a deficitului de finanțare și a elaborării unei scheme privind ajutoarele de stat.

648. Sistemele care monitorizează distribuția energiei electrice și a căldurii în procesele industriale furnizează informații detaliate cu privire la eficiența dispozitivelor energetice și a rețelelor de aprovizionare cu energie.

649. Având în vedere experiența reală, auditurile energetice complexe care pot stabili în detaliu structura pierderilor de energie pe platformele industriale sunt foarte scumpe din cauza lipsei de echipament pentru efectuarea unor măsurători detaliate pentru majoritatea consumatorilor.

650. Măsurile care vizează instalarea unor sisteme complexe de monitorizare sau de completare a celor existente au vizat consumatorii industriali din sectoarele non-ETS, cu un consum de energie total mai mare de 1 000 tep/an (IMM-uri sau întreprinderi mari).

651. În plus față de reducerea imediată a pierderilor, acestea pun la dispoziție un instrument pentru cuantificarea economisirilor potențiale și pentru amplasarea punctelor de aplicare pentru a maximiza măsurile de eficiență energetică care pot fi aplicate ulterior consumatorilor. De asemenea, instalarea unui sistem de monitorizare permite stabilirea situației energetice pe linie a platformelor industriale și cuantificarea efectelor măsurilor destinate să sporească eficiența energetică la o frecvență mult mai mare decât realizarea unui audit energetic.

Serviciile

652. Sectorul de servicii publice și cele private consumă aproximativ 11% din energia finală din România. Odată cu dezvoltarea serviciilor, cota lor din consumul energetic tinde să crească. Consumul energetic din sector are loc în principal în clădirile unde se oferă serviciile, iar acestea sunt prezentate mai jos.

Clădirile rezidențiale și nerezidențiale

653. Clădirile sunt un consumator major de energie și contribuie semnificativ la emisiile de gaze cu efect de seră. Peste 75% din clădirile rezidențiale din România au fost construite după al Doilea Război Mondial. În România se află cele mai multe blocuri din Europa Centrală. Aproximativ 2,4 milioane de apartamente au fost construite înainte de 1985 și necesită renovare, inclusiv izolare termică (*A se vedea: Documentul de poziție al serviciilor Comisiei, octombrie 2012, p.5, p.7; Raport privind evoluția Programului Național de Reformă pentru 2011-2013, martie 2013, p.9.*)

654. Clădirile nerezidențiale sunt de diverse tipuri, cum ar fi clădiri de birouri, spitale, școli, clădiri utilizate în scop cultural etc. Datele preliminare estimează că în 2010 existau 5 982 de clădiri folosite în scop educațional, 4 342 de clădiri utilizate în scop cultural, 51 269 de clădiri utilizate pentru servicii sanitare etc.

655. În timpul perioadei comuniste, clădirile publice și blocurile au fost construite la standarde joase de eficiență energetică. Începând cu ianuarie 1998 s-au aplicat cerințe minime privind eficiența energetică. Transpunerea Directivei 2010/31/CE privind performanța energetică a clădirilor s-a finalizat (Legea nr.159/2013).

656. Sectorul clădirilor rezidențiale și terțiare (birouri, spații comerciale, hoteluri, restaurante, școli, spitale, săli de sport etc.) este cel mai mare consumator final în ceea ce privește aparatura și echipamentele pentru încălzire, iluminat și casnice. În ceea ce privește performanța energetică a clădirilor nerezidențiale, consumul energetic este mai mare decât cel al clădirilor rezidențiale (Notă: *această concluzie aparține aplicării unui proiect JASPERS împreună cu Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice.*)

657. Autoritățile române și-au asumat responsabilitatea pentru transpunerea Directivei 2012/27/CE și pentru implementarea cerinței privind renovarea a 3% din suprafața totală a „clădirilor încălzite și/sau răcite deținute și ocupate de

administrația centrală".

658. Sursele de finanțare și planurile financiare urmează să fie stabilite, iar în prezent se desfășoară un inventar al clădirilor deținute de administrația centrală.

659. Conform Directivei privind eficiența energetică, un alt aspect important este consumul bazat pe contorizarea energiei electrice, a gazelor naturale, a căldurii și a apei calde. Sistemele de contorizare inteligentă au potențialul de a reduce pierderile în rețele și vor permite consumatorilor să participe pe piața energetică.

660. Distribuția inteligentă a energiei a devenit o prioritate pentru ANRE și se bazează pe dispozițiile Legii nr. 123/2012 a energiei electrice și a gazelor naturale, care a lansat o consultare publică privind adoptarea unei legi menite să reglementeze introducerea contorizării inteligente la nivel național până în 2020.

Încălzirea centralizată

661. Eficiența sistemelor de transport și de distribuție a încălzirii centralizate este foarte redusă, amenințând sustenabilitatea sistemelor în multe orașe. În 2010, pierderile medii de agent termic în rețelele de distribuție erau de 29% (A se vedea: *Provocări și oportunități pentru sistemul de furnizare centralizată a energiei termice din România, PwC, 2011*). Pentru a fi sustenabil, sistemul nu ar trebui să înregistreze pierderi de agent termic mai mari de 10%. Scăderea pierderilor la acest nivel ar reprezenta o economie de aproximativ 400 ktep/energie primară.

662. Sistemele actuale au echipamente învechite cu randament scăzut (cogenerare), care înregistrează pierderi la transportul și distribuția căldurii (între 10% și 50% în unele cazuri). Eficiența scăzută se datorează dispariției utilizării în paralel a aburului și a apei calde la scară industrială, ceea ce a redus calitatea serviciilor, a condus la creșterea costurilor pentru utilizatori și a impus o povară nesustenabilă pentru bugetele locale.

663. Reabilitarea a șapte sisteme de încălzire centralizată a fost sprijinită prin fonduri structurale în perioada 2007-2013. Pentru a se asigura o finalizare optimă, în perioada 2014-2020, se propune sprijin pentru investiții suplimentare (estimat la 120 de milioane EUR). În același timp, acestea vor fi corelate cu renovarea, inclusiv izolarea termică, a clădirilor corespunzătoare. De asemenea, reabilitarea sistemului de încălzire centralizată în București trebuie sprijinită din fonduri ESI.

Iluminatul spațiilor publice

664. Iluminatul spațiilor publice reprezintă o proporție însemnată din consumul energetic public din fiecare localitate, mai ales din orașele mari. Reducerea consumului de energie și a emisiilor de CO₂ ar putea fi obținută prin aplicarea tehnologiilor și abordărilor inovatoare. Presupunând că electricitatea utilizată în clădirile publice reprezintă maximum 15% din consumul total, consumul de electricitate pentru iluminatul public (fără clădirile publice) reprezintă între 544 și 624 GWh/an.

665. Conform informațiilor furnizate în cadrul PNAEE, pentru o medie rezervată a potențialului de economisire de 30%, economia de energie anuală obținută prin îmbunătățirea eficienței energetice a iluminatului public va reprezenta cel puțin

187 GWh/an (echivalentul unor reduceri ale emisiilor de dioxid de carbon de 76 kt anual).

Transport

666. În UE, sectorul transporturilor rămâne sectorul cu cea mai mare creștere în ceea ce privește emisiile de GES; reflectând cererea în creștere de transporturi de persoane și mărfuri, precum și preferința pentru utilizarea transportului rutier în detrimentul altor mijloace de transport mai puțin poluante (a se vedea: *Documentul de poziție al serviciilor Comisiei, octombrie 2012, p.7, Recomandările Consiliului European privind Programul Național de Reformă al României, iunie 2013, p.9*). În perioada 1989-2011, emisiile de GES din sectorul transporturilor din România a crescut cu 92,5% (Sursa: *Inventarul Național al Emisiilor de Gaze cu Efect de Seră, 2013*). Transportul urban în orașele românești este în mare parte învechit și dependent de servicii cu autobuze și microbuze (a se vedea: *Documentul de poziție al serviciilor Comisiei, octombrie 2012, p.7*). Se preconizează că reabilitarea și reînnoirea sistemelor de transport urban, incluzând tramvaie, troleibuze și introducerea transportului inteligent, vor face parte din proiectele de dezvoltare urbană durabilă integrată din câteva orașe mari. În paralel, planurile privind mobilitatea sustenabilă vor include măsuri de descurajare a utilizării automobilelor. Astfel de evoluții vor aduce o contribuție semnificativă la obiectivele socio-economice, schimbările climatice, creșterea calității aerului și eficiența energetică, pe lângă competitivitate.

Agricultura, silvicultura și pescuitul

667. Agricultură și silvicultură pot aduce o contribuție importantă la combaterea schimbărilor climatice, fenomen care se manifestă în România prin temperaturi ridicate, secete prelungite și inundații și care afectează producția agricolă și silvică, habitate și ecosisteme importante, precum și comunitățile locale.

668. Emisiile de GES în sectorul agricol în 2011 au fost de aproximativ 18,94 milioane de tone, echivalentul CO₂ reprezentând o reducere cu 48,4% față de nivelul din 1990 și o reducere cu 10% față de nivelul din 2005. În 2011, sectorul agricol a generat aproximativ 16% din totalul emisiilor de GES din România (excluzând exploatarea terenurilor, schimbarea destinației terenurilor și silvicultură), procentaj similar mediei UE de aproximativ 14%.

669. Principalele surse ale emisiilor sunt fermentația enterică [emisiile de gaz metan (CH₄ - 45,14%)], gunoiul de grajd (CH₄ și N₂O - aproximativ 9,5%), culturile de orez (CH₄ - 0,1%), solurile agricole (N₂O - 47,9%) și reziduurile în urma incinerărilor din agricultură (CH₄, N₂O, NO_x și CO - 0,9%). Principalii factori care au determinat reducerea emisiilor de GES din agricultură sunt reducerea șeptelului, restrângerea zonelor cultivate cu orez și scăderea utilizării îngrășămintelor. Alți factori semnificativi care contribuie la nivelul scăzut al emisiilor de GES în sectorul agricol sunt nivelul scăzut al mecanizării agriculturii românești și zonele reduse acoperite de sere.

670. Există potențial pentru a reduce emisiile de GES și a contribui la gestionarea schimbărilor climatice prin adoptarea de măsuri în sectorul agricol și cel forestier, printre care se numără:

- măsuri privind agromediul și agricultura ecologică, care vor contribui la

atingerea unui nivel redus al îngrășămintelor chimice și al încărcăturii de animale la pășunat pe unitatea de suprafață, îmbunătățirea gestionării gunoierului de grajd, reducerea utilizării echipamentelor mecanizate etc.;

- împădurirea terenurilor agricole și neagricole, care va reduce apele de șiroire și va crește nivelul de sechestrare a carbonului;
- gestionarea bazinelor hidrografice pe terenurile agricole și forestiere, care vor reduce inundațiile și vor spori protecția solului, având în vedere numărul în creștere de fenomene meteorologice extreme care se preconizează;
- dezvoltarea în continuare a potențialului puțin utilizat al biomasei și biogazului pentru producerea energiei din surse regenerabile;
- adoptarea noilor tehnologii eficiente din punctul de vedere al consumului de combustibil și a consumului și producției de energie din surse regenerabile în sectoarele agriculturii, procesării alimentelor și silviculturii;
- creșterea eficienței energetice a ambarcațiunilor de pescuit și a unităților de prelucrare.

Transportul energiei (gaze naturale)

671. Aproximativ 69% din lungimea totală a Sistemului național de transport al gazelor naturale (SNTG) are o durată de exploatare reglementată învechită.

672. În prezent, SNTG nu este configurat în mod adecvat pentru a asigura în viitor echilibrul între sursele de aprovizionare și cerere și pentru a garanta securitatea aprovizionării. Operatorul SNTG este implicat în mai multe proiecte de facilitare a interconectării cu sistemele naționale de transport al gazelor naturale din țările învecinate (Ungaria, Bulgaria, Moldova). O parte dintre acestea vor avea nevoie de sprijin din partea fondurilor ESI pentru a asigura o investiție adecvată. Astfel, este necesar să se construiască noi stații de comprimare a gazelor naturale, să se modernizeze unele secțiuni de gazoduct și să se construiască altele noi, pentru a asigura regimuri adecvate de presiune pentru operarea bidirecțională a interconexiunilor. Cu toate acestea, în contextul abordărilor europene privind furnizarea de noi surse de aprovizionare cu gaze naturale, operatorul SNTG are în vedere investiții în procurarea și transportarea către zonele de consum intern sau extern a gazului provenit din implementarea proiectului AGRI și/sau din exploatarea off-shore din Marea Neagră.

Lecții învățate

Energie

673. Cu toate că cererile de sprijinire a unor proiecte în domeniul energiei au depășit fondurile structurale alocate inițial, mai mulți beneficiari au invocat probleme financiare din cauza prevederilor privind deducerile legate de programul de certificate verzi. În perioada următoare, trebuie să se asigure coerența politicilor între fondurile naționale și cele comunitare.

674. Pe măsură ce crește producția de energie din surse regenerabile locale, este important să se asigure conectarea acestora la rețeaua energetică națională și/sau stocarea, pentru a se permite utilizarea mai eficientă a surplusului de energie și a se valorifica pe deplin potențialul energiei din surse regenerabile.

675.Pentru 2014-2020 este necesar un dialog mai bun între autoritățile române și serviciile COM, precum și o organizare adecvată a acțiunilor în cadrul programelor operaționale.

676.În privința proiectelor de eficiență energetică din industrie s-a constatat că:

- sectorul bancar nu agreează finanțarea proiectelor în acest domeniu;
- în cazul în care perioada de rambursare depășește 3 ani, companiile preferă să aloce capitalul disponibil unor investiții primare sau pentru modernizarea imediată a proceselor de producție;
- accentul pus pe creșterea eficienței în proiectele industriale nu ia în considerare faptul că principala motivație pentru aceste noi investiții este creșterea competitivității; ca atare, integrarea cerințelor privind eficiența energetică va fi mai eficientă în cazul în care se sprijină investițiile productive.

677.Este nevoie de o mai bună aliniere între eficiența energetică și alte politici publice (de exemplu, certificatele verzi și sprijinul pentru cogenerare). Programele privind eficiența energetică a clădirilor, finanțate din fondurile structurale și care necesită cofinanțare din partea beneficiarilor, înregistrează un nivel redus de participare, deoarece anterior existaseră programe care ofereau sprijin din fonduri publice în proporție de 100%.

678.Alte lecții învățate se referă la necesitatea:

- unui sistem coordonat de finanțare de tranziție;
- creării unor facilități care să compenseze lipsa de resurse financiare pentru LPA;
- corelării cadrului legislativ din zonele vizate de măsurile de sprijin finanțate din fondurile ESI (de exemplu, certificate verzi, sprijin pentru cogenerare);
- corelării mai bune și specificării mai clare a delimitării între programe;
- identificării unor tipuri noi de solicitanți eligibili sau concentrării pe categorii specifice de beneficiari (de exemplu, marii consumatori de energie din industrie, producătorii de tipuri de energii regenerabile mai puțin exploatate, producătorii de căldură din resurse regenerabile); unei mai bune pregătiri a proiectelor majore.

Principalele nevoi de dezvoltare

679.Potrivit constatărilor analizei privind dificultățile de dezvoltare și analizei SWOT (anexa I), **principalele nevoi de dezvoltare sunt:**

- promovarea producerii și distribuției de energie obținută din SRE;
- promovarea utilizării cogenerării cu randament ridicat, pe baza cererii de energie termică utilă provenită din gaze naturale, biomasă sau folosind gazele reziduale din procesele industriale;
- îmbunătățirea eficienței energetice prin dezvoltarea unor sisteme de distribuție inteligente;
- asigurarea durabilității sistemelor de încălzire centralizată municipale prin reducerea pierderilor de căldură în rețea;
- creșterea eficienței energetice a fondului de clădiri rezidențiale și publice și a domeniului public, inclusiv a iluminatului public;

- îmbunătățirea eficienței energetice a sectorului transporturilor, inclusiv a sistemelor de transport urban și ambarcațiunilor de pescuit și unităților de prelucrare;
- reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră în zonele urbane prin punerea în aplicare a planurilor de mobilitate urbană durabile și a strategiilor de reducere a emisiilor de dioxid de carbon pentru orașele mici;
- îmbunătățirea eficienței energetice și a securității aprovizionării, inclusiv a interconexiunilor rețelelor de gaz, prin dezvoltarea sistemelor de transport inteligente;
- reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră în sectoarele agricol și silvic;
- îmbunătățirea sechestrării carbonului, în special în sectorul agricol și silvic.

Trebuie menționat faptul că toate investițiile în energie vor respecta standardele de mediu ale UE.

680. Toate nevoile de dezvoltare principale menționate mai sus sunt relevante pentru recomandarea Comisiei Europene privind Programul Național de Reformă al României pentru 2014 și care include un aviz al Consiliului cu privire la programul de convergență al României pentru 2014 referitor la:

- îmbunătățirea și eficientizarea politicilor în materie de eficiență energetică;
- îmbunătățirea integrării transfrontaliere a rețelelor de energie și permiterea inversării fluxurilor fizice în ceea ce privește interconexiunile rețelelor de gaz.

Adaptarea la schimbările climatice, prevenirea și gestionarea riscurilor

681. Teritoriul României este puternic expus schimbărilor climatice, fiind afectat în diverse moduri de fenomenele meteorologice extreme. Regiunile României au diferite caracteristici fizice, de mediu, sociale, culturale și economice, care determină vulnerabilități diferite în fața schimbărilor climatice. Principalele riscuri asociate schimbărilor climatice sunt inundațiile, seceta și eroziunea costieră.

682. Este o realitate faptul că o regiune în care impactul schimbărilor climatice este puternic poate ajunge la un nivel moderat de vulnerabilitate dacă se adaptează corespunzător la schimbările climatice. Din acest motiv, acțiunile privind adaptarea la schimbările climatice vor fi dezvoltate în cadrul Strategiei naționale privind schimbările climatice 2013-2020, adoptată în iulie 2013, urmând a fi completate de Planul Național de Acțiune privind Schimbările Climatice.

683. Strategia cuprinde o imagine de ansamblu și propuneri de măsuri-cheie și acțiuni pentru diferite sectoare care se încadrează în obiectivele de atenuare și de adaptare și are două direcții principale de acțiune:

- reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră și epuizarea stocului de carbon din sol;
- adaptarea la efectele negative ale schimbărilor climatice prin acțiuni la nivel național și sectorial.

684. Adaptarea la schimbările climatice va fi abordată și în sectorul agricol, prin acțiuni nestructurale referitoare la transferul de cunoștințe îmbunătățit și la

informarea cu privire la: eficiența energetică a echipamentelor agricole, instrumentele de adaptare, inclusiv noi practici sustenabile din punctul de vedere al mediului, informații referitoare la riscurile legate de schimbările climatice etc.

685. Promovarea agriculturii ecologice și a altor practici ecologice de gestionare a terenurilor vor contribui, de asemenea, la adaptarea la schimbările climatice, prin utilizarea culturilor adaptate la condițiile locale și a metodelor agricole extensive. De asemenea, lipsa fondurilor a influențat negativ infrastructura necesară pentru adaptarea sectorului agricol la schimbările climatice, în timp ce agricultura românească este în continuare dependentă intensiv de condițiile meteorologice, ceea ce generează fluctuații ridicate ale veniturilor fermierilor. Sistemele de irigație existente s-a degradat în mare parte, utilizarea lor fiind costisitoare. Prin urmare, deși sectorul agricol echipat pentru irigații nu a înregistrat schimbări semnificative (3,1 milioane ha în 2012, însemnând 23,3% din SAU), procentajul irigat în realitate se ridică la doar 1,2% din SAU. Reabilitarea și dezvoltarea unor sisteme de irigație secundare se vor realiza prin intermediul asociațiilor utilizatorilor de apă și al federației pentru asociațiile utilizatorilor de apă. Proiectele de irigație propuse de asociațiile utilizatorilor de apă trebuie să vizeze, în primul rând, regiunile în care sistemele de irigație au fost considerate viabile din punct de vedere economic, în conformitate cu Strategia Națională de Investiții în Sectorul Irigațiilor în România (2011) și în care planul de management al bazinului hidrografic relevant permite realizarea acestor investiții, iar investiția nu afectează volumul de apă. De asemenea, se va asigura faptul că investițiile îndeplinesc criteriile prevăzute la articolul 46 din Regulamentul FEADR, inclusiv criteriul conform căruia investiția trebuie să asigure o utilizare mai eficientă a apei. Aceste criterii se referă și la sustenabilitatea mediului și a apei. Sustenabilitatea mediului va fi asigurată prin procedurile EIA și EA (după caz) și prin respectarea actelor legislative de mediu relevante la nivel național. Investițiile în sistemul de irigație vor contribui la economisiri de apă și vor aduce beneficii economice și de mediu.

686. Obiectivul global al României pentru 2020 în domeniul gestionării riscurilor este reducerea în continuare a vulnerabilității în fața tuturor riscurilor, în paralel cu îmbunătățirea calității serviciilor de urgență, pe baza evaluării riscurilor la nivel național, și cu dezvoltarea capacității administrative de răspuns în caz de dezastre.

687. Evaluarea națională a riscurilor, care va fi realizată până în 2015, va promova o abordare holistică a riscurilor, punând accentul pe riscurile generate de schimbările climatice, cum ar fi inundațiile și seceta, eroziunea costieră și incendiile de pădure.

Evaluarea și cartografierea riscurilor

688. Un set de instrumente de lucru pentru evaluarea riscurilor la nivel național va fi dezvoltat în cadrul proiectului „Sprijin pentru îndeplinirea condiționalității ex ante 5.1 - Evaluarea riscurilor la nivel național”. Acest proiect va oferi, de asemenea, un prim raport privind riscurile cu care se confruntă România, inclusiv o priorizare a riscurilor.

689. Proiectul se va baza pe progresele substanțiale înregistrate în ultimii ani cu sprijin din partea fondurilor structurale în evaluarea și cartografierea riscurilor

specifice.

690.În sectorul românesc din zona inundabilă a Dunării au fost înregistrate progrese semnificative în elaborarea hărților de hazard și de risc la inundații în cadrul proiectului Danube FLOODRISK, început după inundațiile istorice din 2006 și finalizat în 2012. În prezent, MMSC coordonează elaborarea de hărți de hazard în fiecare bazin hidrografic, finanțate din fonduri europene prin POS - Axa prioritară 5, în prezent finalizate în proporție de 80%. Activitățile privind evaluarea altor riscuri se află într-un stadiu incipient.

691. Urmează să fie înființat un Grup de lucru pentru evaluarea riscurilor la nivel național (GLERN), format din experți în evaluarea riscurilor din cadrul autorităților centrale și din experți independenți din mediul academic și din sectorul privat, care vor fi responsabili cu coordonarea eforturilor în ceea ce privește evaluarea riscurilor la nivel național.

Identificarea riscurilor

692. În ultimul deceniu, România a trecut prin numeroase situații de urgență. Inundațiile repetate, incendiile de pădure și secetele au generat pierderi și pagube importante în întreaga țară. În unele situații, capacitatea de răspuns la nivel național a fost depășită de gravitatea dezastrelor.

Inundații (a se vedea: *Documentul de poziție al serviciilor Comisiei, octombrie 2012, p.8*).

693. În România, aproximativ **1,3 milioane de hectare** sunt expuse inundațiilor naturale, putând fi afectați aproximativ **500 000 de locuitori**. Din perspectivă **teritorială**, principalele zone afectate sunt situate de-a lungul celor mai importante cursuri de apă - Dunărea și râurile din Câmpia Română (Siret, județul Buzău; râurile Argeș, Olt, Jiu) și din Câmpia Banat-Crișana (râurile Someș, Criș, Mureș).

694. În zonele de deal și de munte, unde albiile râurilor au înclinații abrupte (100-200 m/km) și în luncile înguste, inundațiile puternice pot fi însoțite de o eroziune intensă a malurilor râurilor, cauzând alunecări de teren care pot bloca văile.

695. În zonele de nord, vest și centru ale României s-a înregistrat o creștere a incidenței inundațiilor ca urmare a schimbărilor climatice.

696. În ultimii 10 ani au avut loc aproape în fiecare an inundații semnificative și viituri. 142 de persoane au murit în inundații, 27 000 de case și mii de kilometri de drumuri naționale au fost distruse și sute de mii de hectare de teren au fost inundate. Costurile totale ale pagubelor sunt estimate la aproximativ 6 miliarde EUR. Inundațiile majore din 2005 și 2006 au avut un impact deosebit în ceea ce privește populația afectată, pierderea de vieți omenești și distrugerea infrastructurii și a proprietății private.

697. Au fost pregătite hărți de inundații pentru fiecare bazin hidrografic, iar în viitor vor fi efectuate studii tehnice care vor identifica măsurile necesare pentru reducerea expunerii la riscul de inundații a activităților vulnerabile.

Seceta (a se vedea *Documentul de poziție al serviciilor Comisiei, octombrie 2012, p.8*)

698. Prognozele arată că frecvența și severitatea secetei, în strânsă legătură cu schimbările climatice, vor crește în mod semnificativ. În sudul și estul României s-a estimat o reducere cu 20% a resurselor de apă. Este de așteptat ca regiunile care sunt în prezent uscate să devină și mai uscate, putând fi afectate de deșertificare în viitorul apropiat.

699. Din perspectivă **teritorială**, zonele cele mai afectate sunt Câmpia Olteniei și Câmpia Bărăganului, care sunt în prezent zonele cele mai vulnerabile la deficitul de apă și unde trăiește aproximativ 40,6% din populația țării (7 740 510 persoane) (*Sursa privind numărul populației: INS, 2011*). Câmpia Bărăganului este principala zonă agricolă a României, efectele schimbărilor climatice putând afecta securitatea alimentară. Producțiile medii ale diverselor culturi în anii de secetă sunt de numai 35-60% din potențial. În 2011-2012, seceta a afectat puternic aproximativ 5,9 milioane de hectare, nivelul pierderilor variind între zone și culturi. Amploarea pierderilor a acoperit o gamă largă de culturi: -18,6% pentru recolta de grâu, -80,2% pentru rapiță și 46,1% pentru recolta de porumb. Această situație a avut un impact puternic asupra veniturilor fermierilor.

700. Seceta are un impact semnificativ și asupra altor domenii în afară de agricultură, afectând regularitatea furnizării publice de apă în regiunile afectate și producția de energie. În 2012, din cauza nivelurilor reduse de apă, producția de hidroenergie programată pentru 2012 a fost redusă cu cca.2 277 GWh. În plus, nivelurile scăzute ale apelor afectează capacitatea de răcire la centralele nucleare din România, ducând la niveluri reduse ale exploatării și ale marjelor de siguranță.

701. Rezervația Biosferei Delta Dunării a fost și ea afectată de secetă, înregistrându-se până la 56 km de canale colmatate, o reducere a suprafeței de apă, o scădere a adâncimii apelor din lacuri și bazine și un pericol sporit de eutrofizare a acestor lacuri.

702. În plus, temperaturile mai ridicate din România datorate schimbărilor climatice au un impact semnificativ asupra stării de sănătate a populației, în special în zonele urbane.

703. Pe lângă pierderile menționate anterior, s-au înregistrat pierderi majore provocate de secetă și de efectele sale în zonele împădurite, fiind afectate 1 483 de hectare de păduri, 393 de hectare de plantații de puiet și înregistrându-se o pierdere de aproximativ 1 800 de tone de fructe de pădure.

Incendiile de pădure

704. În trecut, România nu a fost expusă unor riscuri foarte mari de incendii de pădure. Cu toate acestea, seturile de date din ultimii 26 de ani arată o creștere a incidenței începând cu anul 2000 (cu peste 300 de incendii survenite în 5 din ultimii 13 ani), atingând un maxim istoric de 911 incendii (2012) în păduri, cu o suprafață totală de 6 624,5 ha afectate.

Eroziunea costieră

705. Schimbările climatice afectează țărmul românesc al Mării Negre și creează o serie de vulnerabilități care determină fenomene grave de eroziune a plajei, la o

rată de până la 2,0 m pe an. În ultimii 35 de ani, țărmul s-a retras în interior cu 180-300 de metri și s-au pierdut 80 ha de plajă pe an. Principalele cauze includ reducerea sedimentelor transportate de Dunăre și deversate în Marea Neagră (din cauza numeroaselor lucrări de retenție realizate în bazinul hidrografic al Dunării) și influența lucrărilor efectuate la gura de intrare pe canalul Sulina și pentru porturile Midia, Constanța și Mangalia. De asemenea, reducerea cu 50% a stocurilor de crustacee a contribuit la reducerea nisipului bio-organic depus pe țărmul românesc. Studiile arată că, în lipsa unor măsuri corespunzătoare împotriva eroziunii costiere, este de așteptat ca țărmul să se retragă cu 70 m în următorii 20 de ani.

706. De asemenea, faleza a fost erodată de abraziunea provocată de valuri la baza ei și/sau de prăbușirea părții superioare a acesteia. Faleza a fost erodată la o rată de aproximativ 0,6 m pe an în locurile în care nu a fost aplicată nicio măsură de protecție.

707. Județele Constanța și Tulcea au un număr de 458 000 de locuitori în regiunea costieră, care sunt potențial afectați. Investițiile în perioada 2014-2020 pentru protejarea populației, turismului și transportului vor fi prioritizate în cadrul Master Planului privind Protecția și Reabilitarea Zonei Costiere. Investițiile care vor fi promovate pentru reducerea eroziunii costiere trebuie să respecte standardele UE în materie de mediu.

Alte riscuri cu care se confruntă România

708. De asemenea, România este expusă **cutremurelor** (Notă: *75% din populația României, adică aproximativ 15 milioane de locuitori, 60-70% din activele imobilizate și 45% din infrastructura critică sunt expuse unui nivel de risc în caz de cutremur. Efectele ultimului cutremur puternic (4 martie 1977) au fost: 1 570 de decese, 11 300 de răniți, 35 000 de familii strămutate, 32 900 de clădiri avariate, peste 2 miliarde USD pierderi financiare*) și **alunecări de teren** [Notă: *în 1979, 1983, 1997 și 2000-2012 au avut loc alunecări de teren masive. Peste 35 de municipii, 80 de orașe mici, 900 de sate și 7 bazine hidrografice acumulând 539 589 ha (2,26% din teritoriul național) se consideră că sunt expuse riscului de alunecări de teren*], care reprezintă unul dintre riscurile naturale cele mai proeminente în România, cu potențial pentru accidente și avarieri semnificative ale clădirilor și infrastructurii.

709. Totodată, România este expusă unor potențiale accidente **nucleare/radiologice, chimice sau implicând substanțe periculoase**. În ceea ce privește aceste ultime trei riscuri, este necesar să se îmbunătățească informarea publicului, prevenirea și răspunsul adecvat.

Monitorizarea riscurilor

710. Monitorizarea riscurilor este efectuată de centrul din cadrul fiecărui minister de resort cu responsabilități pentru un anumit risc. Aceste centre informează IGSU, care este responsabil cu informarea autorităților locale care dețin responsabilitatea legală pentru informarea și protejarea populației.

Măsuri de prevenire și atenuare

711. Măsurile de prevenire sunt responsabilitatea ministerelor de resort competente pentru un anumit risc. Măsurile de prevenire se referă la: educație, măsuri nestructurale, măsuri de pregătire.

712. România dispune de o Strategie națională de prevenire a situațiilor de urgență și va crea o platformă națională pentru reducerea riscurilor de dezastre (RRD), care va stabili obiectivele necesare și acțiunile care vor fi implementate.

713. De asemenea, România aplică Strategia Națională de Management al Riscului la Inundații (Notă: *aprobată prin HG nr. 846/2010*), care definește un cadru pentru acțiuni coordonate, intersectoriale în vederea prevenirii și reducerii consecințelor inundațiilor asupra activităților socio-economice, vieții, sănătății și mediului. De asemenea, această strategie prevede acțiuni de abordare a secetei.

714. Pentru a îmbunătăți managementul local al inundațiilor și al secetei, Ministerul Mediului și Schimbărilor Climatice a elaborat manuale pentru managementul situațiilor de urgență în caz de inundații și secetă, care sintetizează măsurile preventive, operative și de reabilitare care sunt luate la nivel județean și local în situații de urgență cauzate de aceste riscuri. Acestea pot include:

- măsuri nestructurale și pasive privind gestionarea terenurilor, cum ar fi împădurirea și practicile agricole care reduc apele de șiroire, relocarea sau crearea de zone inundabile;
- măsuri de infrastructură de stocare/deviere a apelor de inundație, în cazul în care măsurile nestructurale se dovedesc insuficiente.

715. Acțiunile în caz de secetă pot include:

- recurgerea la instrumente economice, descurajându-se utilizarea excesivă a apei în regiunile care suferă de deficit de apă;
- adoptarea unor metode mai eficiente de utilizare a apei, în special în agricultură (tehnici de gestionare a terenurilor, stocarea apei în agricultură și aplicare etc.);
- utilizarea mai multor specii de culturi tolerante la secetă și a celor care ating maturitatea în afara perioadei cu cerere maximă de apă din timpul verii;
- împădurirea terenurilor agricole și crearea unor centuri verzi;
- atunci când se justifică din motive economice și de mediu, în special în zonele de risc, în care rezerva de apă din sol scade sub nivelul la care planta ofilită poate fi recuperată, crearea și/sau reabilitarea infrastructurii de apă.

716. În ceea ce privește eroziunea costieră, acțiunile de remediere a acesteia vor fi întreprinse în cadrul Master Planului privind Protecția și Reabilitarea Zonei Costiere, care are ca scop prevenirea eroziunii costiere, reconstruirea zonei de coastă și reabilitarea mediului de coastă, pentru a proteja ecosistemele marine și de coastă și pentru a proteja interesele economice și sociale de impactul eroziunii marine.

Prioritizarea riscurilor

717. Criteriul principal pentru prioritizarea riscurilor și identificarea celor eligibile pentru finanțare, care vor fi realizate prin evaluarea riscurilor la nivel național în

curs de pregătire, reprezintă media costurilor economice în fiecare an a daunelor corespunzătoare (inclusiv costurile directe, costurile economice și pierderile de vieți omenești) evitate, estimate prin confruntarea riscurilor (intensitate, frecvență) față de activitățile vulnerabile identificate. Până la finalizarea evaluării riscurilor, cu o perspectivă generală a riscurilor prioritizate, acordarea fondurilor ESI se va limita la riscurile pentru care s-a inițiat deja evaluarea, concentrând sprijinul asupra proiectelor cu rezultate sigure.

718. După îndeplinirea condiționalității ex ante, se vor utiliza rezultatele proiectului de evaluare a riscurilor „Sprijin pentru îndeplinirea condiționalității ex ante 5.1 - Evaluarea riscurilor la nivel național” pentru a prioritiza nevoile de finanțare.

Gestionarea riscurilor

719. Având în vedere gama de riscuri naturale și antropice cu care se confruntă România, nu este posibilă eliminarea completă a riscului. Cu toate acestea, o gestionare mai eficientă a riscurilor (a se vedea: *Documentul de poziție al serviciilor Comisiei, octombrie 2012, p.8*) ar putea reduce pierderile directe și indirecte de natură socială și economică, precum și nevoia de sprijin extern. Impactul inundațiilor, în special, a determinat România să înainteze mai multe solicitări de sprijin financiar din Fondul de solidaritate al UE.

720. Prin urmare, metoda de gestionare a riscurilor aplicată de România cuprinde: coordonare; evaluarea și cartografierea riscurilor; monitorizarea riscurilor; măsuri de prevenire și de atenuare; dezvoltarea și menținerea unei capacități de răspuns adecvate.

Coordonarea

721. România are un Sistem Național de Management al Situațiilor de Urgență funcțional (Notă: *instiuit prin Hotărâre a Guvernului*) din 2004, coordonat de un Centru Național pentru Managementul Situațiilor de Urgență. Acesta include Inspectoratul General pentru Situații de Urgență (IGSU), responsabil de gestionarea răspunsurilor la nivelul riscurilor, și ministerele de resort relevante (Notă: *de exemplu, Ministerul Dezvoltării Regionale este responsabil de cutremure, Ministerul Mediului de calitate aerului și inundații etc.*), care sunt responsabili cu evaluarea și prevenirea riscurilor..

Dezvoltarea și menținerea capacității de răspuns

722. Capacitatea de răspuns a României cuprinde contribuția la coordonarea IGSU din partea diferitelor servicii (precum serviciile de pompieri, poliție, forțele armate) prin intermediul Ministerului Afacerilor Interne, autorităților locale și voluntarilor din zonele afectate. Având în vedere efectul transfrontalier al anumitor riscuri (precum inundațiile, accidente chimice etc.), IGSU poate atrage sprijin internațional organizat prin acorduri bilaterale cu țările vecine, care poate fi consolidat în viitor prin intermediul Strategiei Dunării, precum și prin mecanisme internaționale, cum ar fi Mecanismul de protecție civilă europeană și Centrul Euro-Atlantic de Coordonare a Răspunsului la Dezastru al NATO. De asemenea, responsabilitățile statelor membre în ceea ce privește protecția

publică, consolidarea rezistenței la dezastrele naturale și la cele antropice și reducerea riscului de dezastru sunt stabilite în conformitate cu tratatele internaționale și cu politica și legislația europeană (Notă: *incluzând: Cadrul de acțiune de la Hyogo pentru perioada 2005-2015. construirea capacității de rezistență la dezastre a națiunilor și comunităților; cadrul post-2015 pentru reducerea riscurilor în caz de dezastre; Strategia UE 2020; Strategia de securitate internă a UE în acțiune: cinci pași către o Europă mai sigură; cooperarea teritorială europeană; cooperarea transnațională în cadrul strategiei macroregionale dunărene*).

723. Lecțiile învățate din incidentele majore au scos la iveală situații în care resursele au fost suprasolicitate și ar fi putut fi utilizate în mod mai eficient, pe baza unui sistem de coordonare strânsă. Așadar, este necesar să se creeze centre de răspuns rapid specializate în diferite tipuri de misiuni prin actualizarea și îmbunătățirea mijloacelor de intervenție specifice actuale necesare pentru astfel de misiuni. Dezvoltarea sistemului de instruire a personalului profesional implicat în situații de urgență este unul din factorii critici în punerea în aplicare a strategiei și realizarea obiectivului general avut în vedere.

724. Intervenția eficientă depinde, de asemenea, de scara, dispersarea și viteza unităților de răspuns. O mare parte din flota de vehicule de intervenție din România sunt depășite, aproximativ 68% dintre vehiculele de intervenție fiind mai vechi de 10 de ani și aproape 60% mai vechi de 20 de ani. În cadrul programelor 2007-2013 s-au realizat unele investiții, însă acestea nu acoperă decât 7% din necesitățile operaționale. Investițiile vor acoperi modulele specificate în legislația UE în domeniul protecției civile.

Principalele nevoi de dezvoltare

725. Nevoile de dezvoltare identificate sunt în conformitate cu primele rezultate ale:

- Strategiei Naționale privind Schimbările Climatice;
- constatărilor viitoarei evaluări a riscurilor la nivel național;
- Strategiei naționale de prevenire a situațiilor de urgență;
- Strategiei naționale de management al riscului la inundații pe termen mediu și lung, elaborată ținându-se seama de dispozițiile Directivei 2007/60/CE privind evaluarea și gestionarea riscurilor de inundații;
- planurilor de management ale bazinelor hidrografice (pentru cele 11 bazine hidrografice din România) elaborate de Administrația Națională „Apele Române”, în conformitate cu dispozițiile Directivei 2000/60/CE;
- Master Planului privind Protecția și Reabilitarea Zonei Costiere;
- Strategiei Naționale de Investiții în Sectorul Irigațiilor;

726. Potrivit constatărilor analizei privind dificultățile de dezvoltare și analizei SWOT (anexa I), **principalele nevoi de dezvoltare** sunt:

- îmbunătățirea capacității României de a anticipa, preveni și reacționa în caz de urgențe extreme naturale sau antropice;
- îmbunătățirea adaptării și rezistenței României la consecințele negative ale schimbărilor climatice și, în special, la incidența crescută de evenimente de căldură extremă, secetă, eroziune costieră și inundații în cadrul Strategiei Naționale privind Schimbările Climatice;

- îmbunătățirea adaptării și rezilienței României la alte riscuri naturale și antropice;
- adoptarea practicilor agricole pentru a îmbunătăți rezistența la schimbările climatice; un serviciu consultativ ar trebui să însoțească adoptarea măsurilor la nivel de exploatare;
- creșterea eficienței utilizării apei în agricultură contribuie la adaptarea la schimbările climatice.

Protecția mediului și promovarea utilizării eficiente a resurselor

727. Obiectivul global al României pentru 2020 în domeniul mediului și al utilizării eficiente a resurselor este de îmbunătățire a mediului și a standardelor de viață, pentru realizarea unei economii mai competitive, a unui mediu mai sănătos și a unei dezvoltări regionale mai echilibrate, în paralel cu concentrarea pe respectarea acquis-ului în domeniul mediului.

Apa/Apele uzate

728. Conform planurilor de management ale bazinelor hidrografice, costurile pentru măsurile de bază și cele suplimentare legate de punerea în aplicare a Directivei-cadru privind apa sunt de aproximativ 21 miliarde EUR. Majoritatea acestor măsuri sunt legate de calitatea apei potabile și de colectarea și tratarea apelor uzate - 17,787 miliarde EUR, respectiv 5,6 miliarde EUR pentru calitatea apei potabile și 12,187 miliarde EUR pentru colectarea și tratarea apelor uzate. Până în 2012 au fost investiți în total aproximativ 5,173 miliarde EUR, respectiv 1,364 miliarde EUR pentru calitatea apei potabile și 3,809 miliarde EUR pentru colectarea și tratarea apelor uzate. Prin urmare, pentru perioada 2014-2020 sunt necesari 4,236 miliarde EUR pentru calitatea apei potabile și 8,378 miliarde EUR pentru colectarea și tratarea apelor uzate.

729. Deși România a obținut o perioadă de tranziție prin Tratatul de Aderare, punerea în aplicare a Directivei privind apa potabilă (DAP) - până în 2015 - și a Directivei privind tratarea apelor uzate urbane (DTAUU) - până în 2018 - constituie în continuare o sarcină complexă și dificilă. Prin urmare, extinderea și modernizarea infrastructurii de apă și a apelor uzate continuă să fie una dintre cele mai importante priorități de ameliorare a standardelor de viață și de punere în aplicare a acquis-ului de mediu, care vor beneficia de finanțare europeană, suplimentate cu alte surse de finanțare (în principal bugetul național, care va respecta aceleași proceduri, indicatori și norme aplicate în cadrul fondurilor ESI). Investițiile vor fi justificate pe baza versiunilor actualizate ale master planurilor județene existente pentru sectorul apei.

730. În ceea ce privește calitatea apei potabile, principala obligație conform DAP (A se vedea: *Documentul de poziție al serviciilor Comisiei, octombrie 2012, p.7, angajamentele României privind PNR, 2013, p.5*) este aceea de îndeplinire a cerințelor privind valorile parametrice și monitorizarea apei potabile. În 2012, în România, un procentaj de 56,7% din populație (12 103 555 locuitori) era conectat la sistemele centralizate. Apele subterane au un rol important ca surse de furnizare a apei potabile, poluarea difuză a acviferelor (cu îngrășăminte și alți poluanți) fiind o problemă, în special în zonele rurale, unde numai 30% din populație este conectată la sistemele centralizate.

731. În ceea ce privește Tratatul de Aderare, respectarea prevederilor DTAUU este treptată și monitorizată pentru colectarea apelor urbane uzate (61% în 2010, 69% în 2013, 80% în 2015) și tratarea apelor uzate urbane (51% în 2010, 61% în 2013 și 77% în 2015), unde % reprezintă încărcătura biodegradabilă totală generată în zonele urbane. În România, în decembrie 2013, rata de conectare la sistemele de canalizare era de 59,95% (față de 69%) și cea de tratare de 49,89% (față de 61%) (% din încărcătura biodegradabilă totală în e.l.), ambele trebuind să fie mai mari în aglomerările de peste 2 000 e.l. Ca reflectare a dispozițiilor DTAUU și a faptului că România și-a declarat întregul teritoriul drept zonă sensibilă (2005), toate zonele urbane cu peste 10 000 e.l. trebuie să efectueze o tratare avansată (tratare terțiară), în special în ceea ce privește îndepărtarea nutrienților (azotului și fosforului) până în 2015. Această obligație va necesita investiții suplimentare substanțiale.

732. Conform Anuarului statistic al României pentru 2011, la 1 ianuarie 2012, populația totală a României era de 21 355 849 locuitori, dintre care 11 737 460 de locuitori în zonele urbane (55%) și 9 618 389 de locuitori în zonele rurale (45%). Numărul populației totale a scăzut cu 0,495% (începând cu 2009), respectiv cu 81 210 locuitori în zonele urbane (0,69%) și 25 127 de locuitori în zonele rurale (0,26%). Prin urmare, numărul aglomerărilor între 2 000 e.l. și 10 000 e.l. a scăzut, iar numărul aglomerărilor cu mai puțin de 2 000 e.l. a crescut considerabil. La sfârșitul anului 2013, aglomerările cu mai puțin de 2 000 e.l. reprezentau 1 092 503 e.l., dintre care 1,37% sunt conectate la sistemele de colectare și la instalațiile de tratare. O parte dintre aceste aglomerări sunt echipate cu stații de tratare a apelor uzate urbane (1,37%), dar majoritatea nu dețin niciun sistem de colectare și nicio instalație de tratare. Deși aglomerările mai mari au prioritate, conform Directivei 91/271/CEE, este necesară și o tratare corespunzătoare pentru această ultimă categorie. Având în vedere că acest tip de aglomerare are o capacitate economică limitată, în situații excepționale poate fi acordat sprijin, în conformitate cu master planurile și pe baza unei justificări tehnice și economice întemeiate, doar pentru sistemele centralizate, excluzând sistemele de tratare individuale. La sfârșitul anului 2013, aglomerările mai mari de 10 000 e.l. (15 348 217 e.l.) au reprezentat 65% din întregul e.l. (23 260 281 e.l.). Rata conexiunilor la rețelele de canalizare în aceste aglomerări a fost de 83,95%, în timp ce rata conexiunilor la instalațiile de tratare a fost de 70,72%. Datorită investițiilor realizate în instalațiile de tratare, s-a înregistrat o îmbunătățire a tratării apelor uzate urbane, tratarea secundară reprezentând 47,72%, iar tratarea terțiară 19,74% (25 de stații de tratare a apelor uzate urbane cu tratare terțiară). Conform dispozițiilor Directivei 91/271/CEE, numai 25 de aglomerări mai mari de 10 000 e.l. au respectat cerința privind conectarea la rețelele de canalizare și numai 7 aglomerări mai mari de 10 000 e.l. au respectat cerința privind conectarea la instalațiile de tratare (3 dintre acestea având peste 100 000 e.l.).

733. O altă problemă importantă care decurge din DCA se referă la îmbunătățirea monitorizării substanțelor evacuate în apă. În acest scop, România a făcut deja investiții semnificative în vederea îmbunătățirii capacității sale de monitorizare a apei, dar obligațiile suplimentare care îi revin în conformitate cu Directiva 2008/105/CE vor impune investiții suplimentare (pentru a asigura monitorizarea corespunzătoare a substanțelor periculoase prioritare identificate în legislația europeană).

734. În ceea ce privește poluarea apelor în agricultură, utilizarea îngrășămintelor și pesticidelor agricole a scăzut (cu peste 70% în perioada 2005-2011, în comparație cu nivelul din 1989), fapt ce a dus la îmbunătățirea calității apelor de suprafață.

735. Cu toate acestea, având în vedere nivelurile de nitrați acumulate în special în apele subterane și având în vedere necesitatea de a proteja în continuare resursele de apă și de a împiedica poluarea suplimentară pentru a atinge obiectivele de mediu, România a considerat că sunt necesare măsuri suplimentare de conservare a solului și a apei și, prin urmare, a optat pentru punerea în aplicare, la nivel național, a Planului de acțiune pentru protecția apelor împotriva poluării apelor cu nitrați proveniți din surse agricole și a bunelor practici agricole aferente. De asemenea, a fost pus în aplicare Planul național de acțiune privind diminuarea riscurilor asociate utilizării produselor de protecție a plantelor, care introduce cerințe de reglementare obligatorii conforme cu Directiva privind utilizarea durabilă a pesticidelor și care poate avea un impact puternic asupra calității apei și solurilor, biodiversității, gestionării mediului și, în general, asupra practicilor de gestionare ecologică a terenurilor. Acest lucru va fi deosebit de important în contextul trecerii la practici agricole mai intensive prevăzute în unele părți ale sectorului.

Deșeurile

736. România se află în proces de implementare a gestionării deșeurilor la standarde europene. În 2010, 70% din populație avea acces la serviciul municipal de colectare a deșeurilor. Se așteaptă ca proiectele planificate în cadrul POS Mediu 2007-2013 să ofere o acoperire de 100% pentru județele în care au fost implementate sisteme integrate de gestionare a deșeurilor. Responsabilitatea pentru separarea și colectarea deșeurilor revine autorităților publice locale, care pot contracta serviciile de la companii private (firme de salubritate).

737. Până de curând, s-a efectuat în principal colectarea mixtă a deșeurilor cu separare limitată (până în 2010, numai 698 de localități au implementat un sistem de colectare selectivă a deșeurilor). (A se vedea: *Documentul de poziție al serviciilor Comisiei, octombrie 2012, p.8*). În temeiul Legii nr. 211/2011 privind deșeurile, România obligă autorităților publice locale să implementeze colectarea selectivă și sortarea în cel puțin trei fracții pentru autoritățile publice locale (A se vedea: *HG nr. 247/2011 privind gestionarea ambalajelor și a deșeurilor de ambalaje; angajamentele României privind PNR, p.5 și p.6*) și stabilește ierarhia gestionării deșeurilor. În acest sens, în vederea unor investiții viitoare, autoritățile locale trebuie să se axeze în primul rând pe colectarea selectivă și ulterior să analizeze celelalte opțiuni din ierarhia deșeurilor (de exemplu, composturi și reciclarea materialelor).

738. Ca urmare a Foii de parcurs pentru România (A se vedea: *Sprrijinul acordat statelor membre pentru îmbunătățirea gestionării deșeurilor în funcție de evaluarea performanțelor statelor membre* 070307/2011/606502/SER/C2, http://ec.europa.eu/environment/waste/framework/pdf/RO_Roadmap_FINAL.pdf) gradul de acoperire al gospodăriilor cu sistem separat de colectare a deșeurilor este incomplet, mai ales în zonele rurale. Așadar, este necesară închiderea depozitelor de deșeuri neconforme, împreună cu reabilitarea, în conformitate cu

cerințele privind întreținerea, monitorizarea și controlarea din faza de gestionare după dezafectare. De asemenea, trebuie să se modernizeze infrastructura existentă și să se extindă acoperirea colectării separate în toate județele pentru a se îndeplini, pe de o parte, obiectivele stabilite în Directiva-cadru privind deșeurile, care impune pregătirea pentru reutilizare și reciclare a cel puțin 50% din hârtia, metalele, sticla și materiale plastice provenite din deșeurile menajere și similare până în 2020 și pregătirea pentru reutilizare, reciclare și alte forme de recuperare a cel puțin 70% din deșeurile provenite din construcții și demolări și, pe de altă parte, cerințele în materie de redirecționare a deșeurilor prevăzute de Directiva privind depozitele de deșeuri.

739. Deșeurile provenite din construcțiile și demolările casnice sunt gestionate de autoritățile locale, în timp ce celelalte deșeuri provenite din construcții și demolări intră în responsabilitatea producătorilor de deșeuri. În 2010, din 5 325 810 tone de deșeuri municipale colectate de operatorii care se ocupă cu eliminarea deșeurilor (excluzând deșeurile din construcții și demolări), numai 296 140 tone au fost recuperate prin reciclarea de materiale sau alte operațiuni de recuperare.

740. În ceea ce privește costurile (conform Documentului de poziție suplimentar - capitolul 22 Mediul) pentru măsurile legate de punerea în aplicare a Directivei 1999/31/CE privind depozitele de deșeuri, acestea se ridică la aproximativ 5 miliarde EUR. România are o perioadă de tranziție până în iulie 2017 pentru a închide depozitele de deșeuri neconforme. Depozitele de deșeuri neconforme vor fi construite ca parte a sistemului integrat de gestionare a deșeurilor, în conformitate cu ierarhia deșeurilor, și vor avea la bază planurile de gestionare a deșeurilor și programele de prevenire care vor fi elaborate. De asemenea, depozitele de deșeuri neconforme vor fi închise, iar reabilitarea trebuie să respecte toate cerințele pentru întreținere, monitorizare și control din faza de gestionare după dezafectare.

741. La sfârșitul anului 2012 erau în funcțiune 72 de depozite de deșeuri neconforme, 33 de depozite conforme și 51 de stații de transfer al deșeurilor. Proiectele inițiate în perioada 2007-2013 trebuie continuate și finalizate. Vor fi necesare investiții suplimentare (A se vedea: *De asemenea, asigurarea respectării Foii de parcurs pentru România - „Sprijinul acordat statelor membre pentru îmbunătățirea gestionării deșeurilor în funcție de evaluarea performanțelor statelor membre” 070307/2011/606502/SER/C2*, http://ec.europa.eu/environment/waste/framework/pdf/RO_Roadmap_FINAL.pdf) sau modernizarea instalațiilor existente pentru a garanta respectarea cerințelor în materie de redirecționare a deșeurilor prevăzute în Directiva privind depozitele de deșeuri, nevoile exacte fiind identificate pe parcursul evaluării aferente în curs. Având în vedere obiectivele UE de a reduce utilizarea depozitării pentru eliminarea deșeurilor (A se vedea: *Directiva 1999/CE privind depozitele de deșeuri*) și specificitățile regionale, România trebuie să investească în deșeuri în sectorul energetic, în special în regiunea București-Ilfov.

742. Obiectivele de reciclare și de reducere a deșeurilor până în 2020, stabilite de Directiva-cadru privind deșeurile, nu pot fi îndeplinite numai prin investiții municipale, fiind necesară și o combinație de măsuri. Măsurile integrate, detaliate în secțiunea 1.5.3., vor contribui, de asemenea, la aceste obiective. În ceea ce privește obiectivul de redirecționare pentru 2016 (reducerea deșeurilor biodegradabile cu 65%), România a înregistrat o reducere a deșeurilor

biodegradabile depozitate cu 25% în 2009, cu 30% în 2010 și cu 37% în 2011. Având în vedere investițiile actuale și viitoare, România estimează că va obține o reducere de 62% a deșeurilor biodegradabile până în 2016. Din cauza faptului că România nu a instituit momentan nicio metodă alternativă la eliminarea deșeurilor municipale în depozite și având în vedere indexul de generare al deșeurilor solide municipale din zonele urbane și rurale, sunt necesare instalații de tratare suplimentare pentru o cantitate totală de 1,8 milioane tone de deșeuri.

743. În perioada 2007-2013, am întâmpinat probleme majore, mai precis timpii prelungiți pentru procedurile de ofertare, care, în cele din urmă, expun riscului procesul de punere de aplicare în perioada de eligibilitate. Alte dificultăți apar din cauza faptului că beneficiarii au fost insuficient pregătiți în ceea ce privește competențele și capacitatea de pregătire și punere în aplicare a proiectelor. Acestea au fost transpuse în deficiențe în ceea ce privește aplicarea colectării selective a deșeurilor și inițiativa din partea autorităților locale, care nu îi permit României să îndeplinească obiectivele de reciclare și care afectează eficiența instalațiilor de tratare a deșeurilor.

Biodiversitatea

744. Ultimele decenii au demonstrat că biodiversitatea României s-a confruntat cu provocări importante datorate factorilor antropici care au generat dezechilibre și discontinuități asupra stării de conservare a speciilor și habitatelor. Acești factori se referă la: intensificarea activității agricole în unele zone conduce la modificări asupra ecosistemelor naturale; dezvoltarea rapidă a activității industriale cu impact direct asupra resurselor naturale și poluării aerului, solului și apei; exploatarea necontrolată a pădurilor; lucrări hidrotehnice asupra râurilor; dezvoltarea urbană conectată cu migrația populației din zonele rurale împreună cu degradarea ecosistemelor urbane (zonele verzi); gestionarea ineficientă a deșeurilor; dezvoltarea infrastructurilor de transport cu impact asupra habitatelor și speciilor.

745. Zonele urbane sunt afectate în mod deosebit de pierderea de biodiversitate din impactul de dezvoltare. În consecință, este necesară promovarea unei infrastructuri verzi, de exemplu prin coridoare ecologice, poduri verzi și ecoducte pentru reconectarea zonelor naturale care au fost divizate în mod artificial și prin menținerea de coridoare și elemente de peisaj care leagă zonele protejate pentru a forma o rețea funcțională.

746. În general, modificarea pe termen lung a ecosistemelor din cauza diversificării și a presiunii antropogenice în creștere se reflectă în structura reală a capitalului natural al României, generând reducerea capacității de producție naturală necesară de sistemul socio-economic național.

747. În acest sens, crearea și gestionarea zonelor protejate reprezintă un factor cheie pentru stoparea pierderii biodiversității și degradarea serviciilor ecosistemului și refacerea acestora în măsura posibilului.

748. În calitate de stat membru al UE, România a stabilit și consolidat rețeaua Natura 2000, care acoperă 22,7% din teritoriul național, prin intermediul celor 383 de situri de importanță comunitară (SIC) și 148 de arii de protecție specială (SPA). În plus față de siturile Natura 2000, alte zone protejate naționale declarate de România sunt: Rezervația Biosferei Delta Dunării; 14 parcuri

naționale; 15 parcuri naturale, dintre care două geoparcuri; 925 de rezervații științifice, rezervații naturale și monumente ale naturii. Având în vedere suprapunerea mai multor zone protejate, au fost desemnați administratori unici sau custozii pentru a le gestiona. Până în prezent au fost numiți 43 de administratori și 289 de custozii pentru a gestiona zonele protejate care includ 101 arii SPA și 220 de situri SIC. În ceea ce privește aceste arii protejate, conform articolului 4 alineatul (4) și articolului 6 alineatul (1) din Directiva „Habitat”, există o obligație de elaborare, aprobare și implementare a planurilor de gestionare. Până la sfârșitul lunii mai 2014, doar 66 de planuri de gestionare au fost transmise MMSC spre aprobare, 10 dintre acestea fiind deja aprobate, iar celelalte 56 de planuri de gestionare sunt în proces de aprobare.

749. Procesul de aprobare a planurilor de gestionare Natura 2000 este de durată și dificil, în principal din cauza lipsei de resurse implicate în evaluarea planurilor de gestionare și a procesului de aprobare interministerial lung și dificil. Capacitatea administrativă redusă pentru evaluarea planurilor reprezintă principala cauză a întârzierilor. În cadrul acestei provocări, capacitatea departamentului de protecție a mediului va fi consolidată pentru a garanta aprobarea planurilor de gestionare existente până la sfârșitul anului 2014 și aprobarea planurilor de gestionare elaborate pe viitor în cel mult 3 luni de la transmiterea lor. În acest sens, eforturile vizează instituirea planurilor de gestionare și elaborarea măsurilor de conservare și garantează faptul că România deține capacitatea administrativă necesară pentru a le pune în aplicare.

750. În conformitate cu dispozițiile Strategiei UE privind biodiversitatea, Strategiei naționale și Planului național de acțiune pentru conservarea biodiversității pentru 2013-2020, România va sprijini măsurile al căror obiectiv este promovarea unei gestionări consecvente și eficiente a ariilor protejate, având în vedere reducerea presiunii factorilor externi pentru a stopa declinul biodiversității resurselor genetice și speciilor, precum și pentru a sprijini reconstruirea ecologică. În același timp, până în 2020, România prevede măsuri care: vor integra politica în materia de conservare a biodiversității la nivelul tuturor politicilor sectoriale; vor promova cunoștințele tradiționale inovatoare, practicile, metodele și soluțiile naturale ca măsuri de sprijin pentru conservarea biodiversității în interesul dezvoltării sustenabile; vor îmbunătăți comunicarea și educația în domeniul biodiversității. De asemenea, este prevăzut un set clar de măsuri care decurg din Cadrul de acțiune prioritară pentru Natura 2000 în România pentru perioada 2014-2020:

- finalizarea elaborării și implementării planurilor de gestionare pentru ariile protejate;
- menținerea și reabilitarea ecosistemelor și serviciilor furnizate, prin crearea unor soluții bazate pe ecosistem (plantații forestiere, plantații de delimitare, coridoare ecologice etc.) în toate sectoarele care afectează biodiversitatea, având în vedere reabilitarea a cel puțin 15% din ecosistemele deja degradate;
- punerea în aplicare a unor măsuri de ameliorare pentru conservarea speciilor și habitatelor naturale de importanță comunitară (inclusiv reconstruirea ecologică);
- asigurarea resurselor pentru procesul de gestionare, inclusiv investițiile în infrastructură.

751. Aceste măsuri sunt corelate cu axa de prioritate SUERD „Conservarea biodiversității, a peisajelor și a calității aerului și solurilor” care include măsuri specifice precum:

- gestionarea eficientă a siturilor Natura 2000 și a altor situri protejate;
- conservarea și restaurarea celor mai valoroase ecosisteme și specii de animale pe cale de dispariție;
- dezvoltarea infrastructurii ecologice în vederea conectării diverselor regiuni și habitate bio-geografice;
- reducerea răspândirii speciilor străine invazive (IAS).

752. Zone întinse, în special în munți și dealuri, sunt amenințate de abandonul activităților agricole, care poate afecta atât biodiversitatea, cât și viabilitatea mediului rural. În 2010, aproximativ 9% din suprafața agricolă totală a fost considerată neutilizată, iar în perioada 2006-2012, suprafața terenurilor neproductive și degradate a crescut cu 11,6%. În cadrul programului actual de dezvoltare regională, o suprafață agricolă utilizată (SAU) de 2,4 milioane ha (reprezentând 18,3% din SAU totală) a fost identificată ca zonă muntoasă caracterizată printr-o limitare considerabilă în utilizarea terenului în scopuri agricole, în vreme ce 1,7 milioane ha (reprezentând 12,4% din SAU totală) au fost identificate ca zone care se confruntă cu constrângeri naturale și cu alte constrângeri specifice. Până în anul 2012, agricultorii deținând o suprafață totală de 1,8 milioane ha din zonele muntoase identificate menționate mai sus și 1,6 milioane ha din zonele care se confruntă cu constrângeri naturale și cu alte constrângeri specifice au primit plăți acordate prin FEADR ca sprijin pentru continuarea activităților agricole și pentru evitarea abandonului.

753. Deși sistemul de gestionare Natura 2000 nu a devenit complet funcțional, biodiversitatea unor zone agricole semnificativ de mari în cadrul siturilor Natura 2000 a fost protejată în perioada de programare 2007-2013 prin intermediul măsurilor de eco-condiționare sprijinite de FEADR. Aria de eligibilitate a măsurii de eco-condiționare a acoperit 80% din ariile totale din cadrul Natura 2000. Pentru a reflecta mai precis nevoile speciilor și habitatelor prioritare în materie de biodiversitate, măsura de eco-condiționare a FEADR va fi mai bine orientată pentru următoarea perioadă de programare. Măsura va promova practicile agricole extensive, adaptate la cererile de conservare ale speciilor amenințate la nivel internațional sau în ceea ce privește ariile cu valoare naturală ridicată. De asemenea, ariile eligibile vor fi mai bine direcționate în ceea ce privește siturile Natura 2000. Pentru a asigura sprijinul necesar proprietarilor din ariile protejate, este prevăzută punerea în aplicare a unei măsuri Natura 2000, în funcție de o analiză comparativă între măsurile obligatorii și cele voluntare (de eco-condiționare) și având în vedere numărul și calitatea planurilor de gestionare aprobate și implementate și resursele financiare implicate.

754. Din cele 2,4 milioane ha de pășuni cu înaltă valoare naturală identificate, 1,2 milioane ha au fost protejate în cadrul programului actual de dezvoltare regională, prin acordarea de compensații financiare pentru fermierii care și-au asumat angajamentul de a aplica cerințele de management. Pe lângă protecția pășunilor cu înaltă valoare naturală, s-au elaborat și implementat, cu sprijin financiar din partea FEADR, măsuri de gestionare a terenurilor agricole pe o suprafață de aproximativ 84 000 ha, menite să protejeze patru specii amenințate de păsări care trăiesc pe terenurile cultivate și patru subspecii de fluturi. Deși

aceste populații de specii sălbatice și habitatele naturale și seminaturale par să fi rămas stabile în cursul ultimilor 25-30 de ani, există riscul ca noile tendințe de intensificare a practicilor agricole sau de abandon al terenurilor agricole să aibă un impact negativ. Pădurile românești și alte suprafețe de teren împădurit acopereau 28,3% din teritoriul total în 2012, rămânând relativ constante în ultimii 30 de ani. Începând cu 1991, când toate pădurile aparțineau statului, a avut loc un proces dificil de restituire, 32% din păduri fiind returnate proprietarilor privați, iar 17% unităților administrative locale.

755. Un procentaj de 53% din pădurile României sunt protejate, fiind aplicate regimuri diferite de management al pădurilor, în conformitate cu funcția acestora. Distribuția pădurilor de protecție este următoarea: 43% sunt păduri pentru protejarea terenurilor și solurilor, 31% sunt păduri pentru protejarea apelor, 5% sunt păduri pentru protejarea împotriva factorilor dăunători, 11% sunt păduri în scop recreațional, iar 10% din păduri sunt arii protejate sau au statut științific. Aproape jumătate de milion de hectare de păduri este negestionat sau nu face obiectul unor contracte de prestări servicii sau garanții. Cu alte cuvinte, aceste păduri (mai degrabă terenuri forestiere) de pe care vegetația forestieră a fost parțial sau total eliminată sunt complet abandonate. Majoritatea acestor păduri sunt deținute de persoane fizice. Trebuie elaborate măsuri pentru a spori valoarea funcției de protecție a pădurilor. De asemenea, trebuie stabilite măsuri de management integrat al pădurilor montane și al cursurilor de apă (corectarea torenților, măsuri de atenuare a alunecărilor de teren, evitarea colmatării cursurilor de apă). În același spirit, trebuie utilizate măsuri de gestionare durabilă a pădurilor în vederea sechestrării carbonului și biodiversității, cum ar fi gestionarea durabilă a pădurilor de producție, gestionarea durabilă a pădurilor de protecție, a zonelor protejate și biodiversității, precum și împădurirea. În aceste condiții, pentru a asigura continuitatea pădurilor și îndeplinirea funcțiilor pădurilor pentru protejare, proprietarii pădurilor trebuie să fie compensați și trebuie adoptate măsuri suplimentare împotriva defrișărilor ilegale ale pădurilor. Cu ajutorul FEADR, România va aborda problemele de accesibilitate a pădurilor.

756. În plus față de contribuția lor la conservarea biodiversității, solurilor și apei și la protejarea peisajelor, măsurile pentru gestionarea durabilă a pădurilor au o contribuție directă la atenuarea și adaptarea la schimbările climatice.

755. Mediul marin al Mării Negre a fost în centrul politicilor de mediu (în special în bazinul Dunării) în ultimii 20 de ani, înregistrând o recuperare lentă, dar continuă:

- intrările reduse de nutrienți au dus la reducerea creșterii algelor, dar acest fenomen este încă prezent;
- diversitatea speciilor bentonice s-a îmbunătățit, crescând de la 20 (în anii '90) la aproape 40 în prezent;
- zooplanctonul a fost recuperat, în special în zonele de larg, fiind însă încă vulnerabil la adâncimile mici;
- fauna piscicolă este încă într-o situație critică (sardinele, macroul albastru, peștele pălămidă etc.), deși capacitatea de pescuit românească a scăzut vertiginos după 1990.

758. În aceste condiții, sunt prevăzute măsuri suplimentare pentru protejarea și restaurarea biodiversității apelor interne și maritime prin activitățile de pescuit

sustenabil, de control, de inspecție și de colectare a datelor. România își propune să sprijine sectorul pescuitului și activitățile conexe în reducerea impactului asupra mediului, în conformitate cu politica comună în domeniul pescuitului. Utilizarea de unelte, echipamente și metode de pescuit selective va contribui la conservarea habitatului acvatic, împreună cu măsuri de consolidare a capacității administrative (în special activități privind colectarea de date, inspecțiile și controalele pentru a descuraja pescuitul ilegal, nedeclarat și nereglementat și pentru a proteja mediul).

759. Autoritățile române au în vedere elaborarea unor măsuri de gestionare pentru a proteja și restaura biodiversitatea apelor maritime și interne, precum:

- construirea și instalarea de construcții care să contribuie la protejarea florei și faunei marine;
- măsuri de protejare și conservare a speciilor pe cale de dispariție (păstrăv fântânel, lipan etc.);
- construirea și instalarea construcțiilor concepute să îmbunătățească ecosistemul acvatic din apele interne și pentru a contribui la migrarea speciilor, inclusiv a sturionilor din regiunea de migrare a apelor interne;
- educarea și sensibilizarea publicului cu privire la conservarea și îmbunătățirea biodiversității apelor maritime și interne.

760. În ceea ce privește acvacultura, sunt luate în considerare atât conservarea ecosistemelor acvatice, cât și aplicarea măsurilor de siguranță pentru prevenirea scăpărilor din crescătorii care ar putea afecta biodiversitatea speciilor sălbatice. Deși pescuitul în România produce un număr redus de capturi și de capturi aruncate nedorite, sunt necesare măsuri care să sprijine activitățile de pescuit sustenabil pentru a reduce în continuare capturile nedorite.

761. În ceea ce privește sistemul de supraveghere pentru toate ariile marine și maritime, cum ar fi controlul frontierelor, siguranța și securitatea, controlul pescuitului, vămile, mediul sau apărarea, în prezent Comisia Europeană și statele membre UE/SEE elaborează în comun un mediu comun de realizare a schimbului de informații. Acesta va integra sistemele și rețelele de supraveghere existente și va permite autorităților vizate acces la informațiile necesare pentru misiunile lor pe mare.

Calitatea aerului

762. Calitatea aerului rămâne o problemă în România, în special în zonele urbane și în cele industriale. Pentru a îmbunătăți calitatea aerului și a stabili măsuri adecvate, a fost înființată Rețeaua Națională de Monitorizare a Calității Aerului, constând în 142 de stații fixe care acoperă toată România. Dispozițiile suplimentare din Directiva 2008/50/CE privind calitatea aerului impun o nouă abordare în ceea ce privește evaluarea calității aerului, inclusiv noii poluanți care trebuie monitorizați (metale grele - As, Hg, Cd, Ni; PM2.5 și HAP). Trebuie să se actualizeze și să se dezvolte Sistemul național de evaluare a calității aerului, ținând seama de următoarele aspecte:

- unele echipamente au funcționat fără întrerupere timp de peste 10 ani; multe stații ar trebui îmbunătățite cu echipamente noi pentru măsurarea poluanților noi;

- evaluarea calității aerului, care a fost realizată până la sfârșitul anului 2013, a identificat nevoia existenței mai multor stații fixe, astfel încât va fi necesar să se îmbunătățească și să se extindă Rețeaua Națională de Monitorizare a Calității Aerului;
- dezvoltarea unui sistem de previzionare dinamică a calității aerului;
- dezvoltarea unui sistem unic și interactiv pentru inventarierea emisiilor de poluanți în atmosferă pentru a respecta cerințele Directivei INSPIRE;
- calitatea aerului ar trebui analizată din punct de vedere agricol și, în special, din punctul de vedere al emisiilor de amoniac.

763. Transportul urban - dezvoltarea sustenabilă a Bucureștiului trebuie abordată din perspectiva capitalei europene, în contextul centrului urban și în corelație cu ariile învecinate. În afară de locuitorii din București, orașul este tranzitat de 30 000-35 000 persoane/zi în scop de afaceri, turism și alte activități, astfel încât populația capitalei ajunge la 2,3 milioane.

764. Rețeaua de metrou din București trebuie dezvoltată pentru a decongestiona transportul urban de suprafață. Toate investițiile vor contribui la o economie cu emisii scăzute de dioxid de carbon, vizând adaptarea la schimbările climatice. Rețeaua de metrou are o lungime de 69 km, pe patru linii care asigură circulația rapidă a unui număr mare de călători, dar care deservește doar o parte din suprafața locuită. Metrorex asigură transportul a 20% din călătorii care folosesc transportul în comun în București, deși cota sa la rețeaua publică de transport este de 4%. În acest sens, trebuie construite linii de metrou noi pentru ca traficul de suprafață să nu fie atât de ridicat și pentru a avea un sistem de transport urban mai ecologic.

Solul

765. În perioada 1950-1990, solul și apele României au fost puternic afectate de poluarea industrială și agricolă, salinizare, acidificare, eroziune, deșertificare și alunecări de teren, care astăzi prezintă un risc major pentru sănătatea umană și pentru mediu. Conform Strategiei naționale și a Planului național de acțiune pentru gestionarea siturilor contaminate, în România au fost identificate 1 393 de situri contaminate, dintre care 210 au fost și sunt afectate de poluare, unele sunt abandonate, în timp ce 1 183 de alte situri trebuie investigate. Fabricile rămase pe aceste situri poluate conțin adesea substanțe periculoase, care reprezintă riscuri pentru sănătatea umană și pentru mediu și trebuie reabilitate. Principiile de priorizare incluse în Strategia națională pentru gestionarea siturilor contaminate se referă la: principiul „poluatorul plătește” (sprijinul limitându-se la acele situri al căror poluator inițial nu poate fi identificat); protecția sănătății umane și a mediului împotriva efectelor poluanților care rezultă din activitățile umane; remedierea siturilor contaminate.

766. Potențialul de producție al terenurilor agricole este afectat de diferite procese de degradare. Eroziunea medie a solului în România a fost de 2,6 tone/ha/an în 2006. Tendințele de eroziune a solului care rezultă din modificări ale administrării terenurilor și eroziunea pluvială nu au arătat nicio modificare semnificativă a eroziunii solului produsă de apă la nivelul UE27 în perioada 2000-2006 (0,01 t/ha/an). România, cu o creștere a eroziunii solului de 0,04

t/ha/an în perioada studiată, înregistrează a 9-a cea mai mare creștere la nivelul UE27. În 2010, eroziunea hidrică urmată de eroziunea eoliană au fost principalele procese de degradare care au afectat solurile agricole, afectând aproape 9% din suprafața agricolă totală, majoritatea constând în terenuri arabile.

767. Acțiunile care reduc amenințările pentru resursele de apă și combat degradarea solului vor continua să fie importante. Printre acestea se numără și măsurile de agromediu, care contribuie în mod semnificativ la reducerea utilizării îngrășămintelor chimice, prevenind levigarea azotatului prin utilizarea culturilor verzi de acoperire, îmbunătățirea gestionării gunoierului de grajd, reducerea încărcăturii efectivelor de animale la pășunat pe unitatea de suprafață, reducerea utilizării de echipamente mecanizate sau creșterea absorbției de apă a solului, ceea ce duce la o scădere a riscului de inundații. Împădurirea terenurilor agricole și degradate va contribui, de asemenea, la conservarea apei și solului prin menținerea calității apei, prevenirea eroziunii solului și reducerea riscului de inundații.

Agricultura ecologică

768. Suprafața cu agricultură ecologică a crescut cu mai mult de 100% în perioada 2007-2012, ajungând la 300 000 ha (ceea ce reprezintă 2,25% din SAU). Numărul de operatori înregistrați în sistemul de agricultură ecologică în 2012 a fost de 15 373. Acesta s-a triplat în 2010 față de anul precedent, iar în 2011 s-a dublat. Pe lângă oportunitățile comerciale și beneficiile pentru sănătate, agricultura ecologică va aduce și o contribuție valoroasă la reducerea impactului negativ asupra mediului.

Patrimoniul cultural

769. În România, patrimoniul cultural se confruntă cu provocări importante în ceea ce privește condițiile fizice care se deteriorează treptat față de alte state europene. Conform Strategiei în domeniul Culturii și Patrimoniului pentru 2014-2020, situația monumentelor este următoarea: 30 108 monumente istorice, dintre care 75% dintre monumente sunt amenințate, iar 35% dintre monumente au un grad înaintat de degradare. Toate aceste aspecte discordante trebuie să conducă la un consens extins în favoarea protejării și conservării patrimoniului cultural. România deține un avantaj competitiv prin densitatea sporită a obiectivelor în materie de patrimoniu cultural. Acesta este foarte important pentru conservarea patrimoniului cultural rămas din diferite regiuni ale țării, afectat puternic în ultimele decenii.

Principalele nevoi de dezvoltare

770. Nevoile de dezvoltare identificate sunt în conformitate cu primele rezultate ale:

- planurilor de management ale bazinelor hidrografice;
- Strategiei Naționale de Gestionare a Deșeurilor pentru 2014-2020;
- Strategiei naționale și Planului național de acțiune privind gestionarea siturilor contaminate;
- Strategiei naționale și Planului național de acțiune pentru conservarea

- biodiversității pentru 2013-2020;
- Strategiei în domeniul Culturii și Patrimoniului pentru 2014-2020.

771. Pornind de la constatările analizei provocărilor în calea dezvoltării și ale analizei SWOT (anexa I), **principalele nevoi de dezvoltare** în ceea ce privește protecția mediului și eficiența resurselor sunt:

- extinderea accesului publicului la serviciile de apă și ape uzate, în contextul Directivei-cadru privind apa și ale planurilor de management ale bazinelor hidrografice;
- punerea în aplicare și modernizarea infrastructurilor necesare pentru respectarea obligațiilor prevăzute în Directiva privind deșeurile și în planurile de gestionare a deșeurilor și a programelor de prevenire care vor fi elaborate;
- protejarea și conservarea naturii, inclusiv printr-o rețea coerentă și funcțională Natura 2000, sprijinirea sistemelor agricole cu înaltă valoare naturală și restaurarea ecosistemelor degradate; gestionarea sustenabilă a bunurilor naturale ale României, inclusiv a peisajelor, terenurilor agricole, pădurilor, apelor interioare și de coastă, zonelor protejate și biodiversității;
- dezvoltarea și îmbunătățirea evaluării și monitorizării calității aerului;
- îmbunătățirea transportului urban sustenabil și, prin urmare, reducerea poluării;
- soluționarea situației privind siturile abandonate și poluate, precum și gestionarea surselor actuale de poluare;
- conservarea și protejarea patrimoniului cultural;
- reducerea riscului de abandonare a activităților agricole;
- dezvoltarea instituțiilor publice prin punerea în aplicare a PMI

ANALIZA DISPARITĂȚILOR ȘI IDENTIFICAREA PRINCIPALELOR NEVOI DE DEZVOLTARE ÎN MATERIE DE ADMINISTRAȚIE ȘI GUVERNARE

Considerații generale

772. Domeniul administrației publice este legat de țintele cuantificate ale Strategiei Europa 2020, astfel cum sunt indicate în secțiunea introductivă a AP. Unele dintre aceste legături sunt comune mai multor obiective, inițiative emblematică și orientări integrate. Altele au un caracter mai indirect și se referă la crearea de către administrația publică a unui cadru în care sectorul privat și alți actori să își poată desfășura activitatea într-o manieră echitabilă, transparentă și eficientă. Pentru ca România să își poată aduce contribuția planificată la Strategia Europa 2020 este nevoie de o administrație publică a cărei activitate să fie eficientă, previzibilă și coerentă, caracterizată de: un proces decizional de înaltă calitate; dezvoltarea și elaborarea de politici (cu un accent pronunțat pe o planificare strategică riguroasă, integrată și coerentă, inclusiv corelarea cu bugetul); implementarea măsurilor adoptate (acordând atenție capacității administrative a instituțiilor de implementare implicate, la toate nivelurile, în corelare cu competențele alocate); sisteme de monitorizare (atât a proiectării sistemelor, cât și a creării de capacități pentru colectarea, corelarea și

interpretarea datelor); și evaluări în scopul identificării în timp util a abaterilor și măsurilor corective.

773. Pentru atingerea obiectivelor principale ale Strategiei Europa 2020 (în special a celor privind sărăcia, ocuparea forței de muncă și educația) este necesară depunerea unor eforturi coordonate și de cooperare la nivel central și local. În consecință, capacitatea administrativă trebuie în mod necesar abordată într-o manieră integrată.

Cauze structurale și principale deficiențe

774. În ultimii ani au fost depuse eforturi de reformare și modernizare a administrației publice române, sprijinite atât de la bugetul național, cât și din fonduri europene. Analize amănunțite, aparținând inclusiv unor organisme internaționale, recunosc progresele înregistrate, dar evidențiază nevoile și dificultățile în cadrul unei abordări integrate a reformei administrației publice din anii următori.

775. Deficiențele administrațiilor de la nivel local și național enumerate în *Analiza socio-economică (a se vedea:*

<http://www.fonduriadministratie.ro/pictures/analiza%20socio%20economica%20-%20CCT%20ABG.pdf>) adoptată de Comitetul Consultativ Tematic pentru Administrație și Bună Guvernare și *Analiza cauzelor structurale ale capacității reduse a administrației publice din România* coincid cu cele constatate de Comisie (Recomandări specifice de țară 2013 și Documentul de poziție al serviciilor Comisiei privind dezvoltarea Acordului de Parteneriat și a programelor în România în perioada 2014-2020). Acestea vor fi tratate într-o manieră integrată în cadrul Strategiei de creștere a eficienței administrației publice 2014-2020, aflată în curs de elaborare.

776. Din analiza **factorilor structurali** reies următoarele probleme:

- **Politizarea administrației publice.** Eficiența guvernării este redusă de excesiva **politizarea** administrației publice, un proces caracterizat printr-o abordare personalizată a procesului decizional și a managementului instituțional, conducând la reorganizări și remanieri constante ale instituțiilor publice.
- **Alocarea defectuoasă a fondurilor** și resurselor publice reprezintă în continuare un obstacol major în calea unei guvernări eficiente și de bună calitate.
- **Administrația publică este fragmentată**, iar alocarea responsabilităților este neclară, atât la nivel local, cât și central. Fragmentarea și lipsa de coerență este vizibilă în ceea ce privește legislația (număr excesiv de acte normative, uneori cu prevederi contradictorii/redundante), alocarea bugetară (către politici și proiecte necoerente), mandatele instituționale, managementul resurselor umane și utilizarea instrumentelor TIC (baze de date care nu sunt interconectate etc.).
- **Lipsa de încredere** între nivelurile politic și administrativ face ca funcționarilor publici să nu se bucure de putere reală, descurajând asumarea de inițiative și simțul responsabilității la nivelul administrației. Politizarea și personalizarea instituțiilor publice, împreună cu ambiguitatea mandatelor instituționale mențin o cultură conservatoare în cadrul administrației,

caracterizată de **rezistență la schimbare și lipsă de inițiativă**. Lipsa generală de încredere și de putere la nivelul administrației are drept rezultat o **birocrăție excesivă** ca mijloc de auto-protecție, și nu o asumare a responsabilității pentru sarcinile respective. Acest lucru este vizibil în nivelul foarte ridicat de micro-management, în numărul de aprobări necesare pentru diverse decizii administrative, volumul mare de documente etc.

- **Lipsă de transparență** – consultările necesare pentru îmbunătățirea legislației la nivel local și central au loc arareori. Transparența este, de asemenea, o măsură a responsabilității actorilor publici față de cetățeni, nivelul redus al acesteia din prezent generând lipsă de încredere în rândul societății civile.
- **Deprofesionalizarea** – în perioada de pre-aderare a avut loc un aflux de tineri profesioniști în sistemul public, competențele acestora fiind utilizate în principal în cursul procesului de negociere cu UE. Procesul de deprofesionalizare a început să se manifeste după aderarea României la UE în 2007, fiind accentuat de numărul mare al funcționarilor publici profesioniști care au părăsit administrația pentru a lucra în instituții UE sau pentru companii de consultanță private.

777. Deși nu sunt exhaustive, cauzele structurale identificate mai sus reprezintă elemente cheie pentru înțelegerea câtorva din principalele deficiențe care afectează funcționarea corectă a administrației publice

Principalele deficiențe transversale care afectează administrația publică

a. Procesul decizional și eficiența cheltuielilor publice la toate nivelurile

778. Premisele legale și instituționale necesare elaborării și aplicării unui proces decizional robust sunt prezente - au fost adoptate legi, au fost înființate instituții și au fost efectuate investiții importante în vederea implementării unui proces modern de elaborare a politicilor, susținut de instituții specializate capabile. Totuși, în pofida acestor modificări, analizele menționate mai sus relevă următoarele deficiențe:

- Sisteme de planificare strategică inadecvate în cadrul instituțiilor publice, care conduc la prioritizări deficitare;
- Insuficientă utilizare a evaluărilor de impact în fundamentarea politicilor la toate nivelurile (inclusiv utilizarea ineficientă a informațiilor, datelor relevante și instrumentelor TIC moderne), concretizată în procese decizionale superficiale și alocare ineficientă a resurselor (a se vedea: http://www.sgg.gov.ro/docs/File/UPP/doc/rapoarte-finale-bm/etapa-1/08_Raport%20-%20cross-cutting%20issues.pdf);
- Capacitate instituțională slabă de coordonare a politicilor, manifestată prin mecanisme neclare de monitorizare și evaluare a politicilor implementate, axate pereguli și proceduri, și nu pe rezultate și obținerea de performanțe;
- Lipsa capacității de adaptare a sistemelor de planificare, de reglementare și juridic;
- Neimplicarea părților interesate neguvernamentale în procesul decizional de la nivel local și central;

- Management financiar deficitar și autonomie financiară insuficientă la nivel local cauzate de frecvențele schimbări de legislație, care au dus la un nivel scăzut de colectare fiscală;
- Nivel redus al transparenței instituțiilor publice și consultări deficitare cu privire la activitatea acestora (comunicare incompletă a informațiilor, lipsa unor consultări corespunzătoare încă de la începutul etapei de elaborare a politicilor, deficiențe în promovarea și punerea în aplicare a legislației privind reutilizarea informațiilor comunicate de instituțiile publice (a se vedea: *Legea nr. 109/2007 privind reutilizarea informațiilor din instituțiile publice*, care transpune *Directiva 2003/98/CE privind reutilizarea informațiilor din sectorul public*), sistem netransparent de achiziții publice etc.), împreună cu capacitatea redusă a părților interesate (partenerii sociali, societatea civilă) de a promova și de a se angaja în procese reale de reformă .

779. Prin urmare, planificarea politicilor rămâne una de tip ad-hoc, iar factorii de decizie se confruntă cu un sistem care nu produce analize la nivelul de calitate care este necesar pentru a lua decizii de politică informate, conducând la un cadru suprareglementat și la proceduri ineficiente cu impact negativ asupra mediului economic și cetățenilor. Administrația nu se mai concentrează pe realizarea de performanțe, ci este preocupată să țină pasul cu permanentele modificări legislative. Consecințele pentru România sunt persistența problemelor severe și cronice legate de calitatea politicilor și a cheltuielilor publice la toate nivelurile.

780. În procesul de elaborare a proiectului Codului Administrativ (*Notă: elaborat în cadrul unui proiect cofinanțat de FSE în baza PO DCA 2007-2013*), s-au realizat o serie de studii și analize privind funcționarea defectuoasă a cadrului legislativ în administrația publică. În urma interpretării rezultatelor s-au tras următoarele concluzii: majoritatea instituțiilor/autorităților incluse în anchetă sunt de părere că actele normative din domeniul administrației publice sunt redactate deficitar (64,60%); 75% din instituțiile incluse în anchetă au semnalat cazuri de contradicție între anumite dispoziții ale actelor normative; 50% din instituțiile participante la studiu s-au confruntat cu cazuri de suprapunere între acte; 54,20% din instituții au declarat că au fost situații în care au constatat existența unui vid legislativ; majoritatea instituțiilor/autorităților consideră că instituțiile răspunzătoare pentru aprobarea proiectelor legislative participă în mică măsură (33,30%) și în foarte mică măsură (14,60%) la procesul de consultare și fundamentare; majoritatea situațiilor de proastă funcționare a legislației în materie de administrație publică își au originea în etapa de redactare a proiectelor legislative (87,50% - acord total + acord parțial), următoarele poziții fiind ocupate de etapa de fundamentare tehnică (77,10%) și de etapa aplicării (77,10%).

b. Managementul resurselor umane

781. Deși există personal devotat și profesionist în administrația publică, sistemul funcționează ineficient din cauza politicilor de resurse umane existente și a cadrului instituțional, principalele deficiențe fiind cauzate de politizare, de lipsa unei abordări unitare, de rigiditățile în managementul resurselor umane, de relativa insuficiență a specialiștilor înalt calificați și de dificultatea de a motiva și reține angajații performanți.

782. Analizele funcționale efectuate de Banca Mondială (a se vedea: http://www.sgg.gov.ro/docs/File/UPP/doc/rapoarte-finale-bm/etapa-1/08_Raport%20-%20cross-cutting%20issues.pdf) au identificat o serie de deficiențe majore legate de gestionarea resurselor umane, printre care, în principal:

- Lipsa unei politici integrate și pe termen lung pentru un management coerent și unitar al resurselor umane din administrația publică;
- Lipsa unui management performant, de la recrutare, evaluare, promovare, motivare și remunerare, până la dezvoltare profesională și dobândirea de noi competențe;
- Lipsa unei abordări integrate în ceea ce privește implementarea și promovarea valorilor etice și integrității profesionale;
- Cultură organizațională anacronică bazată pe o abordare axată pe proceduri/birocrațică, nu pe una orientată către obținerea de performanțe măsurate în raport cu obiective și ținte clare.

783. Domeniul resurselor umane rămâne unul delicat. Chiar dacă există un cadru legislativ modern, iar mulți angajați sunt instruiți/dețin experiența corespunzătoare, iar raportul (a se vedea:

<http://www.anfp.gov.ro/DocumenteEditor/Upload/2013/Raport%20Management%202012.pdf>) furnizat de Agenția Națională a Funcționarilor Publici a pus în aplicare măsuri de îmbunătățire a gestionării funcțiilor publice și a funcționarilor publici, legislația actuală conține în continuare destule elemente anacronice sau incomplete (legi diferite pentru funcționarii publici și pentru personalul contractant, statutul special al diferitelor categorii socio-profesionale sau regulile de organizare și funcționare a instituțiilor), precum și un număr mare de instituții, probleme care conduc la o abordare insuficient de unitară a politicilor privind resursele umane și la disiparea răspunderii. Corpul funcționarilor publici în ansamblu este unul învechit, majoritatea membrilor săi având peste 40 de ani sau deținând deja un grad profesional mai înalt. Există anumite deficiențe constând în instabilitatea funcției publice, atât la nivelul posturilor de conducere, cât și al celor de execuție, din diverse motive: lipsa/ineficiența mecanismelor de motivare, gradul ridicat de fragmentare al remunerației înalților funcționari publici și alte probleme similare pe care Legea-cadru nr. 284/2010 privind salarizarea unitară a personalului plătit din fonduri publice nu a reușit să le rezolve). Mecanismele de selecție, management, evaluare și promovare a personalului sunt inflexibile, iar capacitatea departamentelor de resurse umane de a analiza necesitățile de pregătire ale angajaților în raport cu nevoile instituționale este redusă. Constrângerile bugetare determinate de criză și deplasarea forței de muncă către sectorul privat, în special a persoanelor cu experiență în domenii precum gestionarea fondurilor UE, învățământul și sănătatea (chiar dacă nu fac parte din corpul funcționarilor publici), au dus la apariția unor probleme operaționale în sectorul public.

c. Birocrația

784. Lipsa sistemelor de punct unic de acces, subdezvoltarea sistemelor de e-guvernare și utilizarea insuficientă a instrumentelor TI se reflectă în:

- Birocrație excesivă pentru cetățeni și companii;

- Birocrație inter- și intra-instituțională excesivă;
- Suprapunerea reglementărilor și suprareglementare. Capacitatea scăzută de planificare și luarea ad-hoc a deciziilor, fără o evaluare solidă de impact, generează o nevoie constantă de a emite noi acte legislative sau de a le modifica pe cele existente.

785. Astfel, deși numărul actelor legislative adoptate a înregistrat o ușoară scădere, inițiative legislative semnificative care au un impact major (economic, financiar, social etc.) sunt adoptate în continuare prin ordonanțe de urgență, fără consultare publică, după cum se arată în Tabelul 15.

d. Capacitatea de a furniza servicii publice

786. Serviciile publice din România sunt în general mai puțin dezvoltate decât cele care există în țările UE mai dezvoltate. Cu toate acestea, cauza celei mai mari nemulțumiri a publicului o reprezintă nu neapărat nivelul absolut al serviciilor, ci mai degrabă inegalitatea în ceea ce privește calitatea și accesibilitatea serviciilor pe care cetățenii au dreptul să le primească. Diferențele sunt deosebit de evident între zonele urbane și cele rurale, dar există, de asemenea, unele diferențe și între regiunile mai puțin dezvoltate. Capacitatea administrativă și financiară insuficientă la nivelul administrației centrale și locale, necesară pentru a satisface nevoile tot mai diversificate ale beneficiarilor, în special asigurarea de servicii publice de înaltă calitate, este cauzată de următorii factori:

- Reglementarea incoerentă a serviciilor publice prin acte normative distincte;
- Nu au fost definite standardele de cost și de calitate pentru toate serviciile publice;
- Preocuparea insuficientă pentru conceperea și furnizarea de servicii publice în parteneriat cu părțile interesate;
- Preocuparea insuficientă pentru implementarea pe termen lung a unor sisteme și instrumente de gestionare, monitorizare și evaluare pentru furnizarea de servicii publice.
- Deficiențe în alocarea competențelor, în management și în furnizarea serviciilor publice, fără respectarea cu consecvență a principiului subsidiarității.

787. Accesul la gama de servicii publice furnizate este insuficient asigurat, în special la nivel local, atât în ceea ce privește accesul beneficiarilor la informații (cunoașterea drepturilor și a procedurilor care reglementează interacțiunea cu administrația), cât și în ceea ce privește furnizarea efectivă.

e. Lipsă de coordonare și fragmentare pronunțată

788. Există neajunsuri clare legate de coordonarea între ministere și entitățile care administrează responsabilitățile intra-sectoriale, competențe și atribuții instituționale suprapuse, utilizare inefficientă a resurselor, administrare fragmentată și grevată de prea multe structuri costisitoare.

789. Transferul de competențe între autoritățile centrale și locale (în educație, sănătate, evidența populației, serviciile publice de bază) a fost realizat fără o evaluare corespunzătoare a capacității administrative și financiare a autorităților locale. Acest transfer a fost adeseori incomplet sau neclar/difuz, iar serviciile publice descentralizate furnizate de către autoritățile publice locale au fost subfinanțate în multe cazuri.

790. Diferențele de capacitate administrativă între autoritățile locale au afectat capacitatea acestora de a mobiliza resurse, de a atrage investiții și de a implementa în mod corespunzător strategiile și planurile dezvoltate. Fragmentarea, inclusiv în pe criteriile politice, a împiedicat cooperarea între autoritățile locale în vederea dezvoltării de inițiative și servicii publice pe o bază economică și eficientă. Aceasta a împiedicat, de asemenea, o dezvoltare integrată, ca urmare a participării insuficiente a municipalităților rurale din jurul zonelor și polilor urbani de creștere.

791. În România există o fragmentare teritorială semnificativă, reflectată în cele 3222 de unități administrativ-teritoriale, dintre care 41 de județe, 103 municipalități, 217 orașe și 2 861 de comune. Această organizare nu a mai făcut obiectul unor reforme majore din 1968 (atunci când a fost adoptată legislația privind organizarea administrativ-teritorială a României) și nu mai corespunde nevoilor actuale de dezvoltare.

792. În prezent, aproximativ 57% dintre municipalități au mai puțin de 50 000 de locuitori, 55% dintre orașe au mai puțin de 10 000 de locuitori, iar o serie de localități și orașe au o populație totală similară ca număr cu cea a comunelor sau chiar sub nivelul acestora; aproximativ 52% dintre comune au mai puțin de 3 000 de locuitori, iar dintre acestea, 93 au mai puțin de 1 000 de locuitori. Populația rurală constituie în continuare un procent foarte ridicat din populația țării comparativ cu alte țări europene, ceea ce ridică probleme suplimentare, atât în ceea ce privește dezvoltarea socio-economică, cât și furnizarea serviciilor.

793. Slabă capacitate administrativă la nivel local în contextul descentralizării parțiale. Una dintre problemele fundamentale actuale se referă la **fragmentarea administrativ-teritorială excesivă, care implică costuri operaționale ridicate pentru sectorul public local, nejustificate în raport cu eficiența serviciilor furnizate.** Un alt efect negativ al acestei probleme constă în **dificultatea corelării strategiilor și politicilor existente la nivel local cu cele existente la nivel central.**

Promovarea integrității, a transparenței și a bunei guvernante

794. Calitatea și motivația resurselor umane se reflectă în gradul de transparență cu privire la activitatea derulată în cadrul administrației publice și în nivelul de corupție. Chiar dacă legea privind liberul acces la informațiile de interes public (Legea nr. 544/2001) și legea privind transparența decizională în administrația publică (Legea nr. 52/2003) se aplică deja de 10 ani, iar sistemul de declarare a averii și a conflictelor de interese de către funcționarii publici este, la rândul său, definit cu claritate, procesul de implementare a acestora prezintă o serie de deficiențe constând în comunicarea incompletă a informațiilor, reticenta față de transmiterea informațiilor din domenii precum achizițiile publice și o cultură organizațională axată pe transmiterea răspunsurilor în perioada maximă prevăzută de lege. Dacă aceste instrumente sunt utilizate pentru obținerea de

informații de la administrația publică, Legea nr. 109/2007 privind reutilizarea informațiilor din instituțiile publice (care transpune Directiva 2003/98/CE privind reutilizarea informațiilor din sectorul public) este mult mai puțin cunoscută, în special deoarece există un volum foarte limitat de informații disponibile.

795. În prezent, România pune în aplicare Strategia Națională Anticorupție (SNA), care oferă direcțiile strategice majore pe termen mediu în vederea susținerii integrității și a bunei guvernante în cadrul tuturor instituțiilor publice. SNA a fost concepută, de asemenea, ca răspuns la recomandările formulate în acest domeniu în cadrul MCV și cu scopul punerii în aplicare a acestora. Strategia are drept scop reducerea și prevenirea corupției printr-o aplicare riguroasă a cadrului juridic și instituțional existent. Prin urmare, SNA pune accentul pe respectarea standardelor de integritate și pe implementarea efectivă a măsurilor în vigoare (cum ar fi declararea averii, gestionarea conflictelor de interese și a incompatibilităților, protecția denunțătorilor, consilierea etică, declararea cadourilor, transparența procesului decizional și accesul la informațiile de interes public). În plus, SNA înglobează domeniile identificate drept prioritare la nivelul Uniunii Europene în Comunicarea anticorupție a CE, precum recuperarea produselor provenite din săvârșirea de infracțiuni, protecția intereselor financiare ale UE și alte domenii/sectoare vulnerabile în fața fenomenului corupției.

796. Pentru atingerea obiectivelor SNA, este necesară abordarea anumitor dificultăți și acordarea unei atenții speciale anumitor domenii:

- Creșterea nivelului educației în materie de anticorupție pentru toți angajații instituțiilor publice
- Implementarea eficientă a măsurilor preventive anticorupție reglementate de legislația națională;
- Utilizarea sporită a mecanismelor de control administrativ;
- Adoptarea unor măsuri specifice în sectorul public în vederea prevenirii conflictelor de interese în materie de achiziții publice;

797. Unul dintre obiectivele principale ale Strategiei Naționale Anticorupție îl constituie creșterea numărului de indicatori de evaluare a percepției impactului corupției, pentru a se ajunge la media de percepție a corupției de la nivelul UE.

Lecții învățate

798. În cursul perioadei de programare 2007 - 2013, Programul Operațional Dezvoltarea Capacității Administrative a avut un rol special în sprijinirea reformei administrației publice. Intervențiile au urmărit îmbunătățirea bazei de elaborare a politicilor publice, procesului de planificare strategică, cuantificării și evaluării performanțelor, managementului resurselor umane, precum și descentralizării (de exemplu, educație, sănătate, evidența populației, servicii publice de bază).

799. PO DCA 2007 – 2013 a sprijinit câteva proiecte importante dedicate analizării problemelor transversale din 11 sectoare (agricultură, transport, educație preuniversitară și superioară, finanțe publice, concurență, sănătate, muncă, mediu, economie și dezvoltare regională), în vederea identificării deficiențelor, nevoilor și posibilelor soluții.

800. În perioada curentă de programare nu au fost generate suficiente proiecte strategice cu impact semnificativ asupra sistemului și cu potențial de replicare (a se vedea: *Analiza activităților de consolidare a capacităților în administrația publică, Raport final, Banca Mondială*), iar unele proiecte au fost tergiversate din cauza capacității reduse a beneficiarilor.

801. Numeroase proiecte au fost promovate într-o manieră nestructurată, vizând simptomele deficiențelor, dar cu eficiență limitată atunci când nu au putut aborda cauzele structurale ale acestora.

802. Viitoarele intervenții destinate consolidării capacităților trebuie implementate prin proiecte strategice integrate. Aceste proiecte strategice vor face parte din Strategia pentru consolidarea capacității administrației publice 2014-2020 și vor fi supuse consultării publice.

803. Oportunitatea de a utiliza **fonduri UE** ca resurse suplimentare de creștere a autonomiei financiare a unităților administrativ-teritoriale și de îmbunătățire a calității serviciilor furnizate beneficiarilor nu a fost folosită în mod adecvat.

Viitoare măsuri

804. Pentru reformarea cu succes a administrației publice se impune, de asemenea, continuarea eforturilor deja întreprinse prin punerea în aplicare a măsurilor referitoare la capacitatea administrativă în următoarele ministere:

- Ministerul Educației Naționale (a se vedea: http://www.sgg.gov.ro/docs/File/UPP/doc/rapoarte-finale-bm/etapa-zi/04_HEFR%20final%20report.pdf);
- Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice (a se vedea: http://www.sgg.gov.ro/docs/File/UPP/doc/rapoarte-finale-bm/etapa-II/06_MMFPS_RO-FR-Final%20Volume%201_ENG.pdf);
- Ministerul Finanțelor Publice (a se vedea: *Ministerul finanțelor a pus în aplicare 5 proiecte derivate din AFI* (http://www.sgg.gov.ro/docs/File/UPP/doc/rapoarte-finale-bm/etapa-II/06_RO%20FR_Public%20Finance_%20Final%20Report.pdf);
- Ministerul Economiei (a se vedea: http://www.sgg.gov.ro/docs/File/UPP/doc/rapoarte-finale-bm/etapa-II/03_MEC%20Review%20Final%20Report.pdf);
- Secretariatul General al Guvernului;
- Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice (a se vedea: [http://www.sgg.gov.ro/docs/File/UPP/doc/rapoarte-finale-bm/etapa-II/02_Regional%20Devt%20and%20Tourism%20FR%20Final%20Report%20\(E nglis h\).pdf](http://www.sgg.gov.ro/docs/File/UPP/doc/rapoarte-finale-bm/etapa-II/02_Regional%20Devt%20and%20Tourism%20FR%20Final%20Report%20(E%20nglish).pdf));
- Ministerul Transporturilor - 2 proiecte derivate din AF-I (a se vedea: http://www.sgg.gov.ro/docs/File/UPP/doc/rapoarte-finale-bm/etapa-II/07_RO%20FR_Transport_%20Final%20Report.pdf));
- Ministerul Sănătății (a se vedea: <http://www.sgg.gov.ro/docs/File/UPP/doc/rapoarte-finale-bm/etapa-II/07-RO-FR-Health-Sector.pdf>);
- *Ministerul Mediului și Schimbărilor Climatice (a se vedea: [143](http://www.sgg.gov.ro/docs/File/UPP/doc/rapoarte-finale-bm/etapa-</div><div data-bbox=)

805. Planurile de acțiune conțin măsuri de reformă structurală destinate consolidării capacității administrative a ministerelor de resort de a sprijini realizarea obiectivelor strategice ale Guvernului (inclusiv țintele UE 2020). În prezent, Cancelaria Primului-ministru elaborează un sistem de monitorizare și evaluare a reformelor structurale (inclusiv a planurilor de acțiune bazate pe analize funcționale), capabil să evalueze impactul acestor reforme asupra capacității administrației de a-și îndeplini obiectivele strategice (inclusiv obiectivele UE 2020).

806. Selectarea instituțiilor publice s-a făcut pe baza:

- responsabilității în ceea ce privește elaborarea și implementarea programelor orizontale de reformă;
- capacității administrative reduse de elaborare a politicilor publice sectoriale;
- contribuției relevante la îndeplinirea obiectivelor prevăzute de PNR.

807. Trebuie reamintit că planurile de acțiune menționate mai sus prevăd măsuri aflate în responsabilitatea mai multor părți interesate, de la toate nivelurile administrative. Consolidarea capacității **Ministerului Finanțelor Publice**, a **Ministerului Economiei** și a principalelor părți interesate din aceste sectoare este esențială pentru redresarea economiei și a sistemului financiar și pentru îmbunătățirea mediului de afaceri în vederea stimulării productivității, o condiție prealabilă pentru asigurarea unei creșteri economice de lungă durată.

808. În ceea ce privește **Ministerul Transporturilor și Ministerul Mediului și Schimbărilor Climatice**, aceste instituții sunt principalii actori implicați în elaborarea și implementarea obiectivelor Fondului de coeziune. Se va acorda un sprijin special consolidării capacității administrative a instituției implicate în evaluarea și adoptarea planurilor de management Natura 2000, revizuirii și simplificării procedurilor aferente și Administrației Naționale „Apele Române” (prin sensibilizarea angajaților acesteia și îmbunătățirea competențelor acestora de elaborare și punere în aplicare a măsurilor nestructurale).

809. Având în vedere obiectivele UE 2020 privind creșterea ratei ocupării forței de muncă (în special în rândul tinerilor), reducerea ratei de părăsire timpurie a școlii, creșterea investițiilor în cercetare și dezvoltare și reducerea sărăciei și excluziunii sociale, este necesar să se ofere sprijin constant și substanțial pentru instituțiile publice care sunt responsabile cu elaborarea și implementarea de politici publice în acest domeniu: **Ministerul Educației Naționale, Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice și Ministerul Sănătății**, organismele subordonate și cele coordonate de către acestea, precum și autoritățile locale.

810. Capacitatea administrativă reprezintă o condiție esențială pentru elaborarea și implementarea reformelor în domeniul politicilor și pentru îmbunătățirea nivelului de absorbție a fondurilor europene; prin urmare este necesară sprijinirea eforturilor depuse de către **Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice** și de către **Secretariatul General al Guvernului prin Cancelaria Primului-Ministru** cu privire la îmbunătățirea calității reglementărilor și a gestionării resurselor umane, reducerea birocrăției și dezvoltarea unui management bazat pe performanță în administrația publică.

811. În ceea ce privește măsurile viitoare, se are deja în vedere includerea în Programul Național de Reformă a principalelor deficiențe constatate în administrația publică (a se vedea *direcțiile de acțiune majore asumate de România prin PNR în DataFile.doc – Tabelul 16*)

812. Pentru a remedia deficiențele identificate și cauzele structurale care au condus la reducerea capacității administrației publice române și pentru a atenua efectele structurale, în prezent este în curs de elaborare **Strategia pentru consolidarea eficienței administrației publice 2014-2020**. Strategia va fi elaborată în corelare cu versiunea actualizată a Strategiei pentru o Reglementare Mai Bună, care vizează consolidarea sistemului de formulare a politicilor publice.

813. Strategia pentru consolidarea eficienței administrației publice 2014 – 2020 va cuprinde măsuri pe termen scurt (până în 2016) care vor asigura îndeplinirea criteriilor ex ante [cum ar fi: evaluarea nevoilor părților interesate, inclusiv ale cetățenilor, întreprinderilor și ale altor părți interesate (parteneri sociali, ONG-uri) și stabilirea unor obiective privind îmbunătățirea modului în care se răspunde acestor nevoi prin dezvoltarea unor sisteme și instrumente de management al calității, elaborarea unui plan de acțiune pentru implementarea sistemelor și instrumentelor de management al calității, efectuarea unei analize a nevoilor și obiectivelor din perspectiva simplificării și raționalizării procedurilor administrative și elaborarea unui plan de acțiune pentru simplificarea procedurilor administrative] și va contribui la consolidarea capacității administrative a instituțiilor direct responsabile pentru punerea în aplicare a Strategiei Europa 2020 pentru a-și atinge obiectivele.

814. O altă măsură importantă constă în acordarea de sprijin prin intermediul proiectelor strategice ministerelor responsabile pentru îndeplinirea condițiilor ex ante în vederea consolidării capacității administrative de implementare, monitorizare și evaluare a acțiunilor/măsurilor prevăzute în strategii.

815. Acțiunile pe termen mediu (până în 2020) vor avea rolul de a contribui la consolidarea capacității administrației publice de a asigura sustenabilitatea măsurilor în vederea atingerii obiectivelor Strategiei Europa 2020 și dezvoltarea viitoare.

816. Principalele obiective și direcții de acțiune ale strategiei se axează pe: managementul performanței în administrația publică, inclusiv managementul resurselor umane, un sistem adecvat de planificare strategică și fundamentarea corespunzătoare a procesului decizional, disponibilitatea informațiilor relevante și a datelor necesare formulării și evaluării politicilor publice, utilizarea la scară mai largă a instrumentelor TIC și consolidarea capacităților administrative la nivel local, în contextul descentralizării, în vederea creșterii calității și a accesibilității serviciilor publice.

817. Având în vedere importanța reformei juridice și administrative, POCA va susține încă dintr-o etapă timpurie consolidarea capacității administrative a instituțiilor responsabile cu punerea în aplicare condiționalităților ex ante, prin intermediul unor cereri de propuneri specifice.

818. Având în vedere natura transversală, precum și importanța și urgența necesității de a continua reforma justiției, măsurile de sprijinire a dezvoltării sistemului judiciar constituie o prioritate absolută și necesită măsuri de punere în aplicare (astfel cum sunt descrise în Secțiunea 1.1) bazate pe documentele

strategice relevante, inclusiv Strategia Națională Anticorupție, pe principalele recomandări incluse în proiectele Băncii Mondiale privind Analiza funcțională a sistemului judiciar și optimizarea funcționării instanțelor și altele. Pentru programele relevante se va asigura finanțarea necesară în timp util.

Principalele nevoi de dezvoltare

819. Pornind de la constatările analizei provocărilor în materie de dezvoltare și ale analizei SWOT (*a se vedea fișierul SWOT Analysis.docx*), **principalele nevoi de dezvoltare** sunt:

- **Îmbunătățirea procesului decizional și a eficienței cheltuielilor publice la toate nivelurile**
 - Dezvoltarea și implementarea de sisteme și proceduri pentru coordonarea politicilor;
 - Dezvoltarea de mecanisme de monitorizare și evaluare a politicilor implementate;
 - Îmbunătățirea procesului bugetar și legislativ prin evaluări de impact detaliate și procese de consultare eficiente;
 - Adaptarea planurilor de acțiune în funcție de rezultatele analizelor funcționale pentru instituțiile publice;
 - Dezvoltarea de competențe în domeniile planificării strategice și programării bugetare, evaluărilor de impact și monitorizării și evaluării (de exemplu, formare și metodologii, baze de date pentru indicatori);
 - Consolidarea dimensiunii participative, dezvoltarea de mecanisme de consultare și participare la procesul decizional;
 - Consolidarea/dezvoltarea capacității părților interesate (parteneri sociali, societate civilă/ONG-uri) pentru a le da posibilitatea de a contribui mai eficient la promovarea și punerea în aplicare a reformelor în administrația publică
- **Reformarea managementului resurselor umane în instituțiile publice**
 - Elaborarea și aplicarea unui cadru strategic integrat de management al resurselor umane în sectorul public
 - Creșterea nivelului de profesionalism, independență efectivă și de atractivitate în administrația publică
- **Reducerea birocrăției pentru companii și cetățeni**
 - Măsurarea sarcinii administrative, transferul de know-how și bune practici;
 - Acțiuni de asigurare a conformității cu reglementările și de reducere a poverii birocratice asupra companiilor și cetățenilor;
- **Administrație deschisă - creșterea gradului de transparență, integritate, accesibilitate și responsabilitate din partea guvernului și a serviciilor publice;**
- **Creșterea calității și accesibilității la toate nivelurile serviciilor publice**

de pe teritoriul României

- Managementul performanței, sisteme și mecanisme de monitorizare și evaluare a performanței în furnizarea serviciilor publice;
 - Consolidare instituțională;
 - Servicii publice accesibile și orientate către utilizatori;
 - Transferul de know-how și bune practici;
 - Parteneriate între instituțiile publice și între acestea și părțile interesate.
- **Creșterea capacității administrative și financiare de la nivel național, regional și local pentru implementarea acțiunilor vizând atingerea obiectivelor de dezvoltare ale României;**
 - Dezvoltarea de sisteme și instrumente moderne pentru creșterea performanțelor la toate nivelurile instituțiilor publice
 - **Dezvoltarea unor mecanisme de coordonare între instituțiile publice în vederea unei mai bune coordonări a acțiunilor de reformă, atât pe orizontală, cât și pe verticală, inclusiv o definiție mai clară a mandatului instituțiilor publice și un mecanism de coordonare pentru implementarea strategiilor macroeconomice (de exemplu SUERD și PMI).**
 - **Dezvoltarea, introducerea și susținerea utilizării instrumentelor TIC și a conceptului de date deschise.**

820. Toate nevoile principale de dezvoltare sus-menționate au legătură cu recomandarea Comisiei Europene privind Programul Național de Reformă al României pentru 2014 și care include un aviz al Consiliului privind Programul de convergență al României pentru 2014 referitor la:

- Intensificarea eforturilor de consolidare a capacității administrației publice, în special prin îmbunătățirea eficienței, a gestionării resurselor umane, a instrumentelor decizionale și a coordonării în cadrul și între diferitele niveluri administrative, precum și prin îmbunătățirea transparenței, a integrității și a răspunderii.
- Accelerarea absorbției fondurilor UE, consolidarea sistemelor de gestiune și de control și îmbunătățirea capacității de planificare strategică, inclusiv a elementului bugetar multianual.
- Remedierea deficiențelor persistente din sectorul achizițiilor publice.

Sistemul judiciar

821. Problematice referitoare la sistemul judiciar care trebuie abordată este evidențiată și în ultimele rapoarte MCV.

822. Sistemul judiciar a evoluat în perioada ulterioară aderării României la UE, iar încrederea publicului în sistemul judiciar a crescut în mod constant. Conform celui mai recent sondaj Eurobarometru privind justiția (a se vedea: *Sondajul Eurobarometru Flash nr. 385 - Justiția în UE , noiembrie 2013, p. 14*), 44% dintre români au încredere în sistemul judiciar, fapt care reprezintă o realizare majoră, deoarece demonstrează o creștere de peste 15% față de data aderării României

la UE. Cu toate acestea, România continuă să se afle sub media UE în ceea ce privește încrederea publicului în justiție.

823. Pentru a continua îmbunătățirea calității și eficienței sistemului judiciar, combaterea corupției la toate nivelurile și asigurarea punerii în aplicare efective a hotărârilor judecătorești (a se vedea: *Recomandările specifice de țară ale UE 2014*) sunt necesare cadre și instituții eficiente și transparente.

824. În vederea modernizării procesului judiciar, **în 2009 au fost adoptate noile coduri civil și penal, inclusiv codurile de procedură aferente.** Procesul de punere în aplicare a codurilor a fost unul gradual, pentru a se putea asigura instrumentele necesare (personalul, bugetul și infrastructura) punerii în aplicare cu ușurință a acestora. Noul Cod Civil și noul Cod de Procedură Civilă au intrat în vigoare în 2011 și respectiv în 2013, iar codurile penale au intrat în vigoare la începutul anului 2014. Aceste coduri vor avea o contribuție decisivă la modernizarea sistemului judiciar și vor avea un efect benefic asupra eficienței, transparenței și consecvenței procesului judiciar.

825. Pe lângă adoptarea și punerea în aplicare a noilor coduri, au fost luate și alte măsuri și s-au înregistrat progrese în vederea sprijinirii și completării firești a punerii lor în aplicare.

826. Astfel, la nivelul sistemului judiciar s-au realizat mai multe proiecte și analize care au vizat îmbunătățirea performanțelor și eficienței la acest nivel. Astfel, printr-un proiect finanțat de Banca Mondială, **Stabilirea și implementarea volumului optim de muncă pentru judecători și grefieri**, desfășurat în perioada octombrie 2011 - mai 2013, a fost identificat un nou sistem de stabilire a volumului optim de muncă pentru judecători și grefieri și au fost elaborate instrumentele adecvate pentru aplicarea și monitorizarea sistemului respectiv la nivelul conducerii instanțelor, urmând a fi dezvoltate în continuare.

827. Sistemul judiciar a mai beneficiat, în perioada februarie 2012 - martie 2013, împreună cu alte instituții guvernamentale centrale, de o **analiză funcțională efectuată de către Banca Mondială** privind eficacitatea organizării și funcționării sistemului judiciar în contextul preocupării generale pentru îmbunătățirea activității administrative.

828. Pentru a continua consolidarea reformei, a fost elaborat **un proiect de strategie de dezvoltare a sistemului judiciar** prin efortul comun al părților interesate relevante de la nivelul sistemului judiciar (Ministerul Justiției, Consiliul Superior al Magistraturii, ministerul public cu structurile sale specializate, și anume Direcția Națională Anticorupție și Direcția de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism, Înalta Curte de Casație și Justiție). Se preconizează că adoptarea strategiei va avea loc în prima parte a anului 2014.

829. Strategia va stabili direcțiile de dezvoltare ale justiției pentru anii următori și în conformitate cu recomandările formulate de experții Băncii Mondiale cu privire la proiectele recente din domeniul justiției.

830. Principalele obiective ale strategiei constau în continuarea modernizării sistemului judiciar prin instituirea managementului strategic la nivelul sistemului judiciar, utilizarea eficientă a resurselor, identificarea unor soluții inovatoare pentru creșterea performanței, o mai mare transparență și integritate a sistemului judiciar și creșterea accesibilității acestuia pentru cetățeni. Atingerea tuturor

acestor obiective va pune bazele unei încrederi sporite a publicului în instituțiile judiciare.

831. Pe baza principalelor ținte și obiective ale Strategiei, cu sprijinul fondurilor naționale, al fondurilor ESI și al altor surse de finanțare, sistemul judiciar din România **va încerca să realizeze următoarele:**

a. Creșterea eficienței justiției ca serviciu public

- Concluziile și recomandările celor două proiecte ale Băncii Mondiale (**Stabilirea și implementarea volumului optim de muncă al judecătorilor și grefierilor și Analiza funcțională**) au subliniat, în contextul asigurării unei puneri în aplicare lipsite de probleme a noilor coduri, importanța implementării unor indicatori ai calității și a unui volum optim de muncă în instanțe, a îmbunătățirii statisticilor judiciare, a unei mai bune coordonări a acțiunilor între actorii-cheie din cadrul sistemului judiciar în vederea asigurării unui management strategic performant al sistemului judiciar.
- Noile legi privind aplicarea sancțiunilor penale și sistemul de probațiune vor avea o contribuție masivă la îmbunătățirea eficacității sistemului de justiție. Cu toate acestea, instituții nou create precum **Direcția Națională de Probațiune și Administrația Națională a Penitenciarelor** necesită sprijin suplimentar pentru consolidarea capacităților în vederea aplicării eficiente a noii legislații în materie penală.
- Astfel, strategia are ca scop obținerea următoarelor **rezultate preconizate:** Crearea unei viziuni coerente de management strategic la nivelul sistemului judiciar; finalizarea procesului de punere în aplicare a noilor coduri (civil/penal, de procedură civilă/de procedură penală); optimizarea organizării și funcționării instanțelor și parchetelor; îmbunătățirea condițiilor de detenție și creșterea ratei de reintegrare socială a deținuților.

b. Consolidarea capacității instituționale a sistemului judiciar

- Nevoia de a asigura reforma adecvată a sistemului judiciar, precum și măsurile strategice la nivelul sistemului judiciar implică, în mod necesar, **consolidarea instituțională** a actorilor-cheie din sistem pentru ca aceștia să își poată îndeplini mai bine funcțiile în conformitate cu competența deținută și să asigure astfel efectuarea unor reforme susținute în sistemul judiciar (Ministerul Justiției, Consiliul Superior al Magistraturii, Înalta Curte de Casație și Justiție, Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, Direcția Națională Anticorupție, Direcția de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism, Școala Națională de Grefieri, Institutul Național al Magistraturii, Administrația Națională a Penitenciarelor, Oficiul Național al Registrului Comerțului, Direcția Națională de Probațiune).
- După înființarea, în 2011, a biroului **pentru recuperarea activelor** în cadrul Ministerului de Justiție, s-au mai identificat o serie de măsuri în vederea consolidării eficienței globale a sistemului național de urmărire, gestionare și recuperare a activelor provenind din infracțiuni (auditul independent efectuat de Basel Institute for Governance, precum și evaluarea inter pares efectuată de Comisia Europeană și EUROPOL), măsuri care vor fi implementate pe termen mediu. Printre acestea se numără o mai bună coordonare între agenții în procesul de aplicare a noii legislații, precum și instituirea unei infrastructuri de gestionare a activelor.

- Astfel, **se preconizează obținerea următoarelor rezultate** pe baza Strategiei: consolidarea cadrului juridic; consolidarea capacității la nivelul instituțiilor din cadrul sistemului de justiție; consolidarea sistemului național de recuperare a activelor și a valorificării produselor provenite din săvârșirea de infracțiuni; consolidarea capacităților administrative ale instanțelor și parchetelor.

c. Asigurarea integrității la nivelul sistemului judiciar

- La începutul anului 2012 (legea nr. 24/2012), România și-a consolidat temelul juridic pentru **responsabilitatea sistemului judiciar**.
- În domeniul responsabilității judiciare, **noile abateri și sancțiuni disciplinare** permit **Inspecției judiciare** să efectueze anchete disciplinare mai bine direcționate, mai rapide și mai proactive și să dezvolte o capacitate de consiliere mai bună în cadrul inspectoratului în vederea rezolvării deficiențelor de organizare, de procedură și de practică judiciară.
- Au fost adoptate o legislație mai solidă de promovare a **integrității** în interiorul justiției și o lege care introduce confiscarea extinsă a bunurilor provenite din săvârșirea de infracțiuni.
- În ceea ce privește **combaterea corupției și promovarea integrității**, a fost recunoscut faptul că România a făcut progrese importante în urmărirea penală și judecarea unor cazuri de corupție la nivel înalt și că Direcția Națională Anticorupție (DNA) a continuat să obțină rezultate bune, înregistrând o creștere semnificativă a numărului de inculpări și de condamnări.
- În ceea ce privește **răspunderea și transparența în justiție**, s-au înregistrat progrese constante în aplicarea **Strategiei Naționale Anticorupție (SNA) 2012-2015**.
- Cu toate acestea, este încă nevoie de sprijin financiar pentru punerea în aplicare a **SNA** și a **Strategiei de întărire a integrității în justiție 2011-2016**, care are ca scop creșterea încrederii populației în justiție, obiectivul final fiind asigurarea unui grad înalt de competență al sistemului judiciar. Se preconizează atingerea următoarelor obiective: adoptarea unor hotărâri corecte, disponibilitatea față de publicul larg, îndeplinirea procedurilor într-un interval optim, personal incoruptibil și practică judiciară unitară. În acest context, este necesar să se furnizeze un sprijin suplimentar DNA și altor instituții/agenții implicate în combaterea/prevenirea corupției, în vederea consolidării capacității lor de intervenție.
- În acest domeniu specific, se rezultate preconizate sunt **următoarele**: consolidarea integrității sistemului judiciar prin promovarea unor măsuri anticorupție și a unor standarde deontologice; modernizarea statutului profesiilor juridice legate de sistemul judiciar în vederea întăririi normelor deontologice; mediatori, arbitri, avocați, experți, notari, practicieni în insolvență, executori judecătorești, traducători și interpreți.

d. Asigurarea transparenței actului de justiție

- Începând din noiembrie 2013, Sistemul european de informații cu privire la cazierile judiciare **ECRIS** permite accesul automat al judecătorilor și

grefierilor la hotărârile judecătorești emise de toate instanțele din țară, în baza unei decizii a CSM. În plus, toate hotărârile ÎCCJ sunt în prezent disponibile online pe site-ul instituției sub forma unor rezumate ale hotărârilor relevante, în timp ce hotărârile emise de ÎCCJ sunt publicate integral. Cu toate acestea, este în continuare nevoie să se creeze **o singură bază de date electronică completă unde să fie publicate hotărârile judecătorești**, inclusiv hotărârile Înaltei Curți de Casație și Justiție.

- În plus, ultimul raport al CEPEJ (a se vedea: *CEPEJ Studies nr. 18, Sistemele judiciare europene, Ediția 2012*) atrage atenția asupra necesității ca site-urile oficiale să asigure **accesul facil al cetățenilor la informații de ordin practic** privind drepturile lor sau activitatea instanțelor sau direct la formularele cu ajutorul cărora își pot exercita drepturile, precum și la informații privind legile, procedurile și instanțele. În acest context, este necesară finanțarea în vederea digitalizării complete a sistemului judiciar din România, prin implementarea **dosarului electronic**
- Se preconizează obținerea **următoarelor rezultate**: publicarea hotărârilor motivate relevante; îmbunătățirea mecanismelor de furnizare a informațiilor către părți și de acordare a accesului la documentele aflate la instanță în timp util, inclusiv prin dezvoltarea și acordarea accesului publicului la serviciile de dosare electronice.

e. Asigurarea accesului la justiție

- **Îmbunătățirea accesului la justiție**, în special în contextul aplicării noilor coduri, cuprinde un set de măsuri, începând cu asigurarea unor spații adecvate pentru instanțe (săli de judecată, arhive) și continuând cu campanii de conștientizare cu privire la modificările legislative majore, servicii mai bune de asistență juridică, îmbunătățirea accesului online la activitatea și serviciile instanțelor prin elaborarea unor instrumente electronice în acest scop.
- De asemenea, se impune elaborarea unor proiecte de **e-justiție** pentru instituțiile-cheie din cadrul sistemului judiciar, cum ar fi instanțele comerciale, Oficiul Național al Registrului Comerțului pentru ca acestea să-și îndeplinească misiunea în ceea ce privește mediul de afaceri și să susțină aplicarea unor acte legislative importante, cum ar fi legislația viitoare privind insolvența.
- **Specializarea instanțelor** poate, de asemenea, să contribuie la eliminarea anumitor blocaje din sistem și la susținerea mediului de afaceri din România. Astfel, în București este planificată înființarea unui Tribunal Comercial. Legea a fost adoptată în Parlament la sfârșitul anului 2013, iar tribunalul se preconizează că va începe să funcționeze în 2014. Tribunalul va soluționa toate litigiile profesionale ce țin de competența unei instanțe specializate în dreptul societăților comerciale și insolvență, cu scopul de a asigura o mai bună calitate a actului de justiție și de a accelera procedurile judecătorești.
- Astfel, Strategia de dezvoltare a sistemului judiciar are ca scop obținerea următoarelor **rezultate preconizate**: consolidarea sistemului de asistență judiciară; îmbunătățirea comunicării la nivelul sistemului judiciar.

f. Îmbunătățirea calității actului de justiție

- În ceea ce privește **coerența procesului judiciar**, s-au făcut pași importanți

în vederea **unificării jurisprudenței**. Printre inițiativele întreprinse în acest sens se pot menționa mecanismele prevăzute de noua legislație, cum ar fi: îmbunătățirile aduse procedurii de recurs în interesul legii, procedura hotărârii preliminare etc. De asemenea, s-au luat măsuri în vederea reducerii volumului de muncă la nivelul instanțelor, cum ar fi încurajarea utilizării **medierii** ca metodă alternativă de soluționare a litigiilor.

- În contextul adoptării și punerii în aplicare a noilor coduri, dat fiind numărul mare de revizii și modificări care au avut loc, a crescut semnificativ necesitatea **formării** tuturor practicienilor implicați în sistemul judiciar: judecători, procurori, avocați, grefieri, personalul din sistemul de probațiune și sistemul penitenciar. Formarea practicienilor va îmbunătăți cunoștințele acestora și va oferi ocazia purtării unor discuții cu privire la noile evoluții legislative, precum și cu privire la jurisprudența relevantă.
- Prin urmare, formarea inițială și continuă a practicienilor implicați în actul de justiție este un obiectiv pe termen lung care necesită sprijin financiar substanțial.
- Astfel, proiectul de strategie cuprinde următoarele **rezultate**: reducerea duratei procedurilor judiciare; unificarea jurisprudenței; formarea interdisciplinară a participanților la administrarea actului de justiție; îmbunătățirea aplicării hotărârilor.
- Nu în ultimul rând, toate aceste priorități ale reformei nu pot fi aplicate în lipsa unei **infrastructuri fizice** adecvate, având în vedere adoptarea și introducerea noilor coduri și revizuirile și modificările semnificative care au fost efectuate.
- În acest context, **noul Cod de procedură civilă** prevede o nouă organizare a procedurilor civile, presupunând o serie de modificări în desfășurarea unui proces, cum ar fi separarea în două etape a audierilor publice din tribunalele de primă instanță (etapa de audiere în Camera consiliului și în ședință deschisă). În România există 233 de instanțe, care funcționează în 206 clădiri. Pe lângă investițiile necesare pentru a adapta sediile instanțelor la prevederile noilor coduri, sunt necesare, de asemenea, investiții majore în clădirile tribunalelor. De exemplu, o analiză din luna mai 2013 a Ministerului Justiției arată că este necesară reabilitarea masivă a aproximativ 75 de clădiri, în care funcționează 89 de instanțe. De asemenea, unitățile penitenciare trebuie reabilite din punct de vedere energetic, deoarece infrastructura lor fizică necesită investiții semnificative, conform standardelor europene privind detenția.
- În plus, din cele 206 clădiri în care funcționează instanțe, 48 sunt monumente istorice, iar alte 10 se află în cartiere istorice, fiind astfel supuse anumitor restricții privind reabilitarea. Trebuie amintit că unele monumente sunt amplasate în centre urbane reprezentative, cu un număr semnificativ de clădiri de importanță culturală.

Mijloace TIC pentru modernizarea sistemului judiciar

832. Continuarea dezvoltării mijloacelor TIC în sistemul de justiție va constitui o contribuție importantă la îmbunătățirea managementului strategic, a răspunderii, transparenței și eficienței justiției, ușurând astfel accesul la justiție. Sunt

necesare investiții pentru a sprijini în continuare extinderea utilizării mijloacelor informatice în justiție, în conformitate cu obiectivele strategice referitoare la e-justiție și cu bunele practici din acest domeniu.

Principalele nevoi de dezvoltare

833. **Principalele nevoi de dezvoltare** ale sistemului judiciar se referă la continuarea îndeplinirii principalelor criterii de referință și obiective ale reformei și a dezvoltării sistemului judiciar, spre un sistem mai eficient, mai transparent și mai responsabil. Pe baza principalelor domenii din Strategia de dezvoltare a sistemului judiciar sus-menționată, este necesară acordarea de sprijin suplimentar pe parcursul procesului de reformă.

834. Astfel, principalele nevoi de dezvoltare sunt **consolidarea capacității organizaționale și administrative** a sistemului judiciar (instanțe, parchete și organismele principale ale sistemului judiciar: Ministerul Justiției, Înalta Curte de Casație și Justiție, Ministerul Public, Direcția Națională Anticorupție și Direcția de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism) și dezvoltarea **resurselor umane** din punct de vedere al cunoștințelor profesionale și competențelor în vederea unei implementări adecvate a noilor coduri judiciare și a noii legislații, inclusiv a acquis-ului Uniunii Europene.

835. În plus, îmbunătățirea **accesului la justiție și a calității actului de justiție** în vederea creșterii încrederii populației (cu ajutorul unor instrumente diverse cum ar fi sondajele de opinie și anchetele, campaniile publice de informare, dar și publicarea hotărârilor judecătorești și accesul publicului la acestea), cu asigurarea concomitentă a **transparenței și integrității** (bazate, în principal, pe implementarea Strategiei Naționale Anticorupție și a măsurilor complementare în acest domeniu) în cadrul sistemului judiciar sunt nevoi de dezvoltare esențiale pentru succesul reformei.

836. Toate cele de mai sus necesită **măsuri de sprijin** prin intermediul investițiilor în infrastructura fizică și de TI a sistemului de justiție, precum și prin programe de formare continuă pentru magistrați și grefieri.

837. Toate nevoile principale de dezvoltare sus-menționate au legătură cu recomandarea Comisiei Europene privind Programul Național de Reformă al României pentru 2014 și care include un aviz al Consiliului privind Programul de convergență al României pentru 2014 referitor la continuarea îmbunătățirii calității și eficienței sistemului judiciar, combaterea corupției la toate nivelurile și asigurarea punerii în aplicare efective a hotărârilor judecătorești.

Sistemul de cadastru și carte funciară

838. România este formată din 3181 de unități administrativ-teritoriale, dintre care 2861 sunt unități administrativ-teritoriale aflate în zone rurale (comune). Numărul total al activelor imobiliare din România este estimat la 40 de milioane de parcele de teren: 32 de milioane de parcele în zone rurale și 8 milioane de parcele în zone urbane. Până în prezent, doar 9% din proprietățile rurale au fost înregistrate în sistemul de cadastru și carte funciară gestionat de Agenția Națională de Cadastru și Publicitate Imobiliară.

839. Lipsa unor informații fiabile privind drepturile imobiliare reprezintă un obstacol în calea dezvoltării zonelor rurale și urbane, afectând deopotrivă dezvoltarea infrastructurii, creșterea și dezvoltarea socială. Această situație are urmări asupra pregătirii și implementării investițiilor structurale finanțate de Uniunea Europeană, dar și asupra diferitelor programe de dezvoltare și investiții de infrastructură. Lipsa de informații privind drepturile de proprietate conduce adeseori atât la întâzieri majore, cât și la eforturi semnificative de investigare a drepturilor de proprietate asupra terenurilor care fac obiectul proiectelor și de compensare corectă și echitabilă a persoanelor expropriate. Înregistrarea sistematică în registrul de publicitate funciară va contribui, de asemenea, la consolidarea terenurilor agricole și comercializarea acestora.

840. Sistemul de cadastru și carte funciară este un sistem electronic integrat (denumit eTerra), implementat și întreținut de Agenția Națională de Cadastru și Publicitate Imobiliară. Sistemul eTerra acoperă întreaga țară și permite înregistrarea electronică a activelor imobiliare și gestionarea bazelor de date. Pentru a asigura funcționarea eficientă a sistemului de cadastru, sistemul eTerra trebuie să fie optimizat, fiind necesare, de asemenea, investiții în hardware, software, mentenanță și licențe. Pe lângă investițiile în sistem, este necesară asistență pentru desfășurarea de activități complexe din diferite domenii: tehnic (cartografiere, studii topografice), juridic (colectarea pe teren a titlurilor de proprietate și analizarea acestora), social și al comunicării (realizarea de campanii de informare în comunitățile locale, întâlniri cu localnicii și comunitățile vulnerabile din zonele acoperite de proiect).

841. În plus, la desfășurarea activităților de cadastru trebuie să mai participe: autoritățile locale, companii de cadastru, birourile județene de cadastru și publicitate imobiliară, populația locală. Personalul tuturor instituțiilor implicate trebuie să fie instruit în desfășurarea activităților specifice de dezvoltare a cadastrului, iar conducerea superioară, în aspectele referitoare la managementul, implementarea și monitorizarea sistemului.

842. Principalele probleme provocate de evidențele imobiliare incomplete sunt:

- *Limitarea pieței terenurilor, accesului la credit, investițiilor și veniturilor.* Costul ridicat al înregistrării și stabilirii succesiunilor încurajează tranzacțiile informale, limitează tranzacțiile cu terenuri, blochează accesul la sursele oficiale de creditare, descurajează investițiile și limitează calcularea și colectarea taxelor pe proprietate.
- *Dificultăți în gestionarea resurselor naturale și reacția la schimbările climatice.* Nu au fost înregistrate terenuri împădurite publice sau private, ceea ce îngreunează gestionarea lor, iar lipsa informațiilor de bază reduce eficiența programelor care vizează schimbările climatice și alte probleme legate de mediu.
- *Întârzierea incluziunii sociale.* Multe case și exploatații agricole ale persoanelor sărace și defavorizate sunt deținute fără drepturi legale (această situație este frecventă în așezările rurale de romi).

843. Înregistrarea sporadică, impusă de situație, s-a dovedit prea ineficientă și costisitoare pentru majoritatea românilor. Același lucru este valabil și pentru terenurile publice, care sunt prost demarcate, înregistrate sau desemnate în cadrul sectorului public.

844. După anul 1989, un număr mare de proprietăți au intrat în procesul de retrocedare. Acest proces a fost intens în zonele cooperativizate (din fosta perioadă socialistă) și s-a desfășurat lent, dar în prezent este aproape finalizat (aproximativ 95% din cererile de retrocedare au fost soluționate), având ca rezultat acordarea titlurilor de proprietate proprietarilor eligibili, dar aceștia nu au solicitat și înregistrarea titlurilor. Aceste titluri de proprietate sunt înregistrate sporadic, astfel încât va fi nevoie de o perioadă îndelungată pentru completarea cărții funciare și a registrului. În zonele necooperativizate (aproximativ 37% din teritoriul României), un procent semnificativ din proprietarii actuali de terenuri nu au documente legale (titluri de proprietate) pentru terenurile și clădirile pe care le dețin. Acest lucru întârzie restructurarea exploatațiilor agricole și scade competitivitatea acestora.

845. După înregistrarea proprietăților, atât private, cât și publice, comunele din mediul rural vor îndeplini una dintre cele mai importante condiții pentru accesarea programelor UE în domeniul dezvoltării infrastructurii locale: capacitatea de a dezvolta rețelele de utilități publice și rețelele stradale, de a reabilita clădirile de interes public etc.

846. În zonele urbane se consideră că înregistrarea proprietății se va face prin concesionarea serviciului public (Hotărârea Guvernului nr. 448/2013, 4 iulie 2013) sau prin stimularea autorităților locale în vederea obținerii unui cadastru sistematic din fonduri locale sau din alte surse. Înregistrarea proprietăților va fi abordată într-o manieră sistematică, similară pentru zonele urbane și rurale. Agenția Națională de Cadastru și Publicitate Imobiliară a derulat mai multe proiecte-pilot în vederea instituirii unei proceduri rapide de înregistrare a proprietăților în zonele urbane.

Principalele nevoi de dezvoltare

847. Pornind de la constatările analizei provocărilor pentru dezvoltare și ale analizei SWOT (*a se vedea fișierul SWOT Analysis.docx*), **principalele nevoi de dezvoltare** care pot fi rezolvate prin optimizarea serviciilor de publicitate imobiliară sunt:

- Îmbunătățirea sistemelor de înregistrare și de cartografiere în zonele rurale în vederea stimulării pieței terenurilor și a creditelor, precum și a investițiilor. Înregistrarea sistematică a titlurilor de proprietate va crește siguranța proprietății, va stimula piața terenurilor și accesul la credite instituționale, încurajând astfel dezvoltarea economică și socială a populației rurale și conducând la o creștere substanțială a veniturilor intangibile de pe urma proprietăților.
- Îmbunătățirea utilizării resurselor. Evidențele existente cu privire la terenuri vor constitui baza pentru actualizarea registrelor rurale și a evidențelor cadastrale și fiscale. Aceste baze de date vor fi puse la dispoziția APIA, a autorităților și instituțiilor publice, a notarilor publici etc. și vor ajuta la realizarea unei colectări mai bune și mai echitabile a taxelor pe proprietăți.
- Creșterea incluziunii. Printre progresele obținute prin înregistrarea sistematică se vor număra și servicii de sprijin pentru identificarea și facilitarea formalizării proprietății deținute de ocupanții legitimi fără documente valabile..

1.2. Un rezumat al evaluărilor ex ante ale programelor sau principalele constatări ale evaluărilor ex ante ale Acordului de Parteneriat

848. România a luat decizia de a externaliza evaluarea ex ante, ca metodă independentă de optimizare a coerenței și calității AP. Evaluatoarea ex ante li s-a cerut să răspundă la trei seturi de întrebări axate pe (i) coerența internă și externă a AP 2014 - 2020; (ii) capacitatea administrativă a autorităților și beneficiarilor; (iii) sisteme electronice pentru schimbul de informații între autorități și beneficiari. Această secțiune se concentrează pe primul set de întrebări și va fi actualizată imediat ce echipa de evaluare va pune la dispoziție diverse versiuni ale rapoartelor de evaluare.

849. În perioada martie 2013 - iunie 2014, evaluarea AP a fost efectuată în patru etape, pe baza următoarelor versiuni: Documentul consultativ AP (31 mai 2013), documentul de lucru al AP (august 2013), primul proiect al AP (octombrie 2013) și versiunea oficială a AP (încărcată pe SFC 2014 la 1 aprilie 2014). Pe tot parcursul procesului de elaborare a programelor, cu sprijinul evaluatorilor, s-au organizat o serie de seminarii de validare pe teme legate de coerența internă și îndeplinirea condiționalităților ex ante. De asemenea, au avut loc reuniuni de informare cu principalele părți interesate, în vederea discutării principalelor constatări, concluzii și recomandări rezultate din exercițiul de evaluare.

850. Pentru a facilita evaluarea coerenței interne și externe a Acordului de Parteneriat, s-a utilizat o combinație de metode și tehnici pentru fiecare întrebare de evaluare.

851. La încheierea celei de-a patra etape de evaluare, evaluatorii au apreciat că versiunea oficială a documentului a fost îmbunătățită în mod semnificativ, iar analiza disparităților și a nevoilor de dezvoltare este adecvată. Principiul parteneriatului a fost respectat prin elaborarea formală a AP împreună cu toate părțile necesare reprezentate în Comitetul Interministerial pentru AP (CIAP) și în grupurile de lucru, precum și prin consultările active și discuțiile între ministerele de resort, autorii programelor și alte părți interesate. PO-urile alese par logice și cuprind toate OT-urile. Cerințele privind concentrarea tematică prevăzute în regulamentele FEDR și FSE par, în general, să fi fost îndeplinite, deși cerințele referitoare la alocările din FSE și dezvoltarea urbană durabilă trebuie detaliate, la fel ca și alocarea resurselor pentru schimbările climatice. În raport cu nevoile identificate și cu distanța față de obiectivele UE2020, se pare că pentru OT 1, OT 2 și, într-o măsură mai mică, OT 10 s-au alocat fonduri insuficiente.

852. Evaluatorii au constatat că există, în general, o legătură între prioritățile de investiții și rezultatele urmărite, dar că mai sunt necesare îmbunătățiri. AP este mult mai clar cu privire la utilizarea DLRC, ITI și la integrarea Strategiei UE pentru regiunea Dunării, însă prioritățile legate de dezvoltarea teritorială trebuie să fie transpuse în acțiuni și rezultate, iar legăturile între diversele priorități de dezvoltare teritorială și OT trebuie să fie clarificate.

853. Potrivit constatărilor din raportul de evaluare, AP identifică și analizează grupurile vulnerabile în diferitele secțiuni ale documentului. Deși există o secțiune dedicată nevoilor geografice specifice, legătura dintre disparitatea geografică și acțiunile propuse este limitată.

854. Evaluatorii au constatat că analiza acoperă principalele probleme legate de dificultatea accesului la finanțare, deși justificarea pentru extinderea finanțării provenind din fondurile ESI trebuie să fie mai clară.

855. În ceea ce privește condiționalitățile ex ante, raportul de evaluare subliniază faptul că în cadrul MFE au fost instituite proceduri pentru monitorizarea progreselor, acordarea de asistență și de consiliere ministerelor de resort cu privire la condiționalitățile ex ante și că acestea sunt sprijinite în mod corespunzător de guvern/principali factorii de decizie.

856. Principalele recomandări din cuprinsul evaluării au făcut referire la îmbunătățiri specifice ale analizei în AP, legătura dintre principalele nevoi de dezvoltare și prioritățile propuse pentru finanțare, selecția rezultatelor, alocarea fondurilor anumitor OT-uri, alinierea la problemele teritoriale, justificarea pentru utilizarea IF.

857. În consecință, anumite capitole ale analizei, precum Privire de ansamblu și Politici macroeconomice, au fost îmbunătățite, oferindu-se explicații mai clare cu privire la cauzele lipsei de angajare sau a interesului întreprinderilor pentru domenii precum cercetarea și dezvoltarea și cu privire la problema sărăciei și la cauzele și clasificarea acesteia. Recomandarea privind o redactare mai concisă a textului referitor la „sărăcie”, „adaptarea la schimbările climatice, prevenirea și gestionarea riscurilor legate de schimbările climatice” și „sistemul de cadastru și de publicitate imobiliară” nu a fost preluată datorită interesului manifestat de mai multe părți interesate de a găsi suficiente probe pentru fundamentarea nevoilor și problemelor aferente temelor respective. În aproape toate domeniile indicate s-a realizat o legătură mai bună între principalele nevoi de dezvoltare și prioritățile propuse. Rezultatele au fost revizuite din perspectiva documentului de reflecție utilizat în cadrul exercițiului de evaluare ex ante. Sprijinul FEDR pentru OT 1 (CDI) a crescut cu 75 de milioane EUR, prin realocarea a 50 de milioane EUR de la OT 4 și a 25 de milioane EUR de la OT 7. Sprijinul FEADR pentru OT 1 și OT 10 a crescut, de asemenea, cu aproximativ 50 de milioane EUR. Prioritățile de dezvoltare teritorială au fost corelate cu instrumente de abordare integrată precum LEADER, DLRC, ITI, SUD. Cele cinci priorități de dezvoltare teritorială au fost transpuse în acțiuni în cadrul fiecărui instrument de abordare integrată. Recomandarea referitoare la asigurarea legăturilor între diversele priorități de dezvoltare teritorială, atât în interiorul obiectivelor tematice, cât și în interiorul Programelor Operaționale, a fost implementată doar parțial, luând în considerare lipsa unei strategii oficiale de dezvoltare spațială a României care să poată fi utilizată în vederea efectuării legăturilor recomandate. Justificarea pentru utilizarea IF va fi detaliată la nivelul programelor operaționale și se va baza pe evaluările ex ante aferente. Acordurile de monitorizare pentru evaluarea gradului de îndeplinire a condiționalităților ex ante vor fi în continuare valabile, după instituirea comitetelor de coordonare tematică prevăzute în secțiunea 2.1 din AP.

858. În ceea ce privește evaluarea ex ante a programelor operaționale, Ministerul Fondurilor Europene a ordonat și este răspunzător pentru gestionarea evaluării pentru următoarele PO: Infrastructură Mare, Competitivitate, Capital Uman, Capacitate Administrativă, Asistență Tehnică și Program Operațional Regional. Evaluările au început în decembrie 2013, cu excepția evaluării PO Infrastructură Mare, care a fost lansată în februarie 2014.

859. Acolo unde este cazul, evaluarea ex ante include Evaluarea Strategică de

Mediu (SEA).

860. Pentru PO Competitivitate, au existat patru iterații ale raportului de evaluare care au acoperit toate întrebările legate de evaluare. În evaluare se constată faptul că provocările și nevoile naționale identificate sunt conforme cu obiectivele și țintele din Strategia Europa 2020, cu recomandările Consiliului și cu Programele Naționale de Reformă, iar prioritățile investiționale și obiectivele specifice ale acestora reflectă aceste provocări și nevoi. Cu toate acestea, evaluatorul a recomandat o prezentare mai coerentă a provocărilor și nevoilor și o strategie mai eficientă de abordare a acestora. S-au recomandat, de asemenea, o mai bună justificare pentru selectarea anumitor obiective tematice și priorități investiționale, fuzionarea celor două acțiuni legate de instrumentele financiare pentru cercetare și dezvoltare și o mai bună identificare a sinergiilor cu PO regional. S-a subliniat necesitatea unei formulări mai clare a acțiunilor, în special pentru AP 2 Tehnologia Informației și Comunicațiilor pentru o economie digitalizată competitivă și pentru consolidarea coerenței externe cu PO Capital Uman și cu PO Capacitate Administrativă. S-au făcut recomandări în vederea alegerii unor indicatori de realizare și de rezultat corespunzători, precum și în sensul selectării indicatorilor pentru cadrul de performanță. Pentru unele aspecte legate de alocările financiare, cadrul de performanță și sistemul de monitorizare, a apărut necesitatea efectuării unor analize suplimentare în cadrul evaluării ex ante. Evaluatorii împreună cu autorii programelor și cu alte părți interesate au avut trei runde de discuții referitoare la constatările evaluărilor și logica intervențiilor. Alte două întâlniri separate (una pentru axa de prioritate C-D și una pentru TIC) au fost organizate în vederea dezbaterii observațiilor făcute de DG Regio în legătură cu primul proiect al PO. Se preconizează că vor avea loc și alte întâlniri și interviuri. În ceea ce privește SEA, din analiza efectuată a reieșit că programul nu va avea efecte semnificative asupra mediului, o autorizație de mediu nefiind, așadar, necesară.

861. Pentru PO Infrastructură Mare, au existat patru iterații ale raportului de evaluare care au acoperit toate întrebările legate de evaluare. În cursul exercițiului de evaluare a devenit evidentă necesitatea unei prezentări mai clare a nevoilor și provocărilor legate de strategiile naționale privind fiecare domeniu în parte. De asemenea, s-a sugerat o mai bună aliniere a strategiei la nevoile identificate, inclusiv reorganizarea axelor prioritare, o nouă abordare pentru o mai bună înțelegere a logicii intervenției și optimizarea obiectivelor, rezultatelor și realizărilor specifice. S-a recomandat o nouă structură a axei prioritare transporturi, recomandare acceptată de autorii programului. S-au formulat recomandări în legătură cu indicatorii de rezultat, care au evidențiat necesitatea unor definiții și metodologii clare de calculare a acestora, precum și a unor surse de date. Constatările evaluărilor au fost discutate în amănunt cu autorii programelor și cu alte părți interesate relevante, în cursul mai multor reuniuni de lucru și ateliere. A fost organizat un atelier special dedicat unei mai bune identificări a indicatorilor de rezultat și de realizare adecvați, la care au participat numeroase părți interesate. Au fost identificate probleme în ceea ce privește aprecierea alocării bugetare și cadrul de performanță, evaluatorii subliniind necesitatea aprofundării analizelor efectuate. Alte întrebări au subliniat existența unor dificultăți legate de capacitatea administrativă și sistemul de monitorizare, deoarece structura autorității de gestionare nu a fost încă stabilită în mod oficial. PO Infrastructură Mare face obiectul Evaluării Strategice de Mediu, exercițiu care face parte din evaluarea ex ante. Raportul privind mediul este în curs de

elaborare; în acest scop au fost organizate deja două reuniuni ale Grupului de lucru. SEA pentru LIOP va ține, de asemenea, seama de Evaluarea Strategică de Mediu finalizată pentru Planul general din sectorul transporturilor.

862. În cadrul evaluării ex ante a Programului Operațional Regional 2014-2020, un prim raport de evaluare a fost furnizat în aprilie 2014, iar un al doilea, în iunie 2014. Ultimul raport de evaluare a analizat proiectul de POR 2014-2020 emis la 17 iunie 2014. Experții independenți au colaborat strâns cu autorii programului, rapoartele de evaluare interimare evoluând și adaptându-se în paralel cu evoluția PO. Au avut deja loc două runde de dezbateri referitoare la constatările evaluărilor și logica intervenției. Se preconizează că vor avea loc și alte întâlniri și seminarii. Programul Operațional Regional face obiectul Evaluării Strategice de Mediu, care face parte din exercițiul de evaluare ex ante. Raportul de mediu este în curs de elaborare, fiind deja organizate trei grupuri de lucru. În cadrul evaluării ex ante a Programului Operațional Regional 2014-2020, în acest stadiu al evoluției, analiza s-a axat pe consecvența internă și externă a programului și pe indicatorii propuși. În acest sens, coerența externă a POR a fost confirmată în ce privește strategiile și documentele generale analizate, demonstrându-și relevanța în cadrul de politică existent. În ceea ce privește consecvența cu alte PO-uri, evaluatorii ex ante au concluzionat că există un nivel ridicat de coerență și complementaritate între POR pe de o parte și COP, PO CU, PO CA, PO IM, PNDR pe de altă parte. În privința consecvenței interne, s-a concluzionat că în anumite cazuri specifice ar trebui incluse informații suplimentare, pentru a furniza mai multe elemente de probă cu privire la selecția OT. În ceea ce privește indicatorii, sistemul de indicatori al POR 2014-2020 furnizează indicatori de realizare comuni și specifici programului, precum și indicatori de rezultat pentru majoritatea obiectivelor specifice. În ceea ce privește relevanța indicatorilor, în termeni generali, indicatorii de realizare pot fi considerați și ca având legătură cu activitățile.

863. Pentru PO CU au fost furnizate trei rapoarte de feedback de către evaluatorul ex ante în lunile martie, aprilie și iunie 2014, axate pe consecvența internă și logica intervenției. Evaluarea ex ante a Programului Operațional Capital Uman a încurajat o abordare participativă și însoțește întregul proces de elaborare a programului, asigurând legătura strânsă cu autorii programului. La 3 decembrie 2013 s-a organizat o importantă conferință de lansare, la care au participat instituții publice, ONG-uri, sindicate etc. Au fost organizate, de asemenea, numeroase alte evenimente cu caracter de feedback, cum ar fi grupuri de experți, ateliere cu rol de desemnare a indicatorilor, ateliere regionale pentru beneficiari. În acest stadiu al evoluției Programului Operațional Capital Uman (iunie 2014), au fost prezentate principalele concluzii și recomandări incluse în proiectul de raport de evaluare ex ante, în vederea formulării de întrebări privind evaluarea referitoare la consecvența internă și externă a PO. În ceea ce privește consecvența externă, evaluatorii ex ante au concluzionat că PO CU este, în ansamblu, consecvent cu Strategia Europa 2020, cu Programul Național de Reformă și cu Acordul de Parteneriat. În plus, PO CU este conform cu elementele-cheie relevante din pachetul Ocuparea forței de muncă și se caracterizează printr-o bună consecvență cu principalele strategii naționale. În ceea ce privește legătura cu alte programe operaționale, concluzia generală a fost aceea că există complementaritate și sinergie între obiectivele specifice ale PO CU și cele ale altor PO. În câteva cazuri, evaluatorii ex ante au recomandat includerea unor informații suplimentare. În ceea ce privește consecvența internă,

provocările referitoare la ocuparea forței de muncă, incluziunea socială și educația sunt prezentate cu claritate, pe baza datelor statistice, chiar dacă sursa informațiilor nu este menționată de fiecare dată. Selecția axelor de prioritate se bazează pe nevoile identificate, iar prioritățile investiționale sunt, în general consecvente cu provocările identificate, pe care le abordează în mod adecvat. Legătura nu a fost dovedită în cazul PI 3.4, iar în acest caz concret evaluatorii au recomandat furnizarea mai multor elemente de probă referitoare la nevoile existente în materie de adaptare a lucrătorilor și întreprinderilor la schimbare.

864. Evaluarea ex ante a Programului Operațional Capacitate Administrativă a fost efectuată în paralel cu elaborarea acestuia pe o bază interactivă și iterativă, prin combinarea rapoartelor scrise și a întâlnirilor, în scopul dezbaterii și clarificării constatărilor și recomandărilor evaluatorilor. Abordarea a permis efectuarea evaluării în timp util, pe parcursul redactării programului, și îmbunătățirea acestuia. A fost emis un raport de evaluare interimar cu privire la primul document consultativ al PO CA (18 martie 2014). Un al doilea raport de evaluare s-a referit la versiunea PO CA din data de 13 iunie și a acoperit aproape toate întrebările privind evaluarea. În ceea ce privește abordarea participativă, evaluatorii și autorii programului au avut două întâlniri pentru a dezbate elementele disponibile ale programului, respectiv secțiunea 1 și secțiunea 2 până la 2.A.2 din Modelul de PO. Evaluarea coerenței externe a inclus, de asemenea, organizarea unui grup tematic cu scopul de a identifica situațiile de complementaritate sau de suprapunere între PO CA și alte programe finanțate de UE. În cuprinsul celui de-al doilea raport de evaluare, evaluatorii au concluzionat că Programul este consecvent cu CS, AP, recomandările specifice de țară și cu proiectul de strategie de dezvoltare a sistemului judiciar. Există complementarități clare cu COP, POCU, POR, NPRD și cu alte instrumente ale UE/naționale, precum și sinergii clare datorate nevoii orizontale de consolidare a administrației publice. Programul este consecvent cu nevoile țării și ale factorilor de decizie în sectoarele care beneficiază de pe urma PO. Majoritatea indicatorilor sugerați prezintă relevanță pentru activitățile respective, iar în cazul unui număr de indicatori există un bun lanț realizare-rezultat. Majoritatea indicatorilor sunt clari și măsurabili, dar se recomandă ajustarea în continuare a acestora. În plus, un mare număr de indicatori (de exemplu, numărul participanților la programele de formare și numărul membrilor personalului certificați) oferă posibilități semnificative de agregare. Obiectivele-țintă referitoare la indicatori și cadrul de performanță vor fi evaluate atunci când vor deveni disponibile datele de cuantificare.

865. Evaluarea ex ante a Programului Operațional Asistență Tehnică a încurajat o abordare participativă, care a caracterizat întregul proces de elaborare a programului. Abordarea interactivă a evaluării s-a reflectat, de asemenea, în diverse evenimente cu caracter de feedback organizate, cum ar fi atelierelor referitoare la logica intervenției viitorului PO AT. Pentru a asigura implicarea intensă a părților interesate la acest exercițiu ex ante, la începutul exercițiului de evaluare a fost organizată și o amplă conferință de lansare. Evaluatorul ex ante a furnizat trei rapoarte de feedback, cu privire la coerența externă a PO AT cu axa AT a altor programe operaționale și documente strategice și logica intervenției. Principalele concluzii ale ultimului raport de evaluare ex ante bazat pe versiunea din 13 iunie a Programului Operațional Asistență Tehnică au legătură cu coerența externă și internă a programului și a indicatorilor. Evaluatorii ex ante au afirmat că, în general, PO AT este consecvent atât cu strategiile și cu

documentele relevante la nivel european, cât și cu alte intervenții naționale de asistență tehnică de la alte PO. Din analiza coerenței interne a reieșit identificarea corectă a nevoilor de dezvoltare. Logica intervenției PO AT este coerentă și urmează o structură logică, începând de la identificarea nevoilor, definiția obiectivelor specifice, rezultate estimate, indicatori de rezultat și acțiuni care contribuie la realizarea rezultatelor specifice. Cu toate acestea, acțiunile pot fi redefinite pentru a descrie intervenții mai specifice care contribuie la rezultatul PO. Evaluatorii ex ante au recomandat includerea principiului egalității de șanse în analiza nevoilor și aplicarea acestuia pe tot parcursul etapei de punere în aplicare a programului, pentru a garanta egalitatea de șanse și de acces tuturor persoanelor. În ceea ce privește indicatorii, concluzia este că atât indicatorii de rezultat, cât și cei de realizare sunt relevanți. În ceea ce privește contribuția realizărilor estimate la rezultate, există o legătură cauzală între toate realizările estimate și indicatorul de rezultat corespondent. Printre factorii externi care pot influența indicatorii de rezultat se pot număra situația economică a țării, schimbările instituționale și instabilitatea politică, capacitățile beneficiarilor, modificarea regulilor și procedurilor privind achizițiile publice, potențialele încălcări produse pe parcursul procesului de punere în aplicare și nivelul de complexitate al sistemului de implementare a instrumentelor structurale. În ceea ce privește plauzibilitatea valorilor-țintă pentru indicatori, majoritatea indicatorilor aferenți Axei prioritare 1 sunt caracterizați de o plauzibilitate ridicată/medie a valorilor-țintă, iar valorile-țintă pentru indicatorii aferenți AP 2 și AP 3 nu au putut fi evaluați decât parțial. În ceea ce privește resursele umane și capacitatea administrativă, au fost identificate o serie de probleme ce țin de alocarea clară a personalului, volumul de muncă, numărul membrilor personalului angajați în structurile de implementare. În ceea ce privește monitorizarea și colectarea datelor, informațiile privind măsurile planificate pentru colectarea oportună și agregarea datelor statistice, precum și pentru publicarea acestora sunt limitate. Pentru a îndeplini condiționalitatea legată de datele și indicatorii statistici, autorul programului elaborează „Fișe” pentru fiecare indicator.

866. Evaluarea ex ante pentru Programul Național de Dezvoltare Rurală 2014-2020 este organizată sub responsabilitatea Autorității de Management pentru PNDR și a început în luna ianuarie a anului 2014. Evaluarea include și evaluarea SEA. Într-o primă etapă, evaluatorul a efectuat analiza ex ante a SWOT, evaluarea nevoilor și a elaborat strategia programului. Al doilea raport interimar a fost depus la începutul lui iunie 2014 și conține analize preliminare ale strategiei, măsurilor, indicatorilor, capacității de dezvoltare, temelor orizontale și subprogramului tematic. Evaluarea a fost îmbunătățită pe baza rezultatelor obținute în urma interviurilor și a grupurilor tematice. Raportul final preliminar, inclusiv proiectul de Raport de mediu, a fost predat pentru a fi atașat la PNDR 2014-2020 care a fost depus în mod oficial la Comisia Europeană la 1 iulie 2014. Raportul de evaluare ex ante a enumerat acele secțiuni din analiza SWOT/a nevoilor care trebuie revizuite în vederea analizării contextului și a sugerat o metodologie specifică pentru încadrarea și formularea nevoilor ce rezultă din SWOT. De asemenea, analiza indicatorilor comuni de context socio-economici și de mediu aferenți PNDR a ținut seama de diferite criterii: formularea semantică, modalitatea de calcul, ultima disponibilitate a datelor, sursa datelor și relevanța SWOT. Evaluatorii au conchis că indicatorii comuni de context nu reprezintă o provocare semnificativă. Toți acești indicatori prezintă relevanță pentru SWOT, sunt corect formulați, iar sursa este corect identificată. În ceea ce privește

indicatorii suplimentari, echipa ex ante a identificat unele aspecte critice legate de specificitatea și măsurabilitate și, din analiza unei versiuni ulterioare a PNDR, a reieșit că indicatorii de context suplimentari sunt relevanți pentru SWOT și sunt corect formulați, având o sursă identificată corespunzător. Analiza efectuată de către evaluatorii ex ante a reflectat faptul că toate măsurile sunt consecvente cu strategia. Din perspectivă funcțională, există 5 măsuri care constituie fundamentul strategic al PNDR și care, din acest motiv, sprijină mai multe zone de interes. În ceea ce privește consolidarea capacităților, concluzia a fost aceea că se impune o abordare strategică globală care să combine trei elemente: identificarea sarcinii administrative, adoptarea instrumentelor (inclusiv a celor experimentale), formarea beneficiarilor și a autorităților publice. Această abordare strategică (sub forma unui plan) ar putea fi introdusă ca o activitate de asistență tehnică.

867. Evaluarea ex ante pentru Programul Operațional pentru Pescuit și Afaceri Maritime 2014-2020 este organizată sub responsabilitatea Autorității de Management pentru POPAM. Documentația aferentă referitoare la achizițiile publice, inclusiv pentru SEA, a fost elaborată și este în prezent înaintată spre aprobare la Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale. Documentația privind achizițiile publice va fi publicată la timp, astfel încât evaluatorii să fie disponibili în timp util în vederea sprijinirii exercițiului de elaborare a programului.

1.3. **Obiective tematice selectate, iar la fiecare dintre acestea un rezumat al principalelor rezultate preconizate pentru fiecare dintre fondurile ESI**

868. Analiza arată că disparitățile dintre România și UE persistă într-un mare număr de domenii și, în unele cazuri, acestea chiar se adâncesc. Ca atare, în perioada 2014-2020 România va face investiții folosind resurse din fondurile ESI în cadrul tuturor celor 11 obiective tematice ale Strategiei Europa 2020.

869. Selectarea obiectivelor tematice este determinată de alinierea și capacitatea de contribuție a acestora la susținerea principalelor provocări în materie de dezvoltare (*a se vedea fișierul DataFile_Annex Ro_PA.docx, Tabelul 17*).

TABEL > Provocare în materie de dezvoltare + Obiectiv tematic

<i>Provocare în materie de dezvoltare</i>	<i>Obiectiv tematic</i>
COMPETITIVITATE ȘI DEZVOLTARE LOCALĂ	1. Consolidarea cercetării, a dezvoltării tehnologice și a inovării
	2. Îmbunătățirea accesului la tehnologia informației și comunicațiilor, a utilizării și a calității acesteia
	3. Îmbunătățirea competitivității IMM-urilor, a sectorului agricol și a sectorului pescuitului și acvaculturii
	8. Promovarea ocupării durabile și de calitate a forței de muncă și sprijinirea mobilității forței de muncă
POPULAȚIE ȘI ASPECTE SOCIALE	2. Îmbunătățirea accesului la tehnologia informației și comunicațiilor, a utilizării și a calității acesteia
	8. Promovarea ocupării durabile și de calitate a forței de muncă și sprijinirea mobilității

Provocare în materie de dezvoltare	Obiectiv tematic
	forței de muncă
	9. Promovarea incluziunii sociale, combaterea sărăciei și a oricărei forme de discriminare
	10. Investiții în educație, formare și formare profesională pentru dezvoltarea competențelor și învățare pe tot parcursul vieții
	11. Creșterea capacității instituționale a autorităților publice și a părților interesate și o administrație publică eficientă
INFRASTRUCTURĂ	2. Îmbunătățirea accesului la tehnologia informației și comunicațiilor, a utilizării și a calității acesteia
	7. Promovarea transportului durabil și eliminarea blocajelor din infrastructurile rețelelor importante
RESURSE	4. Sprijinirea tranziției către o economie cu emisii reduse de carbon în toate sectoarele
	5. Promovarea adaptării la schimbările climatice, prevenirea și gestionarea riscurilor
	6. Conservarea și protecția mediului și promovarea utilizării eficiente a resurselor
	7. Promovarea transportului durabil și eliminarea blocajelor din infrastructurile rețelelor importante
GUVERNARE	2. Îmbunătățirea accesului la tehnologia informației și comunicațiilor, a utilizării și a calității acesteia
	11. Creșterea capacității instituționale a autorităților publice și a părților interesate și o administrație publică eficientă

870. Cuantificarea nevoilor socio-economice și a deficitelor structurale ale României, efectuată în cadrul exercițiului de analiză, arată clar că o absorbție completă a fondurilor ESI poate satisface doar o parte dintre acestea în perioada 2014-2020. Cu toate acestea, între factorii identificați în analiză care au contribuit la determinarea distribuției la nivel înalt a resurselor se numără:

- capacitatea limitată de absorbție a întreprinderilor și furnizorilor din domeniul inovării, care reflectă totuși structura sectorului și distribuția bazei economice, a orientării spre creștere și a locurilor de muncă.
- măsura în care opțiunile României referitoare la investiții sunt predeterminate de acquis, precum și obligațiile față de instituțiile internaționale de finanțare, care necesită acordarea unei atenții deosebite proiectelor legate de transporturi și de apă.

871. Simulările fondurilor ESI pe baza modelului HEROM prezintă variațiile proiecțiilor indicatorilor macroeconomici pentru scenarii de alocare diferite. Scenariul nr. 1 este cel mai eficace, caracterizat de o alocare predominantă în infrastructură. Pe baza acestor estimări, se preconizează că opțiunea va avea un impact optim asupra PIB, ocupării forței de muncă, șomajului și productivității muncii. În consecință, opțiunea selectată pe baza rezultatelor modelului macroeconomic HEROM a fost de a favoriza direcționarea majorității resurselor financiare disponibile către obiectivele tematice cele mai orientate spre infrastructură și de a menține alocarea FSE la nivelul minim impus de cadrul legislativ.

872. Pe de altă parte, motivul opțiunilor politice de distribuție a alocării FSE între obiectivele tematice 8, 9 și 10 a fost legat de generarea potențialului de creștere, care apare preponderent în primul și ultimul caz. În cele din urmă, obiectivul tematic nr. 9 va beneficia în mod indirect de obiectivele tematice 8 și 10 și de toate celelalte obiective tematice incluse în strategia Acordului de Parteneriat.

873. În ceea ce privește estimarea resurselor financiare pentru OT 11, experiența perioadei de programare 2007-2013 a indicat o necorelare între alocarea PO DCA 2007-2013 (de doar 208 milioane EUR) și necesități, vizibilă în valoarea proiectelor depuse pentru accesarea fondurilor programului, care a fost aproape dublă în comparație cu alocarea disponibilă. Strategia Acordului de Parteneriat va utiliza rezultatele obținute în perioada de programare 2007-2013 în domeniul administrației publice și va continua intervențiile pentru îmbunătățirea structurilor și proceselor sectorului și a capacității de furnizare a serviciilor publice, în conformitate cu cadrul național strategic și a șasea recomandare specifică de țară. Pe lângă perseverența în realizarea obiectivelor de bună guvernare și eficiență, eficacitate și acces la servicii publice, Acordul de Parteneriat urmărește sprijinirea reformelor majore din domeniul Justiției, în conformitate cu strategiile și angajamentele naționale și cea de a șaptea recomandare specifică de țară.

874. Distanța față de țintele naționale în contextul Strategiei Europa 2020, documentele strategice naționale și recomandările specifice de țară au fost, de asemenea, luate în considerare cu ocazia propunerii de alocare de fonduri pentru obiective tematice specifice.

875. În plus, distribuția resurselor este condiționată, într-o anumită măsură, de normele privind concentrarea tematică și de separarea fondurilor ESI în cinci fonduri.

876. În cadrul acestui pachet de constrângeri, opțiunea pozitivă a României a fost aceea de a utiliza fondurile ESI pentru a realiza o evoluție echilibrată a economiei și a societății, având în vedere în mod deosebit dificultățile de natură teritorială care stau în calea generării de creștere și de locuri de muncă în regiunile mai puțin dezvoltate ale țării:

- aproximativ 20,98% din alocarea națională din cadrul FEDR este atribuită OT 1 - CDI; OT 2 - TIC; și OT 3 – IMM-uri. 1,17% din FEADR către OT 1;
- în plus, aproximativ 28,54% din resursele FEADR și 50% din resursele FEPAM vor contribui la OT 3, vizând creșterea competitivității economiei rurale, a pescuitului și a sectorului acvaculturii.
- OT 4, dedicat trecerii la emisii scăzute de dioxid de carbon, va constitui un obiectiv major și va atrage 30,28% din alocarea națională FEADR, 2,3% din alocarea FC, 6,70% din FEADR și 2% din FEPAM.
- în sectorul mediului, aproximativ 6,9% din FC vor fi dedicate OT 5, iar la OT 6 vor contribui atât FEDR, cu 8,64%, cât și FC, cu 41,71%. FEADR va contribui cu 33,08% la OT 5 și OT 6. În plus, FEPAM va contribui cu 22% la OT 6, care vizează conservarea și protejarea mediului și promovarea utilizării eficiente a resurselor
- reflectând deficitul infrastructural al României și rolul esențial al infrastructurii în susținerea dezvoltării, OT 7 – Transporturi durabile va beneficia de 25,44% din alocarea națională FEADR și 49,09% din

alocarea FC;

- în ceea ce privește OT 8 – Ocuparea forței de muncă, aproximativ 32,76% vor fi alocate din alocarea totală națională a FSE, la care se adaugă 6,61% din FEADR și 20% din FEPAM;
- aproximativ 23,75% din alocarea națională a FSE va viza OT 9 - Incluziune socială, inclusiv serviciile sociale, iar încă 23,33% vor viza OT 10 - Educație. Investițiile de susținere a infrastructurii sociale și de educație vor fi finanțate cu o contribuție de 8,23% din FEDR. 22.31% din FEADR pentru OT 9 and OT 10.
- aproximativ 11,12% din alocarea națională a FSE este dedicată OT 11 - Capacitate/eficiență instituțională.
- pentru asistență tehnică vor fi alocați 3,02% din FEDR, 6,03% din FSE, 2,23% din FEADR și 6% din FEPAM.

877. Pe lângă sprijinul din FEDR în cadrul OT 2, se preconizează că FEADR va sprijini (cu o sumă orientativă de 25 milioane EUR), în cadrul OT 9, infrastructura de bandă largă din zonele rurale (zonele albe) în contextul strategiilor de dezvoltare locală Leader, în cazurile identificate ca prioritate locală de dezvoltare.

Provocarea 1 în materie de dezvoltare – „Competitivitate și dezvoltare locală”

878. Pentru a răspunde acestei provocări, intervențiile din cadrul **OT 1, 2 și 3 vor fi abordate într-o manieră multidimensională.**

879. Conceptul de competitivitate se aplică atât la nivel național, în ceea ce privește menținerea sau dezvoltarea activităților economice, cât și la nivelul întreprinderilor care funcționează pe piețe deschise, în scopul păstrării sau al creșterii cotei de piață. Crearea de noi locuri de muncă necesită îmbunătățirea capacității de stimulare a inovării, cercetării și dezvoltării produselor, serviciilor, proceselor și modelelor comerciale și sociale, precum și ameliorarea mediului de afaceri și a capacității de implementare pe scară largă a lanțurilor valorice, și, prin urmare, a creării de legături în interiorul și în afara țării.

Obiectivul tematic nr. 1 - Consolidarea cercetării, a dezvoltării tehnologice și a inovării

880. În cadrul acestui obiectiv tematic au fost stabilite intervenții din fonduri ESI care să contribuie la atingerea principalului obiectiv al *îmbunătățirii condițiilor de cercetare și dezvoltare, urmărindu-se în special ca nivelurile combinate ale investițiilor publice și private din acest sector să ajungă la 2% din PIB*. Finanțarea CDI în cadrul OT 1 va sprijini prioritățile de specializare inteligentă identificate de Strategia Națională pentru CDI 2014-2020 și de prioritatea națională în materie de sănătate, conform cerințelor conținute în Documentul de poziție al Comisiei. Vor fi sprijinite, de asemenea, domeniile de specializare inteligentă identificate și în alte cadre de specializare inteligentă elaborate la nivel local. Acest lucru va fi realizat prin susținerea inovării în cadrul

întreprinderilor, precum și prin consolidarea capacităților pentru excelență în cercetare și inovare și pentru schimbări tehnologice. În zonele rurale, inovarea și baza de cunoaștere vor fi consolidate prin cooperarea între sectoarele agricol, alimentar și forestier și alți actori, precum și prin crearea de clustere și rețele și utilizarea serviciilor de consultanță.

881. Componenta CDI a PO Competitivitate va fi dezvoltată în condiții de sinergie și complementaritate cu Planul Național privind CDI și, de asemenea, în sinergie cu Programul european privind CDI - Orizont 2020. Activitățile de cercetare aplicată și inovare finanțate de FEADR vor fi în sinergie cu Programul European pentru Cercetare Orizont 2020, care acordă o atenție tot mai mare aspectelor de ordin practic și va furniza sprijin financiar pentru formate interactive noi și mai practice, dar și pentru rețele tematice și proiecte în care sunt implicați mai mulți actori. În cadrul Planului Național de CDI, bugetul de stat va sprijini cercetarea fundamentală și de frontieră, în completarea fondurilor ESI care vizează sprijinul pentru cercetare aplicată și inovare în afaceri. Sinergia va fi, de asemenea, asigurată prin acțiuni comune de CDI, cu criterii de eligibilitate complementare. Un nou tip de finanțare „Parteneriate pentru transferul de cunoștințe” va fi folosit în PO Competitivitate pentru încurajarea legăturilor între întreprinderile și serviciile de sprijin pentru inovare, oferindu-le astfel acces la facilități de cercetare, inclusiv la infrastructuri dezvoltate sau modernizate în perioada 2007-2013.

Nevoi de dezvoltare:

1. Crearea unui mediu public de C-D mai compact și mai modern, care să se concentreze asupra nevoilor economiei, schimbărilor sociale și tehnologiilor în care România are potențial de clasă mondială, pe baza principiilor specializării inteligente și pentru a crește gradul de comercializare și internaționalizare a cercetării;
2. Promovarea unei culturi a antreprenoriatului și inovării în întregul sistem educațional și în companii, care să fie în legătură cu toate formele de sprijin, financiar, managerial, tehnic sau creator necesare pentru a valorifica potențialul latent care există în rândul populației și firmelor din România.
3. Adaptarea activităților de cercetare la nevoile fermierilor și facilitarea accesului acestora la cercetare, rezultatele inovării și la servicii de consiliere de calitate.

Priorități propuse pentru finanțare:

1. Sprijinul acordat investițiilor în CDI și parteneriatelor de cercetare între întreprinderi și institute de cercetare în vederea încurajării transferului de cunoștințe, tehnologie și personal cu înalte competențe CDI și a dezvoltării produselor și serviciilor bazate pe CDI în sectoarele economice cu potențial de creștere;
2. Promovarea instrumentelor financiare de atenuare a riscurilor investițiilor private în cercetare și inovare și stimularea întreprinderilor inovatoare nou create sau rezultate din sciziune;
3. Dezvoltarea infrastructurii de cercetare publică și privată din clusterelor existente sau în formare, centrele de excelență și a alte tipuri de structuri

de cercetare (naționale/regionale/UE), cât și din domeniile definite ca priorități pe baza potențialului existent și/sau a avantajului concurențial, precum domeniul sănătății;

4. Exploatarea potențialului pentru excelență în domeniul cercetării și inovării prin crearea sinergiilor cu acțiunile de promovare a CDI din cadrul programului Orizont 2020;
5. Crearea și dezvoltarea unei infrastructuri suport pentru inovare și transferul de tehnologie din sectoarele public și privat (inclusiv domeniul maritim), având la bază principiile specializării inteligente, mai ales în regiunile mai puțin dezvoltate ale României;
6. Servicii de consultanță pentru fermieri, în vederea îmbunătățirii performanței economice și de mediu;
7. Încurajarea colaborării între sectorul agricol/agro-alimentar, industria forestieră și industria alimentară, sectorul educației și cercetării și al consultanței în vederea utilizării rezultatelor proiectelor pilot și a dezvoltării de produse, practici, procese și tehnologii noi ca soluții aplicate în domeniul cercetării și inovării;
8. Adaptarea activităților de cercetare la nevoile fermierilor și facilitarea accesului acestora la cercetare și la rezultatele inovării.
9. Înființarea unor grupuri operative (fermieri, cercetători, consultanți), care vor participa la Parteneriatul European pentru Inovare privind productivitatea și durabilitatea agriculturii.

Sinergii cu alte OT:

Prioritățile propuse spre finanțare în cadrul **OT 1** vor fi sincronizate în principal cu intervențiile adresate **antreprenoriatului și modelelor de afaceri** conform **OT 3**, dar și cu măsurile pentru **ocuparea forței de muncă, educație și competențe** conform **OT 8 și OT 10** și măsurile cuprinse în **Agenda Digitală** conform **OT 2**.

FEADR va contribui la acest OT prin prioritatea 1 privind dezvoltarea rurală.

Rezultate preconizate:

În cadrul acestui OT, rezultatele preconizate în urma utilizării fondurilor ESI sunt următoarele:

FEDR: *Niveluri mai mari de investiții în CDI, atât în sectorul public, cât și în cel privat; un număr în creștere de întreprinderi mici și mijlocii inovatoare; o distribuție mai bună a activității CDI în toate regiunile României.*

FEADR: *Număr sporit de acțiuni de cooperare; crearea de grupuri operaționale în cadrul Parteneriatului european pentru inovare pentru productivitate și durabilitate în domeniul agricol; dezvoltarea unui număr tot mai mare de produse, practici, procese și tehnologii noi și aplicarea acestora la nivel de exploatații agricole și în industria alimentară.*

Rezultatele de mai sus vor contribui la îndeplinirea obiectivului României de a investi 2% din PIB în C-D până în anul 2020.

Obiectivul tematic nr. 2 - Îmbunătățirea accesului la tehnologia informației și comunicațiilor, a utilizării și a calității acestora

Nevoi de dezvoltare:

1. Consolidarea mediului de afaceri digital.

Priorități propuse pentru finanțare:

2. Măsuri pentru încurajarea companiilor să adopte TIC, inclusiv aplicațiile și inovațiile din comerțul electronic;
3. Măsuri de dezvoltare a instrumentelor de e-guvernare pentru mediul de afaceri și cetățeni (e-guvernare 2.0);
4. Măsuri de dezvoltare a tehnologiilor de cloud computing și de colaborare prin rețele sociale de comunicare;
5. Măsuri de promovare a serviciilor publice moderne online prin care să se asigure interoperabilitatea diverselor sisteme neintegrate în toate sectoarele, regiunile și la nivel național (o mai bună coordonare și eficiență a resurselor publice ce vor fi alocate) și accesul la standarde deschise pentru creșterea transparenței și a eficienței administrative;
6. Măsuri de asigurare a securității rețelelor și sistemelor.

Sinergii cu alte OT:

Prioritățile de finanțare în cadrul **OT 1** vor fi sincronizate în principal cu intervențiile adresate cercetării, antreprenoriatului și modelelor de afaceri conform **OT 1** și **OT 3**, măsurilor pentru ocuparea forței de muncă și creșterea competențelor forței de muncă actuale și viitoare conform **OT 10**, precum și intervențiilor de reducere a poverii administrative a întreprinderilor din **OT 11**.

Rezultate preconizate:

În cadrul acestui OT, rezultatele preconizate în urma utilizării fondurilor ESI sunt următoarele:

FEDR: Piețe mai dinamice și mai competitive pe întreg teritoriul României, cu câștiguri asociate pentru consumatori, rezultate din creșterea gradului de utilizare a comerțului electronic; îmbunătățirea serviciilor publice și reducerea sarcinii administrative, atât pentru întreprinderi, cât și pentru cetățeni, rezultată din implementarea programului e-guvernare 2.0.

Obiectivul tematic nr. 3 - Îmbunătățirea competitivității IMM-urilor, a sectorului agricol și a sectorului pescuitului și acvaculturii

În cadrul acestui OT au fost stabilite intervenții din fonduri ESI care să contribuie la **creșterea competitivității IMM-urilor**, deoarece acestea reprezintă coloana vertebrală a economiei și sunt factori-cheie ai dezvoltării economice, ai creării de locuri de muncă și ai coeziunii sociale. Acest scop va fi realizat prin sprijinirea investițiilor în spiritul antreprenorial, în exploatarea comercială a noilor idei și a rezultatelor cercetării, prin furnizarea de servicii de consiliere în domeniul

afacerilor și prin sprijinirea dezvoltării instrumentelor online. Intervențiile pentru îmbunătățirea competitivității sectorului agricol vor ajuta la asigurarea unei producții alimentare viabile în România și vor contribui la crearea și păstrarea locurilor de muncă, precum și la creștere economică în zonele rurale.

Nevoi de dezvoltare:

1. Extinderea și creșterea continuă, inclusiv pe piața internațională, a sectoarelor industriei prelucrătoare și serviciilor cu valoare adăugată mare, în special sectorul autovehiculelor, al produselor și serviciilor TIC și al procesării alimentelor și băuturilor;
2. Transformarea sectoarelor tradiționale ale României - sănătate/produse farmaceutice, turism, textile/pielărie, lemn/mobilier, industrii creative, energie/managementul mediului și agricultură, silvicultură și pescuit, în care există potențial de creștere, pentru sporirea valorii adăugate sau pentru susținerea activității pe termen mediu prin exploatarea nișelor specializate sau prin creșterea competitivității prin inovare și dezvoltarea pieței;
3. Restructurarea, consolidarea și diversificarea exploatațiilor agricole pentru a îmbunătăți competitivitatea și viabilitatea acestora, precum și adoptarea unor practici de producție și marketing moderne și inovatoare;
4. Atragerea tinerilor specializați în sectorul agricol;
5. Creșterea valorii adăugate generate de sectorul agro-alimentar;
6. Îmbunătățirea competitivității și antreprenoriatului în resursele piscicole și acvacultură;
7. Îmbunătățirea radicală a mediului de afaceri în ceea ce privește disponibilitatea resurselor financiare pentru investiții, transparența și predictibilitatea politicilor și proporționalitatea administrației și a procesului de reglementare, inclusiv prin îmbunătățirea utilizării TIC de către autorități;
8. Nevoia de prioritizare a creării de locuri de muncă și creșterii „economiei albastre”.

Priorități propuse pentru finanțare:

1. Măsuri de îmbunătățire a productivității IMM-urilor și de creare a condițiilor pentru oportunități de dezvoltare și pentru inovare, inclusiv susținerea investițiilor tehnologice avansate, aplicarea proiectării și altor aptitudini creative, consolidarea accesului la sprijinul pentru planificarea afacerilor, la consultanță tehnică și piețe internaționale;
2. Măsuri de îmbunătățire a accesului la finanțare, inclusiv, din punct de vedere al furnizorilor, prin asigurarea unei game de instrumente financiare adecvate și, în cazul beneficiarilor, prin acțiuni flexibile de sprijinire a disponibilității investițiilor, precum planuri de afaceri, informări privind cerințele investitorilor, consolidarea managementului financiar etc.;
3. Măsuri în vederea formării unei rețele de afaceri pentru a încuraja transferul de cunoștințe și pentru a facilita participarea la lanțurile de aprovizionare, inclusiv cele de la scară internațională;

4. Acțiuni integrate – asistență pe teren, pentru competențe, investiții - în vederea atragerii de investiții în regiunile mai puțin dezvoltate ale României;
5. Măsuri de facilitare a restructurării și de consolidare, diversificare și îmbunătățire a performanței economice a fermelor, în special a celor mici și mijlocii, inclusiv de irigare a acestora;
6. Măsuri de facilitare a reînnoirii generațiilor în sectorul agricol, inclusiv apariția tinerilor fermieri calificați;
7. Măsuri de îmbunătățire și adaptare a infrastructurii agricole și silvice, precum drumuri de acces pentru exploatațiile agricole și forestiere;
8. Măsuri de creștere a valorii adăugate generate de sectorul pomiculturii;
9. Măsuri de îmbunătățire a performanței economice a producătorilor primari, printr-o mai bună integrare a acestora în lanțul alimentar și prin dezvoltarea circuitelor scurte de aprovizionare;
10. Măsuri de sprijinire a activităților de prevenire și gestionare a riscurilor agricole prin fonduri mutuale și de facilitare a accesului la instrumente financiare;
11. Măsuri de sprijinire a creșterii și modernizării industriei agro-alimentare, întărirea capacității sale de a adăuga valoare produselor agricole, în special în sectorul pomiculturii;
12. Crearea și oferirea de servicii de consultanță în sectorul pisciculturii;
13. Colaborarea între pescari/fermieri și experți din domeniul acvaculturii;
14. Măsuri de creștere a competitivității activităților maritime și marine prin parteneriat și inovare.

Sinergii cu alte OT:

Prioritățile de finanțare propuse în cadrul **OT 3** vor fi sincronizate în principal cu cele vizând **ocuparea forței de muncă, educația și competențele** forței de muncă actuale și viitoare în cadrul **OT 8 și OT 10**, precum și cu măsurile **de asigurare a eficienței energetice și pentru o economie cu emisii reduse de carbon** din cadrul **OT 4**. Oportunitățile de dezvoltare și inovare ale IMM-urilor vor fi sprijinite prin investiții TIC (comerț electronic) în cadrul **OT 2**. Nu în ultimul rând, un aspect important este complementaritatea cu **OT 11**, în vederea reducerii birocrăției și costurilor administrative care afectează operatorii economici, precum și cu **OT 7**, în vederea creșterii operabilității autorităților vamale. Va fi asigurată, de asemenea, sinergia cu **OT 5** în ceea ce privește investițiile în irigații.

FEADR va contribui la acest OT prin prioritățile 2 și 3 privind dezvoltarea rurală.

Rezultate preconizate:

În cadrul acestui OT, rezultatele preconizate în urma utilizării fondurilor ESI sunt următoarele:

FEDR: *Creșterea ratei de supraviețuire a IMM-urilor nou create; creșterea productivității IMM-urilor.*

FEADR: Creșterea productivității și valorii adăugate în sectoarele agriculturii, silviculturii și industriei alimentare; reducerea polarizării exploatațiilor agricole; creșterea procentului de ferme gestionate de tineri fermieri calificați.

FEMP: Creșterea productivității și valorii adăugate în sectorul pescuitului și acvaculturii.

Rezultatele de mai sus vor contribui în mod indirect la îndeplinirea obiectivului de încadrare în muncă a 70% din populația între 20 și 64 de ani până în 2020.

Obiectivul tematic nr. 8 - Promovarea ocupării durabile și de calitate a forței de muncă și sprijinirea mobilității forței de muncă

Nevoi de dezvoltare:

1. Atragerea de investiții pentru regiunile mai puțin dezvoltate ale României, printr-o abordare integrată care să cuprindă infrastructura, siturile, competențele și sprijinirea investițiilor.

Priorități propuse pentru finanțare:

2. Valorificarea potențialului turistic local pentru dezvoltare economică locală;
3. Măsuri de încurajare a dezvoltării locale bazate pe produse și servicii culturale locale.

Sinergii cu alte OT:

Prioritățile de finanțare propuse în cadrul **OT 8** vor fi sincronizate cu intervențiile în cadrul **OT 2** de facilitare a accesului la produse și servicii culturale locale prin intermediul instrumentelor e-culturale; investițiile de valorificare a potențialului turistic vor fi corelate cu măsurile prevăzute de **OT 4** pentru îmbunătățirea eficienței energetice și reducerea costurilor, precum și cu investițiile prevăzute în cadrul **OT 3**, destinate creșterii competitivității întreprinderilor locale, și în cadrul **OT 6**, vizând restaurarea și conservarea durabilă a moștenirii culturale.

Rezultate preconizate:

În cadrul acestui OT, rezultatele preconizate în urma utilizării fondurilor ESI sunt următoarele:

FEDR: Creșterea valorii adăugate și a calității resurselor turistice locale

Provocarea 2 în materie de dezvoltare - „Populația și aspectele sociale“

882. Pentru a răspunde acestei provocări, intervențiile din cadrul Obiectivelor Tematice (OT) 8, 9 și 10 vor fi abordate într-o manieră multidimensională. De asemenea, intervențiile în cadrul obiectivelor tematice 2 și 11 vor contribui la realizarea priorităților identificate pentru finanțare.

883. Asigurarea disponibilității unei forțe „pregătite de muncă” pentru acoperirea nevoilor întreprinderilor și sectoarelor în creștere, precum și creșterea atractivității regiunilor ca amplasamente pentru investiții vor juca un rol important în promovarea antreprenoriatului sau a activităților independente, **cu impact direct asupra ocupării și mobilității forței de muncă.**

884. Se așteaptă ca acțiunile pentru dezvoltarea de noi afaceri și de întreprinderi sociale prestatoare de servicii publice, cu precădere în regiunile mai puțin dezvoltate ale României, **să consolideze incluziunea socială și să reducă sărăcia. În domeniul incluziunii sociale și al reducerii sărăciei se va promova o abordare integrată prin punerea în aplicare de măsuri din următoarele domenii: educație, ocuparea forței de muncă, asistență socială, antreprenoriat social, locuințe, etc.), ce vizează comunitățile marginalizate expuse riscului de excluziune socială.**

885. **În sfera educației și formării,** disponibilitatea competențelor și a experienței sunt fundamentale pentru concretizarea creșterii pe termen scurt și lung, mai ales în cazul sectoarelor bazate pe cunoaștere intensivă.

Obiectivul tematic nr. 8 - Promovarea ocupării durabile și de calitate și sprijinirea mobilității forței de muncă

În cadrul acestui obiectiv tematic, au fost stabilite intervenții din fonduri ESI care să contribuie la **atingerea obiectivului de creștere la 70% a ratei naționale de ocupare a forței de muncă, procent asumat de către România prin PNR.** Acest lucru va fi realizat prin abordarea ocupării într-o manieră integrată, atât din perspectiva educației și formării profesionale, cât și a oportunităților de angajare, precum și prin concentrarea asupra grupurilor-țintă celor mai afectate de pe piața muncii (tinerii care nu sunt încadrați profesional și nu urmează niciun program educațional sau de formare, vârstnicii, femeile, populația rurală), în concordanță cu principalele nevoi de dezvoltare.

Nevoi de dezvoltare:

1. Integrarea durabilă pe piața muncii a tinerilor NEET (care nu sunt încadrați profesional și nu urmează niciun program educațional sau de formare);
2. Creșterea participării pe piața muncii a solicitanților de locuri de muncă și a persoanelor inactive, îndeosebi a șomerilor pe termen lung, a lucrătorilor mai în vârstă (grupa de vârstă 55-64 de ani), a persoanelor de etnie romă, a persoanelor cu handicap și a celor din zonele rurale;
3. Reducerea disparităților regionale și teritoriale și creșterea mobilității forței de muncă;
4. Îmbunătățirea corelării serviciilor de ocupare și de dezvoltare a forței de muncă cu nevoile în schimbare ale pieței muncii în sectoarele prioritare identificate în Strategia Națională pentru Competitivitate și în Strategia Națională pentru CDI 2014-2020;
5. Creșterea oportunităților de ocupare;
6. Diversificarea economiei rurale prin promovarea creării și dezvoltării de afaceri și locuri de muncă în afara agriculturii;

7. Diversificarea economiei pescuitului și acvaculturii cu scopul de a stimula ocuparea și crearea de afaceri în acest domeniu;
8. Modernizarea sistemului SPO și consolidarea capacității sale administrative de a furniza servicii de ocupare active/personalizate (cum ar fi orientarea profesională, consilierea, mentoratul, formarea profesională, căutarea de locuri de muncă, găsirea de locuri de muncă potrivite cu profilul candidatului, etc.), precum și măsuri preventive de ocupare, inclusiv printr-o abordare bazată pe parteneriat.

Priorități propuse pentru finanțare:

1. Acțiuni concepute pentru stimularea participării tinerilor din categoria NEET în activitatea economică prin intermediul unei abordări multidimensionale (consiliere, servicii personalizate, formare profesională, sprijin financiar pentru înființarea de întreprinderi, recunoașterea competențelor dobândite în contexte formale și non-formale, stimulente financiare pentru angajatori în scopul creării de noi oportunități de angajare și al organizării de programe de ucenicie și stagii, acțiuni în vederea creșterii mobilității interne/naționale a forței de muncă, etc.);
2. O combinație de acțiuni specifice și de integrare ce vizează îmbunătățirea accesului la piața muncii pentru solicitanții de locuri de muncă și persoanele inactive, cu un accent deosebit pe șomerii pe termen lung, persoanele cu un nivel scăzut de calificare, lucrătorii mai în vârstă, persoanele de etnie romă, persoanele cu handicap și cele din zonele rurale, prin intermediul unei abordări multidimensionale (*Notă: în cadrul obiectivului tematic 8 urmează să fie finanțate măsuri pentru dezvoltarea forței de muncă ce vizează șomerii și persoanele inactive, în timp ce în cadrul obiectivului tematic 10 (învățare pe tot parcursul vieții) urmează să fie finanțate măsuri pentru cei care au deja un loc de muncă*);
3. Sprijin pentru actualizarea competențelor solicitanților de locuri de muncă șomeri și a forței de muncă afectate de restructurarea industrială și, în special, a celor din comunitățile agricole și piscicole afectați de reducerea ocupării forței de muncă, reducere care este de natură să însoțească creșterea competitivității;
4. Acțiuni de sprijin care au ca scop consolidarea creării de locuri de muncă, sprijinirea eforturilor de recrutare din partea întreprinderilor, în special a IMM-urilor, creșterea adaptabilității întreprinderilor la schimbare prin promovarea de modele inovatoare de organizare a muncii, formarea pentru cei din pozițiile de conducere ale companiilor, plasarea personalului disponibilizat și schimbul de bune practici pentru angajații întreprinderilor din același sector, planificarea strategică pe termen lung în întreprinderi în scopul anticipării schimbărilor, mecanisme de planificare previzională a locurilor de muncă și a competențelor și luarea de măsuri privind nevoile viitoare în materie de competențe;
5. Sprijinirea acțiunilor privind activități profesionale independente, antreprenoriat și crearea de întreprinderi, inclusiv prin intermediul instrumentelor financiare;
6. Sprijinirea noilor unități de prelucrare alimentară în scopul stimulării creării

de locuri de muncă;

7. Crearea de noi întreprinderi prin scheme de sprijin pentru înființarea de microîntreprinderi și întreprinderi mici în sectorul non-agricol și dezvoltarea de activități non-agricole în zonele rurale;
8. Diversificarea sectorului pescuitului și acvaculturii prin crearea de noi locuri de muncă și întreprinderi, precum și promovarea dezvoltării locale și a noilor surse de venit în zonele piscicole;
9. Consolidarea capacității SPO de a oferi consiliere individuală, orientare, sisteme de gestionare a carierei, servicii de plasare și recrutare, servicii de corelare a competențelor candidaților cu cerințele angajatorilor, formarea și reconversia profesională și programe de activare și de consolidare a activităților proprii în zonele rurale și în comunitățile defavorizate. De asemenea, trebuie să realizeze prognoze și analize ale pieței muncii, să dezvolte parteneriate cu alte părți interesate (furnizori privați, autorități educaționale, angajatori, parteneri sociali și ONG-uri, etc.) în vederea anticipării nevoilor pieței muncii și asigurării unei mai bune corelări a competențelor, să asigure rezultate de activare mai bune și o comunicare mai bună cu angajatorii, să dezvolte o dată de bază integrată a tinerilor din categoria NEET, care să proiecteze, să adapteze și să îmbunătățească procedurile de muncă, inclusiv prin coordonarea unora dintre acestea, precum și prin formarea personalului.

Sinergii cu alte OT:

Prioritățile propuse pentru finanțare în cadrul acestui obiectiv tematic se vor sincroniza în primul rând cu intervențiile pentru incluziune socială și educație din cadrul **obiectivelor tematice 9 și 10**, contribuind împreună la dezvoltarea unor resurse umane incluzive, cu un nivel înalt de calificare și competențe adaptate la nevoile pieței muncii.

De asemenea, acest obiectiv va trebui să fie sincronizat și cu obiectivele tematice 1 și 3, în vederea abordării sectoarelor identificate ca având potențial de creștere.

Nu în ultimul rând, esențial pentru succesul priorităților propuse este complementaritatea cu **OT 2**, pentru a putea beneficia de rezultatele intervențiilor de tip e-guvernare din cadrul **OT 2**.

FEADR, prin intermediul priorității 6 de dezvoltare rurală, va contribui la acest obiectiv tematic.

Rezultate preconizate:

În cadrul acestui obiectiv tematic, rezultatele preconizate în urma utilizării fondurilor ESI sunt următoarele:

***FSE:** Participare crescută pe piața muncii a persoanelor din categoria NEET, a solicitanților de locuri de muncă (șomeri, indiferent dacă primesc ajutor de șomaj sau nu) și a persoanelor inactive; mai multe oportunități de angajare prin sprijinirea antreprenoriatului în zonele sărace; capacitate sporită a întreprinderilor de a formula și pune în aplicare politici privind resursele umane, în scopul adaptării la schimbările pieței muncii din*

sectoarele prioritare; capacitate crescută a SPO în ceea ce privește analiza și prognozele pieței muncii, în vederea unei mai bune corelări a competențelor cu cerințele de pe piața muncii și în vederea furnizării de servicii personalizate, precum și măsuri preventive pe piața muncii.

FEADR: *Oportunități mai numeroase de angajare în afara agriculturii în zonele rurale; creșterea ponderii sectoarelor secundar și terțiar în economia zonelor rurale.*

FEPAM: *Mai multe oportunități de angajare; o mai mare diversificare a activității economice în sectoarele pescuitului și acvaculturii și dezvoltarea locală a zonelor de pescuit din România.*

Rezultatele de mai sus vor contribui la îndeplinirea obiectivului României de a atinge o rată a ocupării de 70% pentru grupa de vârstă 20-64 de ani, până în 2020.

Obiectivul tematic nr. 9 - Promovarea incluziunii sociale, combaterea sărăciei și a oricărei forme de discriminare

Intervențiile din fondurile ESI vor contribui la realizarea obiectivului asumat de către România în PNR referitor la **reducerea cu 580 000 a numărului de persoanelor expuse riscului de sărăcie sau excluziune socială până în anul 2020, față de 2008.**

Nevoi de dezvoltare:

1. Reducerea, prin măsuri integrate (în domeniul educației, ocupării, locuințelor, asistenței medicale și sociale, precum și acțiuni de combatere a discriminării), a incidenței sărăciei și excluziunii sociale suferite de grupurile vulnerabile identificate;
2. Promovarea economiei sociale și asigurarea de sprijin pentru structurile economiei sociale cu scopul de a sprijini integrarea socială și pe piața muncii a grupurilor vulnerabile;
3. Îmbunătățirea infrastructurii de bază și a accesului la servicii în vederea promovării dezvoltării economice și reducerii sărăciei în așezările rurale și în zonele urbane sărace, inclusiv în zonele piscicole;
4. Dezvoltarea unui sistem de asistență socială accesibil și de calitate, inclusiv dezvoltarea de tipuri de servicii alternative pentru a asigura tranziția de la centrele de tip rezidențial clasice/de mari dimensiuni la servicii bazate pe comunitate;
5. Îmbunătățirea accesului la servicii medicale orientate spre comunitate, asistență medicală în cadrul comunității, asistență primară și ambulatorie, și creșterea calității acestora, precum și optimizarea integrării serviciilor medicale și sociale pentru a se adresa grupurilor vulnerabile;
6. Creșterea capacității de a aborda eficient deficiențele în ceea ce privește sănătatea mamei și a copilului printr-un acces mai bun la personal medical competent, asistenți medicali comunitari/mediatori sanitari pentru comunitățile de romi, capabili să furnizeze servicii în

cadrul comunității destinate persoanelor aflate în situație de risc și să le orienteze spre alte servicii medicale și sociale;

7. Consolidarea capacității de a asigura accesul echitabil la asistență terțiară de nivel înalt, optimizată la nivel regional, care să poată îmbunătăți indicatorii de sănătate pentru patologii prioritare relevante care afectează în mod disproporționat populația săracă și sunt responsabile pentru o mare parte a decalajelor în ceea ce privește morbiditatea și mortalitatea în rândul adulților (de exemplu, cancer, boli cardiovasculare, diabet, tulburări mintale, boli rare, tuberculoză);
8. Îmbunătățirea eficienței sistemului prin utilizarea instrumentelor de tehnologie a informației și comunicațiilor (TIC) în cadrul serviciilor de e-incluziune, e-sănătate și e-asistență socială;
9. Recalificarea profesioniștilor în managementul resurselor umane din domeniul asistenței medicale și al protecției sociale.

Priorități propuse pentru finanțare:

1. Acțiuni integrate pentru a răspunde nevoilor persoanelor, grupurilor și comunităților vulnerabile, inclusiv acțiuni de îmbunătățire a participării lor educaționale, integrarea lor pe piața muncii, accesul la locuințe, servicii sociale, de sănătate și culturale, precum și acțiuni de combatere a discriminării;
2. Exploatarea potențialului inovator al modelelor de economie socială (inclusiv ocupare protejată pentru persoanele vulnerabile) în vederea adaptării la schimbările din societate și a integrării și incluziunii sociale pe piața muncii a grupurilor vulnerabile și tranziția lor către modele de afaceri, dezvoltarea serviciilor locale acolo unde nu funcționează modelele de piață, generând astfel noi locuri de muncă și incluziune socială;
3. Dezvoltarea unui sistem de asistență socială echitabil, durabil, accesibil și de înaltă calitate, prestații și servicii sociale (de exemplu: case protejate, case de tip familial, asistență la domiciliu, centre de zi, servicii medicale și sociale integrate în cadrul comunității, centre de îngrijire și cazare temporară, etc.) care vor sprijini trecerea de la instituții de tip rezidențial la servicii bazate pe comunitate, asigurate de furnizori de servicii sociale publici și privați, inclusiv prevenirea instituționalizării și sprijinul specific pentru infrastructura bazată pe comunitate;
4. Consolidarea capacității furnizorilor de servicii publici și privați de a asigura servicii de calitate, bazate pe comunitate, de îngrijire pentru copii, persoane cu handicap, persoane cu probleme de sănătate mintală și vârstnici (cu precădere în zonele subdezvoltate);
5. Sensibilizarea publicului cu privire la problemele sociale și de sănătate, inclusiv discriminarea, promovând responsabilitatea socială în rândul publicului larg și dezvoltând o cultură proactivă, orientată spre voluntariat și participare;
6. Investiții în infrastructura medicală esențială din spațiile prioritare selectate: spitale regionale de urgență, spitale județene de urgență, centre de asistență ambulatorie și centre comunitare/socio-medicale;

7. Creșterea accesului la asistență medicală și la tratamente de calitate pentru cei vulnerabili și insuficient deserviți prin: accentul pus pe consolidarea asistenței medicale primare (asistență medicală comunitară/mediere sanitară și medici de familie), pe integrarea serviciilor medicale și sociale la nivel de comunitate, pe accesul la servicii de calitate de tip ambulatoriu și servicii medicale de urgență;
8. Îmbunătățirea serviciilor de sănătate maternă și de pediatrie în comunitățile/județele/regiunile cu un nivel înalt de mortalitate infantilă, inclusiv prin consolidarea asistenței medicale comunitare/medierii sanitare pentru comunitățile rome și îmbunătățirea accesului la asistență de nivel înalt;
9. Furnizarea de programe de prevenire a bolilor/depistarea timpurie/screening la nivel de comunitate referitoare la prioritățile de sănătate definite în Strategia Națională pentru Sănătate (de exemplu, cancer, boli cardiovasculare, diabet, tulburări mintale, boli rare, tuberculoză și alte boli transmisibile ce pot fi prevenite);
10. Consolidarea cunoștințelor și competențelor profesioniștilor din domeniul sănătății și al asistenței sociale (de exemplu, lucrătorii sociali și medicii și asistentele de familie, personalul din cadrul serviciilor ambulatorii de specialitate, servicii sanitare de urgență, protocoale și ghiduri clinice ale spitalelor de urgență, etc., precum și personalul ce gestionează registrul de pacienți, cardul electronic de sănătate, TIC, telemedicină, etc.) ca o condiție prealabilă pentru creșterea calității serviciilor;
11. Sprijin pentru regenerarea fizică, economică și socială a comunităților sărace din zonele urbane, inclusiv prin dezvoltare locală plasată sub responsabilitatea comunității, precum și prin sprijin pentru infrastructura sportivă/centre culturale multifuncționale în vederea obiectivelor specifice de incluziune socială și pentru economia socială;
12. Încurajarea dezvoltării locale a zonelor rurale prin investiții în toate tipurile de infrastructură de mici dimensiuni, (inclusiv, de exemplu, drumurile locale, alimentarea cu apă și infrastructura de canalizare, în mod complementar cu Programul Operațional Infrastructură Mare) și prin înființarea/îmbunătățirea serviciilor locale de bază destinate populației rurale (de exemplu, infrastructura educațională și socială, inclusiv cea din domeniul agricol și investițiile în conservarea patrimoniului cultural). Infrastructura la scară mică, respectiv drumurile, va fi vizată cu scopul îmbunătățirii legăturilor și/sau provocărilor legate de dezvoltarea economică, cu scopul de a reduce sărăcia din mediul rural;
13. Promovarea dezvoltării locale și a unei mai bune guvernante în zonele rurale prin strategii LEADER de dezvoltare locală bazate pe comunitate (întocmite de Grupurile de Acțiune Locală).

Sinergii cu alte OT:

Prioritățile propuse în cadrul acestui obiectivul tematic vor fi sincronizate cu măsurile privind cercetarea, antreprenoriatul și modelele de afaceri din cadrul **OT 1 și 3**, cu accent asupra sectoarelor cu potențial de creștere (acolo unde este cazul), măsurile pentru ocuparea forței de muncă și pentru educație din cadrul

OT 8 și 10, precum și cu intervenții, cum ar fi cele de consolidare a capacității administrației locale în cadrul **OT 11** și e-guvernarea finanțată în cadrul **OT 2**.

Investițiile în infrastructura sanitară (renovare/reabilitare) vor fi corelate cu măsurile prevăzute în cadrul **OT 4** al căror obiectiv este de a îmbunătăți eficiența energetică și reducerea costurilor.

În ceea ce privește investițiile în infrastructura la scară mică (drumuri, alimentare cu apă și infrastructura de canalizare) în zonele rurale, finanțate din FEADR (prioritatea de dezvoltare rurală nr. 6, care corespunde cu **OT 9**), acestea vor fi corelate în mod strategic și vor veni în completarea investițiilor în infrastructura rutieră, astfel cum sunt definite în legislația națională (**OT 7**) și infrastructura de alimentare cu apă finanțată de FC. Investițiile în infrastructura de educație din zonele rurale, finanțate din FEADR (în cadrul **OT 9**) vor asigura sinergia cu FSE și cu FEDR (în cadrul **OT 10**). Intervenția FEADR destinată TIC prin intermediul LEADER va complementa sprijinul pentru infrastructura de bandă largă finanțat de FEDR în cadrul **OT 2**.

Vor exista finanțări FEADR destinate unor investiții prioritare în comunele cu 2 000 până la 10 000 echivalent populație (e.p.), în conformitate cu planul general regional pentru alimentarea cu apă și gestionarea apelor reziduale stabilit la nivel național.

Rezultate preconizate:

În cadrul acestui obiectiv tematic, rezultatele preconizate în urma utilizării fondurilor ESI sunt următoarele:

FSE: *Reducerea riscului de sărăcie în comunitățile marginalizate prin măsuri de investiții „flexibile” ce fac parte din proiecte integrate, inclusiv de dezvoltare locală plasată sub responsabilitatea comunității; o mai bună incluziune socială pentru alte grupuri defavorizate, cum ar fi persoanele care suferă de dependența de substanțe, violență domestică, victime ale traficului de persoane și persoane private de libertate sau în perioadă de probațiune; accesul sporit la servicii de calitate bazate pe comunitate, prin măsuri de investiții „flexibile” în afara proiectelor integrate; capacitatea sporită a serviciilor bazate pe comunitate în vederea furnizării de servicii la standarde adecvate, prin măsuri de investiții nemateriale; eficiență și eficacitate sporite ale sistemului de asistență socială; o mai bună capacitate a sistemului de sănătate, inclusiv pentru aplicarea măsurilor de prevenire, prin măsuri de investiții nemateriale; numărul crescut și capacitatea îmbunătățită a structurilor de economie socială.*

FEDR: *un număr mai mic de persoane expuse riscului de sărăcie și excluziune socială în comunitățile urbane marginalizate prin măsuri de investiții „rigide”; accesul sporit la servicii de sănătate de calitate, bazate pe comunitate, prin investiții „rigide”.*

FEADR: *reducerea riscului de sărăcie în mediul rural prin măsuri de investiții în infrastructura la scară mică, respectiv drumuri, alimentarea cu apă, canalizare, educație, sănătate și patrimoniu cultural, inclusiv prin intermediul abordării LEADER; acces mai bun al populației din mediul rural la servicii și infrastructură de bază.*

Rezultatele de mai sus vor contribui la îndeplinirea obiectivului României ca până

În 2020 numărul persoanelor care se confruntă cu sărăcia și excluziunea socială sau sunt expuse riscului de sărăcie și excluziune socială să se fi redus cu 580 000 de persoane. Rezultatele vor contribui în mod indirect la atingerea obiectivului României de a reduce rata de părăsire timpurie a școlii sub 11,3% și ca 70% dintre persoanele cu vârste cuprinse între 20 și 64 de ani să aibă un loc de muncă.

Obiectivul tematic nr. 10 – Investiții în educație, formare și formare profesională pentru dezvoltarea competențelor și învățare pe tot parcursul vieții

Intervențiile din fondurile ESI în cadrul acestui obiectiv tematic vor contribui la consolidarea competențelor și abilităților copiilor, tinerilor și adulților din România, în vederea adaptării continue la interesele și potențialul individual, precum și la nevoile pieței muncii. Obiectivele sunt destinate prevenirii și reducerii la 11,3% a ratei de părăsire timpurie a școlii, creșterii la 26,7% a frecvenței și absolvirii învățământului terțiar, precum și promovării, diversificării și creșterii participării adulților în activități de învățare pe tot parcursul vieții până la 10%. Aceste obiective au fost asumate de România în cadrul PNR.

Nevoi de dezvoltare:

1. îmbunătățirea accesului, participării și calității EICP;
2. îmbunătățirea accesibilității, calității și rezultatelor învățării în învățământul obligatoriu;
3. creșterea atractivității învățământului primar și secundar, inclusiv învățământul profesional și tehnic inițial (IVET), utilizând, de asemenea, TIC;
4. îmbunătățirea calității și a relevanței învățământului profesional și tehnic (atât IVET, cât și CVT) și a învățământului terțiar în raport cu nevoile pieței muncii;
5. îmbunătățirea accesului la învățământul terțiar și susținerea participării la acesta;
6. sporirea accesibilității și calității programelor de învățare pentru adulți, precum și a participării la acestea;
7. modernizarea competențelor angajaților în conformitate cu cerințele noi privind competențele în sectoarele prioritare identificate în Strategia Națională pentru și Strategia națională în domeniul cercetării, dezvoltării tehnologice și inovării pentru perioada 2014-2020, în vederea sporirii adaptabilității și productivității acestora prin stimularea participării lor la programe de învățare pe tot parcursul vieții [Notă: în baza OT 8 urmează să fie finanțate măsuri pentru dezvoltarea forței de muncă, orientate către persoanele care caută un loc de muncă și persoanele inactive, iar în baza OT 10 (învățarea pe tot parcursul vieții), vor fi finanțate măsuri pentru persoanele angajate];
8. sprijin pentru consolidarea unui sistem pentru învățarea pe tot parcursul vieții și pentru dezvoltarea instituțională a centrelor comunitare pentru învățarea pe tot parcursul vieții;

9. încurajarea învățării pe tot parcursul vieții și a formării profesionale (formare pe termen scurt/inițială) sectoarele agricultură și alimentație;
10. investiții în infrastructura educației și formării;
11. reformarea resurselor umane în sistemul de învățământ.

Priorități propuse pentru finanțare:

1. creșterea calității și a accesibilității din punct de vedere financiar a serviciilor de educație și îngrijire timpurie (0-6 ani), precum și a participării la aceasta, în special pentru grupa de vârstă 0-3 ani, îndeosebi pentru grupurile cu risc crescut de PTS, cu accent pe populația de etnie romă și cea din zonele rurale;
2. implementarea unor măsuri de prevenire, intervenție și compensare pentru reducerea PTS, inclusiv sprijin individualizat pentru elevii expuși riscului de PTS, cu accent pe zonele rurale și cu populație romă; integrarea măsurilor de promovare a egalității de șanse și a incluziunii, care cuprind sprijin total (parcursuri educaționale alternative, precum programe de educație și formare de tipul „a doua șansă”, inclusiv IVET, mentorat etc.), pentru asigurarea eficacității acestora;
3. consolidarea programelor școlare și o mai bună integrare a TIC pentru a face procesul de învățare atractiv în școli și în unitățile de învățământ profesional și tehnic inițial, oferind tinerilor înscriși în învățământul obligatoriu oportunități de a se familiariza cu viitoarele activități de la locul de muncă;
4. îmbunătățirea competențelor cadrelor didactice (ISCED 0-8 și ECE) în ceea ce privește asigurarea calității, metode de predare inovatoare și personalizate;
5. elaborarea și implementarea unui sistem de monitorizare și anticipare a nevoilor de competențe la nivelul angajatorilor și monitorizarea inserției profesionale a absolvenților (ISCED 3-6), inclusiv CVT;
6. o mai bună corelare între formarea profesională și tehnică inițială și continuă și nevoile pieței muncii, asigurând calitatea și relevanța ofertei de formare, inclusiv prin învățarea bazată pe activități, acordând prioritate sectoarelor competitive și/sau sectoarelor tradiționale cu potențial de creștere, dar și potențialelor de creștere de la nivel local/regional (sublinate în Planurile de dezvoltare regională), promovând parteneriatele în rândul părților interesate relevante în vederea asigurării unei tranziții mai bune de la școală la muncă, inclusiv inițiative pentru dezvoltarea competențelor antreprenoriale;
7. îmbunătățirea guvernanței și a managementului instituțiilor de învățământ superior pentru a crește calitatea predării și a cercetării; creșterea relevanței programelor de învățământ superior pentru nevoile pieței muncii și monitorizarea capacității de inserție profesională a absolvenților; consolidarea parteneriatelor dintre universități, companii și cercetare, inclusiv inițiative pentru dezvoltarea competențelor antreprenoriale;
8. modernizarea învățământului terțiar prin dezvoltarea studiilor

postuniversitare și prin susținerea internaționalizării învățământului superior, inclusiv prin cercetare avansată și mobilitate;

9. sprijinirea studenților netradiționali, în special a celor din mediul rural, a celor de etnie romă și a altor grupuri dezavantajate, precum și a adulților în prezent cu vârste cuprinse între 23 și 27 de ani, în ceea ce privește accesul și participarea la învățământul terțiar, precum și obținerea de rezultate pozitive în cadrul acestuia;
10. dezvoltarea resurselor umane ale instituțiilor publice și de învățământ superior din domeniul cercetării și dezvoltării; sprijinirea dezvoltării de abilități de nivel superior în cadrul IMM-urilor;
11. stimularea angajatorilor în direcția dezvoltării competențelor angajaților lor pentru a spori productivitatea și adaptabilitatea acestora (prin programe de ucenicie, recunoașterea competențelor dobândite de aceștia în contexte non-formale și informale, îndrumare, sprijin și bonusuri de mobilitate), în conformitate cu nevoile sectoarelor competitive cu potențial de creștere, precum și cu acele sectoare tradiționale care se pot dezvolta, în vederea creșterii competitivității prin inovare și dezvoltarea pieței (evidențiate în Planurile de dezvoltare regională);
12. creșterea gradului de participare la activitățile de învățare pe tot parcursul vieții, în special prin extinderea cererii și ofertei de programe de învățare pe tot parcursul vieții de bună calitate (inclusiv dezvoltarea/revizuirea calificărilor pentru sectoarele prioritare), prin măsuri de sprijin individuale (stimulente, servicii de îngrijire etc.), îndeosebi pentru persoanele care aparțin categoriilor dezavantajate (persoane fără calificări sau cu un nivel scăzut de calificare, persoane din zonele rurale etc.), precum și creșterea gradului de participare a angajaților la activitățile de învățare pe tot parcursul vieții;
13. instituirea unui sistem de învățare pe tot parcursul vieții și dezvoltarea instituțională a centrelor comunitare de învățare în vederea asigurării formării și educației în ceea ce privește competențele de bază și cele transversale, inclusiv competențele digitale, consiliere și validarea studiilor anterioare, axarea pe competențe mici și pe zonele rurale, inclusiv prin validarea învățării non-formale și informale, cuprinzând consolidarea capacității furnizorilor de programe IVT și CVT de a oferi programe VET corelate cu cererile pieței muncii și inițiative privind dezvoltarea competențelor antreprenoriale;
14. sprijin pentru informare, formare profesională (formare pe termen scurt/inițială) și dobândirea de competențe de către fermieri și cei implicați în sectorul alimentar, inclusiv prin transferul de cunoștințe privind noile practici în sectorul agro-alimentar;
15. sprijin pentru activități demonstrative în vederea transferului de cunoștințe privind noile practici din sectorul agro-alimentar;
16. sprijin pentru infrastructura educațională și dezvoltarea resurselor în EICP, școlile primare și gimnaziale, îndeosebi cele din zonele dezavantajate;
17. sprijin pentru infrastructura educațională și dezvoltarea resurselor în

învățământul liceal (licee tehnologice, infrastructura IVET și posibilități de învățare pe tot parcursul vieții) (*Notă: vor fi vizate instituții educaționale pentru serviciile de învățare pe tot parcursul vieții prin centrele comunitare pentru învățarea pe tot parcursul vieții de la nivel regional/județean*).

18. sprijin pentru infrastructura educațională și dezvoltarea resurselor în învățământul terțiar, îndeosebi pentru cele care asigură o legătură mai bună cu mediul de cercetare și/sau cooperare cu mediul de afaceri.

Sinergii cu alte OT:

Intervențiile din cadrul învățământului terțiar – prioritatea investițională fiind îndreptată către îmbunătățirea calității, eficienței și deschiderii învățământului terțiar, în scopul sporirii participării și a gradului de școlarizare a absolvenților de învățământ terțiar – vor fi corelate cu intervenții menite să consolideze cercetarea, dezvoltarea tehnologică și inovarea (**OT 1**);

OT 10 va completa intervențiile din cadrul **OT 2** în ceea ce privește dezvoltarea de produse și servicii TIC, precum e-educație, și formarea TIC, dar și intervențiile din cadrul **OT 3** în vederea depășirii unora dintre obstacolele identificate, legate de nivelul scăzut de competitivitate a IMM-urilor, de exemplu deficitul de forță de muncă cu competențe medii și înalte, spiritul antreprenorial insuficient dezvoltat, în special în zonele rurale. Contribuția specifică a OT 10 va fi încurajarea și creșterea participării la procesul de învățare pe tot parcursul vieții, îmbunătățirea abilităților și competențelor forței de muncă.

Convergența cu **OT 4, OT 5 și OT 6** va fi corelată cu intervențiile din cadrul OT 10 în privința calității, eficienței și deschiderii învățământului terțiar și a celui echivalent; încurajarea și creșterea participării în procesul învățării pe tot parcursul vieții, îmbunătățirea aptitudinilor și competențelor forței de muncă, precum și îmbunătățirea relevanței și a calității sistemelor de educație și formare profesională în raport cu piața muncii.

Intervențiile în educație și formare vor fi coordonate îndeaproape cu activitățile din cadrul **OT 8** de promovare a ocupării forței de muncă și de susținere a mobilității acesteia, îmbunătățind corelarea ofertei de calificări cu cererea pieței muncii prin promovarea accesului egal al școlarii și elevilor la educație de bună calitate și prin încurajarea creativității, a competențelor antreprenoriale și de rezolvare a problemelor în vederea obținerii unor competențe-cheie esențiale pentru capacitatea lor de inserție profesională;

Toate intervențiile din cadrul **OT 9** vor completa intervențiile pentru educație și formare destinate și comunităților defavorizate și grupurilor defavorizate de cursanți (de la educație preșcolară la învățare pe tot parcursul vieții) și vor fi corelate îndeaproape cu măsurile de promovare a altor tipuri de incluziune socială și de sprijin pentru combaterea sărăciei, deoarece educația și formarea sunt recunoscute ca fiind unele dintre cele mai puternice instrumente pentru a scăpa din cercul vicios al sărăciei și excluziunii sociale.

Intervențiile din cadrul **OT 11** vor contribui la depășirea unora dintre obstacolele identificate în privința capacității de gestionare și administrare a reprezentanților MEN și a celor din cadrul structurilor sale subordonate, vizându-se în mod specific resursele umane cu autoritate decizională în procesul de elaborare a politicilor educaționale la nivel central, județean și local.

FEADR, prin prioritatea 1 privind dezvoltarea rurală, va contribui la acest obiectiv tematic. PNDR va acorda sprijin fermierilor și celor implicați procesatorilor alimentari atât în vederea obținerii de cunoștințe pe baza unor formări de scurtă durată și a unor activități agricole demonstrative, cât și a îmbunătățirii acestor cunoștințe. Intervenția PNDR va fi suplimentată cu intervenții FSE menite să completeze cunoștințele fermierilor prin calificări și programe de formare de durată mai îndelungată, precum și prin programe generale de formare pentru alți antreprenori rurali.

Rezultate preconizate:

În cadrul acestui OT, rezultatele preconizate în urma utilizării fondurilor ESI sunt următoarele:

FEDR: Acces sporit la servicii educaționale de calitate în cadrul EICP și al învățământului primar și secundar, îndeosebi al celor din zone defavorizate; acces sporit la servicii educaționale de calitate în cadrul învățământului terțiar, în special la acelea care vor asigura o legătură mai bună cu mediul de cercetare și/sau o cooperare mai strânsă cu sectorul comercial; acces sporit la servicii educaționale de calitate în cadrul învățământului liceal (licee tehnologice și infrastructură IVET și posibilități de învățare pe tot parcursul vieții), cu accent pe sectoarele cu potențial de creștere, evidențiate în cadrul Strategiei Naționale pentru Competitivitate.

FSE: Participare sporită la educația și îngrijirea timpurie și la educația preșcolară, îndeosebi pentru populația de etnie romă și cea din zone rurale, prin măsuri de investiții nemateriale; reducerea gradului de neînscrisere la școală și de părăsire timpurie a școlii în cadrul învățământului obligatoriu, îndeosebi pentru învățământul liceal, zonele rurale, populația de etnie romă și persoanele cu nevoi de educație speciale, prin măsuri de investiții nemateriale; grad sporit de participare la învățământul terțiar, IVET, VET și programele de învățare pe tot parcursul vieții, prin măsuri de investiții fără caracter obligatoriu; risc redus de excluziune digitală, în special în zonele rurale și regiunile mai puțin dezvoltate ale României, prin măsuri de investiții fără caracter obligatoriu; deficite reduse de cercetători calificați; reținere îmbunătățită a personalului în sectorul cercetării; capacitate sporită a instituțiilor de educație și formare și a furnizorilor din acest domeniu în ceea ce privește competențele de predare, metodele de predare și programele școlare.

FEADR: Participarea sporită la programe pe termen scurt de formare și de formare profesională în sectoarele agricultură și alimentație.

Rezultatele de mai sus vor contribui la îndeplinirea țintei României pentru 2020 de reducere a ratelor de părăsire timpurie a școlii sub nivelul de 11,3% și de finalizare a cursurilor din învățământul terțiar de către cel puțin 40% dintre tinerii cu vârste cuprinse între 30 și 34 de ani.

Obiectivul tematic nr. 2 – Îmbunătățirea accesului la tehnologiile informației și comunicațiilor, a utilizării și a calității acestora

Nevoi de dezvoltare:

1. îmbunătățirea eficienței sistemului prin utilizarea instrumentelor de tehnologie a informațiilor și comunicațiilor (TIC) în cadrul serviciilor de e-incluziune, e-sănătate și e-asistență socială;
2. creșterea atractivității învățământului primar și secundar, inclusiv a învățământului profesional și tehnic inițial (IVET), utilizând, de asemenea, TIC.

Priorități propuse pentru finanțare:

1. Creșterea utilizării serviciilor de e-incluziune și utilizarea TIC în educație și sănătate prin:
2. îmbunătățirea calității educației prin TI, pe baza activităților curriculare și extracurriculare, cu ajutorul instrumentelor de acces deschis, cum ar fi OER și instrumentele sociale Web 2.0;
3. asigurarea interoperabilității sistemelor informatice medicale și introducerea sistemelor de telemedicină accesibile, care urmează să fie utilizate în relațiile doctor-pacient;
4. dezvoltarea sistemului de e-asistență socială [prin actualizarea sistemului SAFIR + actualizarea sau dezvoltarea celor două componente (publică și restricționată) ale registrului cu furnizorii de servicii], contribuții TIC (software, hardware) pentru sporirea gradului de colectare a datelor, monitorizarea și evaluarea în domeniul asistenței sociale.

Sinergii cu alte OT:

Prioritățile pentru finanțare în baza OT 2 vor fi sincronizate cu cele care abordează educația și competențele care privesc forța de muncă actuală și viitoare și sănătatea în cadrul **obiectivelor tematice 8, 9 și 10**.

Rezultate preconizate:

În cadrul acestui OT, rezultatele preconizate în urma utilizării fondurilor ESI sunt următoarele:

FEDR: *Utilizarea sporită a TIC în sectoarele educației, asistenței sociale și sănătății*

Obiectivul tematic nr. 11 - Creșterea capacității instituționale a autorităților publice și a părților interesate și o administrație publică eficientă

Nevoi de dezvoltare:

1. Reformarea managementului resurselor umane în sistemele de învățământ și de sănătate.

Priorități propuse pentru finanțare:

1. Consolidarea capacității administrative a factorilor de decizie din sectorul educației, atât de la nivel central cât și local, în ceea ce privește sistemele de asigurare a calității, monitorizare și evaluare;
2. Consolidarea capacității factorilor de decizie, atât de la nivel central cât și local cu privire la formularea și implementarea de politici bazate pe date

concrete pentru a asigura progresul procesului de reformă sanitară și de descentralizare.

Sinergii cu alte OT:

Intervențiile aferente OT 11 vor contribui la îndeplinirea priorităților identificate în ceea ce privește finanțarea în cadrul acestei provocări în materie de dezvoltare.

Rezultate preconizate:

În cadrul acestui obiectiv tematic, rezultatele preconizate în urma utilizării fondurilor ESI sunt următoarele:

FSE: Capacitate sporită de evaluare a impactului politicilor în domeniul educației și sănătății

Rezultatul mai sus menționat va contribui indirect la îndeplinirea țintei României pentru 2020 privind:

- reducerea nivelurilor de părăsire timpurie a școlii sub 11,3%;
- încheierea studiilor din învățământul terțiar de către cel puțin 40% dintre persoanele cu vârste cuprinse între 30 și 34 de ani;
- o reducere cu cel puțin 580 000 a numărului de persoane vizate de riscul sărăciei și al excluziunii sociale.

Provocarea 3 în materie de dezvoltare – „Infrastructura”

886. Pentru soluționarea acestei provocări, intervențiile se vor desfășura în cadrul **OT 2 și OT 7**.

887. În privința infrastructurii TIC, intervențiile din fondurile ESI vor contribui la atingerea obiectivului asumat de către autoritățile române în baza Agendei Digitale pentru România, în conformitate cu țintele privind rețelele în bandă largă din cadrul Agendei Digitale pentru Europa, care va asigura **accesul la viteze de peste 30 Mbps pentru toți europenii până în anul 2020, precum și abonamente la conexiuni la internet de peste 100 Mbps pentru cel puțin 50% dintre gospodăriile europene**.

888. În cazul sectorului transporturilor, intervenția din fonduri ESI va contribui la promovarea unui transport durabil, flexibil și sigur, premisă esențială pentru dezvoltarea economică a României. Îmbunătățirea legăturilor cu rețelele europene, precum și cu rețelele naționale/regionale, va conduce la creșterea productivității industriei și serviciilor din România, la crearea de locuri de muncă, la o creștere economică mai mare și la standarde de viață mai ridicate. Dezvoltarea transportului intermodal și a celui urban, precum și a sistemelor de transport urbane integrate, are drept scop reducerea emisiilor de gaze și promovarea unei economii cu emisii scăzute de carbon. Rezolvarea acestor probleme trebuie să se bazeze pe eficiența sporită a utilizării resurselor financiare.

Obiectivul tematic nr. 2 – Îmbunătățirea accesului la tehnologiile informației și comunicațiilor, a utilizării și a calității acestora

Nevoi de dezvoltare:

1. depășirea incapacității pieței de a furniza infrastructura NGA și serviciile conexe prevăzute de Strategia Națională privind Agenda Digitală pentru România și de Planul național de dezvoltare a infrastructurii pentru acces de generație următoare.

Priorități propuse pentru finanțare:

1. o infrastructură de bandă largă rapidă și ultrarapidă;
2. promovarea conexiunilor de tip NGN – pentru asigurarea accesului la internet pentru echipamente TIC de înaltă tehnicitate, precum și utilizarea celor mai sofisticate servicii publice online, într-un mod uniform din punct de vedere geografic.

Sinergii cu alte OT:

Acest OT trebuie să fie în sinergie cu prioritățile propuse în cadrul **OT 3** „Îmbunătățirea competitivității IMM-urilor, a sectorului agricol (în cazul FEADR) și a sectorului pescuitului și acvaculturii (în cazul FEPAM)”, destinate asigurării unei infrastructuri adecvate pentru susținerea e-serviciilor. Intervenția privind TIC din FEDR aferentă **OT 2** va completa eforturile depuse prin LEADER în cadrul OT 9.

Rezultate preconizate:

În cadrul acestui obiectiv tematic, rezultatele preconizate în urma utilizării fondurilor ESI sunt următoarele:

***FEDR:** O acoperire extinsă a rețelelor NGN de cel puțin 30 Mbps, inclusiv în zonele rurale; nivel sporit de preluare a serviciilor NGA în bandă largă, atât de către întreprinderi, cât și de către clienții de pe piața internă.*

Obiectivul tematic nr. 7 - Promovarea transportului durabil și eliminarea blocajelor apărute în infrastructura rețelelor importante

Nevoi de dezvoltare:

1. îmbunătățirea accesibilității României și a regiunilor sale și conectivității acestora cu piețele, reducându-se astfel semnificativ obstacolele în calea dezvoltării și diversificarea lor, în contextul MPGT; îmbunătățirea guvernancei în sectorul transporturilor;
2. îmbunătățirea sustenabilității sistemului mixt de transport din România și atractivității alternativelor la transportul rutier.

Priorități propuse pentru finanțare:

1. dezvoltarea infrastructurii rutiere pe rețeaua de bază și pe rețeaua extinsă TEN-T;
2. dezvoltarea infrastructurii feroviare pe rețeaua TEN-T de bază și extinsă, inclusiv a echipamentelor ERTMS și achiziția de material rulant, în special prin finalizarea pe coridoarele TEN-T;
3. sprijinirea dezvoltării transportului durabil prin îmbunătățirea siguranței traficului și securității în rețeaua TEN-T, pentru toate mijloacele de transport;

4. modernizarea și dezvoltarea transportului intermodal, în vederea fluidizării fluxului de mărfuri care tranzitează România și reducerii emisiilor de carbon în zonele urbane;
5. modernizarea și dezvoltarea infrastructurii maritime și pe căi navigabile pe Dunăre și pe canalele navigabile, în vederea promovării unui sistem de transport ecologic și potențialul transportului pe căile navigabile interioare ca sector de creștere albastră. România va analiza măsurile de consolidare a rolului transportului pe ape interne în cadrul rețelei TEN-T;
6. dezvoltarea aeroporturilor unde acest lucru este justificat, luând în considerare protecția mediului sau dacă aceasta este însoțită de investiții necesare pentru atenuarea sau reducerea impactului negativ asupra mediului, pentru a îmbunătăți conectivitatea și a sprijini mobilitatea la nivel regional;
7. modernizarea vămilelor, după caz, prin îmbunătățirea infrastructurii vamale, inclusiv a echipamentelor și sistemelor integrate pentru securizarea vămilelor, în scopul de a elimina blocajele și de a reduce timpul de așteptare în tranzit;
8. creșterea accesibilității zonelor din vecinătatea rețelei TEN-T prin construirea, reabilitarea și modernizarea conexiunilor secundare și terțiare la rețea, inclusiv pasarele, în vederea eliminării blocajelor și fluidizării traficului.

Sinergii cu alte OT:

Acest obiectiv tematic trebuie să fie în sinergie cu prioritățile propuse în cadrul **OT 4** „Sprijinirea tranziției către o economie cu emisii scăzute de dioxid carbon în toate sectoarele”, **OT 6** „Protejarea mediului și promovarea eficienței resurselor”, **OT 9** „Promovarea incluziunii sociale și combaterea sărăciei” (care se referă la infrastructura mică finanțată prin FEADR), precum și cu facilitatea „Conectarea Europei”. Facilitatea „Conectarea Europei” este un mecanism care prevede accelerarea investițiilor în cadrul rețelelor transeuropene pentru îmbunătățirea accesibilității pe piața internă a UE și pentru stimularea creșterii economice.

Rezultate preconizate:

În cadrul acestui obiectiv tematic, rezultatele preconizate în urma utilizării fondurilor ESI sunt următoarele:

FC și FEDR: *Timpi de călătorie reduși în rețeaua TEN-T; un sistem de transport mixt mai sustenabil având în vedere rețeaua feroviară raționalizată și cota crescută a transportului de mărfuri și de pasageri care călătoresc pe apă și pe căile ferate, creșterea utilizării metroului în Regiunea București-Ilfov, îmbunătățirea guvernantei sectorului de transporturi.*

FEDR: *Creșterea siguranței traficului pentru toate modurile de transport; timpi de călătorie reduși datorită investițiilor în sistemele de management a transporturilor; timpi de staționare reduși în vămi; creșterea accesibilității regiunilor mai puțin dezvoltate din România.*

Rezultatele de mai sus vor contribui în mod indirect la îndeplinirea obiectivului României pentru 2020 în ceea ce privește reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră cu 20% față de 1990.

Provocarea 4 în materie de dezvoltare - „Resursele”

Obiectivul tematic nr. 4 - Sprijinirea tranziției către o economie cu emisii reduse de carbon în toate sectoarele

Intervențiile din fondurile ESI vor contribui la atingerea obiectivului asumat de către autoritățile române în baza Planului Național de Reformă, care va asigura reducerea până în anul 2020 a emisiilor de gaze cu efect de seră cu cel puțin +19% în comparație cu anul 2005, creșterea ponderii energiei regenerabile în consumul final de energie cu 24%, precum și o creștere cu 19% (10 Mtep estimate) a eficienței energetice.

Nevoi de dezvoltare:

1. promovarea producerii și distribuției de energie obținută din SRE;
2. promovarea utilizării cogenerării cu randament ridicat, pe baza cererii de energie termică utilă provenită din gaze naturale, biomasă sau folosind gazele reziduale din procesele industriale;
3. îmbunătățirea eficienței energetice prin dezvoltarea unor sisteme de distribuție inteligente;
4. asigurarea durabilității sistemelor de încălzire centralizată municipale prin reducerea pierderilor de căldură în rețea;
5. creșterea eficienței energetice a fondului de clădiri rezidențiale și publice și a domeniului public, inclusiv a iluminatului public;
6. îmbunătățirea eficienței energetice a sectorului transporturilor, inclusiv a sistemelor de transport urban și ambarcațiunilor de pescuit și unităților de prelucrare;
7. reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră în zone urbane prin punerea în aplicare a planurilor de mobilitate urbană durabile și a strategiilor de reducere a emisiilor de dioxid de carbon pentru orașele mici;
8. reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră în sectoarele agricol și silvic;
9. îmbunătățirea sechestrării carbonului, în special în sectoarele agricol și silvic.

Priorități propuse pentru finanțare:

1. promovarea producerii și distribuției de energie electrică și termică din surse de energie regenerabile (biomasă, biogaz, energie geotermală);
2. îmbunătățirea eficienței energetice în întreprinderi prin sisteme de cogenerare cu randament ridicat și de mică putere, cu putere mai mică de 8MW;
3. implementarea sistemelor inteligente de distribuție a energiei electrice de joasă tensiune;
4. dezvoltarea sistemelor de monitorizare a energiei electrice și a energiei termice pe siturile industriale pentru a îmbunătăți eficiența energetică;
5. îmbunătățirea eficienței energetice a fondului de locuințe și a clădirilor publice (anvelopa clădirii, alimentarea cu căldură/rețea, iluminat, contorizare inteligentă etc.) care trebuie prioritizată pe baza evaluării sistematice având în

vedere reducerea eficiență din punctul de vedere al costurilor al emisiilor de GES și beneficiile aduse societății, inclusiv abordarea sărăciei energetice, finanțate, după caz, prin instrumente financiare și/sau contracte de performanță energetică;

6. promovarea investițiilor pentru sistemele de transport public pentru principalele municipalități din România, în cadrul planurilor de mobilitate urbană durabilă, contribuind în mod semnificativ la calitatea aerului și la eficiența energetică;
7. înlocuirea/îmbunătățirea sistemelor de iluminat pe domeniul public, în special în zonele urbane finanțate, după caz;
8. reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră în regiunile urbane prin punerea în aplicare a planurilor de mobilitate urbană sustenabile (strategii de reducere a emisiilor de dioxid de carbon în cazul orașelor mici), promovarea investițiilor în mobilitatea nemotorizată în toate orașele din România (deplasarea cu bicicleta și mersul pe jos, descurajarea utilizării mașinii personale);
9. îmbunătățirea sustenabilității sistemelor de încălzire centralizată municipale, în cazul în care se poate demonstra că acestea sunt sustenabile din punct de vedere financiar, împreună cu renovarea, inclusiv izolarea termică, a clădirilor corespunzătoare;
10. facilitarea furnizării și utilizării surselor regenerabile de energie din sectorul agricol și silvic (procese secundare, deșeuri, reziduuri și alte materii prime nealimentare);
11. creșterea eficienței energetice prin reducerea consumului de energie primară în agricultură, silvicultură și industria alimentară;
12. creșterea gradului de sechestrare a carbonului prin: împădurire, de gestionarea ecologică a pădurilor, practicile de eco-condiționare;
13. reducerea emisiilor de GES în agricultură prin: practici de eco-condiționare și agricultura ecologică (prin utilizarea mai redusă a îngrășămintelor cu azot, rotația ecologică a culturilor), gestionarea îmbunătățită a șeptelului și tratarea deșeurilor de origine animală;
14. promovarea investițiilor în atenuarea schimbărilor climatice și îmbunătățirea eficienței energetice a navelor de pescuit și a unităților de prelucrare.

Sinergii cu alte OT:

Prioritățile vor fi sincronizate cu intervenția finanțată și cu măsurile pentru IMM-uri din cadrul **OT 3**, cu măsurile de protecție a mediului înconjurător din cadrul obiectivului 6, precum și cu măsurile pentru promovarea unui sistem de transport durabil din cadrul **OT 7**. De asemenea, acest obiectiv tematic va fi în sinergie cu prioritățile propuse în cadrul facilității „Conectarea Europei”. Facilitatea „Conectarea Europei” este un mecanism care prevede accelerarea investițiilor în cadrul rețelelor transeuropene pentru îmbunătățirea accesibilității pe piața internă a UE și pentru stimularea creșterii economice.

În general, intervențiile care contribuie la creșterea eficienței energetice vor fi încurajate prin intermediul unor criterii orizontale de evaluare a fondurilor ESI.

FEADR, prin prioritatea de dezvoltare rurală 5, va contribui la acest obiectiv tematic.

Rezultate preconizate:

În cadrul acestui obiectiv tematic, rezultatele preconizate în urma utilizării fondurilor ESI sunt următoarele:

FEDR: *Utilizarea sporită a transportului în comun urban; reducerea emisiilor de GES; creșterea eficienței energetice a clădirilor, domeniului public și industriei; creșterea accesului la servicii ale rețelei inteligente; creșterea cotei de energie din surse regenerabile la consumul total de energie, datorită investițiilor care vizează creșterea puterii instalate la producătorii de SRE; creșterea eficienței energetice în sistemul de încălzire centralizată în orașele selectate, cu excepția Bucureștiului.*

FC: *Îmbunătățirea eficienței energetice în sistemul de încălzire centralizată din București.*

FEADR: *Îmbunătățirea producției de SRE din biomasă și alte surse regenerabile (în zonele rurale); creșterea sechestrării de carbon și reducerea emisiilor în sectoarele agricol și silvic.*

FEMP: *Creșterea eficienței energetice și atenuarea schimbărilor climatice în sectorul acvaculturii.*

Rezultatele de mai sus vor contribui în mod indirect la îndeplinirea obiectivelor României pentru 2020 în ceea ce privește reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră cu 20% față de 1990, 24% din energia obținută din surse regenerabile și o creștere cu 19% a eficienței energetice.

Obiectivul tematic nr. 5 - Promovarea adaptării la schimbările climatice, prevenirea și gestionarea riscurilor

Nevoi de dezvoltare:

1. îmbunătățirea capacității României de a anticipa, preveni și reacționa în caz de urgențe extreme naturale sau antropice;
2. îmbunătățirea adaptării și rezilienței României la consecințele negative ale schimbărilor climatice și, în special, la incidența crescută de evenimente de căldură extremă, secetă, eroziune costieră și inundații în cadrul Strategiei Naționale privind Schimbările Climatice;
3. îmbunătățirea adaptării și rezistenței României la alte riscuri naturale și antropice;
4. adoptarea practicilor agricole pentru a îmbunătăți rezistența la schimbările climatice; un serviciu consultativ ar trebui să însoțească adoptarea măsurilor la nivel de exploatare;
5. creșterea eficienței utilizării apei în agricultură contribuie la adaptarea la schimbările climatice.

Priorități propuse pentru finanțare:

1. măsuri structurale și nestructurale pentru a reduce riscurile și daunele în funcție de evaluarea riscului și în special provocate de inundații, secetă și

eroziune (inclusiv eroziunea costieră); măsurile vor fi selectate în funcție de evaluarea riscului, acordându-se prioritate în același timp măsurilor nestructurale (opțiuni preferate, ori de câte ori este posibil);

2. crearea și îmbunătățirea sistemelor de monitorizare și prevenire a riscurilor, din punct de vedere al riscurilor identificate;
3. cooperarea transnațională în cadrul strategiei macroregionale dunărene și măsuri de informare a populației;
4. consolidarea capacității tehnice a autorităților pentru a îmbunătăți prevenirea națională și capacitatea de răspuns în caz de dezastru;
5. finalizarea sistemului național de identificare și gestionare a riscurilor în cadrul evaluării riscurilor la nivel național;
6. practici agricole de combatere a schimbărilor climatice, prin utilizarea de zone de stocare a apei în agricultură, modele de culturi cu folosirea eficientă a apei și centuri de protecție a pădurilor împotriva eroziunii;
7. promovarea sustenabilității în utilizarea apei în agricultură, prin investiții în sisteme de irigații mai eficiente care contribuie la adaptarea la schimbările climatice;
8. conservarea solului și a stocului de carbon prin practici de administrare a terenurilor, cum ar fi cultivarea redusă, culturile de iarnă și împădurirea;
9. menținerea diversității genetice prin sprijinirea varietății culturilor locale și raselor de animale care se pot adapta la schimbările climatice.

Sinergii cu alte OT:

Prioritățile propuse pentru finanțare trebuie sincronizate cu intervenția finanțată și cu măsurile pentru infrastructura și serviciile TIC din cadrul **OT 2**, cu măsurile pentru îmbunătățirea capacității administrative din cadrul **OT 11** și cu măsurile pentru promovarea bunelor practici de mediu și infrastructurilor ecologice, precum și cu măsurile pentru agricultură, silvicultură și pescuit. De asemenea, acțiunile din cadrul OT 5 vor completa acțiunile din cadrul **OT 8** și **OT 10** pentru a crea locuri de muncă și competențe ecologice, OT 1 pentru a elabora soluții inovatoare pentru implementarea integratoare a infrastructurii ecologice și **OT 6** în ceea ce privește infrastructura ecologică.

FEADR, prin prioritățile 4 și 5 privind dezvoltarea rurală, va contribui la acest obiectiv tematic.

Acțiunile din cadrul OT 5 referitoare la sistemele de irigație vor fi completate de proiectele de irigație la nivel de fermă în cadrul **OT 3**. Pentru o rețea de irigație funcțională, care va contribui la eficiența acvatică în agricultură și care va contribui la adaptarea la schimbările climatice, România prevede măsuri pentru sprijinirea finanțării proiectelor de irigație după cum urmează:

- rețeaua primară din bugetul național și/sau parteneriate public-private/concesiuni;
- rețeaua secundară FEADR/cofinanțare națională;
- rețeaua terță (la nivel de fermă) din finanțare FEADR/cofinanțare națională.

Investițiile în rețeaua secundară finanțată prin FEADR vor fi concentrate în sisteme viabile (astfel cum sunt identificate de strategia națională) pentru a asigura un lanț

primar/secundar/terțiar sustenabil.

De asemenea, se va asigura sinergia cu programele relevante în cadrul obiectivului de cooperare teritorială la nivel european, în special cu programele transfrontaliere, pentru a aborda riscurile de dimensiune transnațională.

Rezultate preconizate:

În cadrul acestui obiectiv tematic, rezultatele preconizate în urma utilizării fondurilor ESI sunt următoarele:

FC: *Daune economice mai puține cauzate de riscurile naturale exacerbate de schimbările climatice; îmbunătățirea coordonării și a vitezei de răspuns în caz de urgență.*

FEADR: *Extinderea suprafețelor pe care sunt aplicate practici agricole pentru adaptarea la schimbările climatice și creșterea cotei sistemelor de irigație eficiente care contribuie la gestionarea sustenabilă a apei în agricultură..*

Obiectivul tematic nr. 6 - Conservarea și protejarea mediului și promovarea utilizării eficiente a resurselor

Nevoi de dezvoltare:

1. extinderea accesului publicului la serviciile de apă și ape uzate, în contextul Directivei-cadru privind apa și al planurilor de management ale bazinelor hidrografice;
2. punerea în aplicare și modernizarea infrastructurilor necesare pentru respectarea obligațiilor prevăzute în Directiva privind deșeurile, în planurile de gestionare a deșeurilor și în programele de prevenire care vor fi elaborate;
3. protejarea și conservarea naturii, inclusiv printr-o rețea coerentă și funcțională Natura 2000, sprijinirea sistemelor agricole cu înaltă valoare naturală și restaurarea ecosistemelor degradate; gestionarea sustenabilă a bunurilor naturale ale României, inclusiv a peisajelor, a terenurilor agricole, a pădurilor, a apelor interioare și de coastă, a zonelor protejate și a biodiversității;
4. dezvoltarea și îmbunătățirea evaluării și monitorizării calității aerului;
5. soluționarea situației privind siturile abandonate și poluate, precum și gestionarea surselor actuale de poluare;
6. conservarea și protejarea patrimoniului cultural;
7. scăderea gradului de abandon al activităților agricole;
8. elaborarea unui mecanism de coordonare la nivelul instituțiilor publice prin punerea în aplicare a PMI.

Priorități propuse pentru finanțare:

1. extinderea și modernizarea rețelelor de apă potabilă, a sistemelor de

canalizare și sistemelor de tratare, precum și conectarea populației la rețeaua de apă potabilă și la sistemul de canalizare (inclusiv în zonele rurale) monitorizarea și asigurarea calității apei potabile; modernizarea laboratoarelor pentru a îmbunătăți monitorizarea substanțelor evacuate în ape, în special substanțele periculoase prioritare;

2. dezvoltarea infrastructurii privind deșeurile și a serviciilor bazat pe ierarhia deșeurilor; investiții noi/modernizate pentru a respecta Directiva privind depozitele de deșeurii (inclusiv tratarea) creșterea raportului de reciclare a deșeurilor, precum și promovarea utilizării mai eficiente a resurselor;
3. protejarea biodiversității prin elaborarea și punerea în aplicare a planurilor de gestionare/măsurilor de conservare/planurilor de acțiune pentru regenerarea speciilor, elaborarea unor măsuri de conservare generale pentru toate ariile SPA și siturile SIC și investiția în acțiuni de conservare și restaurarea ecologică a ecosistemelor degradate, inclusiv a siturilor Natura 2000, pentru a respecta obiectivele prevăzute în Strategia UE privind biodiversitatea până în 2020 și în Directiva „Păsări” și Directiva „Habitat”;
4. dezvoltarea și îmbunătățirea Sistemului Național de Evaluare a Calității Aerului conform cerințelor prevăzute în Directiva 2008/50/CE și în Directiva INSPIRE;
5. reabilitarea siturilor abandonate și a celor poluate istoric;
6. conservarea și consolidarea ecosistemelor care depind de agricultură și silvicultură prin promovarea agriculturii ecologice, acțiunilor de mediu și climatice privind terenurile agricole și forestiere, inclusiv a agriculturii cu înaltă valoare naturală și a siturilor Natura 2000;
7. implementarea de măsuri pentru a aborda cauzele abandonului activităților agricole, prin plăți acordate fermierilor din zone care se confruntă cu constrângeri naturale sau alte constrângeri specifice (cu scopul de a compensa fermierii pentru costurile suplimentare și pierderea de venituri legate de constrângerile pentru producția agricolă din zona în cauză), măsuri care vor contribui, de asemenea, la conservarea solului, sechestrarea carbonului sau la alte beneficii de mediu; protejarea și conservarea naturii printr-o rețea Natura 2000 coerentă și funcțională;
8. protejarea, restaurarea și conservarea biodiversității apelor interne și marine în cadrul pescuitului și acvaculturii sustenabile, promovarea activităților de pescuit sustenabil în apele maritime și interne; activitățile sustenabile în fermele piscicole; activități de colectare a datelor, de inspecție și de control;
9. conservarea, protejarea și valorificarea sustenabilă a patrimoniului cultural;
10. protejarea și valorificarea sustenabilă a siturilor naturale, inclusiv măsuri pentru mediul urban prin reabilitarea spațiilor și clădirilor publice neutilizate și/sau degradate;
11. dezvoltarea și punerea în aplicare a Mediului Comun de schimb de Informații - CISE la Marea Neagră prin intermediul FEPAM;
12. sprijinirea exploatarei sustenabile a apelor marine și a zonelor de coastă prin punerea în aplicare a Cadrelor de Strategie Marină, a Managementului Integrat al Zonelor Costiere și a Planificării Speciale Maritime, inclusiv a

activităților de formare a capacității ca parte a unei Strategii maritime naționale cuprinzătoare.

Sinergii cu alte OT:

Sinergiile cu OT 6 vor fi complementare măsurilor de promovare a bunelor practici de mediu în rândul întreprinderilor și infrastructurilor ecologice din cadrul **OT 3**, măsurilor de reducere a emisiilor de dioxid de carbon din cadrul **OT 4**, precum și gamei extinse de măsuri pentru agricultură, silvicultură și pescuit. De asemenea, acțiunile din cadrul OT 6 vor completa acțiunile din cadrul **OT 5** în ceea ce privește infrastructura ecologică, **OT 8** pentru a îmbunătăți ocuparea forței de muncă și dezvoltării locale, **OT 10** pentru a crea locuri de muncă și competențe ecologice și **OT 1** pentru a elabora soluții inovatoare pentru implementarea integratoare a infrastructurii ecologice și eco-condiționare în general. De asemenea, acțiunile din cadrul OT 6 vor completa acțiunile privind creșterea capacității administrative în cadrul **OT 11**.

FEADR, prin prioritatea de dezvoltare rurală 4, va contribui la acest obiectiv tematic. În ceea ce privește apele/apele reziduale, FEARD și FC vor interveni într-un mod complementar, pe baza master planurilor județene și pe baza unui mecanism de coordonare care va asigura o abordare unificată, o gestionare integrată și o investiție eficientă în acest sector. În cadrul OT 9, FEADR se va axa pe centrele urbane cuprinse între 2 000 și 10 000 e.l., care nu sunt propuse pentru finanțare de către FC; dar reprezintă o parte a master planurilor. Mecanismul de coordonare va fi asigurat la nivel de OP.

Rezultate preconizate:

În cadrul acestei provocări în materie de dezvoltare, rezultatele preconizate în urma utilizării fondurilor ESI sunt următoarele:

FC: *Creșterea cotei populației conectate la rețeaua publică de alimentare cu apă potabilă și de tratare a acesteia și deversarea încărcării biodegradabile organice; extinderea acoperirii colectării selective; reducerea deșeurilor biodegradabile din depozitele de deșeuri; reabilitarea depozitelor de deșeuri neconforme.*

FEDR: *Reducerea siturilor poluate și abandonate; creșterea protecției și restaurării biodiversității; creșterea capacității pentru evaluarea calității aerului; creșterea protejării și restaurării patrimoniului cultural; creșterea suprafețelor cu spații și clădiri publice reabilite în mediul urban.*

FEADR: *Creșterea cotei de terenuri agricole gestionate în cadrul practicilor agricole sustenabile și ecologice pentru a menține și proteja biodiversitatea (inclusiv zonele agricole cu înaltă valoare naturală); creșterea regiunilor în care este evitată abandonarea activităților agricole; creșterea sprijinului acordat proprietarilor de terenuri forestiere pentru dezavantajele economice cu care se confruntă conservarea biodiversității și protejarea resurselor de sol și de apă pe terenurile lor.*

FEMP: *Creșterea protecției și restaurării biodiversității marine; reducerea efectelor negative ale pescuitului asupra mediului marin; reducerea eforturilor de pescuit, reducerea capturilor și capturilor aruncate nedorite, cadrul comun de realizare a schimbului de informații..*

Obiectivul tematic nr. 7 - Promovarea transportului durabil și eliminarea blocajelor din infrastructurile rețelelor importante

Nevoi de dezvoltare:

1. îmbunătățirea eficienței energetice și a securității aprovizionării, inclusiv a legăturilor de gaz, prin dezvoltarea sistemelor de transport inteligente;
2. îmbunătățirea transportului urban sustenabil și, prin urmare, reducerea poluării.

Priorități propuse pentru finanțare:

1. dezvoltarea sistemelor de transport inteligente, pentru a prelua energia rezultată din SRE;
2. dezvoltarea unor sisteme inteligente de transport a gazelor naturale, *inclusiv rețele de interconexiune a gazelor în țările învecinate*;
3. creșterea mobilității urbane și a serviciilor urbane pentru pasageri, prin dezvoltarea transportului urban în regiunea București-Ilfov, punându-se accentul pe rețeaua de metrou.

Sinergii cu alte OT:

Acest obiectiv tematic va fi în sinergie cu prioritățile propuse în cadrul facilității „Conectarea Europei”. Facilitatea „Conectarea Europei” este un mecanism care prevede accelerarea investițiilor în cadrul rețelelor transeuropene pentru îmbunătățirea accesibilității pe piața internă a UE și pentru stimularea creșterii economice.

Rezultate preconizate:

În cadrul acestui obiectiv tematic, rezultatele preconizate în urma utilizării fondurilor ESI sunt următoarele:

FEDR: c*Creșterea capacității rețelelor de energie electrică de a prelua energia din SRE; creșterea capacității rețelei de gaz de a asigura interconexiunea cu rețelele din alte țări învecinate.*

FC: *Creșterea utilizării transportului subteran în regiunea București-Ilfov.*

Rezultatele de mai sus vor contribui în mod indirect la îndeplinirea obiectivelor României pentru 2020 în ceea ce privește creșterea cu 19% a eficienței energetice.

Provocarea 5 în materie de dezvoltare - „Administrația and guvernarea”

889. În cadrul acestei provocări, incluse în **OT 11** și **OT 2**, investițiile din fonduri ESI se vor utiliza în scopul obținerii unui mediu instituțional optim și pentru furnizarea de servicii publice de calitate de către administrație și sistemul judiciar, în sprijinul eforturilor generale de îmbunătățire a creșterii economice, a competitivității și a calității vieții. Printre elementele cheie pentru investițiile din fondurile ESI s-au evidențiat următoarele: transparență și integritate, eficiența și eficacitatea

administrației și a sistemului judiciar, precum și orientarea către nevoile cetățenilor și ale întreprinderilor, inclusiv prin reducerea sarcinii administrative; e-guvernare și justiție, capacitatea de dezvoltare, coordonare și implementare, monitorizare și evaluare a politicilor la toate nivelele de guvernare, precum și profesionalismul și motivarea resurselor umane din administrație și sistemul judiciar (capacitate instituțională).

890. Investițiile din cadrul FEDR vor fi utilizate pentru a susține dezvoltarea sistemului național de cadastru și publicitate imobiliară, prin extinderea acoperirii geografice și includerea evidențelor de proprietate în zonele rurale din România și prin îmbunătățirea serviciilor de înregistrare a terenurilor. Astfel, va crește eficiența și transparența tranzacțiilor cu terenuri, se va stimula consolidarea terenurilor și o mai bună gestionare a terenurilor agricole, se vor încuraja investițiile locale și regionale și se va permite utilizarea eficientă a fondurilor.

Obiectivul tematic nr. 11 - Creșterea capacității instituționale a autorităților publice și a părților interesate și o administrație publică eficientă

Nevoi de dezvoltare:

1. Îmbunătățirea procesului decizional și a eficienței cheltuielilor publice la toate nivelurile;
2. Reformarea managementului resurselor umane în instituțiile publice
3. Reducerea birocrăției pentru companii și cetățeni
4. Administrație deschisă - transparență, integritate, accesibilitate și responsabilitate sporite din partea guvernului și a serviciilor publice;
5. Dezvoltarea capacităților la toate nivelurile în vederea creșterii calității și accesibilității serviciilor publice de pe teritoriul României;
6. Creșterea capacității administrative și financiare de la nivel național, regional și local pentru aplicarea acțiunilor vizând atingerea obiectivelor de dezvoltare ale României;
7. Dezvoltarea unor mecanisme de coordonare între instituțiile publice în vederea unei mai bune coordonări a acțiunilor de reformă, atât pe orizontală, cât și pe verticală, inclusiv o definiție mai clară a mandatului instituțiilor publice și un mecanism de coordonare pentru punerea în aplicare a strategiilor macroeconomice (de exemplu SUERD și PMI).
8. Consolidarea capacităților organizaționale și administrative ale sistemului judiciar (instanțe, parchete și organismele principale ale sistemului judiciar: Ministerul Justiției, Înalta Curte de Casație și Justiție, Ministerul Public, Direcția Națională Anticorupție și Direcția de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism) și dezvoltarea resurselor umane;
9. Îmbunătățirea accesului la justiție și a calității actului de justiție cu asigurarea transparenței și integrității în cadrul sistemului judiciar (bazate în principal pe punerea în aplicare a Strategiei Naționale Anticorupție și a măsurilor complementare în acest domeniu);
10. Servicii îmbunătățite de înregistrare a terenurilor - integrarea datelor existente și extinderea sistemului de înregistrare sistematică în zonele rurale

Priorități propuse pentru finanțare:

1. Susținerea dezvoltării și implementării sistemelor și procedurilor pentru documentele strategice și coordonarea politicilor, cu accent special pe strategiile și politicile naționale;
2. Creșterea capacității administrației publice locale de a formula, susține și pune în aplicare politicile publice locale;
3. Sprijinirea dezvoltării pentru monitorizarea și evaluarea mecanismelor pentru strategiile și politicile implementate;
4. Dezvoltarea de competențe în domeniile planificării strategice și programării bugetare, evaluărilor de impact și monitorizării și evaluării (de exemplu, formare și metodologii, baze de date pentru indicatori);
5. Consolidarea dimensiunii participative, dezvoltarea de mecanisme de consultare și participare la procesul decizional;
6. Dezvoltarea, introducerea și sprijinirea utilizării sistemelor și instrumentelor de management, monitorizare și evaluare, pentru o performanță crescută a serviciilor instituționale și publice și schimbarea culturii organizaționale la toate nivelurile;
7. Programe de formare adaptate la domeniile prioritare ale administrației publice, pe baza unei analize a nevoilor în domeniul formării;
8. Crearea și implementarea unui cadru strategic integrat pentru managementul resurselor umane în sectorul public și ridicarea nivelului de profesionalism și atractivitate a administrației publice;
9. Sprijin pentru măsurarea sarcinii administrative, transfer de know-how și bune practici;
10. Acțiuni de raționalizare, în vederea creșterii calității reglementărilor și reducerii poverii birocratice pentru întreprinderi și cetățeni;
11. Creșterea capacității administrației publice de a introduce managementul performant, sisteme și mecanisme de monitorizare și evaluare pentru furnizarea de servicii publice, inclusiv pentru cele subcontractate;
12. Consolidarea capacității și a mecanismelor de gestionare și livrare a unor servicii publice eficiente la toate nivelurile, inclusiv prin mecanisme participative;
13. Acordarea de sprijin pentru creșterea gradului de integritate și transparență în cadrul administrației publice prin intermediul analizelor pe bază de risc și a programelor preventive adaptate;
14. Consolidarea/dezvoltarea capacității părților interesate (parteneri sociali, societate civilă/ONG-uri) pentru a le da posibilitatea de a contribui mai eficient la promovarea și punerea în aplicare a reformelor în administrația publică;
15. Asigurarea unui management strategic performant al sistemului judiciar;
16. Furnizarea de sprijin suplimentar în vederea consolidării capacităților tuturor instituțiilor-cheie din sectorul justiției, în vederea implementării adecvate a noilor coduri și acte legislative, inclusiv a acquis-ului european,

inclusiv sprijin pentru serviciile de probațiune și sistemul de închisori;

17. Programe continue de formare în vederea îmbunătățirii competențelor profesionale și de conducere ale personalului din sistemul judiciar;
18. Susținerea unor măsuri inovatoare pentru a facilita în continuare accesul la justiție și a îmbunătăți calitatea actului de justiție, inclusiv a măsurilor privind creșterea încrederii populației (cu ajutorul unor instrumente diverse cum ar fi anchetele de opinie, campaniile publice de informare, dar și publicarea hotărârilor judecătorești și accesul publicului la acestea);
19. Investiții în infrastructura fizică și de TI a sistemului de justiție, pentru a îndeplini principalele obiective ale strategiei de dezvoltare referitoare la nevoile sus-menționate;
20. Sprijin pentru optimizarea capacității sistemului național administrativ anticorupție și mecanisme independente de monitorizare și evaluare;
21. Acordarea de sprijin pentru creșterea gradului de integritate și transparență în cadrul sistemului judiciar prin intermediul analizelor pe bază de risc și a programelor preventive adaptate;
22. Consolidarea eficienței globale a sistemului național de urmărire, gestionare și recuperare a activelor provenind din săvârșirea de infracțiuni;
23. Dezvoltarea și utilizarea de instrumente și aplicații TI, pentru a spori capacitatea instituțională și eficiența la toate nivelurile administrației publice.
24. Dezvoltarea unui sistem național de cadastru pentru a oferi certitudine asupra titlului de proprietate, promovarea reformei funciare și consolidarea efectivă a terenurilor, în sprijinul obiectivelor de dezvoltare ale României

Sinergii cu alte OT:

Acțiunile din cadrul acestui OT vor contribui, acolo unde au relevanță, la intervențiile asociate identificate în cadrul **OT 2**, destinate asigurării accesului la TIC, precum și la intervențiile identificate în cadrul **OT 3** destinate optimizării serviciilor de publicitate imobiliară, fapt care va conduce la creșterea eficienței și a transparenței pieței imobiliare, va stimula consolidarea terenurilor, va sprijini investițiile în antreprenariat și, pe cale de consecință, va determina creșterea competitivității. Ca o consecință a creșterii numărului de proprietăți private și publice înregistrate, va crește gradul de predictibilitate al veniturilor bugetelor locale, pentru a putea răspunde mai eficient nevoilor locale ale comunităților.

Rezultate preconizate:

În cadrul acestui OT, rezultatele preconizate în urma utilizării fondurilor ESI sunt următoarele:

FSE: *sisteme și proceduri pentru coordonarea și monitorizarea politicilor și strategiilor publice dezvoltate și puse în aplicare; Mecanisme de consultare și participare la procesul decizional dezvoltate și puse în aplicare; Sisteme și instrumente moderne de creștere a performanței în instituțiile publice dezvoltate și puse în aplicare; Competențe crescute ale angajaților din cadrul instituțiilor și autorităților publice; Sistem integrat de gestionare a resurselor umane instalat; Grad crescut de satisfacție al cetățenilor și întreprinderilor cu privire la calitatea*

serviciilor publice; Capacitate organizațională și administrativă consolidată a instituțiilor judiciare și resurse umane dezvoltate.

FEDR: *Acoperire și eficiență crescută a sistemului de înregistrare, pentru a înlătura blocajele curente în implementarea investițiilor și a proiectelor.*

Obiectivul tematic nr. 2 - Îmbunătățirea accesului la tehnologiile informației și comunicațiilor, a utilizării și a calității acestora

Nevoi de dezvoltare:

1. Dezvoltarea, introducerea și susținerea utilizării instrumentelor TIC și a conceptului de date deschise

Priorități propuse pentru finanțare:

2. Punerea în aplicare a sistemului Open Data la nivelul tuturor instituțiilor publice, în scopul de a îmbunătăți colaborarea online și sistemele electronice;
3. Creșterea utilizării instrumentelor de e-guvernare (inclusiv cursuri de formare a funcționarilor publici)

Sinergii cu alte OT:

Acțiunile din cadrul acestui obiectiv tematic vor contribui, acolo unde au relevanță, la intervențiile asociate identificate în cadrul **OT 11**, destinate îmbunătățirii administrației publice.

Rezultate preconizate:

În cadrul acestui OT, rezultatele preconizate în urma utilizării fondurilor ESI sunt următoarele:

FEDR: *eficiență crescută a administrației publice, ca urmare a utilizării sporite a TIC și a e-guvernării.*

1.4. Alocarea orientativă pe obiectiv tematic la nivel național a sprijinului acordat de Uniunea Europeană pentru fiecare fond ESI, precum și valoarea orientativă totală a sprijinului preconizat pentru obiectivele privind schimbările climatice

1.4.1. Tabel: Alocarea orientativă pe obiectiv tematic la nivel național a sprijinului acordat de UE pentru fiecare dintre fondurile ESI (€) (sprijinul total al UE, inclusiv rezerva de performanță).

	FEDR	FSE	FC	FEADR	FEPAM	TOTAL
1.Consolidarea cercetării, a dezvoltării tehnologice și a inovării	973 404 255	-	-	93 523 400	-	1 066 927 655
2. Îmbunătățirea accesului la tehnologia informației și comunicațiilor, a utilizării și a calității acesteia	531 914 894	-	-	-	-	531 914 894
3. Îmbunătățirea competitivității IMM-urilor, a sectorului agricol (pentru FEARD) și a sectorului pescuitului și acvaculturii (pentru FEPAM)	744 680 851	-	-	2 287 993 961	84 210 685	3 116 885 497
4. Sprijinirea tranziției către o economie cu emisii reduse de carbon în toate sectoarele	3 248 063 830	-	159 574 468	486 179 372	3 368 427	3 897 186 096
5. Promovarea adaptării la schimbările climatice, a prevenirii riscurilor și a gestionării riscurilor	-	-	478 723 404	1 536 222 695	-	2 014 946 099
6. Conservarea și protecția mediului și promovarea utilizării eficiente a resurselor	926 404 255	-	2 892 443 785	1 115 224 800	37 052 701	4 971 125 541
7. Promovarea transportului durabil și eliminarea blocajelor din infrastructurile rețelelor importante	2 728 208 359	-	3 404 255 320	-	-	6 132 463 679
8. Promovarea ocupării durabile și de calitate a forței de muncă și sprijinirea mobilității forței de muncă	101 063 830	1 563 930 485	-	529 921 367	33 684 278	2 228 599 960
9. Promovarea incluziunii sociale, combaterea sărăciei și a oricărei forme de discriminare	521 276 596	1 133 855 426	-	1 752 959 222	-	3 408 091 244

	FEDR	FSE	FC	FEADR	FEPAM	TOTAL
10. Investiția în educație, formare și formare profesională pentru dezvoltarea competențelor și învățare pe tot parcursul vieții	361 702 128	1 257 101 071	-	35 270 500	-	1 654 073 699
11. Creșterea capacității instituționale a autorităților publice și a părților interesate și o administrație publică eficientă	265 957 447	531 063 830	-	-	-	797 021 277
Asistență tehnică	323 404 255	288 085 106	-	178 368 085	10 105 280	799 962 726
TOTAL	10 726 080 699	4 774 035 918	6 934 996 977	8 015 663 402	168 421 371	30 619 198 367

1.4.2. Tabel: Informații cu privire la Inițiativa „Locuri de muncă pentru tineri”, care este programată în cadrul obiectivului tematic 8 „Promovarea locurilor de muncă sustenabile și de calitate și susținerea mobilității forței de muncă”

Alocarea specifică Inițiativei „Locuri de muncă pentru tineri”	105 994 315,00
Fonduri corespondente din FSE	105 994 315,00
Resurse totale aferente Inițiativei „Locuri de muncă pentru tineri”	211 988 630,00
Resurse aferente Inițiativei „Locuri de muncă pentru tineri” pentru persoane tinere care locuiesc în afara regiunilor eligibile (articolul 16 din Regulamentul FSE)	0,00

1.4.3. Tabel: Ponderea FSE în fondurile structurale (FEDR and FSE)

Ponderea FSE în resursele fondurilor structurale (FSE and FEDR) pentru programele operaționale aferente obiectivelor legate de competitivitate și ocupare în cadrul programelor de Convergență și Regional în perioada de programare 2007-2013	29,10%
Ponderea minimă a FSE în statul membru	30,80%
Ponderea FSE în resursele fondurilor structurale în perioada de programare 2014-2020	30,80%

1.4.4. Tabel: Informații cu privire la alocarea pentru asistență tehnică, pe categorie de regiune, unde este cazul

Fond	Categoria de regiune, unde este cazul	Alocarea pentru asistență tehnică (€)	Ponderea asistenței tehnice din alocarea totală (pe fond și pe categorie de regiune, unde este cazul)
FSE	Regiuni mai puțin dezvoltate	279 628 722,80	0,00
FSE	Tranziție	0,00	0,00
FSE	Regiuni mai dezvoltate	8 456 383,20	0,00
FEDR	Regiuni mai puțin dezvoltate	308 659 574,37	0,00
FEDR	Tranziție	0,00	0,00
FEDR	Regiuni mai dezvoltate	14 744 680,63	0,00
FC		0,00	0,00

1.4.5. Valoarea orientativă totală a sprijinului acordat de Uniunii Europene

pentru obiectivele privind schimbările climatice (€) (sprijinul total al UE, inclusiv rezerva de performanță)

0.00

SECȚIUNEA 1B

1.5. Aplicarea principiilor orizontale menționate la articolele 5, 7 și 8 din RDC și a obiectivelor de politică pentru implementarea fondurilor ESI

1.5.1. *Mecanisme în vederea îndeplinirii principiului partenerial inclusiv o listă indicativă a partenerilor menționați la articolul 5 din RDC și un rezumat al acțiunilor luate pentru a îi implica în conformitate cu articolul 5 din RDC și al rolului acestora în elaborarea Acordului de Parteneriat și a raportului privind progresele înregistrate în conformitate cu articolul 52 din RDC*

891. Principiul partenerial reprezintă un aspect cheie în procesul de programare și gestionare a fondurilor ESI pentru perioada 2014-2020. Este o condiție pentru elaborarea unor politici economice, sociale și teritoriale realiste, orientate spre o creștere durabilă, inteligentă și favorabilă incluziunii.

892. Importanța parteneriatului rezultă atât din nevoia de a asigura transparența procesului de programare și implementare, cât și din nevoia de a oferi un sentiment de „responsabilizare” la nivelul tuturor actorilor implicați. În acest scop, România a încurajat colaborarea dintre factorii de decizie politică, experți și parteneri (tipurile organizatorice prevăzute de articolul 5 din RDC), precum și acțiunile integrate în sectorul respectiv sau la nivel teritorial, în scopul îmbunătățirii eficienței implementării politicilor.

893. În ceea ce privește elaborarea și implementarea AP și a programelor, partenerii sunt implicați în conformitate cu principiile enunțate în Codul european de conduită referitor la parteneriat, în cadrul fondurilor structurale și de investiții europene.

Parteneriatul în contextul elaborării documentelor de programare pentru perioada 2014-2020

894. Memorandumul aprobat de guvern la 13 iulie 2012 a stabilit cadrul partenerial în vederea elaborării documentelor de programare 2014-2020. (*Tabelul 18 - Partnership framework diagram for programing în DataFile.docx*). MFE răspunde de coordonarea procesului de consultare și asigură președinția Comitetului Interinstituțional pentru elaborarea Acordului de Parteneriat (CIAP). Secretariatul CIAP este asigurat de MFE, prin Direcția Generală Unitatea de Analiză, Programare și Evaluare.

895. CIAP are 64 de membri, dintre care 70% sunt reprezentanți ai procesului decizional din instituțiile publice centrale și locale, iar 30% sunt reprezentanți ai mediului economic și social, ai sindicatelor, instituțiilor academice, organizațiilor neguvernamentale, precum și alți reprezentanți ai societății civile.

896. Sub auspiciile CIAP au fost organizate 12 comitete consultative (10 sectoriale și 2 regionale/teritoriale). La nivelul comitetelor consultative au fost abordate următoarele domenii tematice: transport; mediu și schimbări climatice; competitivitate și eficiență energetică; tehnologia informației și a comunicațiilor;

educație și formare profesională; ocuparea forței de muncă și incluziune socială; servicii de sănătate și sociale; turism, cultură și patrimoniu cultural; dezvoltare rurală, agricultură și pescuit; administrație și bună guvernare, precum și dezvoltare regională și coeziune teritorială.

897. Componenta acestor comitete urmează același principiu ca în cazul CIAP - 30% dintre membri fiind reprezentanți ai partenerilor (Anexa II - Lista partenerilor sociali implicați în procesul de programare).

898. Activitatea comitetelor de coordonare a fost organizată în grupuri de lucru. Pentru selectarea partenerilor sociali implicați în grupurile de lucru și comitetele tematice, miniștrii de resort responsabili de coordonarea acestora au publicat pe site-urile internet oficiale criteriile de selecție (experiența în domeniu, nivelul de reprezentare în legătură cu alte organizații similare etc.) pentru partenerii care au înaintat o scrisoare de intenție. Selectarea partenerilor pentru CIAP s-a realizat în funcție de partenerii selectați pentru Comitetele Consultative și pe baza următoarelor criterii suplimentare (implicarea activă în activitatea comitetului consultativ, experiența din perioada de programare 2007-2013 etc.)

899. Comitetele consultative dezbate și confirmă documentele elaborate în mai multe grupuri de lucru privind probleme specifice și înaintează către CIAP propuneri privind elementele agreate.

900. În cadrul comitetelor consultative s-au dezbătut priorități sectoriale iar analizele și recomandările au fost consolidate în urma observațiilor membrilor. Principalele recomandări care au rezultat din procesul de consultare au reflectat necesitatea unor proceduri și programe simplificate.

901. Documentele de programare, inclusiv propunerile formulate de fiecare Comitet Consultativ, sunt discutate în cadrul CIAP care, ulterior, le validează. Astfel, parteneriatul urmărește să asigure:

- *acordul partenerilor cu privire la principalele nevoi de dezvoltare definite, prioritățile de finanțare, precum și indicatorii de rezultat și mecanismele de implementare;*
- *complementaritatea intervențiilor finanțate din diferite surse publice;*
- *participarea și implicarea responsabilă a partenerilor în procesul de planificare și încurajarea responsabilizării cu privire la intervențiile prioritare;*
- *transparența procesului în ansamblu;*
- *utilizarea deplină a know-how-ului și a experienței de specialitate a tuturor actorilor implicați.*

902. În vederea asigurării unui cadru mai larg de consultare cu privire la documentele de programare, sub coordonarea MFE au fost organizate mai multe grupuri-țintă la nivel național și regional. La reuniunile acestora au participat mai ales reprezentanții societății civile, ai mediului academic și cultural etc.

903. Mai mult, MFE a organizat întâlniri bilaterale cu toate entitățile care au fost interesate de etapele de programare, printre care: Camera Națională de Comerț a României, Camera de Comerț Americană în România, UNICEF, Fundația Hopes and Homes for Children, Institutul pentru Politici Publice (IPP), World

Wide Fund for Nature (WWF), ONG-uri care activează în domeniul incluziunii și protecției sociale a romilor și ONG-uri care activează în domeniul protecției mediului.

904. Diversele versiuni ale documentelor dezbătute au fost publicate pe site-ul oficial al Ministerului Fondurilor Europene (www.fonduri-ue.ro), atribuindu-se o adresă unică de contact (secretariat.ciap@fonduri-ue.ro). În urma consultării publice în legătură cu documentele de programare (în diferite faze de elaborare), toate părțile interesate au înaintat observații secretariatului CIAP prin adresa de contact unică. Toate aceste comentarii și alte observații sau propuneri au fost înregistrate și, după analiza internă, au fost integrate în versiunea revizuită a AP. Majoritatea comentariilor au vizat provocările privind *Populația și aspectele sociale, Resursele și Administrația și guvernarea (a se vedea: Annex regarding the Summary partnership consultation_Annex Ro_PA)*.

Parteneriat în vederea implementării

905. Pentru a asigura relevanța acțiunilor sprijinite și direcționarea eficace a Fondurilor ESI, cadrul partenerial va funcționa dincolo de faza de programare și se va extinde asupra etapelor de management, implementare, monitorizare și control. Coordonarea instituțională pentru perioada 2014-2020 implică trei niveluri (a se vedea capitolul 2.1) în care partenerii economici și sociali vor reprezenta 40%, restul de 60% fiind reprezentat de autoritățile publice centrale și locale. Partenerii vor fi selectați în mod transparent, ținând cont de experiența acestora în perioada de programare 2007-2014 și de implicarea lor în procesul de programare 2014-2020.

906. În conformitate cu cerințele articolului 5 din RDC, partenerii vor avea un rol important la nivelul: (i) pregătirii, implementării, monitorizării și evaluării programelor operaționale, inclusiv prin participarea la comitetele de monitorizare a programelor; și (ii) al pregătirii rapoartelor privind progresele înregistrate în implementarea AP în 2017 și 2019.

907. Pe parcursul implementării, principiul partenerial se va aplica în continuare în contextul stabilirii structurii mecanismului de coordonare al AP, al Comitetului de coordonare (CCAP) și al subcomitetelor de coordonare tematice (a se vedea capitolul 2.1), asigurându-se prezența instituțiilor și a organizațiilor implicate anterior în procesul de programare (membrii CIAP și ai comitetelor tematice). Secretariatul CCAP va fi asigurat de MFE.

908. MFE, în rolul său de coordonator a gestionării fondurilor ESI, va asigura respectarea principiului partenerial de către toate autoritățile implicate și la toate nivelele de guvernare.

909. AM vor implica partenerii în monitorizarea, evaluarea performanțelor, evaluarea și pregătirea implementării anuale a rapoartelor programelor, sub responsabilitatea comitetelor de monitorizare și, după caz, prin grupuri de lucru specifice înființate de comitetele de monitorizare în acest scop.

910. Comitetele de monitorizare s-au dovedit puțin eficiente în perioada 2007-2013, membrii acestora neavând suficientă experiență și neasumându-și suficiente responsabilități. Ulterior, comitetele nu s-au constituit în foruri de

dialog constructiv care să sprijine procesul decizional. Structura inegală a comitetelor, formate în mod covârșitor din funcționari publici, explică în mare măsură această situație.

911. Prin urmare, se are în vedere revizuirea structurii comitetelor, cu o participare mai echilibrată a părților externe implicate, pentru a fi reprezentați, în funcție de situația reală, cei mai relevanți parteneri care pot afecta sau pot fi afectați de implementarea programului, printre care să existe cel puțin autorități regionale, locale și alte autorități publice, parteneri economici și sociali, ONG-uri, organisme reprezentând partenerii de mediu și partenerii socio-economici vizați de programe. Reprezentarea partenerilor socio-economici ar putea atinge 40% din numărul membrilor (de exemplu, PO Capital Uman) prin luarea în considerare a structurii categoriilor de beneficiari relevanți. La selectarea membrilor, AM vor ține cont, pe cât posibil, de partenerii relevanți care au fost implicați în elaborarea programelor.

912. Membrii comitetelor vor fi implicați permanent de autoritățile de management, pe durata programelor și pe lângă reuniunile formale ale comitetelor, în toate aspectele relevante privind implementarea și gestionarea acestora.

913. Astfel cum s-a menționat la articolul 5 alineatul (3) litera (d) din RDC, la elaborarea cererilor de propuneri AM vor consulta, după caz, partenerii relevanți în legătură cu elaborarea ofertelor, pe baza unor proceduri stabilite în prealabil, o atenție deosebită acordându-se unui posibil conflict de interese.

914. În ceea ce privește implicarea partenerilor în elaborarea rapoartelor privind progresele din 2017 și 2019, aceasta se va realiza în principal prin intermediul comitetelor de monitorizare și al mecanismului de coordonare stabilit la nivelul AP.

915. Un aspect major de luat în calcul în cadrul diferitelor etape de elaborare și implementare a parteneriatului îl reprezintă consolidarea capacităților partenerilor.

916. Fondurile de asistență tehnică vor fi utilizate pentru a asigura formarea necesară a partenerilor pentru a participa la elaborarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea programelor. Sprijinul va lua forma unor ateliere specifice, unor sesiuni de formare, pregătire și suport pentru platformele rețelei.

1.5.2. Promovarea egalității de șanse între bărbați și femei, nediscriminarea și accesibilitatea (cu trimitere la articolul 7 din RDC)

917. Promovarea egalității de șanse între femei și bărbați, nediscriminarea și accesibilitatea reprezintă teme transversale ce contribuie la îndeplinirea Strategiei Europa 2020.

918. În acest sens, se aplică o abordare dublă în vederea respectării principiilor necesare pe parcursul aplicării fondurilor ESI în România: (i) abordarea integratoare a temelor orizontale la nivelul pregătirii și implementării programelor, inclusiv în legătură cu monitorizarea, raportarea și evaluarea; (ii) proiectarea și implementarea acțiunilor țintite, concepute în mod special pentru promovarea egalității de șanse între femei și bărbați, prevenirea discriminării pe motive de

rasă, origine etnică, religie sau convingeri, invaliditate, vârstă sau orientare sexuală, acordând o atenție deosebită celor care se confruntă cu discriminare multiplă.

919. Abordarea *integratoare* implică transpunerea și integrarea sistematică a principiilor orizontale în fiecare fază a ciclului de viață al programelor operaționale, la toate nivelurile de guvernare și în rândul tuturor actorilor implicați, precum și asimilarea acestora pentru toate obiectivele programelor și la toate nivelurile, până la proiectele individuale.

920. În acest sens, o condiție prealabilă importantă este dobândirea unei înțelegeri și recunoașteri comune în ceea ce privește promovarea egalității între bărbați și femei, nediscriminarea și accesibilitatea. În această privință, mecanismele pentru formarea personalului din cadrul autorităților implicate în gestionarea și controlul fondurilor ESI prevăzute în dreptul Uniunii Europene și cel național în domeniul respectiv fac parte din procesul de îndeplinire a condiționalităților generale ex ante.

921. *Acțiunile specifice* sunt importante pentru completarea abordării integratoare, prin direcționarea obiectivelor și a resurselor către domeniile în care se manifestă inegalitatea și excluziunea.

922. Sunt avute în vedere mai multe probleme specifice în vederea integrării practice a temelor orizontale privind egalitatea de șanse între femei și bărbați, nediscriminarea și accesibilitatea, în diferite faze ale ciclului programului:

923. *Planificarea și implementarea programului:*

1. în cadrul tuturor programelor, vor fi avute în vedere dezvoltarea și introducerea principiilor orizontale privind egalitatea. În special programele care abordează șansele de angajare, educația, formarea, sprijinul pentru întreprinderi, sănătatea, integrarea socială vor cuprinde acțiuni specifice ce vor viza egalitatea de șanse între bărbați și femei, nediscriminarea și accesibilitatea. În această privință, unul dintre elementele care va fi analizat prin evaluarea ex ante a programelor operaționale este „caracterul adecvat al măsurilor planificate pentru promovarea egalității de șanse între bărbați și femei, prevenirea discriminării și promovarea dezvoltării durabile”. Deoarece interacționează cu stabilirea programului, evaluarea ex ante va susține identificarea intervențiilor menite să contribuie la promovarea egalității și nediscriminării;
2. în cadrul elaborării programelor, o importanță deosebită o va avea implicarea activă a organismelor naționale responsabile de promovarea egalității de șanse și a organizațiilor ce reprezintă interesele grupurilor ce militează pentru egalitate. În această privință, consultările publice vor oferi diferiților factori implicați ocazia de a participa la elaborarea conținutului programului;
3. distribuirea informațiilor și publicitatea vor fi activități esențiale pentru promovarea principiilor egalității. Acțiunile de susținere a accesibilității pentru mai multe grupuri cuprind promovarea informațiilor pe site-uri internet, prin materiale tipărite și reuniuni, organizații și rețele naționale,

regionale sau locale, acordându-se o atenție deosebită zonei rurale și comunităților marginalizate. Accesul la informații poate limita dezavantajele sau excluderea abuzivă de la oportunitatea de a beneficia de fondurile ESI;

4. pentru a extinde integrarea principiilor privind egalitatea de la nivelul programului la nivelul proiectului, AM va oferi îndrumări privind modul în care trebuie avute în vedere principiile privind egalitatea în conceperea proiectului, precum și modul de stabilire și măsurare a obiectivelor privind egalitatea. În cadrul procesului de selecție, se va derula o fază de analiză menită să evite finanțarea și punerea în aplicare a oricărui proiect cu consecințe negative din punct de vedere al egalității de șanse între bărbați și femei, nediscriminării și accesibilității;
5. selectarea proiectelor ce cuprind acțiuni specifice și au ca obiectiv principal promovarea obiectivelor privind egalitatea se va baza pe criterii predefinite, în special pentru cele finanțate prin FSE;
6. procesul de abordare integrată a principiilor privind egalitatea va fi susținut în cadrul implementării programelor de către Grupul de lucru operațional care va asigura integrarea temelor în diferite faze (a se vedea secțiunea 2.1). Grupul va acționa ca forum pentru schimbul de informații și cele mai bune practici în domeniu.

924. *Monitorizarea și evaluarea programelor*

1. programele vor urmări punerea în practică a acțiunilor și vor evalua progresul în timp în legătură cu transpunerea temelor orizontale în cadrul sistemului general de monitorizare și evaluare, dezvoltând indicatori specifici pentru programe în vederea măsurării progresului realizat raportat la obiectivele privind egalitatea de șanse, dacă este cazul. Ori de câte ori tipul asistenței are un impact asupra temelor orizontale, datele privind participanții individuali, care va include o defalcare pe sexe, se vor colecta, înregistra și stoca în sisteme, în vederea schimbului de date electronice (a se vedea secțiunea 4). Informațiile privind participanții vor fi gestionate în conformitate cu normele naționale privind protecția datelor cu caracter personal;
2. autoritățile naționale care participă la subcomitetele de coordonare tematice și de monitorizare a programelor operaționale vor supraveghea și monitoriza integrarea temelor orizontale în cadrul implementării programului. Mecanismele pentru stabilirea acestor structuri vor cuprinde, de asemenea, organismele responsabile de promovarea egalității de șanse (a se vedea secțiunea 2.1);
3. acțiunile specifice întreprinse pentru promovarea principiilor privind egalitatea vor fi detaliate în rapoartele privind punerea în aplicare a programului, în conformitate cu art. 111 alineatul (4) litera (e);
4. în ceea ce privește evaluarea, se vor aplica două abordări: (i) efectuarea unor evaluări separate ale aspectelor legate de egalitate în cadrul tuturor programelor sau al axei prioritare diferite, și (ii) integrarea dimensiunii egalității în evaluările specifice programului;

În conformitate cu articolul 96 din RDC, toate Programele Operaționale, cu excepția celui de asistență tehnică, vor include o descriere a acțiunilor specifice întreprinse în cadrul pregătirii, proiectării și punerii în aplicare a programului, în special în legătură cu accesul la fonduri, ținând seama de promovarea egalității și nediscriminării, mai ales de cerințele pentru asigurarea accesibilității pentru persoanele cu handicap.

Accesibilitate

925. România a adoptat o serie de acte normative care optimizează accesibilitatea grupurilor dezavantajate, astfel, Legea nr. 448/2006 (republicată în 2008) privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap a atribuit un capitol accesibilității la mediul public. De asemenea, prin Legea nr. 221/2010, România a ratificat Convenția Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități.

926. În conformitate cu articolul 7 din RDC, toate produsele, bunurile, serviciile și infrastructura care sunt cofinanțate din fondurile ESI vor fi accesibile tuturor cetățenilor, inclusiv persoanelor cu dizabilități. În special, se va promova accesibilitatea la mediul fizic, transporturi, tehnologia informației și a comunicațiilor, în scopul realizării incluziunii grupurilor dezavantajate cu acces limitat sau problematic (de exemplu, persoane cu handicap, persoane în vârstă etc.).

927. Astfel, autoritățile de management vor integra măsurile și instrumentele pe tot parcursul ciclului de viață al programului, în vederea identificării și eliminării barierelor de accesibilitate sau prevenirii unor noi obstacole. De exemplu, includerea criteriului de accesibilitate în specificațiile tehnice ale procedurilor de achiziții sau direcționarea investițiilor către accesibilitate în clădirile existente pentru servicii publice, promovarea comunicării electronice. O atenție deosebită va fi acordată grupurilor dezavantajate din mediul rural.

1.5.3. Dezvoltare durabilă

928. Angajamentul de a conserva și proteja mediul înconjurător împotriva efectelor potențial nocive ale intervențiilor și de a asigura rezultate prin beneficii nete sociale, de mediu și privind clima va fi accentuat și integrat mai bine pe parcursul perioadei de programare 2014-2020 prin (i) *măsuri verticale* prin enunțarea priorităților de investiții din cadrul obiectivelor tematice 4, 5, 6 și 7 și prin activități de integrare, dedicate protecției mediului, eficienței energetice, atenuării schimbărilor climatice și adaptării la acestea, biodiversității, rezistenței la dezastre, prevenirii și gestionării riscurilor în alte obiective tematice și (ii) măsuri orizontale prin aplicarea principiului dezvoltării durabile în conformitate cu articolul 8 din RDC.

929. Introducerea dezvoltării durabile în posibilitatea de finanțare prin fonduri ESI implică recunoașterea și luarea în considerare a principiului sub toate aspectele și în toate fazele ciclului de viață al programelor operaționale. În această privință, procesul de pregătire și aplicare a AP și PO cuprinde următoarele:

- evaluarea ex ante a fiecărui program va analiza caracterul adecvat al

măsurilor planificate în vederea promovării dezvoltării durabile și a evitării sau atenuării impactului semnificativ asupra mediului. În special, aplicarea Directivei privind Evaluarea Strategică de Mediu (SEA Directive) pentru PO și, după caz, pentru alte instrumente de planificare (de exemplu, planurile de management ale bazinelor hidrografice sau planurile energetice) va evalua efectele posibile asupra mediului înaintea aprobării acestora. În plus, PO vor viza încurajarea investițiilor, priorităților și intervențiilor în conformitate cu legislația UE și, acolo unde există considerente de mediu, inclusiv biodiversitatea, acestea vor fi luate în considerare;

- toate fondurile ESI precum și alte instrumente de finanțare ale Uniunii (de exemplu, programele Orizont 2020 și LIFE) oferă oportunități semnificative de finanțare pentru atingerea obiectivelor privind biodiversitatea, serviciile de ecosistem și Natura 2000. Conceperea și selectarea priorităților privind biodiversitatea și Natura 2000 în cadrul OT 6 vor explora, împreună cu alte PO și OT, în special OT 5, dar și OT 1 și OT 3, adaptările la schimbările de mediu. Programele operaționale vor lua în considerare cerințele privind biodiversitatea, inclusiv în zonele urbane, prin investiții directe și indirecte precum și codurile câmpurilor de intervenții care vor permite o monitorizare eficientă a investițiilor în protecția biodiversității; se preconizează că ponderea energiei din surse regenerabile va crește în mixul energetic de producție și consum. Întrucât unele presupuse infrastructuri ar putea periclita serviciile de apă, biodiversitate și ecosistem în etapele de construcție și implementare, se va asigura respectarea deplină a legislației UE privind protecția mediului înainte de implementarea proiectelor relevante. Se va acorda o atenție deosebită respectării acquis-ului de mediu (de exemplu, DCA, HD etc.) în cazul dezvoltării transportului pe căi navigabile interne;
- AM vor utiliza o serie de instrumente pentru a asigura un portofoliu de proiecte conform cu principiul durabilității. Acestea vor fi introduse pentru direcționarea investițiilor către majoritatea resurselor - opțiuni eficiente și durabile; evitarea investițiilor care ar putea avea un impact negativ semnificativ asupra mediului sau climei și sprijinirea acțiunilor de atenuare oricărui impact existent; promovarea unei abordări proactive în ceea ce privește gestionarea riscurilor; intensificarea utilizării achizițiilor ecologice (pe lângă cazurile în care legislația impune acest lucru, cum ar fi OG 40/2011 privind promovarea vehiculelor de transport rutier nepoluante și eficiente din punct de vedere energetic);
- în cadrul procesului de selecție, toate proiectele vor fi evaluate din perspectiva protecției mediului pentru a determina dacă impactul acțiunii este limitat sau nesemnificativ. Pentru acțiunile în cazul cărora se preconizează un impact semnificativ asupra mediului, va fi necesară o evaluare a impactului asupra mediului. ACB și evaluarea de risc se vor realiza pentru proiectele majore de investiții;
- prin aplicarea cerințelor minime, propunerile de proiecte vor trebui să abordeze utilizarea mai eficientă a energiei și a altor materii prime, implementarea recomandărilor privind reducerea de costuri prin minimizarea deșeurilor și managementul apei, esențiale pentru sprijinirea operațiunilor economice și de construcții;

- AM vor asigura sensibilizarea și vor oferi sprijin beneficiarilor pentru a aborda aspectele de mediu în toate fazele proiectelor; Principiul dezvoltării durabile va fi integrat în programele de formare pentru beneficiari, inclusiv în legătură cu achizițiile publice ecologice.

930. În România, *principiul poluatorul plătește* este consacrat în Legea privind protecția mediului (Legea nr. 265/2006 de aprobare a OUG nr. 195/2005) și prin Legea Apelor nr. 107/1996, cu modificări și completări ulterioare, o secțiune a acestei legi fiind dedicată protecției solului și subsolului. Legea prevede obligativitatea proprietarilor și operatorilor de terenuri să păstreze un mediu curat și impune plata despăgubirilor pentru orice daune aduse mediului ca urmare a poluării.

931. Tabelul prezintă o serie de măsuri avute în vedere în contextul aplicării principiului dezvoltării durabile. Informațiile nu sunt exhaustive și, conform articolului 96 din RDC, toate programele operaționale, cu excepția celui privind asistența tehnică, vor include o descriere a acțiunilor specifice care să ia în calcul obligațiile privind protecția mediului, eficiența resurselor, atenuarea și adaptarea la schimbările climatice, rezistența la dezastre și prevenirea și gestionarea riscurilor, în vederea selectării operațiunilor (*a se vedea Tabelul 18 – Sustainable development, cu trimitere la articolul 8 din RDC în DataFile.docx*).

1.5.4. Obiective orizontale de politici

932. În vederea aplicării principiilor orizontale menționate la articolele 7 și 8 din RDC, următoarele obiective orizontale de politici vor fi luate în considerare pentru implementare fondurilor ESI: (1) abordarea schimbărilor demografice și (2) atenuarea schimbărilor climatice și adaptarea la acestea. Obiectivele propuse au fost rezultatul unei serii de necesități de dezvoltare identificate în AP și sunt relevante pentru multe programe operaționale și fonduri ESI. Integrarea acestora este în mare măsură condiționată de conceperea și implementarea programelor operaționale pentru perioada de programare 2014-2020.

933. În acest sens, strategia programelor operaționale va stabili cerințe pentru integrarea acestor obiective, după caz. Transpunerea lor în practică va fi asigurată prin identificarea obiectivelor specifice aferente în PO și direcționarea acțiunilor în cadrul priorităților de investiții în vederea abordării aspectelor specifice care vizează schimbările demografice și de mediu.

934. De asemenea, prin introducerea condiționalităților ex ante pentru Acordul de Parteneriat, se va asigura cadrul necesar la nivel național pentru abordarea acestor două obiective de politici.

935. Ținând cont de cerințele de programare, se impun o serie de măsuri în etapa de implementare, monitorizare și evaluare pentru integrarea adecvată a schimbărilor demografice și a atenuării schimbărilor climatice și adaptării la acestea. Similar dispozițiilor secțiunilor 1.5.2 și 1.5.3, se vor lua în considerare criterii specifice pentru abordarea eligibilității și selecției operațiunilor individuale. Autoritățile naționale care participă la subcomitetele de coordonare tematice și comitetele de monitorizare a programelor operaționale vor superviza, supraveghea și monitoriza integrarea celor două obiective de politici în cadrul implementării programului.

936. Pe lângă planificarea programelor, evaluarea ex ante va fi utilizată ca instrument important de integrare a celor două obiective de politici în vederea utilizării fondurilor ESI.

937. O analiză a obiectivelor orizontale de politici și măsurile specifice sunt prezentate mai jos:

Abordarea schimbărilor demografice

938. Evoluțiile demografice negative și impactul socio-economic al acestora asupra productivității și creșterii, pieței muncii, prestării de servicii sociale și medicale sau echilibrului urban-rural impun includerea schimbărilor demografice în obiectivele orizontale de politici care se aplică în implementarea fondurilor ESI.

939. Diversele dimensiuni ale schimbărilor demografice includ diferitele domenii de politici (sănătate, educație, mediu, transport, planificare urbană și rurală etc.) și necesită intervenții adaptate la nevoile specifice ale regiunilor geografice sau ale grupurilor-țintă (de exemplu, persoanele în vârstă, tinerii, femeile, grupurile vulnerabile etc.).

940. Autoritățile de management se vor concentra pe internalizarea aspectelor demografice în toate etapele programului, inclusiv în sensibilizarea schimbărilor demografice în contextul dezvoltării regionale și locale.

941. Aceasta presupune că schimbările demografice vor fi considerate elemente determinante pentru conceperea strategiei și stabilirea obiectivelor în etapa de programare și pentru identificarea procedurilor și instrumentelor pentru etapa de implementare. FEDR și FSE au propus priorități pentru finanțarea țintei AP, direct sau indirect, pentru abordarea provocărilor demografice. În acest sens, măsurile FEDR prevăd finanțare pentru investiții în infrastructura de învățământ și socială precum și în transporturi, care să abordeze condițiile de trai ale populației, pe lângă reducerea izolării comunităților rurale și periferice. Investițiile în TIC vor sprijini accesibilitatea și conectivitatea populației. FEADR va contribui la o structură mai echilibrată a populației în zonele rurale și urbane, îmbunătățind structura de vârstă la nivelul exploatațiilor agricole. În ceea ce privește măsurile FSE, acestea vor sprijini adaptabilitatea forței de muncă, măsurile de creștere a potențialului de găsire a unui loc de muncă și integrarea socială, investițiile în capitalul uman și învățarea pe tot parcursul vieții. De asemenea, coordonarea dintre fonduri, inclusiv FEADR, va permite luarea în considerare în mod corespunzător a zonelor rurale.

942. Diferențele locale în tendințele demografice impun intervenții specifice fiecărei zone. Prin urmare, România a luat în calcul aplicare mecanismelor ITI și DLRC pentru facilitarea adoptării implementării integrate la nivel local (a se vedea secțiunea 2.7).

943. Pentru evitarea fragmentării măsurilor, sinergiile dintre programe vor fi asigurate prin mecanismul de coordonare al fondurilor ESI (a se vedea secțiunea 2.1).

944. În etapa de implementare, se vor lua în considerare criteriile demografice în contextul stabilirii investițiilor (de exemplu, NEET în regiunile cu o rată de șomaj

în rândul tinerilor de peste 25%).

945. O atenție deosebită va fi acordată măsurilor de monitorizare (de exemplu, identificarea indicatorilor demografici relevanți) și evaluării efectelor potențiale și reale ale fondurilor ESI în cadrul abordării schimbărilor demografice

Atenuarea schimbărilor climatice și adaptarea la acestea

946. Atenuarea schimbărilor climatice și adaptarea la acestea este una dintre provocările identificate în diversele domenii de politici, cum ar fi energia, agricultura, silvicultura sau transportul.

947. Integrarea atenuării schimbărilor climatice și adaptării la acestea se va realiza prin finanțarea priorităților de investiții în cadrul obiectivelor tematice relevante. Acestea includ sprijinirea tranziției către economia cu emisii scăzute de carbon (OT 4) și promovarea adaptării la schimbările climatice (OT 5). De asemenea, obiectivul tematic care vizează protecția mediului (OT 6) și promovarea transportului durabil (OT 7) ar putea contribui la atenuarea schimbărilor climatice și adaptarea la acestea.

948. În acest sens, cheltuirea fondurilor în cadrul obiectivelor tematice este prevăzută a se realiza prin FEDR, FC, FEADR și FEPAM și se va orienta spre generarea de energie din surse regenerabile și eficiență energetică, infrastructura ecologică, transportul curat, gestionarea riscurilor, creșterea competitivității întreprinderilor mici și mijlocii, promovarea practicilor agricole extensive și împădurirea etc.

949. În etapa de pregătire, prin ESM se vor verifica nevoile și efectele atenuării schimbărilor climatice și adaptării la acestea pentru a asigura sprijinul pentru acțiuni de rezistență la schimbările climatice în cadrul priorităților de investiții. Criteriile vor fi elaborate cu sprijinul autorităților competente în domeniu și vor lua în considerare, în cea mai mare măsură posibilă, reducerea sarcinii administrative.

950. Pe durata implementării programului, la evaluarea operațiunilor propuse se vor lua în considerare adecvarea acestora pentru prevenirea investițiilor cu efecte negative asupra climei și promovarea contribuției la schimbările climatice (*a se vedea Tabelul 18 - Dezvoltare durabilă, cu trimitere la articolul 8 din RDC în DataFile.docx*)

951. Vizibilitatea contribuțiilor pentru atingerea obiectivului de a cheltui cel puțin 20% din alocări pentru schimbările climatice presupune un sistem de monitorizare și raportare a finanțărilor pentru sprijinirea acțiunilor legate de schimbările climatice. Acolo unde există cheltuieli directe pentru adaptarea la schimbările climatice, se vor selecta indicatori care să ilustreze progresul adaptării. În acest sens, indicatorii comuni propuși în regulamentele specifice ale Fondului vor însoți indicatorii specifici de program. În ceea ce privește monitorizarea cheltuielilor privind schimbările climatice, suma alocată pe axă prioritară va fi distribuită pe categorii de intervenții, conform articolului 92 alineatul (2) din RDC.

952. În ceea ce privește evaluarea, se vor derula modele tipice de evaluare pentru a evalua integrarea politicilor privind atenuarea efectelor schimbărilor

climatice și adaptarea la acestea și impactul intervențiilor în cadrul PO și al Fondului.

953. Întrucât programele operaționale finanțate în perioada 2014-2020 vor lua în considerare schimbările climatice, fie direct, fie indirect, detaliile explicite ale măsurilor specifice luate cu ocazia elaborării, conceperii și implementării vor fi incluse în PO, cu excepția celui privind asistența tehnică.

1.6. Lista programelor din cadrul FEDR, FSE, Inițiativei „Locuri de muncă pentru tineri”, FC cu excepția celor din cadrul Obiectivului Cooperare Teritorială Europeană, și a programelor FEADR și FEPAM, cu alocările orientative respective pe fonduri ESI și pe an (sprijinul total al Uniunii Europene, inclusiv rezerva de performanță)

Program	Fonduri ESI	Total	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
PO Infrastructura Mare	FEDR	2 483 527 507	292 340 452	300 926 906	324 657 193	333 052 534	380 352 490	420 237 541	431 960 391
	FC	6 934 996 977	825 196 830	884 842 501	949 836 093	999 902 570	1 046 786 040	1 093 828 558	1 134 604 385
PO Capital Uman	FSE	4 220 844 429	496 843 124	518 788 763	574 693 403	601 562 330	645 491 301	678 681 279	704 784 229
Inițiativa „Locuri de muncă pentru tineri” (alocare specială)	Inițiativa „Locuri de muncă pentru tineri”	105 994 315	59 547 368	46 446 947					
PO Capacitate Administrativă	FSE	553 191 489	55 319 149	66 382 979	82 978 723	82 978 723	82 978 723	105 106 383	77 446 809
Programul Operațional Competitivitate	FEDR	1 329 787 234	156 531 627	168 171 439	171 390 876	184 732 937	201 788 332	210 669 652	236 502 371
PO Asistență tehnică	FEDR	212 765 960	21 276 596	31 914 894	28 914 894	31 914 894	31 914 894	31 914 894	34 914 894
PO Regional	FEDR	6 700 000 000	824 202 464	890 691 151	937 021 277	997 021 277	997 021 277	997 021 277	1 057 021 278
PNDR	FEADR	8 015 663 402	1 149 848 554	1 148 336 385	1 146 793 135	1 145 218 149	1 143 614 381	1 141 925 604	1 139 927 194
POPAM	FEPAM	168 421 371	23 085 512	23 380 425	23 594 150	23 976 562	24 534 471	24 702 232	25 148 019
		30 725 192 684	3 904 191 675	4 079 882 390	4 239 879 744	4 400 359 976	4 554 481 908	4 704 087 420	4 842 309 569

1.7. Cerere pentru transferul fondurilor structurale între categorii de regiuni, unde este cazul

Categoria de regiune	Alocare financiară bazată pe Decizia Comisiei (...) (€)	Transfer către decizia Comisiei (...) (€)	Suma transferată regiune din care se transferă	Proporția alocării pe categorii de regiune din care se transferă fondurile (%)	Alocarea financiară după transfer (€)
Regiuni mai puțin dezvoltate	15 058 845 333,00	Regiuni mai dezvoltate	451 765 360,00	3,00%	14 607 079 973,00

1.8. Transferul de la Obiectivul Cooperare Teritorială Europeană către Obiectivul Investiții pentru Creștere Economică, după caz, pe categorii de regiuni

Transfer către	Suma transferată (€)
----------------	----------------------

1.9. Cerere pentru un transfer de asistență tehnică către Comisia Europeană, unde este cazul

Fond	Categoria de regiune	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
------	----------------------	------	------	------	------	------	------	------

1.10. Informații cu privire la alocarea rezervei de performanță, împărțită pe Fond ESI, și unde este cazul, pe categorii de regiuni și la sumele excluse de la calculul rezervei de performanță

Fond	Categoria de regiune (1)	Sprijinul total al Uniunii Europene (€)(2)	Sprijinul corespondent din FSE pentru Inițiativa „Locuri de muncă pentru tineri” (€)(3)	Transferuri PAC (3)(4)	Sprijinul Uniunii care face obiectul rezervei de performanță(€)(5)	Rezerva de performanță ca procent din sprijinul Uniunii care face obiectul rezervei (6)
------	--------------------------	--	---	------------------------	--	---

FSE	Regiuni mai puțin dezvoltate	4 498 980 632,00	105 994 315,00	0,00	4,392,986,317.00	263 579 179,02
FSE	Tranziție	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Fond	Categoria de regiune (1)	Srijinul total al Uniunii Europene (€)(2)	Srijinul corespondent din FSE pentru Inițiativa „Locuri de muncă pentru tineri” (€)(3)	Transferuri PAC (3)(4)	Srijinul Uniunii care face obiectul rezervei de performanță(€)(5)	Rezerva de performanță ca procent din srijinul Uniunii care face obiectul rezervei (6)
FSE	Regiuni mai dezvoltate	275 055 286,00	0,00	0,00	275 055 286,00	16 503 317,16
Total FSE		4 774 035 918,00	105 994 315,00	0,00	4 668 041 603,00	280 082 496,18
FEDR	Regiuni mai puțin dezvoltate	10 108 099 342,00	0,00	0,00	10 108 099 342,00	606 485 960,52
FEDR	Tranziție	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
FEDR	Regiuni mai dezvoltate	617 981 357,00	0,00	0,00	617 981 357,00	37 078 881,42
Total FEDR		10 726 080 699,00	0,00	0,00	10 726 080 699,00	643 564 841,94

FC		6 934 996 977,00	0,00	0,00	6 934 996 977,00	416 099 818,62
FEPAM		168 421 371,00	0,00	0,00	168 421 371,00	10 105 282,00
FEADR		8 015 663 402,00	0,00	0,00	8 015 663 402,00	480 939 804,12
Total		30 619 198 367,00	105 994 315,00	0,00	30 513 204 051,00	1 830 792 243,06

(1) Alocarea specială pentru regiunile cele mai îndepărtate sau cele nordice slab populate ar trebui să se reflecte în categoria de regiune de care aparține regiunea care beneficiază de alocarea specială.

(2) Inclusiv rezerva de performanță, după transferul între categorii de regiuni și obiective, după caz.

(3) În conformitate cu articolul 20 din RDC. Sumele rămase menționate la articolul 20 nu sunt incluse în acordul de parteneriat fie pentru că sunt gestionate direct de Comisie sau pentru că au fost deja transferate la crearea alocărilor naționale de către Comisie (și, prin urmare, nu sunt incluse în aceste alocări naționale).

(4) Resursele transferate din cadrul Pilonului 1 al PAC către FEADR în baza articolului 7 alineatul (2) și a articolului 14 alineatul (1) din Regulamentul privind plățile directe (2013/...) și transferurile către FEADR în aplicarea articolelor 10b, 136 și 136b din Regulamentul (CE) nr. 73/2009 al Consiliului pentru anii calendaristici 2013 și, respectiv, 2014.

(5) Sprijinul total al Uniunii după transferuri, minus sumele excluse în scopul calculării rezervei de performanță.

(6) Suma totală a rezervei de performanță alocată de fondurile ESI și categoria de regiune se ridică la 6%.

2. MĂSURI PENTRU ASIGURAREA IMPLEMENTĂRII EFICIENTE A FONDURILOR ESI

2.1. Măsurile în conformitate cu cadrul instituțional al statelor membre care asigură coordonarea dintre fondurile ESI și alte instrumente de finanțare ale Uniunii și instrumente de finanțare naționale precum și cu BEI

954. Pentru a asigura utilizarea cât mai eficientă a fondurilor ESI, România a propus în Acordul de Parteneriat o serie de intervenții concepute în mod combinat pentru a aborda principalele provocări și nevoile de dezvoltare identificate.

955. Domeniile față de care există un puternic interes și în care se folosește o abordare complementară a fondurilor ESI sunt legate de competitivitate, ocuparea forței de muncă, educație, incluziune socială, protecția mediului, eficiența resurselor și schimbările climatice.

956. Domeniul cel mai evident în care fondurile ESI vor coexista este reprezentat de investițiile efectuate pentru *creșterea competitivității și a inovației*. Măsurile pentru susținerea întreprinderilor, investițiile în cercetare, dezvoltare și inovație, promovarea TIC în cadrul FEDR sunt concepute complementar cu acțiunile de sprijinire a restructurării și consolidării exploatațiilor agricole și a investițiilor în sectorul pescuitului prin FEADR, respectiv FEPAM. În plus, prin FSE se va asigura finanțarea educației și a dobândirii de competențe.

957. Investițiile prin FSE și Inițiativa „Locuri de muncă pentru tineri” în vederea *ocupării forței de muncă și a mobilității muncii* vor fi completate de inițiativele pentru infrastructură finanțate din FEDR. Inițiativele FEADR care vizează diversificarea economiei rurale vor fi completate de FSE prin investiții în resurse umane. Inițiativele FEPAM sunt orientate către diversificarea sectorului acvaculturii.

958. Intervențiile în cadrul FEPAM vor fi corelate și completate cu sprijinul FEDR în cadrul Programului Operațional Regional, al PO pentru proiecte mari de infrastructură (biodiversitate și prevenirea riscurilor) și al Programului Competitivitate (în domeniul cercetării, dezvoltării și inovației) și al FSE pentru intervenții care sprijină diversificarea activității economice în sectoarele pescuitului și în zonele de pescuit din România. Prin natura sa, viitorul Program Operațional comun „Marea Neagră 2014-2020” va asigura sprijin financiar în zonele marine și maritime, prin urmare este nevoie de cooperare și de potențial pentru complementarități cu acțiunile finanțate prin FEPAM, FEDR și FSE.

959. Conform articolului 20 din proiectul specific al FEPAM, detaliile privind complementaritatea cu fondurile ESI vor fi incluse în POPAM.

960. Întrucât bazinul Mării Negre oferă un mare potențial pentru priorități de finanțare în vederea creșterii albastre, utilizarea fondurilor ESI va viza dezvoltarea sectoarelor relevante în regiune, inclusiv, printre altele, dezvoltarea transportului maritim, a transportului intermodal, facilitățile portuare, cercetarea, dezvoltarea și inovația, turismul de coastă, dezvoltarea competențelor, protecția mediului.

961. Investițiile în *educație, dobândirea de competențe și învățarea pe tot*

parcursul vieții vor fi asigurate în mod formal prin FSE. Acestea vor completa măsurile privind antreprenoriatul, dezvoltarea TIC, susținute prin FEDR, precum și măsurile care vizează formarea profesională și dobândirea de competențe în sectorul agriculturii și al pescuitului, susținute prin FEPAM. Sprijinirea investițiilor în infrastructură prin FEDR va contribui la succesul implementării FSE.

962. Există legături strânse la nivelul programelor în ceea ce privește *incluziunea socială și reducerea sărăciei* finanțate prin FSE și dezvoltarea infrastructurii serviciilor sociale și de sănătate publice, precum și a TIC, cu sprijinul FEDR, îmbunătățirea calității vieții și a atractivității zonelor rurale, prin folosirea fondurilor FEADR. De asemenea, intervențiile FSE în domeniul integrării sociale a persoanelor celor mai defavorizate vor fi completate de asistența nefinanciară asigurată prin Fondul de ajutor european pentru cel mai defavorizate persoane (FEAD).

963. Măsurile pentru *protecția mediului, utilizarea eficientă a resurselor și schimbările climatice* vor fi asigurate prin FEDR și FC și vor cuprinde măsuri de promovare a bunelor practici de mediu în întreprinderi. FEADR va completa activitățile în acest domeniu, prin măsuri menite să protejeze și să mențină biodiversitatea terenurilor agricole și forestiere și prin integrarea acțiunilor de atenuare și adaptare la schimbările climatice pentru reducerea emisiilor de GES în agricultură și silvicultură.

964. Complementaritățile identificate în cadrul fondurilor ESI presupun asigurarea unei coordonări eficiente pe parcursul planificării și implementării fondurilor ESI pentru a evita suprapunerea acțiunilor.

965. Pe baza lecțiilor învățate în perioada 2007-2013 și a noilor provocări generate de arhitectura fondurilor ESI în România, va fi înființat un mecanism de coordonare cu structuri la trei niveluri (comitet strategic, interinstituțional tematic, operațional) pentru a asigura coerența intervențiilor, complementarităților și sinergiilor din fazele de programare și punere în aplicare. Mecanismul de coordonare va funcționa în paralel cu cadrul instituțional conceput pentru punerea în aplicare (a se vedea secțiunea 2.5) și va asigura comunicarea dintre experți, personalul operațional, factorii de decizie din AM și OI, precum și factorii de decizie din alte instituții responsabile de politicile naționale în România și partenerii socio-economici.

966. Vor fi înființate comitete de monitorizare pentru fiecare program operațional, care să asigure gestionarea și implementarea eficientă a programului în conformitate cu articolul 49 din RDC. Subcomitetele tematice vor fi responsabile de asigurarea coeziunii și sinergiei dintre diversele programe și instrumentele de finanțare.

967. Mecanismul de coordonare instituțională propus pentru următoarea perioadă de programare implică un număr de niveluri, conform prezentării de mai jos:

1. Nivelul 1 - Managementul Acordului de Parteneriat va fi asigurat de un de un comitet subordonat Ministerului Fondurilor Europene - Comitetul de coordonare pentru managementul AP (CCMAP)

Rol: coordonarea strategică a implementării AP/ESI

Componentă: ministerele de resort, responsabile de politica în domeniile vizate de Acordul de Parteneriat, parteneri socio-economici

Reuniuni: de două ori pe an

Reprezentare: factori decizionali la nivel de minister

Secretariat: Direcția Generală Unitatea de Analiză, Programare și Evaluare din cadrul Ministerului Fondurilor Europene

2. Nivelul 2 - Subcomitete de coordonare tematice

Vor exista **cinci subcomitete tematice**, conform celor cinci provocări de finanțare naționale, sub coordonarea Ministerului Fondurilor Europene, și anume:

- promovarea competitivității economice și a dezvoltării locale;
- îmbunătățirea capitalului uman prin creșterea ratei de ocupare a forței de muncă și politici mai bune privind incluziunea socială și educația;
- dezvoltarea infrastructurii moderne pentru creștere și locuri de muncă;
- optimizarea utilizării și protecției resurselor naturale și activelor;
- modernizarea și consolidarea administrației naționale și a sistemului judiciar.

Rol

- Identificarea evoluțiilor/schimbărilor din cadrul diverselor domenii de politică și a impactului acestora asupra strategiei Acordului de Parteneriat și Programelor Operaționale
- Examinarea continuității relevanței Acordului de Parteneriat
- Supravegherea îndeplinirii condițiilor ex ante
- Asigurarea sinergiei și a coerenței fondurilor ESI prin examinarea eligibilității proiectelor (propușe) și a criteriilor de selecție, examinarea calendarului de cereri de propuneri și respectarea acestuia, examinarea coerenței cu ocazia evaluării și a contractării proiectelor, inclusiv în cazul proiectelor cadastrale, examinarea indicatorilor financiari și de rezultat - atât cei angajați cât și cei obținuți, identificarea principalelor obstacole în calea implementării, examinarea rezultatelor evaluărilor și acțiuni ulterioare recomandărilor.
- Asigurarea complementarității și a abordării integrate între fondurile ESI și programe, în special în ceea ce privește intervențiile FSE în educație, incluziune socială, asistență medicală sau locuințe.
- Asigurarea coerenței cu alte instrumente UE și naționale

Componentă: miniștrii de resort responsabili cu domeniul de politică, AM responsabile, instituțiile financiare internaționale, împreună cu

reprezentanți ai Ministerului Finanțelor Publice, reprezentanți ai partenerilor care sunt membri ai Comitetelor de Monitorizare a Programelor, în conformitate cu art. 42 din RDC, alți parteneri socio-economici

Subordonat: Comitetului Interinstituțional pentru Acordul de Parteneriat

Reuniune: de două ori pe an

Reprezentare: factori de decizie la nivel de director (în general)

Secretariat: Direcția Generală Unitatea de Analiză, Programare și Evaluare din cadrul Ministerului Fondurilor Europene

3. Nivelul 3 - Grupuri de lucru funcționale

Vor exista **patru grupuri de lucru funcționale** sub coordonarea Ministerului Fondurilor Europene, după cum urmează:

I. GLF operațional cuprinzând următoarele zone orientative de interes:

- simplificare: sarcina administrativă, ghișeu unic, opțiuni simplificate și subvenții globale;
- proceduri operaționale, audit, nereguli și fraude;
- sisteme electronice și schimb de date;
- comunicare;
- achiziții publice (grup care asigură suport tehnic Comitetului Interministerial pentru realizarea reformei cadrului legislativ și instituțional în domeniul achizițiilor publice, instituit prin Decizia Prim-ministrului publicată în Monitorul Oficial al României nr. 453/20.06.014);
- asistență tehnică și resurse umane;
- principii orizontale;
- ajutor de stat.

II. GLF pentru evaluarea performanței care acoperă cele de mai jos:

- cadrul de performanță;
- evaluare;
- raportare;
- statistică și indicatori;
- gestiune și prognoze financiare.

III. GLF pentru coerență teritorială și cooperare teritorială europeană:

- Cooperare Teritorială Europeană;
- implementarea obiectivelor SUERD.

IV. GLF pentru abordări noi, responsabil de:

- instrumente financiare;
- dezvoltare urbană;
- investiții teritoriale integrate;
- dezvoltare sub responsabilitatea comunităților locale.

Rol: Armonizarea abordărilor, îndrumare și consolidarea capacităților în fiecare domeniu identificat, inclusiv coordonarea rețelelor, corelarea investițiilor, luând în considerare diferitele abordări teritoriale, oriunde este cazul (de exemplu, ITI, DLRC, dezvoltare urbană durabilă) în vederea prioritizării intervențiilor astfel încât investițiile din diverse obiective tematice și programe să contribuie împreună la obiectivele de dezvoltare strategică ale teritoriilor vizate.

Componentă: experți din MFE și AM, precum și alți experți, dacă este cazul, inclusiv parteneri socio-economici

Subordonat: Sub-comitetelor interinstituționale tematice

Reuniuni: o dată la trei luni, sau ori de câte ori este necesar

Reprezentare: nivel de experți

Secretariat: Direcția Generală Unitatea de Analiză, Programare și Evaluare din cadrul Ministerului Fondurilor Europene

968. Ținând cont de impactul condiționalității ex ante asupra achizițiilor publice pentru utilizarea fondurilor ESI, precum și de mecanismul existent pentru conceperea Strategiei Naționale privind Achizițiile Publice, GLF pentru achiziții publice menționat la Nivelul 3 va fi același grup principal pentru achiziții publice convenit cu serviciile CE. Grupul principal se va întruni săptămânal și va asigura suportul tehnic pentru Comitetul Interministerial pentru realizarea reformei cadrului legislativ și instituțional în domeniul achizițiilor publice, instituit prin Decizia Prim-ministrului nr. 218/2014 și coordonat de MFE.

969. Principalele atribuții ale Comitetului Interministerial sus-menționat sunt:

- finalizarea Strategiei Naționale privind Achizițiile Publice pe baza input-ului tehnic al grupului principal împreună cu serviciile CE;
- monitorizarea implementării planului de acțiune pentru îndeplinirea condiționalității ex ante privind achizițiile publice;
- elaborarea, pe baza input-ului tehnic al grupului principal, a transunerii noilor directive privind achizițiile publice.

970. Implementarea programelor operaționale 2007-2013 a arătat că beneficiarii au avut dificultăți să înțeleagă care sunt oportunitățile disponibile pentru finanțarea proiectelor lor de investiții, atunci când era posibil să acceseze fondurile. De asemenea beneficiarii fondurilor europene au găsit dificil accesul la informația relevantă pentru interesele lor, lucrul cu proceduri diferite pentru diferite scheme de împrumuturi nerambursabile, povara administrativă.

971. Rețeaua națională a Centrului de Informare pentru Instrumente Structurale (41 de centre la nivel de județ și la nivelul municipiului București), gestionat de MFE, va continua să asigure beneficiarilor accesul la informații consecvente și susținere reală.

972. Pentru ca resursele să fie utilizate astfel încât să servească în cel mai bun mod intereselor României, principiul complementarității cere ca fondurile ESI să nu fie utilizate izolat, ci ținând seama de alte instrumente naționale sau europene. Acest lucru înseamnă că pentru acțiunile înrudite sau consecutive se corelează fonduri din mai multe surse, astfel încât să se evite dubla finanțare sau adoptarea unor scheme de investiții în contradicție cu obiectivele fondurilor ESI.

973. Investițiile din fondurile ESI și alte instrumente naționale sau europene pot susține direct atingerea obiectivelor stabilite în domenii cum ar fi mediul, acțiune pentru climă, educație și ocuparea forței de muncă. Riscurile aferente dimensiunii transnaționale (de exemplu, inundații, poluare) identificate de statele partenere ca fiind o amenințare comună care poate fi abordată în comun în cadrul programelor CTE - în special programele transfrontaliere, vor fi luate în considerare pentru finanțare de către comitetele comune de programare, ținând totodată cont de limitările bugetare ale acestor programe. Totuși, abordarea acestor riscuri ar trebui să urmeze abordarea în funcție de bazin avută în vedere în programele naționale.

974. Se va asigura complementaritatea între fondurile ESI și *programul Orizont 2020*, Programul-cadru pentru cercetare și inovare. Linia de demarcație este stabilită de modul în care sunt concepute instrumentele și care constă în principal în: abordarea non-teritorială și transnațională din programul Orizont 2020 față de intervenția la nivel local din fondurile ESI; accentul pe proiectele individuale de cercetare și dezvoltare față de accentul pus pe capacitățile și sistemele de cercetare și dezvoltare la fondurile ESI; cereri de ofertă adresate grupărilor internaționale în cazul programului Orizont 2020 și prioritizarea politică a firmelor individuale, consorțiilor. Sinergiile cu programul Orizont 2020 vor viza în special acțiunile în cadrul obiectivelor specifice „Răspândirea excelenței și extinderea participării”, Parteneriatul European pentru Inovare și Sistemul Regional de Inovare al EIT. Acțiunile privind cercetarea, dezvoltarea și inovația finanțate prin FEADR în cadrul PEI vor fi în sinergie cu politica europeană privind cercetarea Orizont 2020, care se concentrează din ce în ce mai mult pe aspectele practice și asigură sprijin noilor formate interactive precum și rețelelor tematice și proiectelor cu mulți participanți.

975. Se vor crea posibile complementarități pentru a se debloca potențialul de excelență la nivel național, inclusiv inițiativele de cooperare SEC, pentru a se susține participarea la Orizont 2020, accesul la rețelele internaționale, pentru a sprijini centrele de excelență să se conecteze la centre similare din alte state membre, pentru a susține rețelele transfrontaliere, dezvoltarea instituțională în vederea coordonării la nivel național. Strategia Națională de CDI 2014-2020 și planul său de acțiune iau în considerare recomandările comunicării Comisiei intitulate „Un parteneriat consolidat al Spațiului european de cercetare pentru excelență și creștere” (COM(2012)392) prin intervenții atât legislative cât și financiare. Unul din instrumentele de finanțare ale Strategiei Naționale de CDI este Axa prioritară 1 pentru CDI din cadrul PO Competitivitate 2014-2020. Fondurile structurale pentru Axa prioritară 1 vor finanța infrastructurile pan-

europene construite în România: a doua etapă a ELI-NP și a Centrului Danubius, propuse pentru foaia de parcurs a ESFRI. În același timp, fondurile structurale din această axă prioritară vor finanța acțiuni specifice de facilitare a accesului la cunoaștere atât prin parteneriate pentru transferul cunoștințelor între mediu academic și cel de afaceri cât și prin acces electronic la publicații științifice. Alte recomandări ale comunicării Comisiei sunt la nivel de principii, cum ar fi egalitatea de șanse sau competiții deschise, bazate pe transparență și excelență. Axa prioritară 1 pentru CDI este angajată să aplice aceste principii, astfel cum a fost cazul și în perioada de programare 2007-2013.

976. *Facilitatea Conectarea Europei* oferă o bună oportunitate de sporire a complementarității în cele trei zone ale infrastructurii digitale, energie și infrastructură de transport. În sectorul transporturilor, FCE va sprijini proiecte de interes comun pentru înlăturarea blocajelor, îmbunătățirea interoperabilității feroviare, a legăturilor dintre secțiunile transfrontaliere, asigurarea de sisteme durabile și eficiente de transport, adaptarea tuturor modurilor de transport la emisii scăzute de dioxid de carbon, sprijinirea integrării și interconectării mijloacelor de transport. Principala linie de demarcație între Fondurile FCE (Facilitatea Conectarea Europei) și ESI este trasată de faptul că investițiile și conceptul FCE se vor concentra pe proiectele transfrontaliere de infrastructură care asigură conectivitatea cu alte state.

977. Se vor lua în considerare complementaritățile FCE cu fondurile structurale pentru **TIC** în România, în special pentru investiții NGA/NGN. Astfel, țintele NGA/NGN asumate prin Strategia agendei digitale pentru România vor fi finanțate atât prin POC cât și prin FCE. În ceea ce privește **transportul rutier**, modernizarea legăturilor internaționale se va realiza la standarde de autostradă/drum expres sau se vor concentra doar pe reabilitarea drumurilor naționale existente (conform rezultatelor GTMP). Pentru transportul feroviar, modernizarea legăturilor internaționale va avea scopul de a realiza infrastructura de interoperabilitate feroviară. În ceea ce privește **sectorul energetic**, prin fondurile ESI se vor asigura resursele sistemelor de transmisie, în complementaritate cu Facilitatea Conectarea Europei.

978. Intervențiile finanțate din fondurile ESI adresate IMM-urilor au un mare potențial de a crea sinergii și complementarități cu *COSME*, Comitetul pentru competitivitatea întreprinderilor și a întreprinderilor mici și mijlocii. Acesta oferă fonduri pentru a îmbunătăți accesul la finanțare, accesul la piață și condițiile cadru pentru competitivitatea și sustenabilitatea întreprinderilor și pentru a promova spiritul antreprenorial și cultura antreprenorială.

979. Se va acorda o deosebită atenție consecvenței cu programul *ERASMUS* care are un număr de arii de intervenție și trebuie evitate suprapunerile cu acestea. Există și o serie de arii complementare care trebuie urmărite: ocuparea forței de muncă, cercetare și inovare, industrie și spirit întreprinzător.

980. România beneficiază de *Fondul de ajutor european pentru cele mai defavorizate persoane* care, împreună cu FSE, promovează coeziunea socială, îmbunătățește incluziunea socială și contribuie la eradicarea sărăciei în România. Fondul pune la dispoziție resurse totale de 443 milioane EUR. În România, Fondul operează printr-un Program Operațional de tip I și va sprijini distribuirea de alimente și asistență materială de bază, și anume ghiozdane și materiale, pentru a încuraja participarea la orele de curs pentru toate vârstele.

Grupul țintă este reprezentat de cele mai defavorizate persoane (persoane, familii, gospodării sau grupuri) ale căror necesități de asistență au fost identificate prin criteriile stabilite de autoritățile competente din România. Programul va fi gestionat de autoritatea de management responsabilă de PO Capital Uman. Programul este elaborat de MFE, împreună cu Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice, cu Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale și cu partenerii sociali.

981. *Programul LIFE 2014-2020* este împărțit în două sub-programe (i) componenta „Mediu” care acoperă trei arii prioritare: mediu și eficiența resurselor; natură și biodiversitate; guvernanta de mediu și informarea, precum și (ii) componenta „Acțiune pentru climă” care acoperă combaterea schimbărilor climatice, adaptarea la schimbările climatice și guvernanta de mediu și informarea.

982. Finanțarea în baza programului LIFE va fi acordată pentru proiecte pilot, demonstrații, bune practici, asistență tehnică și consolidarea capacităților. Se va introduce un nou tip de proiecte - proiectele integrate - pentru implementarea, pe scară teritorială extinsă, în special la nivel regional, multi-regional, național sau transnațional, a planurilor sau strategiilor de mediu sau climatice impuse de legislația specifică a Uniunii sau de legislația privind mediul sau schimbările climatice, în domenii cum ar fi natura, apa, deșeurile, aerul și atenuarea schimbărilor climatice și adaptarea la acestea. Complementaritățile dintre programul LIFE și alte programe operaționale va fi asigurată prin proiecte de dimensiune națională sau transnațională, respectiv prin noi tipuri de intervenții, ca proiecte pilot.

983. Disponibilitatea fondurilor ESI pentru acțiuni complementare proiectelor în cadrul programului LIFE 2014-2020 se va asigura în special pentru proiectele integrate care implementează planurile sau strategiile UE în domeniile Natura (planuri de acțiune prioritară), Apa (planurile de management ale bazinelor hidrografice), AER (planuri privind calitatea aerului) și Deșeuri (planuri de gestionare a deșeurilor) sau Schimbările climatice (de exemplu, infrastructură, măsuri de formare) în special dacă acestea vor rezulta în acțiuni integratoare viitoare privind mediul. Programele operaționale vor detalia posibilele sinergii preconizate cu programul LIFE. În conformitate cu Anexa I la RDC, se va promova finanțarea activităților prin intermediul fondurilor ESI care sunt în complementaritate cu proiectele integrate în cadrul LIFE. Ministerul Mediului și Schimbărilor Climatice va acționa în calitate de punct de contact pentru programul LIFE în România.

984. În ceea ce privește coordonarea FEADR cu Fondul de Garantare pentru Agricultură, autoritățile române vor realiza un transfer de fonduri între cei doi piloni ai PAC (de la pilonul I la pilonul II). Decizia privind transferul se va lua la nivel național și va fi notificată în timp util Comisiei Europene, în conformitate cu termenele stabilite de legislația UE.

985. Spre deosebire de sprijinul acordat prin FEADR, Pilonul I al PAC asigură creșterea veniturilor agricultorilor prin plăți directe și măsuri specifice de piață.

986. Sinergiile dintre pilonul I și pilonul II vor fi asigurate prin complementaritatea și demarcațiile dintre programul național pentru viticultură și programul național pentru apicultură. Programul național de sprijin (care sprijină sectorul vitivinicol) finanțat prin pilonul I va sprijini restructurarea viței de vie

(plata pe hectar), asigurarea recoltelor, promovarea vinului pe piețe terțe și utilizarea mustului.

987. Programul național pentru apicultură va finanța serviciile de asistență tehnică pentru apicultori și grupurile de apicultori, activitățile profilactice și activitățile de combatere a varroozei, cumpărarea de stupi, raționalizarea transhumantei, măsurile de asistență pentru laboratoarele care analizează caracteristicile fizice și chimice ale mierii și măsurile de asistență pentru repopularea populațiilor apicole comunitare.

988. Aceste două tipuri de sprijin sunt completate prin FEADR prin investiții în holdingurile agricole în vederea construirii și modernizării clădirilor, cumpărarea de utilaje, investiții în facilități de comercializare și cumpărarea de software.

989. Schema de plată unică pe suprafață (SAPS) și ajutoarele naționale tranzitorii (TNA) vor asigura sprijin direct agricultorilor prin intermediul plății pe hectar, cu condiția respectării ecocondiționalității.

990. FEADR va sprijini investițiile în dezvoltarea de afaceri agricole și neagricole și a regiunilor rurale, asigurând, concomitent, sprijin pentru practicarea unei agriculturi durabile și ecologice.

991. În cadrul pilonului I, redistribuirile vor asigura plăți suplimentare pe hectar pentru holdingurile agricole cu suprafețe între 5 și 30 de hectare. FEADR va completa sprijinul pentru restructurarea fermelor prin acordarea unei sume fixe (pe baza planurilor de afaceri) pentru fermele de mici dimensiuni, conform PNDR.

992. Plata pentru ecologizare va reprezenta un sprijin suplimentar pe hectar, cu condiția îndeplinirii criteriilor de ecologizare prevăzute în PAC. Plățile pentru agromediu (FEADR) sprijină agricultorii care se angajează în mod voluntar să respecte condiții suplimentare (în plus față de cerințele de bază) privind protecția mediului.

993. Plățile către tinerii fermieri în cadrul pilonului I vor asigura plata suplimentară pe hectar pentru fermierii sub 40 de ani, pentru o perioadă de 5 ani și pentru o suprafață totală de 60 de hectare. Măsurile pentru tinerii fermieri (FEADR) vor sprijini tinerii fermieri care înființează pentru prima dată holdinguri agricole în calitate de manageri pe baza unui plan de investiții.

994. În ceea ce privește regiunea Mării Negre, România va continua să promoveze dezvoltarea și reforma politică și economică prin Sinergia Mării Negre. Ținând cont de perspectivele Mării Negre, *Strategia Dunării* prin toate ariile sale prioritare va facilita inovația și competitivitatea și va dezvolta societatea bazată pe cunoaștere prin cercetare, va investi în oameni și competențe și va gestiona riscurile de mediu și transportul. Pentru a asigura utilizarea cât mai eficientă a fondurilor ESI și pentru a asigura durabilitatea pentru viitor, Strategia UE pentru Regiunea Dunării va fi sistematic integrată în programele operaționale. Din punct de vedere geografic, strategia acoperă întreaga țară și implementarea acesteia va viza întregul teritoriu al României.

995. Recunoscând necesitatea alinierii priorităților la nivel național, transnațional și macro-regional și pentru a asigura abordarea integrată a dezvoltării teritoriale, măsurile de coordonare prezentate în AP prevăd ca autoritățile de management responsabile pentru programele CTE să se implice în discuții care vizează cele cinci provocări de dezvoltare enumerate în AP prin

participarea în Subcomitetele de coordonare tematice, asigurând complementaritatea și sinergiile dintre PO CTE și alte programe finanțate prin fondurile ESI. Programele de cooperare vor lua în considerare măsuri suplimentare care vizează o mai bună coordonare a programelor de cooperare cu programele de integrare.

996. În etapa de planificare, pe lângă implicarea programelor CTE în elaborarea AP, aceste măsuri au inclus:

- participarea AM/actorilor și instituțiilor relevante în grupurile comune de lucru pentru programarea programelor de cooperare;
- atenția acordată strategiilor naționale și UE relevante;
- reuniunile cu alte AM relevante.

997. Pentru perioada de implementare se vor lua în considerare următoarele măsuri care au ca scop coordonarea CTE cu alte programe:

- participarea AM relevante în comitetele de monitorizare și comitetele directoare ale programelor de cooperare;
- reuniuni tehnici privind utilizarea sistemelor electronice în acest scop;
- încurajarea beneficiarilor proiectelor să contribuie la SUERD și la alte strategii relevante;
- replicarea CTE pe rezultatele proiectului pilot privind coordonarea, inițiat de MFE.

998. În ceea ce privește conectivitatea regiunilor transfrontaliere, îmbunătățirea durabilă a transportului se va realiza prin integrarea sistemelor de transport județele/locale în sistemul transfrontalier. Deficiențele sistemului de transport transfrontalier împiedică integrarea economică și pe piața forței de muncă. Reconectarea regiunii, ca regiune transfrontalieră integrată, va reprezenta un stimulent real pentru dezvoltarea socio-economică locală.

999. În genera, durata trecerii pe la punctul de frontieră este mare, limitând mobilitatea transfrontalieră. Accesul la rețelele TEN-T din multe zone periferice din vecinătatea frontierelor este complicată și de durată iar conexiunile între marile orașe sunt reduse.

1000. O sursă semnificativă de finanțare în România în 2009-2014 sunt schemele de granturi SEE și norvegiene. Granturile sunt disponibile în patru mari domenii de intervenție: (i) cercetare și inovare în industria ecologică, (ii) promovarea egalității de gen, (iii) biodiversitate și ecosisteme, reducerea poluării, eficiența energetică, energia regenerabilă, adaptarea la schimbările climatice, (iv) întărirea dezvoltării societății civile, creșterea contribuției la dreptatea socială, combaterea criminalității organizate transfrontaliere, etc. Programul este în curs de implementare, având autoritatea de management în cadrul MFE, ceea ce va facilita cooperarea cu AM relevante și cu actorii implicați în elaborarea politicilor, pentru a asigura coerența politicilor.

1001. Cele mai importante legături pentru etapa actuală de programare sunt prezentate în *Tablelul 20 – Correlation Table în DataFile.docx*. Asemănător cu perioada anterioară, pentru perioada 2014-2020 vor fi necesare instrumentele de finanțare BEI.

1002. În ceea ce privește Fondul pentru azil, migrație și integrare (AMIF),

niciunul din programele Acordului de Parteneriat nu prevede acțiuni care să vizeze sprijinirea migranților. Prin urmare, nu se vor crea sinergii cu AMIF.

1003. Pe parcursul implementării programelor din 2007-2013 au fost situații când, în paralel cu schemele finanțate de UE, Guvernul României a pus la dispoziție granturi asemănătoare cu proceduri mai favorabile sau mai puțin solicitante care au concurat cu finanțarea europeană de manieră contraproductivă, de exemplu Administrația Fondului de Mediu a gestionat fonduri pentru infrastructura de apă, investiții în sursele de energie regenerabilă, sau Agenția pentru IMM-uri (în prezent o direcție din cadrul Ministerului Economiei) a gestionat granturi pentru IMM-uri și antreprenariat. Pentru evitarea acestor situații și remedierea consecințelor, România va alinia condițiile schemelor naționale de finanțare respective cu cele privind accesul la fondurile ESI, în ceea ce privește condițiile de politici (cadrul de regionalizare în sectorul apei și al deșeurilor), calitatea evaluării tehnice și economice a proiectelor și ratele de finanțare. În sectorul mediului, această aliniere poate fi realizată prin integrarea sprijinului național către programe, prin rate scăzute de cofinanțare în funcție de capacitatea financiară a beneficiarului.

1004. Comitetul Director al Acordului de Parteneriat, instituit pentru coordonarea la nivel strategic a fondurilor ESI 2014-2020, va avea un rol cheie la asigurarea în paralel a coerenței cu alte instrumente de politică comunitară și cu alte programe naționale de investiții din România (*a se vedea Tabelul 20 – Correlation table în DataFile.docx*)

2.2. Informațiile necesare pentru verificarea ex ante a respectării dispozițiilor privind aditionalitatea

La nivel național, pentru statele membre în care regiunile mai puțin dezvoltate acoperă cel puțin 65% din totalul populației

Cheltuielile administrației publice ca procent din PIB	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
P51	4,8	4,6	5,10	5,60	5,60	5,70	5,80

La nivel regional, pentru statele membre în care regiunile mai puțin dezvoltate acoperă mai mult de 15% și mai puțin de 65% din totalul populației

Cheltuielile administrației publice ca procent din PIB	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
P51							

2.3. Rezumatul evaluării îndeplinirii condiționalităților ex ante aplicabile în conformitate cu articolul 19 și cu Anexa XI la nivel național și, în cazul în care condiționalitățile ex ante nu au fost îndeplinite, al acțiunilor care trebuie luate, al organismelor responsabile și al orarului în vederea implementării acestor acțiuni

(1) Tabel: (i) Tabel: Rezumatul evaluării îndeplinirii condiționalităților ex ante aplicabile la nivel național.

(2) Pentru condiționalitățile ex ante generale și tematice/specifice fondurilor aplicabile la nivel național pentru care organismele naționale sunt responsabile și care sunt neîndeplinite total sau parțial, indicarea organismelor responsabile de îndeplinire, acțiunile care trebuie luate la nivel național pentru îndeplinirea acestor condiționalități ex ante și termenele pentru implementarea acestor acțiuni (tabele). Pentru condiționalitățile ex ante generale și tematice/specifice fondurilor aplicabile la nivel național pentru care organismele naționale sunt responsabile și care sunt neîndeplinite total sau parțial, indicarea organismelor responsabile de îndeplinire, acțiunile care trebuie luate la nivel național pentru îndeplinirea acestor condiționalități ex ante și termenele pentru implementarea acestor acțiuni (tabele).

Aceste tabele acoperă numai condiționalitățile ex ante generale și tematice/specifice fondurilor aplicabile la nivel național, care nu au fost îndeplinite sau care sunt parțial îndeplinite (conform tabelului de mai sus) la data transmiterii acordului de parteneriat.

- (3) Informațiile suplimentare privind evaluarea îndeplinirii condiționalităților ex ante și acțiunile care trebuie luate pentru îndeplinirea acestora.

1005. Întrucât o serie de condiționalități ex ante nu vor fi îndeplinite înainte de începerea perioadei de programare, orientările politice strategice prezentate în Acordul de Parteneriat anticipează deja și reflectă orientările strategice, acestea fiind în totalitate reflectate și detaliate în strategiile și studiile în curs.

1006. MFE a stabilit un mecanism de monitorizare a implementării planurilor de acțiune pentru îndeplinirea lunară a condiționalităților ex ante, pentru a identifica din timp obstacolele sau riscul de întârzieri. Rapoartele lunare vor fi prezentate în cadrul ședințelor de guvern, împreună cu măsurile corective, după caz.

1007. Cancelaria Prim-ministrului și Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice vor sprijini, prin proiecte strategice, ministerele responsabile de condiționalitățile ex ante pentru dezvoltarea capacității administrative a acestora de a implementa, monitoriza și evalua acțiunile/măsurile cuprinse în strategii.

1008. Informațiile suplimentare privind acțiunile întreprinse pentru îndeplinirea condiționalităților ex ante sunt cuprinse în anexa privind sinteza condiționalităților ex ante.

2.4. Metodologia și mecanismele de asigurare a consecvenței în funcționarea cadrului de performanță în conformitate cu articolul 21 din RDC

1009. Cadrul de performanță este un instrument care stimulează realizarea eficientă a programelor operaționale în vederea atingerii rezultatelor planificate, aplicând mecanismul de recompensare a progreselor în îndeplinirea obiectivelor programului (prin alocarea unei rezerve de performanță) și de modificare a utilizării neeficiente a fondurilor UE (prin corecția financiară la sfârșitul perioadei de programare).

1010. Pentru fiecare PO, cu excepția Programului Operațional Asistență Tehnică, se întocmesc tabele ale cadrului de performanță, care stabilesc un set de indicatori, ținte intermediare și ținte finale ce vor fi folosite pentru a măsura progresul în îndeplinirea obiectivelor programului.

1011. *Configurarea cadrelor de performanță (CP) include mai mulți pași, inclusiv selectarea indicatorilor și stabilirea țintelor intermediare pentru 2018 și a țintelor finale pentru 2023.*

1012. Dezvoltarea cadrului de performanță se bazează pe un parteneriat instituțional, și anume pe colaborarea strânsă cu autoritățile de management.

1013. Dezvoltarea cadrelor de performanță se face în conformitate cu regulamentele specifice fondurilor ESI (inclusiv FEADR și FEPAM), cu actul de punere în aplicare ce reglementează articolul 22 din RDC cu privire la aplicarea cadrului de performanță, precum și cu orientările UE aplicabile în domeniu.

1014. Principalul organism responsabil de crearea cadrului conceptual pentru selectarea seriei adecvate de indicatori și stabilirea țintelor este MFE - DG APE, în colaborare cu evaluatorii ex ante.

1015. Pentru a asigura o abordare coerentă a planificării cadrului de performanță, s-a constituit un grup de lucru funcțional pentru evaluarea performanței (Nivelul 3 - GLFEP) ce reunește experți din toate autoritățile de management ce acoperă toate fondurile.

1016. Cu ocazia elaborării PO, GLFEP se va întâlni cu regularitate pentru a analiza și a asigura consecvența în selectarea indicatorilor și în stabilirea țintelor intermediare și finale la nivelul diferitelor programe operaționale și priorități. Seria de indicatori din cadrul de performanță va deriva din indicatorii deja definiți la nivelul programelor operaționale, indicatori comuni și specifici programelor. Ținând cont de măsurabilitatea indicatorilor și de disponibilitatea datelor în perioada de raportare, se vor defini pași cheie de punere în aplicare, dacă va fi necesar. Pentru a include un număr limitat de indicatori în cadrul de performanță este necesar să se identifice acei indicatori care pot fi utilizați pentru monitorizarea progresului unor priorități multiple de investiții. În acest sens, în măsura în care este posibil, lista de indicatori recomandați pentru toate programele operaționale și pașii cheie de punere în aplicare vor fi armonizați cu ajutorul evaluatorilor ex ante.

1017. În ceea ce privește FEADR, metodologia pentru cadrul de performanță va respecta regulile specifice fondului, indicatorii comuni obligatorii furnizați de Comisie, precum și planul de indicatori din PNDR și va stabili țintele intermediare și finale pentru cadrul de performanță. În acest sens, se va utiliza o listă predefinită cu 20 de indicatori de performanță comuni (indicatori financiari și de realizare), derivați din Planul de indicatori și aplicați cu prioritate.

1018. Un element important al procesului de planificare a cadrului de performanță este identificarea unor ținte intermediare și finale realiste. Evaluarea ex ante a unor programe finanțate prin FEDR, FSE și FC va susține procesul prin prezentarea unor propuneri metodologice pentru fiecare program și acordarea de consultanță privind selecția țintelor intermediare și finale corespunzătoare.

1019. Cu ocazia elaborării programelor operaționale, MFE, prin DG APE, va asigura evaluarea continuă a consecvenței în ceea ce privește elaborarea cadrului de performanță în cadrul priorităților similare pe baza examinării evaluatorilor ex ante în ceea ce privește selectarea indicatorilor corespunzători, stabilind ținte intermediare și finale la nivelul programelor și priorităților.

1020. Stabilirea celei mai bune previziuni a valorilor țintelor intermediare și finale se va baza, printre altele, pe: analiza intervențiilor realizate în perioada 2007 - 2013 plecând de la datele istorice disponibile în sistemele de monitorizare și evaluări, pe analiza comparativă cu intervențiile altor state membre (dacă sunt relevante), pe studii cu privire la metodologiile de stabilire a țintelor și pe verificările de plauzibilitate pentru fiecare sector cu experți competenți în domeniu.

1021. Detaliile cu privire la selectarea indicatorilor și justificarea valorilor identificate pentru țintele intermediare și finale vor fi incluse în documentația fiecărui program operațional.

1022. Eficiența aplicării CP depinde și de *monitorizarea continuă a progreselor*, de evaluări și de acțiunile ulterioare de remediere, dacă sunt necesare. Urmărirea progreselor față de țintele intermediare și finale stabilite va face parte din sistemul general de monitorizare a programelor operaționale și fondurilor ESI. Colectarea și comasarea datelor se va asigura prin sistemele de schimb electronic de date (a se vedea secțiunea 4).

1023. Recunoscând faptul că 2018 este o dată de referință târzie pentru implementarea măsurilor în vederea rectificării unui posibil eșec în 2023, se va elabora o aplicație de prognozare pentru indicatorii incluși în cadrul de performanță, oricând acest lucru va fi posibil, pe baza experienței câștigate și folosind, cel puțin în primii ani de punere în aplicare, seturi de date referitoare la perioada de programare 2007-2013. În cazul în care apar diferențe semnificative între valorile prognozate și țintele intermediare și finale din cadrul de performanță, se va efectua o evaluare ad hoc pentru a identifica motivele și a emite recomandări în vederea eliminării acestora. Fiecare AM va fi responsabilă de utilizarea instrumentului, pentru a identifica problemele și a lua măsuri de remediere. Instrumentul este aplicabil programelor finanțate de FEDR, FC și FSE.

1024. Progresul indicatorilor FP va fi raportat anual în rapoartele anuale de implementare. Autoevaluarea progresului în atingerea țintelor finale va fi prezentată de două ori pe an Comitetului de monitorizare al PO și Comitetului director al AP. MFE va asigura asistență pentru monitorizarea cadrului de performanță printr-un grup de lucru funcțional (GLF) specific, format din reprezentanți ai tuturor autorităților de management (a se vedea secțiunea 2.1). GLF va analiza și va dezbate stadiul de implementare, soluțiile la problemele identificate, punerea în aplicare a recomandărilor și a acțiunilor de urmărire în vederea eliminării posibilelor întârzieri în atingerea țintelor.

2.5. MĂSURI DE CONSOLIDARE A CAPACITĂȚII ADMINISTRATIVE

Evaluarea existenței necesității de a consolida capacitatea administrativă a autorităților implicate în gestionarea și controlul programelor și, după caz, o sinteză a acțiunilor care trebuie luate în acest sens

Evaluarea nevoilor de consolidare a capacității administrative a autorităților și beneficiarilor

1025. Din aprilie 2011, Guvernul României implementează Planul de acțiuni prioritare de creștere a capacității de absorbție a fondurilor structurale și de coeziune (PAP), al cărui obiectiv general îl reprezintă abordarea problemelor și deficiențelor care afectează cel mai mult procesul de punere în aplicare a fondurilor structurale și de coeziune, în vederea eliminării sau a reducerii semnificative a obstacolelor de absorbție.

1026. Pentru a asigura obiectivele de absorbție și a pregăti viitoarea perioadă de programare, PAP face obiectul unei revizuii pentru a include alte măsuri avute în vedere pentru ambele perioade de programare, cu vizarea consolidării capacității administrative a autorităților publice responsabile de gestionarea fondurilor UE, a asistenței în implementarea proiectelor pentru beneficiari, precum și a pregătirii unei arhitecturi instituționale pentru gestionarea și implementarea fondurilor structurale și de investiții europene 2014-2020. Planul va fi transmis CE în al treilea trimestru al anului 2014. De asemenea, măsurile enumerate în prezenta secțiune se încadrează în planul de acțiune specific, cu ținte intermediare și termene finale clare.

1027. Principalele necesități de îmbunătățire a capacității administrative a autorităților și a beneficiarilor au avut la bază concluziile evaluării capacității administrative a instituțiilor cu responsabilități în gestionarea fondurilor CSC, prezentate în sinteza de mai jos, și care se referă atât la autoritățile responsabile de gestionarea fondurilor europene cât și la beneficiari.

Principalele deficiențe ale capacității administrative a autorităților

1. Autoritatea scăzută a organismelor de conducere și de coordonare și stabilitatea redusă a structurilor și a cadrului general

1028. Pentru perioada de programare 2007-2013, structura instituțională, repartizarea responsabilităților și instituirea normelor interne respectă cerințele reglementărilor, însă **funcționarea corespunzătoare a instituțiilor și a întregului sistem constituie o problemă esențială.**

1029. Experiența actualei perioade de programare indică o **autoritate destul de scăzută a organismelor de management și de coordonare, precum și o stabilitate redusă a structurilor organizațiilor și a cadrului global.** Organismele de coordonare (de exemplu, Autoritatea pentru Coordonarea Instrumentelor Structurale - ACIS) și un număr de AM-uri nu au avut suficientă autoritate pentru a asigura abordări consecvente, proceduri simple și coerente, evitarea suprapunerilor responsabilităților și implementarea efectivă a planurilor de acțiune la nivelul instituțiilor pentru a rezolva problemele esențiale.

1030. Cooperarea interinstituțională a reprezentat un blocaj major pentru implementarea programelor operaționale..

2. Politici și practici adecvate privind resursele umane

1031. Un număr semnificativ de organizații din sistem au întâmpinat **dificultăți în ceea ce privește asigurarea resurselor umane adecvate, atât în plan cantitativ, cât și calitativ.** Măsurile de austeritate întreprinse în 2010 au blocat alocarea de resurse impusă de volumul de muncă și de numărul tot mai mare de contracte aflate în faza de implementare. Reducerile salariale semnificative din întregul sistem public au generat fluctuații masive de personal, rate ridicate ale posturilor vacante și, ca urmare, un volum de muncă sporit pentru personalul existent.

3. Etica profesională a personalului implicat în gestionarea fondurilor europene

1032. Apariția unor nereguli, unele cu caracter sistemic și îndeosebi în cadrul proceselor de achiziții publice, a impus adoptarea unor măsuri urgente în vederea **consolidării sistemelor de gestiune și control, în special în ceea ce privește normele de etică, cu precădere referitoare la conflictul de interese și plecarea personalului în sistemul privat. Mecanismele de prevenire și reducere a fraudei și a corupției nu s-au ridicat la nivelul de eficiență preconizat.** Baza legală care reglementează aceste aspecte este OG nr. 66/2011, articolul 13, alineatul (1), deși aceasta nu este pusă în totalitate în aplicare în lipsa unor mecanisme eficiente de monitorizare.

1033. În urma analizelor pentru îmbunătățirea bazei legale privind prevenirea și identificarea neregulilor, s-a propus modificarea dispozițiilor articolului 13 alineatul

(1) în sensul că interdicțiile aplicabile funcționarului public implicat în evaluarea cererilor de contractare ale beneficiarilor au fost extinse pe întreaga durată a implementării proiectului.

1034. În ceea ce privește monitorizarea conflictului de interese în cadrul procesului de achiziții publice, AM monitorizează acest aspect la verificarea dosarelor de achiziții, înaintea rambursării. Acest proces va fi eficientizat după implementarea de către Agenția Națională de Integritate (ANI) a unui sistem informatic pentru prevenirea conflictului de interese în achizițiile publice, care va transmite structurilor avertismente timpurii cu privire la nereguli în cadrul procesului de achiziții publice.

1035. De asemenea, în contextul Planului de acțiune pentru implementarea Strategiei naționale anticorupție 2012-2015, MFE raportează (la finele fiecărui semestru) Ministerului Justiției situația aplicării dispozițiilor Codului de conduită privind evitarea situațiilor de incompatibilitate și conflict de interese de către personalul implicat în gestionarea programelor finanțate din fonduri europene nerambursabile (aprobat de guvern în decembrie 2011).

1036. MFE monitorizează modul în care codul de conduită este aplicat la nivelul întregului sistem de management al instrumentelor structurale, inclusiv la nivelul autorităților de management și al organismelor intermediare pentru cele șapte programe operaționale în cadrul Obiectivului Convergență, la nivelul autorităților de management/naționale pentru programele din cadrul Obiectivului CTE, la nivelul Autorității de certificare și plăți precum și la nivelul structurilor de coordonare din cadrul MFE. Mecanismul de monitorizare inițiat de MFE trebuie dezvoltat în continuare, în special în ceea ce privește cooperarea cu ANI, pentru a permite autorităților de management și MFE să identifice existența de plângeri primite de ANI precum și soluțiile date cu privire la personalul implicat în gestionarea IS, astfel încât să poată fi luate măsuri corective eficiente.

1037. Ținând cont de recomandările Direcției Generale Politică Regională și Urbană, ref. Ares(2013)3769073-19.12.2013, secțiunea 4.1. din Nota de orientare privind evaluarea riscului de fraudă și măsurile eficace și proporționale antifraudă, la nivelul Autorității de Management pentru PNDR au fost inițiate procedurile administrative pentru înființarea unui grup de lucru însărcinat cu implementarea dispozițiilor articolului 125 alineatul (4) litera (c) din Regulamentul (UE) Nr. 1303/2013.

1038. Ministerul Fondurilor Europene a inițiat deja consultări cu autoritățile de management pentru implementarea sistemului care va aplica procedurile de identificare a fraudelor. Pe baza recomandărilor CE incluse în Nota de orientare privind evaluarea riscului de fraudă și măsurile eficace și proporționale antifraudă și a propunerilor AM, se va elabora un plan de măsuri proporționale antifraudă care vor fi aplicate și implementate de AM.

1039. Conform acestor orientări, la nivelul AM se vor implementa următoarele măsuri:

- a) realizarea de verificări periodice antifraudă de către o echipă de evaluare a riscurilor;
- b) stabilirea unor politici antifraudă eficiente și eficace și a unui plan de reacție în caz de fraude;
- c) asigurarea că personalul este conștient de tipurile de fraudă prin diseminarea de rapoarte de evaluare și/sau impunerea de teme specifice în cadrul cursurilor de

formare;

d) raportarea cazurilor identificate, inclusiv comunicarea cu organismele de anchetă competente pentru inițierea cu promptitudine a unor investigații în cazul în care există suspiciuni de fraudă;

Proceduri prompte de revizuire în toate cazurile în care se suspectează fraudă sau aceasta a fost săvârșită.

4. Sistem de implementare greoi și birocratic

1040. Sistemul de implementare a programelor operaționale în perioada 2007-2013 ar putea fi definit ca fiind excesiv reglementat, acesta fiind caracterizat prin (i) proceduri administrative complicate și excesive și modificări frecvente ale cadrului procedural, (ii) termene administrative lungi, completate de terminologie inconsecventă, dificultăți de comunicare cu solicitanții/beneficiarii, (iii) diferențe nejustificate de implementare (proceduri, orientări) în cadrul Autorităților de Management.

1041. Procedurile complicate și neclare, inconsecvența diverselor programe (de exemplu POS Mediu și POR) - cu privire la succesiunea de intervenții/acțiuni de urmat, lipsa previzibilității și a stabilității mediului legal și administrativ au dus la o birocrație excesivă și la o sarcină administrativă ridicată care a încetinit și uneori blocat procesele, în principal în detrimentul beneficiarilor.

Principalele deficiențe ale capacității administrative a beneficiarilor

1042. La acest capitol se pot include dificultățile cauzate de lipsa securității juridice, ca urmare a abordării și orientărilor neconsecvente la nivelul autorităților de management, de audit și a instituțiilor de achiziții. Beneficiarii au de suferit și ca urmare a impunerii de proceduri birocratice din partea autorităților de management (ghid complex pentru solicitanți, justificări excesive pentru solicitările de plată, obligații de raportare disproporționate).

• Identificarea și elaborarea capacității proiectelor/cererilor

1043. Perioada de programare 2007-2013 a reprezentat o **provocare pentru beneficiari** având în vedere noile norme considerabil diferite de cele aplicate în cadrul perioadei de preaderare, dimensiunile mai mari ale proiectelor și, în unele cazuri, implicarea aceleiași entități într-un număr mare de proiecte. Cu toate acestea, nivelul de performanță a programelor operaționale și a proiectelor individuale indică necesitatea unor îmbunătățiri la toate tipurile de beneficiari.

1044. Totuși, au fost întreprinse o serie de acțiuni pentru consolidarea capacităților, inclusiv **înființarea și consolidarea unor unități specifice** pentru dezvoltarea și implementarea proiectelor, dezvoltarea de competențe prin intermediul formării de tip formal și prin învățare prin practică. În cazul beneficiarilor privați care accesează fonduri pentru activitățile proprii, capacitatea de elaborare și implementare a proiectelor se bazează în principal pe externalizarea serviciilor către societățile de consultanță.

• Capacitatea de implementare a proiectelor

1045. **Competențele în domeniul achizițiilor publice, al managementului de**

proiect continuă să necesite îmbunătățiri. Evaluările au indicat **capacitatea tehnică limitată** în anumite domenii și **calitatea precară a documentației tehnice**, îndeosebi pentru proiectele de infrastructură. De asemenea, s-au semnalat **probleme de personal, deficite de competențe, de manageri sau de consultanți de proiect** în cazul anumitor beneficiari sau sectoare (de exemplu, administrația publică din localitățile mai mici și din zonele rurale sau sectoare specifice care au beneficiat de investiții publice mai puține în trecut, cum ar fi gestionarea deșeurilor).

• Capacitatea de cofinanțare

1046. Un factor important care influențează implementarea proiectelor finanțate de UE și capacitatea de absorbție îl reprezintă capacitatea limitată a beneficiarilor de a mobiliza resursele financiare pentru cofinanțare și fluxurile de numerar dar și corecțiile financiare. Beneficiarii au întâmpinat dificultăți suplimentare din cauza accesului dificil la prefinanțare, la credite bancare, precum și la condițiile de creditare care suferă schimbări de la data depunerii aplicației până la data atribuirii contractului, coroborate cu rambursarea întârziată. **Capacitatea limitată de a mobiliza resursele financiare a reprezentat o problemă esențială și un factor de risc pentru performanța programelor.**

Măsuri la nivel național de remediere a deficiențelor în ceea ce privește capacitatea autorităților și a beneficiarilor pe baza lecțiilor învățate în perioada 2007-2013

Reproiectarea cadrului instituțional pentru consolidarea funcțiilor de management și de coordonare

1047. Reproiectarea cadrului instituțional vizează consolidarea funcțiilor de management și de coordonare. Procesul de centralizare a început deja odată cu crearea Ministerului Fondurilor Europene, o structură dedicată coordonării implementării sistemului, dotată cu putere suficientă asupra structurilor implicate în gestionarea fondurilor europene din alte ministere, astfel respectând condiția responsabilității totale a ministerelor de resort și a agențiilor guvernamentale pe durata implementării.

1048. Cadrul instituțional din România, aferent perioadei 2014-2020, va concentra funcțiile de management din trei ministere de resort esențiale, care au demonstrat deja o bună capacitate de management: Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice, Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale și Ministerul Fondurilor Europene.

1049. În contextul aplicării dispozițiilor noilor regulamente CE, toate AM vor lua măsurile necesare pentru a aplica aceleași principii de management modernizate, bazate pe performanțe.

1050. Necesitatea unei noi arhitecturi a reieșit ca urmare a deficiențelor identificate cu ocazia evaluării capacității administrative și a altor dificultăți întâlnite în perioada de programare 2007-2013, în special ca urmare a nivelului redus de eficiență și eficacitate a sistemului precedent, a mediului metodologic care nu este pe deplin satisfăcător și a lipsei de răspundere și inițiativă la nivel instituțional.

1051. Cu o abordare centralizată, autoritățile române preconizează beneficii atât în ceea ce privește managementul, cât și în ceea ce privește coordonarea generală, o parte dintre acestea fiind enumerate mai jos:

- o mai bună coordonare a fondurilor printr-o decizie unitară de management privind programarea/implementarea fondurilor. În perioada actuală de programare, coordonarea generală a fondurilor a fost asigurată la nivel național de MFE, însă, la nivel de detaliu, autoritățile de management au avut abordări diferite, care au dus la discrepanțe semnificative în unele cazuri. Pentru următoarea perioadă de programare, se preconizează o coordonare mai bună, dat fiind că lanțul factorilor de decizie este mai scurt și subordonat unui management unic, ce acoperă diverse sectoare aflate în corelație;
- sinergie: structurile nu vor fi repetate pentru fiecare autoritate de management. Astfel, deși vor exista unități dedicate fiecărei AM, se preconizează ca anumite sarcini ale autorităților de management să fie desfășurate de structuri comune;
- termene administrative mai scurte;
- o abordare unitară de implementare, cu reguli standardizate și cuprinzătoare;
- Ministerul Fondurilor Europene a fost constituit pe fostele structuri de coordonare (fosta ACIS) și de implementare (fosta AM EX-ISPA), beneficiind de experiența și competențele personalului care asigură o gestionare și o coordonare eficiente și eficace, în special în ceea ce privește programarea și selectarea proiectelor;
- se preconizează o mai bună asigurare a calității, dat fiind că, odată învățămintele trase, experiența din diversele programe operaționale se poate transfera cu ușurință în întreaga organizație.

1052. După preluarea celor două structuri (AM pentru POS CCE și AM pentru POS DRU), la nivelul MFE, noua structură organizatorică va include: 4 AM pentru fiecare PO gestionat de MFE, 1 structură pentru sistemul de coordonare, 1 unitate care va monitoriza PO implementate de alte AM (în afara MFE). În noua structură, toate cele patru AM vor fi sprijinite prin funcțiuni orizontale: direcția pentru management financiar, direcția pentru verificarea, identificarea și recuperare debitelor (vizând tratarea unitară a tuturor cazurilor de corecție financiară, analizând și monitorizând cazurile de corecție financiară, elaborând rapoarte de sinteză privind neregulile și concentrându-se și pe funcția preventivă), departamentul de RU și economic, departamentul IT și SMIS. În plus, pe lângă această reorganizare, se va aplica un nou cadru juridic care va stabili atribuțiile și responsabilitățile tuturor părților implicate în sistemul de management și control, având ca scop abordarea clară a responsabilităților fiecărei instituții și a modului de interacțiune între acestea. Actul normativ va consolida rolul și funcția de coordonare a MFE.

1053. În noua structură organizatorică a MFE se va consolida funcția de coordonare; funcția existentă de coordonare va fi contopită cu funcția de programare și de evaluare, pentru a aborda mai bine rolul de coordonare al MFE pentru fondurile ESI 2014-2020, rezultând și din elaborarea, implementarea și monitorizarea Acordului de Parteneriat.

1054. Această nouă abordare integrată va spori coordonarea metodologică și procedurală, coordonarea achizițiilor publice pentru fondurile ESI (coordonare legislativă, help-desk pentru beneficiari, documentație standardizată, orientări privind achizițiile publice) și asigurarea monitorizării și evaluării adecvate a

documentelor de programare și implementare.

1055. Ministerul Fondurilor Europene sprijină AM-urile pentru un număr de PO-uri pentru care consolidarea managementului și a coordonării s-a dovedit a fi necesară (competitivitate, capital uman și infrastructură). De asemenea, ministerul va fi responsabil de coordonarea sistemului de gestionare și implementare a fondurilor ESI, în timp ce ministerele de resort vor continua să fie responsabile de domeniile de politică.

1056. O nouă măsură propusă constă în crearea unei unități la nivelul MFE care va avea sarcina de a aborda unitar toate cazurile privitoare la corecții și nereguli financiare. Unitatea va avea rolul de a analiza și monitoriza cazurile de corecție financiară și de a implementa o abordare unitară pentru toate programele operaționale gestionate de MFE. Autoritatea de Management va fi, de asemenea, responsabilă de aplicarea corecțiilor financiare proporționale necesare în legătură cu neregulile individuale sau sistemice detectate în operațiuni sau programele operaționale. Această unitate centralizată care va asigura o abordare unitară a neregulilor și corecțiilor financiare nu ar trebui să submineze responsabilitatea și atribuțiile autorităților de management, responsabile de verificările de prim nivel. Această unitate va colabora cu autoritatea de management pentru PNDR, pentru a asigura o abordare unitară, după caz, a fondurilor structurale și de coeziune și a celui de al doilea pilon al politicii agricole comune.

1057. Ministerul Fondurilor Europene a fost desemnat autoritate de management pentru Programul Operațional Competitivitate și pentru Programul Operațional Capital Uman.

1058. Pentru Programul Operațional Competitivitate și pentru Programul Operațional Capital Uman, OI actuale rămân operaționale, similar perioadei 2007-2013.

1059. Se are în vedere o tranziție fără probleme, întrucât sistemul a fost construit pe aceleași structuri acreditate, păstrând personalul și experiența. Pentru a păstra competențele acumulate și a evita duplicarea sistemului, o primă măsură strategică luată de MFE a fost preluarea AM pentru competitivitate și capital uman (OUG 9/2014) începând din perioada de programare actuală (preluarea structurii cu personalul aferent). Aceste două structuri integrate își păstrează responsabilitățile și primesc sarcini noi pentru perioada 2014-2020. Pentru perioada 2014-2020, AM pentru Capitalul Uman va fi responsabilă de implementarea FEAD.

1060. Pentru perioada 2014-2020, MFE va prelua funcția de AM pentru transport, mediu și energie. Pentru transport și mediu, Autoritatea de Management va coopera cu ministerele de resort, cu Ministerul Transporturilor și cu Ministerul Mediului și Schimbărilor Climatice, în calitate de Organisme Intermediare, care dețin experiența acumulată deja și care sunt responsabile de implementarea politicilor lor specifice.

1061. Pentru sectorul energie, organismul intermediar (OI) actual va îndeplini aceleași sarcini, așadar competențele se păstrează.

1062. Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice desfășoară sarcinile de autoritate de management pentru programele operaționale regionale, capacitate administrativă și cooperarea teritorială europeană și încurajează o responsabilitate clară a agențiilor regionale de dezvoltare care acționează ca organisme intermediare cu un înalt nivel de competențe în ceea ce privește personalul.

1063. Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale rămâne responsabil de implementarea Programului Național de Dezvoltare Rurală și de mecanismul plăților directe, precum și de Programul Operațional pentru Pescuit și Afaceri Maritime.

1064. Pentru PNDR 2014-2020, următoarele organisme vor fi menținute pentru a beneficia în continuare de experiența existentă: Agenția de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit, Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură, Organismul de Certificare, Direcția pentru Coordonarea Agențiilor de Plată, Autoritatea Competentă.

1065. În perioada 2014-2020, se menține aceeași autoritate de audit care să îndeplinească funcția de audit, respectiv Autoritatea de Audit din cadrul Curții de Conturi a României.

1066. În perioada 2014-2020, Autoritatea de Certificare din cadrul Ministerului Finanțelor Publice va continua să îndeplinească sarcinile de certificare a cheltuielilor. Pentru programele CTE, unde Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice desfășoară sarcinile de autoritate de management, funcția de certificare este asumată de aceeași AM care urmărește segregarea funcțiilor.

O politică orizontală pentru resursele umane implicate în administrarea fondurilor UE și sprijin în favoarea introducerii de practici eficiente privind resursele umane

1067. Resursele umane joacă un rol important în construirea unui sistem eficient de gestionare a fondurilor europene. **Pentru a orienta mai bine eforturile în direcția obiectivelor de performanță ale programelor operaționale este necesară o trecere de la abordarea bazată pe competențe și pe procese la una bazată pe gestionarea performanței în funcție de rezultate.** Noua abordare va viza implementarea de module de formare la nivel orizontal și de manieră integrată pentru a consolida capacitățile și competențele personalului.

1068. Funcția de formare trebuie să asigure **dezvoltarea continuă a personalului** în toate domeniile și prin **intervenții specifice domeniilor esențiale pe care le-a identificat evaluarea**, de exemplu ajutorul de stat, reglementările de mediu, gestionarea riscurilor, auditul intern, achizițiile publice, gestiunea și controlul financiar, legislația Uniunii Europene și cea națională și competențele în materie de management.

1069. Banca Mondială va asista Ministerul Fondurilor Europene la dezvoltarea unui sistem de evaluare a performanței pentru posturile individuale. Indicatorii pentru posturi vor fi atât calitativi, cât și cantitativi, vor include ținte finale de măsurare a performanței și vor deriva din obiectivele generale ale acestor instituții și din indicatorii de rezultat pentru PO definite de Guvernul României.

1070. La sfârșitul lui 2013, din necesitatea de a avea un sistem de remunerare echitabil, Guvernul României a adoptat decizia ca personalul din cadrul autorităților de management să aibă aceleași salarii ca personalul Ministerului Fondurilor Europene. MFE intenționează să aplice același model pentru organismele intermediare, în 2014.

1071. Aceste două măsuri au ca scop prevenirea fluctuației personalului și limitarea plecării personalului eficient către sectorul privat precum și o mai bună punere în

aplicare a normelor privind etica și evitarea conflictului de interese.

1072. Asistența tehnică (AT) va fi utilizată pentru a sprijini implementarea efectivă a politicii RU, inclusiv crearea capacității, dezvoltarea instrumentelor și implementarea. Pentru a îmbunătăți capacitatea administrativă și sistemul de management privind regulile de etică și conflictul de interese, măsurile vor fi compatibile cu intervențiile întreprinse în cadrul întregului sistem de administrație publică și vor fi consolidate de acestea.

1073. AT va fi utilizată și pentru a asigura expertiza independentă necesară, când va fi cazul.

Beneficii pentru autoritățile de management ca urmare a implementării acțiunii privind capacitatea administrativă

1074. Acțiunile sus-menționate vor genera beneficii reale pentru autoritățile de management.

1075. În principal, mecanismul de coordonare consolidat va genera obiective clare la nivelul întregului sistem de fonduri ESI, care vor fi urmate de fiecare autoritate de management. În plus, autoritățile de management vor beneficia de o funcție mai eficace de help-desk (și anume grupurile de lucru funcționale prevăzute în secțiunea 2.1) care le va sprijini în vederea operaționalizării acestor obiective prin armonizarea abordărilor, orientări și consolidarea capacităților în fiecare domeniu identificat.

1076. Ca urmare a implementării sistemului de remunerație echitabilă, o mai bună motivare a personalului va contribui, cu siguranță, la reducerea fluctuației personalului din AM și la o calitate mai ridicată a resurselor umane în aceste structuri. Motivația personalului va fi stimulată și prin aplicarea sistemului de evaluare a performanțelor pentru funcții individuale.

1077. Autoritățile de management vor beneficia și de acțiunile menite să reducă sarcina administrativă a beneficiarilor, prin introducerea de opțiuni de costuri simplificate și granturi globale precum și prin schimbul electronic de informații. Principalul beneficiu este reducerea volumului de lucru în cadrul sistemelor de management și control, care va permite concentrarea pe rezultatele care trebuie obținute și reducerea eforturilor depuse în prezent în vederea îndeplinirii unor proceduri birocratice covârșitoare.

Sisteme și instrumente mai eficiente la toate nivelurile de implementare

1078. Sistemul de implementare va fi raționalizat și va include reducerea sarcinii administrative pentru beneficiarii fondurilor structurale și de investiții europene, în funcție de rezultatele unei evaluări care se află în faza de implementare. De asemenea, sunt avute în vedere spre a fi utilizate, ori de câte ori va fi indicat, aplicarea opțiunilor pentru costuri simplificate și instituirea de granturi globale, în special în cazul FSE, în principal pentru ocuparea forței de muncă, formare și incluziune socială. Sunt în derulare pregătiri pentru trecerea la un sistem informatizat pentru schimbul de informații între autorități, precum și între autorități și beneficiari. Se preconizează și simplificări ca urmare a punerii în aplicare a recomandărilor Băncii Mondiale incluse în studiul intitulat „Îmbunătățirea cadrului național pentru pregătirea și implementarea proiectelor de investiții publice”.

1079. Revizuirea mecanismelor și continuarea dezvoltării de instrumente care să asigure o mai mare transparentă și evitarea conflictelor de interese în implementarea programelor operaționale sunt în curs de desfășurare.

1080. Regulamentele pentru perioada de programare 2014-2020 oferă o mai mare flexibilitate autorităților de management în etapa de elaborare a programelor, atât în ceea ce privește alegerea investițiilor prin granturi și instrumente financiare, cât și în ceea ce privește cel mai potrivit instrument financiar.

1081. România ia în considerare utilizarea de instrumente personalizate după evaluarea ex ante, realizată pentru identificarea necesităților de finanțare ale beneficiarilor și suma finanțării, cele mai adecvate produse financiare care corespund fiecărui tip de beneficiar.

1082. Pe baza cazurilor de bune practici implementate în perioada de pre-aderare, România ia în considerare oportunitatea includerii instituției financiare care gestionează fondurile ESI prin alocarea de sarcini bine definite și pe baza unor contracte de performanță.

Asistență tehnică și sprijin financiar mai eficient pentru beneficiari, în paralel cu o reducere a sarcinii administrative

1083. Printre măsurile preconizate de PAP figurează o serie de inițiative menite să abordeze deficiențele evidențiate în evaluarea capacității beneficiarilor. Printre acestea amintim următoarele:

- elaborarea unui ghid cuprinzător de bune practici și evitarea principalelor riscuri legate de achizițiile publice, sub autoritatea ANRMAP;
- continuarea procesului de standardizare a documentelor de achiziții
- implementarea de programe anuale de formare pentru beneficiarii fondurilor UE, pentru personalul din sistemul de gestionare și pentru membrii comitetelor de monitorizare
- asigurarea unui set comun de orientări și interpretări, prin intermediul mecanismelor periodice de coordonare dintre autoritățile de management, MFE, autoritățile de audit și organismele de achiziții
- utilizarea eficientă a instrumentelor, încurajată de regulament, pentru o utilizare cât mai extinsă a fondurilor și o mai mare apropiere de nevoile beneficiarilor finali - granturi globale, abordarea pe bază de rezultate
- proceduri/instrumente clare pentru regulile etice, măsurile anti-fraudă și anti-corupție

1084. În prezent, există în vigoare un protocol de colaborare cu ANI, orice acuzație transmisă de autoritățile de management fiind soluționată cu prioritate.

1085. Mecanismul pe termen mediu și lung este cuprinzător și va acorda ANI competențele de care are nevoie pentru a verifica conflictul de interese pentru toate procedurile de atribuire, contractele de achiziții publice și implementarea și operaționalizarea sistemului integrat de informare pentru a preveni și detecta potențiale conflicte de interese, care vor fi elaborate, gestionate și administrate de Agenția Națională de Integritate. Sistemul integrat de informare va procesa datele și informațiile astfel încât Agenția Națională de Integritate să emită avertismente de integritate tuturor părților implicate, asigurând totodată monitorizarea implementării

pentru a preveni conflictele de interese fără a bloca procedurile de achiziții și fără a afecta gestionarea proiectelor. Datele și informațiile relevante din sistemul integrat de informare vor fi disponibile instituțiilor cu responsabilități de verificate (Autoritatea Națională pentru Reglementarea și Monitorizarea Achizițiilor Publice, Unitatea centrală pentru coordonarea și verificarea achizițiilor publice, DNA etc.).

1086. În ceea ce privește resursele financiare, ar trebui precizat faptul că a fost introdus un nou mecanism de sprijin financiar, care permite efectuarea rambursării direct furnizorului. De asemenea, a avut loc o evaluare a mecanismului de prefinanțare care propune o schemă optimizată privind utilizarea prefinanțării pentru fiecare tip de beneficiar și pentru fiecare tip de proiect, schemă ce va fi avută în vedere pentru perioada de programare următoare.

1087. O altă măsură pozitivă a fost creșterea fondului de rezervă la 4 miliarde de lei, aspect agreat și de FMI, care nu este inclus în deficit și care poate fi gestionat de Ministerul Finanțelor în cazuri de indisponibilități de fonduri.

2.6. Un rezumat al acțiunilor planificate în cadrul programelor, inclusiv un calendar orientativ, pentru realizarea reducerii sarcinilor administrative pentru beneficiari

1088. Simplificarea și îmbunătățirea legislației în vederea sprijinirii mediului de afaceri și reducerii costurilor administrative reprezintă priorități importante pentru Guvernul României. De asemenea, Ministerul Fondurilor Europene ia măsuri pentru reducerea sarcinii administrative generate de activitățile și costurile administrative suplimentare necesare pentru ca beneficiarii să obțină și să utilizeze fonduri ESI.

1089. În ultima perioadă, au fost adoptate deja măsuri pentru reducerea sarcinii administrative asupra beneficiarilor, ceea ce a avut un impact semnificativ asupra creșterii absorbției; de exemplu:

- stabilirea unui interval clar, de 20 de zile, pentru procesarea cererilor de plată;
- instituirea unui mecanism de decontare a cererilor de plată pentru toți beneficiarii proiectului, care permite decontarea directă a facturilor primite de la furnizori pentru fondurile alocate din Trezoreria statului;
- eliminarea constrângerilor artificiale impuse pentru achizițiile efectuate de către beneficiarii din sectorul privat;
- elaborarea unui ghid privind principalele riscuri identificate în achizițiile publice.

1090. Această abordare va continua în perspectiva financiară 2014-2020. Primul pas a fost instituirea noului cadru instituțional pentru perioada de programare 2014-2020, pentru a asigura o coordonare îmbunătățită a fondurilor printr-o decizie de gestiune unitară a programării/utilizării fondurilor, cu aplicarea unor norme mai simple și mai clare.

1091. În studiul „Măsurarea impactului modificării cerințelor de reglementare asupra costurilor administrative și sarcinii administrative a gestionării fondurilor structurale ale UE (Fondul european de dezvoltare regională și Fondul de coeziune)”, Comisia

Europeană a analizat sarcina administrativă a diverselor tipuri de acțiuni finanțate în UE-27 în perioada 2007-2013, precum și impactul modificărilor legislative ale cadrului de reglementare pentru următoarea perioadă de programare 2014-2020. Această analiză s-a bazat pe interviuri și studii de caz aprofundate desfășurate pentru 22 de programe operaționale din 10 state membre, inclusiv din România. Selecția a inclus toate cele trei tipuri diferite de sisteme de punere în aplicare (centralizate, regionalizate, mixte) și oferă un bun echilibru între statele membre vechi și cele noi. Pentru fiecare stat membru au fost selectate două programe operaționale care echilibrează diferiți factori identificați drept vitali, și anume volumul financiar, orientarea tematică și acoperirea geografică. Din România au fost analizate două programe sectoriale majore, POS Mediu și POS Transport.

1092. Având în vedere faptul că studiul menționat anterior vizează doar două programe operaționale din România și dat fiind angajamentul României de a reduce sarcina administrativă pentru beneficiari, Ministerul Fondurilor Europene a comandat un studiu de evaluare pentru a analiza sarcina administrativă asupra beneficiarilor fondurilor structurale și de investiții. Primul obiectiv al studiului este identificarea obligațiilor de informare pe care le au beneficiarii fondurilor structurale și de coeziune și beneficiarii politicii agricole comune a UE, obligații care decurg din aplicarea legislației europene la nivel național, precum și a activităților administrative care urmează să fie întreprinse pentru a respecta aceste obligații.

1093. Costurile administrative ar trebui calculate pe baza acestei analize, dar calculul se va baza pe o metodologie simplificată (folosind în principal parametrul timp) și se va axa pe costurile administrative suportate de beneficiarii privați ai fondurilor structurale, dat fiind faptul că obiectivul principal este identificarea măsurilor menite să reducă sarcina administrativă.

1094. Evaluatorii ar trebui să selecteze obligațiile de informare cele mai împovărătoare, prin prisma dimensiunii sarcinilor administrative care urmează să fie întreprinse și a percepțiilor beneficiarilor intervievați. Analiza va fi realizată ținând cont de dimensiunea financiară a proiectelor și de tipurile de contracte și de cheltuieli (lucrări, bunuri, servicii etc.).

1095. De asemenea, evaluarea va analiza impactul modificării cerințelor prevăzute în Regulamentul general nr. 1303/2013 privind cheltuielile administrative și sarcinile administrative asociate punerii în aplicare a fondurilor structurale și de investiții europene. Aceasta ar trebui să includă nu numai reducerea estimată a costurilor, ci și o analiză calitativă a acestor modificări. Raportul va include recomandări și instrumente de simplificare pentru reducerea sarcinilor administrative, împreună cu o estimare a reducerii costurilor administrative.

1096. La începutul lunii iunie a fost publicată o primă ediție a raportului de evaluare, care include propuneri generale de simplificare, bazate pe prima rundă de interviuri și de grupuri tematice cu beneficiarii și cu reprezentanții autorităților de management. Recomandările sunt structurate pe etapele principale ale ciclului proiectului: depunerea cererilor și atribuirea contractelor, punerea în aplicare și etapa ulterioară punerii în aplicare, existând și sugestii orizontale. Raportul final va fi publicat în septembrie. Toate recomandările finale vor fi analizate, iar apoi va fi elaborat un plan de acțiune pentru punerea lor în aplicare.

1097. Simplificarea prevăzută pentru punerea în aplicare a politicii de coeziune pentru perioada 2014-2020 este structurată pe trei axe, pe baza rezultatelor identificate în raportul menționat anterior:

➤ **Etapa de depunere a cererilor și de atribuire a contractelor:**

- pentru a permite solicitanților să elaboreze proiectele în mod corespunzător, autorităților de management li se va solicita să publice, până la sfârșitul fiecărui an, calendarele concursurilor planificate pentru anul următor. Calendarele vor fi actualizate trimestrial;
- asigurarea informării uniforme a solicitanților care prezintă proiecte similare, oferind orientare și formare pentru membrii personalului din cadrul autorității de management care sunt desemnați clar în acest sens;
- pentru a reduce perioada dintre depunerea cererilor și atribuirea contractelor și pentru a evita riscurile asociate, autoritățile competente vor contracta echipe de evaluatori în timp util (dacă este posibil, prin acorduri-cadru), pe baza calendarului cererilor de propuneri. Evaluatorii trebuie să beneficieze de formare atât cu privire la metodologia de evaluare, cât și la cerințele fiecărui program specific;
- crearea unui sistem informatic dedicat pentru a asigura interoperabilitatea diferitelor sisteme ale instituțiilor publice care dețin baze de date cu informații despre beneficiari, în vederea reducerii numărului de documente solicitate, în special în etapa de selecție a proiectelor; informațiile vor putea fi accesate online de către autoritățile de management sau organismele intermediare;
- crearea unor entități de tip „ghișeu unic” pentru a furniza informații și orientări cuprinzătoare și accesibile cu privire la accesarea fondurilor publice (naționale și europene) dedicate IMM-urilor și crearea unei platforme informatice dedicate mediului de afaceri, care să includă „evenimentele legate de viață” stabilite prin programul „O agendă digitală pentru România”. Aceste entități ar trebui să fie instituite de oficiile teritoriale pentru IMM-uri și cooperare.

➤ **Etapa de implementare:**

- ar trebui create birouri de asistență dedicate sau ar trebui desemnate persoane dedicate care să asigure informarea uniformă a beneficiarului cu privire la problemele orizontale precum achizițiile publice sau modificările din legislația națională (de exemplu, legea contabilității);
- procedurile ar trebui actualizate în vederea armonizării la nivelul programelor, pentru a evita solicitarea unor documente inutile sau a aceluiași documente de mai multe ori și pentru a stabili termene precise pentru fiecare activitate (de exemplu, pentru acordarea unui răspuns la plângeri, analizarea cererilor de rambursare etc.);
- îmbunătățirea calității și simplificarea orientărilor scrise. Toate modificările orientărilor adresate beneficiarilor ar trebui publicate în versiune consolidată, pentru a reduce riscul inconsecvențelor;
- elaborarea unui format standard de cerere de plată, pe cât posibil pentru toate programele operaționale;
- utilizarea unor opțiuni simplificate privind costurile, după caz.

➤ **Acțiuni orizontale:**

- integrarea progresivă a gestionării bazate pe riscuri, cu concentrarea verificărilor și a auditului în regiunile în care riscul este evaluat drept cel mai ridicat din punct de vedere al aspectelor tehnice ale proiectelor, al importanței financiare a proiectelor, al capacității/istoricului beneficiarului;

- elaborarea unui manual de audit și control, care să fie cunoscut beneficiarilor fondurilor europene;
- trecerea la sistemul informatizat, cu schimburi electronice de date între autorități și beneficiari;
- introducerea semnăturii electronice pentru asigurarea valabilității juridice a documentelor electronice;
- asigurarea compatibilității instrumentelor informatice cu pachetele de scriere și editare de text folosite pe scară largă de beneficiari.
- Pentru a simplifica sarcina administrativă în utilizarea FEADR, vor fi luate în considerare următoarele abordări:
 - transmiterea online a proiectelor de către beneficiarii potențiali;
 - simplificarea documentelor transmise de potențialii beneficiari. În acest sens, verificarea permiselor, a autorizațiilor și a documentației tehnice va avea loc abia după etapa de selecție și înainte de atribuirea contractelor;
 - maximum 3 verificări referitoare la proiecte, corelate cu etapele de punere în aplicare a proiectului.

1098. În conformitate cu dispozițiile Regulamentului privind dispozițiile comune și cu reglementările specifice fiecărui fond, Ministerul Fondurilor Europene ia în considerare posibilitatea de a adopta măsurile necesare pentru utilizarea tuturor celor trei tipuri de opțiuni simplificate privind costurile – suma forfetară, ratele forfetare și baremul standard pentru costurile unitare –, în special pentru intervențiile FSE. Referitor la Programul Național de Dezvoltare Rurală, pentru opțiunile simplificate privind costurile este în curs de dezvoltare o bază de date cu prețuri de referință, care va conduce la eliminarea procedurii de achiziții de echipamente pentru beneficiarii privați în cazul în care echipamentele sunt deja înregistrate în baza de date. În cazul POPAM, nu este prevăzută aplicarea niciunei opțiuni simplificate privind costurile.

1099. În plus față de propunerile de simplificare, România acordă atenție rezultatelor studiului „Îmbunătățirea cadrului național pentru pregătirea și punerea în aplicare a proiectelor de investiții publice” elaborat de Banca Mondială.

1100. Pentru a garanta punerea în aplicare și îmbunătățirea acțiunilor de simplificare propuse, la nivelul Acordului de parteneriat va fi instituit un grup de lucru funcțional dedicat simplificării, sub coordonarea Ministerului Fondurilor Europene. La nivelul fiecărui program operațional, etapa punerii în aplicare a acțiunilor de simplificare va fi monitorizată îndeaproape de Comitetul de monitorizare. Rezultatele punerii în aplicare a acțiunilor de simplificare vor fi analizate în cadrul unei evaluări a îmbunătățirilor, care va fi prevăzută în planul de evaluare. Fiecare autoritate de management va colecta opiniile și propunerile beneficiarilor o dată la doi ani, prin intermediul unor chestionare și interviuri, în vederea efectuării unor simplificări ulterioare.

3. DESCRIEREA ABORDĂRII INTEGRATE A DEZVOLTĂRII TERITORIALE SUSȚINUTĂ DIN FONDURILE ESI SAU REZUMAT ABORDĂRILOR INTEGRATE PRIVIND DEZVOLTAREA TERITORIALĂ, BAZAT PE CONȚINUTUL PROGRAMELOR

1101. Diversitatea teritoriului românesc, subliniată în analiza privind disparitățile, impune adaptarea măsurilor la specificul teritorial, prin urmare, **există câteva categorii de teritorii pentru care este necesară elaborarea de politici specifice**. De exemplu, în teritoriile slab populate, care se confruntă, de asemenea, cu un nivel considerabil de izolare (Delta Dunării, câteva zone montane înalte), obiectivul principal al politicilor va fi păstrarea populației în respectivele zone. De asemenea, teritoriile precum **zonele de coastă, montane, transfrontaliere și rurale periferice**, care se confruntă cu probleme specifice, **trebuie să fie tratate de o manieră integrată**.

1102. În funcție de aceste elemente strategice, de potențialul identificat și disparitățile teritoriale, se stabilesc următoarele **priorități de dezvoltare teritorială** pentru perioada 2014 - 2020:

- **Îmbunătățirea calității vieții pentru comunitățile locale și regionale, pentru ca regiunile României să devină mai atractive pentru locuit, pentru petrecerea timpului liber, pentru investiții și muncă** - având în vedere că fiecare regiune are propriul potențial economic și de dezvoltare, dar și caracteristici specifice, obiectivul principal fiind maximizarea întregului potențial și contribuția acestuia la economia națională. Prin urmare, este importantă îmbunătățirea performanței economice și sociale a fiecărei regiuni, prin combaterea factorilor și elementelor care împiedică performanțele economice și care promovează oportunitățile de dezvoltare din fiecare regiune.
- **Promovarea parteneriatelor rural-urbane** - teritoriul României este în esență rural (aproximativ 90% din suprafața națională totală aparține unităților administrative rurale), astfel încât intervențiile viitoare vizează să asigure accelerarea proceselor de restructurare și modernizare a spațiului rural, pentru o dezvoltare integrată din punct de vedere economic și durabilă a zonelor rurale, în funcție de tipul zonelor. În același timp, se va acorda prioritate asigurării complementarității între diferitele intervenții sectoriale și intervențiile de dezvoltare rurală.
- **Consolidarea rețelei urbane prin dezvoltare policentrică și specializare teritorială** - pentru dezvoltare, este adesea nevoie de economii de scară și de gamă și de piețe mari, care sunt de obicei înlesnite de marile orașe. Orașele mari românești, ca alte centre economice ale lumii, nu sunt separate de zone rurale înconjurătoare, ci fac parte din sisteme mai mari. Aceste orașe s-au extins în ultimele două decenii și formează în prezent zone economice funcționale care depășesc granițele administrative, creând oportunități de ocupare a forței de muncă și promovând dezvoltarea educației, afacerilor și petrecerii timpului liber.
- **Creșterea accesibilității și conectivității** - creșterea accesibilității la marile aglomerații urbane și îmbunătățirea accesibilității între aglomerațiile urbane

majore reprezintă obiective prioritare, menite să crească atât mobilitatea persoanelor (pentru un acces mai bun la locurile de muncă și servicii), cât și aprovizionarea cu produse alimentare și alte bunuri. Rețeaua de transporturi are numeroase implicații asupra dezvoltării teritoriale. La nivel subregional, unde o rețea de transporturi inadecvată împiedică dezvoltarea orașelor mici și mijlocii și a așezărilor rurale, sunt necesare investiții majore pentru surmontarea obstacolelor geografice (munții Carpați, Dunărea), dar și pentru a rezolva relativa izolare a tuturor zonelor afectate, acordându-se o atenție specială investițiilor în transportul intermodal pe calea ferată, în corelare cu investițiile efectuate pentru consolidarea marilor orașe.

- **Acces echitabil la servicii de interes general - promovarea incluziunii sociale a comunităților marginalizate este deosebit de importantă pentru combaterea sărăciei și încurajarea coeziunii sociale în zonele urbane** - conectarea zonelor rurale la rețeaua majoră de transport și la utilitățile publice de nivel superior (urban) este în general redusă și reprezintă un obstacol major în calea oportunităților de dezvoltare. Din acest motiv, este necesară asigurarea unui echilibru teritorial al accesului la servicii de interes general, având în vedere discrepanțele clare între teritoriile dezvoltate și cele mai puțin dezvoltate, precum și între zonele dens și slab populate. Asigurarea unui acces echitabil la serviciile de interes general este, de asemenea, cea mai importantă componentă a combaterii sărăciei și, în plus, contribuie la prevenirea extinderii acestui fenomen.

3.1 Mecanismele pentru asigurarea unei abordări integrate în utilizarea fondurilor ESI pentru dezvoltarea teritorială a anumitor zone subregionale specifice

3.1.1. Dezvoltare locală plasată sub responsabilitatea comunității

1103. Dezvoltarea locală plasată sub responsabilitatea comunității este un instrument important prin care România își poate reduce dezechilibrele teritoriale prin implicarea comunităților locale în luarea de măsuri concrete în vederea dezvoltării economice. Partenerii locali vor trebui să conceapă și să pună în aplicare strategii integrate, ținând cont de nevoile și de potențialul de la nivel local, și să includă caracteristici inovatoare în contextul local.

1104. În perioada de programare 2007-2013, au fost alese 163 de GAL-uri conform noului PNDR, acoperind aproximativ 60% din suprafața totală a României și cuprinzând 30% din totalul populației (6,7 mil. de locuitori). În ceea ce privește distribuția teritorială, GAL-urile sunt concentrate în special în regiunile Vest și Centru ale României.

1105. Valorificând această experiență, programul LEADER 2014-2020 va contribui la o dezvoltare inteligentă a **zonelor rurale**, vizând în special nevoile de dezvoltare locală a afacerilor, agriculturii, sănătății, serviciilor sociale și infrastructurii aferente, a culturii și mediului, permițând implementarea unor proiecte integrate cu o abordare inovatoare multi-sectorială și interdisciplinară în cadrul viitorului program de dezvoltare rurală, îndeplinind astfel nevoile populației rurale și țintele Strategiei Europa 2020.

1106. Pentru continuarea măsurilor promovate prin intermediul FEADR 2007-2013, se va asigura sprijin pentru construirea rețelelor în bandă largă în cadrul strategiilor

de dezvoltare locală de tip Leader cu abordare de jos în sus (OT 9) în care acest demers este identificat ca prioritate de dezvoltare și în concordanță cu Strategia agendei digitale pentru România. În perioada de programare 2007-2013, protocolul era bazat pe bazat demarcația teritorială a celor două intervenții. Ministerul pentru Societatea Informațională a stabilit localitățile în care urmau să aibă loc intervențiile programului Ro-NET, în timp ce Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale urma să finanțeze proiecte de dezvoltare a infrastructurii cu bandă largă în „zonele albe” aflate în afara ariei de intervenție, după eliminarea localităților alese de Ministerul pentru Societatea Informațională din lista „zonelor albe” eligibile. Protocolul prevedea, de asemenea, realizarea unui schimb de informații între cele două ministere cu privire la stadiul de implementare al intervențiilor respective.

1107. Deși LEADER va fi programat în întregime în cadrul priorității 6 a PDR, care contribuie la OT 9, acesta va contribui și la alte obiective tematice, precum OT 1, 2, 3, 4, 5 și 8. În cadrul abordării LEADER, vor fi avute în vedere proiecte de cooperare teritorială cu caracter complementar față de alte inițiative de cooperare teritorială.

1108. Având în vedere dimensiunea mică a proiectelor și abordarea ascendentă specifică instrumentului LEADER, precum și pe baza **experiențelor/lecțiilor învățate** în urma implementării PNDR 2007-2013 (selectarea cu mare întârziere a GAL-urilor, acestea riscând să nu își poată implementa pe deplin strategiile și strategii axate mai puțin pe măsuri inovatoare, și mai mult pe măsuri incluse în mod tradițional în PNDR), se va dovedi utilă finanțarea operațiunilor care pot să exploateze la maximum resursele locale și să promoveze specificul local pentru a accentua caracterul inovator al LEADER.

1109. Pentru a evita deficiențele în atingerea țintelor strategiei de dezvoltare locală, una dintre principalele condiții preliminare pentru succes constă în a avea ca membri ai Grupului de acțiune locală oameni cu un nivel ridicat de competență, bine formați și motivați ca LEADER să aibă succes.

1110. Pentru următoarea perioadă de programare, se preconizează valorificarea experienței acumulate în legătură cu axa LEADER prin acordarea unui atenții sporite strategiilor de dezvoltare locală care includ măsuri de sprijinire a minorităților și parteneriatelor locale care cuprind cel puțin o organizație a minorităților locale, inclusiv minoritatea romă.

1111. Abordarea pe care o susținem cu privire la FEADR, inclusiv în urma consultării părților interesate este utilizarea finanțării mono-fond, având în vedere de capacitatea instituțională și stadiile relativ timpurii de implementare a strategiilor de dezvoltare locală. Alocarea financiară pentru axa LEADER este de maximum 7% din FEADR.

1112. Sprijinul pentru populația romă poate fi canalizat prin acțiuni care urmăresc stimularea cu precădere a activităților tradiționale și specifice acestei comunități, cum ar fi meșteșugurile și alte activități propuse în cadrul strategiilor de dezvoltare locală, etc.), sprijinirea asociațiilor meșteșugărești ale minorității rome în vederea practicării acestor ocupații, organizarea unor campanii de stimulare și informare a minorității rome cu privire la oportunitățile de finanțare, precum și a angajatorilor interesați de angajarea romilor. De asemenea, vor fi sprijinite activitățile obișnuite de formare, cu scopul de a încuraja dobândirea de noi competențe și abilități care să favorizeze dezvoltarea economică a acestei comunități.

1113. Principalul obiectiv al **DLRC în zonele piscicole** va fi creșterea ocupării

forței de muncă și a coeziunii teritoriale pentru pescuit și acvacultură. Grupurile locale de pescuit au un rol important în dezvoltarea comunităților pescărești. Până în prezent, au fost selectate 14 grupuri locale de pescuit, care acoperă o suprafață totală de 22 659,73 kilometri pătrați și o populație de 884 435 de locuitori. Însă este necesar să se susțină grupurile de acțiune locală pentru pescuit și să se acorde o atenție sporită creării de noi parteneriate. Se va aloca 20% din FEPAM pentru DLRC în domeniul piscicol.

1114. **În zonele urbane DLRC** urmărește creșterea incluziunii sociale și reducerea sărăciei în rândurile comunităților defavorizate din orașele românești. Criteriile cele mai relevante pentru definirea acestor comunități sunt: **capitalul uman, ocuparea forței de muncă și calitatea locuințelor** (*conform metodologiei elaborate în cadrul unui proiect de cartografiere a sărăciei implementat de Banca Mondială în colaborare cu MDRAP*), rezultând trei tipuri principale de comunități urbane defavorizate:

- comunități cu acces slab la infrastructură, ce locuiesc îndeosebi în case situate la periferia orașelor, slab dotate cu utilități și fără drumuri moderne. Acest tip de comunități urbane pot fi găsite atât la nivel de localitate (în principal, localitățile declarate recent orașe pe cale administrativă sau micile orașe agricole), cât și în interiorul orașelor mari și mijlocii ale țării (de obicei, cartierele periferice, dar nu numai);
- comunități dezavantajate din punct de vedere economic, situate în special în orașe (mici) monoindustriale sau agricole, ce depindeau pe vremuri de o întreprindere mare de stat sau de o cooperativă agricolă. Majoritatea acestor așezări sunt comune (rurale) care au fost declarate orașe numai la nivel administrativ, în cele mai multe cazuri fiind slab dotate cu utilități urbane (încadrându-se astfel la tipul 1 de mai sus). Veniturile proprii la bugetul local sunt foarte scăzute, depinzând și de mecanismul de redistribuire de la bugetul central.
- zone sărace izolate, situate în zone mici din interiorul unui oraș, care constau în grupuri de case sau blocuri, ce cumulează toate tipurile de dezavantaje. Pentru identificarea zonelor sărace, este inutil, ba chiar înșelător să se utilizeze măsurile (indicatorii) de la nivel de localitate, deoarece adesea este vorba despre zone mici, sărace și izolate din interiorul unor orașe dezvoltate din România.

1115. Este important să se implementeze DLRC pentru a ținti nevoile comunităților locale din următoarele tipuri de teritorii:

- **În ceea ce privește zonele rurale** (zonele definite ca atare în Programul național de dezvoltare rurală și micile orașe cu o populație de maximum 20 000 de locuitori), se vor intensifica acțiunile integrate - amplasamente, competențe, sprijin pentru investiții - pentru a atrage investiții în zonele rurale românești și a combate accesul redus la ocupare și la oportunitățile de angajare, precum și lipsa resurselor educaționale (în cadrul OT 9). Având în vedere densitatea scăzută a populației din Regiunea Delta Dunării, un plafon minim de 5 000 de locuitori va fi considerat suficient pentru această regiune. Aceste valori limită vor asigura un echilibru adecvat între masa critică a părților interesate și particularitățile zonei Deltei Dunării;
- **Pentru zonele defavorizate din cadrul centrelor urbane** (orașe din

România cu zone/cartiere defavorizate), de exemplu, DLRC poate să reducă riscul de sărăcie sau de excluziune, în special pentru grupurile vulnerabile, să scadă numărul persoanelor care trăiesc în sărăcie, îndeosebi în regiuni și teritorii cu o rată mare a sărăciei, și să crească numărul participanților care se califică în serviciile sociale după încetarea operațiunilor finanțate de la FSE (în cadrul OT 9), subiect ce poate fi dezvoltat și mai mult în cadrul Programelor Operaționale, luând în calcul criteriile relevante pentru comunitățile defavorizate;

- **Pentru zonele costiere unde au loc activități piscicole și există ferme de acvacultură**, DLRC va fi utilizat pentru a consolida legăturile dintre agricultură, pescuit, acvacultură, silvicultură și cercetare și inovare, pentru a crește potențialul amplasamentelor de acvacultură, pentru a promova noi surse de venituri în interiorul sectorului (procesare, activități de marketing) și în afara acestuia (mediu, turism, activități educaționale), a proteja și a încuraja biodiversitatea, a încuraja înființarea, organizarea și funcționarea lanțului producători-procesatori-comercianți. De asemenea, DLRC va fi utilizat pentru a combate condițiile proaste de muncă în ceea ce privește sănătatea și siguranța la bordul vaselor de pescuit în apele interioare și maritime (în cadrul OT 8) și riscul de sărăcie sau de excluziune pentru persoanele care trăiesc în regiuni și teritorii defavorizate (în cadrul OT 3 și OT 9).

1116. În ceea ce privește **coordonarea și planificarea administrativă pentru DLRC** și rolul specific al grupurilor de acțiune locale (GAL), România are următoarele opțiuni:

- În cazul **DLRC pentru zonele urbane**, se va utiliza o finanțare multi-fond pentru strategii de dezvoltare integrate, cu crearea unui comitet comun de selecție (FEDR + FSE) pentru aceste tipuri de strategii, comitet înființat între autoritățile de management relevante. Având în vedere faptul că programele operaționale sunt încă în curs de dezvoltare, făcând obiectul consultărilor privind parteneriatul, sumele pentru FEDR și FSE nu vor fi indicate.
- Pentru **zonele rurale**, finanțarea LEADER prin Programul național de dezvoltare rurală (PNDR) va fi asigurată de FEADR. Alocarea financiară din FEADR pentru axa LEADER este de maximum 7%. Va fi finanțat un nou proces competițional pentru **GAL-uri**, folosind experiența privind dezvoltarea locală obținută deja în cadrul LEADER.

1117. Următoarele elemente au fost luate în considerare pentru alocarea financiară propusă pentru LEADER:

- Începerea cu întârziere a procesului de selecționare a GAL pentru perioada 2007-2013 și faptul că LEADER reprezenta o abordare nouă pentru comunitățile rurale din România în ceea ce privește dezvoltarea locală și dezvoltarea unui mecanism eficace pentru parteneriatele publice-private.
- În ciuda progresului lent, ultimii doi ani au demonstrat capacitatea grupurilor de acțiune locale de a-și îndeplini sarcinile, înregistrându-se o creștere constantă, reflectată în prezent într-o rată de contractare de până la 70%. De asemenea, în această perioadă s-au luat măsuri de îmbunătățire a sistemului de implementare, de exemplu prin introducerea posibilității de a acorda plăți în avans pentru acoperirea costurilor de funcționare – eliminând, astfel, una dintre problemele majore care au îngreunat organizarea GAL;

- În prezent, grupurile de acțiune locale și organismele de implementare au dobândit un anumit nivel de experiență, astfel încât să poată asigura absorbția alocării financiare preconizate.
- În plus, alocarea propusă ia în calcul și acoperirea în proporție de 100% a teritoriului și populației eligibile pentru LEADER, ceea ce reclamă un pachet financiar mai mare.

1118. Grupurile de acțiune locale pentru pescuit (**GALP**) vor fi sprijinite să pregătească strategii locale pentru următoarea perioadă de programare în zonele costiere, Dunăre, Delta Dunării și zonele de pescuit și acvacultură interne. Va fi lansată, de asemenea, o invitație de exprimare a interesului pentru noi parteneriate, prin care se va oferi asistență în procesul de pregătire a strategiilor locale în zonele de pescuit.

1119. Pentru a asigura buna elaborare și coordonare a strategiei ITI pentru Delta Dunării, un Grup de lucru interministerial a fost creat la nivelul Ministerului Dezvoltării Regionale și Administrației Publice. Vor fi implicate toate părțile interesate relevante de la nivel local, regional și central. Funcția principală va fi de a elabora strategia, dar și de a analiza posibila suprapunere, sinergie și complementaritate între strategia ITI pentru Delta Dunării și alte strategii teritoriale (DLRC). Grupul va face parte din mecanismul de coordonare instituțională propus pentru următoarea perioadă de programare, prezentat în detaliu în secțiunea 2.1 (Nivelul 3 – Grupuri de lucru funcționale).

1120. Se va asigura caracterul complementar al GAL și GALP în ceea ce privește DLRC, având în vedere că strategiile teritoriale locale propuse de GAL și GALP pot identifica proiecte care pot primi finanțare din mai multe fonduri, în timp ce finanțarea acțiunilor/operațiunilor în cadrul PNDR și PO FEMP va fi mono-fond. În această privință, coordonarea strategiilor va fi asigurată de părțile interesate prin grupuri de lucru dedicate, sub coordonarea Ministerului Fondurilor Europene, împreună cu înființarea unui mecanism adecvat de coordonare și cooperare la nivelul viitoarelor programe operaționale. Pentru a asigura coerența și calitatea strategiilor de dezvoltare locală pentru zonele urbane sau rurale, se va asigura **suport pentru pregătire** prin viitoarele programe operaționale.

3.1.2. Investiții teritoriale integrate (ITI)

1121. Investițiile teritoriale integrate (ITI) vor avea la bază nevoile locale pentru a stimula dezvoltarea integrată și cooperarea la nivel trans-sectorial și subregional, conducând astfel la sinergii între fondurile ESI și alte surse de finanțare (de exemplu, bugetul național sau local) și evitând finanțarea de proiecte disperate sau divergente. ITI este un instrument care promovează utilizarea integrată a fondurilor și poate duce la un rezultat agregat mai bun pentru aceeași valoare a investiției publice.

1122. România va folosi cu prioritate instrumentul ITI în **Rezervația Biosferei Delta Dunării** (un teritoriu unic cu caracteristici foarte specifice: populație rară și izolată, specializare și vulnerabilitate economică, acces nesatisfăcător la servicii etc.); elaborarea strategiei integrate pentru această zonă a început cu ajutorul Băncii Mondiale și al autorităților locale competente; strategia va fi implementată printr-un plan de acțiune elaborat tot cu ajutorul Băncii Mondiale, ce va include intervențiile propuse și mecanismele de implementare, cu utilizarea tuturor fondurilor ESI

(FEDR, FSE, FC, FEADR, FEPAM).

1123. Primul pas în elaborarea Strategiei integrate de dezvoltare durabilă pentru Delta Dunării, raportul diagnostic, identifică următoarele principale obstacole în calea dezvoltării în regiunea Delta Dunării.

- Pentru o **dezvoltare economică durabilă** trebuie să existe acces la piețe, infrastructură, forță de muncă și anumite economii de scară, disponibilitatea acestor elemente fiind limitată în zona Deltei Dunării.

- Satisfacerea cererii care există în prezent în sectorul turismului natural, abordarea bazată pe destinații comune, dezvoltarea portofoliului de atracții turistice al zonei și realizarea de investiții în infrastructura de vizitare.

- În prezent, pescuitul comercial constituie unul dintre principalele sectoare ocupaționale, dar pescuitul de agrement are un potențial de dezvoltare.

- Se preconizează că **agricultura** va rămâne în continuare principala ocupație și principala activitate generatoare de venituri pentru populația rurală din zona Deltei Dunării.

- Accesul anevoios a făcut foarte dificilă îmbunătățirea **standardelor de viață ale locuitorilor din zona centrală a Deltei**, atât în ceea ce privește sănătatea și învățământul, cât și în ceea ce privește serviciile publice de bază.

- **Protecția mediului** are un rol esențial în asigurarea mijloacelor de subsistență și a oportunităților de dezvoltare economică, în special pescuitul și turismul natural.

- Actualele eforturi asigură menținerea, în linii mari, a **biodiversității**, dar sistemele ecologice arată semne de degradare.

- **Structura instituțională** care gestionează teritoriul Rezervației Biosfera Delta Dunării este complexă și are un nivel insuficient de coordonare, ceea ce poate duce la îngreunarea eforturilor de conservare.

1124. Fondurile ESI vor juca un rol important în obținerea rezultatelor propuse de strategia integrată pentru regiunea Deltei Dunării și de la programele operaționale pentru perioada 2014-2020. Contribuția fiecărui program, tipurile de proiecte și alocările finale vor fi stabilite odată ce strategia pentru Delta Dunării a fost finalizată.

1125. O serie de proiecte sunt deja în pregătire, iar altele urmează să fie incluse în fluxul integrat de proiecte în cursul anului 2015.

1126. Coordonarea la nivel strategic a fondurilor ESI 2014-2020 va fi asigurată prin intermediul Comitetului de coordonare pentru managementul Acordului de Parteneriat. Două sub-niveluri de coordonare, Subcomitetele de coordonare tematice și Grupurile de lucru funcționale, vor sprijini activitățile CCMAP (a se vedea secțiunea 2.1).

1127. Grupul de lucru funcțional pentru ITI va asigura o coordonare solidă între toți partenerii implicați în implementarea instrumentului ITI pentru Delta Dunării printr-un mecanism instituțional de coordonare. Ministerul Fondurilor Europene, prin prisma rolului de punct de contact unic, va asigura o comunicare eficientă între toți partenerii implicați în implementarea mecanismului ITI cu ajutorul unui secretariat permanent. În plus, Ministerul își propune să asigure coordonarea implementării proiectelor ITI. În acest sens, principalele ministere implicate în coordonarea și

managementul fondurilor ESI 2014-2020 au încheiat un parteneriat cu Asociația pentru Dezvoltare Intercomunitară - ITI Delta Dunării pe baza unui protocol de cooperare interinstituțională. Protocolul va face parte din Strategia integrată de dezvoltare durabilă a Deltei Dunării care urmează să fie asumată de către Guvernul României. Asociația pentru Dezvoltare Intercomunitară - ITI Delta Dunării va stabili prioritatea proiectelor relevante pentru Strategia integrată, având un rol important în stimularea beneficiarilor locali și în sprijinirea elaborării proiectelor, precum și în semnalarea timpurie a problemelor cu care se confruntă proiectele. În acest sens, ministerele vor atribui ADI responsabilități specifice, corespunzătoare ciclului proiectelor. La nivelul fiecărei Autorități de Management, proiectele ITI vor urma procedura generală a fiecărui program operațional.

3.1.3. Dezvoltarea urbană durabilă, inclusiv principiile pentru identificarea zonelor urbane în care urmează să se implementeze acțiuni integrate pentru dezvoltarea urbană durabilă și valoarea orientativă a alocării pentru aceste acțiuni din FEDR la nivel național

1128. Abordarea dezvoltării urbane durabile, prevăzută la articolul 7 din Regulamentul FEDR, va fi implementată prin stabilirea unei axe prioritare în cadrul Programului Operațional Regional 2014-2020, care să combine prioritățile de investiții relevante și obiectivele tematice, în conformitate cu punctul (c) din primul paragraf al articolului 96 alineatul (1) din Regulamentul UE nr. 1303/2013.

1129. În România orașele sunt considerate centre importante din punctul de vedere al cercetării, dezvoltării tehnologice și inovării, al concentrării geografice a activităților economice și a populației, cu un rol important în dezvoltarea capitalului uman. Având în vedere acest potențial al orașelor, acestea sunt, de asemenea, zone în care dezvoltarea socială și economică pot fi îngreunate de o serie de provocări, cum ar fi lipsa locurilor de muncă, calitatea slabă a locuințelor, segregarea socio-spațială, poluarea, aglomerarea, degradarea spațiilor publice și multe altele. În Strategia națională de dezvoltare spațială (proiect de document) este recunoscut rolul orașelor în dezvoltarea economică. Fiecare categorie de orașe joacă un rol bine definit în structura așezărilor și, de aceea, o alocare financiară adecvată va fi stabilită pentru diferitele categorii de orașe. Polii de creștere sunt locurile care constituie motoarele dezvoltării într-o anumită regiune, după cum se subliniază în raportul Băncii Mondiale privitor la polii de creștere. Continuarea politicii privind polii de creștere, cu luarea în considerare a lecțiilor învățate din perioada de programare anterioară, inclusiv cu privire la existența unor mecanisme de coordonare și implementare adecvate, este recomandată de experții Băncii Mondiale în raportul referitor la politica polilor de creștere.

1130. Principiile de selectare a zonelor urbane pentru promovarea și implementarea acțiunilor integrate de dezvoltare urbană durabilă sunt următoarele:

- Contribuția orașelor la dezvoltarea socio-economică a regiunilor – zonele urbane pre-selectate vor primi finanțare (cei 7 poli de creștere);
- Concurs pentru selectarea zonelor urbane pe baza celor mai bune strategii , luând în considerare promovarea unei abordări integrate a dezvoltării locale (strategii integrate și interconectate, mobilizarea parteneriatelor locale, combinarea resurselor din toate sursele de finanțare, impactul socio-economic local, în special având în vedere zonele învecinate și urbanizarea

etc.) și capacitatea administrativă a autorităților locale de a implementa strategii integrate de dezvoltare urbană.

1131. Luând în considerare experiența anterioară acumulată de România în perioada de programare 2007-2013 cu privire la implementarea planurilor integrate de dezvoltare urbană, politica poliilor de creștere va continua să fie finanțată, beneficiind de rezervarea unei alocări orientative. Structura pentru coordonarea poliilor de creștere va fi menținută pentru a asigura o mai bună legătură și corelare între fondurile ESI și strategiile de dezvoltare locală și, în același timp, va încerca să sprijine ameliorarea capacității administrative.

1132. Pe lângă sprijinul pentru poliile de creștere, vor fi susținute alte abordări ale dezvoltării teritoriale (cum ar fi poliile de dezvoltare urbană, centrele de dezvoltare locală). Pentru prioritizarea zonelor urbane care pot beneficia de fondurile ESI, se va organiza un proces de selecție a celor mai bune strategii, luând în considerare promovarea unei abordări integrate a dezvoltării locale (strategii integrate și interconectate, mobilizarea parteneriatelor locale, combinarea resurselor din toate sursele de finanțare, etc.) și capacitatea administrativă a autorităților locale de a implementa strategiile respective. Aceste strategii vor include o listă de proiecte prioritare care pot primi finanțare prin toate programele FESI.

1133. În funcție de nevoile locale specifice, activitățile de dezvoltare urbană durabilă aferente programului operațional regional vor fi completate cu investiții efectuate în cadrul altor programe operaționale, ținând seama de mecanismul de corelare a investițiilor pentru prioritizarea finanțării proiectelor care fac parte din strategiile de dezvoltare urbană integrată, prin nivelurile de coordonare prezentate în secțiunea 2.1. În plus, în cadrul grupului de lucru funcțional și al subcomitetului de coordonare tematic se vor identifica diverse metode de prioritizare a finanțării proiectelor de dezvoltare urbană la nivelul PO. Astfel, este posibil să se dezvolte, de exemplu, grile de evaluare specifice pentru fiecare program în care se vor acorda puncte suplimentare pentru proiectele care derivă din strategii integrate de dezvoltare urbană. În conformitate cu prevederile regulamentelor, responsabilitatea pentru selectarea operațiunilor care se vor desfășura în cadrul axei pentru dezvoltare urbană durabilă a Programului Operațional Regional revine ajutorăților orășenești.

1134. Ca și în cazul celorlalte abordări ale dezvoltării teritoriale, cum ar fi cea privitoare la poliile de dezvoltare urbană, la centrele de dezvoltare locală, procesul de selecție în vederea identificării acestor orașe și municipii va avea loc ținând cont de principiile de mai sus.

1135. Principalele intervenții care vizează dezvoltarea urbană durabilă într-o manieră integrată preconizate să aibă loc în cadrul Programului Operațional Regional sunt concentrate în obiectivele tematice 4 și 6 și vor urmări creșterea eficienței energetice în orașe în scopul îmbunătățirii calității mediului (inclusiv a biodiversității) și al reducerii emisiilor de CO₂, creșterea infrastructurii verzi în spațiile publice și promovarea mobilității nemotorizate, renovarea și modernizarea spațiilor publice, cum ar fi centrele istorice, cartierele, zonele și locurile lăsate în paragină, etc.

1136. România se va asigura că cel puțin 5% din alocarea FEDER de la nivel național va fi dedicată dezvoltării urbane durabile (Articolul 7, Regulamentul FEDR). Alocarea orientativă la nivel național pentru acțiunile integrate de dezvoltare urbană durabilă în cadrul FEDR se va stabili în cursul elaborării Programului Operațional

Regional.

Tabel: Alocarea orientativă la nivel național pentru acțiunile integrate de dezvoltare urbană durabilă în cadrul FEDR

Fond	Alocarea orientativă la nivel național pentru acțiuni de dezvoltare urbană durabilă (EUR)	Proporția din alocarea totală din Fond (%)
FEDR		
FSE		

3.1.4. Principalele arii prioritare de cooperare finanțate din fonduri ESI, luând în considerare, unde este cazul, strategiile macroregionale și privind bazinele maritime

Strategii macroregionale: Strategia UE pentru regiunea Dunării

1137. Datorită poziției sale geografice, România este predestinată să fie interfață, mediator, punte de legătură între lumi, culturi și medii de afaceri. Acesta este unul din principalele motive pentru care România, împreună cu Austria, a inițiat Strategia UE pentru regiunea Dunării (SUERD). Înțelegerea României în ceea ce privește strategiile macroregionale este aceea că, dincolo de instrumentele tradiționale de cooperare teritorială europeană, strategiile macroregionale creează o nouă platformă de cooperare, care este mai consecventă și mai substanțială. Resursele de dezvoltare ale țărilor care au cooperat sunt analizate împreună, într-un mod complementar și integrat pentru o dezvoltare mai cuprinzătoare, mai inteligentă și mai durabilă a regiunii Dunării și a fiecărei țări în parte. România intenționează să sprijine măsurile menite să atenueze modificările hidro-morfologice (menționate în fișierul Corelarea cu prioritățile SUERD.docx, anexat la AP) în scopul protejării și ameliorării stării ecosistemelor acvatice. Aceste măsuri vizează asigurarea conectivității longitudinale și laterale a corpurilor de apă în vederea atingerii obiectivelor de mediu și sunt stabilite în primul Plan de Management al Bazinului Hidrografic al Fluviului Dunărea care va fi realizat în al doilea ciclu de planificare. Desfășurarea SUERD prin Acordul de Parteneriat al României cu privire la pilonii și prioritățile SUERD este detaliată în fișierul Corelarea cu prioritățile SUERD.docx, anexat la AP. Implementarea Strategiei de dezvoltare românești poate fi îmbunătățită prin punerea în aplicare a obiectivelor SUERD, și vice-versa.

1138. În acest sens, obiectivele tematice și prioritățile de investiții vor fi în strânsă cooperare cu obiectivele și țintele stabilite în planul de acțiuni SUERD, fiind prevăzută o aliniere a politicilor și finanțării, pe baza abordării integrate SUERD. Intervențiile vor lua în considerare următoarele zone: **infrastructura de transport** (poduri sau alte posibilități de traversare a râului; reabilitarea infrastructurii portuare și dezvoltarea de noduri intermodale și logistice), **investițiile în educație, formare, învățare pe tot parcursul vieții, promovarea investițiilor pentru prevenirea și gestionarea riscurilor, dezvoltarea serviciilor electronice, rețele de așezări** (conexiune între fluviul Dunărea și București; facilitarea cooperării

transfrontaliere între orașele pereche de-a lungul Dunării), **mediu** (conservarea și protecția ariilor protejate rurale de-a lungul fluviului Dunărea, mai ales din Delta Dunării), **aspectele sociale** (îmbunătățirea infrastructurii sociale - educație și sănătate - în județele adiacente Dunării), **economie** (valorificarea potențialului agricol, energetic și turistic al zonei Dunării) și promovarea **turismului și culturii**. Viitorul program de cooperare transnațională Dunărea, care va fi finanțat din FEDR, IPA și IEV va fi finalizat în cursul anului 2014. Acesta va **finanța elaborarea de proiecte cu impact macroregional de dimensiuni mici și medii** în cadrul Strategiei Dunării. Acest program va sprijini structurile de guvernare ale SUERD în desfășurarea activităților lor. Programarea fondurilor ESI de către România în perioada 2014-2020 a fost concepută astfel încât să contribuie substanțial la îndeplinirea obiectivelor SUERD. Întrepătrunderea SUERD și a Acordului de Parteneriat al României din perspectiva pilonilor și domeniilor prioritare ale SUERD este detaliată în fișierul *Corelarea cu prioritățile SUERD.docx*, anexat la AP.

1139. Având în vedere bogăția din punct de vedere ecologic a regiunii Dunării și fragilitatea acesteia, se va ține cont de prioritatea de mediu a SUERD, atât în mod voluntar, cât și prin norme legislative (de exemplu, Directiva privind evaluarea impactului asupra mediului, Directiva privind păsările sau Directiva privind conservarea habitatelor și acquis-ul în materie de mediu, în general). Acțiunile sunt menite să sprijine, într-o manieră integrată, obiectivele legate de utilizarea durabilă a resurselor (adică protejarea apei, naturii și a solului), provocările determinate de schimbările climatice și îmbunătățirea și asigurarea calității vieții.

1140. O sarcină importantă și un rol obligatoriu al structurii de guvernare a SUERD este stabilirea unui sistem de evaluare a relevanței pentru SUERD a proiectelor candidate care urmează să primească finanțare din fondurile ESI.

1141. Sistemul propus pentru evaluarea relevanței proiectelor candidate pentru SUERD va crea o presiune specifică asupra activității grupurilor de coordonare SUERD, pentru trei arii prioritare în care România este desemnată coordonator de arie prioritară (AP1.1 Navigabilitate - împreună cu Austria; AP3 Turism, cultură și conexiuni între oameni - împreună cu Bulgaria, și AP5 Riscuri de mediu împreună cu Ungaria). Prin urmare, România este pregătită:

- să creeze un instrument adecvat de informare și comunicare TIC pentru a facilita generarea și promovarea proiectelor SUERD relevante. Acest instrument va fi creat și utilizat în România și propus spre a fi adoptat în structurile de guvernare a SUERD la nivel european, fiind finanțat în prezent din PO românesc de competitivitate;
- să asigure o comunicare adecvată între structurile de guvernare SUERD și autoritățile de management ale PO, prin structurile și mecanismele de coordonare propuse pentru fondurile ESI.

1142. Cele mai importante instrumente menite să asigure o corelare eficientă între SUERD și proiectele care urmează să primească finanțare în următoarea perioadă de finanțare, instrumente care sunt în prezent analizate de către coordonatorii ariilor prioritare (PAC) și de către echipele de redactare a AP și PO, sunt următoarele:

- grila de evaluare a relevanței pentru SUERD

Acest set de criterii este propus spre aprobare de către Comitetul Director (CD) al

fiecărui domeniu prioritar și spre avizare de către Grupul de lucru interministerial național și va fi utilizat de către autoritățile de management în evaluarea proiectelor depuse pentru finanțare. Acest mecanism poate fi folosit în principal pentru proiecte care urmează să fie finanțate prin intermediul programelor operaționale naționale;

- Scrisoare de recomandare

În conformitate cu regulile de procedură aferente fiecărui domeniu prioritar, PAC va emite o scrisoare de recomandare, cu aprobarea prealabilă a Comitetului Director. Acest mecanism va fi utilizat în principal pentru proiecte finanțate în cadrul programelor aferente obiectivului de cooperare teritorială sau pentru proiecte care necesită cooperarea între mai mult de două țări sau care depind de alte proiecte care urmează să fie implementate în altă țară.

1143. Pentru a susține eforturile menite să instituționalizeze mecanismele de cooperare necesare pentru implementarea obiectivelor transnaționale adoptate în cadrul SUERD și pentru dezvoltarea unor capacități adecvate, competențele personalului care lucrează în structurile de guvernare ale SUERD vor fi considerate echivalente cu cele necesare pentru gestionarea fondurilor ESI.

1144. Fondurile ESI 2014-2020 vor contribui la proiectele SUERD în funcție de evaluarea nevoilor, prin sume alocate care se vor estima la nivelul fiecărui program. Stabilirea priorității proiectelor va fi legată de prioritățile strategiei macroregionale. În județele din regiunea Dunării investițiile se vor axa pe infrastructură, în timp ce celelalte tipuri de intervenții vor viza întreg teritoriul României.

1145. Pentru finanțarea proiectelor SUERD se iau în considerare diverse abordări, datorită caracterului specific al fiecărui program. De aceea, este probabil să se utilizeze metode de acordare a punctajului bazate pe criterii specifice sau cereri dedicate de proiecte.

1146. În cursul implementării și în urma unei evaluări temeinice, autoritățile de management pot avea în vedere aplicarea prevederilor articolului 70 alineatul (2) din RDC cu privire la cooperarea transnațională, mai ales pentru SUERD.

1147. **Marea Neagră.** România va continua cooperarea cu statele vecine în cadrul programului existent pentru cooperare maritimă în Marea Neagră și în cadrul diverselor inițiative ale UE. România recunoaște, de asemenea, nevoia consolidării cooperării în cadrul Convenției privind protecția Mării Negre împotriva poluării (Convenția de la București). România se angajează să redacteze o strategie națională marină și maritimă pentru Marea Neagră care să furnizeze o abordare mai coerentă a chestiunilor maritime, să îmbunătățească coordonarea între diferite domenii de politică legate de mare (sectoare albastre), să consolideze sursele de finanțare și să le aducă la un nivel de dezvoltare care respectă cerințele Directivei-cadru privind strategia maritimă a UE, ale Politicii maritime integrate a UE și ale instrumentelor acesteia. Elaborarea unei asemenea strategii se va face cu strânsă consultare și cooperare a părților interesate relevante și a UE

1148. **Politica maritimă integrată. Strategia de Creștere Albastră** subliniază posibila contribuție a sectoarelor marin și maritim la îndeplinirea obiectivelor din Strategia Europa 2020 pentru o creștere inteligentă, durabilă și incluzivă. Printre domeniile de cooperare prioritare se numără domeniile de intervenție legate de activitățile economice costiere și marine identificate în Strategia UE de Creștere Albastră, inclusiv energia albastră, turismul marin, de coastă și de croazieră, biotehnologia albastră, clusterelor marine și altele; activitățile de prevenție, reducere

și control al poluării în Marea Neagră.

1149. Datorită situației României la Dunăre și pe coasta Mării Negre, multe dintre sectoarele și prioritățile din cadrul Strategiei de Creștere Albastră prezintă un grad înalt sau mediu de interes în contextul dezvoltării naționale sau locale a României, după cum se poate observa în fișierul *Complementarity Blue Growth Strategy.docx*, anexat la AP 2014-2020 al României.

1150. România are clustere maritime recunoscute în regiunea Sud-Est, unde se găsesc porturile Constanța și Mangalia, evaluarea capacității României în domeniul cercetării și inovării în contextul specializării inteligente (a se vedea „*Analysis and Evidence Base of the R&D&I Market in Romania*”, 2013, Ove Arup & Partners Ireland, comandat de Ministerul Educației Naționale și finanțat de Jaspers) indică prezența în multe domenii a unor competențe relevante pentru sectoarele sau prioritățile de creștere albastră.

1151. Programarea fondurilor ESI de către România în perioada 2014-2020 a fost concepută astfel încât să contribuie substanțial la Creșterea Albastră. Acordul de Parteneriat al României cuprinde:

a. priorități specifice de finanțare referitoare la sectoarele economiei albastre sau la prioritățile economiei albastre identificate ca fiind foarte relevante (a se vedea *Complementarity Blue Growth Strategy.docx*). Exemplele includ promovarea acvaculturii cu susținerea FEPAM și promovarea transportului pe căi navigabile interioare cu suportul Fondului de Coeziune;

b. priorități specifice de finanțare cu potențială relevanță pentru sectoarele economiei albastre sau pentru prioritățile economiei albastre identificate ca având o relevanță medie în tabelul de mai jos. Acestea depind de prioritizarea ascendentă a proiectelor, de exemplu, se poate preconiza că amploarea susținerii turismului în cadrul Programului Operațional Regional (FEDR) va duce la o propunere de proiect pentru dezvoltarea porturilor, care ar contribui la turismul costier și la sectoarele de iahturi și porturi și la prioritatea Creșterea albastră a turismului costier.

1152. Ministerul Fondurilor Europene va facilita dialogul între ministerele, agențiile și grupurile de părți interesate relevante pentru a stabili dacă este necesară o coordonare suplimentară, specifică în contextul Strategiei maritime integrate.

1153. **Cooperarea teritorială europeană** (CTE) este extrem de importantă atât din punct de vedere politic, cât și economic, concentrându-se pe prioritățile comune din teritorii specifice, astfel aducând valoare adăugată în vederea unei dezvoltări regionale echilibrate la nivelul UE. Programele de cooperare au o contribuție semnificativă la vizarea integrării teritoriale în zone transfrontaliere și transnaționale, care reprezintă una dintre provocările teritoriale pentru România.

1154. Acordul privind zonele ce urmează să fie finanțate în cadrul acestor programe urmează procedura de decizie specifică obiectivului CTE, vizând o mai bună **coordonare** între fondurile ESI, în special în cazul programelor regionale și al altor instrumente financiare UE, pentru a crea și a exploata sinergii la toate nivelurile de cooperare. Astfel, se preconizează măsuri pentru viitoarele programe de cooperare, atât în faza de **planificare**, cât și în cea de **implementare**.

1155. În perioada 2014-2020, România va fi implicată în următoarele programe de

cooperare:

- 7 programe aferente politicii de coeziune: 2 programe de cooperare transfrontalieră între România și Bulgaria și între România și Ungaria, 1 program de cooperare transnațională (Dunărea) și 4 programe de cooperare inter-regională (INTERREG EUROPA, URBACT III, INTERACT III, ESPON 2020);
- 1 program de cooperare transfrontalieră IPA între România și Republica Serbia;
- 4 programe de cooperare transfrontalieră aferente politicii de vecinătate, și anume între România și Republica Moldova, România și Ucraina, la granița dintre Ungaria, Slovacia, România și Ucraina și programul Bazinul Mării Negre, toate urmând să includă măsuri legate de Politica maritimă integrată și Strategia UE de Creștere Albastră.

1156. Cu toate acestea, acțiunile comune din cadrul acestor programe vor viza: îmbunătățirea cercetării și inovării, dezvoltarea turismului și promovarea patrimoniului cultural în zonele de frontieră, consolidarea cooperării dintre comunitățile relevante, susținerea dezvoltării și îmbunătățirilor infrastructurii, eliminarea blocajelor legate de fluxurile de transport transfrontalier, tratarea deșeurilor și a apei, dezvoltarea și implementarea de soluții comune pentru dificultăți comune, adesea cauzate de condițiile naturale de mediu în domenii precum impactul schimbărilor climatice, prevenirea riscurilor și gestionarea riscurilor/dezastrelor.

1157. Acțiunile comune pot viza și dezvoltarea potențialului maritim (cunoștințele marine, protecția mediului marin, planificarea spațială maritimă și supravegherea maritimă integrată).

1158. În plus, vor fi concepute acțiuni specifice pentru îmbunătățirea cooperării în sectorul energetic, pentru creșterea eficienței energetice și reducerea poluării, precum și pentru promovarea producției, utilizării și distribuiri de surse regenerabile de energie.

3.1.5. Unde este cazul, o abordare integrată cu privire la soluționarea nevoilor specifice zonelor geografice cele mai afectate de sărăcie sau ale grupurilor-țintă cu cel mai înalt risc de discriminare sau de excluziune socială, în special cu privire la comunitățile marginalizate, persoanele cu handicap, șomerii pe termen lung și tinerii care nu sunt încadrați în muncă sau în vreo formă de instruire.

1159. În România, gradul de sărăcie și de excluziune socială este mult mai mare decât în majoritatea statelor membre, cu 40,3% din populație fiind expusă la astfel de riscuri în 2011, comparativ cu media UE de aproximativ 24%. În 2011, 4,74 milioane din totalul populației române erau expuse riscului de sărăcie (cu un venit mai mic de 60% din venitul mediu disponibil), 6,28 milioane se confruntau cu lipsuri materiale severe iar 1,14 milioane locuiau în gospodării cu intensitate de lucru foarte scăzută.

1160. România are cea mai mare cotă din UE de populație care trăiește în zonele rurale (45% din totalul populației) și, conform datelor INS pentru 2010, riscul de sărăcie extremă este 4 ori mai mare în zonele rurale (8,8%) în comparație cu

zonele urbane (2,2%).

1161. În ceea ce privește disparitățile regionale, analiza regională arată că regiunile cu cele mai mari rate de persoane expuse riscului de sărăcie și excluziune socială sunt: Nord-Est, Sud-Vestul Olteniei, Sud-Est și Sudul Munteniei. La celălalt capăt se află regiunile Vest și București-Ilfov. În plus, regiunea Vest este caracterizată, de asemenea, de o rată relativ stabilă, în timp ce regiunea Sud-Vest a înregistrat o tendință negativă în ceea ce privește evoluția ratei, de la 55,4% (2007) la 21% (2011). A se vedea *Tabelul 21 - Persons at risk of poverty or social exclusion (%) din DataFile.docx*.

1162. Zonele urbane afectate de sărăcie includ orașe mici care se confruntă cu îmbătrânirea demografică și depopularea, orașele mono-industriale (de exemplu orașele miniere), orașe agricole sau orașe nou înființate. Orașele mici concentrează sărăcia din cauza infrastructurii fizice sărace (transport, sănătate, educație). În plus, acestea au fost puternic afectate de restructurarea industrială și sunt foarte vulnerabile la reforma industrială și economică, care are ca principal efect o rată scăzută de ocupare și, prin urmare, venituri instabile și mici.

1163. Localitățile izolate din zonele muntoase sau din regiunile de-a lungul coridorului Dunării suferă aceleași tendințe negative, ca rezultat în special al poziționării geografice dificile și al limitărilor în ceea ce privește activitățile și ocuparea forței de muncă. Nivelul sărăciei este foarte mare în aceste teritorii, fiind necesară o abordare integrată pentru a răspunde nevoilor lor complexe de dezvoltare.

1164. Nivelul sărăciei în localitățile rurale care sunt aproape de un oraș mare este mai scăzut, în timp ce în zonele fără centre urbane, sau care se află la periferia unor orașe mici sau subdezvoltate se observă o tendință de creștere a sărăciei.

1165. În București-Ilfov și în regiunile Nord-Est și Centru, ratele înregistrate sunt sub media națională privind ponderea persoanelor care trăiesc în gospodării cu intensitate de lucru foarte scăzută. Regiunile din sudul României, respectiv Sud-Vest, Muntenia Sud și Sud-Est, împreună cu regiunea Nord-Vest sunt cele în care ponderea persoanelor care trăiesc în gospodării cu intensitatea de lucru foarte scăzută, conform datelor din 2007-2011, este peste media națională.

1166. La nivel național, în 2007-2011, proporția persoanelor afectate de lipsuri materiale severe a scăzut de la 36,5% (în 2007) la 29,4% (în 2011), înregistrându-se o tendință negativă constantă în perioada mai sus menționată. La nivel regional, regiunile cu cele mai mari rate de persoane afectate de lipsuri materiale severe sunt regiunile Nord-Est, Sud-Est și Muntenia Sud și regiunea Sud Vest-Oltenia, la polul opus fiind regiunile Centru, Vest și Nord-Vest (*a se vedea Tabelul 22 - Rate of severe material deprivation din DataFile.docx*).

1167. În zonele rurale, problema principală este sărăcia tradițională, asociată lipsei locuințelor și a serviciilor de bază (canalizare și apă curentă):

- În 2010, 76,7% din populația care trăia în sărăcie absolută se afla în zonele rurale, riscul de sărăcie absolută fiind de patru ori mai mare în zonele rurale (8,8%) decât în zonele urbane (2,2%);
- riscul de sărăcie relativă este de trei ori mai mare în zonele rurale comparativ cu zonele urbane (27% față de 9%), pentru populația rurală existând, de asemenea, un procent mai mic de absolvenți de învățământ superior (3% din forța de muncă ocupată, în comparație cu 23% în

zonele urbane);

- îmbătrânirea demografică este mai pronunțată în zonele rurale și în zonele mai sărace, iar această tendință va continua și se preconizează că populația din unele regiuni se va reduce cu până la 50% până în 2050.

Abordarea cu privire la comunitățile defavorizate

1168. Pentru perioada de programare 2014-2020 sunt avute în vedere două abordări principale privind comunitățile defavorizate:

- utilizarea unor **planuri integrate** care, pe lângă măsurile cu privire la locuințele sociale, vor include și măsuri complementare în domeniile educației, ocupării forței de muncă, serviciilor sociale și sănătății care să răspundă la nevoile specifice ale comunităților defavorizate din zonele urbane identificate ca atare (sub formă de acțiuni de dezvoltare locală plasate sub responsabilitatea comunității);
- măsuri cu caracter nelegislativ vizând persoanele nevoiașe și care nu sunt incluse în planurile integrate adresate comunităților defavorizate.

Tabel: Rolul și contribuția fondurilor ESI la implementarea abordării integrate menite să răspundă nevoilor specifice ale zonelor geografice celor mai afectate de sărăcie sau ale grupurilor cu cel mai mare risc de discriminare sau excluziune socială

Grup-țintă sau zonă geografică specific(ă)	Scurtă descriere a necesităților	Fonduri ESI care se vor utiliza (FEDR, FSE, FC, FEADR, FEMP, Inițiativa „Locuri de muncă pentru tineri”)	Principalele tipuri de acțiuni planificate ce fac parte din abordarea integrată	Program
<p>Copii</p> <ul style="list-style-type: none"> - din familii sărace - ai căror părinți lucrează în străinătate - din instituții de protecție a copiilor, rezidențiale sau familiale - din gospodării 	<ul style="list-style-type: none"> - reducerea lipsei de îngrijire și supraveghere parentală - îmbunătățirea supravegherii copiilor și a sprijinului necesar pentru școală - reducerea incidenței abandonului școlar timpuriu - reducerea riscului de sărăcie, de sărăcie extremă și de 	FSE	<ul style="list-style-type: none"> - acțiuni integrate menite să răspundă atât nevoilor copiilor cât și nevoilor părinților (după caz) prin creșterea accesului și participării la educație, a accesului la locuințe și la servicii sociale, medicale și culturale și acțiuni de combatere a discriminării și segregării în școli; - implementarea unor măsuri de prevenire, intervenție și compensare pentru reducerea PTS, inclusiv sprijin individualizat 	

<p>monoparentale - din gospodării cu trei sau mai mulți copii</p>	<p>excluziune socială; - îmbunătățirea serviciilor sociale de consiliere și sprijinire a familiilor monoparentale pentru găsirea unui loc de muncă sau pentru obținerea unei locuințe sociale</p>	<p>pentru elevii expuși riscului de PTS, cu accent pe zonele rurale și pe populația romă; integrarea măsurilor de promovare a egalității de șanse și incluziunii, inclusiv măsuri de sprijin global (parcursuri educaționale alternative, cum ar fi învățământul pentru adulți, inclusiv de tip IVET, mentoratul etc.), pentru asigurarea eficacității acestora; - sprijinirea studenților netradiționali, în special a celor din mediul rural, precum și a adulților cu vârste cuprinse în prezent între 23 și 27 de ani în efortul de a accesa, participa și reuși în învățământul terțiar; - consolidarea capacității prestatorilor de servicii publice și privați de a livra servicii comunitare de calitate, de îngrijire a copiilor (în special în zonele mai puțin dezvoltate); - dezvoltarea unui sistem de asistență socială echitabil, sustenabil, accesibil și de înaltă calitate, prestații și servicii sociale (de exemplu, locuințe protejate, locuințe de tip familial, servicii sociale și medicale comunitare integrate etc.) care vor sprijini tranziția de la centrele rezidențiale clasice/de mai dimensiuni la servicii comunitare furnizate de prestatori de servicii publici și privați, inclusiv sprijin specific pentru infrastructura comunitară.</p>	
		<p>FEDR</p>	<p>sprijinirea infrastructurii educaționale și a dezvoltării</p>

			resurselor cu privire la programele EICP, învățământul primar și gimnazial, cu precădere în zonele dezavantajate	
		FEADR	încurajarea dezvoltării zonelor rurale prin investiții în infrastructura socială și educațională (creșe și servicii de tip „after school” etc.)	

<p>Persoane fără serviciu sau cu venituri mici și persoane fără adăpost</p>	<ul style="list-style-type: none"> - reducerea șomajului ca principală cauză a sărăciei și a excluziunii sociale, în special pentru fermierii independenți; - reducerea ratei gospodăriilor cu intensitate de lucru foarte scăzută; - reducerea sărăciei în rândul persoanelor care lucrează; - venituri mici și neregulate din cauza lucratului în sectorul informal, în locuri de muncă instabile, sezoniere sau temporare, care asigură venituri mici și neregulate; - lipsa unor locuințe decente/a unor condiții decente de trai; 	<p>FSE</p>	<ul style="list-style-type: none"> - exploatarea potențialului inovator al modelelor de economie socială (inclusiv programe de ocupare protejată pentru persoanele vulnerabile) de a răspunde provocărilor cu care se confruntă societatea și/sau de a susține integrarea pe piața muncii și incluziunea socială a grupurilor vulnerabile și tranziția lor către modele de afaceri, dezvoltarea serviciilor locale acolo unde modelele de piață nu funcționează, conducând, astfel, la noi locuri de muncă și la incluziune socială; - măsuri direcționate și generale menite să îmbunătățească accesul la piața muncii pentru persoanele aflate în căutarea unui loc de muncă și persoanele inactive, în special șomerii cu perioadă lungă de inactivitate și persoanele mai în vârstă, populația de etnie romă, persoanele cu dizabilități și cele din zone rurale, printr-o abordare multidimensională (consiliere, servicii personalizate, învățământ profesional, sprijin financiar pentru înființarea firmelor, validarea competențelor obținute în context formal și informal, acordarea de stimulente financiare angajatorilor pentru crearea de noi oportunități de angajare și pentru organizarea programelor de ucenicie sau de formare, măsuri de încurajare a mobilității forței de muncă pe plan intern/național etc.); - acțiuni integrate menite să 	
---	---	------------	---	--

răspundă nevoilor acestora prin îmbunătățirea participării la învățământ, a integrării pe piața forței de muncă, a accesului la locuințe, servicii sociale, de sănătate și culturale, precum și acțiuni de combatere a discriminării;

- dezvoltarea unui sistem de asistență socială echitabil, sustenabil, accesibil și de înaltă calitate, prestații și servicii sociale (de exemplu, locuințe protejate, centre de îngrijire de zi, servicii comunitare sociale și medicale integrate etc.) care vor sprijini tranziția de la centrele rezidențiale clasice/de mai dimensiuni la servicii comunitare furnizate de prestatori de servicii publici și privați, inclusiv sprijin direcționat pentru infrastructura comunitară
- creșterea nivelului de participare la activitățile de învățare pe tot parcursul vieții prin lărgirea cererii și ofertei de programe de acest tip de bună calitate (inclusiv dezvoltarea/revizuirea calificărilor pentru sectoarele prioritare), prin măsuri de sprijin individual (stimulente, servicii de îngrijire etc.), în special pentru persoanele care fac parte din categorii defavorizate (persoane fără calificare/cu nivel scăzut de calificare, din mediul rural etc.), precum și prin creșterea participării angajaților la programe învățare pe tot parcursul vieții;

		FEDR	sprijin pentru regenerarea fizică, economică și socială a comunităților defavorizate din mediul urban, inclusiv în cadrul Dezvoltării locale plasate sub responsabilitatea comunității, inclusiv acordarea de sprijin pentru infrastructura sportivă/centre culturale multifuncționale, în vederea realizării obiectivelor specifice legate de incluziunea socială și de economia socială;	
		FEADR	- sprijin pentru informarea, formarea profesională (formare pe termen scurt/inițială) și dobândirea de competențe de către fermieri și de către cei implicați în sectorul alimentar, inclusiv prin transfer de cunoștințe privind noile practici din domeniul agro-alimentar; - sprijinirea activităților demonstrative în vederea transferului de cunoștințe despre noile practici din sectorul agro-alimentar;	
Vârstnicii	- îmbunătățirea accesului la serviciile medicale și sociale; - venituri reduse; - servicii comunitare slab dezvoltate de îngrijire (cămine de bătrâni, centre de respiro, centre de îngrijire de zi) și servicii de îngrijire medicală adaptate la nevoile vârstnicilor;	FSE	- acțiuni integrate menite să răspundă nevoilor acestora prin îmbunătățirea accesului servicii sociale, de sănătate și culturale, precum și acțiuni de combatere a discriminării; - dezvoltarea unui sistem de asistență socială echitabil, sustenabil, accesibil și de înaltă calitate, prestații și servicii sociale (de exemplu, îngrijire la domiciliu, centre de îngrijire de zi, servicii comunitare sociale și medicale integrate, centre de	

			<p>respiro, etc.) care vor sprijini tranziția de la centrele rezidențiale clasice/de mai dimensiuni la servicii comunitare furnizate de prestatori de servicii publici și privați, inclusiv sprijin direcționat pentru infrastructura comunitară</p> <ul style="list-style-type: none"> - consolidarea capacității prestatorilor de servicii publici și privați de a livra servicii comunitare de calitate de îngrijire a vârstnicilor (în special în zonele mai puțin dezvoltate); - îmbunătățirea accesului la servicii medicale de calitate și la tratamente pentru persoanele vulnerabile și insuficient deservite prin: consolidarea asistenței medicale primare (asistența medicală la nivelul comunității/medierea sanitară în comunitățile de romi și doctorii de familie), integrarea serviciilor medicale și sociale la nivel comunitar, acces la servicii de calitate în ambulatoriu și asistență medicală de urgență; 	
		FEDR	<p>Investiții în infrastructura medicală esențială din anumite locații prioritare: spitale de urgență regionale, spitale de urgență județene, centre ambulatorii și centre comunitare/centre socio-medicale;</p>	
Populația de	- reducerea sărăciei și	FSE	- acțiuni integrate menite să	

<p>etnie romă</p>	<p>sărăciei extreme;</p> <ul style="list-style-type: none"> - nivel de instruire redus; - reducerea riscului de părăsire timpurie a școlii; - risc crescut de maternitate precoce; - combaterea disparităților de pe piața forței de muncă și a ratelor extrem de mici ale productivității muncii - combaterea discriminării și a excluziunii sociale; - îmbunătățirea accesului la piața muncii - lipsa unor locuințe decente/a unor condiții decente de trai. 	<p>răspundă nevoilor populație de etnie romă prin îmbunătățirea participării la învățământ, a integrării pe piața forței de muncă, a accesului la locuințe, servicii sociale, de sănătate și culturale, precum și acțiuni de combatere a discriminării;</p> <ul style="list-style-type: none"> - exploatarea potențialului inovator al modelelor de economie socială (inclusiv programe de ocupare protejată pentru persoanele vulnerabile) de a răspunde provocărilor cu care se confruntă societatea și/sau de susține integrarea pe piața muncii și incluziunea socială a grupurilor vulnerabile și tranziția lor către modele de afaceri, dezvoltarea serviciilor locale acolo unde nu funcționează modelele de piață, conducând, astfel, la noi locuri de muncă și la incluziune socială; - creșterea participării, accesibilității și calității educației și îngrijirii timpurii (0-6 ani), în special în grupa de vârstă 0-3 ani, în mod deosebit pentru grupurile cu risc crescut de PTS, cu accent pe zonele de rurale și pe populația de origină romă; - implementarea unor măsuri de prevenire, intervenție și compensare pentru reducerea PTS, inclusiv sprijin individualizat pentru elevii expuși riscului de PTS, cu accent pe zonele rurale și pe populația romă; integrarea măsurilor de promovare a 	
-------------------	--	--	--

egalității de șanse și incluziunii, includ măsuri de sprijin global (parcursuri educaționale alternative, cum ar fi învățământul pentru adulți, inclusiv de tip IVET, mentoratul etc.), pentru asigurarea eficacității acestora;

- sprijinirea studenților netradiționali, în special a celor din mediul rural, a celor de etnie romă precum și a adulților cu vârste cuprinse în prezent între 23 și 27 de ani în efortul de a accesa, participa și reuși în învățământul terțiar;
- creșterea nivelului de participare la activitățile de învățare pe tot parcursul vieții prin lărgirea cererii și ofertei de programe de acest tip de bună calitate (inclusiv dezvoltarea/revizuirea calificărilor pentru sectoarele prioritare), prin măsuri de sprijin individual (stimulente, servicii de îngrijire etc.), în special pentru persoanele care fac parte din categorii defavorizate (persoane fără calificare/cu nivel scăzut de calificare, din mediul rural etc.), precum și prin creșterea participării angajaților la programe învățare pe tot parcursul vieții;
- îmbunătățirea accesului la asistență medicală de calitate și la tratamente al persoanelor vulnerabile și insuficient deservite prin: consolidarea asistenței medicale primare (asistența medicală la nivelul

comunității/medierea sanitară în comunitățile de romi și doctorii de familie), integrarea serviciilor medicale și sociale la nivel comunitar, acces la servicii ambulatorii de calitate și asistență medicală de urgență; îmbunătățirea gradului de conștientizare publică a problemelor sociale, inclusiv a discriminării, promovarea responsabilității sociale și dezvoltarea unei culturi proactive, orientate către voluntariat și participative în cadrul publicului larg

- îmbunătățirea asistenței medicale a mamei și copilului în comunitățile/județele/regiunile cu un nivel mai înalt al mortalității infantile, inclusiv prin consolidarea asistenței medicale comunitare/medierii sanitară în comunitățile de romi și prin îmbunătățirea accesului la asistența medicală de nivel mai înalt
- consolidarea capacității de a asigura un acces echitabil și optimizat din punct de vedere regional la asistență medicală terțiară de nivel înalt, capabilă să amelioreze indicatorii de sănătate în cazul patologiilor prioritare care afectează în mod disproporționat persoanele sărace și care reprezintă cauza majorității disparităților în materie de morbiditate și mortalitate la adulți (de exemplu cancer, afecțiuni cardiovasculare, diabet,

	<p>afecțiuni psihice, boli rare, tuberculoză);</p> <p>- măsuri direcționate și generale menite să îmbunătățească accesul la piața muncii pentru persoanele aflate în căutarea unui loc de muncă și persoanele inactive, în special șomerii cu perioadă lungă de inactivitate și persoanele mai în vârstă, populația de etnie romă, persoanele cu dizabilități și cele din zone rurale, printr-o abordare multidimensională (consiliere, servicii personalizate, formare profesională, sprijin financiar pentru înființarea firmelor, validarea competențelor obținute în context formal și informal, acordarea de stimulente financiare angajatorilor pentru crearea de noi oportunități de angajare și pentru organizarea de programe de ucenicie sau de formare, măsuri de încurajare a mobilității forței de muncă pe plan intern/național etc.);</p>	
FEDR	<p>- sprijinirea infrastructurii educaționale și a dezvoltării resurselor cu privire la programele EICP, învățământul primar și gimnazial, cu precădere în zonele dezavantajate</p> <p>- sprijin pentru regenerarea fizică, economică și socială a comunităților defavorizate din mediul urban, inclusiv în cadrul Dezvoltării locale plasate sub responsabilitatea comunității, inclusiv acordarea de sprijin</p>	

			<p>pentru infrastructura sportivă/centre culturale multifuncționale, în vederea realizării obiectivelor specifice legate de incluziunea socială și de economia socială;</p> <ul style="list-style-type: none"> - investiții în infrastructura medicală esențială din anumite locații prioritare: spitale de urgență regionale, spitale de urgență județene, centre ambulatorii și centre comunitare/centre socio-medicale; 	
		FEADR	<p>încurajarea dezvoltării zonelor rurale prin investiții în infrastructura socială și educațională (creșe și servicii de tip „after school” etc.)</p>	
<p>Persoane care suferă de dependență, afectate de violența domestică și traficul cu ființe umane, persoane private de libertate sau eliberate condiționat</p>	<ul style="list-style-type: none"> - reducerea violenței domestice; - reducerea șomajului și a sărăciei; - ameliorarea nivelului de instruire; - combaterea excluziunii sociale și a discriminării în ceea ce privește accesul egal la învățământ, locuințe, ocupare și restricționarea oportunităților la munca informală, inclusiv în cazul deținuților și foștilor deținuți; 	FSE	<ul style="list-style-type: none"> - acțiuni integrate menite să răspundă nevoilor acestora prin îmbunătățirea participării la învățământ, a integrării pe piața forței de muncă, a accesului la locuințe, servicii sociale și de sănătate, precum și acțiuni de combatere a discriminării; - îmbunătățirea gradului de conștientizare publică a problemelor medicale și sociale, inclusiv a discriminării, promovarea responsabilității sociale și dezvoltarea unei culturi pro-active, orientate către voluntariat și participative în cadrul publicului larg; - exploatarea potențialului inovator al modelelor de economie socială (inclusiv programe de ocupare protejată 	

pentru persoanele vulnerabile) de a răspunde provocărilor cu care se confruntă societatea și/sau de a susține integrarea pe piața muncii și incluziunea socială a grupurilor vulnerabile și tranziția lor către modele de afaceri, dezvoltarea serviciilor locale acolo unde modelele de piață nu funcționează, conducând, astfel, la noi locuri de muncă și la incluziune socială;

- dezvoltarea unui sistem de asistență socială echitabil, sustenabil, accesibil și de înaltă calitate, prestații și servicii sociale (de exemplu, locuințe protejate, case de tip familial, servicii sociale și medicale comunitare integrate etc.) care vor sprijini tranziția de la centrele rezidențiale clasice/de mai dimensiuni la servicii comunitare furnizate de prestatori de servicii publici și privați, inclusiv sprijin direcționat pentru infrastructura comunitară.
- îmbunătățirea accesului la servicii medicale de calitate și la tratamente pentru persoanele vulnerabile și insuficient deservite prin: consolidarea asistenței medicale primare (asistența medicală comunitară/medierea sanitară în comunitățile de romi și doctorii de familie), integrarea serviciilor medicale și sociale la nivel comunitar, acces la servicii ambulatorii de calitate și asistență medicală de urgență;

			<ul style="list-style-type: none"> - consolidarea capacității de a asigura un acces echitabil și optimizat din punct de vedere regional la asistență medicală terțiară de nivel înalt, capabilă să amelioreze rezultatele în cazul patologiilor prioritare care afectează în mod disproporționat persoanele sărace și care reprezintă cauza celor mai multe disparități în materie de morbiditate și mortalitate la adulți (e.g. cancer, afecțiuni cardiovasculare, diabet, afecțiuni psihice, boli rare, tuberculoză); - stimularea participării la activitățile de învățare pe tot parcursul vieții prin lărgirea cererii și ofertei de programe de calitate de acest tip (inclusiv dezvoltarea/revizuirea calificărilor pentru sectoarele prioritare), prin măsuri de sprijin individual (stimulente, servicii de îngrijire etc.), în special pentru persoanele care fac parte din categorii defavorizate (persoane fără calificare/cu nivel scăzut de calificare etc.) 	
Persoane cu handicap	<ul style="list-style-type: none"> - acces restrâns la serviciile de sănătate și sociale, care nu sunt bine adaptate nevoilor lor speciale sau capacității lor financiare; - acces restrâns la servicii medicale de calitate, inclusiv la tratament medical de 	FSE	<ul style="list-style-type: none"> - consolidarea capacității prestatorilor de servicii publice și privați de a livra servicii comunitare de îngrijire a persoanelor cu dizabilități de calitate (în special în zonele mai puțin dezvoltate); - îmbunătățirea accesului la servicii medicale de calitate și la tratamente pentru persoanele 	

	<p>rutină;</p> <ul style="list-style-type: none"> - acces restrâns la piața muncii și lipsa de sprijin adecvat pentru antreprenariat/alte forme de sprijin (de exemplu, programe de ocupare protejată) pentru persoanele cu dizabilități. 		
		<p>FEDR</p> <ul style="list-style-type: none"> - investiții în infrastructura medicală esențială din anumite locații prioritare: spitale de urgență regionale, spitale de urgență județene, centre ambulatorii și centre comunitare/centre socio-medicale. 	

Unde este cazul, o abordare integrată pentru a răspunde la provocările de natură demografică cu care se confruntă regiunile sau la nevoile specifice ale zonelor geografice care sunt afectate de handicapuri naturale sau demografice grave și permanente, după cum se prevede în articolul 174 din TFUE.

2. MECANISME PENTRU ASIGURAREA IMPLEMENTĂRII EFICIENTE A FONDURILOR ESI

4.1. Analiza sistemelor actuale de schimb de date electronice și rezumatul acțiunilor planificate pentru a permite în mod gradual toate schimburile de informații între beneficiari și autoritățile responsabile pentru gestionarea și controlul programelor desfășurate prin schimb de date electronice

1169. **Evaluarea sistemelor existente pentru schimbul de date electronice**, inclusiv o descriere generală a serviciilor electronice aflate la dispoziția beneficiarilor, a fost furnizată în cadrul evaluării ex ante a Acordului de Parteneriat.

1170. Metodologia adoptată a combinat analiza documentelor cu metodele calitative și cantitative cele mai adecvate, cu consultări și verificări de plauzibilitate efectuate împreună cu toate părțile interesate și cu experții din sector.

1171. Analiza documentară s-a bazat pe noile reglementări și proceduri în vigoare, precum și pe documentația privind sistemele electronice pentru schimburi de date. Informațiile colectate în urma discuțiilor cu administratorii sau coordonatorii sistemelor electronice au fost adăugate la rezultatele analizei documentare.

1172. Evaluatorii au pregătit o listă de verificare eficientă, care acoperă întreaga gamă de factori relevanți în materie de sisteme electronice. Lista include: ușurința în utilizare, sarcina administrativă redusă, agregarea datelor, calitatea datelor, opțiunile de cercetare, disponibilitatea datelor în timp util, securitatea datelor etc. Colectarea completă a datelor necesare pentru finalizarea listei de verificare s-a realizat prin instrumente suplimentare, precum chestionarul online și un grup tematic.

1173. În ceea ce privește caracterul complet al sistemelor electronice existente pentru perioada de programare 2007-2013, evaluatorii au subliniat următoarele constatări:

- SMIS este un sistem de tip web utilizat exclusiv de către autorități, pentru 6 PO (PO DCA, PO AT, POR, POS Mediu, POS CCE, POS T), care acoperă întregul ciclu de viață al proiectului și include module suplimentare speciale pentru programare, evaluare și audit.
- MySMIS este un sistem web care permite schimbul de date între beneficiari sau potențiali beneficiari și autorități. Este proiectat pentru 6 PO (PO DCA, POAT, POR, POS Mediu, POS CCE, POS T), este dezvoltat și testat, dar deocamdată nu este utilizat. MySMIS este integrat în SMIS și acoperă întregul ciclu de viață al proiectului.
- ActionWeb este un sistem web care permite schimbul de date între beneficiari sau potențiali beneficiari și autorități, utilizat pentru POSDRU. Acoperă întregul ciclu de viață al proiectului și este completat de „ASEP”, o aplicație de tip web utilizată pentru evaluarea proiectelor propuse. Datele sunt transferate electronic între ActionWeb și ASEP. Acesta este completat de „SIMPOSDRU”, un sistem care include un instrument de raportare care permite generarea de rapoarte predefinite sau personalizate pentru uzul autorităților. Extrage datele necesare din baza de date a ActionWeb.
- MIS-ETC este utilizat numai de către autorități, pentru toate cele patru PO

CTE. Acoperă întregul ciclu de viață al proiectului și include module suplimentare speciale pentru programare, evaluare și audit. Este completat de „Aplicația web MIS-ETC”, o extensie web integrată, formată din trei module:

- e-Submission - pentru beneficiarii potențiali - dezvoltat, dar deocamdată neutilizat;
 - e-Evaluation - pentru evaluatorii proiectelor propuse;
 - e-Monitoring - pentru introducerea de către beneficiari a datelor privind cheltuielile în cadrul proiectului - dezvoltat, dar deocamdată neutilizat.
- SPCDR - sistem utilizat numai de către autorități, pentru dezvoltare rurală, acoperă întregul ciclu de viață al proiectului;
 - SIMPOP - sistem utilizat numai de către autorități, în domeniul pescuitului, acoperă întregul ciclu de viață al proiectului.

Concluzii privind caracterul complet al sistemelor electronice existente

1174. În ceea ce privește îndeplinirea cerințelor minime care decurg din noile reglementări ale Comisiei Europene pentru perioada de programare 2014-2020, singurul motiv de preocupare rămâne cerința specifică privind portalul e-coeziune – pentru „implementarea integrală a schimbului de date electronice între beneficiari și autorități”. În prezent, având în vedere sistemele electronice existente, acest domeniu este practic neacoperit. Excepțiile sunt puține și extrem de limitate.

1175. Sistemul MySMIS, care a fost dezvoltat recent și care tocmai a trecut prin etapa de testare, promite să rezolve majoritatea aspectelor legate de problema respectivă. Sistemul MySMIS îndeplinește toate cerințele privind e-coeziunea pentru cele 6 PO pentru care a fost proiectat.

1176. Deoarece dezvoltarea rurală și pescuitul nu fac obiectul cerințelor minime privind e-coeziunea, doar POSDRU și cele patru PO pentru CTE riscă să rămână neacoperite. În cazul POSDRU, sistemul ActionWeb este utilizat cu succes încă din 2008, dar sfera sa este încă limitată în prezent și nu acoperă toate cerințele privind e-coeziunea. MIS-ETC a implementat e-Monitoring, un modul al aplicației web MIS-ETC, dar acest modul este și mai limitat, vizând, din totalul datelor, doar cheltuielile beneficiarului.

1177. Grupul tematic a confirmat, cu o minoritate de opinii divergente, că sistemul MySMIS trebuie să fie singurul sistem dezvoltat și utilizat pentru îndeplinirea cerințelor privind e-coeziunea.

1178. Toate condițiile esențiale sunt îndeplinite în ceea ce privește cadrul juridic național care trebuie să sprijine îndeplinirea cerințelor privind e-coeziunea, acesta fiind reglementat de legile române privind semnătura electronică, arhivarea documentelor electronice, înregistrarea electronică a datei documentelor sau protecția datelor cu caracter personal.

1179. În ceea ce privește calitatea sistemelor electronice existente, rezultatele acestei evaluări arată că sunt necesare mai multe îmbunătățiri în diferite domenii. În general, sistemele electronice sunt instalate, îndeplinesc cerințele minime, dar nu se remarcă prin rezultate deosebite. Domeniul în care majoritatea sistemelor ar putea fi îmbunătățite este satisfacerea nevoilor utilizatorilor (rapoarte predefinite, revizuirea

funcțiilor și a conținutului de date în sine pentru a veni în sprijinul utilizatorului).

1180. Recomandările-cheie ale raportului de evaluare se referă la finalizarea implementării sistemului MySMIS și completarea sa în vederea îndeplinirii programelor CTE și FSE

Pregătirea pentru 2014-2020

1181. Noua perioadă de programare reprezintă o oportunitate pentru consolidarea experienței dobândite în perioada 2007-2013 în pregătirea noilor sisteme electronice îmbunătățite care vor îndeplini cerințele articolului 63 alineatul (4) din RDC privind schimburile de informații între SM și COM, precum și ale articolului 112 alineatul (3) din RDC (e-coeziunea).

1182. În acest sens, vor fi dezvoltate patru sisteme de schimb de date la nivel național, luând în considerare și îmbunătățirile menționate în cadrul evaluării ex ante.

- SMIS 2014+/MySMIS - vor acoperi șase programe operaționale (POR, PO CA, PO IM, PO C, PO CU, PO AT) aflate sub responsabilitatea MFE;
- un sistem informatic pentru cooperarea teritorială europeană, sub responsabilitatea MDRAP;
- un sistem informatic pentru PNDR și unul pentru PO PAM, sub responsabilitatea MDRAP.

SMIS 2014+

1183. SMIS 2014+ va asigura schimbul de informații cu COM (SFC2014) și va cuprinde informațiile, normele și controalele relevante pentru FEDR, FC și FSE, astfel cum se prevede în reglementările generale și în actele delegate și de punere în aplicare.

1184. Informațiile relevante se referă la programare, monitorizare, evaluare, gestiune financiară, verificare și audit și vor acoperi numai programele finanțate prin FEDR, FC și FSE, cu excepția celor aflate în cadrul obiectivului european privind dezvoltarea teritoriului.

1185. Portalul MySMIS (e-coeziune) a fost elaborat recent și are ca scop facilitarea schimbului de informații electronice pentru beneficiari. MySMIS integrează toate elementele de reglementare principale (Notă: *În conformitate cu Actul de punere în aplicare a normelor privind schimbul electronic de informații cu beneficiarii*) ale e-coeziunii referitoare la „caracteristicile tehnice pentru funcționarea sistemelor informatice și pentru reducerea sarcinii administrative pentru beneficiari”, „principiul de codare unică”, „interoperabilitatea” și „toate schimburile de informații”.

Rezumatul acțiunilor planificate

1186. Elaborarea conceptului sistemului pe baza noului cadru instituțional și procedural și contractarea de servicii de dezvoltare a aplicațiilor software pentru SMIS 2014+/MySMIS 2014+ (ianuarie-decembrie 2014)

Dezvoltarea sistemului de management electronic (ianuarie-decembrie 2014)

Faza de testare și începerea producției pentru SMIS 2014+ (septembrie-decembrie

2014)

Formare pentru utilizatorii SMIS 2014+/MySMIS 2014+ (septembrie-decembrie 2014)

Lansarea SMIS 2014+/MySMIS 2014+ (decembrie 2014).

Sistemul informatic pentru Programele de cooperare teritorială europeană (PROETC2014)

1187. Din cauza tehnologiei învechite folosite pentru realizarea SIM 2007-2013 pentru programele CTE, se va elabora și se va pune în aplicare un nou sistem electronic de gestionare a datelor. Noul sistem va ține cont de lecțiile învățate în perioada 2007-2013 și va asigura simplificarea programelor de cooperare teritorială europeană/managementul proiectelor.

1188. Noul sistem electronic de gestionare a datelor (PROETC2014) va fi elaborat pentru Programul de Cooperare Transfrontalieră România-Bulgaria 2014-2020. Acest sistem va fi utilizat ca sistem-pilot pentru alte programe de cooperare transfrontalieră finanțate prin IPA sau ENI pentru care România este autoritate de management. Acesta va permite interoperabilitatea cu alte trei sisteme în vederea atingerii obiectivelor privind investițiile pentru creștere economică și ocuparea forței de muncă.

1189. Sistemul va sigura potențialilor beneficiari acces online la schimbul electronic de informații privind proiectele depuse (funcție de front office). Pentru autoritățile de management, sistemul va reprezenta un instrument de prelucrare a informațiilor înregistrate de beneficiari și pentru gestionarea programului. Astfel, procesul de gestionare și de implementare a programelor se va simplifica, iar sarcina administrativă se va reduce.

1190. Din punct de vedere tehnic, sistemul va fi elaborat pe baza recentelor tehnologii disponibile (open source). Principalele caracteristici ale noului sistem sunt „caracterul prietenos cu utilizatorii”, simplificarea, reducerea sarcinii administrative pentru beneficiari și utilizatorii autorității de management, facilități îmbunătățite, integritatea și confidențialitatea datelor, autentificarea utilizatorilor pe baza unui acces pe multe niveluri, pista de audit, căutarea informațiilor etc.

1191. Modulele și funcțiile de bază ale sistemului:

- funcția de înregistrare a utilizatorilor online, managementul modulelor/securitatea drepturilor de acces și a utilizatorilor;
- modul de programare cu următoarele funcții: vizualizarea datelor programului, configurarea cererilor de propuneri;
- modul de proiect cu următoarele funcții: înregistrarea online a cererilor de propuneri, înregistrarea online a contractelor și a facturilor, înregistrarea online a cererilor de rambursare;
- modul de management de proiect cu următoarele funcții: validarea proiectelor, proces de evaluare a proiectelor, selectarea și contractarea proiectelor, monitorizarea cererilor de rambursare și a rapoartelor privind progresele;
- modul de flux de numerar: plăți, debit, declarația lunară de cheltuieli, generarea declarației de cheltuieli pentru CE, gestionarea documentului încărcat;
- modul de generare a rapoartelor etc.

Rezumatul acțiunilor planificate

1192. Elaborarea conceptului de sistem și contractarea de asistență tehnică (noiembrie 2013)

Elaborarea și implementarea sistemului de management (decembrie 2014)

Testarea și începerea producției pentru PROETC2014 (martie 2015)

Sistemul informatic pentru Programul de Dezvoltare Rurală

1193. În cadrul comun actual, plățile de la FEADR sunt efectuate prin intermediul a două agenții de plată, APDRP și APIA. SPARD (sistemul pentru prelucrarea cererilor pentru dezvoltare rurală) este conceput pentru proiectele de investiții depuse în cadrul PNDR și este gestionat de APDRP. Sistemul se bazează pe o serie de categorii mari de fluxuri de lucru pentru gestionarea măsurilor PNDR și a fluxurilor de lucru orizontale pentru punerea în aplicare a PNDR.

1194. Sistemul informatic este modular, conceput pentru a permite dezvoltarea sa ulterioară și integrarea cu alte sisteme informatice. Arhitectura sistemului respectă procedurile interne de lucru și cadrul legislativ în vigoare la momentul punerii în aplicare. Caracteristicile de flexibilitate și modularitate ale sistemului permit adaptarea sa la schimbările procedurale și legislative într-un timp relativ scurt și cu un efort de dezvoltare minim. Pentru administrarea eficientă a infrastructurii sistemului de informații, sunt puse în aplicare mecanisme centralizate în ceea ce privește operarea și managementul. Utilizatorii pot accesa sistemul de la stațiile de lucru din birourile județene, regionale și centrale.

1195. **IACS** (Sistemul Integrat de Administrare și Control) este sistemul informatic gestionat de APIA pentru plățile aferente PNDR axa 2. În conformitate cu legislația comunitară, gestionarea fondurilor comunitare (FEAGA și măsuri aferente FEADR) și cererile de control justificative depuse de fermieri trebuie să fie utilizat ca un instrument cu caracter obligatoriu de IACS. Acest sistem asigură securitatea și elimină posibilitățile de fraudă, necesită personal de specialitate, dotate cu calculatoare și echipamente de birou adecvate pentru procesul de depunere a cererilor de către fermieri.

1196. În cazul Programului Național de Dezvoltare Rurală, din cauza caracterului specific al beneficiarilor (lipsa calculatoarelor, cunoștințele reduse de operare a calculatorului și acoperirea internetului în zonele rurale), pentru următoarea perioadă de programare nu se va stabili un sistem electronic de schimb de date obligatoriu între beneficiari și autoritățile responsabile (ținând seama și de faptul că această prevedere nu este obligatorie pentru FEADR).

1197. Sistemele actuale aplicabile plăților aferente proiectelor și domeniilor de investiții se vor actualiza pe baza noului proiect al programului și a fluxului de implementare pentru fiecare măsură. Sistemul va înregistra informațiile esențiale pentru fiecare operațiune și beneficiar selectat pentru finanțare, precum și privind etapele esențiale ale implementării proiectului, necesare pentru monitorizare, control și evaluare.

1198. **Rezumatul acțiunilor planificate** în această privință:

- analiza influențelor procedurale asupra funcționalităților actuale dezvoltate în

cadrul sistemelor informatice;

- dezvoltarea cerințelor în vederea actualizării sistemelor informatice actuale;
- testarea și punerea în aplicare a sistemelor informatice actuale.

1199. Din punct de vedere al reducerii sarcinii administrative, se au în vedere următoarele acțiuni:

- disponibilitatea finanțării electronice și a formelor de plată (care au, la rândul lor, zone de calcul automat);
- posibilitatea de a transmite rapoarte intermediare electronice, pentru monitorizare;
- pentru măsuri specifice domeniului, se introduce transmiterea online a cererilor de plată;
- APIA a semnat deja acorduri cu băncile comerciale, prin urmare plățile pentru persoane fizice se vor face numai prin sisteme informatice.

1200. În plus, se are în vedere o campanie susținută de informare și conștientizare a grupurilor-țintă, pentru o trecere treptată la utilizarea sistemelor informatice în relația cu autoritățile.

1201. Un pas important este interfața dintre cele două agenții de plăți, responsabile cu punerea în aplicare și plata în cadrul programului, și alte organisme administrative cu diferite roluri în furnizarea de certificări, avize și autorizații pentru beneficiarii proiectelor, care va asigura un anumit grad de simplificare și reducerea sarcinii administrative atât pentru beneficiari, cât și pentru autorități.

Sistemul informatic pentru Programul operațional pentru Pescuit și Afaceri Maritime (MISFMAOP 2014-2020)

1202. Actualul sistem informatic MISFOP 2007-2013 a fost proiectat pentru a furniza date privind programarea, monitorizarea, implementarea, gestiunea financiară, auditul și evaluarea programului. Principalii utilizatori ai MISFMAOP sunt autoritatea de management, autoritatea de certificare, autoritatea de audit și agenția de plăți. Informațiile pentru beneficiari se găsesc la adresele www.madr.ro și www.ampeste.ro (evoluția procesului de evaluare, proiectele contractate, stadiul implementării POP etc.).

1203. Sistemul informatic este structurat pe module și acoperă întregul ciclu de viață al proiectului, începând cu procesul de evaluare (înregistrarea cererilor de finanțare pentru proiect, verificarea îndeplinirii criteriilor și a eligibilității, selectarea cererilor eligibile), contractarea, autorizarea plăților (înregistrarea cererilor de rambursare, verificarea și autorizarea plăților, generarea plăților, efectuarea plăților autorizate, importarea datelor în sistemul contabil).

1204. Sistemul ar putea genera rapoarte și statistici privind neregularitățile, registrul de debite, fluxul fondurilor de la autoritatea de management către autoritatea de certificare și către Comisia Europeană.

1205. De asemenea, s-a elaborat un modul dedicat managementului de proiect, în cadrul GALP, care urmează același flux de informații adaptat caracteristicilor specifice ale aplicației GALP.

1206. Sistemul asigură integritatea, securitatea și confidențialitatea datelor pentru toți

utilizatorii, datorită accesului pe mai multe niveluri, precum și gestionarea recuperării bazei de date.

1207. Pentru perioada de programare următoare, se va contracta asistență tehnică pentru Programul operațional pentru pescuit și afaceri maritime 2014-2020. Asistența va include analiza sistemului MISFOP 2007-2013 pentru a identifica gradul de conformitate a sistemului cu noile reglementări și pentru dezvoltarea acestuia în consecință.

1208. În conformitate cu Actul de punere în aplicare a normelor privind schimbul electronic de informații cu beneficiarii.

Documents

Titlul documentului	Tipul documentului	Data documentului	Referința locală	Referința Comisiei	Fișiere	Data trimiterii	Trimis de către
---------------------	--------------------	-------------------	------------------	--------------------	---------	-----------------	-----------------